

ספר הזהר

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי

רבי שמעון בן יוחאי ז"ל

עם הפירוש

דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם. אחת בלי פירוש. ומלבד אותם המקומות החל מענינים הפשוטים עד המקומות שבספר הזהר, העוסקים בחכמת הקבלה, הסתומים ביותר, ואינו מניח אף מלה הרי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלוי אל ביאור הסולם:

אותם המקומות, שצריכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מראה מקומות לענין המדובר, שנמצא בני חלקי מביא כל השינויים שבאו בדפוסים הזהר, תקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים. הקודמים משנת שי"ח עד הנה.

מסורת הזהר

לוח השוואת הדפים

משה הדפים בתקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים של דפוסים שונים, לאלו שב"מסורת הזהר"

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות

שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו את הספרים

א. פתיחה לחכמת הקבלה

ב. פתיחה לפירוש הסולם

חלקה

פרשת חיי שרה, תולדות, ויצא

כל אלו הם ממחבר הספרים המפורסמים, פנים מסבירות, פנים מאירות, על עץ חיים מהאריז"ל, תלמוד עשר ספירות, שי"ז חלקים, בית שער לכוננות, וספר האילן הקדוש-

האדמו"ר רבי יהודה לייב הלוי אשלג זצוק"ל

בעיה"ק ירושלים תוכב"א

הסכמת הרבנים הגאונים מארי דארעא דישראל זצ"ה"ה

חיים שאול דוויך הכהן

ראש ראב לכל חכמי המקובלים

והמכתבים מהספרדים ופעיה"ק ירושלים ת"ו

דף קכ"ה ע"ב, בהאי ספרא יפקון ישראל מגלותא וכו'. ותקוני הוה"ק תיקון לי בתחילתו האריך שם בזה, ובתיקון מ"ג בתחילתו, שם כתב, שמכמל כמה גזירות קשות מישראל ולקרב קץ הגאולה.

ולכן אנשי חיל עם קדוש תחזקנה ידיכם לעשות חכרות קדושות, להרים דגל התורה להחזיק בלימוד הקדוש הזה, אשר על ידו אנו יוצאים מעבודות לחרות, משעבוד לגאולה, ומאפלה לאור גדול, והיה ה' למלך על כל הארץ, ויהיה ה' אחד ושמו אחד.

ונזכה לראות בקרוב ירושלים נוח שאנו, ומקדש על מכוננו, וכהן בעבודתו ולוי בדוכנו, בעגלא ובזמן קריבו, ויקים בנו מקרא שכתוב, כי עין בעין יראו בשוב ה' את שיבת ציון, ובנין אפריקו, וימלך עלינו במהרה מלך עליון, כ"ד החותם לכבוד התוה"ק.

והנני מברך את כבוד ארמו"ר המחבר שליט"א הנ"ל, בברכה משולשת האמורה מפי אהרן ובניו הכהנים הקדושים פה ירושת"ו.

כ"ד הצב"י חיים שאול דוויך הכהן בעהמ"ה ס' איפה שלימה על ס' אצרות חיים וספר בניהו בן יהודע והי"ב על ספר שפת אמת (מקום החותם) ועלי נהר

בעה"י עיה"ק ירושלים סיון תרפ"ו

הן היום גדול נתכבדתי ראות פני כבוד הרב הגאון המקובל האלקי כקש"ת אדמו"ר יהודה הלוי אשלג שליט"א ורצה ממני ליתן לו הסכמה על ספרו פנים מאירות ומסבירות על העץ חיים הקדוש, וכשאני לעצמי, אין בי לא דעת ולא תבונה, וקל וחומר בדברים העומדים ברומו של עולם, אמנם למען כ"ק תורת המחבר שליט"א, באתי בהסכמת. ויהי רצון, שיפוצו מעינותיו חוצה, וכמא תורתו יתגדל כבוד וחרה, להוציא כל פסריה רוי דרוין, חידושינו על אמיתת התורה ופורותיה, עפ"י מרן הקדוש האר"י החי, ויתקיים בו, לא ימוש מפיו, מורעך, ומורע זרעך, מעתה ועד עולם.

ואשרי כל מחזיק בידו, להוציא לאור תעלומות, תורה יצאה בהינומא כי שכרו גדול, עץ חיים היא למחזיקים בה, ובפרט המחזיק להגדיל חכמת האמת ולהאדירה, ולהחזיק ביד לומדיה, כי הלימוד הקדוש הזה ותפלה בכונה, מקרבים קץ הגאולה. כמ"ש בזה"ק ברעיא מהימנא פרשת נשא

יוסף חיים זאנענפעלד

האב"ד לכל מקהלות אשכנזים בעה"ק ירושלים ת"ו

ב"ה, עיה"ק ירושלים ת"ו יום עריח תמוז חפז"ר לפ"ק

אם כי אני איני מהבקיאים בצפוני התוה"ק, בכל זאת, יהיו שורותי אלה נאמרים לכבוד התורה ולומדיה, אחד מיקירי ירושלים וחכמיה, העוסק בתורה לשמה ומגלה צפונייה. ה"ה הוא גברא רבא ויקירא יודי, הוא הקשור במוסדות לכבי, מאז בואו לקבוע דירתו בעיר קדשינו עד עתה לא זזתי מחבבו, עד שהוקרתיו לאח ואחות וצחצהות, כי אמר להכמה אחותי את, ביראתו הקודמתו כקש"ת הרב הגאון ר' יהודה ליב אשלג שליט"א, רב בגבעת שאול פרור ירושלים ת"ו.

האמת אני, שאני יודע מך ערכי, כי אפילו בפשט איני כדאי ליתן הסכמה, מכ"ש בדבר שלא בי הוא, אבל כולי עלמא מכירים את כבוד שר המסכים הנ"ל, הכהן הגדול בלימוד הקבלה, ומפורסם שמו, ויה"ר מלפני אבינו שבשמים, שכל ברכותיו יתקימו, ובעה"ח המחכה לישועה קרובה.

הק' יוסף חיים זאנענפעלד

האב"ד לכל מקהלות אשכנזים בעה"ק ירושלים ת"ו

(מקום החותם)

לוח ראשי תבות וקיצורים

א

בעזרת השם. בעוה"ב : בעולם הבא. בעוה"ז : בעולם הזה. בעוה"ר : בעונותינו הרבים. בעה"ח : בעץ החיים. בע"כ : בעל כרחו. בע"מ : בעל מנת. בע"ש : בערב שבת. בעש"ק : בערב שבת קודש. בע"ת : בעל תשובה. ב"פ : ב' פעמים. בפ"ע : בפני עצמו. ברה"מ"ז : ברכת המזון. בר"ת : בראשי תיבות. ב"ש : ב' שלישים. בשכמ"ל"ז : ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. בת"ת : בתמורת.

ג

ג"א : גירסא אחרינא (גרסא אחרת נוסח אחר) ; ג' אלפים ; ג' אמצעיות. גו"ע : גולגלתא ועינים. ג"י : גימטריה, (צירופי האותיות למספרן). ג"ט קר"ע פ"ח : (ו' תיקוני רישא) גולגלתא לבנה, טלא דבדולחא, קרומא דאירא, רעוא דמצחא, עמר גקא, פקוחו דעינין, חוטמא. ג"ע : גן עדן ; גלוי עריות. ג"ע אח"פ : גולגלתא, עינים, אוזן, חוטם, פה. ג"פ : ג' פעמים. ג"ר : ג' ראשונות. ג"ש : גורה שוה. ג"ת : ג' תחתונות.

ד

ד' : דף. ד"א : דבר אחר ; דרך אמת. ד"ה : דברי הימים ; דבור המתחיל. דהו"ג : דהוד וגבורה. דו"ג : דבר ונוקבא. דו"ק : התבונן היטב ; דייק. ד"ו : דפוס זולצברג. דחז"ל : דברי חכמינו זכרם בברכה. דט"ר : דט' ראשונות. דכ"ז : דכל זה. דלפ"ז : דלפי זה. ד"מ : דפוס מנטובא ; דרך משל ; דיני ממונות. דבר מצוה. דנת"א : דנקודות, תגיין, אותיות. דע"כ : דעל כן ; דעל כרחך. דע"ס : דעשר ספירות. דעסמ"ב : דעיב ס"ג מיה ב"ן. דפו"י : דפוס ישן. דצח"מ : דומם, צומת, חי, מדבר. ד"ק : דפוס קרימונה. ד"ש : דרכי שלום. ד"ת : דברי תורה, דין תורה. דת"ר : דעת, תפארת, יסוד.

ה

הי"ע : השם ירחם עליו. האר"י : האלקי רבינו יצחק. ה"ג : ה' גבורות. ה"ה : הוא הדין ; הרי הוא ; הלא הוא. שני ההי"ן של שם הוי"ה. הה"ד : הדא הוא דכתיב. ה"ח : ה' חסידים. ה"י : היה. ה"ם : הוד, יסוד, מלכות. (ג' אותיות משם אלהים). ה"ל : הוי ליה למימר. ה"מ : ה' מקיפים ; הגי מילי. ה"נ : הכא נמי. ה"ז : הנוכח. ה"ל : הנוכח לעיל ; הנוכח למעלה. ה"ס : הוא סוד. ה"פ : הכי פשיטו ; ה' פעמים ; ה' פרצופין ; הכי פירושו. ה"ק : הקדוש. ה"ק : הכי קאמר ; ה' קצות. הקב"ה : הקדוש ברוך הוא. הקסח"ז : הקמת ספר הזהר. ה"ר : ה' ראשונות ה' ראשונה. הרמ"ק : האלקי רבינו משה קרדובירו. השיל"ת : השם יתברך. ה"ת : ה' תתאה. ה' תתונות. התפ"א : התפשטות א', התפ"ב : התפשטות ב'.

א"א : אברהם אבינו ; אי אפשר ; אריך אנפין ; ארך אפים. אב"א : אהור באהור. אב"ג : אנה בכח גדולת. אבי"ע : אצילות בריאה יצירה עשיה (ד' עולמות העליונים). א"ג : אין גורסים ; ארבע גלויות. א"ד : אינו דומה ; איכא דאמרי (יש אומרים). אדה"ר : אדם הראשון. אדל"ג : אפשר ולא גרסינן. א"ה, או"ה, אוה"ע : אומות העולם. אה"ל : אור הלבנה. או"א : אבא ואמא ; אחד ואחד. או"ח : אור תורה. או"י : אור ישר. א"י : ארץ ישראל. או"מ : אור מקיף. או"נ : אריך וניקבא. או"פ : אור פנימי. אחב"פ : אהור בפנים. אח"ז : אחר זה. אחז"ל : אמרו חכמינו זכרם לברכה. אח"כ : אחר כך ; אחרי כן. אח"פ : אוזן חוטם פה. א"כ : אם כן ; אינו כדאי ; אין כאן. אכמ"ל : אין כאן מקומו להאריך. א"ל : אמר ליה. אל"ה : ג' אותיות משם אלהים. אמ"ר : אור מים רקיע. אנ"כ : אורות נצוצין כלים. א"ס : אין סיף. אע"ג : אף על גב. אע"פ : אף על פי. אעפ"כ : אף על פי כן. א"צ : אינו צריך. אצ"ל : אין צריך לומר. א"ק : אדם קדמון (שם עולם) ; אין קץ ; אמר קרא (כתוב במקרא). אקב"ו : אשר קדשנו במצותיו וצונו. א"ר : אמר רב ; אל רחום. ארגמ"ן : אוריאל, רפאל, גבריאל, מיכאל, גוראל (שמות מלאכים). ארמ"ע : אש, רוח, מים, עפר (ארבע יסודות העולם). אשל"י : אדום, שחור, לב, ירוק. א"ת : אם תאמר ; אל תאמר ; אל תקרא ; אי תימא. א—ת (האותיות מן א עד ת). א"ת ב"ש : אחד מצרופי אותיות הא"ב (הראשונה עם האחרונה, השניה עם זו שלפני האחרונה וכן הלאה). את"ל : אם תמצא לומר. אתעד"ל : אתערותא דלעילא. אתעדל"ת : אתערותא דלתתא.

ב

ב"א : בראשית א' ; בן אדם ; בנין אב ; ברוך אתה. בא"ד : באמצע דבור. באבי"ע : באצילות, בריאה, יצירה, עשיה. באד"ר : באורא רבא. באדר"ז : באורא זוטא. בא"י : ברוך אתה ה', ב"ב : בראשית ב'. בג"ד : בגין דא. בג"ה : בינה גבורה, הוד. בג"כ : בגין כך. ב"ד : בית דין. בד"א : במה דברים אמורים ; בדרך אחרת. בדו"ר : בדחילו ורחימו. ב"ה : בית המקדש ; בין השמשות. בהכ"נ : בית הכנסת. ביהמ"ק : בית המקדש. בוצד"ק : בוצינא דקרדנותא. בחי" : בחינה. בחי"א : בחינה א'. בחי"ב : בחי"ג בחי"ד : בחינה ב' גיד. בי"ע : בריאה, יצירה, עשיה. בכ"מ : בכל מקום ; בכמה מקומות. במ"א : במקום אחר. במ"ר : במדרש רבה. ב"נ : בר נש. ב"ן : מספר (שם הויה במילוי ההי"ן) ב"ס : כספר. בס"ד : כספרא דצניעותא ; כסיעתא דשמאי. בסו"ה : בסוד הכתוב. ב"ע : בריאות עולם. בע"א : בענף א', בע"ה :

מאזנים, עקרב, קשת, גדי, דלי, דגים. ט"ת : ט'
תחלונות

י"א : יש אומרים ; יש אורסים ; ירא אלהים ; ירחמהו אל. יא"י : ישוב ארץ ישראל. יא"ל : יש אם למקרא ; יש אם למסורת ; יזכרם אלהים לטובה. י"ג : יש גורסים ; יין גפן ; מספר. י"ד : יש דורשים. י"ה : (ב) אותיות הראשונות משם הויה. י"ה"א : ג' מלואים של שם הויה יודין ההין אלפין. י"ה"ב, י"ה"כ"פ : יום הכסורים. י"ה"ר : יהי רצון. י"ו"כ : יום כפור. י"ו"ש : ימין ושמאל. יתברך : יחידה, חיה, גשמה, רוח, נפש. י"ט : יצר טוב ; יש טעם ; יום טוב. י"ט"ט : יום טוב. יול"א : יתברך ויתעלה לעולם אמן. י"י : רמו על יחוד הויה ואזני. י"י"י : יברכך יאר ישא. י"כ"ק : יום כפור קטן. י"ל : יש לומר. י"מ : יש מפרשים ; יש מקומות ; יציאת מצרים. י"ס : יוד ספירות ; יש ספרים ; יש סוברים. י"ס"ג : יש ספרים גורסים. יצה"ט : יצר הטוב. יצה"ר : יצר הרע. יש"א : ימין, שמאל, אמצע. יש"ס"ת : ישראל סבא ותבונה. ית' : יתברך ; יתעלה. ית"ש : יתברך שמו.

כ

כ' כבוד. כ"א : כי אם ; כל אחד ; כך אומר ; כתוב אחד ; כלל אחד. כ"א"א : כתוב אחד אומר. כ"א"א : כל אחד ואחד ; כל איש ואיש. כ"א"ל : כל אומה ולשון. כ"אחז"ל : כך אמרו חכמינו זכרם לברכה. כ"ב : אותיות התורה. כ"ג : כהן גדול. כ"ד : כדי דבור ; כל דבר ; כך דרשו. כ"ד"א : כמה דאת אמר ; כדא דאת אמרת. כ"ד"ש : כדרך שאמרו. כ"ה : כתוב הכא. כ"ה"א : כן הוא אומר. כ"ה"ג : כהן גדול ; כהאי גוונא. כ"ה"מ"ג : כל המוסיף גורע. כ"ה"נ : כן היא נוסחת. כ"ה"ק : כתבי הקודש. כ"ו וכו' : וכולה (לאמור) : על הקורא לגמור כל הפסוק או המאמר, שהובא רק חלק ממנו. כ"ו"כ : כך וכך. כ"ו"פ : כלל ופרט. כ"פ"כ : כלל ופרט וכלל. כ"ז : כל זה ; כל זמן ; כף זכות ; כלי זיין. כ"ח : כלי חיצון ; כתר חכמה. כ"ח"ב : כתר, חכמה, בינה. כ"ח"ב"ד : כתר, חכמה, בינה, דעת. כ"ח"ב"ת"מ : כתר, חכמה, בינה, תפארת ומלכות. כ"י : כנסת ישראל ; כתב יד ; כן ירבו. כ"כ : כל כך, כמו כן ; כתוב כאן. כ"ל"ו : כלי זיין. כ"ל"י : כהן, לוי, ישראל. כ"מ : כל מה ; כל מקום ; כן מצאתי ; כן משמע ; כן מוכח. כ"מ"ד"א : כמה דאת אמרת. כ"מ"ש"ש : כמו שכתוב. כ"מ"ש"א : כמו שאתה אומר. כ"מ"ש"ה : כמו שאמר הכתוב. כ"נ : כן נאמר ; כן נראה. כ"נ"ג"א : כנסת הגדולה. כ"נ"ז : כנוכר. כ"נ"י : כנסת ישראל. כ"נ"ל : כנוכר לעיל ; כן נראה לי. כ"נלע"ד : כן נראה לפי עניות דעתי. כ"ס"כ : כסא הכבוד. כ"ע" : כולי עלמא ; כתר עליון. כ"פ : כלי פנימי ; כל פנים ; כך פרושו. כ"צ"ל : כן צריך לאמור, להיות, לבאר. כ"ק : כלי קודש. כ"ש : כל שכן ; כבוד שמו ; כל שעה ; כבוד שבת. כ"ש"ד : כללו של דבר. כ"ש"כ : כל שכן. כ"ש"ש" : כל שעה ושעה ; כל שנה ושנה. כ"ש"ט :

זאכ"מ : ואין כאן מקומו. זאכמ"ל : ואין כאן מקום להאריך. זאל"כ : ואם לא כן ; ואהבת לרעך כמוך. זבעז"ר : ובעונותינו הרבים. זבש' : ובשער. זגו' : וגומר (ראה וכו'). זדו"ק : דייק (כמו התבונן היטב, לדייק בשעת העיון ולא בקרוב). זד"ל : ודי למבין. זל"ב : ודי לחכימא ברמזא. זהמ"י : והשכיל יבין. זזה"ד : וזה הדין. זז"ל : וזה לשונו. זכה"א : וכן הוא אומר. זכו' : וכולה ; וכולי. (כמו וגומה, סימן להמשיך את המאמר או המספר עד הסוף, אף אם אין סופו נזכר בכתב). זל"ג : ולי נראה. זגלע"ד : ונראה לפי עניות דעתי. זע"ד : ועל דא. זעד"ו : ועל דרך זה. זעכ"ז : ועם כל זה ; ועל כל זה. ז"ק : ו' קצות. זש"ב : ושם נסמך. ז"ת : ו' תחתונות. זתי' : ותיקונים.

ז

ז"א : זעיר אנפין ; זכות אבות ; זה אומר. זאה"ל : זכור אותו האיש לטוב. זא"ז : זה אצל זה ; זה אל זה ; זה את זה ; זה אחר זה (וכן זו). זב"ז : זה בזה. זזה"ז : זמן הזה. זזה"ש : זה הוא שאמר. זז"ן : זעיר ונוקבא. זה לשונו ; זכרו (זכרונו) לברכה. זל"ז : זה לזה. ז"ח : זהר חוש. זכ"ל : ז' כוכבי לכת. זלמ"ז : זה למטה מזה ; זה למעלה מזה. ז"מ : ז' מלכים. זמ"ז : זה מזה. זמ"ן נק"ט : סדר ששת סדרי המשנה ; זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות. ז"ס : זה סוד. ז"ע : זה עיני. זעה"א : זקני עם הארץ. זע"ז : זה על זה. ז"פ : ז' פעמים. זצ"ל : זכר צדיק לברכה. ז"ק : זרע קודש ; זקה קטן. ז"ש : זה שכתב ; שאמר. ז"ת : ז' תחתונות. זת"ז : זה תוך זה ; זה תחת זה.

ח

ח' : חלק ; חרש. ח"א : חלר א' ; חכמים אומרים ; חז אמר. ח"ב : חלק ב' ; חכמה בינה. חב"ד : חכמה, בינה, דעת. חבת"ם : חכמה, בינה, תפארת, מלכות. ח"ג : חלק ג' ; חלוסי גרסאות. ח"ד : חלק ד'. חד"ר : חסד דין רחמים. ח"ה : חלק ה' ; חלול ה'. חה"ש : חלול השם. חה"מ : חול המועד. ח"ו : חלק ו' ; חסר ואי ; חס ושלום. חו"ג : חסדים וגבורות. חוה"מ : חול המועד. חוה"מ"ס : חול המועד סוכות. חוה"מ"פ : חול המועד פסח. חו"ל, ח"ל : חוץ לארץ. ח"ז : חלק ז' ; חדש זה. חז"ל : חכמינו זכרם לברכה. חח"ן : חכמה חסד נצח. חכ"א : חכמים אומרים. חל"ה : חלק לעולם הבא. חנ"ה : חנוכה הבית. חנכ"ל שצ"ם : שבעה כוכבי הלכת ; חמה, נגה, כוכב, לבנה, שבתאי, צדק, מאדים. ח"ס : חכמה סתימאה. ח"ע : חיי עולם. חע"ה : חיי עולם הבא. חש"ח : חולמ, שורק, חיריק.

ט

ט"א : טור א' ; טעם אחר. טו"ר : טוב ורע. ט"מ : טימאת מת ; טעמא מאי ; טעמי מקרא. טנת"א : טעמים נקודות תנין, אותיות. ט"ס : ט' ספירות. ט"ר : ט' ראשונות. טש"ת, סא"ב, מע"ק, גד"ד : ט"ב המזלות ; טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה.

כתר שם טוב. כש"ש : כמו שכתבתי שם. כ"ת : כתר תורה. כתה"ק : כתבי הקודש. כתחז"ל : כתקון חכמינו זכרם לברכה.

ל

ל"א : לשון אחר. לא"א : לא אמרו אלא. ל"ב : מספר. לבנ"ה : ל"ב נתיבות החכמה. ל"ג : לא גרסינו. ל"ד : לאו דוקא ; לפי דעת ; לא דמי. לד"א : לדעת אחרים ; לדבר אחר. לד"ה : לדברי הכל. ל"ה : לבנת הספיר ; למען השם. לה"פ : לחם הפנים. לו"ל : לפני ולפנים. ל"ז : לשון זכר. לזע"צ : לזכר עולם יהי צדיק. ל"כ : לא כתוב ; לא כן. לכאו"א : לכל אחד ואחד. לכ"ל : לכן נראה לי. לכ"ע : לכולי עלמא. לכ"ש : לא כל שכן. ל"מ : לא מצאתי. למה"ד : למה הדבר דומה. ל"נ : לי נראה ; לשון נקבה. לנ"ל : לכן נראה לי. לע"ע : לעת עתה. לעסמ"ב : לעיב. ס"ג מ"ה, ב"ן. לעת"ל : לעתיד לבוא. לפ"ג : לפרט גדול. לפמש"ה : לפני משורת הדין. לפ"ע : לפי ענינו. לפע"ד : לפי עניות דעתי. לפ"ק : לפרט קטן. לפ"ש : לפי שעה. ל"צ : לא צריך. ל"ש : לא שנו ; לא שנה ; לא שייך ; ליל שמורים. לשה"ר : לשון הרע. לש"ש : לשם שמים. ל"ת : לא תעשה.

מ

מ"א : מקום אחר ; מקום אחד ; מדרש אגדה ; מלכים א' ; מים אחרונים ; מנהג אבותינו. מאה"ג : מאור הגדול ; מאור הגולה. מארו"ל : מאמר רבותינו זכרם לברכה. מ"ב : שם מ"ב אותיות ; מה בכך ; מתן בסתר. מב"ד : מיתת בית דין ; משיח בן דוד. מב"ו : מלך בשר ודם ; מתנת בשר ודם. מב"י : משיח בן יוסף. מ"ג : מחזור גדול (כ"א שנים) ; מ"ד : מייך דוכרין ; מאן דאמר ; מאי דכתיב ; מי דמי ; מה דעתך ; מי דבש. מד"א : מאן דאמר ; משום דרכי אמורי. מדה"ד : מרת הדין. מדה"ג : מדרש הנעלם. מדה"ר : מרת הרחמים. מד"ש : מפני דרכי שלום. מ"ה : מספר היה במילוי אלפין ; משום הכי ; מלך העולם ; מלאך המות. מה"ד : מרת הדין. מהל"ל : מה הוא ליה למימר. מה"מ : מלאך המות ; מלך המשיח ; מנא הני מילי. מה"נ : מדרש הנעלם. מה"ש : מלאכי השרת. מו"ל : מוציא לאור. מו"מ : מטי ולא מטי. מו"מ : מעלה ומטה ; משא ומתן ; מגע ומשא. מו"ס : מוחא סתימאה. מוצי"ס : מוצאי יום טוב. מוצש"ק : מוצאי שבת קודש. מו"ש : מוצאי שבת. מ"ז : משנה ז'. מוז"ל : מאמר חכמינו זכרם לברכה. מ"ט. מקח טעות. מטטרו"ן : שם מלאך. מ"י : בי אותיות משם אלהים. מכ"ש : מכל שכן. מ"ל : מנא לן. מלה"ד : משל למה הדבר דומה. מלה"ש : מלאכי השרת. מל"ת : מצות לא תעשה ; מסית לפי תומו. מ"מ : מכל מקום ; מארי מתניתין ; מארי מתיבתא ; מאי משמע ; מראה מקום ; מת מצוה ; משנה מקום. מ"מ"ה : מלך מלכי המלכים. מ"מ"ן : ממה נפשך. מ"ן : מייך נוקבין. מנ"מ : מאי נפקא מינה ? מ"ס : מרת סדום ; מר סבר ; מותא סתימאה. מסה"ז : מטורת הוהר. מ"ע :

מצות עשה ; מראית עין ; מצות ערוב. מע"ה : מעלה עליו הכתוב. מע"ט : מעשים טובים. מעל"ע : מעת לעת (יום שלם). מ"צ : משיח צדק. מצפ"ץ : שם הויה באותיות א"ת ב"ש. מרע"ה : משה רבינו עליו השלום. מ"ש : מה שכתוב ; מאי שנה. משא"כ : מה שאין כן. מש"כ : מה שכתוב כאן. מ"ת : משנה תורה ; מתן תורה. מת"ל : מה תלמוד לומר.

נ

נ"א : נוסחא אחרינא ; נביאים אחרונים. נא"כ : נאמר כאן. נג"ע, ר"ע : נפילים, גבורים, ענקים, רטאים, עמלקים. נ"ה : נצח הוד. נה"י : נצח, הוד, יסוד. נהי"מ : נצח, הוד, יסוד, מלכות. נר"ב : נע ונד ; נעשה ונשמע. נוק' : נוקבא. נח"ש : נדוי, חרם שמתא. נ"ל : נראה לי. נ"מ : נפקא מינה. נ"נ : נח נפש. נ"ע : נוקבי עינים ; נשמתו עדן ; נוחו עדן. נ"צ : נחמת ציון. נק' : נקרא. נ"ר : נפש רוח ; נחת רוח ; נביאים ראשונים. נר"ן : נפש, רוח, נשמה. נרנח"י : נפש, רוח, נשמה, חיה יחידה. נש"ב : ג' שערי בינה. נת"א : נקודות, תנין, אותיות.

ס

ס"א : ספרים אחרים ; סטרא אחרא ; סתרי אותיות. ס"ב : סימן ברכה. ס"ג : (הו"ה) במילוי יודין ואלף בואו) ; סנהדרין גדולה. ס"ד : סוף דבר ; סלקא דעתך. סד"א : סלקא דעתך אמינא. סו"ה : סוד הכתוב. סו"ס : סוף סוף. ס"י : סימן. ס"י : ספרים ישנים ; ספר ישן ; סימן יפה ; ספר יצירה. ס"ל : סח לי ; סבירה ליה. ס"מ : סטרא מסאבותא. ס"נ : סכנת נפשות. ס"ע : סדר עבודה. ס"פ : סוף פסוק. ספ"י : סבר פנים יפות. ספ"י : ספירה. ס"ת : ספר תורה ; סתרי תורה ; סוף תיבה.

ע

ע' : עיין. ע"א : ענף א' ; עמוד א' ; ענין אחר. עאכו"כ : על אחת כמה וכמה. ע"ב : (הויה) במילוי יודין) ; שם ע"ב. עבגע"מ : עור, בשר, גדין, עצמות, מותא. ע"ג : ענף ג' ; עבודת גלולים ; על גב. ע"ד : על דבר ; על דרך ; על דעת. עד"ה : על דרך הכתוב ; על דרך האמת—האמור. עד"ו : על דרך זה. עד"מ : על דרך משל. עד"ר : על דרך רמו. ע"ה : עליו השלום ; עשרת הדברים ; עם הארץ ; עין הרע ; עבד ה'. עה"ב : עולם הבא. עה"ז : עולם הזה. עה"ח : עץ החיים. עה"ר : עין הרע. עה"ש : עליו השלום. עו"א : עובדי אלילים. עוה"ב : עולם הבא. עוה"ז : עולם הזה. עומ"ש : עול מלכות שמים. עו"נ : עתיק ונוקבא. ע"ז : עבודה זרה ; על זה ; עם זה ; עבר זמנו. ע"ח : עץ חיים. ע"ט : על טעם ; עצה טובה ; עין טובה. ע"י : עיין ; עילאין. ע"י : על ידי ; על יד. ע"א : על ידי אחרים. עיה"ק : עיר הקודש. עיו"ט : ערב יום טוב. עיו"כ : ערב יום כסור. עיו"ז : על ידי זה. עיו"מ : עבור, יניקה, מוחין. עיקת"ו : עיר קדשנו תבנה ותכונן. ע"כ : על כן ; עד כאן ; עד כמה ; עבודת כוכבים ; עבד כנעני.

דין. ר"ג: ריש גלותא. רדל"א: רישא דלא אחידע.
 ר"ה: ראש השנה. רה"י: רשות היחיד. רה"ק:
 רוח הקדש. רה"ר: רשות הרבים. ר"ח: ראש חדש.
 רח"ו: ר' חיים חייטאל. ר"י: רבי יהודה; רבי יצחק;
 רבי יוסי. רי"ו: מספר. ר"ל: רחמנא לשויב;
 רחמנא לילצן; ראה לדבר; רצוני לומר. ר"מ: ראש
 מתיבתא; רעיא מהימנא; ריש קתיבתא. רמ"ח:
 מספר. רמ"ק: ר' משה קורדובירו. רע"מ: רעיא
 מהימנא. רפ"ח: מספר. רשב"י: ר' שמעון בר
 יוחאי. רשר"ד: ראה, שמיעה, ריה, דבור. ר"ת:
 ראשי תיבות. רת"ס: ראש, תוך, סוף.

ש

ש': שורה, שעה. ש"א: שמואל א'; שליש אמצעי;
 שליש א'. ש"ב: שמואל ב'; שער ב'. שבי"ב:
 שבירת כלים. ש"ג: שער ג'; שיעור ג'. שג"ע: של
 גן עדן. שה"ש: שיר השירים. שו"ט: שנות
 ושמחה. שו"ת: שאלות ותשובות. ש"ח: שנאת
 חנם; שבת חנכה. שי"ל: שיש לאמר; שיש לברך.
 ש"כ: מספר. שכ"א: שכל אחד. שכאו"א: שכל
 אחד ואחד. שמרשב"י: שער אמרי רבי שמעון
 נ"י יוחאי. ש"נ: שם נסמך. שנגל"ה: שורש, נשמה,
 גוף, לבוש, היכל. שנא"ן: (ג' חיות המרכבה) שור,
 נשר, אריה, אדם. שס"ה: מספר. ש"ע: שליש
 עליון; שמנה עשרה; שמיני עצרת. ש"צ: שליח
 צבור. שצ"ם חנכ"ל: (ז' כוכבי לכת) שבתאי, צדק,
 מאדים, חמה, נוגה, כוכב, לבנה. ש"ר: שלוש רגלים;
 שם רע. ש"ש: שם שמים. ע"ת: שמחת תורה;
 שליש תחתון.

ת

ת"א: תרגום אונקלוס; תרוץ אחד. תא"מ: תהלים,
 איוב, משלי. ת"ד: תיקונא דיקנא. תה"ד: תפלת
 הדרה. תה"ר: תהומא רבא. תה"ש: תפלת השחר.
 ת"ו: תם ונשלם. תובב"א: תבנה ותכונן במהרה
 בימינו אמנן. תובי"ל: תם ונשלם ברוך ה' לעולם.
 תוה"ק: תורתנו הקדושה. תר"מ: תפארת ומלכות;
 תרומות ומעשרות; תיכף ומיד. ת"ו, שלב"ע: תם
 ונשלם שבת לאל בורא עולם. תושב"כ: תורה שבכתב,
 תשבע"פ: תורה שבעל פה. ת"ז: תקוני זהר.
 ת"ח: תא חזי; תקונים חדשים; תלמיד חכם.
 תתה"מ: תחית המתים. תכ"ב: תלת כלילין בתלת.
 תכ"ד: תוך כדי דבור. תכ"ה: תורת כהנים. ת"ל:
 תלמוד לומר; תרי לישני (שתי נוסחאות); תהלה ליה;
 ת"מ: תפלת מגוה. תע"ס: תלמוד עשר ספירות.
 ת"ע: תפלת ערבית. תרי"ג: (מספר) תרי"ג מצות.
 תק"ח: תקונים חדשים. ת"ש: תפילין של יד.
 תש"ר: תפילין של ראש. ת"ת: תפארת.

עכאו"א: על כל אחד ואחד; עם כל איש ואיש.
 עכ"ד: עד כאן דבריו. עכ"ז: עד כל זה. עכו"ם:
 עבודת כוכבים. עכ"ל: עד כאן לשונו. עכ"פ: על
 כל פנים ע"ל: עין לעיל. ע"מ: על מנת; על
 משקל; עשר מאמרות; על מה; על מחצה; עשר
 מכות. עמוד"א: עמודא דאמצעייתא. עמ"ש: עין מה
 שכתבתי; עד מאה שנים; עול מלכות שמים. עג"ב:
 עקודים, נקודים, ברודים. ע"ס: עשר ספירות; על
 סמך. עמס"ב: ע"ב סמך מ"ה ב"ן. עע"ז: עובדי
 עבודה זרה. עעכו"ם: עובדי עבודת כוכבים ומולות.
 ע"פ: על פי. עצה"ד: עץ הדעת. עצה"י"ט: על
 צד היותר טוב. ע"ק: עתיקא קדישא. ע"ר: ערב רב.
 ער"ה: ערב ראש השנה. ער"ח: ערב ראש חדש.
 ע"ש: עין שם; ערב שבת; על שלחן. עש"א: עד
 שיבוא אליהו. עש"ה: עין שם היטב. עש"מ: על
 שום מה. ע"ת: ערוב תחומים; על תנאי.

פ

פ"א: פרק א'; פעם אחת; פירוש אחר. פא"פ:
 פנים אל פנים; פה אל פה; פעם אחר פעם. פ"ב:
 פרק ב'. פב"א: פנים באחור. פב"פ: פנים בפנים.
 פ"ג: פרק ג'. פ"ד: פסק דין; פרק ד'. פד"ה,
 פדה"ב: פדיון הבן. פו"א: פנים ואחור. פו"ח:
 פנימיות וחיצוניות. פו"כי: פרט וכלל. פו"ר: פריה
 ורביה. פי': פירוש. פ"י: פושעי ישראל; פועל
 יוצא. פלו': פלוני. פלח"ק: פתיחה לחכמת הקבלה.
 פלפה"ס: פתיחה לפירוש הסלם. פמ"א: פנים
 מאירות. פמ"ס: פנים מסבירות. פ"ני: פקוח נפש.
 פדיון נפש. פס"ד: פסק דין. פ"פ: פתחון פה.
 פ"ק: פרק קמא; פורים קטן; פרט קטן. פר"א:
 פרקי רבי אליעזר. פרד"ס: פשט, רמז, דרוש, סוד.

צ

צא"ל: צריך אתה לדעת. צ"ג: ציון ג'; צום גדליה.
 צ"ד: ציון ד' וכדומה. צח"מ: צומת, חי, מדבר.
 צ"ל: צריך לומר; צריך להיות. צ"ע: צריך עיון.
 צעב"ח: צער בעלי חיים. צע"ג: צריך עיון גדול.

ק

ק': קדוש; קמא; קהל; קטן. ק"א: קונטרס
 אחרון. קב"ה: קודשא בריך הוא. קבו"ש: קודשא
 בריך הוא ושכינתיה. קה"מ: קריאת המגילה. קה"ק:
 קדש הקדשים. קה"ת: קריאת התורה. ק"ו: קל
 וחומר. קו"ח: קל וחומר. קוש"י: קוצו של יוד.
 קכ"ד: קדם כל דבר. קלי': קליפות. קמ"ל: קא
 כשמע לן. ק"פ: קרבן פסח. ק"ק: קדש קדשים;
 קדיש קלים. יק"ק: קדוש, קדוש, קדוש. ק"ש:
 קריאת שמע; קבלת שבת.

ר

ר"א: רבי אבא; רבי אלעזר. ראב"ד: ראש בית

פ ר ש ת ח י י ש ר ה

א * ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. רבי יוסי, פתח ואמר, ב וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפן. הכא אית לאסתכלא, מ"ט, ארעישת ימא, עליה דיונה, ולא ארעישת עליה ארעא, כיון דהוה אזיל, בגין דלא תשרי עליה שכינתא, ה ימא אמאי אחיד ביה, כ כד הוה אזיל.

ב) אלא, ודאי מלה באתריה הוה. ג ים, תנו, ים דמיא לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, ובגין כך, ימא אחיד ביה ונטל ליה, ד מקמי ימא ה ערק. ו ג) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים. אוליפנא, כד הוו נטלי ליה

מסורת הזהר

א) ויהיו חיי שרה (בראשית כ"ג) ח"א קבא: קבג. קכד: ח"ג קסת. תק"ח קי"ח טד שלח. קי"ט טב שה. טג שיח. ב) וישאו את יונה: (יונה א') ח"ב קצט:

חלופי גרסאות ח נ"א מוסיף ימא עלאה. ז נ"א ל"ג כד הוה אזיל (אה"ל). נ נ"א ל"ג ים. ד נ"א מוסיף בגין דהוה עריק מקמי. ה נ"א ל"ג ערק. ו נ"א מוסיף ומקמי ימא שרא דוכתא. ונ"א תשרי ידא בדוכתא[א]. ונ"א שרי ימא ידא ביה בדוכתא. ונ"א ימא שרא ביה ידא בדוכתא. ונ"א ימא שרא ביה ידא בדוכתא. ונ"א שדי ימא ידא ביה בדוכתא. ז נ"א יונה וגו'.

הסולם

וישאו—ויטילוהו אל הים

מאמר

זה אמרו הים, שהוא הנוקבא דומה לרקיע, דהיינו לרקיע התחתון דז"א. כי מרקיע הזה כל בנינה. ורקיע זה דומה לכסא הכבוד דהיינו ישו"ת, שהם כסא לאו"א עלאין, שע"כ קבל הרקיע התחתון אותיות מ"י שבכסא הכבוד, ונעשה י"ם. ונמצינו למדים בזה ההפרש מהשם ארץ להשם ים. כי השם ארץ של הנוקבא, אינו מיוחד על הארת חכמה שבה, אלא רק על הכרחה שבה, בסוד מה דהות יבשה, אתעבדת ארץ למעבד פירין ואיבין (כנ"ל בהקדמת הזהר דף ק"ס אות ר"ו ע"ש) אבל השם ים של הנוקבא מיוחד רק על הארת חכמה שבה, שמשם נמשך הנבואה.

וז"ש, ובגין כך ימא אחיד ביה ונטיל ליה, ומשום זה הים נאחו בו וקבל אותו לתוכו, בגין דהוה עריק מקמא ימא. משום שהיה בורח מפני הים. דהיינו שהיה בורח מפני הנבואה הנמשכת מהמוחין דנוקבא, שהם בבחינת ים כנ"ל. וע"כ הרעיש עליו הים ולא הארץ. וכן השליכוהו אל הים, שזה היה כדי להשיבו אל הנבואה שממנה ברח.

ג) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים: כשהיו מטילים אותו אל הים, והטביעו

א) ויהיו חיי שרה מאה שנה: ר' יוסי פתח ואמר. וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפן. כאן יש להסתכל. מהו הטעם, שהים הרעיש על יונה ולא הרעיש עליו הארץ דהיינו הנוקבא הנקראת ארץ, כיון שהיה הולך לחוץ לארץ כדי שלא תשרה עליו השכינה, ונמצא שברח מארץ ישראל, שה"ס הנוקבא, א"כ הים למת נאחו בו כשהלך. ולא הארץ שממנה ברח.

ב) אלא ודאי מלה וכו': ומשיב, אלא ודאי, הדבר במקומו היה. ים, למדנו, שהים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, פירוש, כי אומר לעיל (פרשת לך דף ע"ז אות ר"א ולהלאה) שז' רקיעים הם, דהיינו חג"ת נה"י דז"א, ורקיע עליון למעלה מהם, הנקרא מ"י, שהוא ישו"ת. ורקיע התחתון שלמטה מכו"ס, שה"ס מלכות דז"א, שממנה נבנית הנוקבא, מקבל ב' האותיות מ"י מרקיע העליון, שנעשים אצלה אותיות ים. וע"ש בהסולם, שפירוש הדברים הוא, אשר רקיע העליון שה"ס ישו"ת הנקרא מ"י, אינו משפיע החכמה שבו לשום מדרגה, אלא להנוקבא. וע"כ קבלה הנוקבא אותיות מ"י שבו ונעשו בה ים. באופן שהשם ים של הנוקבא, יורה במיוחד רק על מדרגת החכמה שבהנוקבא. ע"ש.

(דפו"י דף קכ"א ע"א)

אותו

וטבעי ה' ירכוי בימא, הוה ימא שכך, י זקפין ליה, אתרעיש ימא, כל מה דטבעי ליה, הכי אשתכך ימא, עד דאיהו אמר, שאוני והטיילוני אל הים, מיד וישאו את יונה ויטילוהו אל הים.

(ד) כיון דאתרמי בים פרחא מניה נשמתיה י וסלקא עד ז כרטייא ה' דמלכא, ואתדנת קמיה, ו' ואהדרת ליה נשמתיה, ועאל בפומא דהווא נונא, ומית נונא לבתר אתקיים ההוא נונא, ואוקמה.

(ה) * תא חזי, בשעתא דבר נש סליק י בערסיה, כל ליליא ולייליא נשמתיה נפקת מניה, ואתדנת קמי בי דינא דמלכא, אי זכאה לאתקיימא, ה' אתהדרת להאי עלמא.

(ו) ודינא הוא בתרין גוונין, דהא לא דיינין ליה לבר נש, על בישין דאיהו עתיד זמין למעבד, ט דכתיב * כי שמע אלהים וגו' באשר הוא שם. ולא תימא, דדינין ליה על טבין דעביד לחוד, אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא, כמה דאתמר, ודינין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד, ובגינייהו י אשתזיב, אע"ג דאיהו השתא חייבא. בגין דקב"ה עביד טיבו, עם כל בריין, וכל י' ארחוי דאיהו עביד, לאוטבא לכלא, ולא דאין לב"נ, על בישין דאיהו זמין למעבד, ובג"כ אתדן ב"נ, י קמי י' קב"ה.

(ז) ת"ח, כיון דאטילו ליה ליונה בימא, מה כתיב, י ויעמוד הים מזעפו. י' הים עלאה, מאי ויעמוד, דקאים בקיומיה, כדקא יאות, בעמידה איהו, כד

מסורת הזהר

(א) כי - באשר הוא שם: לעיל וירא דף קל"ט ציון ד. (ב) ויעמוד הים מזעפו: לעיל דף א' ציון ב. חלופי גרסאות א' נ"א ירכוי. ב' נ"א זקפון. ג' נ"א וסליקת (אה"ל). ד' נ"א כרטייא. ה' נ"א מוסיף יקרא דמלכא (אה"ל). ו' נ"א ואהדרו. ז' נ"א במרעיה (אה"ל). ח' נ"א איתדן ואהדר להאי (אה"ל). ט' נ"א ל"ג מן דכתיב עד אלא. י' נ"א ישתזיב. י"א נ"א ארחוי. י"ב נ"א קמיה. י"ג נ"א מוסיף קב"ה ולא בכ"ד אחר [וזהו מלפניך משפטי יצאן]. י"ד נ"א ל"ג הים עלאה (אה"ל).

הסולם

מאמר

וישאו—ויטילוהו אל הים

קול הנער באשר הוא שם. ולא על העתיד. ואל תאמר, שכן דנים האדם רק על הטוב שכבר עשה, בלבד, אלא שמטיבים לאדם על הטוב של עתה כמו שאמר, ודנים אותו על הזכיות שהוא עתיד לעשות שהוא נצל בשבילם אע"פ שהוא עתה רשע, כמו שאמרו. משום שהקב"ה עושה טוב עם כל הבריות, וכל דבריו שעושה הוא רק להטיב לכל, וע"כ, אינו דן האדם על הרע שעתידי לעשות. וע"כ נדון האדם לפני הקב"ה שיוודע העתידות. פירושו, כי הביא המאמר הזה אשר האדם נדון בכל לילה, כדי לבאר מה שאמר לעיל על יונה שיצאה נשמתו ונדון לפני הקב"ה, ולפיכך מסיים המאמר ובגין כך אתדן בר נש קמי קב"ה. שטובב על מה שאמר על יונה, כמבואר.

(ז) תא חזי כיון וכי: בוא וראה כיון שהטילו את יונה אל הים, מה כתוב, ויעמוד הים

מזעפו

אותו עד ברכיו, היה הים שכן. הרימו אותו זעף הים, כל כמה שהטביעוהו כן שכן הים, עד שהוא אמר בעצמו שאוני והטיילוני אל הים. מיד וישאו את יונה ויטילוהו אל הים.

(ד) כיון דאתרמי בים וכי: כיון שנשלך אל הים פרחא ממנו נשמתו, ועלתה עד כסא המלך ונדונה לפניו, והחזרה לו הנשמה, ונכנס בסיו של אותו הדג, והדג מה. ואח"כ חזר הדג לתחיה, וכבר בארוהו.

(ה) תא חזי בשעתא וכי: בוא וראה, בשעה שאדם עולה על המטה וישן, כל לילה ולילה יוצאת נשמתו ממנו, ונדונת לפני בית דינו של המלך. אם זוכה להשאר בחיים, החזרה הנשמה לעולם הזה.

(ו) ודינא הוא וכי: והדין הוא בשני דרכים. כי לא דנים האדם על הרע שהוא עתיד ונועד לעשות, שכתוב כי שמע אלקים אל (דעו"י דף קכ"א ע"א *) דף קכ"א ע"ב)

רוגזא שכיך, בשעתא דדינא ^א שריא בעלמא, ההוא בי דינא, איהו כאתתא דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולידת שכיך רוגזא. הכי נמי, כד דינא שריא בעלמא לא שכיך ולא נח, עד דאתעביד דינא ^ב בחייביא, כדין הוא נייחא ^ג דיליה, ^ד למיקם בדוכתא ^ה שלים, ^ו ולמיקם בקיומיה, הה"ד * ובאבוד רשעים רנה. והא אוקימנא.

(ח) ^ז באבוד רשעים רנה. ^ח והכתיב ^ט החפוף אחפוף מות הרשע. והא דית נייחא קמי קב"ה, כד אתעביד דינא ^י ברשיעיא. אלא, כאן קודם ^{יא} דאשתלים קיסטא, כאן לבתר דאשתלים ^{יב} קיסטא.

תוספתא *

(ט) ויהיו חיי שרה. גופא דמתניתין, אנן קריבין הוינא, שמענא קלא מתהפך מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, קל מתבר טורין, ומתבר טנרין תקיפין, עלעולין רברבין ^{יג} סלקין, אודננא פתיחן.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ובאבוד רשעים רנה: לעיל ב"ב דף י"ח ציון רשעים אב! לאחר ששלים סאחס אזי באבוד רשעים רנה. וע"ל ס"א ע"ב: (ב) החפוף — מות רשע: יחזקאל י"ח.

חלופי גרסאות א ג"א שרייא. ב ג"א בחייביא. ו ג"א בחייביא. ז ג"א ל"ג דיליה. ד ג"א מוסיף וקיימת למיקם (אה"ל). ה ג"א שלם (אה"ל). ו ג"א למיקם. ז ג"א ל"ג באבוד רשעים רנה. ח ג"א כר"א ונ"א כ"ד (אה"ל). ט ג"א ברשיעיא. י ג"א מוסיף קיסטא, אית ליה נייחא. ו ג"א קיסטא, ולבתר דאשתלים קיסטא אית ליה נייחא. יא ג"א סלקין.

ודומה קאים ונטיל בחושבנא

הסולם

מאמר

ארוכה היחה וקצרוה. אנן קריבין הוינא, אנחנו היינו בעלי המשנה, קרובים היינו לפנימיות המדרגה שמענא, קלא מתהפך מלעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, שמענו קול מתהפך להשפיע ממעלה למטה ומתפשט בעולם.

מוצפו, היינו ים העליון שהוא הנוקבא כנ"ל, מהו ויעמוד. הוא שעמד על עמדו כראוי. כי כשהכעס נשקט הוא בעמידה.

פירוש. מאחר שז"א, שה"ס קול, עלה והכריע והשלים ב' קוין ימין ושמאל דבינה בהארתו שם ממטה למעלה, הוא מתהפך ומתפשט משם לעולם, ומאיר ממעלה למטה קל מתבר טורין ומתבר טנרין תקיפין, הקול, עוקר הרים, ומשבר סלעים תקיפים. כלומר שהארתו עוקר ומשבר כל הקליפות, עלעולין רברבין סלקין, אודננא פתיחן, רוחות גדולות עולות, האזנים פתוחות. פירוש. כי מבאר מאין כח השפעתו של הקול, שהוא ז"א, ואומר, שרוחות גדולות, שהם ספירות הז"א שנקרא רוח, עולות לאזנים שה"ס בינה בסוד מ"ן, ונעשה שם קול, והוא מכריע שם בין ב' קוין דבינה, ומתלבש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין, ואז אודננא פתיחן, שנפתחו האזנים להאיר

בשעתא דדינא וכי: בשעה שהדין שורה בעולם, בית דין ההוא, דהיינו הנוקבא, הוא, כאשר מעוברת המקשה לילד, וכאשר ילדה, הבהלה שככה. כן כשהדין שורה בעולם, אינו נשקט ואינו נח, עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו לעמוד במקומו בשלמות ולהמצא בקיומו. וזהו שכתוב, ובאבוד רשעים רנה, וכבר נתבאר.

(ח) באבוד רשעים וכי: מקשה, על הכתוב באבוד רשעים רנה, והרי כתוב, החפוף אחפוף מות רשע. הרי שאין נחת לפני הקב"ה כשנעשה דין ברשעים, ומשיב, אלא כאן קודם שנשלמה הסאה, או אינו חפץ במות רשע, כאן לאחר שנשלמה הסאה, שאז באבוד רשעים רנה.

תוספתא

מאמר ודומה קאים ונטיל בחושבנא

(ט) ויהיו חיי שרה: גופא דמתניתין, עיקר המשנה הוא, כלומר תמצית המשנה. כי (דפו"י דף קכ"א ע"ב *) דף קכ"א ע"א

(י) הוה אמר במטלנוי קוץ קוציתא, דמיכן דמימין שינתא בחוריהון, קיימין בקיומיהון. מלכא א דממלך, נטרי תרעין, שליטא ג דחילין סגיאין, קם ד בקיומיה.

יא) כלהו לא מרגשן, ולא ידעי ה דספרא פתית, ו בשמא אכתוב, ודומה

חלופי גרסאות א נ"א דמל"א. ונ"א דממל"א. ונ"א מוסיף ולא אעברו [נ"א אמרו ד"א] אשתכחו. ונ"א לא אוכר אשתכחו. ונ"א לא אנבה אשתכחו (אה"ל). ג נ"א נטורי. ג נ"א דחילין. ד נ"א בקיומיה. ה נ"א ל"ג דספרא. ו נ"א בשמא.

מאמר

הסולם

ודומה קאים ונטיל בחושבנא

פירוש. אחר שהמלך, דהיינו הנוקבא, קבלה המוחין מקול, שה"ס קו אמצעי, אמרה. שמרו השערים, והיינו משום שהקול אמר קוץ קוציתא, ומיעט הג"ר, המשפיעים מלמעלה למטה, לפיכך אמרה גם הנוקבא, שמרו השערים, שלא ימשיכו ממעלה למטה. ואז השליט על צבאות רבות, שהוא מטטרון, עמד על מעמדו דהיינו שקבל המוחין ההם מן הנוקבא.

יא) כלהו לא מרגשן ולא ידעי: כולם אינם מרגישים ואינם יודעים, דספרא פתיה, ובשמא אכתוב, ודומה קאים ונטיל בחשבון שהספר פתוח, ובשם כתוב, ודומה קם ומקבל בחשבון.

פירוש. כי ג' הללו, ספר' שם וחשבון הם בהנוקבא, כי הנוקבא עצמה נקראת ספר, שבה כל הנשמות, וממנה יוצאות. וכל נשמה ונשמה יש לה בהספר, שהוא הנוקבא, שיעור קומה, והוא נקרא שם, ושיעור קומה ההיא יוצאת בזווג על מסך, כנודע, ומסך הזה נק' חשבון, משום שקומת הזווג מחושב ומשוער בעוביות המסך, (כמ"ש בפתחה לחכמת הקבלה לעיל חלק א' דף ה' אות י"ח עש"ה). וז"ש דספרא פתית, שהנוקבא פתוחה לקבל נשמות מו"א, ובשמא אכתוב, שכל נשמה יש לה שיעור קומה מיוחדת שם בהספר. שהיא יוצאת על חשבון, שה"ס המסך, ודומה, שהוא מלאך הממונה על המתים, לדונם בקברותיהם, ולהכשירם לתחית המתים, ועל נפשות הרשעים לדונם בגיהנם, כאים ונטיל בחושבנא, קם בהתמנות שלו, ומקבל, כח לדון הגופות בחשבון, שה"ס המסך דקו אמצעי.

פירוש. יש ב' מיני דינים ועונשים (א) הנמשכים משליטת קו שמאל מטרם שבא קו אמצעי (כנ"ל וירא דף ע"ב ד"ה וה'). (ב) הנמשכים מקו אמצעי עצמו אחר שהכליל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה. והוא מחמת שקו אמצעי, אומר במטלנוי קוץ קוציתא, כנ"ל, שפירושו שממעט הג"ר דקו שמאל

המשפיעות

להאיר (כמ"ש לעיל בפרשת לך בס"ת דף ד' ד"ה וכרוזא קרי) ובשיעור שהקול פתח האזניים להאיר, כן מתפשט ומאיר גם הוא, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף פ"ז אות שס"ג) תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, עש"ה.

(י) הוה אמר במטלנוי: הקול היה אומר בנסיעותיו, דהיינו בהשפעתו, שנקרא נסיעה, משום שהולך בתלת דוכתי, (כנ"ל וירא יוד ד"ה אמר ריב"ז, ובראשית א' דף כ' אות י"ב) קוץ קוציתא, קצץ חלק, דמיכן דמימין שינתא בחוריהון, קיימין בכיומיהון, וישנים הדוממים, שהשינה בחורי עיניהם, חוזרים ועומדים על מעמדם.

פירוש. כי נתבאר לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) שאין קו אמצעי יכול להכריע בין ב' הקוין ולכלול אותם זה בזה, מטרם שממעט את קו השמאל מג"ר לוק דג"ר ע"ש. וכן נתבאר (לעיל לך דף ו' ד"ה ווי) שבעת הארת השמאל בלי התכללות בחסדי הימין נסתמים כל האורות ונחשך הלילה ובני אדם ישנים, דהיינו שנסתלקו מהם המוחין, וז"ש כאן, שהקול שה"ס קו אמצעי, אומר קוץ קוציתא, קצץ חלק, כלומר שמצוה בכחו למעט חלק הג"ר דג"ר מהארת קו השמאל, ואז דמיכן דמימין שינתא בחוריהון, ואז ישנים הדוממים שהשינה בחורי עיניהם, מחמת הארת השמאל בלי התכללות בימין, שסתם להם האורות, נמצאים עתה, שהם קיימין בכיומיהון, שחוזרים ועומדים על מעמדם, כי עתה אחר שנתמעטו הג"ר דשמאל, נכללו השמאל וימין זה בזה והאורות נפתחים (כנ"ל לך דף ז' ד"ה ולית) וע"כ נתעוררו הישנים והשיגו המוחין שלהם, שהם קיומם.

מרכא דממלה, נטרי תרעין: מלך, היינו הנוקבא, שמקבלת מו"א שנקרא קול, שמדבר: שמרו השערים, שליטא דחילין סגיאין קם בכיומיה השליט על צבאות רבות, עמד על מעמדו.

(רמ"י דף קכ"א ע"א)

קאים, ונטיל בחושבנא, ודיירי עפרא תייבין ל לבר, וקריב טב לאתמנאה בהו, לא תאיבין, גלגולא י והפוך.

(יב) נפלין ולא קיימין, אתמחון חייבין מספרא דדומה, מאן יתבע לון,

חלופי גרסאות ל גיא לרייר (אה"י) ז גיא והפוך.

ודומה קאים ונטיל בחושבנא

הסולם

מאמר

תחית המתים מוציאם בחשבון, כי אז, יתקבצו כל החשבונות לחשבון אחד, ויחיו המתים כנ"ל. אבל הנדונים ממין הא' ש' העונשים, דהיינו מקו השמאל, אשר גופותיהם לא נכללו בחשבון שמקו אמצעי, שדומה אינו מקבלם מחמת זה בחשבון, הם לא יקומו לתחית המתים. כי אין להם חלק כאור גדול הזה שנתקבץ מכל הזוגים שבקו אמצעי.

ודיירי עפרא תייבין לבר: ושוכני עפר, דהיינו הרשעים, אינם בכלל הזוג דקול ודבור הנ"ל, אלא שחוזרים לחוץ. כלומר אף על פי שכבר באו בפנימיות כדי לקבל מקו אמצעי, יחזרו לחוץ ולא ירצו לקבל ממנו. כי וקריב טב לאתמנאה בהו, לא תאיבין גלגולא והפוך. וקריב טוב, היינו קו אמצעי, שהוא יסוד הנקרא טוב, להיות מחושב בהם, דהיינו להשפיע להם בסוד חשבון, אינם רוצים בגלגול והיפוך. פירוש, כי המוחין הנמשכים בסוד חשבון מקו אמצעי נמשכים בסוד גלגולא שפירוש, שמחגלגלים ובאים בזה אחר זה בסדר ג' נקודות חולם שורק חירק, כמ"ש לעיל (בפרשת וירא י"ז ד"ה וזה אמרו ע"ש) וכן נתקן סוד היפוך המדרגות בהארית השמאל, שמה שהיה בו מקודם לכן ג"ר למעלה ואחריהן ו"ק. ואחריהן גזירת דינא, נתהפכו, והגזירת דינא נעשה עליון ואחריה ו"ק ולבסוף כולם הג"ר, (כנ"ל פרשת וירא דף פ"ג ד"ה פנימיות ע"ש) וזהו שאלו הרשעים הדבקים בקו שמאל אינם רוצים בהמוחין מקו האמצעי, משום שבאים בגלגול על ג' נקודות, ובהיפוך המדרגות בקו שמאל. וי"ש, לא תאיבין בגלגולא והפוך. להיותם חפצים רק בג"ר דשמאל הנמשכים להם ממעלה למטה.

(יב) נפלין ולא קיימין: משום שאינם חפצים במוחין הבאים בגלגול והפוך, כנ"ל, נופלים ואינם עומדים לתחיה, אתמחון חייבין מספרא דדומה, ועל כן, הרשעים נמחים מספרו של דומה, כי הוא מקבל רק בחשבון מקו אמצעי, שהרשעים אינם כלולים ממנו כנ"ל. וע"כ, מאן יתבע לון, מי ידרוש אותם בעת תחית המתים, כי אומר להלן (ד"י דף קכ"ד ע"ב במדרש הנעלם) שבעת תחית המתים, יקבל המלאך

המשפיעות ממעלה למטה, ומכח זה, כל אלו הכלים, שבלעו פעם הארה זו ממעלה למטה מחויבים להתבטל ולהתחדש פעם שנית. ונודע שסוד אכילת עץ הדעת, ה"ס המשכת השפע ממעלה למטה (כנ"ל ב"ב דף ק"ע ד"ה ועל) שמשעם זה נגזר המיתה על הגופות, ומכח הארת קו האמצעי כחויבות הגופות להתבטל לגמרי, דהיינו להרקב בקבר, עד שלא ישאר מהם כי אם תרווד רקב, כי לא יצא מהם הזוהמא שקבלו, בפחות מזה, ואח"כ בזמן התחיה חוזרים ומתחדשים, והממונה על הדין הזה הוא המלאך דומה, ועל כן מדייק ודומה קאים ונטיר בחושבנא, שהוא קם להתמנות שלו, לדון הגופות בקברותיהם, שמסבל מכח החשבון, דהיינו מהמסך דחירק שבקו אמצעי, הנקרא חשבון, דהיינו מין הב' דדינים ועונשים, הנמשכים מקו אמצעי, מהמסך שלו כנ"ל.

ולפיכך, רק אלו שזכו בחייהם לקבל המוחין מקו אמצעי, הנה אחר מיתתם, ידונו גופותיהם ביד דומה, מכח קו אמצעי כנ"ל. אבל אלו שבחייהם לא זכו לקבל המוחין דקו אמצעי האמורים, אלא שהיו דבוקים בקו שמאל, הרי הדינים ועונשים הבאים עליהם הם ממין הא' הנ"ל, ולא מקו אמצעי, ועל כן אחר מיתתם לא יקבל דומה את הגופות שלהם, מכח שדינו רק מקו אמצעי הם, ואלו, שלא זכו בו בחייהם, איך יזכה בו לאחר מיתה, כמו שהתוספתא מבארת לפנינו.

וההפרש אם הגופות ידונו תחת יד דומה, או לא, הוא גדול מאד, כי סוד תחית המתים נמשך מזווג הכולל הגדול שיהיה בגמר התקון, שענינו, שכל הזוגים, והקומות שיצאו מהם, בזה אחר זה, במשך שתא אלפי שני, יתקבצו כולם בזווג הכולל בבת אחת, שסיבת קיבוצם בבת אחת, מביא אור גדול מאד, המביא את גמר התקון (כמ"ש זה לעיל בהקדמת זוהר דף ע"ט ד"ה בן איש חי ע"ש) ולפיכך אלו הגופות שנדונו תחת יד דומה, דהיינו מבחינת הזוגים שבקו אמצעי, מכח החשבון שבכל זוג כנ"ל, נעשו בזה מוכנים לקבל גם כן, קבוץ כל הזוגים בבת אחת שבגמר התקון, ויעמדו לתחית המתים, שז"ס שהמלאך דומה מקבל המתים בחשבון, דהיינו במדת הזווג, ואח"כ לעת (דפו"י דף קכ"א ע"א)

ומאן יתיב בחושבנהון, ווי לון, ווי לחייהון, ווי ל' פרגשיהון, בגינהון אתקרי, ימחו מספר חיים וגו'.³

(ג) * ויהיו חיי שרה. מאי שנא הכא שרה, דכתיב מיתתה באורייתא, מכל נשי דעלמא, דלא כתיב הכי מיתתהון באורייתא. אמר רבי חייא, ולא, והכתיב² ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה. וכתיב¹ ותמת שם מרים וגו'. וכתיב, ו ותמת דבורה (***) מינקת רבקה. וכתיב² ותמת בת שוע אשת יהודה. (ד) אמר ר' יוסי, בכלהו לא כתיב, כמה דכתיב בשרה, דאתמר, ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. דהא בכלהו, לא אתמנון יומין ושנין, כמו ג' לשרה. בכלהו לא כתיב פרשתא חדא בלחודהא, כמו לשרה. אלא, רוא איהו, בגין ההוא דרגא, דכל יומין ושנין דב"ג, ביה ד תליין.

(טו) פתח ואמר, ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד. ויתרון ארץ בכל היא ודאי, דהא מתמן, נפקין רוחין ונשמתיין, ותועלתא לעלמא. מלך לשדה נעבד, מאן מלך, דא קודשא בריך הוא. לשדה נעבד, כד איהו ה אתתקן כדקא יאות. וומלך, דא ז' מלך עלאה, דאתחבר לשדה, כד איהו מסורת הזהר

(א) ימחו מספר חיים: לעיל פ' נה דף כ"ד ציון ב. (ב) ותמת רחל: בראשית ל"ה. (ג) ותמת שם מרים: נמדבר ב'. (ד) ותמת דבורה: (שם) ה) ותמת בת שוע: (שם ל"ח) ו) ויתרון ארץ וגו': (קהלת ה') ח"ב קלד: קנז.

חלופי גרסאות א גיא לנפשיהון. ב אה"ל כתב מתניחין א"ר אלעזר שברף קב"ר ע"ב שייך כאן. ג גיא מוסיף דהו לשרה. ד גיא מוסיף תליין ודא היא ה"א בתראה. ואה"ל כתב זה הוא גליין שהכניסוהו בפנים. ה גיא מוסיף אתתקן בתיקונא עלאה. ו גיא מלך (אה"ל). ז גיא מוסיף דא מלך.

הסולם

מאמר
מלך לשדה נעבד
(יד) אמר ר' יוסי וכו': ומשיב ר' יוסי, בכלן לא כתוב כמו שכתוב בשרה, שנאמר בה, ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה, שהרי בכלן לא נמנו ימים ושנים כמו לשרה. בכלן לא כתוב פרשה מיוחדת כמו לשרה. אלא שהוא סוד. מ"ש בשרה ימים ושנים ופרשה מיוחדת, משום שהיא המדרגה, שכל הימים והשנים של אדם בה תלויים. כלומר, מאלו המוחין שה"ס חיי שרה, המרומזים בהמספרים מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, נמשכים החיים של האדם כמו שיתבאר לפנינו.

(טו) פתח ואמר ויתרון ארץ בכל הוא מלך לשדה נעבד: ויתרון ארץ, שהוא הנוקבא, בכל, הוא ודאי, שהוא יסוד דו"א הנק' כל, כי משם, מן היסוד, יוצאים רוחות ונשמות. ותועלת העולם.

מלך לשדה נעבד: גשואל, מי הוא המלך ואומר שזהו חקב"ה, לשדה נעבד, כשהוא נתקן כראוי, ומלך זהו מלך עליון. דהיינו ז"א

המלאך מטטרון חושבן פתקא, בכתי כברי מן דומה, כמו שיתבאר שם, אבל אותם הרשעים שאינם בחשבון של דומה מי ידרוש אותם לתחית המתים. ומאן יתיב בחושבנהון. ופי יושב בחשבון שלהם, רומז בזה לקליפה תקשה הנקראת סיוחן, היושב בחשבון. שהוא הלצומת כנגד דומה, כי דומה פירושו דממה, וסיוחן הוא שיחה ודיבור. ווי לון ווי לחייהון ווי לרגשיהון, בגינהון אתקרי ימחו מספר חיים וגו': ווילהם ווי לחייהם ווי למכאוביהם. בשבילם נאמר, ימחו מספר חיים וגו', כי אינם עומדים לתחיית המתים.

(ע"כ תוספתא)

מאמר מלך לשדה נעבד
(יג) ויהיו חיי שרה: שואל, מה השינוי כאן בשרה, שנאמר מיתתה בתורה, מכל נשי העולם, שלא נאמר מיתתן בתורה. אמר רבי חייא, ולא, והרי כתוב, ותמת רחל וגו', וכתוב ותמת שם מרים וגו', וכתוב ותמת דבורה מינקת רבקה. וכתוב ותמת בת שוע אשת יהודה. הרי שכמה נשים כתובה מיתתן בתורה. (דפו"י דף קכ"א ע"א * דף קכ"ב ע"א)

ב נעבד. מאן שדה. דא שדה, אשר ברכו ה'. ב דכתיב * כריח שדה אשר ברכו ה'. דכד איהו ב נעבד ואתתקן, ד בכל מה דאצטריך ליה, כדקא יאות, כדין מלך עלאה אתחבר עמיה.

טז) רבי אלעזר אמר, מלך לשדה נעבד. כמה ב גווגי, רזין עלאין הכא. מלך: דא שכנינתא, דלא שריא ו בביתא, לאתתקנא בה, אלא בזמנא דאתנסיב בר נש, ואזדווג באנתתיה, לאולדא ולמעבד איבין, ואיהי אפיקת נשמתין, לאשראה בה, ובג"כ לשדה נעבד, ולא לאחרא.

יז) דבר אחר, מלך: דא אשה יראת ה', כד"א ב אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה ב נעבד, דא אשה זרה, כד"א ג לשמרך מאשה זרה. בגין דאית שדה, ואית שדה. דכל ברכאן וקדושין, ביה ב שריין, כמה דאת אמר, כריח שדה אשר ברכו ה'. ואית שדה, דכל חירוב, ומסאבו, ושיצאה, וקטולין, וקרבין, ביה ב שריין. והאי מלך, זמנין דאיהו נעבד להאי שדה, דכתיב, ד תחת שלש רגזה ארץ * וגו', ה תחת עבד כי ימלוך, יא וגו', וישפחה כי תירש גבירתה. והאי מלך, אתכסיא נהוריה ואתחשך עד דאתדכי, ואתחבר לעילא.

יח) ובגין כך י שער דר"ח, בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא,

מסורת הוהר

א) כריח שדה אשר ברכו ה': לעיל ב"א שליג ציון ב'. ב) אשה יראת ה': (משלי לא) ח"ב רלס: ת"ז ה': ז"ח תשא מ"ה טג שא. ג) לשמרך מאשה זרה: לעיל ב"ב דף ה' ציון ב'. ד) תחת שלש רגזה ארץ: לעיל ב"א ר"ל ציון ג'. ה) תחת עבד: לעיל ב"א ר"ל ציון ד'. ו) ושפחה כי תירש: לעיל ב"א ציון ה'. ז) שער דר"ח: ח"א סד: סה. קלת. ח"ב לב.

חלופי גרסאות א ב"א מוסיף נעבד מעשים טובים. ב אה"ל כתב דכתיב כריח שדה אשר ברכו ה' אד"ג. ג נ"א אתעבר. ונ"א אתבער. ונ"א אתעבד. ד נ"א כל. ה נ"א גווגי. ו נ"א מוסיף בביתא דבר נש. ז נ"א וכדין איהי דאפיקת (אה"ל). ח נ"א ל"ג נעבד (אה"ל). ט נ"א שריאן (אה"ל). י נ"א שריין. יא נ"א ל"ג וגו'.

הסוכים

הסולם

מלך לשדה נעבד

דהיינו השכינה. לשדה נעבד, זה היא אשה זרה דהיינו הס"א, כמו שאתה אומר לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדושות שורות בו, כמו שאתה אומר כריח שדה אשר ברכו ה'. דהיינו השכינה. ויש שדה, שכל חורבן וטומאה, וכליה, והריגות ומלחמות, שורות בו. דהיינו הסטרא אחרא.

והאי מלך וכו': ומלך הזה. דהיינו השכינה, לפעמים שהוא נעבד לשדה ההוא, להס"א שכתוב תחת שלש רגזה ארץ וגו', ושפחה כי תירש גבירתה. שהשדה דס"א תירש השכינה ח"ו, ואז מלך הזה, שהוא השכינה, נתכסה אורה ונחשכה. עד שתטהר וחתחבר למעלה לו"א.

יח) ובגין כך וכו': ומשום זה בא השער דראש החדש, שאז נפרד שדה ההוא, הס"א מן המלך הקדוש שהיא השכינה, וברכות אינן שורות

ז"א, שנתחבר לשדה, כשהוא נעבד. ושואל, מי הוא שדה. ואומר זהו שדה אשר ברכו ה'. דהיינו, הנוקבא, שכתוב כריח שדה אשר ברכו ה'. כי כשנעבד ונתתקן בכל הצורך כראוי, אז מלך העליון, ז"א, מתחבר עמו.

טז) ר' אלעזר אומר: ר"א, מלך לשדה נעבד, כמה פנים של סודות עליונים מרומים כאן, מלך, זה השכינה, שאינה שורה בביתו של אדם להתתקן בה, אלא בזמן שהאדם נשוי, ומזדווג באשתו כדי להוליד ולעשות פירות, והיא היינו השכינה מוציאה נשמות לשכן אותן בה, ומשום זה היא מתחברת לך לשדה נעבד, ולי.

יז) ר"א מלך דא אש... פירוש אחר. מלך זה היא אשה יראת ה', כמו שאתה אומר אשה יראת ה' היא תתהלל. (דע"י דף קכ"ב ע"א *) (דף קכ"ב ע"ב)

ח ולא שריין בהאי שדה ברכאן, מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שדה. כדן כתיב, * כי בשדה מצאה ^ז וגו'. כי בשדה כמה דאתמר. יט) תא חזי, אתת חוה לעלמא, אתדבכת בהאי חויה, ואטיל בה זוהמא. ז וגרמא מותא לעלמא, ולבעלה. אתת שרה, ונחתת וסלקת, ולא אתדבכת ביה, כד"א ^ב ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא, מה כתיב, ^ג וישת מן היין וישכר ויתגל וגו'. כ) ובגין דאברהם ושרה, ^ד לא אתדבקו ביה, בג"כ שרה זכתה לחיין עלאין, לה, ולבעלה, ולבנהא בתראה, הה"ד ^ה הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. ועל דא, ויהיו חיי שרה, דזכתה בהו ^ו בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי, ויהיו חיי חוה, וכן בכלא, היא אתדבכת בחיין, ועל דא דיליה הוו חיין.

תוספתא

(א) זכאה איהו, מאן דאזעיר גרמיה, בהאי עלמא. כמה איהו רב ועלמא, בההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא, מאן דאיהו זעיר, איהו רב. מאן דאיהו רב, איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה, דאיהו חושבן רב, ^א כתיב ביה שנה, זעירו דשנין, חד, אזעיר ליה. שבע דאיהו חושבן זעיר, אסגי ליה רבי ליה, דכתיב שנים. ת"ח, דלא רבי קב"ה, אלא לדאזעיר, ולא אזעיר, אלא

דרך אמר

(ב) תוספתא זו נדפסה במקומה נס' שלה קס"ח ע"א (א) כי בשדה מצאה: לעיל ב"ב קצ"ג ציון ג'. (ב) ויעל אברם ממצרים: לעיל לך דף ג"ו ציון ד'. (ג) וישת מן היין: לעיל פרשת נ"ח ל"ד

ציון א. (ד) הביטו אל צור: (ישעיה נ"א) ח"ב פג: ח"ג מד. רי: רמ. רצח.

חלופי גרסאות ח ג"א דלא (אה"ל). ז ג"א ל"ג וגו'. ז ג"א וגרמא. ד ג"א מוסיף לא אתאחדו בהאי אתר ולא ח ג"א בכלא (אה"ל). ו ג"א כתב.

מאמר

שורות בשדה ההוא, בס"א. אבל כשהוא נעבד לשדה ההוא, לס"א, אז כתוב, כי בשדה מצאה. אח. השכינה, צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה, כי בשדה היינו הס"א, כמו שנתבאר.

יט) ת"ח אתת חוה וכו': בוא וראה, באה חוה לעולם, נדבקה באותו הנחש, והטיל בה זוהמא, וגרמה מות לעולם, ולבעלה. באה שרה, וירדה, למקום הס"א, ועלתה, ולא נדבקו בה הקליפות, כמש"א ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב, וישת מן היין וישכר ויתגל.

כ) ובגין דאברהם וכו': ומשום שאברהם ושרה לא נתדבקו בס"א, זכתה שרה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה אחריה, וזהו שכתוב הביטו אל צור חוצבתם, דהיינו אברהם, ומקבת בור נוקרתם דהיינו שרה. וע"כ כתוב,

(דסו"י דף קכ"ב ע"ב)

מסורת הזוהר

(א) כי בשדה מצאה: לעיל ב"ב קצ"ג ציון ג'. (ב) ויעל אברם ממצרים: לעיל לך דף ג"ו ציון ד'. (ג) וישת מן היין: לעיל פרשת נ"ח ל"ד

ציון א. (ד) הביטו אל צור: (ישעיה נ"א) ח"ב פג: ח"ג מד. רי: רמ. רצח.

חלופי גרסאות ח ג"א דלא (אה"ל). ז ג"א ל"ג וגו'. ז ג"א וגרמא. ד ג"א מוסיף לא אתאחדו בהאי אתר ולא ח ג"א בכלא (אה"ל). ו ג"א כתב.

הסוכרם

מלך לשדה נעבד ויהיו חיי שרה. שזכתה בהן בכולן, בכל השנים שלא כתוב כן בכל הנשים, שלא כתוב, ויהיו חיי חוה, וכן בכולן, כי היא נדבקה בחיים, ועל כן החיים, שלה הם.

תוספתא

מאמר מאן דאיהו זעיר איהו רב (א) זכאה איהו וכו': אשרי הוא מי שממעט את עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול ועליון בעולם הנצחי. וכן פתח ראש הישיבה, מי שהוא קטן בעוה"ז הוא גדול בעולם הנצחי, ומי שהוא גדול בעוה"ז הוא קטן בעולם הנצחי. שכתוב ויהיו חיי שרה וגו', מאה שהוא חשבון גדול כתוב בו שנה, למיעוט של שנה אחד המעיט אותו. שבע, שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו והרבה אותו שכתוב בו שנים. ת"ח דלא רבי וכו': בוא וראה שאין הקב"ה מגדיל אלא להמקטין עצמו, ואינו מקטין

אלא

לדרבי, זכאה איהו, מאן ^ב דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב בעלויא. לההוא עלמא (עד כאן).

כב) ^ג מאן דפסק יתפסק. מאן דקצר, יתקצר. מאן דקצר, יתארך. ר"ל, מאן דפסק מלין דאורייתא, על מלין בטלין, יתפסקון חייהי ^ג מהאי עלמא, ודיניה קיימא בההוא עלמא. מאן דקצר אמן, ולא מאריך גו נייחא, יתקצר מחיין דהאי עלמא. מאן דאמר אחד, אצטריך לחטפא אל"ף, ^ד ולקצר ^ה קריאה דיליה, ולא יעכב בהאי אות כלל, ומאן דיעביד דא יתארכון ^ו חייו. ^ז

כג) ויהיו חיי שרה. אינון חיין, ^ח כלהו לעידא, מאה שנה לעילא. ועשרים שנה לעילא, ושבע שנים לעידא, כלהו ^ט הוו כדקא יאות. אמר ^י רבי שמעון, * ת"ח, רזא דמלה, מאי שנא בכלהו, דאמר שנה שנה, ובאינון שבע, דאמר ^י שנים. דכתיב מאה שנה ועשרים שנה ולבתר שבע שנים.

כד) ^{יא} אלא מאה שנה, כדלדא דכלא ^{יב} תמן, דאתכליל אתר עלאה, כלא כחדא, ברזא דמאה ברכאן, בכל יומא. וכן עשרים שנה, דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין, ובגין כך ^{יג} כתיב שנה רזא דיחודא, דלא אתפרש מחשבה ויובלא לעלמין.

כה) שבע שנים: אלין אתפרשן, ונפקאן מכללא סתימאה דלעילא. ואע"ג

דרך אמת

(ב) כל אריכות הכחוש שהזכיר בכל מקום שנה הוא נדרש למעלה:

חלופי גרסאות ^א ג'א דאזער. ^ב מכאן ולהלן עד סוף התוספתא הוא גליון ואינו מהוהר. ^ג ג'א מהחוא. ^ד ג'א ולקצרא. ^ה ג'א קרנא. ^ו ג'א חייו. ^ז ג'א מוסיף חייו ע"כ. ^ח ג'א מוסיף כאן, אלו הם חדושים שהגידו לרשביי בישיבה של מעלה. ^ט ג'א הוי. ^י ג'א רבן. ^{יא} ג'א שנין. ^{יב} יא זהו גירסת אור הלכנה. ^{יג} ג'א מוסיף אלא כולא חד מאה שנה כללא דכלא קביה דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין במאה ברכאן דכל יומא וכן עשרים שנה ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא. ^{יד} ג'א תמן דקביה כלא כחדא ברזא דמאה ברכאן בכל יומא וכן עשרים שנה דאתכלילו עלאה סתימאה דכל סתימין ובג"כ כתיב שנה רזא דיחודא. ^{יז} ג'א ל"ג כתיב שנה (אה"ע).

ויהיו חיי שרה

הכולם

מאמר

אלא מאה שנה, שם כלל הכל, דהיינו כתר, הכולל כל עשר הספירות שכל אחת כלולה מעשר והן מאה. כי נכלל שם מקום העליון הסתום מכל סתום, שהוא אריך אנפין, בסוד המאה ברכות שבכל יום. כלומר, שהוא משפיע מאה ברכות אל המלכות בכל יום ממאה ספירות שבו. ואריך אנפין ה"ס הכתר דאצילות. וכן עשרים שנה, שהם חו"ב, נכלל בהם א"א, שהוא סתום מכל סתום. ומשום כך, כתוב בהם שנה, לשון יחיד שהוא סוד היחוד, כי מחשבה ויובל, שה"ס חו"ב, אינם נפרדים זה מזה לעולם. כי ג"ר מקושרים זב"ז כאחת.

כה) שבע שנין אלין וכו': אבל ו' שנים שהם ו' ספירות תחתונות דבינה, הן נפרדות זה מזה ויוצאות מכלל הסתום שלמעלה, שהוא א"א. כי הן עומדות למטה מרסא דא"א שבחזה שלו והפרטא מפסקת ביניהן לא"א. ואף על פי שהכל הוא יחוד אחד בשות

אלא להמגדיל עצמו. אשרי הוא מי שמקטין עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול במעלה לעולם הנצחי (עד כאן התוספתא) מכאן עד סוף התוספתא שבאות כ"ב הוא גליון, ואין לו שום שייכות לכאן, והם מדברי הזוהר ח"ג קס"ב ע"א. ויתבאר במקומו בע"ה.

מאמר ויהיו חיי שרה

כג) ויהיו חיי שרה: אלו החיים הם כולם למעלה, בבינה, מאה שנה, שהוא כתר, למעלה. ועשרים שנה, שהם חו"ב, למעלה. ושבע שנים, שהם ז"ת למעלה. שה"ס ג"ר חו"ת דבינה, שמשם קבלה שרה החיים, שהם המוחין.

אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, בוא וראה סוד הדבר. מהו השינוי, שבכולן נאמר שנה שנה, ובשבע, נאמר שנים. שכתוב, מאה שנה, ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים.

כד) אלא מאה שנה כללא דכלא תמן וכו': (דפו"י דף קכ"ב ע"ב) * דף קכ"ג ע"א)

דכלא ה' יחודא חדא, אבל מתפרשן, (ה) בדינא ורחמי, בכמה סטרין ואורחין, מה דלא הוי הכי לעילא. ובג"כ כתיב שנה, רזא י' דיתודא, דלא אתפרש לעלמין. וכלהו אקרין חיים, ויהיו חיי שרה, דהוו ממש, דאתבריו ואתקיימו לעילא.

(ו) אמר רבי חייא, ד' הא י' אוקמוהו דהא כד אתעקד יצחק, בר תלתין ושבע שנים הוה, וכיון דאתעקד יצחק, מיתת שרה, דכתיב * ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. מאין בא, מהר המוריה, בא י' מלמעקד ליה ליצחק, ואינון תלתין ושבע שנין, מיומא דאתיליד יצחק, עד שעתא דאתעקד, אינון הוו חיי שרה ודאי, כחושבן ויהיו, בגימטריא תלתין ושבע שנין הוו, כמה דאתמר, מדאתיליד יצחק עד י' דאתעקד.

(ז) רבי יוסי ה' פתח, (ז) ב' מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. האי קרא, י' אוקמוהו חבריא, דפרות (ז) אמרוה. כמה דכתיב וישרנה הפרות בדרך. מאי וישרנה. דהוו אמרי שירתא י' חדתא. ומאי שירה אמרו. מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה. (ח) הכא אית לאסתכלא, דכל מה י' דברא קב"ה בעלמא, כללו אמרי

מסורת הזוהר

דרך אמת

(א) ויבא אברהם לספוד לשרה: (בראשית כג) ח"א קכב: (ב) מזמור שירו לה': (ההלים צ"ח) ח"א קכג: קכד. ח"ב קלו: קלח. ח"ג צו: קע: רא. ת"ז תקי"ג כה. תק' ב' בהשמטות קלט.

חלופי גרסאות א' גיא ייחורא. ב' גיא דייחורא. ג' גיא מוסיף לעלמין שבע שנים אלין אתפרשאן בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך באלין שבע שנים כתיב בהו שנים ולא שנה. ד גיא והא, ה גיא אוקימוהו (ד"א). ו גיא למעקד. ז גיא מוסיף דאתעקד (אבל קורם לכן היה כמת [הות כמתה]) בגין דלית לה בגין ומאן דלית לה [לית] בגין חשיב [חשוב] כמה דכתיב [ברחל] הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי וכד אתיליד [מדאתיליד] לה בר הוה [הוון] לה חיים. ח גיא מוסיף פתח ואמר. ט גיא אוקמוהו. י גיא י"ג חותא (אה"ל) יא גיא דברה.

ויהיו חיי שרה

הסולם

מאמר

הם היו ודאי חיי שרה, כחשבון ויהיו שהוא בגימטריא ל"ז שנים. כמו שנתבאר שהם מיום שנולד יצחק עד שנעקד. ובכדי להשמיענו זה, כתוב מיתת שרה בתורה.

בשוה, אבל הו"ת נבחנום בדין ורחמים לכמה צדדים ודרכים, מה שאין כן למעלה בג"ר דבינה, שא"א מתלבש בהם מבחינת למעלה מחזה ואין שם דין כלל, ומשום זה באלו שבע שנים כתוב בהם שנים, ולא שנה כמו בג"ר, וכולם, כל ע"ס ג"ר וז"ת, נקראים חיים. וע"כ כתוב, ויהיו חיי שרה, שהיו ממש, שנבראו ועמדו למעלה בע"ס דבינה.

מאמר וישרנה הפרות

(ז) ר' יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, מזמור שירו לה' שיר וגו'. מקרא זה בארו החברים שהפרות אמרו אותו, כמו שכתוב וישרנה הפרות בדרך, מהו וישרנה, היינו שהיו אומרים שירה חדשה. ואיזה שירה אמרו, מזמור שירו לה' שיר חדש וגו'.

(ז) אמר ר' חייא וכו': אר"ח. הנה בארוה, טובב על הקושיא הנ"ל באות י"ג למה כתוב מיתת שרה, יומר משאר נשים. כי כשנעקד יצחק היה בן ל"ז שנה, וכיון שנעקד מתה שרה, שכתוב ויבא אברהם וגו', מהיכן בא, הוא בא מהר המוריה, בא מעקדת יצחק, ואלו ל"ז שנה מיום שנולד יצחק עד הזמן שנעקד, (דפו"י דף קכ"ג ע"א)

(ח) הכא אית לאסתכלא וכו': כאן יש להסתכל, שכל מה שברא הקב"ה בעולם, כולם אומרים תשבחות ושירים לפניו, בין

חיי שרה

יא

חושבן ושירתא קמיה, בין לעילא בין לתתא, ואי ח תימא, דאינהו מגרמייהו
 נ אמרי שירתא דא, הכי הוא ודאי, (ב) דרוא ג עלאה איהו, ד אבל הני ארונא
 הוה על גבייהו, וכיון דארונא אשתקיל כ עליהו, ו ושוויה לעילא, אינון
 ז שרירו ח שירתא, דהא כיון דאתנטיל מנייהו ארונא, הוה געאן, ט כאורח
 שאר פרות דעלמא, ולא אמרו שירתא, י ודאי ארונא * דעל גבייהו עביד
 לון לזמרא.

כט) מזמור. הא אוקימנא ואתמר יא בכלא כתיב, מזמור לדוד, או לדוד
 מזמור, יב והכא לא אמר דוד כלל, אלא מזמור. דרוח קודשא, יז זמין לזמרא ליה
 לזמנא דיוקים קודשא בריך הוא לישראל מעפרא, וכדין שירו לה' שיר חדש,
 כדין איהו חדש, דהא שירתא כהאי, לא אתמר מיומא דאתברי עלמא.

ל) א"ר חייא, כתיב * אין כל חדש תחת השמש. והכא שירתא דא, איהי
 חדש, ואיהי תחת השמש, דהא יז תחות שמשא להוי, ומאי איהו, דא סיהרא,
 וכדין הוי חדש תחת השמש. מאי טעמא, בגין כי נפלאות עשה. ומאן אינון
 נפלאות, האי דכתיב הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. הושיעה לו, למאן
 (** לשהוא דרגא, דאמר שירתא דא, בגין דבהו אסתמיך בימינא ובשמאלא.
 הושיעה לו טו ימינו ודאי, לשהוא דרגא, טז דהאי מזמור, אימתי, בזמנא
 דיקומון מתי עלמא, ויתערון מעפרא, כדין יהא חדש, מה דלא אתעביד
 טז בהאי עלמא.

דרך אמת

(א) ס"י ורזא ליהו לעילא אבל וכו'. (ב) ס"י מזמור (א) אין כל חדש: לעיל לך ק"ו ציון ג'.

חלופי גרסאות ח גי' מוסיף תימא הכא. ז מוסיף הוה אמרי. ו גי' אמרו (ד"א). ז גי' איהו לעילא ול"ג
 עלאה (א"ר). ז גי' אלא אורייתא הוה. ח גי' מעלייהו. ו גי' ושויה (א"ר). ו גי' ל"ג
 מן ושוויה עד הוה. ז גי' לא שכיכו. ו גי' שרירו (ד"א). ח גי' משירתא. ט גי' כארה. י גי' ודאי. יא גי' א
 ובכלא. ו גי' א ובכלהו (א"ר). יב גי' א ל"ג מן והכא עד דרוח (א"ר). יג גי' א דומין. יד גי' א לתחות (א"ר). טו גי' א
 ל"ג ימינו (א"ר). טז גי' א עלמא כהאי (א"ר).

מאמר

הסולם

וישרנה הפרות

(א) א"ר חייא וכו': א"ר. כתוב אין כל חדש
 תחת השמש, וכאן שיר הזה הוא חדש,
 והוא תחת השמש, כי תחת השמש יהיה. ומי
 הוא השיר החדש. זהו הלבנה. שהיא הנוקבא
 כי אז תהיה הלבנה חדשה תחת השמש.
 דהיינו שתחדש אורה להיות כאור החמה. שהוא
 ז"א מהו הטעם. שיהיה חדש תחת השמש. זה
 שאומר הכתוב, כי נפלאות עשה. ומה המה
 הנפלאות. היינו שכתוב הושיעה לו ימינו וזרוע
 קדשו, שה"ס ימינו ושמאלו. הוי"ג הושיעה לו. למי.
 הוא לאותה המדרגה שאמרה שיר הזה, שהיא
 רוח הקודש שהוא הנוקבא. משום שנשמכה
 בהם הנוקבא, בימין ובשמאל, כמש הושיעה לו
 ימינו, וזרוע קדשו, הוא שמאלו. וע"כ הושיעה לו
 ימינו, ודאי פירושו, לאותה המדרגה שהיא
 נקראת מזמור, דהיינו רוח הקודש. שהיא
 הנוקבא. שתהיה אורה כאור החמה. מתי יהיה זה-
 העולם.

כט) מזמור הא אוקימנא וכו': כתוב מזמור
 כאן, ואמרו, בכל המקומות, כתוב
 מזמור לדוד או לדוד מזמור, וכאן לא נאמר
 דוד לגמרי, אלא מזמור בלבד, והוא משום
 שהרוח הקודש עתיד לזמר אותו, בזמן שיקום
 הקב"ה את ישראל מעפר. ועל כן לא נאמר
 כאן לדוד, ואז שירו לה' שיר חדש, כי זה הוא
 חדש, כי שיר כזה, לא נאמר עוד מיום שנברא
 העולם.

(דטו"י דף קכ"ג ע"א * דף קכ"ג ע"ב **) דף קכ"ד ע"א

בזמן

לא) רבי יוסי אמר, בזמנא דיעביד קב"ה נוקמין בעלמא, בגינייהו דישראל, כדין יתאמר שירתא, ה' דהא לבתר יתערון מעפרא ב' מתי עלמא, ויתחדש עלמא, ג' בקיום שלים, דלא ליהוי ז' כקדמיתא דשליט מותא ה' בעלמא בגין ו' דחויא ז' גרים מותא בעלמא לכלא, ח' ואסתאב עלמא, ט' ואתחשיך י' אנפוי.

ב) תא חזי, כתיב ו' ואיבה אשית בינך ובין האשה. מאי ואיבה. כדכתיב ב' חלפו עם אניות אבה. דהא כמה ארבין שטאן גו ימא רבא, ואית ארבין וספינן. מתפרשן דא מן דא, ואינן ארבין דהאי נחש שאט בגווייהו, אקרונ אניות אבה.

ג) בינך ובין האשה. דא אשה יראת ה'. ובין זרעך אלין שאר עמין ה' עעכו"ם. ובין זרעה, אלין ישראל. הוא ישופך ראש, דא קב"ה, דזמין לבערא ליה מעלמא, דכתיב ג' בלע המות לנצח. וכתיב ד' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

ד) ראש, י' דא לזמנא דאתי דיתערון י' מתיא, דהא כדין להוי עלמא ראש, דיתקיים בראש, דאיהו עלמא עלאה. ואתה תשופנו עקב. דא בהאי

מסורת הוזהר

א) ואיבה אשית בינך: (בראשית ג') ח"א כד. רמו: ח"ב קיא. קכו: קפד. רסו. ח"ג עט. שו: ת"ז תי"ג כט. תכ"ו עב. חס"ט קיג. ז"ח בראשית י"ט טב שט. שה"ש ע"א טא שכא. איבה צ"א טא שלר. תק"ח ק"ש טא שלר. ק"כ טב שא. ב) חלפו עם אניות אבה: איוב ט. ג) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"ו ציון ב'. ד) ואת רוח הטומאה: לעיל ב"ב קס"ח ציון א'.

חלופי גרסאות א' ו"א מוסיף דא דהא (אה"ל). ב' ו"א מתי (אה"ל). ג' ו"א בקיומא (אה"ל). ד' בדפוי הוא בסוגרים מן כקדמיתא עד גרים. ו"א כבקדמיתא (אה"ל). ו"א בקדמיתא (ד"א). ו"א כרח ומיתה בעלמא ויתעבר חויא מעלמא דגרים. ה' ו"א מוסיף בעלמא ויתעבר חויא מעלמא בגין דחויא דגרים מותא (אה"ל). ו' ו"א דחויא. ו"א מוסיף דחויא גרים דשליט כרת ומיתה בעלמא ויתעבר חויא מעלמא דגרים מותא. ז' ו"א דגרים. ח' ו"א אסתאב. ט' ו"א ואתחשיך: י' ו"א מוסיף אנפוי דבני נשא, י"א ו"א מעיז. י"ב ו"א הוא (אה"ל). י"ג ו"א מיתיא. ו"א מיתין.

מאמר

בזמן שיקומו מתי עולם ויתעוררו מעפר. אז יהיה חדש. מה שעוד לא נעשה בעולם הזה. לא) ר' יוסי אמר וכו': ר"א בזמן שיעשה הקב"ה נקמות בעולם בשביל ישראל אז יאמר שיר חדש הנ"ל, דהיינו בכיאת המשיח. שאינו בזמן אחד עם תחית המתים. כי לאחר ביאת המשיח יתעוררו מתי העולם מעפר והעולם יתחדש בקיום שלם, שלא יהיה כבתחילה שהמות שלט בעולם. משום שהנחש גרם מות בעולם לכל, ונטמא העולם ונחשכו פניהם של הבריות.

ואיבה אשית בינך ובין האשה

ב) תיח כתיב ואיבה אשית בינך ונוי: שואל, מהו ואיבה. ואומר שהוא, כמ"ש חלפו עם אניות אבה, כי כמה אניות שטות תוך ים הגדול, ויש ביניהם אניות וספינות נבדלות זו מזו, ואלו אניות של הנחש השטות ביניהם נקראות אניות איבה. פירושו. ים הגדול הוא הנוקאא. אניות השטות ביים הן מדרגות (דטוי דף קכ"ד ע"ב)

הסולם

ואיבה אשית בינך ובין האשה

הארתה לתחתונים. אניות הנחש הן אחיזות הנחש לינק ממנה. ואחיזות אלו מכונות אבה. ושיעור הכתוב, ואיבה אשית בינך ובין האשה. היינו שיתן לו אחיזה לינק מהנוקבא. שאחיזה זו נקראת איבה.

ג) בינך ובין האשה: היינו אשה יראת ה'. שהיא המלכות. בין זרעך, אלו הם שאר כל העמים עובדי ע"ז. שהם זרעו של הנחש. ובין זרעה, היינו ישראל, שהם זרעה של המלכות, הוא ישופך ראש זה הקב"ה, שעתידי לבער את הנחש מן העולם. שכתוב בלע המות לנצח, וכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

ד) ראש: זהו לעמיד לבא, שיחיו המתים, כי אז יהיה העולם, ראש, משום שיתקיים בראש דהיינו שיאירו בו ג"ר, שהם עולם העליון. ואתה תשופנו עקב, זהו בעולם

הזה

עלמא, השתא דאיהו עקב, ולאן איהו בקיומא, וההוא חויה נשיך לעלמא, ואחשיך אנפוי בריין.

לה) ת"ח, יומין דבר נש אתבריאן, וקיימו באינן דרגין ז עלאין, כיון ס דמסיימו לאתקיימא באינן דרגין, דכתיב * ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו', מכאן ולהלאה, לית דרגא לאתקיימא. ובגין כך, ורהב"ם עמל ואון. ואינן כלא הון.

לו) אבל אינן יומין ו דצדיקיא * הון ואתקיימו, כד"א, ויהיו חיי שרה. וכן ז ואלה ימי שני חיי אברהם. ואי תימא, הכי נמי כתיב בישמעאל, דכתיב ג ס שני חיי ישמעאל. אלא בתשובה אהדר, ועל דא קרי ביומוי, ס ויהיו.

מדרש הנעלם

לז) (** ויהיו, רבנן פתחי בהאי קרא, י לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים. ת"ר, היוצא לדרך, יתפלל שלש תפלות: תפלה שהיא חובה של יום. ה ותפלת הדרך, על הדרך שהוא עושה. ותפלה, שיחזור לביתו לשלום. ולימא י להו י להני שלשה, אפילו י באחד, יכיל למעבדיה, דתנינן כל שאלותיו של אדם, יכיל למכרלינהו, בשומע תפלה.

מסורת זוהר

א) ימי שנותינו בהם: (תהלים ז') ח"א ריו: רנו: ח"ב מד: קפו. ח"ג יד. ז ואלה — חיי אברהם: בראשית כ"ה. ג שני חיי ישמעאל: (בראשית כ"ה) ח"ב קכ. ד לכה דודי: (שה"ש ז') ח"א רסה: ה) תפלת הדרך ח"א מט: קכא. קעח. רד: רל. רמ: ח"ב קל: ח"ג רסא:

חלוסי גרסאות ח נשא חיויא. ז נשא אנפי. נ נשא אתקיימו בדרגין ידיען לעילא ואינן הון וקיימו באינן דרגין עלאין אינן לעילא ואינן הון וקיימי באינן דרגין כיון (אה"ל). ד נשא מוסיף עלאין אינן לעילא ואינן הון קיימי באינן דרגין כיון (הרמ"ק). ס נשא דמסיימי. ו נשא דצדיקיא. ז נשא ויהיו (אה"ל). ח נשא מוסיף ואלה שני. ט נ"א ל"ג ויהיו. ונ"א א"ה (אה"ל). י נשא ליה. יא נשא הני. יב נשא באיזה. ונ"א באחת. (אה"ל).

<p>מאמר</p> <p>הזה עתה, לפני גמר התקון, שהעולם הוא עקב, ואינו בקיום שלם, ונחש שהוא נושך את העולם ומחשיך פני הבריות.</p> <p>לה) ת"ח, יומין דבר נש וכו': בוא וראה, ימיו של אדם נבראו ועמדו במדרגות העליונות, דהיינו בן ספירות הג"ח נהי"מ, כיון שגמרו להתקיים באלו המדרגות, כמ"ש ימי שנותינו בהם שבעים שנה, דהיינו כנגד ז"ס שכל אחת מהן כוללת עשר, אין עוד מדרגה להתקיים בה, ומשום זה ורהב"ם עמך ואון, והם כלא היו, ורהב"ם פירושו יותר מזה, דהיינו אם הי יותר מע' שנים הם רק עמל ואון, כי אין עוד ספירה להמשיך החיים ממנה, וע"כ שנים הללו, הם כלא היו כלל, שאין בהם חפץ.</p>	<p>הסולם</p> <p>הם חיים יותר מע' שנה, כי הם מקבלים ממזל העליון, שהוא מוסיף חיים על ע' שנה, כמה שרוצה. (כמ"ש להלן בהשמשות דפו"י דף רנ"ז ע"ב ע"ש) כמו שאתה אומר, ויהיו חיי שרה, וכן ואלה ימי שני חיי אברהם, ואם תאמר, הרי גם בישמעאל כתוב, ואלה שני חיי ישמעאל, ואע"פ שלא היה צדיק, הוא משום שעשה תשובה, ועל כן נאמר אלה בימיו, כמו באברהם.</p>
---	---

מדרש הנעלם

מאמר גלמי ראו עיניך

לז) ויהיו ונו': רבנן פתחו בפקרא הוה, לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים. תנו רבנן, היוצא לדרך יתפלל ג' תפלות וכו': ולומר לאלו השלשה, אינו צריך ג' ברכות, אלא אפילו בברכה אחת יכול לעשותו, כי למדנו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלול אותם בברכת שומע תפלה.

אמר (דפו"י דף קכ"ד ע"א ז') דף קכ"ד ע"ב (** דף קכ"א ע"א)

(ח) אמר רבי יהודה, כל עובדיו דבר נש, כתיבין בספרא, הן טב, הן ביש, ועל כלהון, עתיד למיתן דינא, ה דתנינן, אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, * גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם ה הבא, ו כולם ראו עיניך, שעיינת בהם. ועל ספרך כולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון, לעולם הבא, הלכך, יקדים אדם תפלתו תמיד, ויועיל ליה.

(ט) אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו ו' שהוא דלא מסתכל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדיו, כהאי בעירא, דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי ה בא, וכי גולם, מתקרי דוד, דאמר האי פסוקא. אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו גלמי * ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך, למעבד בדיוקני, בני נשא דדמו לני. ועל ספרך כלם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם, דלא אשתאר חד מנהון.

(מ) אמר רבי בא, למה. אמר ה ליה ת"ח, כלהו דדמי ליה, או ברמיזא דידיה, לא מתו במיתת נפשהון, וכלהו לקו, בההוא עניינא ממש. ת"ח, אמר רבי יהודה, דיוקניה, דאדם הראשון, ושפירותיה, ה הוה כזהרא דרקיעא עצאה, דעל גבי שאר רקיעי, וכההוא נהורא, דגניז קב"ה, ה לצדיקיא

מסורת הזהר

(א) גלמי ראו עיניך: ח"א צט. לעיל לך קי"ד ציון א'.

חלוסי גרסאות ה גי' דתנינן. ז גי' דאמר. ג גי' רבי. ד גי' ליג אמר רב. ה גי' הוה. ו גי' ליג כולם (ד"א). ז גי' הוא. ח גי' בו. ט גי' לו. י גי' הוה. יא גי' לצדיקיא.

גלמי ראו עיניך

הסולם

מאמר

עיניך, כי גולם פירושו חומר מטרם שנשלם צורתו, ואמר, קודם שזרקת בי נשמה שהיתי גולם, ראו עיניך לעשות בצורתי אנשים שהיו דומים לי. ועל ספרך כולם יכתבו. שיכתבו בשמותם מי הם. ימים יוצרו, היינו שיוצרו כצורה זו שלו. ולא אחד בהם, היינו שלא נשאר אחד מהם.

מ אמר רבי בא, למה: שואל, למה לא נשאר מאותם הדומים לצורת אדה"ר, אף אחד. אמר לו, בוא וראה, כל אלו שהיו דומים לאדה"ר, או אפילו דומים לו רק ברמז, כלומר, לא בכירור, לא מתו מיתת עצמם. כמ"ש בסרקי דר' אליעזר פרק נ"ג ובסוטה דף יוד ע"א. וכולם הוכו באותו ענין ממש שהיו דומים לאדם הראשון. שמשון לקה בכחו שאל בצוארו וכו' כמ"ש שם.

תא חזי אר"י וכו': בוא וראה אמר ר' יהודה, צורתו של אדם הראשון ויפיו היתה כוהר הרקיע העליון על כל הרקיעים, וכאותו האור שגזו הקב"ה לצדיקים לעולם הבא. ולפיכך,

כל

(לח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, בעולם העליון הן טוב והן רע ועל כולם הוא עתיד ליתן את הדין. כי למדנו אמר רב יהודה אמר רב מה שכתוב, גלמי ראו עיניך וגו', פירושו, אותם הדברים שעשה הגולם, והיינו הגוף, שאינו משגיח מה שיהיה בעולם הבא, כולם ראו עיניך כי עיינת בהם. ועל ספרך כולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, לפיכך יקדים אדם תפלתו תמיד קודם למעשהו, ויועיל לו.

(לט) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו אותו אדם שאינו מסתכל בצרכיה של נשמה הקדושה, אלא כל מעשיו ככהמה זו שאינה משגחת ואינה יודעת. אמר רבי בו, לר' יצחק, וכי נקרא דוד גולם, והיינו שאינו מסתכל בנשמה, שהוא אמר אותו הכתוב.

אמר לו ר' יצחק וכו': א"ל ר"י, אדם הראשון אמר לאותו הפסוק, גלמי ראו (דפו"י דף קכ"א ע"א ב) דף קכ"א ע"ב

לעלמא דאתי, וכל אינון דהו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון, ביה פקו ומיתו.

מא) דכך ה' אורחוי דקב"ה, יהיב עותרא לבר ב' אינישו, למה, למיזן עניין, ולמעבד פקודי. לא עביד האי, ואתגאי ז' בההוא עותרא, ביה ה' ילקי, דכתיב * עושר שמור לבעליו לרעתו. יהיב ליה בנין, למה, למילף להו י אורחוי דקב"ה, ולמיטר פקודי, כדאמור באברהם, ב' כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וגו'. לא עביד האי ומתגאה ז' בהו, בהו לקי דכתיב ב' לא ניין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן כהאי גוונא, כד יהיב קודשא בריך הוא, משפירותא טבא עלאה דאדם הראשון ה' להו, למה, בגין למיטר פקודי, ולמעבד רעותיה, לא עבדו כדן, ה' אלא אתגאו ביה. י ביה לקו, בהאי שפירותא.

מב) אמר רב יהודה, כד ברא קב"ה, אדם הראשון, הוה גולם, עד לא זריק ביה נשמתא, וקרא לההוא מלאכא, דהוא ממונה על דיוקנא דבני נשא, י' ואמר לו, עיין, וצר בדיוקנא דדין, י' שיתא י' בני נשא, הה"ד י' ויולד בדמותו י' כצלמו טו ויקרא את שמו שת, כלומר טו שיתא.

מג) א"ר יצחק, מההוא עפרא ממש, דאתברי אדם הראשון, נסיב קב"ה, לאתבראה י' אלין י' שיתא, וקרא ליה שת, י' שיתא, הה"ד * י' ויולד בדמותו כצלמו מאותה העיסה, שנברא הגולם שלו, ועל כך נאמר, גלמי ראו עיניך,

מסורת הזהר

א) עושר שמור לבעליו (קהלת ה') ח"ב טה.: ח"ג קסא : ב) כי ידעתי — ביתו אחריו: בראשית י"ח) ח"א קלח: קסח. ח"ג קיג : ג) לא ניין לו (איוב י"ח) ח"ב קיב. ז"ח רות ע"ז טג שלו. ד) ויולד בדמותו: לעיל ב"ב קצ"ח ציון ד'.

חלוסי גרסאות ח' ניא ארחוי. ב' ניא נש. ג' ניא ואי אחגליא ביה, ד' ניא ההוא. ה' ניא ילקו (אה"ל) ו' ניא ארחוי. ז' ניא ליג בהו. ח' ניא בהו. ט' ניא ליג אלא. י' ניא וביה. י"א ניא אמר. י"ב ניא ואמר ליה. י"ג ניא שחא. י"ד ניא בניו שת. י"ה ניא כצלמו וגו'. י"ו ניא ליג ויקרא את שמו שת. י"ז ניא שחא. י"ח ניא אילין. י"ט ניא שחא. כ' ניא שחא.

<p>מאמר</p> <p>כל אלו שהיה בהם רמז משהו מצורתו של אדם הראשון, הוכו בו ומתו. כמ"ש לפנינו.</p> <p>מא) דכך אורחוי דקב"ה וכו': כי כך דרכיו של הקב"ה. אם נותן עושר לאדם, למה נותן לו, הוא, לזון את העולם, ולעשות מצותיו, לא עשה זה. אלא שמתגאה בעשרו, בו יוכה, שכתוב עושר שמור לבעליו לרעתו.</p> <p>יהיב ליה בנין וכו': אם נותן לו בנים, למה נותן לו, הוא כדי ללמד דרכיו של הקב"ה ולשמור מצותיו, כאמור באברהם, כי ידעתי למען אשר יצוה וגו'. לא עשה זה, אלא שמתגאה בהם, בהם הוא מוכה, שכתוב לא ניין לו ולא נכד וגו'.</p> <p>וכן כהאי גוונא וכו': וכך בדרך זה, כאשר נתן הקב"ה להם, מיופי הטוב העליון (דמויי דף קכ"א ע"ב *) קכ"ב ע"א</p>	<p>הסולם</p> <p>של אדם הראשון, למה נתן להם זה, הוא כדי לשמור מצותיו ולעשות רצונו. לא עשו זה, אלא שנתגאו בו, באותו היופי שנחכרו בו הוכו. מב) אמר רב יהודה וכו': אריה כשברא הקב"ה את אדם הראשון בְּצוּד שהיה גולם, מטרם שזרק בו הנשמה, קרא לאותו המלאך שהוא ממונה על צורות בני אדם, ואמר לו, עיין וצר בצורתו של זה, ששה אנשים. והם: שמשון, שאול, עשהאל, יאשיהו, צדקיהו, אבשלום, כמ"ש בפרקי דר"א פרק ג"ג, וזהו שכתוב, ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר ששה. דהיינו ששה אנשים הנ"ל.</p> <p>מג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י מאותו העפר ממש שנברא אדם הראשון לקח הקב"ה לברוא אלו ששה אנשים, וקרא לו שת שפירושו</p>
--	--

ועיינת ^א בו, ^ב לעשות דדאמו ליה. ועל ספרך כלם יכתבו, מאן אינון, כללו דלא נטרו, ^ג מאי דיהב קודשא בריך הוא לון, ואתטרדו מן ^ד עלמא. (מד) תנן התם, אמר רב יהודה אמר רב אשכחנא, ^ה דתלת מטרן הוי ליליא, וכל חד וחד, אית עניינא, דקודשא בריך הוא, בבר נש. כד נפיק נשמתיה מניה, ואשתאר ^ו ההוא גולמא, נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכר ^ז ליליא, קמי קודשא בריך הוא, א"ר ^ח יצחק, אי זכאה היא, חדאן עמה, ואי לא דחיינ לה לבר.

(מה) אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, ^א השבעתי אתכם בנות ירושלם, הנשמה אומרת לאותם הנשמות, הזוכות ליכנס לירושלם של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלם, על שזוכות ליכנס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם, השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי, דא קודשא בריך הוא. רב אמר, זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, ליהנות מזיו שלו, ולהסתופף בצלו. רב הונא אמר, שחולת אהבה אני, אותה התשוקה, והכסוף שכספתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה.

(מו) רבי יהודה אמר, זו אהבה, שאוהבת הנשמה לגוף, דכיון שנשלם קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב, ^א ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רב יהודה אמר רב, מה כתיב בפסוק קודם זה, דכתיב ^ב ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען. (מז) רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא ^ג קודשא בריך הוא לאדם, והכניס בו ארבעה דברים, הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחוברים בגוף. רבי יצחק אמר, הנחלקים בגוף, שהם חולקים להתפרש, כל אחד ליסודו, כשיוצא

מסורת הזוהר

(א) תלת מטרן הוי ליליא: לעיל ב"א שט"ו ציון א. (ב) השבעתי אתכם (שה"ש ה') ת"ז חק' ו' בהשמות קמד. (ג) ויקם אברהם מעל פני מתו ח"א קכב. קכג. קכו. (ד) והמת שרה: (בראשית כ"ג) ח"א קכב: קכג. קכד: קכה. תק"ח קי"ט טא שיא, טג שכ.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג בו, ב נ"א מוסיף לעשות בו, ג נ"א מאן, ד נ"א מוסיף עלמא ואתרנו בהוא דינא, ה נ"א דההוא, ו נ"א ליליה, ז נ"א ל"ג יצחק, ח נ"א ל"ג ירושלים, ט נ"א קצה.

גלמי ראו עניןך

הסולם

מאמר

ומשמורה, יש לו להקב"ה ענין מיוחד עם האדם והוא כאשר הנשמה יצאה הימנו, ואותו הגולם, דהיינו הגוף, נשאר ישן על מטתו, ואז נשמתו עולה בכל לילה לפני הקב"ה. ויש לו ענין מיוחד עמה בכל משמורה ומשמורה. אמר ר' יצחק, אם היא זוכה, שמחים עמה למעלה, ואם לא דוחין אותה לחוץ.

(מה) אמר רב יהודה אמר רב וכו': מכאן עד אית נ' א"צ פירוש.

שפירושו שתא. כלומר שקרא והומין ששה אנשים, וזהו שכתוב ויולד בדמותו כצלמו, דהיינו מאותו הבצק שנברא הגולם שלו, ועל כך נאמר גלמי ראו עניןך, שפירושו, שעיינת לעשות דומים אליו. ועל ספרך כולם יכתבו, מי הם כולם, היינו שלא שמרו מה שנתן להם הקב"ה ונגרשו מן העולם.

(מד) תנן התם וכו': למדנו שם: אמר רב יהודה אמר רב, מצאנו שג' משמורות מתחלק תלילה, דהיינו לג' פעמים ד' שעות, וכל משמורה (דמרי דף קכ"ב ע"א ט) דף קכ"ב ע"ב)

האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחוברים בגוף, בחייו, משמע מקרא דכתיב, ותמת שרה, ^א זה הגוף. בקרית ארבע, אלו הארבע יסודות. היא חברון, שהיו מחוברים בגופו, בחייו. בארץ כנען, בעולם הזה, הבוחר אדם בזמן מועט.

(מח) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. היינו ^ב דתנן, כל שבעת הימים, נפשו של אדם, פוקדת לגופו, ומתאבלת עליו, הדא הוא דכתיב, ^א אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. כהאי גוונא, ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. ויבא אברהם, זו היא הנשמה. לספוד לשרה, ^ב זה הגוף.

(מט) אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה, ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום, וינוח על משכבו, ^ד הדא הוא דכתיב, ^ב יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכחה. מאי הולך נכחה. אמר רבי יצחק, הנשמה הולך נכחה, למקום העדן, הגנוז לה. מאי משמע. אמר רבי יהודה, מהאי משמע, נכחה כתיב, בה"א. ובשעה, שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ^ה עונשה, הולכת משוממת, ומבקרת בכל יום לגוף, ולקבר.

(נ) א"ר יוסי, האי ^ה קוליתא ^ה דקרדינותא, כד אזיל בסריחותא לכאן ולכאן, אול ומבקר לה ^ו לאתרה, ^ז תריסר ירחי. כך נשמתא, היא דאתחזיא לקבלא ענשא, אזלה לבר בעלמא, ומפקדת לה לאתרה, תריסר ירחי, בבתי קברי ובעלמא.

(נא) אמר רבי יהודה, תא חזי דכתיב ^ז ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', א"ר ^ח אבא, והא תנן, דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה, ^ט ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם, בתשלומא עלאה. והכא את אמר, דכד ליתא זכאה כל

דרך אמת

(א) עלם סיך שהוא קשה וחזק מאלד וכשהוא הולך כסריחותא דהיינו שנסף ממקומו ע"י איהו מכה שבו מימ אול וכו' והינו אע"פ שהולך כסריחותא מינו הולך ומבקר אוטו מקום שביה בו עד י"ב חדש כך הענין מהשמה עס הגוף שפוקדת מקומה נעה"ז י"ב חדש.

מסורת הזהר

(א) אך בשרו עליו יכאב: (איוב י"ד) ח"א ריט. ח"ב קמב. (ב) יבא שלום ינוחו: (ישעיה נ"ז) ח"א סג. ח"ב קצט. ר: רי. ח"ג רצו: (ג) ויקם אברהם: לעיל דף ט"ז ציון ג.

חלוסי גרסאות א ג"א ז. ב ג"א דכתיב. ג ג"א ז. ד ג"א היינו דכתיב. ה ג"א דקרדינותא. ו ג"א לאתריה (אה"ל). ז ג"א ליג תריסר ירחי (אה"ל). ח ג"א מוסיף אבא בר שלום (אה"ל). ט ג"א ניתוסף. ו ג"א ליג מן ניתוסף עד והכא. ז ג"א אתוסף היא בה (אה"ל). י ג"א ליג עלאה.

מאמר

(ג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, עצם קולית הקשה. דהיינו עצם הירך, שהוכה ומש ממקומו ומוסרה לכאן ולכאן. הוא הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חודש. כך אותה הנשמה הראויה לקבל עונש, הולכת בחוץ בעולם ופוקדת את מקומה, בעולם ובבית הקברות שנים עשר חודש.

(נא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י בוא וראה, שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו' הקשה ר' אבא, והרי למדנו, כאשר הנשמה (רפויי דף קכ"ב ע"ב *) דף קכ"ג ע"א

הסולם

לספוד לשרה ולבכותה היא בשלמות העליון, דהיינו מבינה, ניתוסף בה ה' ונקרא אברהם בשלמות העליון, וכאן אתה אומר, כמו שאינו צדיק כל כך, שכתוב, ויקם אברהם וגו', ואתה עושה את מי שיושב בכסא גדול, שירד לשבת בתוך כסא קטן תחתון. פירוש, כי סוד ה' של אברהם שנתוסף לו, רומז שעלה והשיג המוחין הגדולים מבינה, כנ"ל (בפרשת לך דף קמ"ז ד"ה וזה ששואל, עש"ה), וסוד הכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו, יורה על המוחין דקטנות המאירים לגוף,

כך, דלתיב ויקם אברהם. עבדת מאן דיתיב ב כרסייא, נחית בגו זוטרי תתאה.

(נב) אלא הכי גזרנא, ויקם אברהם מעל פני מתו, ד אמר ר' בו אמר רבי זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום עדנה, קודם ג מגינה על הגוף הקדוש, שיוצאת משם, ואח"כ עולה, למקום מעלתה, הה"ד ויקם אברהם מעל פני מתו, זהו הגוף.

(נג) וידבר אל בני חת, אלו שאר גופות הצדיקים, שהם ד תחתים ונהלמים בעולם, למען יראת קונם, חתים על שהם שוכני עפר, ואמאי צריכה להו, אמר ר' יהודה, כלא במנינא כתיבין, ועל ו דהוי גופא במנינא עמהון.

(נד) ומה א"ל, בדרך פיוס ובדרך כבוד, * * גר ותושב אנכי עמכם וגו', דהאי גופא, ז יהוי במנינא חד עמכון בחבורא ב דא. פ א"ר, ראה מה כתיב ז ויענו בני חת את אברהם וגו'. כמו כן, בדרך כבוד, בדרך פיוס הה"ד ז שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכנו.

מסורת הוזהר

(א) גר ותושב אנכי: בראשית כ"ג. (ב) ויענו בני חת: (שם). (ג) שמענו אדוני: (שם) ח"א. קכו: ח"ג יב:

חלוסי גרסאות ח נ"א בכרסיא. ז נ"א א"ר זריקא אמר רב כהנא (אה"ל). ג נ"א הגינה. ד נ"א התחתים. ונ"א מוסיף בני התחתים. ה נ"א וחתים. ו נ"א דא הוי ההוא. ונ"א די הוי ההוא (אה"ל). ונ"א הוי. ז נ"א ל"ג יהוי. ונ"א הוי. ונ"א דיהוי (אה"ל). ת נ"א חד (אה"ל). ט נ"א א"ר יצחק (אה"ל).

מאמר

הסולם

לספור לשרה ולבכותה

ומיושב בזה הקושיא הנ"ל, איך ירד ממוחין דגדלות למוחין דקטנות, כי לא המשיכם בשביל עצמו, אלא בשביל הגוף.

(נג) וידבר אל בני חת: הם שאר גופות הצדיקים, הנפחדים ומוכים בעולם למען יראת קונם, ומפחדים וחתים על שהם שוכני עפר, ועל כן נקראים בני חת. ושואל ולמה צריכה הנשמה את גופות הצדיקים. אמר ר' יהודה, כולם כתובין במנין, היינו שמכניסים בחשבון ומוציאם לתחיית המתים בחשבון, ועל כן דברה עמהם הנשמה כדי שהגוף יהיה במנין עמהם וז"ש וידבר אל בני חת. (וכבר נתבאר ענין זה לעיל בתוספתא דף ד' ד"ה כלהו ע"ש ועוד יתבאר לפנינו).

(נד) ומה אמר להו וכו': ומה אמרה להם הנשמה שנקראת אברהם. אמרה בדרך פיוס ובדרך כבוד, גר ותושב אנכי עמכם וגו', שפירושו, שאמר להם: גוף הזה יהיה עמכם במנין אחי בחבור הזה. אמר רבי, ראה מה כתיב, ויענו בני חת את אברהם וגו', שהם ענו לו כמו כן בדרך כבוד ובדרך פיוס, וז"ש שמענו אדוני וגו'.

כי ויקם, פירושו קבלת מוחין. המעמידים אותו על רגליו, מעל פני מתו, היינו מהפנים השייכים לגוף המת, שנקרא שרה, כנ"ל, שהם מוחין דקטנות, ומקשה כיון שהנשמה נקראת בשם אברהם, הרי זה יורה שכבר יש לה מוחין דגדלות מבינה עלאה, ואם כן איך אומר הכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו. שוירה על מוחין דקטנות. וז"ש עברת מאן דיתיב בכרסיא, נחית בגו זוטרי תתאה, שאתה עושה את היושב בכסא גדול, לירד לשבת בכסא קטן תחתון.

(נב) אלא הכי גזרנא וכו': אלא כך אני מחליט בניאור הכתוב, ויקם אברהם מעל פני מתו, כי אמר ר' בו אמר ר' זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום העדן שלה, היא מגינה קודם על הגוף הקדוש שיצאה משם, ואחר כך היא עולה למקום מעלתה, הה"ד ויקם אברהם מעל פני מתו. פירושו, שמקודם שהנשמה מסתלקת מהגוף לעלות לגן עדן היא ממשיכה בשביל הגוף מוחין הראויים לו, כדי שיוכל להתחבר במנין עם שאר גופות הצדיקים, כמ"ש לפנינו, ואלו המוחין מרומזים בהכתוב ויקם אברהם וגו'.

(רמזי דף קכ"ג ע"א * דף קכ"ג ע"ב)

נה) מאי נשיא אלהים אתה. אמר ר' פנחס, קודם שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל יום, על אותם הצדיקים בגן עדן, הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל כן הם אומרים, מאת אלהים מלמעלה, אתה נשיא, בכל יום בתוכנו, במבחר קברינו, במבחר הצדיקים, בחבורת הצדיקים המובחרים, מנה אותה הכניסהו בחשבון עמנו, ואיש ממנו לא ימנע, את ה' המנין, כי כולנו שמחים בו, ומקדימים לו שלום.

נו) אמר רבי יוסי בן* פזי, תא חזי, כיון שהנשמה פוגעת בהם, ו' ותדון, לאחר כך, י פוגעת לאותו המלאך, הממונה עליהם, דתנן, מלאך ממונה, על בתי קברי, * ודומה שמו, והוא מכריז ביניהם, בכל יום, על הצדיקים, העתידים ליכנס ביניהם, ומיד פוגעת בו, כדי לשכן הגוף, בהשקט, ובבטחה, ובמנוחה, ד ובהנאה, הדא הוא דכתיב, וידבר אל עפרון.

נז) אמר רבי ייסא, זה המלאך הנקרא דומה, ולמה נתכנה שמו עפרון, על שהוא ממונה על שוכני עפר, והופקדו בידו, כל פנקסי הצדיקים, וחבורות החסידים, השוכנים בעפר, והוא עתיד להוציאם בחשבון.

נח) ותאנא אמר רבי אלעזר, לעתיד לבא, כשיפקוד הקב"ה להחיות המתים, י יקרא למלאך הממונה על הקברות, ודומה שמו, ויתבע ממנו מנין כל המתים, הצדיקים והחסידים, ואותם גרי הצדק, ושנהרגו על שמו, והוא מוציאם בחשבון, כמו שנטלם בחשבון, הדא הוא דכתיב ב' המוציא במספר צבאם ו וגו' איש לא נעדר.

נט) ותאנא, אמר רבי שמואל ברבי יעקב, נפשות הרשעים, נתונות בידו של מלאך זה, ששמו דומה, להכניסם בגיהנם, ולדון שם, וכיון שנמסרות בידו, שוב אינן חוזרות, עד שיכנסו לגיהנם, וזה יראת דוד, שנתירא, כשעשה אותו עון, שנאמר ד' לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. אמר רבי ייסא, הנשמה פוגעת לו, להכניס אותו גוף, עם שאר גופות הצדיקים, בחשבונם, הדא הוא דכתיב ו' וידבר אל עפרון ו וגו'.

ס) אמר רבי תנחום, המלאך קודם ו' ואומר לו. ראה מה כתיב למעלה, ה' ועפרון יושב בתוך בני חת, שחתו לשכון בעפר, והוא מקדים ואומר לו, להכניס אותו הגוף, בחשבון הצדיקים, הה"ד ויען עפרון החתי את אברהם

מסורת הזוהר

א) דומה: לעיל בהקדמת זוהר ק"ו ציון ד'. ב) המוציא במספר צבאם: לעיל בהקדמת הזוהר דף כ"א ציון ד'. ג) לולי ה' עזרתה: (תהלים צ"ד) ח"א ח: צד. קכד. ד) וידבר אל עפרון: בראשית כ"ג. ה) ועפרון יושב: (שם) ח"א קכז: קכח.

חלופי גרסאות א' נ"א המניין. ב' נ"א והורה לה (אה"פ). ג' נ"א פוגע. ד' נ"א עלאה. ס' נ"א וקרא. ו' נ"א ליג וגו'. ז' נ"א ליג גוף. ונ"א הגוף (אה"פ). ח' נ"א ליג וגו'. ט' נ"א ואמר.

מאמר	הסולם	דומה נטלם בחשבון ומוציאם בחשבון
נה) מאי נשיא אלקים אתה וכו': מכאן עד הקב"ה להחיות המתים וכו', ויתבע ממנו אות נ"ס א"צ פירוש.		
נט) ותאנא אמר ר' אלעזר וכו': כשיפקוד		מנין וכו' והוא מוציאם בחשבון. כבר נחבאר זה לעיל דף ה' ד"ה וההפ"ש.
(דף דטו"י קכ"ג ע"ב ט) דף קכ"ד ע"א		מהו

באזני בני חת לכל באי שער עירו לאמר. מאי לכל באי שער עירו. רב נחמן אמר, אינון * דעאלו, בכתב חושבן פנקסיה דאמר רב נחמן, והכי אתגזר, ה' בחשבון י על ידוי דדומה, עאלין בבתי קברי, ובחושבן פתקא, זמין לאפקא לון, והוא ממונה על דיירי עפרא.

סא) מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי, הפקדא דשלוה, ומנוחה י רבה. אמר ר' שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה, שאין י לו מאתים עולמות וכסופין בשביע התורה, הה"ד * ומאתים לנוטרים את פריו, ומאתים, על שמוטרים עצמם בכל יום, כאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו, כהאי פסוקא למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב ו' כאלו נהרג בכל יום עליו, הה"ד י כי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו בהאי פסוקא, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף, והא תנן מאתים. י אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמסר עצמו בכל יום, על קדושת שמו. (ע"כ מדה"נ)

סב) ותמת שרה בקרית ארבע. ר' י' אבא אמר. כגוונא דא, לא הוו בכל נשי עלמא, דהא אתמר חושבן יומהא, ושנהא, וקיומהא בעלמא, וההוא אתר דאתקברת ביה. אלא לאחזאה, דלא הוה י כשרה, בכל נשי עלמא.

סג) ואי תימא הא מרים, דכתיב י ותמת שם מרים ותקבר שם. בגין לאחזאה סרחנא דישראל קא אתא, דהא י מיא לא אזלי י' להו בישראל, אלא י בזכותא דמרים. אבל לא אתמר במיתתה, כמה דאתמר בשרה.

סד) רבי יהודה פתח ה' אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת

מסורת הזהר

א) ומאתים לנוטרים את פריו: לעיל וירא ט' ציון ב'. ב) כי עליך הורגנו: (תהלים מ"ד) ח"ב ק"ט: קצח. ת"ז תיח' לר. חכ"א נט'. ג) ותמת שרה בקרית ארבע: לעיל דף ט"ז ציון ד. ד) ותמת שם מרים: לעיל דף ו' ציון ג. ה) אשריך ארץ: לעיל לך קמ"ד ציון א'. חלופי גרסאות א' ו"א חשבון ונ"א מוסק דע" [ע"ז חשבון ונ"א על בחשבון (אה"ל)]. ונ"א דעל חשבון ידיו (ד"א). ב' נ"א ל"ג על. ג' נ"א רבא. ד' נ"א בו. ה' נ"א וכך אמרו בהאי פסוקא דכתיב ואהנת את ה' ונ"א וגו' אלקין בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאריך ותנא כל המכוין לבו בהאי פסוקא כרו למסור. ונ"א כהאי פסוקא דכתיב ואהנת את ה' אלקין בכל לבבך ובכל נפשך ותנא כל אדם המכוין לבו בהאי פסוקא למסור (אה"ל). ונ"א כאילו. ז' נ"א ל"ג מן אמר עד על. ח' נ"א אחא (אה"ל). ט' נ"א כשר. י' נ"א מיא. י"א נ"א בהו. י"ב נ"א בזכותה.

<p>מאמר</p> <p>סא) מהו השדה וכו' א"ר יוסי הפקדא דשלוה וכו': הפקדא, פירושו אוצר. בדומה להמלה הפתק (ע"ז ל"ט ע"ב) (ע"כ מדרש הנעלם).</p> <p>סב) ותמת שרה בקרית ארבע: ר' אבא אמר, כעין זה לא היה בכל נשי העולם. כי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וחיים שלה בעולם, ומקום ההוא שנקברה בו. כדי להראות שלא היה בכל נשי העולם כמו שרה.</p>	<p>הכולם</p> <p>סג) ואי תימא הא מרים: ואם תאמר הרי מרים שכתוב בה, ותמת שם מרים ותקבר שם, כמו בשרה. ואומר, שהוא נכתב רק כדי להראות חטאם של ישראל, כמ"ש לאחר זה, ולא היה מים לעדה ויקהלו וגו'. כי המים לא הלכו בישראל אלא בזכותה של מרים, אבל לא נאמר במיתתה מספר ימים ושנים כמו שנאמר בשרה.</p> <p>סד) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח אשריך ארץ שמלכך בן חורין וגו', מקרא הזה בארוהו</p>
--	---

(דע"ז דף קמ"ד ע"א י' דף קמ"ד ע"ב)

יאכלו, האי קרא אוקמוה חברייא, אבל אית לן לאסתכלא ביה, דזכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא יהב לון אורייתא, למנדע כל אורחין סתימין, ולא תגלייא לון רזין עלאין.

סה) והא אתמר, אשריך ארץ דא ארץ החיים, בגין דמלכא דילה, אומין דה כל ברכאן, דאתברכא מאבהן עלאין, רזא דוא"ו, דאיהו קיימא לארקא עלה ברכאן תדיר, ואיהו בן חורין, בן יובלא, דאפיק עבדין לחירו, ברא דעלמא עלאה, דאפיק תדיר בן חורין, וכל נהירו, וכל משח רבות, וכלא אנגיד האי ברא בוכרא, להאי ארץ, כד"א בני בכרי ישראל, ובגין כך, אשריך ארץ.

סו) ומה דאתמר אי לך ארץ שמלכך נער, כמה דאוקמוה, דהאי ארץ תתאה, ועלמא תתאה, לא ינקא אלא מגו שלטנותא דערלה, וכלא מההוא מלכא דאקרי נער, כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריך לינקא הכי.

סז) תא חזי האי נער * לית ליה מגרמיה כלום, בר כד נטיל ברכאן לזמנין ידיען, וכל זמנין דאתמנעו מניה, ואתפגים סיהרא, ואתחשך, וברכאן אתמנעו מניה, ווי לעלמא דאצטריך לינקא בההיא

מסורת הזהר

א) בני בכרי ישראל: לעיל לך קמ"ד ציון ד'.

חלופי גרסאות א) נ"א דנסקא מעלמא עלאה וליג מן בן עד דאפיק תדיר. ונ"א מוסיף דנסק מעלמא עלאה בן יובלא (אה"ל). ב) נ"א בר. ג) נ"א מוסיף כל ברכאן כל חורין. ד) נ"א רבו. ה) נ"א אעיד. ו) מוסיף ארץ שמלכך. ז) נ"א ערלה. ח) נ"א דעלה (אה"ל). ט) נ"א ליג כמה דאוקמוה. י) נ"א הא. יא) נ"א ליג נער. ונ"א ארץ. יב) נ"א ולזמנין (אה"ל). יג) נ"א מיניה. יד) נ"א ואתכניש. יו) נ"א מוסיף לינקא מיניה (אה"ל). יז) נ"א בההוא (אה"ל).

ותמת שרה בקרית ארבע

הסולם

מאמר

בוכרא להאי ארץ, וכל המוחין הנ"ל של יובל ושל או"א עלאין משפיע בן הבכר שהוא ז"א. לארץ הזו, שהיא הנוקבא, כמו שאתה אומר בני בכרי ישראל. שזה נאמר על ז"א שנקרא ישראל, ונקרא בן בכור, בעת שיש לו כל אלו המוחין הנ"ל. ובגין כך אשריך ארץ. וע"כ אומר הכתוב עליה, אשריך ארץ.

בארוהו החברים. אבל יש לנו להסתכל בו, כי אשריהם ישראל שהקב"ה נתן להם התורה לדעת כל דרכים הסתומים ולגלות להם סודות העליונים.

סה) והא אתמר. אשריך ארץ: זהו ארץ החיים. דהיינו הנוקבא המלבשת לאלקים חיים, שהוא אמא, משום שהמלך שלה שהוא ז"א, הכין לה כל הברכות שהתברך מאבות העליונים, דהיינו או"א עלאין, שהמלך הזה הוא סוד ה', שהוא עומד להריק עליה תמיד ברכות. והוא נקרא בן חורין. להיותו בן יובלא שהיא בינה דהיינו ישו"ת, שהמוחין שלה מוציאים עבדים לחירות שהם המוחין דהארת חכמה, והוא בן לעולם העליון, שהוא או"א עלאין, שמשפיע תמיד מוורגם התמיד, כל חיים וכל אור, וכל שמן של גדולה וכבוד. פירוש. כי המלך שהוא ז"א הוא בן ליובלא שמשם מושפע מוחין דחירות שהוא הארת חכמה והוא גם בן לאו"א שזווגם תמיד ולא נפסק לעולם שמהם כל המוחין הנ"ל. וע"כ נק' בן חורין ולא בן חירות, (כמ"ש לעיל לך קמ"ה ד"ה הכי הוא עשיה) וכלא אנגיד האי ברא (דפו"י דף קכ"ד ע"ב י' דף קכ"ה ע"א)

סו) ומה דאתמר אי לך וגו': ומה שנאמר, אי לך ארץ שמלכך נער. הוא כמו שבארוהו, (לעיל לך דף קמ"ה אות תמ"ט) שארץ זו התחתונה ועולם התחתון אינו יונק אז אלא מממשלת הערלה, והכל נמשך למטה רק ממלך ההוא שנקרא נער דהיינו מטטרון, כמו שבארוהו. ווי לעולם הצריך לינק כך.

סז) ת"ח האי נער וכו': בוא וראה נער הזה, שהוא מטטרון, אין לו מעצמו מאומה, רק מה שמקבל ברכות מהנוקבא לזמנים ידועים. וכל פעם שנמנעו ממנו, כי נסגמה הלבנה שהיא הנוקבא, ונחשכה, שאז נמנעו הברכות ממטטרון. ווי באותה שעה לעולם הצריך לינק

ממנו

שעתא. ועוד בכמה דינין אתדן האי עלמא, עד לא ינקא ב מניה, דכלא
בדינא אתקיים ו ואתעבד ו ואוקמוה.

סח) תא חזי, ותמת שרה בקרית ארבע, רזא איהו, בגין דלא הוה
מיתתה, על ידא דההוא נחש עקימאה, ולא שלט בה כשאר בני עלמא.
דאיהו שליט בהו, ועל ידיה, ד מתו ו בני עלמא, מיומא דגרים לון אדם,
בר מש"ה ואהרן ומרי"ם, דכתיב בהו על פי ה'. ו ובגין יקרא דשכינתא,
לא כתיב ו במרים על פי ה'.

סט) אבל בשרה, כתיב בקרית ארבע, רזא דקרית ו ארבע, ברזא עלאה
ולא על ידא אחרא, בקרית ו ארבע ולא בנחש. בקרית ארבע היא חברון,
דאתחבר דוד מלכא באבהו, ועל דא לא הוה מיתתה בידא אחרא, אלא
בקרית ארבע.

ע) תא חזי, כד יומין דבר נש, אתקיימו בדרגין עלאין, ו אתקיים בר
נש בעלמא, כיון דלא ו אתקיים בדרגין עלאין, נפקי ונחתי לתתא, עד דקריבו

חלופי גרסאות א גיא מיניה. ב גיא ואתער. ג גיא מוסיק ואוקמוה הכי. ד גיא מיתו. ה גיא ו ב ג בני
עלמא. ו גיא ובגין יקרא דמשה ואהרן ולא ו וילא אורח ארעא דתיחל מרים עמהון (הרמ"ק).
ז גיא מוסיק ובגין יקרא דשכינתא (אה"ל). ז גיא מוסיק בה במרים. ח גיא שמע (אה"ל).
ט גיא שמע. י גיא ל"ג בקרית ארבע. יא גיא ל"ג מן אתקיים עד נפקי. יב גיא אתקיימו (אה"ל).

ותמת שרה בקרית ארבע

הכולם

מאמר

אשריך ארץ שמלכך בן חורין. (כנ"ל באות ס"ה)
ומבחינת למטה מפרסא, דהיינו מחזה ולמטה
דז"א, היא נבחת בסוד שביעאה לבגין שהם
נה"י, ונקראת מלכות דיוסף, כמ"ש שם. וז"ש
רזא דקרית ארבע ברזא עלאה. הסוד של
קרית ארבע היא בסוד העליון. דהיינו מלכותא
דדוד, שהיא העליונה שלמעלה מפרסא דז"א.
ורא על ידא אחרא, ולא על ידי האחרת שהיא
המלכות התחתונה שלמטה מפרסא שה"ס
שביעאה. כנ"ל, בקרית ארבע ולא בנחש.
וע"כ נשמע מהכתוב שלא מתה מבחינת הנחש,
שהיא מלאך המות, כי אין לו שליטה ואחיהו
בהמלכות שמבחינת למעלה מפרסא, הנקראת
קרית ארבע. ומוסיף לבאר, ואומר בקרית
ארבע היא חברון, שפירושו, דאתחבר דוד
מלכא באבהו, שהם חג"ת שלמעלה מפרסא
דז"א, ועל דא לא הוה מיתתה בידא אחרא
על ידי מלאך המות הנמשך ממלכות התחתונה,
כמו שמבאר לפנינו, אלא בקרית ארבע.

ע) ת"ח כד יומין וכו': בוא וראה, כאשר ימי
האדם מתקיימים במדרגות העליונות,
דהיינו בז"ס חג"ת נהי"מ, מתקיים האדם בעולם,
כיון שלא נתקיים עוד במדרגות העליונות,
דהיינו שכבר גמר חיי שבעים שנה הנמשכים מז"ס
חג"ת נהי"מ, נמצאים ימיו יוצאים מהספירות,

ויורדים

ממנו את קיומו, ועור נידון העולם בהרבה דינים,
מטרם שיונק ממנו, אלא מן הקליפות, כי הכל
מתקיים ונעשה אז בדין. וכבר בארוהו.

סח) תא חזי ותמת שרה וכו': הוא סוד, כי
לא היה מיתתה על ידי אותו נחש
העקלתון, דהיינו מלאך המות, ולא שלט עליה,
כמו שהוא שולט על כל בני העולם, שכל בני
העולם מתים על ידו, מיום שגרים להם אדם
המיתה. חוץ ממשה אהרן ומרים שלא מתו על
ידי מלאך המות אלא בנשיקה, שכתוב בהם על פי
ה', ומשום כבוד השכינה לא כתוב במרים על
פי ה', אע"פ שגם היא מתה בנשיקה. (כמ"ש
במסכת בבא בתרא דף י"ז ע"א).

סט) אבל בשרה כתיב בקרית ארבע:
שמתה בסוד קרית ארבע. בסוד
עליון, ולא על ידי אחר, בקרית ארבע ולא
בנחש, בקרית ארבע היא חברון, שנתחבר דוד
באבות, ועל כן לא היה מיתתה על ידי אחר
אלא בקרית ארבע.

פירושו. יש ב' בחינות מלכות הנקראות
רביעאה ושביעאה, כמ"ש לעיל (בראשית א'
דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד ע"ה) שמבחינת
למעלה מפרסא, דהיינו מחזה ולמעלה דז"א, היא
נקראת רביעאה לאבות שהם חג"ת, ונקראת
מלכותא דדוד, וכן קרית ארבע, והיא
המחוקנת בסוד ארץ החיים, שעליה נאמר

(דפו"י דף קכ"ה ע"א)

להאי דרגא דמותא שריא ביה, וכדין נטיל רשו^א לאפיק נשמתא, ^ב וטאס עלמא בומנא חדא, ונטיל^ב נשמתא, וסאיב ליה לגופא, ואשתאר מסאבא. זכאין אינון^ג צדיקיא דלא אסתאבו, ולא אשתאר בהו מסאבותא.

עא) ותא חזי, ד באמצעות ^ג דרקייעא, ^ד אתקטר חד אורחא^ה קסטיריא. ואיהו^ו חויא^ז דרקייעא, דכל^ח ככבין דקיין, כלהו קטירין ביה, וקיימי ביה, ^ט תלי תלין, ואינון ממנן^י בסתירו עובדי^{יא} בני עלמא.

עב) כגוונא דא, כמה חבילי טהירין, נפקי לעלמא, מהאי^{יב} חויא עלמא קדמאה, ^{יג} דאתפתא ביה אדם, ^{יד} וכלהו ממנן^{טו} בסתירו עובדי^{טז} עלמא, ובגין כך, אתי בר נש לאתדכאה, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא דמאריה סחרא ליה, ואסתמר ואקרי קדוש.

עג) אתי בר נש לאסתאבא, כמה חבילין טהירין^{יז} אודמנו ליה וכלהו^{יח} שריין^{יט} ביה, ^י ומסחרין ליה, ומסאבין ליה, ואקרי טמא, וכלהו אזלי, ומכרוי קמי, טמא טמא, כמה דאת אמר^{יא} וטמא טמא יקרא. וכלהו^{יב} קטירין בההוא^{יג} חויא קדמאה, ^{יד} וסתירין בכמה^{טו} עובדי^{טז} עלמא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) חויא דרקייעא: ח"א מד. קבו. ב) וטמא טמא יקרא: (ויקרא י"ג) ח"א קסו:

א) תימא דהא אמרו מלאך המות בשמונה וע' בגליון פנחס רט"ז ח'. ב) סליה ע"ש אסכרה דרביי וכו'. ג) מקושר דרך אחד המלך ומזכיר ואלתו דרך הוא הליכה הנחש העליון וכל כוכבים דקים וקטנים קטנים בו וחולים ממנו וכולם שולטים על בני העולם להשניח בסתירה כ"א מה שהם עוברים בסתר כאלו אמרו ולעין ממנן בסתירו וכו'. ד) פי' זהו תלי.

חלוסי גרסאות א) נ"א ואפיק. ב) נ"א נשמתין. ג) נ"א צדיקיא. ד) נ"א ליג באמצעות. ה) נ"א קסטיריא. ו) נ"א קטירא (אה"ל). ז) נ"א חויא. ח) נ"א דברקייעא. ט) נ"א כוכבין. י) נ"א מוסיף האי ככבין (אה"ל). יא) נ"א תלי תלין. יב) נ"א בסתירו. יג) נ"א ליג בני. יד) נ"א חויא. יו) נ"א דאסתאה. יז) נ"א ליג מן וכלהו ער ובגין. יח) נ"א בסתירו. יט) נ"א אודמנן. כ) נ"א מוסיף סחרן ושריין. כא) נ"א שריין וסחרין ליה (אה"ל) יח נ"א ליה. יט) אה"ל כתב ומסחרין ליה אדל"ג. כ) נ"א מוסיף קטירי קטירין (אה"ל). כא) נ"א חויא. כב) נ"א חוייא. כג) נ"א וקטירין. כד) נ"א וקטירי. כה) נ"א וקטירי (אה"ל). כו) נ"א עובדיו. כז) נ"א דעלמא.

הסולם

מאמר

חויא דרקייעא

וראה, באמצעו של הרקיע, נקשר אורח מבהיק. והוא נחש הרקיע שנקרא בפי החוכמים קו החלב, שכל הככבים הדיקים כולם קשורים בו, ועומדים בו תלי תלים, דהיינו שהם מקובצים ועומדים בו, כמו הרים על הרים בלי מספר. והם ממונים על מעשים של בני העולם שבסתר. (וכבר נתבאר זה לעיל בראשית ב' דף ע"ג ד"ה ביאור. ע"ש).

ויורדים למטה מהספירות. עד שקרבים לאותו מדרגה שהמות שורה בו, דהיינו מלאך המות, שהוא מתחת ספירת המלכות, ששם נאמר, לפתח חטאת רובץ, ואז מקבל רשות להוציא הנשמה. והוא עף כל העולם בעפיפה אחת ונוטל הנשמה ומטמא את הגוף, ונשאר הגוף טמא. אשרי הם הצדיקים שלא נטמאו בו, ולא נשאר בגופם טומאה. ור' יהודה מביא זה לראיה לדבריה, שלא שלט בשורה מלאך המות. כי נתבאר כאן, שענין המיתה בא לאדם אחר שיצא מז"ס ובא למתחת מלכות התחוננה, ששם מקומו של מלאך המות, שאז נוטל רשות ומוציא נשמתו. ונמצא שורה שמעולם לא ירדה מתחת המלכות התחוננה. אלא שמתה בקרית ארבע, שהוא מלכות העליונה שלמעלה מפרסא, שבמקום החזה דז"א, ודאי הוא, שלא מתה ע"י מלאך המות.

עב) כנוונא דא וכו': כעין זה. כמה אגודות של אורות הקליפות יצאו לעולם, מאותו נחש העליון הראשון שנתפתח בו אדם, וכולם ממונים על מעשי העולם שבסתר. ומשום זה כשבא האדם להטטר, עוזרים לו מלמעלה, ועזרת רבונו מסבב אותו ונשמר, ונקרא קדוש.

עא) ותא חוי באמצעות דרקייעא וכו': ובוא (דטריי דף קכ"ה ע"א * דף קכ"ה ע"ב)

עג) אתי בר נש לאסתאבא וכו': בא האדם להטמא, כמה אגודות אורות של הקליפות נועדו לו, וכולם שורים בו ומסככים אותו

עד) ר' יצחק ורבי יוסי, הוּו אֹזְלֵי מִטְּבֵרְיָא לְלוּד. אִמֵּר ר' יִצְחָק, תּוּוּהֵנָּא עַל הֵהוּא רִשְׁעֵי ה' דְּבִלְעִים, דְּכַל עֹבְדֵי כ' דֵּהֵהוּא רִשְׁעֵי, הוּו מִסְטְרָא ג' דְּמִסְאֵבָא. וְהֵכָא אֹלִיפְנָא רִזָּא חֲדָא, דְּכַל ד' זִינֵי ה' נַחְשֵׁיא ו' דְּעִלְמָא, כְּלֵהוּן מִתְקַטְרֵן ו' וְנַפְקִין, מֵהֵהוּא נַחֲשׁ ה' קִדְמוּנִי, דַּאִיהוּ רֹחַ מִסְאֵבָא מְזוּהָמָא, וּבְגִין כֵּךְ, כֵּל חֲרָשִׁין דְּעִלְמָא, אִקְרוּן עַל שְׂמָא דָּא, ה' נַחְשִׁים, וְכֵלְהוּ מֵהֵאִי סְטְרָא נַפְקִי. וּמֵאֵן דַּתְמַשְׁךְ בְּהֵאִי ו' הָא אִסְתַּאב.

עה) וְלֹא עוּד, אֲלֵא דְבַעֵי לְאִסְתַּאבָּא, בְּגִין לְאִמְשַׁכָּא עֲלֵיהּ הֵהוּא סְטְרָא דְרוּחַ מִסְאֵבָא. י"א דֵּהָא תְּנִינָן, כְּגוּוֹנָא דַּתְעֵר בַּר נֶשׁ, הֵכִי נְמִי אִמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ י"ב מְלַעֲיָא, אִי אִיהוּ אֲתַעֵר בְּסְטְרָא י"ד קְדוּשָׁה, י"ז אִמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ י"ט קְדוּשָׁה י"ט מְלַעֲיָא וְאֲתַקְדֵּשׁ. י"ו וְאִי אִיהוּ אֲתַעֵר, י"ח בְּסְטְרָא י"ח דְּמִסְאֵבָא, הֵכִי אִמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רֹחַ מִסְאֵבָא, וְאִסְתַּאב. דֵּהָא אֲתַמַּר, עַל מַה דְּתְנִינָן, אֲתִי בַר נֶשׁ לְאִסְתַּאבָּא, מִסְאֵבִין לֵיהּ.

עו) בְּגִין כֵּךְ הֵהוּא רִשְׁעֵי דְּבִלְעִים, בְּגִין לְאִמְשַׁכָּא עֲלֵיהּ רֹחַ מִסְאֵבָא, מֵהֵהוּא נַחֲשׁ עֲלָא, הוּוה (ה) אִסְתַּאב בְּכַל לֵילֵיא בַּאֲתַנִּיָּה, וְהוּוה עֵבִיד עִמָּה עֹבְדֵי אִישׁוֹת, בְּגִין לְאִסְתַּאבָּא, וְלְאִמְשַׁכָּא עֲלֵיהּ רֹחַ מִסְאֵבָא, וְכַדִּין עֵבִיד חֲרָשׁוֹי וְעֹבְדֵי.

עז) וּשְׂרֹתָא דְּעֹבְדֵי הוּי, נְטִילַת נַחֲשׁ, כ' מֵאִינוּן חוּיִין, וְקִטִּיר לֵיהּ קַמִּיָּה,

דרך אמת

(ה) שְׁנַעֲטָה הִיב מִסְמַח טַלְמוּן בְּלַחֲוֵן שְׁלוֹ שְׂזִינָה עִמָּה וְכַוְּנוּ בְּהַרְזִיל וְלֹא עוּד אֲלֵא שְׂלַחָה טוּסָה עִמֵּי מַעֲסָה אִיכּוֹת וְכוּ'. חֲלוּפֵי גִרְסָאוֹת ה' גִּיָּא לְגַג דְּבִלְעִים, כ' גִּיָּא לְגַג דֵּהֵהוּא רִשְׁעֵי, ג' גִּיָּא מִסְאֵבָא, ד' גִּיָּא זִינֵי, ה' גִּיָּא נַחֲשָׁא, ו' גִּיָּא בְּעִלְמָא, ז' גִּיָּא וְנַפְקִי, ח' גִּיָּא קְדַמָּא, ט' גִּיָּא מוּסִיף נַחְשִׁים וְעַקְרָבִים וְעַקְרָבִים] וְאֵהֵל כַּתֵּב וְעַקְרָבִים אֹלִיגִי, י' גִּיָּא דֵּהָא, י"א גִּיָּא הָא, וְגִיָּא לְגַג דֵּהָא תְּנִינָן, י"ב גִּיָּא לְגַג מִן מְלַעֲיָא עַד קְדוּשָׁה, י"ג גִּיָּא דְּקְדוּשָׁא (אֵהֵל), י"ד גִּיָּא מוּסִיף הוּו אִמְשִׁיךְ, טו גִּיָּא קְדוּשָׁא, וְגִיָּא מוּסִיף קְדוּשָׁה עֲלָא, טו גִּיָּא לְגַג מְלַעֲיָא, י"ז גִּיָּא מוּסִיף וְאִי אִסְתַּאב, י"ח גִּיָּא מוּסִיף בְּסְטְרָא דָּא, י"ט גִּיָּא לְגַג מִן דְּמִסְאֵבָא עַד דֵּהָא, כ' גִּיָּא מֵאִילִין (אֵהֵל).

מאמר	הסולם	חויא דרקינעא
<p>אותו ומטמאין אותו ונקרא טמא. וכולם הולכים ומכריזים לפניו, טמא טמא. כמ"א, וטמא טמא יקרא. וכולם קשורים בנחש ההוא הראשון, ונסתרים בכמה מעשים של בני העולם.</p>	<p>רוח הטומאה. כי למדנו כמו שאדם נתעורר מלמטה כן הוא ממשיך עליו מלמעלה. אם הוא נתעורר מלמטה בצד הקדושה, ממשיך עליו קדושה מלמעלה, והוא מקודש. ואם הוא נתעורר מלמטה בצד הטומאה, כן הוא ממשיך עליו רוח הטומאה ונטמא. וזה אמרו, על מה שלמדנו, הבא לטמא מטמאים אותו.</p>	<p>עו) בְּגִין כֵּךְ וְכוּ': מִשׁוּם זֶה, רִשְׁעֵי הֵהוּא, בִּלְעִים, בְּשִׁבִיל לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ רֹחַ הַטּוּמָא מִנַּחֲשׁ הֵהוּא הַעֲלִיּוֹן, הִיב מִסְמַח אֵת עֲצֻמוֹ בְּכֹל לַיְלָה בַּאֲתוֹנוֹ, וְהִיב עוֹשֶׂה עִמָּה מַעֲשֵׂה אִישׁוֹת, בְּשִׁבִיל לְהַטְמֵא, וְלְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיו רֹחַ הַטּוּמָא, וְאַחֲרֵי זֶה עֲשֵׂה כִשְׁפֵי וּמַעֲשָׂיו.</p>
<p>עד) ר' יצחק ורבי יוסי וכו': ר"י ור"י היו הולכים מטבריא ללוד. אמר ר' יצחק, תמיהני על רשע ההוא בלעם, כי כל מעשיו של אותו רשע היו מצד הטומאה, וכאן למדנו סוד אחד, שכל מיני נחש וכשפים שבעולם כולם מתקשרים ויוצאים מנחש ההוא הקדמוני, שהוא רוח הטומאה המזוהם, ועל כן כל הכשפים שבעולם נקראים על שם הזה, של נחש הקדמוני, נחשים, וכולם מצד ההוא יוצאים וכל הנמשך בזה, דהיינו אחר כשפים, הוא נטמא.</p>	<p>עז) וּשְׂרֹתָא דְּעֹבְדֵי נְכוּ': וְתַחֲלִיל מַעֲשָׂיו לֵהִטְמֵא מְקוּדָם, אִם רוּצָה לַעֲשׂוֹת כִּישׁוּף, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ צַד הֵהוּא שֶׁל (דְּמֵי דִף קַיָּה ע"ב)</p>	<p>לשוננו</p>

ובזע * רישיה, ואפיק לישניה ונטיל עשבין ^ה ידיעון, ואוקיד כלא, ועביד ^ז מניה קטרתא חדא, לבתר נטיל רישא דההוא ^ג חויא, ובזע ליה לארבע סטרין, ועביד ^ד מניה קטרתא אחרא,

עח ועביד ^ה עגולא חד, והוה אמר ^ו מלין, ועביד ^ז עובדין אחרנין, עד דאמשיך עליה רוחין מסאבין, ^ח ואודיעין ליה, מה דאצטריך, ועביד בהו עובדוי, ^ט כפום מה דאינון ידיעי, מסטרא דההוא חויא דרקייעא. ^י מתמן אתמשך בעובדוי ^י וחרשוי, עד דאמשיך עליה רוח, מההוא נחש קדמאה.

עט) ומהכא הוה ידע, ידיעון, וחרשין, וקוסמין. ובגין כך כתיב * ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, נחשים ודאי, ועקרא ושרשא במסאבותא איהו, כמה דאתמר, ולבתר ^י שירותא דכלא, לאו איהו אלא ^י בנחש.

פ) אמר רבי יוסי, אמאי כל ^{טו} זייני ^{טז} חרשין וקוסמין, לא ^י אשתכחו אלא בנשייא. אמר ליה, הכי אוליפנא, מדאתא נחש על חוה, הטיל בה זוהמא בה אטייל, ולא בבעלה. אמר, הכי הוא ודאי. אתא ^{יז} רבי יוסי, ונשקיה ^{יח} לרבי יצחק, אמר כמה זמנין שאילנא האי מלה, ולא זכינא בה, אלא השתא.

פא) אמר ליה, כל הני ^כ עובדין וכל ^{כא} מה דידע בלעם, מאן אתר אולף ^{כב} ליה. אמר ליה, מאבוי. אבל, באינון הררי קדם, ^{כג} דאיהו ארץ קדם, אולף כל חרשין וכל זיני קוסמין, בגין דבאינון טורי, אינון מלאכי ^{כד} עזיא ועזא"ל ^{כה} דאפיל ^{כז} לון קב"ה מן שמיא, ואינון קטירין, בשלשלאי דפרולא, ^{כו} ואודיעין

מסורת הזהר

א) ולא הלך—לקראת נחשים: (במדבר כ"ד) ח"א קסז. קצד. רמג: ח"ג קיג. ריא: ב) עזא ועזאל: לעיל ב"א קנ"ח ציון ב'.

חלופי גרסאות א) ג"א ידיעין. ב) ג"א מנהון. ג) ג"א חויא. וגי'א חוייא. ד) ג"א מיניה. ה) ג"א עיגולא. ו) ג"א מלין. ז) ג"א עובדוי. ח) ג"א ואודיעין. וגי'א ואודיעין. ט) ג"א ל"ג מן כפום עד וחרשוי. י) ג"א ידיעין. יא) ג"א ומתמן. יב) ג"א וחרשוי. יג) ג"א שירותא (אה"ל). יד) ג"א דא. טו) ג"א זייני. טז) ג"א מוסף נחשין וחרשין (אה"ל). יז) ג"א מוסף אשתכחו כל כך (אה"ל). יח) ג"א ל"ג רבי יוסי. יט) ג"א ליג לרבי יצחק. כ) ג"א עובדי. כא) ג"א ומה. כב) ג"א לון. כג) ג"א דינון (אה"ל). כד) ג"א דאפיק. כה) ג"א ל"ג לון. כו) ג"א ואודיעין.

<p>מאמר</p> <p>לשונו. ולקח עשבים ידועים ושרף כולם, ועשה מהם קטרת אחת. ואחר כך לקח הראש של אותו הנחש, ובקע אותו לארבע צדדים, ועשה ממנו קטרת אחרת.</p>	<p>הסולם</p> <p>בטומאה, הוא כמו שנתבאר (לעיל אות ע"ז) שתחילת הכל אינו אלא בנחש. מאמר זייני חרשין—בנשייא פ) אמר ר' יוסי כו: אר"י, למה כל מיני כשפים וקסמים אינם נמצאים אלא בנשים. אמר לו, כך למדנו. כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. (לעיל ב"א של"ז אות תנ"ה) רק בה הטיל ולא בבעלה. והכספים נמשכים מוהמת הנחש כנ"ל (אות ע"ד) לפיכך נמצאים הכספים בנשים. אמר, כן הוא ודאי. בא ר' יוסי ונשקו לר' יצחק, אמר, הרבה פעמים שאלתי דבר זה, ולא זכיתי להבינו אלא עתה. פא) א"ל כל הני עובדין וכו': אמר לו, כל</p>
--	--

<p>עח) ועביד עגולא חד וכו': ועשה סכיבותיו עגול אחד, והיה אומר דברים ועשה מעשים אחרים, עד שהמשיך עליו רוחות הטומאה, והודיעו לו מה שצריך. ועשה על פיהם מעשיו, כפי מה שידעו מצד הנחש ההוא של הרקיע. (הנ"ל באות ע"א).</p>	<p>אלו המעשים שעשה בלעם, דהיינו מעשה הכספים, וכל מה שידע, מאין למד אותם. אמר לו, מאביו למד אותם, אבל באלו הררי קדם, שהוא</p>
---	--

עט) ומהכא הוה ידע וכו': ומכאן היה יודע ידיעת וכשפים וקסמים, ומשום זה כתוב, ולא הלך כפעם בפעם לקראת חשים. היינו נחשים ממש, כי העיקר והשורש (דמוי דף קכ"ה ע"ב *) דף קכ"ז ע"א)

חרשין לבני נשא, ומתמן הוה ידע בלעם, כמה דאת אמר * מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם.

פג) א"ל, והא כתיב ולא הלך כפעם בפעם לקראת ה' נחשים וישת אל המדבר פניו. ב) א"ל, סטרא תתאה דאתיא מרוח מסאבא דלעילא, ה' הוא רוח מסאבא, דשליט במדברא, כד עכדו בני ישראל ית עגלא, בגין לאסתאבא בהדיה, דאיהו תתאה, ובכלא * ענד חרשוי בגין ה' דיכול לאעקרא לון לישראל, ולא ויכיל.

פג) אמר רבי יוסי, האי דאמרת בקדמיתא, דכד נחש אתא על חוה ו' אטיל בה זוהמא, שפיר, אבל הא תנינן, דכד קאימו ישראל, על טורא דסיני, פסק מנייהו זוהמא. ישראל דקבילו אורייתא, פסק מנייהו זוהמא, אבל שאר עמין ה' עעכו"ם, דלא קבילו אורייתא, לא פסקא זוהמא מנייהו.

פד) אמר ליה שפיר קאמרת, אבל תא חזי, אורייתא לא ה' אתייהיבת אלא לדכורי, דכתיב ה' וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי, פטירין מפקודי אורייתא.

פה) ועוד, דאהדרו כלהו לזוהמתן ה' כקדמיתא, בתר דחטו, ואתתא קשיא לאתפרשא זוהמא מנה, יתיר מגברא, ובגין כך, אשתכחו נשין בחרשיא, ובזוהמא דא, יתיר מגוברין. דהא ה' נשיא מסטרא דשמאלא קא אתיין

מסורת הזהר

א) מן ארם ינחני: (במדבר כ"ג) ח"ג רח. ז"ח רוח פ"א טב שט. ב) וזאת התורה: (דברים ד') ח"א רטו: רמ: רמא. ח"ב פו: קנח: ח"ג עג. פא: צא: קעט: רפד: ת"ז תכ"א סא. סב. תק"ח ק' טא שיב. חלופי גרסאות א) נ"א נחשין. ב) נ"א ל"ג א"ל. ג) נ"א והאי. ד) נ"א מוסיף מסאבא דלעילא הוא רוח מסאבא ה' נ"א ל"ג דיכול. ונ"א די יכול (אה"ל). ו' נ"א יכילו. ז) נ"א ואטיל. ח) נ"א ל"ג עעכו"ם. ונ"א עעין. ט) נ"א אתייהיב. י) נ"א פטירין. יא) נ"א כמלקומין. יב) נ"א נשיא.

זייני חרשין—בנשיא

הסולם

מאמר

בנשים (באות פ') כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא יפה הוא, אבל הרי למדנו, כשעמדו ישראל על הר סיני נפסק מהם הזוהמא, וישראל שקבלו את התורה נפסק מהם הזוהמא, ועכו"ם שלא קבלו התורה לא נפסק מהם הזוהמא, הרי שכבר נפסק הזוהמא מנשים, ואם כן חזרה שאלתי למקומה, למה הכשפים הם בנשים בעיקר. פד) א"ל שפיר קאמרת וכו': אמר לו יפה אמרת, אבל בוא וראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, שהרי הנשים פטורים ממצות התורה, היינו מצות עשה שהזמן גרמא, ועל כן לא פסקה זוהמתן בעת מתן תורה, ומשום זה הכשפים שהם נמשכים מזוהמא דחויא, נמצאים בעיקר בנשים כנ"ל.

פה) ועוד דאהדרו וכו': ועוד, שאחר העגל חזרו כולם לזוהמתם ואפילו הזכרים, ונשים, קשה להן להפריד את עצמן מן הזוהמא יותר מאנשים, ומשום זה, נמצאים נשים

ככשפים

שהוא ארץ קדם, למד בעיקר כל הכשפים וכל מיני קסמים, משום שבהרים האלו נמצאים המלאכים עזא ועזאל, שהפיל אותם הקב"ה מן השמים משום שקטרגו על בריאת אדם (כמ"ש בזהר בלק דף ר"ז ע"ב ור"ו ע"א ע"ש) והם קשורים שם בשלשלאות של ברזל, ומודיעים כשפים לבני אדם. ומשם ידע בלעם, כמש"א, מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, ששם עזא ועזאל.

פג) א"ל והא כתיב כו': אמר לו, והרי כתוב, ולא הלך וגו' וישת אל המדבר פניו, הרי לא תמיד הלך לקראת נחשים. א"ל, הצד התחתון הבא מרוח הטומאה שלמעלה, הוא רוח ה'טומאה ששלט במדבר, בעת שעשו בני ישראל את העגל, כדי להטמא ממנו, שהוא תחתון. וע"כ וישת אל המדבר פניו, ומכל הצדדים עשה כשפיו, כדי שיוכל לעקור את ישראל, ולא יכול לעקרה.

פג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, זה שאמרת בתחילה על השאלה, למה נמצאים הכשפים

(דמויו דף קכ"ו ע"א * קכ"ו ע"ב)

ב ואתדבקו בדינא ב קשיא, וסטרא דא, אתדבק ב בהו, יתיר מגוברין, כמה דאתמר, בגין ד דאתיא מסטרא דדינא ב קשיא, וכלא אתדבק ואזיל בתר זיניה.

פו) תא חזי, דהכי הוא, ו כמה דאמינא, דבלעם הוה אסתאב בקדמיחא, בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא. כגוונא דא, אתתא ביומי ב דמסאבו דילה, אית ליה לבר נש לאסתמרא ב מנה, בגין דברוח מסאבא י אתדבקת יא ובההוא זמנא, אי איהי תעביד חרשין, אצלחו בידהא, יתיר מזמנא אחרא דהא רוח מסאבא י שריא עמה, ועל דא, בכל מה דקריבת אסתאב, כל שכן מאן דקריב בהדה. זכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא, יהיב לון, י אורייתא, ואמר י לון, א ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

פו) אמר ליה, האי מאן דאסתכל, ב בצפצופי דעופי, אמאי אקרי נחש. טו) א"ל דהא מההוא סטרא קאתי, דרוח מסאבא, י שריא על ההוא עופא, * ואודע מלין בעלמא. וכל יי רוח יי מסאבא, בנחש אתדבקו, ואתיין לעלמא, ולית מאן דישתויב ב מניה בעלמא, דהא איהו כל אשתכח עם כלא, עד זמנא, דזמין קב"ה לאעברא ליה מעלמא, כמה דאתמר, דכתיב ב בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעא מעל כל פנים וגו'. וכתיב ב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו'.

מסורת הזהר

א) ואל אשה בנדת טומאתה: (ויקרא י"ח) ח"ב ס: ח"ג לג: עט: קי: רצ: ת"ז חנ"ו. ב) בלע המות לנצח: לעיל ב"א דף רמ"א ציון כ. ג) ואת רוח הטומאה: לעיל ב"ב קפ"ח ציון א'.

חלופי גרסאות א) נ"א ואתדבקן. ב) נ"א מוסיף קשיא ואתדבק בהו יתיר. ג) נ"א להו ד נ"א דאתיין. ד) נ"א מוסיף קשיא אתדבק בהו יתיר (הרמ"ק). ו) נ"א על מה דאתמר דבלעם. ז) נ"א רוח. ח) נ"א מסאבוא ול"ג דילה. ט) נ"א מניה. י) נ"א מניה. יא) נ"א מוסיף היא אתדבקת. יב) נ"א ובההיא. יג) נ"א שרייא. יד) נ"א אורייתא. יו) נ"א לון. יז) נ"א צפצופי. יח) נ"א בצפופי. יט) נ"א מוסיף א"ל בגין (אה"ל). י) נ"א שרא. יא) נ"א רוחי. יב) נ"א מסאבי. יג) נ"א מיניה. יד) נ"א שכיח (אה"ל).

זייני חרשין—בנשייא

הסולם

מאמר

וכל שכן מי שקרב אליה, אשרי הם ישראל שהקב"ה נחן להם התורה, ואמר להם, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

פו) אמר ליה האי מאן וכו': א"ל, זה, זה, מי שמסתכל בצפצופם של עופות כדי לדעת עתידות, למה נקרא נחש וכשוף, אמר לו משום שנמשך מצד הזה של טומאה, כי רוח הטומאה שורה על אותו העוף, ומודיע דברים בעולם, וכל רוח טומאה, מתדבק ובא לעולם מן הנחש, ואין מי שינצל ממנו בעולם, כי הוא נמצא בכל דבר, עד הזמן שעתידי הקב"ה להעביר אותו מן העולם, כמו שאמרנו, שכתוב, בלע המות לנצח וגו'. וכתוב ואת רוח הטומאה וגו'.

בכשפים ובוזומא הוה יותר מאנשים. והטעם, שקשה להם להפדר מן הזומא, היא, משום שנשים באים מצד שמאל, ונתדבקו בדין קשה שבשמאל, וצד זה נתדבק בהם יותר מבאנשים, כמו שאמרנו, משום שבאים מצד דין הקשה, והכל מתדבק והולך אחר מינו.

פו) תא חזי דהכי הוא וכו': בוא וראה שכן הוא כמו שאמרתי, שהכשפים נמשכים מזומא דחויא, כי בלעם היה מטמא עצמו תחילה כדי להמשיך עליו רוח הטומאה ואח"כ עשה כשפיו כנ"ל. כעין זה אשה בימי טומאתה, יש לאדם להשמר ממנה שלא יגע בה, משום שהיא מתדבקת ברוח הטומאה, ובזמן ההוא אם תעשה כשפים, יצליחו בידיה יותר מבזמן אחר, ועל כן בכל מה שהיא נוגעת יטמא, (דטויי דף קכ"ו ע"ב * דף קכ"ו ע"א)

פח) רבי יהודה אמר, אברהם ידע, כי בהיא מערתא ג' סימנא, ולביה ורעותיה תמן הוה, בגין דמקדמת דנא עאל ל'תמן, וחמא לאדם וחוה, טמירין תמן. ד' ומנא ה' הוה ידע, דאינון הוו. אלא ו' חמא דיוקניה, ז' ואסתכל ח' ואתפתח ליה, חד פתחא דגנתא דעדן ט' תמן, וההוא דיוקנא י' דאדם, הוה קאים לגביה.

פט) ותא חזי, כל מאן דאסתכל, יב' בדיוקנא דאדם, לא יב' אשתזיב לעלמין יב' ממיתה, יד' בגין דהא בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא, חמי ליה לאדם, ובהווא זמנא מית. אבל אברהם אסתכל ביה, וחמא דיוקניה, ואתקיים, כו' וחמא נהורא דנהיר במערתא, וחד שרגא דליק, כדין תאיב אברהם, סו' דיוריה בהווא אתר ולביה ורעותיה הוה תדיר במערתא.

צ) תא חזי, השתא יב' אברהם יב' בחכמתא כ' עבד בזמנא דתבע קברא לשרה, דהא כד תבע, כג' לא כג' תבע למערתא בהווא זמנא, ול' אמר כג' דבעי לאתפרשא כד' מנייהו, אלא אמר, * תנו לי אחוות קבר עמכם ואקברה כד' מתי מלפני. ואי תימא דלא הוה עפרון תמן, תמן הוה, דכתיב כ' ועפרון יושב בתוך בני חת, ואברהם לא אמר ליה יו' בהיא שעתא כלום.

צא) אלא מה דאמר לון, אמר כו' כמה דכתיב ג' וידבר אל בני חת כז' וגו'. וכי סלקא דעתך דאברהם בעא לאתקברא בנייהו בין מסאבין, או דתאובתיה הוה עמהון, אלא בחכמה עבד.

מסורת הזהר

א) תנו לי אחוות קבר: בראשית כ"ג. ב) ועפרון יושב: (שם) ח"א קכו. ג) וירכר אל בני חת: שם. חלופי גרסאות ה' אה"ל כתב ג"ל שחסר. ז' נ"א בהווא. ז' נ"א סימא (אה"ל) ד' נ"א מניין ומניין ונ"א ומנא. ח' נ"א ל"ג הוה. ו' נ"א ל"ג חמא, אלא דיוקניה אסתכל וחמא ואתפתח (אה"ל) ז' נ"א אסתכל. ח' נ"א מוסיף חמא ואסתכל ואתפתח. ט' נ"א ל"ג חמן. י' נ"א ל"ג דאדם. יא' נ"א דיוקנא. יב' נ"א ישתזיב. יג' נ"א ל"ג ממיתה. ונ"א ממיתא. יד' נ"א ובגין. טו' נ"א וחדא טז' נ"א מוסיף דלהוי [דליתיהו] דיוריה. יז' נ"א ותא. יח' נ"א דאברהם. יט' נ"א בחכמה. כ' נ"א מוסיף עבד כל מה דעבד (אה"ל) כ"א נ"א ל"ג לא. ונ"א ל"ג לא תבע. כב' נ"א ל"ג תבע. כג' נ"א דאיהו בעי. כד' נ"א מינייהו כה' נ"א מתי וגו'. כו' נ"א בהווא. כז' נ"א ל"ג כמה. כח' נ"א ל"ג וגו'.

מאמר	הסולם	מערת המכפלה
<p>פח) ר' יהודה אמר וכו': רי"א, אברהם היה יודע סימן באותה המערה, היינו מערת המכפלה, ולבו ורצונו שם היה. משום כי מקודם לכן נכנס שם וראה את אדם וחוה צפונים שם. ושואל, ומאין היה יודע שהם היו, שהרי לא הכירם קודם, ומשיב, אלא ראה צורתו של אדם, ונסתכל בה, ונפתח לו שם פתח אחד של גן עדן, והכין, כי צורה ההיא של אדם עומדת אצלו, כי הבין, שמתוך שהיה בחייו בגן עדן, זכה להקבר לאחר פטירתו בפתחו של ג'ע. פט) ותא חזי כר מאן וכו': ובוא וראה כל מי שמסתכל בצורתו של אדם לא ימלט לעולם ממיתה, אלא מוכרח למות חתף, כי בשעה שאדם מסתלק מן העולם הוא רואה את אדם הראשון, ובאותו זמן מת. אבל אברהם נסתכל בו, וראה צורתו, ונתקיים. וראה אור (דשו"י דף קכ"ז ע"א)</p>	<p>מאיר בתוך המערה. ונר אחד דולק, או חמד אברהם מקום ההוא למשכנו, ולבו ורצונו היה תמיד במערה. צ) ת"ח השתא וכו': בוא וראה, בחכמה עשה אברהם עתה, בשעה שבקש קבר לשרה, כי כשבקש, לא בקש מיד באותה שעה המערה, ולא אמר שרוצה להפרד מהם אלא שאמר, תנו לי אחוות קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ולא הזכיר לא אח עפרון ולא את המערה, ואם תאמר, שעפרון לא היה שם. אינו כן, אלא היה שם שכתוב ועפרון יושב בתוך בני חת. ואף על פי כן, לא אמר לו אברהם באותה שעה מאומה. צא) אלא מה דאמר וכו': אלא מה שאמר להם, הוא כמו שכתוב, וידבר אל בני חת וגו'. ושואל, וכי יעלה על דעתך שאברהם</p>	

צב) וילפינן * ב אורח ארעא הכא, במה דעבד אברהם, דהא בגין י דתאובתיה ורעותיה הוה י בההיא מערתא, ד אע"ג דהוה תמן, לא בעא למשאל ליה מיד, ההוא רעותא דהוה ליה במערתא, ושאל בקדמיתא, מה דלא אצטריך ליה, לאינן אחרנין, ולא לעפרון.

צג) כיון דאמרו ליה, קמי עפרון, שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו ו גוי. מה כתיב ועפרון ישב בתוך בני חת, ישב כתיב, משירותא דמלין דאמר אברהם, תמן הוה, כדין אמר * שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי ו את מערת המכפלה אשר לו וגוי. ואי תימא בגין יקרא די לי יתיר י מנייכו, ה אנא עבד, דלא ב) רעינא בכו, בתוככם, בגין לאתקברא בינייכו, דרעינא בכו, בגין דלא אתפרש מנייכו.

תוספתא **

צד) רבי יוסי ב"ר יהודה, אזיל למיחמי לרי י חייא, א"ל, לימא י מר, אי שמע האי פרשתא, היך אמרו מארי מתניתא, י דפרשה בעניינא דנשמתא. אמר, זכאה י חולקיהון דצדיקיא, בעלמא דאת, דכך היא אורייתא בלבהון, כמבועא רבא דמיא, דאע"ג י דמסתימין ליה, מסגיאות מייא, פתחין מבועין י דנבעין, לכל עיבר.

מסורת הוזהר (א) שמעוני ופגעו לי: שם.
דרך אמת (ב) שלא ליתני בכס.

חלופי גרסאות א ב"א ארז. ב ב"א דתיאובתיה. ג ב"א בהווא. ד ב"א ואע"ג. ו ב"א מוסיף אע"ג דעפרון (אה"ל). ה ב"א מוסיף במבחר קברינן. ו ב"א ל"ג מן את עד ואי. ז ב"א מנייכו. ח ב"א ל"ג אנא עבד. ט ב"א מוסיף חייא רבה (אה"ל). י ב"א ל"ג מר. יא ב"א דפירשוה. יב ב"א חולקיה. יג ב"א דמסתמין. יד ב"א ל"ג דנבעין.

מאמר הסולם מערת המכפלה
שאברהם רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שרצונו היה להתחבר עמהם, עד שאמר להם תנו לי אחוזת קבר עמכם. אלא בחכמה עשה.
צב) וילפינן אורח ארעא וכו': ואנו למדים דרך ארץ, ממה שעשה אברהם, כי משום שתשוקתו ורצונו היה באותה המערה; אע"פ שעפרון היה שם, לא רצה לבקש ממנו מיד, ולגלות לו את הרצון שהיה לו במערה. ושאל תחילה מה שלא צריך לו, ולאחרים ולא לעפרון. אלא שאמר לבני חת, תנו לי אחוזת קבר עמכם וגוי.

צג) כיון דאמרו ליה וכו': כיון שבני חת אמרו לו בפני עפרון, שמענו אדני נשיא אלקים אתה בתוכנו וגוי. מה כתוב, ועפרון יושב בתוך בני חת, ישב כתוב ביוז קבוצה, כי לא כתוב עם נקודות, ואפשר לנקודו עם קמץ, שזה יורה שעוד בתחילת הדיבורים שאמר אברהם כבר היה שם עפרון.
צד) רבי יוסי ב"ר יהודה וכו': ריב"ז, היה הולך לראות את ר' חייא, אמר לו יאמר אדוני, אם שמע איך אמרו בעלי המשנה פרשה הזו, שפרשוה בעניני הנשמה. אשר אברהם ה"ס הנשמה, ושרה הגוף. אמר, אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הבא, שכך הוא התורה בלבם כמו מעיין גדול, שאע"פ שסותמים אותו, מרוב המים יפרצו ויסתחו מעינות הנובעים לכל עבר.

תא (רמזי דף קכ"ז ע"א * דף קכ"ז ע"ב) ** דף קכ"ז ע"ב

צה) ת"ש, ר' יוסי, רחמא את, אנא אימא לך בהאי פרשתא, לעולם
 אין גוף האדם נכנס בחשבון הצדיקים, על יד דומה, עד שתראה הנשמה,
 פנקס סימנה, שנותנין לה הכרובים בג"ע. א"ר יוסי, אנא שמענא, ה' דהא
 נ' נשמתא, ב' בתר ד' דעיילת תמן, היא אזלת לסלקא לאתרה לעילא, ולא
 למיחת לתתא, אבל קודם שתעלה ותכנס, ה' נעשית ו' אפטרופוס הגוף, על
 יד דומה, ומראה לו, שראוי הוא, לקבל שכר ארבע מאות עולמות.
 צו) א"ר חייא, הא רבי אלעזר אמר, דהא דומה ידע קודם, משום
 דמכרוזי עלה בגנתא דעדן. אבל אנא כך שמענא, די בעדנא דיהבין י' ליה
 פנקסא, חזר על גופא, לאעיל' ה' ליה בפתקא דצדיקיא, על ידוי דדומה.
 ס' הדא י' הוא דכתיב, * אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח
 ממני. מהו כסף השדה, דא כסופא דעלמין ארבע מאות, דיהבין ליה
 לאחסנא.

מסורת הזהר

א) אך-כסף השדה קח ממני: (שם) ח"א קבר.

חלופי גרסאות ה' ג"א דא. ב' ג"א ל"ג נשמתא (ד"א). ג' ג"א ל"ג בתר. ד' ג"א עיילת. ה' ג"א נעשת. ו' ג"א
 אפיטרופוס. ז' ג"א לה. ח' ג"א לה. ט' ג"א ל"ג הדא. י' ג"א דא. י"א ג"א ההוא.

מאמר

הכולם

ארבע מאות שקל

אמצעי, שנאמר עליהם קוץ קוציתא, מקבל
 דומה את המסך הזה הנקרא חשבון, ומטהר
 עמו את גופו של צדיק אחר פטירתו ומכשירו
 לתחיה, ע"ש. וחולקים בזה ר' יוסי ור' חייא,
 ר' יוסי סבר, שקומת האור הוא עיקר המטהר
 את הגוף, וז"ש אנא שמענא וכו' על יד
 דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר
 ארבע מאות עולמות, דהיינו שהגוף זכה
 בחייו לקבל אלו המוחין הנמשכים מקו אמצעי,
 הנק' ת' עלמין דכסופין. ואז מקבל דומה את
 הגוף, ומכשירו לתחיה. ור' חייא סבר שהמסך
 הנק' חשבון, גם נקרא פנקס. הוא העיקר
 המטהר את הגוף, וע"כ כיון שהנשמה זכחה
 בו כבר היא מתחלת לישא וליתן עם דומה,
 בשביל הגוף. וז"ש אבל אנא כך שמענא
 וכו' הה"ד נתתי כסף השדה וגו'. כי נתתי
 פירושו שהכסף כבר מוכן, כמו שפירש"י. ורומז
 על המסך, כי כשיש לו מסך, כבר הקומה
 מוכנת לצאת. עליו מאליו (כנ"ל בכמה
 מקומות). וסוד הקומה היוצאת על המסך
 ה"ס ת' עלמין דכסופין. מהו כסף
 השדה, דא כסופא דערמין ארבע מאות
 וכו', אבל אין צורך להבר עם עפרון מענין
 הקומה עצמה, כמ"ש ר' יוסי, כי כיון שהשיג
 המסך, כבר מכריוזים עליו בנן עדין שהוא
 צדיק, וראוי לקבל את הקומה שה"ס ת' עלמין
 דכסופין

צה) תא שמע ר' יוסי וכו': בוא ושמע ר'
 יוסי, הביב אתה, אני אומר לך
 בפרשה הזו. לעולם אין גוף האדם נכנס אחר
 פטירתו בחשבון הצדיקים על יד דומה, עד
 שתראה לו הנשמה מכתב לסימן, שהכרובים
 נותנים לה בגן עדן.

אמר ר' יוסי וכו': אמר ר"י, אני
 שמעתי, כי הנשמה אחר שנכנסה שם לגן
 עדן, היא הולכת לעלות למקומה למעלה,
 לבניה, ולא דרדת למטה, למלכות, אבל קודם
 שתעלה ותכנס למקומה, נעשית אפטרופוס הגוף
 על יד דומה, ומראה לו, לרומה, שהגוף ראוי
 לקבל שכר, ארבע מאות עולמות.

צו) אמר ר' חייא וכו': אר"ה, הרי ר' אלעזר
 אמר, כי דומה יודע זה שהגוף ראוי
 לשכר ת' עולמות קודם שהגוף מראה לו, משום
 שמכריוזים על זה בגן עדן, אבל אני כך
 שמעתי, שבעת שנותנים להנשמה המכתב
 לסימן, חוזרת אז על הגוף להכניסו בחשבון
 הצדיקים, על ידיו של דומה, והוא שכתוב, אך
 אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני.
 מהו כסף השדה, הוא הכסף והחמדה לארבע
 מאות עולמות שנותנים לו להגוף לרשת.

ביאור הדברים, כי נתבאר לעיל (דף ד'
 ד"ה פירוש) ענין ורומה קאים ונטיל
 בחושבנא שאלו הצדיקים שזכו לקבל בחייהם
 אלו המוחין המושפעים על המסך שבקו

(דפריי דף קכ"ג ע"ב)

שיאבדו בגיהנם לעלמין, ועל דא נאמר * ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא
כתוב בספר ה' (ע"כ תוספתא)

(ק) * רבי אלעזר אמר, בשעתא דעאל אברהם במערתא, היך עאל. בגין
דהוה רהיט אבתריה דההוא עגלא, דכתיב * ואל הבקר רץ אברהם וגו',
וההוא בן בקר, ערק עד * ההיא מערתא, ועאל אבתריה, וחמא מה דחמא.
(קא) תו בגין דאיהו צלי כל יומא * ויומא, והוה נפיק עד ההוא חקל,
דהוה סליק ריחין עלאין, וחמא נהורא דנפיק * מגו מערתא, וצלי תמן,
ותמן מליד עמיה קודשא בריך הוא, ובגין כך בעא * ליה, * דתיאובתיה
הוה בההוא אתר תדיר.

(קב) ואי תימא אי הכי, אמאי לא בעא * לה עד השתא. בגין דלא
ישגחון עליה, הואיל ולא אצטריך ליה, השתא דאצטריך ליה, אמר הא
שעתא למתבע ליה.

(קג) תא חזי, * אי עפרון * הוה חמי במערתא, מה דהוה חמי אברהם
בה, * לא יזבין לה לעלמין, אלא ודאי לא חמא * בה ולא כלום, דהא לית
מלה * אתגליא, אלא * למאריה, * ובגין כך, לאברהם אתגלייא, ולא לעפרון,
לאברהם * אתגלייא, דיליה * הוה ** לעפרון לא הוה אתגליא ליה, דלא
הוה ליה חולקא ביה. ובגין כך, לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הוה חמי
אלא חשוכא, ועל דא זבין לה.

מסורת הזהר

(א) ובעת ההיא ימלט עמך: (דניאל י"ב) ח"א קלט: (ב) ואל הבקר רץ: שם. ח"א ק.

חלופי גרסאות א' אה"ל כתב כל הנמצא כתוב בספר כאן שייך גופא דמתניתין וגו' הנדפס לעיל אות ג' דף ט' תוספתא.
כ' נ"א ההוא. נ' נ"א ל"ג ויומא. ד' נ"א הוה. ה' נ"א גו. ו' נ"א לה. ז' נ"א דתיאובתיה.
ח' נ"א ליה. ט' נ"א וכי. י' נ"א מוסיף לא הוה. י"א נ"א ולא. י"ב נ"א ביה. י"ג נ"א ליה. י"ד נ"א אתגלייא. י"ה נ"א
למרה (אה"ל) טו' נ"א ליג מן ובגין עד ובגין * טז' נ"א אתגלייא. יז' נ"א הוה זמנא (אה"ל)

מערת המכפלה

הסולם

מאמר ב'

לא בקש לקנותה עד עתה. ואומר, כיון
שלא היה צריך אותה, היה מיוחד שלא יסחכלו
אחריו, ויבינו את השתוקקותו וחשיבותה של המערה,
ואז היו מרבים את המחיר, או שהיו ממאנים למכרה לו
לגמרי. עתה שהיה נצרך אליה, אמר, כבר הגיעה
השעה לבקש אותה.

(קג) ת"ח אי עפרון וכי: בוא וראה, אם עפרון
היה רואה בהמערה מה שהיה רואה
בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולם. אלא
ודאי שעפרון לא ראה בה מאומה, כי אין דבר
מתגלה זולת לבעליו, ומשום זה רק לאברהם
נתגלה ולא לעפרון, לאברהם נתגלה, כי
שלו היתה, ולעפרון לא נתגלה, משום שלא
היה לו חלק בה. וע"כ לא נגלה לעפרון מאומה
בהמערה, ולא היה רואה בה אלא השך, ועל
כן מכר אותה.

ופה

לעולם. ועל זה נאמר, ובעת ההוא ימלט עמך
כל הנמצא כתוב בספר. (ע"כ התוספתא)

(ק) רבי אלעזר וכי: רא"א, בשעה שנכנס
אברהם במערה, איך נכנס. כלומר, מה היה
הסבה שנכנס אל המערה. ואומר, כי היה רץ אחר
אותו העגל, שכתוב בו ואל הבקר רץ אברהם
וגו', וכן בקר ההוא ברח עד אותה המערה.
ואברהם נכנס אחריו להמערה, וראה מה שראה.

(קא) תו, בגין דאיהו וכי: עוד, סבה הייתה, כי
הוא היה מתפלל בכל יום ויום. והיה
יוצא עד אותו השדה שהיה מעלה ריחות עליונים,
וראה אור יוצא מתוך המערה, והתפלל שם. ושם
דבר עמו הקב"ה. ועל כן חפץ בה. בהמערה,
ותשוקתו היתה באותו מקום תמיד.

(קב) ואי תימא וכי: ואם תאמר, אם כן, למה

(דפו"י דף קכ"ג ע"ב * דף קכ"ז ע"ב **) דף קכ"ח ע"א

קד) ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא, ה' דיזבין ליה ז' זבין, דהא אברהם לא קאמר, אלא * ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו', ואיהו אמר ז' השדה נתתי לך והמערה אשר ז' בו לך נתתיה וגו'. בגין ז' דכלא ה' הוה מאיס עליה דעפרון, דלא ידע ומה ז' היא.

קה) ות"ח, כד עאל אברהם במערתא, בקדמיתא חמא תמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלי ליה תרין ח' קברין, ה' אדהכי אסתלק אדם בדיוקניה, וחמא ליה לאברהם, וחייך, ט' וביה י' ידע אברהם, דתמן י"א הוא זמין לאתקברא.

קו) א"ל אברהם, ז' במטו מינך, י' קוסטרא קטיר אית הכא, אמר ליה, קב"ה ז' טמרני הכא, ומהווא זמנא עד השתא, אתמרנא י' כגילדא דקירטא, עד דאתית אנת בעלמא, השתא מכאן ואילך, הא קיומא לי, ולעלמא, י"ג הוה בגינך.

קז) חמי מה כתיב ז' ויקם השדה והמערה אשר טו בו, קימה ממש הוה

מסורת הזהר

דרך אמת

ח) גתוך כך שהיה אברהם עליה נכנס במערה עלה ועמד לזכר מקברו נגדו ושמה שראו לאברהם שבה לנאן. א) ויתן—בכסף מלא: שם. ב) השרה נתתי: שם. ג) ויקם השדה והמערה: שם. ח"א קמה: ב) אברהם אמר לאדם בנקשה ממך כמדומה שאל קשור יש כאן ר"ל קבר שלי מוכן בה וקשור אני להיות עמכם ונחלוס מאלד ג"כ להיות נקבר שם. ג) הקביה הסמני כאן וסייעי עד עתה עמון כקליפת העשב עמון בקרקע עד שנאלס לנאן.

חלופי גרסאות ח' נ"א זבין, ז' נ"א ל"ג זבין, ז' נ"א בו וגו', ד' נ"א ל"ג דכלא, ונ"א דכלא (אה"ל) ה' נ"א דהוה, ו' נ"א מהו, ז' נ"א הוה (אה"ל), ח' נ"א ל"ג קברין, ט' נ"א גביה (אה"ל) י' נ"א מוסיף חוה ידע, י"א נ"א מוסיף הוה הוא, י"ב נ"א טוסטרא (אה"ל) י"ג נ"א בנילרא, ונ"א בגולדא (אה"ל) י"ד נ"א ל"ג הוה, טו נ"א מוסיף בו לאברהם.

מערת המכפלה

הסולם

מאמר ב'

קד) ומה דלא תבע וכו': וגם מה שלא בקש אברהם מתחילה שימכור לו, מכר לו, כי אברהם לא אמר אלא ויתן לי את מערת המכפלה וגו' והשדה לא הזכיר, ועפרון אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה. והוא משום שהכל היה מאוס על עפרון, כי לא ידע מה הוא. ואפילו השדה, שבו היתה המערה, היה מאוס עליו. וע"כ מכר גם את השדה, אע"פ שלא בקשו אברהם.

קה) ותא חזי כד וכו': ובוא וראה, כשנכנס אברהם לתוך המערה בראשונה, ראה שם אורי, והושלך לפניו העפר, ונתגלו לו שני קברוים, בין כה וכה, עמד אדם מקברו, בצורתו, וראה את אברהם, ושחק. ובו ידע אברהם שעתיד להקבר שם.

קו) א"ל אברהם וכו': אמר לו אברהם, בבקשה ממך, האם טירה בלתי מקורה כאן. כלומר, שהיה חמה, כי במערת מכפלה, שפירושו מערה לפנים ממערה, מחויב להיות חשך גמור, והוא ראה שם אור כמו

בבית פתוח מלמעלה בלי גג. קוסטרא פירושו טירה, דהיינו ארמון או חצר. קטיר, פירושו בלתי מקורה בגג. כמ"ש (במדות פ"ב) על הכתוב חצרות קטורות, אין קטורות אלא שאינן מקורות. א"ל קב"ה וכו': אמר לו אדם, הקב"ה הסתירני כאן, ומאותו זמן עד עתה מסתתר אני כמין הדג שבחפירה, הנקרא גילדא, שיש מין דגים הנקראים גילדנא דבי גילי (ברכות מד:). המסתתרים ויושבים תמיד בחשירות בחוף האספה שבים. ק'רטא, בלשון יוגי, פירושו חפירה תחת הארץ. עד שאתה באת לעולם, עתה, מכאן ואילך, כבר יש קיום לי ולעולם בשבילך. פירושו, עד שכא אברהם היה אדם והעולם, מחוסרי השלמות, ועל כן היה צריך להסתיר את עצמו שלא יתאחזו בו הקליפות. אבל כשבא אברהם לעולם, תיקן אותו, ואת העולם, ואינו צריך עוד להסתיר את עצמו. וז"ש מכאן ואילך הא קיומא לי ולעלמא בגינך. קז) חמי מה כתיב וכו': ראה מה שכתוב, ויקם השדה והמערה אשר בו, קימה

ליה, מה דלא הוה ליה עד השתא. רבי אבא אמר, ויקם השדה, ודאי קימה ממש, דקם ואסתלק קמיה דאברהם, בגין דעד השתא, לא אתחזי תמן כלום, והשתא מה דהוה טמיר, קם ואסתליק, וכדין קם כלא ב' בנמוסוי.

קח) אמר רבי שמעון, בשעתא דעאל אברהם במערתא, ואעיל ב' שרה תמן, קמו אדם וחווה, ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ב' ומה אנן בכסופא קמי קודשא בריך הוא, בההוא עלמא, בגין ההוא חובא ב' דגרימנא, והשתא י' יתוסף לן כסופא אחרא, מקמי עובדין טבין דבכו.

קט) אמר אברהם, הא אנא ב' זמין קמי קודשא בריך הוא, בגינך דלא י' תכסיף קמיה לעלמין. מיד * ואחרי כן קבר אברהם את * י' שרה אשתו, מאי ואחרי כן. בתר דקביל אברהם עליה מלה דא.

קי) אדם עאל בדוכתיה, חוה לא עאלת, עד דקריב אברהם, ואעיל לה ב' לגבי אדם, וקביל י' לה י' בגיניה, הה"ד ואחרי כן קבר י' אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב, אלא את שרה, לאסגאה חוה, וכדין ב' אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, ב' הה"ד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנינן באברהם. תולדות השמים והארץ, דא אדם וחווה, אלה השמים והארץ לא

דרך אמת

מסורת הוזהר

א) ומה חלו בנושא מחמת שעברנו על מלוכו יתביך בען הדעת טוב ורע ועסק נהיה יותר בנושא מחמת מעשים טובים שפסק, ב' גלין וקצורת אדם הניינוס לא אהרמיזא בקרא משום דאדם אהגלגל באברהם כדאימא בקיפוליס.

חלוסי גרסאות א' נ"א בנימוסוי. ב' נ"א לשרה. ג' נ"א מוסיף דגרימנא מותא לעלמא. (אה"ל) ד נ"א דיתוסף. ה' נ"א מוסיף זמין לעלאה. ו' נ"א חסוף. ז' נ"א שרה וגוי. ח' נ"א לגביה. ט' נ"א דאדם. י' נ"א עליה. יא' נ"א בגינת. יב' נ"א אברהם וגוי.

מאמר ב'

הכולם

מערת המכפלה

ממש היה לו להשדה, מה שלא היה לו עד עתה. כלומר, קימה הוא לשון חשיבות, כי בזה שעבר לרשות אברהם קנה השדה חשיבות, וע"כ כתוב בו ויקם.

ר' אבא אמר וכו': ר"א, ויקם השדה, ודאי פירושו, קימה ממש, שהשדה קם ונתעלה ביד אברהם, כי עד עתה לא נראה שם מאומה, ועתה ביד אברהם, מה שהיה נסתר קם ונתעלה, ואז קם הכל כמשפטו. כמו שצריך להיות.

קח) אמר ר' שמעון וכו': בשעה שאברהם נכנס במערה, והביא את שרה שמה, קמו אדם וחווה, ולא רצו להיות קבורים שמה, אמרו, המעט לנו, שאנו בכושה באותו העולם לפני הקב"ה, מחמת אותו העון שגרמנו, ועתה יהיה נוסף לנו בושה שניה, שנבוש מפני המעשים טובים שלכם.

קט) אמר אברהם וכו': הנה אני מוכן להתפלל לפני הקב"ה עליך, (דמו"י דף קכ"ח ע"א * דף קכ"ח ע"ב)

קי) אדם עאל בדוכתיה, חוה לא עאלת, עד דקריב אברהם, ואעיל לה ב' לגבי אדם, וקביל י' לה י' בגיניה, הה"ד ואחרי כן קבר י' אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב, אלא את שרה, לאסגאה חוה, וכדין ב' אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, ב' הה"ד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנינן באברהם. תולדות השמים והארץ, דא אדם וחווה, אלה השמים והארץ לא

כתיבו, ה' אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בר נש. ואינון אתקיימו בגיניה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיניה דאברהם. דכתיב * ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם, ועד דאתא אברהם, לא אתקיימו אדם וחיה בדוכתייהו, בההוא עלמא.

קיא) ר' אלעזר ב' שאיל לרבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא לאו איהו כפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה ז וקרא ה קרי ו' לה לבתר, מערת שדה המכפלה, מכפלה ז קא קרי ליה לשדה.

קיב) אמר ליה, הכי ה' קארי ליה, מערת המכפלה, כמה דאת אמר, ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, לאו מערתא ה' איהו מכפלה, ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא, על שום מכפלה אקרון, שדה המכפלה ודאי, ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהי, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

קיג) תא חזי, ירושלם י' כל ארעא דישראל אתכפל תחותה, ואיהי קיימא לעילא י" ותתא, כגוונא דא, ירושלם לעילא ירושלם לתתא, אחידא לעילא, ואחידא לתתא, ירושלם לעילא י' אחידת בתרין סטרין, לעילא י' ותתא, ובגין כך, כפלתא היא.

מסורת הזהר

(א) ויקם השדה: לעיל דף ל"ג ציון ג'.

חלופי גרסאות א' נ"א מסיף אלא אלה. ב' נ"א מסיף שאיל ליה. ג' נ"א כזלתא. ד' נ"א מוסיף וקרינן (וקרינן) מערת המכפלה, (רמיק ואה"ל) ה' נ"א קרא. ו' נ"א ליה. ז' נ"א ל"ג קא. ח' נ"א קרי. ט' נ"א אקרי (אה"ל) י' נ"א וכל. י"א נ"א וקיימא לתתא. י"ב נ"א אחידא. י"ג נ"א מוסיף ותתא, ירושלים לתתא אחידת (אחידא) בתרין סטרין לעילא ותתא.

מאמר ב'	הסולם	מערת המכפלה
אלא תולדות השמים והארץ, להורות, על אדם וחיה, שאינם תולדות של אנשים, ועליהם אומר החוב, שנתקיימו בשביל אברהם. דהיינו כמ"ש לעיל. ומאין לנו, שנתקיימו בשביל אברהם. כי כתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא נתקיימו אדם וחיה באותו העולם. כלומר, שדורש, ויקם הוא קיום. השדה והמערה אשר בו, יורה על אדם וחיה אשר שם. לאברהם בשביל אברהם. הרי שאדם וחיה נתקיימו בשביל אברהם.	נקרא מכפלה, אלא שדה הזה והמערה, נקראים יחד על שם מכפלה. אבל, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה. כלומר, רק השדה נושא את השם מכפלה ולא המערה. כי המערה בשדה היא, והשדה הוא בדבר אחר, כמ"ש לפנינו.	מערת המכפלה
קיא) ר' אלעזר שאיל לאבוי וכו': ר"א שאל את אבוי, אמר, מערה הוה איננה מכפלה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך קרא אותה הכתוב, מערת שדה המכפלה, הרי שהשדה נקרא מכפלה, ולא המערה.	קיא) תא חזי ירושלם וכו': בוא וראה, ירושלים, כל ארץ ישראל מקופלת תחתיה, שה"ס המלכות, והיא נמצאת למעלה ולמטה. באופן זה: יש ירושלים למעלה שהוא בינה, ויש ירושלים למטה, שהיא מלכות, כי נאחות למעלה ונאחות למטה. ונמצאת ירושלים של מעלה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה וירושלים של מטה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה. וע"כ היא כפולה. פירוש, ירושלים של מעלה היא בינה, וירושלים של מטה היא מלכות. ונודע שבסוד שיתוף מדת הרחמים בדין נכללו זה בזה, ומתוך התכללות הזה נעשו ד' בחינות, שיש בינה ומלכות בבינה, ויש בינה ומלכות במלכות. ונמצא שמדת המלכות	קיא) תא חזי ירושלם וכו': בוא וראה, ירושלים, כל ארץ ישראל מקופלת תחתיה, שה"ס המלכות, והיא נמצאת למעלה ולמטה. באופן זה: יש ירושלים למעלה שהוא בינה, ויש ירושלים למטה, שהיא מלכות, כי נאחות למעלה ונאחות למטה. ונמצאת ירושלים של מעלה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה וירושלים של מטה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה. וע"כ היא כפולה. פירוש, ירושלים של מעלה היא בינה, וירושלים של מטה היא מלכות. ונודע שבסוד שיתוף מדת הרחמים בדין נכללו זה בזה, ומתוך התכללות הזה נעשו ד' בחינות, שיש בינה ומלכות בבינה, ויש בינה ומלכות במלכות. ונמצא שמדת המלכות

קיד) ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו, דביה ה' שריא. כגוונא דא כתיב * כריח שדה אשר ברכו ה', לעילא * ותתא, ובג"כ שדה המכפלה י ודאי ולא שדה י כפול.

קטו) תו, רוא דמלה, שדה המכפלה ודאי, י מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא, דאיהי מכפלה. וכלא קיימא כחד, י ובגיניה קאמר, באורח סתים, י ה' מכפלה, דלא הוי בשמא קדישא, את אחרא מכפלה, בר ה' איהי.

קטז) ואף על גב דמערתא כפלתא הוה, ודאי, דאיהי מערתא, גו מערתא, אבל על שום אחרא, אקרי מערת שדה המכפלה, כמה דאתמר.

מסורת הזהר

(א) כריח שדה: לעיל ב"א של"ג ציון ב'.

חלוסי גרסאות ה' ג"א שריינה, כ ג"א מוסיף כתיב ודאי. נ ג"א הכפול. ד ג"א ליג מאן מכפלה. ה ג"א מוסיף דא ה' (אה"ל) ו ג"א ובגיניה. ז ג"א המכפלה. ח ג"א הא. ו ג"א הא (אה"ל).

מאמר ב' הסולם מערת המכפלה

ירושלים לתתא דהיינו למטה מחזה דנוקבא. אחידת בכ' סטרין לעילא ולתתא שהם ב' מלכיות שמבחינת בינה ומלכות דמלכות. ובג"כ כפלתא היא, ומשום זה ירושלים דלעילא הוא כפלתא שיש שם ב' מלכיות ממותקות. ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו וע"כ שדה הזה שבכאן, שהיא בחינת מלכות הג' כנ"ל נבחת ג"כ למכפלה, משום שהמכפלה שה"ס המיתוק דבינה ביה שריא כי הוא ממותקת. ובג"כ שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול. כי אם השדה עצמו היה כפול היה צריך לומר שדה כפול לשון זכר. אלא כיון שהוא עצמו אינה מכפלה. אלא שממשכת המכפלה מן ב' המלכיות שלמעלה מחזה, ע"כ כתוב מכפלה על שם המלכות שלמעלה מחזה.

קטו) תו רוא דמלה וכו': עוד, סוד הדבר הוא שדה המכפלה ודאי. מי הוא מכפלה, היינו ה' שבשם הקדוש, שהיא מכפלה, שיש ב' ההין בשם הויה, ושתיהן נמצאים בו כאחת. כלומר שגכליין זו ביה בסוד השיתוף דמות הרחמים בדין כנווע ובשבילה אומר הכתוב בדרך העלם ה' מכפלה, שאין בהשם הקדוש הויה"א את אחר שתהיה כפולה, חוץ ממנה. כלומר, המלה המכפלה עם ה' הידיעה, רומז לה' מכפלה, דהיינו לה"ת דהויה, שה"ס מלכות הממותקת בבינה, שהיא ה' ראשונה דהויה, כנ"ל בדבור הסמוך באורן, ואין כאן חידוש דברים אלא שמרחיב הביאור.

קטז) ואע"ג דמערתא וכו': ואף על פי שמערה כפולה היתה ודאי, שהיא מערה לפנים ממערה, אבל, על שם אחר, נקראת מערת שדה המכפלה, כמו שאמרנו דהיינו על

המלכות היא כפולה, כי יש מלכות בבינה ויש מלכות במלכות.

קיד) ועל דא האי שדה וכו': ועל כן שדה הזה, הוא ממכפלה ההיא, שהיא מלכות כנ"ל, ששם הוא שורה, כעין זה שכתוב ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', שהיא המלכות. והיא כפולה למעלה ולמטה, ומשום זה כתוב שדה המכפלה, ודאי, ולא שדה כפול. כי טובב על מלכות הכפולה שנקראת שדה.

פירוש. ד' מלכיות הן, ב' מלכיות למעלה מחזה מבחינת בינה ומלכות דבינה, וב' למטה מחזה מבחינת בינה ומלכות דמלכות. וב' המלכיות שלמעלה מחזה שניהן ממותקות ונכללות זו בזו. אבל למטה מחזה רק מלכות הג' ממותקת, ומלכות הד' אינה ממותקת שבינה כלום. כנ"ל (כראשית ב' דף קצ"ג ד"ה גמ ע"ה). וסוד המערה שנקבר בה אדה"ר, היא מסוד מלכות הרביעית הבלתי ממותקת. בסו"ה כי עפר אתה ואל עפר תשוב, אלא כיון שעשה תשובה נכללה המערה בשדה, שה"ס מלכות השלישית הממותקת, ושם נקבר.

ו"ש חייך, לאו מערתא איהו מכפלה, ולא שדה אקרי מכפלה כי המערה היא מלכות הג' שאינה ממותקת בבינה. וע"כ אינה מכפלה בבינה. והשרה שהיא מלכות הג' שהיא ממותקת, עכ"ז אינה מכפלה, כי במקומה למטה מחזה אין ב' מלכיות, רק למעלה מחזה נקראת המלכות מכפלה ששם ב' מלכיות ממש הנכללות זו בזו, אחת מבינה ואחת ממלכות כנ"ל. וז"ש ירושלים לעילא דהיינו למעלה מחזה דנוקבא אחידת בכ' סטרין לעילא ולתתא, דהיינו ב' מלכיות שמבחינת בינה ומלכות דבינה, (דמוי דף קי"ח ע"ב * דף קכ"ט ע"א)

ואברהם ידע, וכד אמר לבני חת, כסי מלה, ואמר * ויתן לי את מערת המכפלה, על שום דאיהי מערתא כפלתא, ואורייתא לא קרי לה, אלא מערת שדה המכפלה כדקא יאות.

ק"ז) וקודשא בריך הוא, עבד כלא ב לאשתכחא האי עלמא, כ כגוונא דלעילא, ולא תדבקא דא בדא, כ למהוי יקריה לעילא ותתא, זכאה כ חולקיהון דצדיקיא, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

ק"ח) כ ואברהם זקן בא בימים והי ברך את אברהם בכל. רבי יהודה פתח, כ אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך, האי קרא אתמר, אבל זכאה הוא בר נש, כ דאורתוי אתכשרן קמי קודשא בריך הוא וואיהו אתרעי ביה, לקרבא ליה לגביה.

ק"ט) ז תא חזי, ח אברהם אתקריב לגביה, ט ותיאובתיה דיליה י הוה כל יא יומי יכ בהאי, יא אלא אתקריב אברהם ביומא חדא, או בזמנא חדא, אלא עובדוי קריבו ליה יכ בכל יומי, מדרגא לדרגא, עד דאסתלק בדרגוי.

ק"כ) כד הוה סיב, ועאל בדרגין עלאין כדקא חזי, דכתוב ואברהם זקן וכדין בא בימים, באינון יומין עלאין, באינון יומין יד ידעאן ברזא דמהימנותא. והי ברך את אברהם בכל, כ דמתמן נפקין כל ברכאן, וכל סיבו.

מסורת הזהר

א) ויתן לי מערת המכפלה: לעיל דף ל"ג ציון א, ב) ואברהם זקן בא בימים: (שם כ"ד) ח"א קכד: קכו, קכט, סל: קמב: ר"ט, רכד: רנח, ח"ב לו, לו, פג: פו, פז. ח"ג קמח, רעו: ג) אשרי תבחר והתקרב: לעיל דף ק"ט ציון א'.

חלוסי גרסאות א) נ"א ולאשתכחא, ב) נ"א בעלמא, ונ"א מוסיף כגוונא דעלמא (אה"ל) נ"א למיהוי, ד) נ"א חולקיהון דצדיקיא, ה) נ"א דארתוי, ו) נ"א דאיהו, ז) נ"א ל"ג ת"ח אברהם אתקריב לגביה, ח) נ"א מוסיף אברהם איהו (אה"ל) ט) נ"א ותיאובתא, ונ"א מוסיף ורעותא דיליה, (אה"ל) י) נ"א הוי (אה"ל) יא) נ"א יומי יכ) נ"א מוסיף בהאי עלמא, יג) נ"א ובכל יומי מתקרב (אה"ל) יד) נ"א ידעין, טו) נ"א מוסיף מאי בכל דמתמן.

מאמר הסולם ואברהם זקן בא בימים

אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. מקרא זה נתבאר אבל אשרי האיש שדרכיו רצוים לפני הקב"ה, והוא חסך בו לקרבו אליו.

ק"ט) ת"ח אברהם וכו': בוא וראה. אברהם נתקרב אל הקב"ה, וכל ימיו היה תשוקתו בזה, שיתקרב אליו, ולא נתקרב אברהם ביום אחד או בפעם אחת, אלא מעשיו הטובים הקריבו אותו בכל יום מדרגה למדרגה, עד שנתעלה במדרגתו.

ק"כ) כד הוה סיב וכו': כשהיה זקן, ונכנס במדרגות העליונות כראוי, שכתוב ואברהם זקן, או בא בימים, דהיינו בימים אלו העליונים, בימים אלו הידועים בסוד האמונה, והי ברך את אברהם בכל, היינו יסוד דא"א עלאין הנקרא כלל, שמשם יוצאות כל הברכות, וכל טוב, כי שפעו אינו נפסק לעולם.

זכאין

שם המיתוק של מלכות בנינה ולא על מה שהמערה היחה מכופלה. ואברהם ידע זה, וכשאמר לבני חת העלים הדבר, ואמר ויתן לי מערת המכפלה, דהיינו על שם, שהמערה היחה כפולה, ולא אמר שדה המכפלה על שם המיתוק דבניה. אבל התורה אינה קורא אותה, אלא מערת שדה המכפלה, כראוי להיות, דהיינו על שם המיתוק של המלכות בנינה, שהיא שורה רק בשדה, ולא במערה כנ"ל.

ק"ז) וקב"ה עבד וכו': והקב"ה עושה הכל, שיהיה נמצא בעולם הזה, שהיא מלכות, כעין שנמצא למעלה, בבניה, ושיתדבקו זה בזה, שיהיה כבודו למעלה ולמטה, אשרי חלקם של הצדיקים, שהקב"ה חסך בהם בעולם בעולם הזה ובעולם הבא.

מאמר ואברהם זקן בא בימים ק"ח) ואברהם זקן בא בימים וגו': ר' יהודה פתח,

(דפרי דף ק"ט ע"א)

קכא) זכאין אינן א מאריהון דתשובה, דהא בשעתא חדא, ביומא חדא, נברגעא חדא, * קריבין לגבי קודשא בריך הוא, מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים גמורים, דאתקריבו דגבי קודשא בריך הוא בכמה שנין. אברהם לא עאל באינן יומין עלאין, עד דהוה סיב, כמה דאתמר. וכן דוד, דכתיב " והמלך דוד זקן בא בימים. אבל מאריה דתשובה, מיד עלא, ואתדבק ביה בקודשא בריך הוא.

קכב) ר' יוסי אמר, תנינן, אתר דמאריהון דתשובה קיימי ביה, בההוא עלמא, צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה בגין דאינן קריבין למלכא יתיר מכלהו, ואינן משכי עלייהו ברעותא דלכא יתיר, ובחילא סגיאתא תקרבא יל למלכא.

קכג) תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא בריך הוא י בההוא עלמא, ובכלהו בי מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד י לפום דרגיה י כדקא חזי ליה.

קכד) כתיב אשרי תבחר ותקרב י ישכון חצריך, דקודשא בריך הוא קריב לון לגביה, דסלקין אינן נשמתינן מתתא לעילא, ולאתאחדא י באחסנתיהון, דאתתקנו להו. ישכון חצריך, אלין אתרין ודרגין לבר, ומאן אינן, כד"א ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. י והאי הוא, דרגא בין קדישין עלאין.

קכה) ומאן דזכאין לדרגא דא, אינן שליחן דמארי עלמא, כאינן

מסורת הזהר

א) והמלך דוד זקן: מלכים א' א'. ב) אשרי תבחר ותקרב: לעיל דף ל"ו ציון ג'. ג) ונתתי לך מהלכים: לעיל וירא ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א מריהון. ב ג"א דתיובתא. ג ג"א מוסיף בומנא חדא ברגעא חדא. ד ג"א גביה. ה ג"א דקב"ה. ו ג"א מוסיף דכתיב ביה. ז ג"א דתיובתא. ח ג"א דתיובתא. ט ג"א לן. י ג"א פגי. יא ג"א במלכא. יב ג"א בהאי. יג ג"א כצום (אה"ל). יד ג"א כדקחזי. טו ג"א דכתיב (אה"ל). טז ג"א ליג ישכון חצריך (אה"ל). יז ג"א באחסנתיהון. יח ג"א דאתתקן. יט ג"א האי.

מאמר	הסולם	כמה אתרין - לצדיקים
קכא) זכאין אינן וכו': אשריהם לבעלי תשובה שבשעה אחת, ביום אחד, ברגע אחד, הם קרבים אל הקב"ה, מה שלא היה כן אפילו לצדיקים גמורים, שהם נתקרבו אל הקב"ה בכמה שנים. אברהם לא גכנס באלו הימים העליונים, עד שהיה זקן. כמו שנתבאר, וכן דוד, שכתוב והמלך דוד זקן בא בימים, אבל על תשובה, מיד נכנס ומתדבק בהקב"ה.	קכג) ת"ח כמה אתרין וכו': בוא וראה. כמה מקומות מתוקנים יש לו להקב"ה בעולם ההוא, ובכולם יש בתי דירה לצדיקים, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו כראוי לו.	קכג) ת"ח כמה אתרין וכו': בוא וראה. כמה מקומות מתוקנים יש לו להקב"ה בעולם ההוא, ובכולם יש בתי דירה לצדיקים, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו כראוי לו.
קכב) ר' יוסי אמר וכו': רי"א, למדנו במקום שבעלי תשובה עומדים בו, באותו תעולם, אין לצדיקים גמורים רשות לעמוד בו. משום שהם קרובים אל המלך יותר מכולם, והם מושכים השפע מלמעלה עם יותר כונת הלב, ועם כח גדול ביותר, להתקרב אל המלך.	קכד) כתיב, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך: היינו אותם אשר הקב"ה קרבים אליו, שאלו הנשמות עולות ממטה למעלה להתאחד בנחלתם שנחתקן להם. ישכון חצריך, פירושו, מקומות ומדרגות שהם לחוץ מהיכל, ומי הם. הוא כמו שאתה אומר, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וזה הוא מדרגה ידועה בין קדושים העליונים.	קכד) כתיב, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך: היינו אותם אשר הקב"ה קרבים אליו, שאלו הנשמות עולות ממטה למעלה להתאחד בנחלתם שנחתקן להם. ישכון חצריך, פירושו, מקומות ומדרגות שהם לחוץ מהיכל, ומי הם. הוא כמו שאתה אומר, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וזה הוא מדרגה ידועה בין קדושים העליונים.
קכה) ומאן דזכאין וכו': וכל הזוכים למדרגה זו, הם שליחי רבון העולם, כמו המלאכים	קכה) ומאן דזכאין וכו': וכל הזוכים למדרגה זו, הם שליחי רבון העולם, כמו המלאכים	קכה) ומאן דזכאין וכו': וכל הזוכים למדרגה זו, הם שליחי רבון העולם, כמו המלאכים

(דפו"י דף קכ"ט ע"א * דף קכ"ט ע"ב)

מלאכין, ועבדין שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון, בגין דאלין ^ה תדיר ^ב בקדושה ולא אסתאבו.

קכו) כגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא, איהו משיך עליה ^ב רוח מסאב, וכד נפק נשמתיה ^ד מניה, מסאבין ליה, ומדוריה בין אינון מסאבין, ואלין אינון מזיקין דעלמא. ^ה כמה דאתמשך בר נש גרמיה בהאי עלמא, ^ו הכי הוא מדוריה, ^ז ואתמשך בההוא עלמא, ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה, ואעלין ליה לגיהנם.

קכז) ת"ח מאן דאתקדש, ונטיר גרמיה בהאי עלמא, דלא אסתאב מדוריה בההוא עלמא, בין אינון קדישין * עלאין, ועבדין שליחותא תדיר, ^ח ואלין קיימי בחצר, כד"א * את חצר המשכן.

קכח) ואית אחרנין, דאינון לגו ^ט יתיר, דלאו אינון בחצר, אלא בביתא, כד"א ^ב נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך כיון דאמר ישכון חצריך, אמאי כתיב נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך מיבעי ליה, כמה דכתיב ישכון, אלא הא תנינן, לית ^י ישיבה בעזרה, אלא למלכי בית דוד בלחודדיהו.

קכט) ואית אתר לחסידי עליונין, ^{יב} דעיילי לגו, ומאן אינון, כדכתיב ^ג והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו וגו'. ^ה וכמה מדורין על מדורין, ונהורין על נהורין, מתפרשן ^ב בההוא עלמא, וכל

דרך אמת

(ה) ויקהל כ"ט ב'.

מסורת הזהר

(א) את חצר המשכן: שמות כ"ז. (ב) נשבעה בטוב ביתך: לעיל ל"ז ציון ג. (ג) והחונים לפני המשכן: במדבר ג'.

חלופי גרסאות ^א נ"א מוסיף אתקדשו תדיר, ^ב נ"א בקדושא, ^ג נ"א רוחין מסאבין, ונ"א רוחי מסאבי (אה"ל) ^ד נ"א ל"ג מניה, ^ה נ"א במה ו נ"א ל"ג מן הכי עד ואינון, ^ו נ"א ואתמשך, ^ז נ"א ואילין ^ח נ"א תדיר (אה"ל) ^י נ"א אתר, ^{יא} נ"א דעיילין, ^{יב} נ"א ל"ג בההוא עלמא.

הסולם

קכח) ואית אחרנין וכו': ויש אחרים שהם יותר בפנימיות, שאינם בחצר אלא בבית, כמו שאתה אומר, נשבעה בטוב ביתך, אמר דוד נשבעה בטוב ביתך, ושואל, כיון דאמר ישכון חצריך, אמאי כתיב, נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך צריך לומר, כמ"ש ישכון חצריך, אלא הרי למדנו שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, וע"כ אמר, כמדבר בעדו, נשבעה בטוב ביתך שכונתו היה על עצמו ועל שאר המלכים, שיש להם ישיבה בעזרה, שה"ס ביתך, דהיינו בית המקדש.

קכט) ואית אתר וכו': ויש מקום לחסידים העליונים הנכנסים עוד יותר בשנימיות, דהיינו לבחינת היכל, ומי הם, הם כמו שכתוב והחונים לפני המשכן קדמה וגו', ועליהם נאמר, קדוש היכלך, וכמה מדורים על מדורים ואורות

המלאכים, כי מהלכים, פירושו שליחים, ועושים שליחות תמיד, בחפץ רבונם, משום שאלו הם תמיד בקדושה, ולא נטמאו.

קכו) כגוונא דא וכו': כעין זה, מי שנטמא בעולם הזה, מושך על עצמו רוח הטומאה, וכשנשמתו יוצאת ממנו, מטמאים אותו, ה"א, ודירתו בין אלו הטמאים, ואלו הם מזיקי העולם, כי כמו שאדם ממשיך על עצמו בעולם הזה, כן הוא דירתו וכן נמשך בעולם הנצחי. קכז) ת"ח מאן דאתקדש וכו': בוא וראה, כל המקדש עצמו, ושומר עצמו בעולם הזה שלא יטמא, דירתו בעולם ההוא, בין קדושים העליונים, ועושים שליחות של הקב"ה תמיד, והם עומדים בחצר, כמו שאתה אומר, את חצר המשכן, ועליהם כתוב אשרי וגו' ישכון חצריך.

(רפ"ו דף קכ"ט ע"ב ס) דף ק"ל ע"א

חד אכסיף מנהורא דחבריה, כמה דעובדין ה' אתפרשן ב' בהאי עלמא, הכי נמי, דוכתינ ונהורין, ג' מתפרשן בההוא עלמא.

קד' ותא חזי, הא אתמר, דאפילו בהאי עלמא, כד ד בר נש נאים על ערסיה, ונשמתין אצטריכו ה' לאתשוטטא בעלמא, ו' ונפקו מגו גופא, ג' או כל נשמתא ונשמתא, סלקא ושטיא, למחזי ביקר סבר אפי' דעתיק יומין, אלא כמה דאתמשיך תדיר, וכפום עובדי, הכי נשמתיה סלקא.

קלא' ה' אי אסתאב, איהו נאים ונשמתא נפקא, וכ' אינון רוחין מסאבין נקטינ לה, ט' ואתדבקת' בהו באינון דרגין תתאין י' דשטיין בעלמא, ואינון י" מודיעין לה מלין דאינון קריבין למיתי בעלמא, ולומנין י" דמודעין לה, י" מלין כדיבן, טו' וחייבן בה, והא אוקמוה.

קלב' ואי זכי בר נש, כד איהו נאים ונשמתיה טו' סלקא, י" אולא ושטיא, ובקעא בין י" אלין י" רוחין מסאבין, וכ'הו כ' מכריזין כ' ואמרין פנון כ" אתר, פנון, לאו דא מסטרנא, ואיהי סלקא בין אינון קדישין, ומודעי לה כ" מלה חדא דקשוט.

קלג' וכד נחתא, כל אינון ה' כ" חבילין טריקין, כ" בעאן ט' לאתקרבא כו' בהדה, כ" למנדע כ" ההיא ל' מלה, ואינון מודעין לה, מלין אחרנין, ל' וההיא מלה דנטלא גו אינון קדישין, בין אינון * אחרנין, ל' איהו ל' כעבורא גו

דרך אמת

ה' חיילות חבילות בעלי דינין המעניסים ונוטכים אוסו כענין חייל דכנן טקיה בע' דף ז' ע"ב וכן חבילי סהירין סי' לעיל.

חלופי גרסאות א' נ"א מתפרשן. ב' נ"א ל"ג בהאי עלמא. ג' נ"א מתפרש. ד' נ"א בני נשא נאימו על ערסייהו (אה"ל) ה' נ"א לאתשטטא ו' נ"א ונפקי. ז' נ"א ל"ג דעתיק ח' נ"א ואי. ט' נ"א ואתדבקא. י' נ"א בה י' נ"א דשטאן. י"ב נ"א מודיעין. י"ג נ"א מודיעין. י"ד נ"א ל"ג מלין. טו' נ"א וחייבין. טז' נ"א מוסיף נפקא וסלקא. יז' נ"א אולת. יח' נ"א אילין. י"ט נ"א רוחי. כ' נ"א מכרוין ונ"א מכרוי. כל' נ"א ואמרי. כ"ב נ"א ל"ג אחר. כ"ג נ"א חד מלה קשוט כד נ"א חבילי. כ"ד נ"א בען. כ"ה נ"א לאתקרבא לאתדבקא בההוא מלה. כ"ו נ"א בהדיה. כ"ז נ"א ולמנדע. כ"ט נ"א ההוא. ונ"א ל"ג ההיא (אה"ל). ל' נ"א מוסיף מלה חדא (אה"ל) לא נ"א וההוא. ל"ב נ"א איהי. ל"ג נ"א כמה עבורא.

<p>מאמר</p> <p>ואורות על אורות, נבדלים זה מזה בעולם הוא וכל אחד ואחד מתביש מאורו של חברו. כי כמו שהמעשים טובים נבדלים בין איש לחבירו בעולם הזה, כן מקומות הדירה והאורות שלהם נבדלים בעולם ההוא.</p> <p>קל) ות"ח הא אתמר וכו': ובוא וראה, הרי למדנו, שאפילו בעולם הזה, כשהאדם ישן על מטתו, והנשמות יוצאות מהגוף, וצריכות לשוטט בעולם, לא כל נשמה ונשמה משוטטת ועולה, לראות בכבוד סבר פנים של עתיק יומין, אלא כפי מה שנמשך תמיד, וכפי מעשיו, כן נשמתו עולה.</p> <p>קלא) אי אסתאב וכו': אם נטמא, כשהוא ישן, והנשמה יצאה ממנו, כל רוחות הטומאה אוזנים בה, והיא מתדבקת בהם, באלו מדרגות התחתונות המשוטטות בעולם, והם (דטו"ו דף ק"ל ע"א י') דף ק"ל ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>כמה אחרין—לצדיקים</p> <p>מודיעים לה דברים הקרובים לבא בעולם. ממה שזמעו מאחורי הפרגוד, ולפעמים הם מודיעים לה דברי שקר, ומצחקים בה. וכבר בארוהו.</p> <p>קלב) ואי זכי ב"נ וכו': ואם האדם זכה, כשהוא ישן ונשמתו עולה, הולכת ומשוטטת ובוקעת לה דרך, בין רוחות הטומאה, וכולם מכריזים ואומרים פנו מקום. פנו, אין זה מן הצד שלנו, והיא עולה ובאה בין אלו הקדושים והם מודיעים לה דבר אמת אחד.</p> <p>קלג) וכד נחתא וכו': וכשירדה, כל אלו מחנות המעורבות, כלומר מלאכים כאלו, שקדושה וחול וטומאה משמשים בהם בערבוביא, רוצים להתקרב אל הנשמה, לדעת אותה הדבר אמת ששמעה, והמה מודיעים לה דברים אחרים. ואותו הדבר שלקחה מן הקדושים, בין הדברים שלקחה ממחנות המעורבות</p>
---	--

ה תיבנא. ז והאי ג איהו דזכי יתיר, בעוד דאיהו קאים, ז ונשמתא קיימא, בהאי עלמא.

קלד) כגוונא דא כד נפקין נשמתינ מגופא מהאי עלמא, בעאן לסלקא, וכמה תרעין חבילי טהירין קיימי, ט אי אינון י מסטרייהו, כללו י אחדין בהו, באינון נפשאן, ומסרי לון בידא דדומה, לאעלא לון בגיהנם.

קלה) ולבתר ט סלקן ט ואחדן בהו, ואינון נטלי י להון, ומכרוזי בהו, אלין אינון דעברו על פקודי יא דמאריהון, וכן שטיין בכל עלמא. ולבתר מהדרי להו לגיהנם, וכן עד תריסר ירחי. לבתר תריסר ירחי, משתככי, בההוא אתר דאתחזי לון, אינון נשמתינ דזכו, י סלקי לעילא, כמה דאתמר, וזכאן בדוכתייהו.

קלז) תא חזי, זכאין י אינון צדיקיא, דאתגניז להו, כמה טבין לההוא עלמא, ולית אתר פנימאה בכל אינון, כאינון דידיעי רזא י דמאריהון, וידעי לאתדבקא טו בהו, בכל יומא על אלין כתיב * עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה למחכה לו.

קלז) טו מאי למחכה לו, כד"א ז חכה את איוב בדברים. ואלין אינון דדחקין למלה דחכמתא, י ודייקין י לה. ומחכאן י לה, למנדע ברירא דמלה, ז ואשתמודעא כה למאריהון, אלין אינון ז דמאריהון ז משתבח ל בהון בכל יומא,

מסורת הזהר

א) עין לא ראתה: לעיל ב"ב דף י"א ציון ג'. ב) חכה את איוב: (איוב ל"ב) ח"ג קעו.

חלופי גרסאות א ג"א תבנא, ב ג"א מאן, וגי'א ומאן. ג ג"א מוסיף איהו זכר. ד ג"א ליב ונשמתא קיימא ה ג"א ואי. ו ג"א בסערייהו. ז ג"א אחדי. וגי'א אחידן (אהיל). ח ג"א סלקין. ט ג"א ואחאדון. י ג"א להו. יא ג"א דמריהון. יב ג"א סלקו. יג ג"א צדיקיא. יד ג"א דמריהון. טו ג"א ביה (אהיל). טז ג"א ליב מאי למחכה לו. יז ג"א ודייקא. יח ג"א ליב לה. יט ג"א ליב לה. כ ג"א איה. כא ג"א ולאשתמודעא, כל ג"א למריהון. כב ג"א דמריהון. כג ג"א אשתבח. כד ג"א בהו.

<p>מאמר</p> <p>המעורבות, דומה עליה, כמו תבואה המעורבת תוך קש ותבן. וזה הוא הזוכה ביותר בעוד שהוא בחיים, והנשמה עוד נמצאת בעולם הזה. חבילין פירושו מחנות, מלשון חבל נביאים, (שמואל א' י') טריקין, פירושו עירוב דברים, מלשון ולטרוקינהו בהדי הדדי, (שבת ק"י) שלא טרקו (ב"ק קט"ו).</p>	<p>הסוכים</p> <p>מצות רבונן, וכן משוטטים עמהן בכל העולם. ואחר כך מחזירים אותן לגיהנם, וכן, עושים עמהן, והיינו שמוציאים אותן מגיהנם ומכרוזים זכר, ואח"כ שוב מחזירים אותן והוזר חלילה, עד שנים עשר חדשים. לאחר שנים עשר חודש הן משתככות, ובאות במקום הראוי להם. אבל אלו הנשמות הזוכות, עולות למעלה כמו שביארנו, וזוכות במקומותיהן.</p>	<p>כמה אחרין - לצדיקים</p> <p>קלו) ת"ח זכאין וכו': בוא וראה, אשריהם הצדיקים, שנצפן להם הרבה טוב לעולם ההוא, ואין מקום פנימי כל כך לכל אלו הצדיקים כמו אוהם היודעים סוד רבונם, ויודעים להדבק בו בכל יום. על אלו כתוב, עין לא ראתה וכו'.</p>
---	--	--

קלד) כגוונא דא כד וכו': כעין זה הוא כשהנשמות יוצאות מהגוף מעולם הזה, והיינו אחר הפטירה, הם מבקשים לעלות, וכמה שומרי הפתח, ומחנות מויקים נמצאים, אם הם מן הצד שלהם, כולם אוחזים באלו הנפשות ומסורים אותן ביד דומה להכניסם בגיהנם.

קלה) ולבתר סלקן וכו': ואחר כך עולות מגיהנם, ואוחזות בהם, והם לוקחים אותן ומכרוזים עליהן: אלו הן שעברו על (דוסיי דף ק"ל ע"ב)

ח אליו אינון, דעאלין בין עלאין קדישין, ואלין עלאין י כל תרעי דלעילא, ולית מאן דימחי ג בידהון, זכאה חולקיהון בעלמא דין, ובעלמא דאתי. קלח) תא חזי, אברהם עאל למנדע ולאנדבקה במאריה כדקא יאות, לבתר דאקדים עובדוי בקדמיתא, וזכה באינון יומין עלאין, ואתכרך מאתר דכל ברכאן נפקי מתמן, דכתיב * וה' ברך את אברהם בכל. מאי בכל. אתר דנהרא, דלא פסקי מימיו לעלמין. קלט) אמר רבי חייא, תא חזי, דאברהם לא בעא לאתערבא בנשי עלמא, ולאנדבקה בשאר עמין י עעכו"ם, בגין דנשייא דשאר עמין י עכו"ם, אינון י סאבין, י לגוברייהו, י ולאינון י דמתדבקין י בהון, בגין דכד אנרהם ידע יא חכמתא, י ידע עקרא ושרשא, י ומאן אתר נפקי ושטיין רוחי מסאבין בעלמא, ועל ידא אומי לעבדיה, דלא יסב אתתא לבריה, משאר עמין.

מדרש הנעלם

קמ) (* ואברהם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר, על כל פנים, כך הוא, דהאי מתניתין שפיר, יו דאתעביד נשמתא, ההוא דכתיב ביה, י והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו, כדאמיר בההיא מתניתא קמייתא.

קמא) אמר ליה רבי אבא, לימא לן מר, מההיא מתניתין, אמר ליה,

מסורת זוהר

א) וה' בריך: לעיל דף ל"ו ציון ב'. ב) והנה אופן: (יחזקאל א') ח"ב מח: ח"ג נג. ת"ז ח"ו כג. תל"ח ע"ט.

חלופי גרסאות ח נ"א ליג אליו אינון דעאלין. ז נ"א בכל (אה"ל). ג נ"א בידיהון. ד נ"א ליג עעכו"ם. ונ"א עע"ו. ס נ"א עע"ו. ו נ"א מסאבין, ז נ"א לגברי. ונ"א לגוברייהו. ח נ"א לאינון. ט נ"א דמתדבקין. י נ"א בהון. יא נ"א ליג ידע. יב נ"א מאן. יג נ"א מסאבין. יד נ"א מוסף אומי ליה. טו נ"א דאתעבירה.

הסולם

כמה אתרין לצדיקים

מאמר

הם מטמאים לבעליהן, ולאילו המתדבקים בהן. כי כשאברהם ידע חכמה, ידע העיקר והשורש ומאיזה מקום, יוצאים ומשוטטים רוחות הטומאה בעולם. ועל כן השביע את עבדו. שלא יקח אשה לבנו מעמים האחרים.

ברורו של הדבר, ולדעת את רבונם, אלו הם שרבונם משתבח בהם בכל יום, אלו הם הבאים בין עליונים הקדושים, ואלו נכנסים בכל שערים העליונים, ואין מי שימחה בידיהם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

מאמר עדן מנסף על הגן

קמ) ואברהם זקן וגו': מתניתין: אמר ר' אלעזר על כל פנים כך הוא, שמשנה זו יפה היא, שלמדנו, שאותו שכתוב בו, והנה אופן אחד וגו', נעשה נשמה. כמו שנאמר באותה משנה ראשונה. כלומר, אע"פ שאופן בכל מקום הוא שם הנפש, מכל מקום אומרת המשנה, שהשם אופן שבכחוב זה חזר ונעשה נשמה, ואומר, שאין קושיא. ויפה היא, ולא פירש למה.

קלח) ת"ח אברהם וכו': בוא וראה. אברהם נכנס לדעת ולהתדבק ברבונו כראוי אחר שהקדים מעשים טובים מתחלה, וזכה באלו ימים העליונים ונתברך מן המקום שכל הכרכות יוצאות משם, שכתוב, וה' בריך את אברהם בכל. מהו בכל, הוא מקום הנהר שמימיו אינם פוסקים לעולם. דהיינו יסוד דאריא עלאין שזווגם לא פסיק לעלמין.

קלט) א"ר חייא ת"ח וכו': אר"ח, בוא וראה, כי אברהם לא רצה להתערב בנשי העולם, ולהתדבק בעמים האחרים עובדי ע"ז, משום שנשיהם של עמים האחרים עובדי ע"ז.

(דמ"ו דף ק"ל ע"ב י') דף קנ"ד ע"ב

חיי שרה

מג

ה הכי אתפרש. * בתלת עשר מכלין דרחמי, בפרשתא דיליה, אבל הכא אית לן למימר. פתח ואמר, ב אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר, מאי ב היא, ד דאנן קרינן הכא, בשיר השירים, לישנא דנוקבתא, והתם באורייתא, לישנא דדכורא.

קמב) אלא א"ר אלעזר, הכא בתורה, נקרא בלשון זכר, אצל הגוף, מפני שהגוף, אצל הנשמה, כאשה אצל הזכר, * והנשמה ה לגבי מעלה, כנקבה בפני הזכר, וכל אחד מעלתו יורש.

קמג) תנן התם, בארבעה פעמים ו בשעה, בכל יום, עדן מנטף על הגן, ויוצא מאותם הטעות נהר גדול, המתחלק לארבעה ראשים, ושמנה וארבעים טפות. מנטף בכל יום, ומשם ה שבעים אלפני הגן, הה"ד ב ישבעו עצי ה'. ר' תנחום אמר ט מהכא, ד משקה הרים מעליותיו, איזו היא עליה, זהו עדן. ועדן באיזה מקום הוא. ר' יהודה אמר, למעלה מערבות הוא. ר' יוסי אמר, בערבות הוא, דהא תנן, שם גנוזי חיים טובים ברכה ושלום, ונשמתן של צדיקים, הוא ה' העליון. י עדן למטה, מכוון י כנגדו י גן בארץ, ונוטל ממנו שפע בכל טו יום.

קמד) א"ר אבהו, שמנה וארבעים נביאים, עמדו להם לישראל, וכל אחד נטל בחלקו, תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן, שהם שמנה וארבעים טו טפות. ומה אם כל נביא, י שנטל טפה אחת מהן, י היתה מעלתו ברוח

מסורת הזהר

א) תלת עשר מכלין: לעיל בהק' הזהר דף ב' ציון ב'. ב) אחת היא יונתי: (שה"ש ו') ח"א קכה: קנב: רמה: רס. ח"ב יר: נא. נב: נה. ח"ג מד: רצ: ג) ישבעו עצי ה': (ההלים ק"ד) ח"א כט. לא. לה. קכה. קסב: ח"ב קכו. ח"ג נח. ריו: ז"ח י"ג טג שמש. י"ח טב שט. ד) משקה הרים מעליותיו: (ההלים ק"ד) ח"א לג: ח"ג קפא.

חלופי גרסאות א) נ"א הא (אה ל). ב) נ"א דילי. ג) נ"א האי (אה"ל). ד) נ"א אן. ה) נ"א ליג לגבי. ו) נ"א אצל. ז) נ"א בשנה. ז) נ"א ויצא. ח) נ"א נשבעים. ט) נ"א ליג מהכא. י) נ"א הגנוזים. יא) נ"א והגנוז העליון (אה"ל). יב) נ"א מוסיף הוא העליון. יג) נ"א מוסיף הוא. יד) נ"א כנגדון (ד"ק). יז) נ"א ליג גן. טו) נ"א ליג יום. טז) נ"א ליג טפית, יז) נ"א נטל. יח) נ"א נהיה. יט) נ"א היתה. נ) נ"א והיתה (אה"ל).

עדן מנטף על הגן

הסולם

מאמר

מדרגה עליונה ממנה, היא כנקבה בפני הזכר וכל אחד יורש מעלתו, לפי הענין, וע"כ בשיר השירים, כשהמלך ששלום שלו, מדבר על הנשמה, שהוא מדרגה עליונה ממנה, ע"כ נחשבת לו כמו נקבה, וקורא אותה בלשון נקבה יונתי תמתי וכו'. אבל בתורה, המדובר הוא בנשמה לפי עצמה, ע"כ קורא אותה בלשון זכר, אברהם.

קמג) תנן התם בארבעה פעמים בשעה וכו', ושמנה וארבעים טפות מנטף בכל יום. פירוש, כי י"ב שעות הם ביום, וד' פעמים מנטף בכל שעה, ד"ס י"ב הרי מ"ח טפות. מכאן עד אות קמ"ז א"צ ביאור.

ומשגזרה

היא. אמר לו, כך נתבאר במשנה, שסו"ה אונן א' בארץ נעשה נשמה, בפרשה שלו, בי"ג מדת הרחמים. אבל בפרשה זו שבכאן, יש לנו לבאר. פתח ואמר אחת היא יונתי תמתי אחת היא וגו' שמקרא זה רומז על הנשמה, אמר ר' אלעזר מה היא שכאן בשיר השירים אנו קוראים הנשמה בלשון נקבה, דהיינו יונתי תמתי וגו', ושם בתורה קוראים לה בלשון זכר, דהיינו אברהם.

קמב) אלא אמר ר' אלעזר וכו': אלא אר"א, כאן בהתורה נקרא הנשמה בלשון זכר, כלפי הגוף, מפני שהגוף בערך הנשמה הוא כערך אשה כלפי זכר. וכן הנשמה כלפי

(דטו"י דף קכ"ד ע"ב *) קמ"ה ע"א

הקודש, על כל השאר, אדם הראשון, ^א שהיה מקבל משמנה וארבעים ^ב לא כל שכן, מכאן אתה למד, כמה היתה חכמתו.

קמה) רבי בא אמר רב כהנא, וכי מאין היה להם לנביאים, מאותם הטפות, אלא הכי תנן, בכל טפה וטפה, היוצאת מעדן, רוח חכמה יוצא עמו, ועל כן אתגזר במתניתין, אית מיא מגדלן חכימין, ואית מיא מגדלן טפשיין, ואינון מיא ^ג דמגדלן חכימין, אינון מיא, הוו מטפין דעדן.

קמו) דא"ר יוסי, מיא דביה טפין ^ד יתבין, מכל אינון ארבע נהרי, קדמאה הוא, דכתיב * שם האחד פישון, מאי שם האחד פישון. המיוחד מכולם פישון, והוא הנופל בארץ מצרים, ולפיכך, היתה ^ה חכמת מצרים יותר מכל העולם.

קמוז) ומשנגזרה גזרה, ^ו שאבדה חכמת מצרים, נטל קב"ה אותם ^ז טפין זורק לון * בההוא גנא, בההוא נהרא דגנתא דעדן, דכתיב, ^ח ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. וזה היה מוליד ארבעה אחרים, והאחד המיוחד, הנולד ממנו, פישון היה. משנטלו אלו הטפות שלא יצאו מהגן, אבדה החכמה ממצרים.

קמח) ומאותו הרוח שהיה יוצא מעדן, ^ט המצו כל נביא ונביא, והיינו דכתיב, מתהלך בגן לרוח היום. ^י וגנוז זה בגן עדן, לעתיד לבוא, וזה הוא הנהר, שראה יחזקאל בנבואתו. וע"כ אמר ^י הכתוב ^י כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו'. שאותם מים, תמיד מגדלים הידיעה בעולם.

קמט) ת"ר, כל ^{יא} נשמתן של צדיקים, למעלה בעדן ^{יב} הן, ^{יג} ומה ממה שיורד מעדן, ישגא החכמה בעולם, לעומדים בו, ^{יד} ונהנין ^{יז} מהנאותיו וכסופיו, עאכ"ו.

קנ) אמר רבי יצחק כיון שהנשמה זוכה, ליכנס בשערי ירושלים של מעלה, מיכא"ל השר הגדול, הולך עמה, ומקדים לה שלום. מלאכי השרת, תמהים בו, ושואלים עליה, ^{יח} מי זאת עולה מן המדבר. מי זאת, עולה בין

מסורת הזהר

א) שם האחד פישון: (בראשית ב') ח"א פא: ח"ב טו: ת"ז חכ"ה פח: ב) ונהר יוצא מעדן: לעיל ב"א ר"א ציון א'. ג) כי מלאה הארץ דעה: לעיל וירא דף קט"ז ציון ז'. ד) מי זאת עולה מן המדבר: לעיל בהק' הזהר דף קל"ו ציון א'.

חלופי גרסאות א) נ"א מוסיף שהיה בגן ומקבל הטפות בבת חר מקבל משמנה (אה"ל). ב) נ"א עאכ"ו. ג) נ"א דמגדלין. ד) נ"א יתבין. ונ"א יתירין. ה) נ"א חכמה לישראל במצרים. ונ"א חכמה במצרים. ו נ"א אברה. ונ"א מוסיף דכתיב אברה. ונ"א דכתיב ואברה חכמו ול"ג שאברה חכמת מצרים. ז) נ"א טפות. ח) נ"א הצעיר. ונ"א תמצית. ונ"א ימצו. ט) נ"א ונגזרו ול"ג זה. י) נ"א ל"ג הכתוב. יא) נ"א נשמתם. יב) נ"א הם. יג) נ"א וממה. ול"ג ממה. יד) נ"א ונהנין. טו) נ"א בהנאותיו.

מאמר	הסולם	עדן מנטף על הגן
קמוז) ומשנגזרה גזרה שאבדה חכמת מצרים	קמח) ומאותו הרוח שהיה יוצא מעדן המצו	
היה זה מטעם. כי נטל קב"ה	וכו': הפצו. הוא מלשון הכתוב,	
אותם טפין וכו': ומשנטלו אלו הטפות שלא	מי מלא ימצו למו (תהלים ע"ג). דהיינו מציצה	
יצאו מהגן אבדה החכמה ממצרים.	וסחיטה. עד אות קנ"ב אי"צ ביאור.	
(רמזי דף קכ"ה ע"א * דף קכ"ה ע"ב)		

העליונים, ^א מהגוף החרב, שדומה להבל, דכתיב * אדם להבל דמה. הוא משיב ואומר, ^ב אחת היא יונתי תמתי, אחת היא, מיוחדת היא. אחת היא לאמה ^ג וגו', ^ד לאמה. זו היא כסא הכבוד, שהיא אם לנשמה, ויולדת לה, ^ה שנגזרה ממנה. קנא) ראוה בנות ויאשרוה, אלו שאר הנשמות, שהן במעלתן למעלה, והם הנקראות בנות ירושלים. אמר רבי יוסי, הא חזרנא על מה דאמרן, אלו נקראות בנות ירושלים, והאחרות נקראות בנות לוט. ראוה בנות ויאשרוה, שאר הנשמות, משבחות לה, ואומרות שלום בואך. מלכות ופלגשים ^ו ויהללוהו מלכות אלו האבות, ^ז שהם מלכות. ^ח ופלגשים: ^ט הן ^י גירי הצדק, ^{יא} כולם משבחות, ומקלסות אותה, עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה, * ^{יב} ומתקיימא אריכות הימים, הה"ד, ^{יג} ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות ^{יד} הימים, לעוה"ב. קנב) רבי אבא סבא, קם על רגלוי, ואמר, מנוחה ושלום גרמין יהא לך רבי שמעון בן יוחאי, דחזרת עטרה ^{יז} ליושנה. דתנינן במתניתא קדמאה, ^{יח} דכיון שהנשמה ^{יט} היא ^כ בתשלומה, באתר עלאה, ^{כא} לא ^{כב} תבאת לגופא ^{כג} אלא אתבריאן ^{כד} מנה, נשמי אחרנין, דנפקי ^{כה} מנה, ואיהי ^{כז} אשתארת ^{כח} בקיומא, עד דאתא רשב"י ודרש, ומה אם בעולם הזה, שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו, אותה הנשמה. לעתיד לבא, שיצרפו כולם, ויהיה הגוף מוכחר, בקיום ותשלום יותר, אינו דין להכנס אותה הנשמה בו, בכל התשלומין, והעלויין שבה.

קנב) אמר רבי אחא, אותה ^{כז} הנשמה ממש, ואותו הגוף ממש, עתיד הקב"ה, ^{כח} להעמידן ^{כט} בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים, בתשלום הדעת, להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה. קנד) ואברהם זקן בא בימים וגו', ר' ^{כו} בו א"ר יוחנן, באותו ^{כז} העולם; שהוא ימים, ולא בעולם הזה, שהוא לילה. אמר ר' יעקב, באותם העולמות,

מסורת הנהר

א) אדם להבל דמה: (תהלים קמ"ד) ח"ו חס"ו צת. חס"ס קיט. ב) אחת היא יונתי: לעיל דף מ"ג ציון ב. ג) ואברהם זקן: לעיל דף ל"ז ציון ב.

חלופי גרסאות א) היא הגוף ונ"א מן הגוף. ב) נ"א ל"ג וגו'. ג) נ"א ל"ג לאמה. ד) נ"א ל"ג שנגזרה. ונ"א והיא. ה) נ"א ל"ג ויהללוהו. ו) נ"א ל"ג מלכות. ז) נ"א שהן. ח) נ"א והפלגשים. ט) נ"א גירי. י) נ"א כלן. יא) נ"א ומתקיימה. ונ"א ומתקיים בה (אה"ל). יב) נ"א ימים. יג) נ"א ל"ג ליושנה. יד) נ"א כיון שהנשמה לזמנא בתרא עאלין לאתבא לגופא אתבריאן. ונ"א כיון שהנשמה בתר [בתרא] עאלין לה לאתבא לגופא אתבריאן. טו) נ"א שהיא טו) נ"א בזשלומא. יז) נ"א לאתבא. יח) נ"א תבא. יט) נ"א ל"ג א"א. כ) נ"א מינה. כא) נ"א מינה. כב) נ"א נשארתי. ונ"א אשארתי. כג) נ"א בקיומה. כד) נ"א מוסיף הנשמה [נכנסת] בו בכל התשלומין והעלויין שבה. כה) נ"א להעמיד. ונ"א להעמיד. כז) נ"א בקיומי. ונ"א בקיומם. כח) נ"א בא. כט) נ"א ל"ג באותו. ונ"א מוסיף באיתם הימים ובאיתו. ונ"א באותם הימים העולם הבא. ונ"א מוסיף העולם הבא.

עניני תחית המתים	הסולם	מאמר
קנב) ר' אבא סבא וכו': שלמדנו במשנה ראשונה, כיון שהנשמה היא בתשלומה במקום העליון, אינה חוזרת עוד לגוף, אלא שנספגת אחרות נבראות ויוצאות ממנה, והיא נשארת במצבה, וכו' עד אות קנ"ד א"צ פירוש.	קנד) ואברהם זקן בא בימים: ר' יוחנן, באותו העולם שהוא ימים דהיינו אור, ולא בעולם הזה שהוא לילה. פירוש. בא בימים היינו ספירות העליונות שבעולם העליון שהם אורות, ונקראים ימים. אמר ר' יעקב, בא בימים, פירוש	דפו"י דף קכ"ה ע"ב * דף קכ"ו ע"א

שהם ימים, באותם ההנאות והכסופין, שהוא נוחל. וה' ברך את אברהם בכל. ^ב באותו ^ג המשרה שנתן לו הקב"ה משמו, שהיא אות ה"א ^ד שבו נברא העולם.

קנה) ^ה ותניא, אמר ר' ^ו יוחנן, מטטרון שר הפנים, שהוא נער, עבד מרבו, האדון המושל עליו, ממונה על הנשמה, בכל יום, להספיק לה, מאותו האור ^ז שנצטוה, והוא עתיד למיסב, חושכן פתקא, בבתי קברי, מן דומה, ולאחזאה ליה קמי מאריה, והוא זמין, ^ח ^ט למעבד חמיר, ההוא גרמא, תחות ארעא, לתקנא ^י לגופיאי, ולקיימא לון בשלימותא דגופא, בלא נשמתא, ^{יא} דקב"ה * ישדר י לה לאתרה.

דרך אמת

(א) פ"י לעשות שלום כענין שלום שבטותה כדי שיהיה בטוח ושלום מקברו.

חלופי גרסאות א ^ב נ"א ל"ג באותו. ג נ"א המעשר. ד נ"א באשר. ה נ"א ותנא. ונ"א כ נ"א ל"ג יוחנן ו נ"א שנצטווה. ז נ"א לאעבד. ח נ"א לגופיא. ט נ"א מוסיף בוכנא דקב"ה. י נ"א ליה.

מאמר	הסולם	עניני החיית הכתים
פירושו שבא באותם העולמות שהם נבחנים לימים, מטעם אותם ההנאות והכסופין שהוא נוחל. ואינו חולק על ר' יוחנן אלא מבאר יותר.	מקבל בחייו, מסוד קו אמצעי, הם הגורמים לו להרקב בקבר, (כנ"ל דף ד' ד"ה פירוש) ובכדי שתבין זה היטב, אביא לך מענין יעקב ועשו. כי יעקב הי"ס קו אמצעי, ועשו ה"ס קו שמאל שאינו כלול מימין. וכתוב ויזד יעקב נזיד וגו' דהיינו המוחין הנמשכים מקו אמצעי שנקרא יעקב, ויבא עשו מן השדה והוא עיף וגו' ויאמר הלעיטני נא מן האדם האדם הזה וגו'. שרצה שקו האמצעי ישפיע לו המוחין שלו, אשר קו שמאל כלול בהם בימין, שמשם החיים כנודע. אבל יעקב אמר לו מכרה כיום בכורתך לי וגו'. כי נודע שהמוחין דחכמה נמשכים בקו שמאל, שז"ס בכרה וגדלות, וע"כ אינו רוצה להכליל בימין שהוא אור חסדים הקטן הרבה ממנו, אבל התחטונים אינם יכולים לקבל הארת השמאל מטרם התלבשותו בחסדים מקו ימין. וז"ס שעשו היה עיף, וז"ס שאמר הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה. וע"כ מכר לו הבכרה, וכן ויבז את הבכרה מחמת שהיה מוכרח לקבל מיעקב המוחין מהתכללות הימין. והנך מוצא שעם קבלת עשו את המוחין דקו אמצעי בטל את הבכרה שלו, שהוא הארת החכמה משמאל בלי ימין, ולא עוד אלא שביזה אותה. כי גילה דעתו שמהארת השמאל בא רק מות, כמ"ש הנה אנכי הולך למות וגו', ומהארת קו אמצעי באים חיים, וכעין זה תקיש אל גיף האדם, כי כל גוף נפל תחת שליטת ס"מ, שרו של עשו, בעת החטא דעץ הדעת, שמשם נגזר המיתה על הגוף, ושליטה זו הי"ס הזוהמא דחויא, שאינה סרה מגוף מטרם שנקרב בקבר. ועל כן הצדיקים מטהרים את גופם הבא מכה השמאל עד שראוי לקבל את	היינו באותו המשרה, דהיינו השררה, שנתן לו הקב"ה משמו, שהוא אות ה' שבו נברא העולם. קנה) ותניא אר"י וכ"ו: אר"י, מטטרון שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, הוא ממונה על הנשמה, להשפיע לה בכל יום מאותו אור שנצטוה להשפיע לה. והוא עתיד לקבל חשבון בכתב מבית הקברות, מיד דומה, מכל גוף וגוף, ולהראותו לפני אדוננו. כמ"ש לעיל (דף ד' ד"ה כלהו ע"ש) והוא עתיד לעשות אותו העצם לזו שאור, לבנין הגוף, תחת הארץ ולתקן את הגוף ולהחיותו בשלמות הראוי אל גוף בלא נשמה, והקב"ה ישלח אח"כ הנשמה למקומה בגוף. והיינו אחר שבא לארץ ישראל כמ"ש לפנינו. וצריכים להבין היטב כאן. ענין העצם הנשאר בהקבר ואינו נרקב, אשר אומר כאן, שהפלאך מטטרון עושה אותו שאור לבנין הגוף. והנה חז"ל אמרו (מדה"ג תולדות קל"ז), שהעצם הזה נקרא לזו, ואינו נהנה ממאכל ומשקה. שהאדם אוכל ושותה, ועל כן אינו נרקב בקבר כשאר עצמות. וממנו חוזר ונבנה גוף האדם כשעומד לחיית המתים, ויש להבין, למה נקרא לזו, ולמה אינו אוכל ושותה, ואינו נרקב בקבר, ומה יחוסו, שרק ממנו יבנה הגוף לעת התחיה.
וכבר נתבאר שאלו המוחין שהגוף (ישו"י דף קכ"ו ע"א * קכ"ו ע"ב)	המוחין	

קנו) אמר ר' יצחק, באותה שעה, מה כתיב, * ויאמר אברהם אל עבדו, זקן ב' ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתכל, מהו אל עבדו,

מסורת הזהר

(א) ויאמר - שים נא ירך (בראשית כ"ד) ח"א קפא: ריב: ח"ב סא. סו: ח"ג רכז:

חלופי גרסאות ב' נ"א ביתו וגו'.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

וכן ונלוזים במעגלותם. (משלי ב' י"ד). ויעקב שה"ס קו אמצעי הקן את העיר, והשרה בה האלקיות וע"כ טרא שמה בית אל. אשר לפני זה היה שמה לוז. אמנם כפי שנתבאר שקו האמצעי אינו יכול לתקן רק את בחינת הו"ק דג"ר, אבל לא את הג"ר דג"ר, נמצא שלא כל העיר לוז קבלה את תיקונה, להיות נקראת בית אל אלא רק בחינת הו"ק של עיר הזאת קבלה תיקונה ונעשית בית אל, אבל הג"ר דג"ר מבחינת העיר, נשאר בה השם הראשון לוז, כי יעקב לא היה יכול לתקן אותה, וזהו מבחינת עולם, וכן מבחינת נפש, נבחן כל גוף כמו העיר לוז, אשר הצדיקים הזוכים לקבל המוחין דקו אמצעי וגופם זוכה להשראת השכינה, או נקרא גופם בית אל, תחת השם הקודם לוז, אמנם בחינת ג"ר של הגוף שלהם, שאין להם מה לקבל מקו אמצעי כנ"ל, לא נתקנו כלום ואינם נקראים בית אל, אלא נשארו בשם הקודם לוז, הרי שעצם הזה המיוחס לג"ר דג"ר נקרא לוז, דהיינו שנשאר בזוהמתו ואינו ראוי לשום תקון במשך שתא אלפי שני, כי המוחין דקו אמצעי אינם מפרנסים אותו, וזה שאמרו ז"ל, עתיד הקב"ה להחיות המתים במומם, שלא יאמרו אחר הוא, וכבר נתבאר זה בהקדמתי לזהר אות כ"ח, ועם המתבאר מובן סוד העצם לוז ה"ס המום שבגוף, שאינו יכול להרפא בשתא אלפי שני, בסו"ה מעות לא יכול להתקן וחסרון לא יוכל להמנות, וממנו יעמוד הגוף לתחיית המתים, כדי שלא יאמרו אחר הוא מצורתו שבא"ס ברוך הוא, כמו שביארתי בהקדמה אות כ"ח עש"ה, ואין להכפיל דברים, והנה נתבאר היטב, למה נקרא לוז, ולמה אינו אוכל ושותה, ולמה אינו נרקב בקבר, ולמה דוקא ממנו יעמוד הגוף לתחיית המתים, וזכור הדברים, כי הם המפתח לכל המאמר שלפנינו.

קנו) אמר ר' יצחק וכו': אר"י באותה שעה מה כתוב, ויאמר אברהם אל עבדו וגו': מהו אל עבדו, אם בחכמה זו נסתכל, דהיינו בנוגע לתחיית המתים, מהו הפירוש אל

עבדו

המוחין מקו האמצעי, ועם קבלת המוחין נמצא הגוף, שמבזה את הבכרה שלו כמו עשו, ורושם מביזוי זה נשאר בגוף גם לאחר מיתה, עד שגורם לו רקבון, שפירושו, ביטול גמור של כל כח הקבלה שלו, עד שלא נשאר זכר ממנו, והכן היטב.

אמנם לפי"ז קשה, איך אפשר עוד שיקום לתחיית המתים, כיון שכבר נרקב, והענין הוא כמו שיש בקו שמאל ג"ר וו"ק, כן בגוף, שהוא המקבל ממנו, יש ג"כ ג"ר וו"ק, וכן בעשו היה ג"ר וו"ק, דהיינו כלי לקבלת ג"ר וכלי לקבלת ו"ק, ונתבאר שהמוחין דקו אמצעי שקבל עשו, גרם לו לבזות את הבכרה, וכן גורמים לכל גוף שירקב בעפר, אמנם המוחין הבאים מקו אמצעי אינם אלא ו"ק דג"ר, ואין בהם כלום מג"ר דג"ר כנודע, ונמצא שרק הו"ק של עשו ביוז את הבכרה, כי נתגלה על ידם שמקו שמאל בא המות ומקו אמצעי החיים, כנ"ל, אבל הג"ר של עשו, שלא קבלו כלום מהמוחין דיעקב, להיותם רק ו"ק דג"ר, א"כ נשארו תחת שליטת השמאל, ולא בזו כלל את הבכרה, כי בין כך ובין כך מתו, כי קו אמצעי לא היה לו מה ליתן להם, ועל דרך זה הגופים של כל אדם, אשר מסבת המוחין שמקבלים בחיים הם נרקבים בקברי, זהו דוקא לבחינת הכלים דו"ק של הגוף, שהם הנהנים מקו אמצעי, משא"כ הכלים דג"ר של הגוף, שלא נהנו מעולם מאלו המוחין דקו אמצעי, הם אינם נרקבים בקברי, כמ"ש בג"ר דעשו, כיון שלא נהנו ע"כ לא בזו, וז"ס שאמרו ז"ל שיש עצם שאינו נרקב בקברי, דהיינו חלק הגוף המיוחס לקבלת ג"ר דג"ר, שהוא אינו נהנה ממאכל ומשתה, שה"ס המוחין הבאים מקו אמצעי, וע"כ אינו נרקב, כמבואר, וע"כ יבנה הגוף ממנו לתחיית המתים, והטעם שנקרא לוז, הוא בסו"ה ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה (בראשית כ"ח) פירוש הדברים, כי כל דבר יש להבחין בג' הבחנות, שהם עולם שנה ונפש, כמבואר בספר יצירה, וענין הארת השמאל בלי ימין, בבחינת עולם, היתה העיר לוז, ועל כן היתה נקראת לוז, שהוא מלשון הכתוב תועבת ה' נלוה, (משלי ג' ל"ב) (דפו"י דף קצ"ו ע"ב)

אמר רבי ה' נהוראי, לא נסתכל, אלא במה ש שאמר עבדו, עבדו של מקום. נ הקרוב לעבודתו, ז ומאן איהו, זה מטטרון, כדקאמרן, דאיהו עתיד ליפות לגוף בבתי קברי.

קנז) הדא הוא דכתיב, ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרון, עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו, של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קב"ה, ממשלה, על כל צבאותיו.

קנח) ותאנא, אר"ש א"ר יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד, נוטלים אור, ה' ונהנין מזיו ה' הנשמה, דתאנא אור הנשמה, ז' לעה"ב, גדול מאור הכסא. והא מהכסא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר גדול מאור הכסא ממש, דכתיב, " דמות כמראה אדם עליו מלמעלה מאי עליו על זהרו.

מסורת הזהר

א) דמות כמראה אדם: לעיל נה דף צ"ז ציון ג'.

חלוסי גרסאות ה' גיא נהורא. ז גיא שאמרן. ג גיא מוסיף זקן ביתו הקרוב. ד גיא ומאי. ה גיא ונהניס. ונ"א ונהנין וניזונין (אה"ל). ו גיא השכינה. ז גיא הבא לעולם.

מאמר הסולם עניני תחיית המתים

הנשמות. ומט"ט וסיעתו. שהנשמות באים מסוד אדם היושב על הכסא. ומטטרון וסיעתו באים מסוד הכסא. ונדוע שהתחוננים צריכים להארת חכמה וכל זמן שאין להם הארת חכמה אע"פ שמקבלים אור החסדים מז"א ומאוי"א עלאין עדיין הם בבחינת ו"ק בלי ראש. עד שמקבלים ג"כ הארת החכמה, הנמשכת מהכסא ומהנוקבא ומישסו"ת שאז קונים ג"ר. ונמצא שהנשמה מטרם שמקבלת אור הכסא, הוא בבחינת ו"ק בלי ראש דהיינו ו"ק דו"ק, והיא קטנה מאור הכסא שהוא ג"ר דו"ק. אבל אחר שמקבלת הארת החכמה מאור הכסא נעשית גדולה הרבה מאור הכסא, כי אור הכסא נמשכת מהנוקבא ומישסו"ת, והוא בחינת ג"ר דו"ק, ואור הנשמה נמשכת מז"א ואו"א, והוא בחינת ג"ר ממש.

וזהו שמקשה איך תאמר שאור הנשמה גדול מהכסא, והא מהכסא נטלה הנשמה. שהיא קטנה מהכסא. כי הנשמה מטרם שמקבלת מהכסא, היא ו"ק דו"ק. והכסא הוא ג"ר דו"ק. וע"כ היא מקבלת מהכסא. ומתרחץ אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. כלומר שהם שני אורות משונים זה מזה. כי הנשמה היא אור חסדים בעצם והכסא הוא הארת החכמה בעצם, וע"כ כשהנשמה צריכה להארת חכמה מחויבת לקבל מהכסא, אע"פ שמשורשה הנשמה גזולה מאור הכסא. ר"נ אמר גדול מאור הכסא ממש, דכתיב דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. מאי עריה. על זהרו

עבדו. כי אברהם ה"ס הנשמה כמי"ש לעיל (דף מ"ב אות קמ"א) וא"כ, ויאמר אברהם אל עבדו היא העבד של הנשמה, והיכן מצינו שיש עבד לנשמה. אמר רבי נהוראי, לא נסתכל אלא במה שאמר עבדו. ולא נייחס אותו אל אברהם כמשמעות הכתוב אלא הפירוש הוא עבדו של מקום, הקרוב לעבודתו. ומי הוא, הוא מטטרון. כמו שאמרנו. שהוא עתיד ליפות הגוף בקבר.

קנז) הה"ד ויאמר אברהם אל עבדו: זהו מטטרון, עבדו של מקום. זקן ביתו, להיותו תחלת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו. פירושו שנתן לו הקב"ה ממשלה על כל צבאותיו. דהיינו על כל מלאכי מעלה.

קנח) ותאנא אר"ש וכו': ולמדנו, אמר ר' שמעון אמר ר' יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד, נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה. שלמדנו אור הנשמה גדול מאור הכסא דהיינו כסא הכבוד. והמלאכים נוטלים אורם מהכסא, הרי שאור הנשמה גדול מאור הכסא. ומקשה, והרי מהכסא נטלה הנשמה, ובהכרח שהמקבל הוא קטן מהמשפיע. ומתרחץ אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו.

והדברים עמוקים מאד, ואבארם משורשם. כי שורשם, של אדם היושב על הכסא והכסא. ה"ס או"א וישסו"ת. אשר ישסו"ת ה"ס הכסא וסוד שאל. ואו"א ה"ס האדם היושב על הכסא וסוד הימין. ומהם נמשכים ז"א ונוקביה. שז"א ה"ס אדם היושב על הכסא, והנוקבא ה"ס הכסא. ומהם נמשכים (דמו"י דף קכ"ז ע"ב)

קנט) וכשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרכבה שלו נזונין מאותו הזוהר. הדא ה' הוא שהנשמה אומרת לו, שים נא ירך כלומר סיעתך, תחת ירכי, זהו אור הנשפע י מן הנשמה עליהם.

קס) אמר רבי יהודה ד ברבי שלום, כך קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, ה' קודשא בריך הוא, מניע כל צבאותיו של מעלה, באות אחת משמו. אמר רב הונא, ו כך ירכי בגימטריא ר"ם. כלומר הנשמה אומרת, שים נא ירך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא המושל על הכל. ולאחר שצוה סיעת ועליונים, תחת ידו, אני משביעך, שבועה גדולה ה' בו.

קסא) אמר רבי יצחק, * אלהי השמים ואלהי הארץ. ה' הואיל ואמר בה שהוא הכל, למה נאמר, אלהי השמים, אמר ר' יהודה שהוא אדון על הכל, בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין * נגדו: רבי יצחק אומר, על שתיים אותיות משמו, להורות, שהוא הכל ואין אחר בלתו.

מסורת הזוהר

א) אלקי השמים ואלקי הארץ: (בראשית כ"ד) ח"א קנו. קלא: קסא: ז"ח כ"ז טג שמה. חלופי גרסאות ח' נ"א מוסיף הוא דכתיב, ז נ"א מוסיף דכתיב שים. ז נ"א על הנשמה, ול"ג עליהם. ד נ"א בר. ה נ"א הקב"ה (אה"ל). ו נ"א מוסיף כך הוא. ז נ"א העליונים. ח נ"א ל"ג בו. ט נ"א ל"ג מן הואיל עד אמר. י נ"א רב.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

שהם אות י' הנ"ל. ולאחר שהנשמה צותה סיעת עליונים, דהיינו אור או"א עלאין, תחת ידו, אמרה לו, אני משביעך שבועה גדולה בו.

זהרו. כי עליו ברוחניות, שאינו תופס זמן ומקום. הוא בהכרח רק בחינת מעלה בלבד. הרי שאור הנשמה גדול מאור הכסא, להיותה משורשה בסוד אדם היושב על הכסא כנ"ל.

קסא) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, כתוב אלקי השמים ואלקי הארץ, כיון שכבר אמר בה', דהיינו אני משביעך בה', למה נאמר עוד אלקי השמים וגו'. הקשה לר' יהודה שאמר, שבשעה שהולך וכו' מניע כל צבאותיו באות אחת משמו, שה"ס י' דהיינו אור החסדים דאו"א עלאין כנ"ל, והקשה לו, לפי זה, למה אמר בלשון השבועה, אלקי השמים ואלקי הארץ, ששמים ה"ס ז"א הנמשך מאו"א עלאין, והארץ ה"ס הנוקבא הממשכת מישטו"ת כנ"ל והיה מספיק להשביעו בה' לבד.

קנט) וכשהוא הולך וכו': וכשהולך לעשות שליחותו של הקב"ה, כל צבאותיו והמרכבה שלו נזונים מאותו הזוהר, של הנשמה, והיינו מאור החסדים מסוד האדם היושב על הכסא הנמשך מו"א המקבל מאו"א עלאין כנ"ל, וזה הוא שהנשמה אומרת לו שים נא ירך, כלומר סיעתך, דהיינו הצבאות של מטטרון, תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה, כי ירכי פירושו נה"י, שזהו מעלת הנשמה עליהם, שיש לה נה"י דכלים וג"ר דאורות, וע"כ אמרה לו, שים נא ירך תחת ירכי, שיקבל אור הג"ר הנכלל בנה"י שלה. שאור זה ה"ס השבועה שהשביעה אותו.

אמר רבי יהודה וכו': והשיב לו ר"י, שע"כ נאמר אלקי השמים ואלקי הארץ, להורות שהוא אדון על הכל בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין נגדו. כלומר, שמישיב, דע"כ הוכיר שמים וארץ בלשון השבועה, שה"ס האור של אות ה"י, להורות, שאור זה מושל על כל המדרגות, וכולם כאין נגדו. ר' יצחק אומר, על שתיים אותיות משמו מניע כל צבאותיו בעת שמטטרון הולך בשליחותו. להורות, שהוא הכל ואין אחר בלתו. פירושו, כי ר' יצחק חולק על ר' יהודה, שאמר לעיל שכשהוא הולך וכו' מניע וכו' באות אחת משמו, דהיינו רק באור הימין מאו"א

קס) אמר ר' יהודה כרבי שלום וכו': אריב"ש, כך קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקב"ה מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו, דהיינו כ"י של הויה שה"ס או"א, שהוא שורש אור הנשמה כנ"ל בסמוך. אמר רב הונא כך, ירכי בגימטריא ר"ם, כלומר, הנשמה אומרת, שים נא ירך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא, המושל על הכל. שזה רומז לבחינת עתיק המאיר באו"א (דפ"י דף קכ"ז ע"ב י' דף קכ"ז ע"א)

קסב) ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ. אמר רב הונא ז' ואי הוינא ז' עמהון, י' דמארי מתניתא, כד גלו רזא דנא, לא י' איפרשנא מנהון הכי, דהא ז' אנא חזי, י' עמיקין י' סגיאין בפומייהו, י' דגלו ולא אתחזיין לכל איניש. תא חזי, שבועת קיימא דא, אומי י' לה י' נשמתא, דכתיב אשר לא תקח אשה לבני.

קסג) א"ר יצחק, מהכא משמע, שהואיל ואתה הולך בשליחות זה, לא תקח אשה לבני, כלומר שלא תקח גוף י' לבני, י' ליכנס בגוף אחר, בגוף זר, י' בגוף שאינו ראוי לו, אלא בהוא ממש, י' שהוא שלי, בהוא ממש, שיצאתי ממנו, הה"ד י' כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך.

קסד) אמר ר' י' יוסי, מהו י' ולקחת אשה לבני י' ליצחק, אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו, מפני יראת קונו, אותו הגוף ממש, תקח ליצחק עמו בהאי שמחת הצדיקים, ליצחק עמו בשמחת הקב"ה, ליצחק עמו י' דעכשיו עת שחוק בעולם, הה"ד י' אז ימלא שחוק פיננו וגו'.

מסורת הוהר

(א) כי אם אל ארצי (שם) ח"א קסא: (ב) ולקחת אשה לבני: שם. (ג) אז ימלא שחוק פיננו: לעיל וירא קי"ו ציון ג'.

חלופי גרסאות א' נ"א הוא. ב' נ"א אי. ג' נ"א יאה. ד' נ"א ליג הוינא. ה' נ"א עמכון. ו' נ"א מארי. ז' נ"א אחפרשנא. ח' נ"א ליג אנא. ט' נ"א עמהון. י' נ"א סגיאן (אה"ל). י"א נ"א דגלו. י"ב נ"א לית. י"ג נ"א לנשמתא. י"ד נ"א מוסף לבני לבניינן. י"ה נ"א לכנס. י"ו נ"א ליג בגוף. י"ז נ"א ליג שהוא. י"ח נ"א ליג יוסי. י"ט נ"א ממש. י"ט נ"א ועכשיו.

מאמר	הסולם	עניני החיית המתים
------	-------	-------------------

בשליחות הזו, דהיינו להחיות המתים, לא תקח אשה לבני, כלומר, שלא תקח גוף לבני, כי הגוף בערך הנשמה נקרא אשה ולכנס בגוף אחר, בגוף זר, בגוף שאינו ראוי לו, אלא בגוף שהוא ממש שהוא שלי, בהוא ממש שיצאתי ממנו, וזהו שכתוב כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך, פירוש, כמ"ש לעיל (בדף מ"ז ד"ה וזה וכמ"ש בהקדמתי להוהר דף ל"ז אות כ"ח), בביאור דחז"ל, עתידים המתים להחיות במומם שלא יאמרו אחר הוא, שהפירוש הוא שיהיה באותה הצורה כמו בהתכללות בא"ס ב"ה, עש"ה לכן משבעת הנשמה למטטרון, א"ר ארצי ואל מולדתי תלך, דהיינו לגוף שלי, שנשאר בסוד עצם לזו, שה"ס הגוף שיצאתי ממנו, והוא הראוי לתחיית המתים (כנ"ל דף מ"ז ד"ה וצריכים ע"ש) ואחר שיתרפא ממומו, ראוי להתלבשות הנשמה לנצחיות. (כמ"ש בהקדמתי הנ"ל, עש"ה, כי אין להכפיל דברים.)

מא"א שה"ס י' דהויה, ועל זה הקשה לו מלשון השבועה שאמר, אלקי השמים, שאורו ה"ס או"א, ואלקי הארץ שאורו ה"ס ישו"ת, שה"ס שמאל, ומוכיח ר' יצחק מזה שבשעה שמת"ט הולך בשליחות הקב"ה מניע כל צבאותיו בבי' אותיות משמו, שה"ס י"ה מהו"ה, אשר י' ה"ס אור או"א עלאין, וה' ה"ס אור ישו"ת, דהיינו גם כהארת החכמה הנמשכת פישו"ת, אשר הארת החכמה מבעד הקליפות, והכל רואים שהוא הכל ואין אחר בלתי.

קסב) ואשביעך בה' אלקי השמים ונ"ו: אמר רב הונא, אם הייתי עם בעלי הבריייתא בשעה שגילו סוד הכתוב הזה, לא הייתי נפרש מהם כך, בלי שאדע הכל, כי אני רואה עמקות גדולה בפייהם, כי גלו, ואעפ"כ אינם מובנים לכל איש. תיח שבועת קיימא דא וכו': בוא וראה, שבועת הברית הזאת, משבעת הנשמה, שכתוב אשר לא תקח אשה לבני, כי אברהם רומז על הנשמה כנ"ל (באות מ"ח).

קסג) אמר ר' יצחק וכו': מכאן נשמע, שהנשמה אמרה למטטרון, כיון שאתה הולך (דפ"י דף קכ"ז ע"א)

קסד) אמר ר' יוסי וכו': מהו ולקחת אשה לבני ליצחק, אם הכוונה להתלבשות הנשמה היה צריך לומר לאברהם, אמר ר' יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו, דהיינו עצם לז

קסה) אמר רבי יהודה בר יצחק, ת"ש, אין מלאך אחד ^ב עושה אלא שליחות אחד ^ב ולא ^ב שליחות בבת אחת. ותניא, אמר רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, עתיד להרשים כל אחד ואחד, ^ג על ^ד מצחו, ולאחר כן, השר הגדול, הולך לתקן כל אחד ואחד, ולהעמידו לקבל ^ה נשמתו, הה"ד הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך. לפני שליחותך.
 קסו) רבי ^ו אליעזר ^ז אזל ^ח למחמי לרבן יוחנן בן זכאי רביה, וההוא יומא ריש ירחא הוה, כד מטא גביה, אמר ליה, ^ה בירא ^ט דלסריין, ומליין ליה, והוא נביע מדידה יתיר, מאי בעא הכא.
 קסז) אמר ליה חייב אדם * להקביל פני רבו. אמר ליה, לאו על כך אמרית. אלא, אנא חמי באנפך, דמלה חדתא אית גבך, מאינן עמיקים, דאת יא עתיד למתבע.

דרך אמת

ה) בלח של מים שמנוקה מכל טעמה וממלאים אותו מים זכים וגם נובע משלו ^{ה"ל} מה לכך הוא עוד לפני אדם, וכו' לו אתה כר"ל ה"ל כור של מימי הודס ופקי ככל הלכותו ונובע ככלו מנעמו להבין דבר מתוך דבר א"כ מה נזכרו כלל כ"י בן זכאי.

חלופי גרסאות ה' ג"א מוסיף עושה שתי שליחות ותנא מלאך א' אין עושה אלא (אה"ל). ב' ג"א ל"ג ולא ב' שליחות. ג' ג"א עליו ול"ג על מצחו. ד' ג"א מכוננו (אה"ל). ה' ס' ג"א בשמחא. ו' ג"א אליעזר ז' ג"א אתא. ח' ג"א ליחמי. ט' ג"א צדייא (אה"ל). י' ג"א דלא צדיין ליה (אה"ל). י"א ג"א דאת. י"ב ג"א תריר.

עניני תחיית המתים	הסולם	מאמר
<p>באר אשר לרואים, וממלאים אותו במים שאובים ונובע ממקורו עצמו עוד יותר מהם, מה הוא מבקש כאן. אמר לו חייב אדם להקביל פני רבו בראש חדש. דלסריין, פירושו אשר לרואים והוא מלשון (עירובין ס"ג) ס"ר נכסיה כל יומא (כ"ב כ"א) דגים יהבי ס"ירא. ושורש המלה הוא סר, כמו (חולין ק"ה) סר סכינא שפירושו ראויה והשגחה. ודלסריין הוא כמו דלסיירין, וכירא דלסריין פירושו באר שלרואים, והוא מלשון הכתוב, באר לחי רואי, וראיה פירושו הארת חכמה. והמשיל את ר' אליעזר לבאר נובע מעצמו. משום שיעקר נשמתו היה מאור החסדים דא"א עלאין שווגס לא פסיק לעלמין ומשום שממשיך הארת החכמה מישסות, כינה אותו באר של רואים, על שם החכמה שמקבל מישסות, ונבחן זה, שממלאים אותו בשאובים ממקום אחר, כי שורשו עצמו אינו נמשך מישסות רק מאו"א עלאין, ומשום זה והוא נביע מדיריה יתיר, שהחסדים שלו משורשו עצמו הנמשכים מאו"א. בבחינת נביע דלא פסיק, חשובים הרבה יותר, מהארת החכמה שממלאים אותו מישסות. כי ערך או"א אל ישסות. כערך ג"ר אל ו"ק כנווע.</p>		<p>לח שאינה נהנה ממאכל ומשחה בעוה"ז (כנ"ל דף מ"ד"ה וצריכים) אותו הגוף ממש תקח לצחק עמו בשמחה הו של הצדיקים, לצחק עמו בשמחת הקב"ה. לצחק עמו משום שעתה, בזמן תחיית המתים, עת שחוק בעולם. וזהו שכתוב. אז ימלא שחוק פיננו. קסה) א"ר יהודה כ"ר יצחק וכו': אר"י בר"י, בוא ושמע, אין מלאך אחד עושה רק שליחות אחת ולא שתי שליחות בבת אחת. פירושו. כי יש כאן ב' שליחות א' להחיות הגוף בקברו ב' להעלותו לארץ ישראל ששם מתלבש בו הנשמה. וזהו שמקשה אין מלאך אחד עושה ב' שליחות. וחניא א"ר אבא וכו': ומשיב, ולמדנו אמר ר' אבא. מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, שהוא גבריאל עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו דתיינו שיתקן את הגוף, ולאחר כן, השר הגדול היינו מטטרון, הולך לתקן כל אחד ואחד, ולהעמידו לקבל נשמתו. וזהו שכתוב, הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה. מה לפניך. הוא יורה. לפני שליחותך. שהקב"ה ישלח מלאך מקודם לתקן את הגוף, ואח"כ יביאהו מטטרון להתלבשות הנשמה, מטעם שאין מלאך אחד עושה ב' שליחות. קסו) ר' אליעזר אזל למחמי וכו': ר"א הלך לראות את ר' יוחנן בן זכאי רבו. ואותו יום ראש חדש היה. כשהגיע אליו, אמר לו. (דפו"י דף קפ"ז ע"א *) דף קפ"ז ע"ב</p>
<p>העוסקים</p>		

קסח) א"ל, חמינא האי אור הראשון, ^א דמטלנוי ^ב עשרה, ובעשרה נטיל, וברזא דעשרה נהיג לכלא, ובאתותא דעשרה עביד עובדוי. ותאנא, עשרה פתקין, עשרה מפתחן דבי קצרי בידוי, ופתקין עשרה, נטיל בגינתא דעדן, לאתקנא ארעא, על גופיהון דצדיקיא.

קסט) אמר ליה, ^ג אליעזר ברי, חמית הוית יתיר ממלאכא קדישא, דעלמא בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג, ^ד כרסייא קדישא, בעשרה, אורייתא הוא בעשרה, מטלנוי בעשרה, עלמין עלאין ^ה בעשרה, וחד עלאה על כלא בריך הוא.

חלופי גרסאות א נ"א דמטלנוי. ב נ"א מוסיף עשרה נטלוהי (אה"ל). ג נ"א אלעזר. ונ"א מוסיף רבי אליעזר. ד נ"א מוסיף בעשרה כרסייא. ה נ"א ליג בעשרה.

מאמר	הסולם	עניני תחיית המתים
<p>העמוקים, שאתה עתיד לשאול. ע"ז אמרתי, כיון שאתה גדול כל כך. מה אתה מבקש אצלי.</p>		
<p>קסח) א"ל חמינא וכו': אמר לו רואה אני אותך אור הראשון, ששימש בימי בראשית. ואח"כ גזוו לצדיקים לפתור לבא שמסעיו עשרה. ובעשרה נוסע, ובסוד עשרה מנהיג הכל, ובעשרה אותות עושה מעשיו. ולמדנו, עשרה כתבים, עשרה מפתחות של בית החולים בידוי, ועשרה כתבים לוקח בגן עדן, לתקן הארץ בשביל גופים של הצדיקים.</p>		<p>החסדים היוצאות על הפתקין. שבקומות האור האלו הוא רופא החולים. כי כל המחלות, נמשכים מקו שמאל בהיותו בלי התכללות הימין. וכשבא קו האמצעי עם סוד המסך דחירק שעליו יוצא קומת אור החסדים, שבה מכריע בין הקוים עד שנכללים זה בזה (כנ"ל ב"א דף ק"ל ד"ה תליחאה) מתרפאים אז כל החולים. וע"כ נקראים קומות אור שלו מפתחן דבי קצרי. מפתחות לרפואות החולים. והם בעשרה, להיותם אור החסדים. ופתקין עשרה נטיר בנינתא דערן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא, פתקין עשרה ה"ס פנקס סימנא שנותנין לה הכרוכים בני"ע המובא לעיל לך (דף מ"א אות כ"ד ע"ש) שה"ס המסך דקו אמצעי זה, שע"י נכנס בחשבון הצדיקים על יד המלאך דומה ומבטחים בזה לעמוד בתחיית המתים בסו"ה וכפר אדמתו עמו (וע"י לעיל דף ד' ד"ה פירוש יש שנבאר שם בארוכה.) וז"ש לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא דהיינו לתקן הקבר בסו"ה וכפר אדמתו עמו, שיהיו ראויים לסו"ה ופתחתי את קברותיכם וגו'.</p>
<p>פירוש. מספר עשרה רומז על אור החסדים. כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר (כדף י"ד במראות הסולם ד"ה ועם זה. ע"ש) ואור הראשון שנגזו לצדיקים ה"ס אור החכמה, כי ע"כ היה אדם הראשון מסתכל בו מסוף העולם עד סופו, כי אור העינים והראיה ה"ס אור החכמה, כנודע. ואומר שאור הראשון מסעיו עשרה דהיינו שאור החכמה מתגלה בהתלבשות עשרה, שהוא אור החסדים. ואיך הוא בא להתלבשות הזה, הולך ומפרש, שהוא משום שבא בג' קוין שכל קו מלוכש בעשרה. וז"ש ובעשרה נמיל, שנוסע ומשפיע בעשרה, והוא קו ימין שעצם השפעתו הוא אור החסדים. וברזא דעשרה נהיג לכלא שבסוד עשרה מנהיג הכל. והוא קו שמאל, שאע"פ שעצם השפעתו הוא חכמה שה"ס נקודת השרק כנודע, עכ"ז אינו מנהיג ומשפיע. זולת על ידי התלבשות בחסדים שה"ס רוא דעשרה, כמבואר. ובאתותא דעשרה עביד עובדוי, ובעשרה אותות עושה מעשיו, והוה קו אמצעי המכריע בין ב' הקוין הללו שממנו נמשכים כל האותות והמופתים שמצד הקדושה, ומה המה מעשיו, הולך ומפרש ותאנא עשרה פתקין, עשרה מפתחן דבי קצרי. פתקין, פירושו מסכים (כנ"ל דף ל' ד"ה ביאור ע"ש) ומפתחן, היינו קומות אורות (דפריי דף קכ"ז ע"ב)</p>		<p>קסט) א"ל אליעזר ברי וכו': אמר לו אליעזר בני, היית רואה יותר ממלאך קדוש. דהיינו כנ"ל (דף מ"ח ד"ה והוה) שאור הנשמה גדול מאור המלאכים ע"ש, וכיון שר"א ביאר סוד העשרה רק בג' קוין העליונים, שהם חכמה כינה דעת, הולך ריב"ז ומבאר סוד העשרה גם בז"ס תחתונות, ואומר דעלמא בעשרה אתברי. שהעולם, שהוא מלכות נברא בעשרה. בעשרה אתנהיג, ומנוהגת בעשרה, שהוא יסוד שמנהג את המלכות הנקראת עולם, כרסייא קדישא, בעשרה, הכסא הקדוש, שהוא נצח והוד, שנקראים כסא תתאה, הוא בעשרה. אורייתא הוא בעשרה. התורה, שה"ס תפארת,</p>

קע) ואימא דך ^א מלה, דעתיה ^ב דמארי דמתניתא הוה בהאי, מה כתיב, * ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדוניו ויילך. אמר ליה, רבי, זכינא לפסוקא דא, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו. אמר ליה, הוא שמיה ^ג דמאריה, דאזיל גבי, לאעלא ליה, ^ד ולאנהגא ליה, אמר דא ודאי הוא, ^ה כי שמי בקרבן. קעא) תנן, אמר רבי אבהו, תא חזי, מאן דידע שמיה על בורייה, ידע דהוא ושמיה חד הוא, קב"ה ושמיה חד, דכתיב ^ו ה' אחד וגו'. ^ז כלומר השם ^ח והוא אחד.

קעב) אמר רבי אבא, ^ט אית לאסתכלא בפרשתא דא, ^י ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר, דא הוא בי קברי. אל באר המים, דתניא, הנקדמים ^{יא} בבתי ^{יב} קברי אותם שנשאו ונתנו בתורה, דהא תנן, כשנכנס אדם לקבר, ^{יג} מה ^{יד} דשאלו ליה ^{יז} תחילה, אי קבע עתים לתורה, דכתיב ^{יח} והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא אינו דין ^{יט} להקימם בתחלה. קעג) אמר רבי אבא, לעת ערב, זהו יום ששי, שהוא ערב ^כ השבת, ^{כא} שאז הומן לקיימא ^{כב} מתייא מאי משמע, דתנן, שיחא ^{כג} אלפי שנין הוי עלמא והוא אלף הששי, שהוא ^{כד} סיום הכל, והיינו לעת ערב, זמן ^{כה} סיום הכל. לעת

מסורת הזהר

(א) ויקח העבד עשרה: (בראשית כ"ד) ח"א קפא: (ב) ה' אחד: לעיל ב"א דף ע"ד ציון א'. (ג) ויברך הגמלים: (ש"ס) ח"א קכח. קפא: ת"ח קי"ב טו שו. (ד) והיה אמונת עתך: (ישעיה ל"ג) ח"א קפ. ח"ב רכנ. ח"ג רצא. ת"ז בהק' ה'. ת"א יח. תכ"ח עב:

חלוסי גרסאות א' נ"א מי לא. ב נ"א המארה. ג נ"א דמריה. ד נ"א ולאננא. ונ"א ולנהגא. ס נ"א מוסיף דכתיב כי (אה"ל). ו נ"א כלהו. ז נ"א הוא ה נ"א אינון עשרה דנטלין עימיה וליג מן אית עד מחוץ לעיר (אה"ל). ט נ"א ליג בבתי קברי. י נ"א ליג קברי. יא נ"א מאי. יב נ"א מאן. יג נ"א דשאל (וי"א). יד נ"א ליג תחילה. ונ"א תחל. יז נ"א לקיימם. יח נ"א שבת. יט נ"א שמא. יז נ"א מתיירא. יח נ"א אלפא. יט נ"א היום. כ נ"א היום.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

קעא) תנן, אמר ר' אבהו וכו': תנן אמר ר' אבהו, בוא וראה, כל מי שידוע שמו לאמתו, יודע שהוא ושמו אחד. הוא היינו הקב"ה, ושמו אחד, היינו השכינה. שכתוב ה' אחד ושמו אחד וגו', כלומר השם, שהוא השכינה, והוא, שהוא ז"א, אחד, וכיארור הדברים תמצא בהסולם לעיל בראשית א' דף קי"ח ד"ה וביארור.

קעב) אמר ר' אבא וכו': אר"א, יש להסתכל בפרשה זו, שכתוב ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר ר' אבא, מחוץ לעיר, פירושו בבית הקברות. אל באר המים, פירושו, כי למדנו, הנקדמים לחיות המתים בבית הקברות, הם אותם שנשאו ונתנו בתורה, שהרי תנן, כשנכנס אדם לקבר, מה ששואלים לו מתחילה, הוא, אם קבע עתים לתורה, שכתוב והיה אמונת עתך וגו', ומכל שכן כשיצא, אינו שאלה, להחיות אותם מתחילה.

קעג) אמר ר' אבא וכו': אר"א, לעת ערב, זהו יום הששי, שהוא ערב השבת, שאז

הוא בעשרה. ממלנוי בעשרה, נסיעותיה היינו גבורה, הוא בעשרה, עלמין עלאין בעשרה, עולמות עליונים דהיינו חסד, שהוא העליון מז"ס תחתונות, הוא בעשרה, וחד עלאה על כלא, בריך הוא, ואחד העליון על כל ברוך הוא, דהיינו כתר, שממנו נמשך הכל, הן אור החסדים המרומז בסוד עשרה, והן אור החכמה.

קע) ואימא דך מלה וכו': ואומר לך דברי, שדעת בעלי המשנה היה בזה, מה כתוב, ויקח העבד עשרה גמלים וגו'. אמר לו ר' אליעזר: רבי, כבר זכיתי לדעת מקרא הזה, כלומר, שאינך צריך לפרשו לי, אבל, מהו, וכל טוב אדוניו בידו, שאיני יודע מהו פירושו, כי איך אפשר, שכל רכושו של אברהם יהיה נשא בידו, אמר לו, זהו שמו של רבנו, דהיינו השכינה, שנקראת שם, שהלכה עמו להביא אותו למקום הנרצה, ולהגן עליו, שלא יאונה לו מכשול. אמר ר' אליעזר, זה ודאי הוא סוד הכתוב, כי שמי בקרבן.

(דפו"י דף קכ"ז ע"ב י') דף קכ"ח ע"א)

צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים, השואבים מימיה של תורה. שהוא
 א עת לצאת ולהתנער מן העפר.

קעד) וא"ר אבא, עוד יש לדעת, דתנן, אותם המתעסקים לדעת את
 בוראם בעוה"ז, ונשמתם בתשלומה, ל"ה"ב י זכו לצאת י משבועת הנשמה,
 הולך לדעת מי הוא ז גופה ממש, ומאי הוא. * הנה אנכי נצב על עין המים,
 י אע"ג שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשלום, דכתיב י והיה העלמה
 היוצאת י לשאוב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים י מכדך, אמור לי רמז
 ידיעתו ממה שהשגת.

קעה) ואמרה אלי גם אתה שתה, אף אתה עבד י כמוני, ולא נתחלף
 ט לי ידיעתך, בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא
 כמוני.

קעו) וגם לגמליך אשאב, כלומר י ידיעת השגתי, שלא השיגו י סיעתך
 י וידעתי כי מעלה יש לי עליך, והיאך נברא אחה מזיו הנתון אצלך. אם הוא
 אומר סימן זה, יהי י מסור בידי, על כל דברים אלו, ואדע שהיא האשה,
 הוא הגוף, מאותה הנשמה י השבועה י שהשביעני.

מסורת הזהר

(א) הנה אנכי נצב: (בראשית כ"ד). ת"ז תכ"א מו: (ב) והיה העלמה: (ספ.) ת"ז תכ"א מו:
 חלוסי גרסאות א ג"א לעת צאת (השואבות). ב ג"א ל"ג זכו. ג ג"א משבועות. ד ג"א גופא. ה ג"א אע"ג.
 ו ג"א מוסיף לשאוב וגו'. ז ג"א מוסיף מכדך אמר אעפ"י שקרית ושנית בידיעת יוצרך
 ידעת השקיני נא מעט מים מכדך (אה"ל). ח ג"א מוסיף כמין כמוני. ט ג"א מוסיף לי על. י ג"א ידיעת. יא ג"א
 דעתך. יב ג"א וידעתי. יג ג"א הסוד. יד ג"א השלימה. ו ג"א השלמה. ז ג"א השבעה. ח ג"א שהשבעתי. ו ג"א
 שהשבעתי.

מאמר

הסודם

עניני תחיית המתים

(א) אף אתה עבד כמוני, דהיינו שהסר ג"ר.
 (ב) ולא נתחלף לי ידיעתך בידיעתו של
 מקום. שלא טעתה שיש שלמות אחרונה
 בהמוחין שלו, שמשפיע לנשמות. כמו שלמותו
 של הקב"ה. (ג) וצריך אתה להשיג שאתה
 נברא כמוני. אע"פ שאתה מלאך, מכל מקום
 אתה כמו נברא. דהיינו בעל חסרון. כמוני.

קעו) וגם לגמליך אשאב: דהיינו שגם
 לצבאותיו תחן לדעת ממה
 שהשיגה ושאבה. כי גמליך פירושו לצבאותיך
 כנ"ל. כלומר, ידיעת השגתו הוא (א) שלא
 השיגו סיעתך, שהמה מחוסרי השגה.
 (ב) וידעתי כי מעלה יש לי עליך, דהיינו
 בחינת התכללות מנקודה דעוה"ז. שהיא חסרה
 למלאכי מעלה. (ג) והיאך נברא אתה מזיו
 הנתון אצלך, דהיינו שהשיגה גם סוד בריאתו.
 אם הוא אומר, אם הגוף אומר כל השגותיו
 הנ"ל. סימן זה יהי מסור בידי על כל דברים
 אלו, כי סימן זה, שעשית לי, יהי מסור בידי

הזמן להחיות המתים, ושואל מהו המשמעות של
 הדברים ואומר, כי למדנו ששה אלף שנים עומד
 העולם, וערב שבת הוא אלף הששי. שהוא סיום
 הכל, והיינו לעת ערב, שפירושו זמן סיום
 הכל. לעת צאת השואבות, אלו הם תלמידי
 חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת
 לצאת, ולהתנער מן העפר, דהיינו לקום לתחיה.
 קעד) ואמר ר' אבא עוד וכו': ואר"א,
 עוד יש לדעת, שלמדנו, אותם
 המתעסקים לדעת את רבונם בעוה"ז, ונשמתם
 בשלמותה לעולם הבא, זכו לצאת מהקבר
 משבועת הנשמה שהשביעה למטטרון, כנ"ל. כי
 מטטרון הולך לדעת מי הוא גופה ממש, כמו
 שהנשמה השביעה, ומה הוא, הוא כמ"ש, הנה אנכי
 נצב על עין המים. אף על פי שגוף תלמיד חכם
 הוא, הולך מטטרון לחנון אחר השלמות, שכתוב והיה
 העלמה היוצאת לשאוב, ואמרתי אליה השקיני
 נא מעט מים מכדך. שפירושו, אכור לי רמז
 ידיעת השם ממה שהשגת.

קעה) ואמרה אלי גם אתה שתה: פירושו
 שנתנת לי לדעת, ג' ידיעות,

קעז) * ויהי הוא טרם כלה לדבר וגו'. רבי יצחק אמר רבי יהודה, בעוד
 א שכל העניינים, הוא רוצה לנסות על הגוף, י מאי כתיב, והנה רבקה יוצאת,
 זהו הגוף קדוש, שנתעסק בד"ת, וכתת גופו להשיג ולדעת את קונו. י אשר
 ירדה י לבתואל, אמר רב יהודה, בתו של אל. בן מלכה, בן מלכה של עולם.
 אשת נחור אחי אברהם. ח חברת י השכל, גוף שנדבק בשכל, והיא אח
 הנשמה. וכדה על שכמה, משא החכמה עליה.

קעח) י וירץ העבד לקראתה, י זה מטטרון. ויאמר * הגמיאני נא מעט
 מים מכדך, אמור לי רמו ח חכמתא, בידיעת כוראך, ממה שעסקת בעולם
 שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כדפרשינן, אחר כל זה מה כתיב, י ואשים
 הנזם על אפה והצמידים על ידיה, א"ר אבא, אותם העצמות שנפזרו לכאן
 ולכאן, הוא צומד אותם, ושוקלם זה על זה, כמה דאת אמר י ועצמותיך
 יחליץ.

קעט) אמר רבי ט אבא, באותה שעה, אותו הגוף עומד בארץ ישראל,
 ושם נכנס בו נשמתו. אמר רבי יוחנן, מי מוליך הגוף לארץ ישראל, אמר
 רבי זירא, קודשא בריך הוא עושה י מחילות תחת הארץ, והם י מתגלגלים
 י והולכים לארץ ישראל, הדא הוא דכתיב י וארץ רפאים תפיל.

קפ) אמר רבי יצחק, גבריאל מוליך אותם לארץ ישראל, מניל, דכתיב
 י התלכי עם האיש הזה, וכתיב התם י והאיש גבריאל. אמר רבי יוסי, מאי
 דכתיב, י ולרבקה אח ושמו לבן. י א"ר יצחק, אין יצה"ר י בטל מן העולם
 אע"פ שכלו לא נמצא קצתו נמצא.

קפא) תא חזי בתחלה כשהיה מוטל בעה"ז נקרא לוט, לעה"ב טו יבטל
 מן העולם, אבל טו לא י כולו ונקרא לבן, לא י מנוול כבראשונה, אלא כמאן
 דסחי מנוולו. לבן למאי אצטריך. א"ר שמעון, למעבד פריה ורביה י אצטריך,
 דאמר ר"ש, אם אין יצר הרע כל נמצא, פריה ורביה אינו כנ מצוי.

מסורת זוהר

א) ויהי הוא טרם: (שם) ח"א קלב. ח"ג רכו. רכח. רל. רמב: ת"ז תיח לד. ב) וירץ העבד: שם.
 ב) ואשים הנזם: שם. ד) ועצמותיך יחליץ: (ישעיה נח) ז"ח צ"ח טו שכא תק"ח קי"ב טא שלב. לעיל
 וירא דף קט"ז ציון ה' וש"ג. ה) וארץ רפאים תפיל: לעיל וירא קט"ו ציון ו'. ו) התלכי עם
 האיש: בראשית כד. ז) והאיש גבריאל: לעיל ב"ב ק"ז ציון ב'. ח) ולרבקה אח: שם.

חלופי גרסאות א) נ"א שבכל. ב) נ"א מה. ג) נ"א בת בתואל. ד) נ"א מוסיף לבתואל וכו'. ה) נ"א חברתה.
 ו) נ"א שכל. ז) נ"א זחור. ח) נ"א חכמתך. ט) נ"א ליג אבא. י) נ"א מחלות. יא) נ"א ליג
 מתגלגלים. יב) נ"א הולכים. יג) נ"א מוסיף היינו דא"ר (אה"ל). יד) נ"א בדל. טו) נ"א יבדל. טז) נ"א מוסיף לעתיד לבא
 לא. יז) נ"א מוסיף כולו ולא קצתו. יח) נ"א ליג מנוול. יט) נ"א ליג מן אצטריך ער אינו. כ) נ"א ליג מן דאמר
 ער מצוי. כא) נ"א מצוי (אה"ל). כב) נ"א ומצוי.

מאמר	הסולם	עניני תחיית המתים
על כל דברים אלה שהגוף יאמר לו כל הדברים הנ"ל אף אחד מהם לא יחסר, אז ואדע שהיא האשה, הוא הגוף, מאותה הנשמה, כפי השבעה שהשביעני. (דפו"י דף קכ"ח ע"א * דף קכ"ח ע"ב)	קעז) ויהי הוא טרם כלה וכו' מכאן עד אות קפ"א א"צ ביאור. קפא) תא חזי בתחלה וכו'. לא מנוול כבראשונה, אלא כמי שרחץ עצמו מטנפלו	

קפט) קמו ואזלו, הוא ורבי ייסא ורבי חייא, אשכחיה לרבי אלעזר ברבי שמעון, ה והיה מגלה רזין ב דתפילין, עאלו ב קמיה, ואמרו במאי ב אתעסק מר, אמר לון, טעמא ב דתפילין אמינא, דהא זכאה ב הוא בר נש, דמנח תפילין, וידע טעמא דידהו.

קצ) א מרו אי ניחא קמיה דמר, לימא ב לן מלה. ב אמרו, שמענא ב מאבוך, דקודשא בריך הוא, ה ברחימו סגיאיה דהוה ליה עם ישראל. אמר לון למעבד ליה בי משכנא. כגוונא ב דרתיכא עלאה דלעילא, וייתי דיוריה עמהון, הה"ד א ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענא ב מאבוך דהכא סתים ב טעמא ב דתפילין, בהאי ב פסוקא.

קצא) א"ל ת"ת, כגוונא עלאה, אתעבד מקדש ברתיכו קדישין, ובתר כן, אשרי קודשא בריך הוא דיוריה עמהון, כעניינא דא, וכגוונא דא, אתערו חברייא מארי ב מתניתא בטעמא ב דתפילין, למהוי ההוא גברא דוגמא ב דרתיכי עלאין, רתיכא תתאה, רתיכא עלאה, למיתי ב מלכותא דיליה, וישרי דיוריה עלויה.

מסורת הזהר

א) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: (שמות כ"ה) ח"ב קכו. קמו. רכב. ח"ג ד: קכו. רלו: רפג: ת"ז בהק' יג. תכ"א נה. ת"ע קלב.

חלושי גרסאות א ג"א דהוה. ב ג"א בתפילין. ג ג"א קמו. ד ג"א אתעסקת. ה ג"א תפילין. ו ג"א ליג הוא. ז ג"א אמר. ח ג"א לון. ט ג"א אמר. י ג"א מאבוי. יא ג"א מאבא. יב ג"א ברחיפוחא. יג ג"א ברחמנותיה. יד ג"א דרכיבא. יו ג"א מאבוי. יז ג"א מאבא. יח ג"א דטעמא. יט ג"א דתפילין. כ ג"א דיליה מלכותא. כג ג"א מתניין. יד ג"א תפילין. יט ג"א דרתיכין. כ ג"א דיליה מלכותא.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

כעין המרכבה העליונה של מעלה. ויבא לשכון עמהם. וזהו שכתוב, ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם. ושמענו מאבין שכאן, במקרא הזה, נסתם טעם התפילין.

קצא) א"ל ת"ח וכו': אמר להם בוא וראה המקדש נעשה כעין העליון, בצורת מרכבותיו הקדושות, ואחרי כן, השרה הקב"ה את שכינתו עמהם. כענין הזה וכאופן הזה, העירו החברים בעלי המשנה, בטעם התפילין, שאותו האדם המניח, יהיה דוגמא למרכבות העליונות: למרכבה התחתונה ולמרכבה העליונה. כדי שתבא המלכות שלו וישרה שכינתו עליו.

ביאור הדברים. כבר נתבאר סוד ב' המרכבות, (לעיל ב"א דף פ"ה ד"ה ביאור ע"ש כל המשך) ואין להכפיל דברים, ולשתיהן צריכים. כי יש מעלה במרכבה עלאה שלמעלה מחזה, שאינה במרכבה תתאה שלמטה מחזה. כי אין זוג נוהג אלא במחזה ולמעלה ששם פני אדם, ולא במחזה ולמטה שחסר שם פני אדם. וכן יש מעלה במרכבה תתאה שמחזה ולמטה, שאינה

במרכבה

היינו מדרגות העליונות. לא המציאו אותה לגילוי, ואנו מה נאמר. פירוש. בעת שחכמי האמת מבארים סודות הכתובים, הנה אותן המדרגות שהכתובים מדברים מהן, באות בעצמן לאותם החכמים, בעת ההוא, וממציאות את עצמן שיביאו אותן לגילוי. וזולת הסיוע שלהן לא היה להם כח לגלות שום סוד. וזה שאמר רב דימי, שעליונים החזקים לא המציאו את עצמם ולא סייעו לגלות הכתובים שבפרשה זו. קס ר"י ואמר, בישיבה של חברינו בעלי המשנה הפרשה מגולה.

קפט) קמו ואזלו וכו': קמו והלכו הוא ור' ייסא ור' חייא. מצאו את ר' אלעזר בר"ש, והיה מגלה סוד התפילין. נכנסו לפניו ואמרו לו, במה מתעסק אדונינו, אמר להם טעם התפילין אני אומר. כי אשרי האדם המניח תפילין ויודע הטעם שלהן.

קצ) אמרו אי ניחא וכו': אמרו, אם טוב הוא לפני אדונינו, יאמר לנו איזה דבר. אמרו שמענו מאבין, שהקב"ה ברוב אהבתו שתיה לו לישראל, אמר להם. לעשות לו משכן.

(רמזי דף קכ"ט ע"א.) (קכ"ט ע"ב)

קצב) ותנינן, אית ביה, רזין עלאין, ודוגמיהון, ואית ביה תלת רתיכין, דוגמת עלאין קדישין, רזין דתלת אתוותא, נ דשמהן קדישין, ד עלאין ס תלת, רתיכין, תלתא אתוותא, ארבע פרשיות שליט על ארבע, ועל כך, רזא ו דשיין תלת כתרין, ושיין דארבע כתרין, תלתא מלכין שליטין בגופא, תפילין עלוי קודשא בריך הוא לעילא, אלין תפילין דרישא, תפילין דדרועא ארבע פרשיין.

קצג) לבא, רכיב דוגמא דרתיכא תתאה, ותתאה רכיב. עוד תנינן, דא רכיבא ס דדרועא לתתא. ולבא רכיב דוגמא דאיהו לתתא, ואתמסרון חלופי גרסאות א ג'א רזין. ב ג'א דכלל. ג ג'א דשמה [דשמא] קדישא. ד ג'א עלמין. ה ג'א חלמא. ו ג'א ליג דשיין. ז ג'א רתיכא. ח ג'א דדרועא.

מאמר
הסולם
עניני החיית המתים

בגוף, היינו מחזה ולמטה, שהם כנגד ש' דב' ראשית, ותפילין שעל הקב"ה למעלה, שהם תפילין של ראש ותפילין של יד, והם ד' פרשיות, שהם כנגד ש' דד' ראשית.

פירוש, שמבאר ההפרש בין מרכבה עלאה שלמעלה מחזה, למרכבה תתאה שלמטה מחזה, דהיינו כמ"ש בדבור הסמוך, שבמרכבה תתאה חסר פני אדם שה"ס ה' תתאה של שם הויה, ונמצא שאין במרכבה תתאה רק ג' אותיות יה"ו, וחסר ה' תתאה, ורק במרכבה למעלה מחזה יש ד' אותיות כולם, וז"ש ואית ביה תלת רתיכין, דוגמת וכו' דתלת אתוותא וכו', שיש בה רק ג' מרכבות שה"ס ג' אותיות שמו הקדוש הויה, יה"ו, שה"ס חכמה בינה תפארת, והמלכות חסרה, שהיא ה' תתאה, והם כלולות זו מזו ונבחנו לג"פ יה"ו, שהם ג' מרכבות, אחר שתעלנה להווג שבמרכבה עלאה, כנ"ל בדיבור הסמוך, ארבע פרשיות שליט על ארבע, ארבע פרשיות שבתפילין ה"ס חו"ב תו"מ והם שולטים על ארבע אותיות הויה, כי ארבע אותיות הויה, הם חו"ב תו"מ כנודע, ואומר, שז"ס ש' של ג' כתרין ושל ד' כתרין אשר הש' מג' כתרין רומזת על בחינת המרכבה התחתונה, שאין לה מעצמה אלא ג' אותיות יה"ו וחסרה ה' תתאה, וה"ס ג' מלכים השולטים בגוף מחזה ולמטה שהם גה"י, ונקראים מלכים משום שמחזה ולמטה שייך הכל אל המלכות, וש' של ד' כתרין רומזת על בחינת המרכבה עלאה שיש לה ד' אותיות הויה בשלמות, וה"ס ד' פרשיות של התפילין.

קצג) לבא רכיב וכו': הלב רוכב, בדומה, כמו על מרכבה התחתונה, והתחתון, שה"ס הנוקבא, רוכב, עוד למדנו, שזה המרכבה של הורוע, הוא למטה, דהיינו הנוקבא סוד התפילין של יד, הנקראת זרוע, והלב, שהוא בחינת פתוח

במרכבה עלאה שמחזה ולמעלה, כי מקום גילוי החכמה הוא בהמרכבה שמחזה ולמטה ולא במרכבה שמחזה ולמעלה (כנ"ל ב"א דף ע"ד ד"ה ועלמא דאתגליא עש"ה) לפיכך אין גילוי השלמות זולת בשתי המרכבות ביחד: כי המרכבה תתאה עולה ונכללת בזווג שיש מחזה ולמעלה במרכבה עלאה, ואז מתגלה החכמה במרכבה תתאה. (עי' לניל ב"א דף פ"ו ד"ה אמננס).

וז"ש כנוונא עלאה אתעבר מקדש ברתוכיו קדישין, שהמשכן וכליו נסחדרו בדוגמא לב' המרכבות, ובתר כן אשרי קב"ה דיוריה עמהם, כי אז עלתה מרכבה תתאה למקום מרכבה עלאה, ונכללה בזווג אשר שם, ואז נתגלה החכמה במרכבה תתאה, שה"ס השראת השכינה בתחתונים, כעניינא דא וכנוונא דא, וכו' למהוי ההוא גברא דוגמא דרתיכו עלאין, כן צריך האדם המניח תפילין לכוון באלו ב' המרכבות והסדרים שבהם למיתרי מלכותא דיליה וישרי דיוריה עלויה, כי אז תבא המלכות של הקב"ה, וישרה הקב"ה שכינתו עליו, כי אין גילוי החכמה אלא בסוד המלכות שה"ס מחזה ולמטה, ונקראת שכינה, אבל אין זווג להמשכת החכמה אלא מחזה ולמעלה, וע"כ על ידי שתי המרכבות ביחד מחגלה השלמות.

קצב) ותנינן אית ביה וכו': ולמדנו שיש בתפילין סודות עליונים ודוגמות שלהם, ויש בו במחזה ולמטה ששם המלכות, שלש מרכבות, בדומה לעליונים הקדושים, שהן סודות שלש האותיות של שמו הקדוש יה"ו, כי ג' מרכבות הן, שהן ג' אותיות יה"ו, ארבע פרשיות שולטות על ארבע אותיות שמו הקדוש, ועל כך הוא סוד הש' של שלש כתרין וש' של ד' כתרין, שפירושן, ג' מלכים שולטים (רמרי דף קכ"ט ע"ב)

בידיה (ב) לאעלאה לון כל י חילי שמיא, כך לבא הוא רכיב לתתא, ואתמסרו בידוי כל אברי גופא.

קצד) ועילא מניה ארבע פרשיין על מוחא דרישא ד איהו, אבל קב"ה, ו שליטא עלאה מלכא מכלא. ו רוא י דחכמתא דא, הוא, כגוונא דמקדשא דכתיב, * ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה פ מזה, ועלייהו דיוריה דמלכא, בארבע אתוון, תרין רתיכין.

מסורת הזהר

(א) ועשה כרוב אחד: (שמות כ"ה) ח"א יא: לב: ח"ג רכט.

דרך אמת

(ב) להנניס [לכל זכא השמים, כרס"ג].

חלופי גרסאות ח נ"א לאענאה, ז נ"א חיל, ג נ"א ועלאה, ד נ"א ל"ג איתו, ונ"א ואיתו רכיב (אה"ל). ה נ"א מוסיף קב"ה הוא [דהוא], ו נ"א שלסא, ז נ"א ורות, ח נ"א חכמתא, ט נ"א ל"ג מזה.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

כל חילי שמיא, בשעה שהחכמה מחגלית בו נמסר בידו כל צבאות השמים, כי הארת החכמה, כוללת ומכנסת תחתיה כל המדרגות. כך לבא הוא רכיב לתתא דהיינו גילוי החכמה מבחינה (ב) הנ"ל, שהלב נכלל במרכבה תתאה ונמשך עמהם ובא וזאיר למטה מחזה, ואתמסרו בידוי כל אברי גופא, ונמסרו בידוי כל מדרגות הגוף, דהיינו שמחזה ולמטה. מחזה ולמעלה דז"א נבחן לבחינת ז"א שנקרא שמים, וע"כ כל המדרגות התליות שם מכונים צבאות השמים, ומחזה ולמטה דז"א נבחן לבחינת הנוקבא, הנקראת נוף, והמדרגות התליות שם מכונים אברי הגוף.

מחזה ולמעלה, רוכב, בדוגמא שהוא למטה מחזה, ונמסרו בידו להנניס כל צבאות השמים, וכך הלב רוכב למטה ונמסר בידו כל אברי הגוף.

פירושו, כי התגלות הארת החכמה נקרא רוכב על המרכבה, ולפיכך רק המלכות היא הרוכב, שבה נוהג גילוי, ונתבאר לעיל בדבור הסמוך, שהמרכבה עלאה שמחזה ולמעלה היא בחינת חסדים מכוסים, אבל שם הוא מקום הזווג, ולא במרכבה תתאה ע"ש, ונמצא שעיקר גילוי החכמה הוא בהכרח במרכבה עלאה, אלא לא לעצמו אלא כדי להשפיע למרכבה תתאה, והמלכות דמרכבה עלאה שלמעלה מחזה, נקראת משום זה, לב, על שם ל"ב נתיבות החכמה שמתגלות בה, ועל כן יש ב' בחינות גילוי חכמה בלב, (א) כשהוא למעלה מחזה במקומו, שאז אינה מתגלה החכמה לעצמו אלא כדי להשפיע למרכבה תתאה, (ב) כשמרכבה תתאה עולה ונכלל בו ומקבל ממנו החכמה, ונבחן אשר מלכות זו דהיינו הלב, יורד עמהם למטה מחזה, ומגלה שם הארת החכמה למטה.

קצד) ועילא מניה וכו': ולמעלה מן הלב, הם ארבע פרשיות על מוח הראשי אבל הקב"ה שליט עליון עליהם, מלך הכל. פירושו תפילין של יד, נבחן לבחינת הלב שהיא מלכות כנ"ל, שבה נוהג גילוי חכמה כנ"ל, אבל תפילין של ראש נבחן לבחינת מוח, שה"ס ז"א, שהוא מלך שליט בחסדים מכוסים שמקבל מאו"א עלאין, בסוד כי הפך חסד הוא, ואין הארת חכמה יכולה להתגלות במקומו, וז"ש אבל קב"ה שליטא עלאה מלכא מכלא, שבארבע פרשיות של ראש הקב"ה, שה"ס ז"א, הוא השולט, ואין גילוי הארת חכמה נוהג שם.

וז"ש לבא רכיב דוגמא דרתיכא תתאה, דהיינו בחינה א' דגילוי החכמה, שאינה לצורך עצמו, וע"כ נבחן שמאיר בדומה למרכבה תחתונה, כלומר רק להשפיע, ולא הארה ממשית לעצמו, ואומר הטעם שהוא משום, ותתאה רכיב, שרק במרכבה תתאה שלמטה מחזה, שייך רכיבה ממש, וז"ש עוד תנינן דא רכיבא דדרועא, רכיבה זו של הורוע, שה"ס תפילין של יד דהיינו המלכות, לתתא, נוהג רק למטה מחזה, ולבא רכיב, בחכמה למעלה מחזה, דוגמא דאיהו לתתא, דהיינו בדומה כמו למטה, כי צריך להשפיע חכמה למטה למרכבה תתאה, ומשום שאינה מאירה לעצמו אינה נבחנת בו להארה ממשית, כנ"ל, ואתמסרון בידיה לאעלאה לון

ורוא דחכמתא דא וכו': וסוד החכמה, זה הוא כמו בבית המקדש, שכתוב ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה, ועליהם שכינת המלך בארבע אותיות הוי"ה, י"ה על כרוב הימני וי"ה על כרוב השמאלי, ובשתי מרכבות, דהיינו מרכבה עלאה על כרוב הימני ומרכבה תתאה על כרוב השמאלי.

קצה) וכהאי גוונא, לבא ומוחא, ב לבא מכאן, ומוחא מכאן, ועלייהו
 ב מדוריה דקודשא בריך הוא, ג בארבע פרשיין. א"ר אלעזר, מכאן ולהלאה
 רזי ד דכתרי אתוותא, ופרשיין בגופייהו ורצועותיהון, הלכה למשה מסיני,
 ורמיזא דלהון אתגלי, וטעמא דכלא בתלת ז עשר מכילין.

קצו) אמר רבי יהודה ב אלמלא לא אתינא, אלא בדיל רזא דא ב די. אמרו
 ליה, זכאה חולקך לעלמא דאתי י דכל רז לא אניס לך. אמרו ליה
 יא אתינא * קמיה דמר, למנדע רזא דהאי פסוקא, ויוסף אברהם ויקח אשה
 ושמה קטורה.

קצו) אמר, פירושא דהאי פסוקא, כמה דגלו חברנא, מארי מתניתין, דכד
 נשמתא ייתי בההוא גופא קדישא דילה, הא י מילינא י הו, על חיביא,
 דיקומון י ויכשרון י עובדין, ויתן להו מזיוא יקרא דיליה, דינדעון, ויתבונן,
 ויזכון זכותא שלימתא.

קצח) וכד חמא שלמה דא י הוה י סגי י ואמר * ובכן ראיתי רשעים
 קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו, שיבאו ויחיו, ממקום קדוש. י ותנינן,
 א"ר אבא א"ר יוחנן, כתיב ב היהפוך כושי עורו ונמר חברברותיו, כך
 הרשעים, שלא זכו לשוב בעולם הזה, ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא
 יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתיב, ויוסף אברהם ויקח אשה, ושרוצה לעשות
 להם נשמה לגופם, ולקרנם בתשובה, כד"א ג ואת הנפש אשר עשו בחרן.

מסורת הזהר

א) ובכן ראיתי רשעים קבורים: (קהלת ח') ח"א קיד: קפת. ח"ג רטו. ת"ו חס"ט צט: קנ. קיא. קסו.
 ב) היהפוך כושי עורו: (ירמיה י"ג) ג) ואת הנפש—בחרן: לעיל לך כ' ציון ב'.

חלופי גרסאות א לבא מכאן ומוחא מכאן. ב ג"א מדיורית. ג ג"א מוסיף בארבע ארבע (ר"א). ד ג"א
 דסתרי. ה ג"א ורצועותהן. ו ג"א ורמזא. ז ג"א מוסיף מכילין דרחמי. ח ג"א אלו. ט ג"א
 די. י ג"א כל. יא ג"א קאתינא. יב ג"א מלייא. יג ג"א מצלאה (אה"ל). יד ג"א ליב הו. יז ג"א יכשרון. יח ג"א
 עובדיו. יט ג"א תוה. כ ג"א סגי ואמר. יא ג"א אמר ול"ג סגי. יט ג"א ליג מן ותנינן עד כך.

עניני תחיית המתים

הכולם

מאמר

בעלי המשנה, שבעת שהנשמה תבוא באותו
 גוף הקדוש שלה, אז אלו הדברים, דהיינו ויוסף
 וגו' יהיו נאמרים על הרשעים, שיקומו לתחיה,
 ויטיבו מעשיהם, והנשמה תתן להם מזיו יקר
 שלה, כדי שידעו וישובו ויזכו זכות שלמה.

קצח) וכד חמי שלמה וכו': וכששלמה ראה
 את זה, היה תוהה מאד, ואמר,
 ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו, וממקום קדוש
 יהלכו, דהיינו שיבאו ויחיו ממקום קדוש.
 דהיינו שיקומו בתחית המתים.

ותנינן א"ר אבא וכו': ולמדנו, א"ר אמר ר'
 יוחנן, כתוב היהפוך כושי עורו ונמר
 חברברותיו, כך הרשעים, שלא זכו לשוב בעולם
 הזה, ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא יקטירו
 לעולם הבא. כלומר שגם שיקומו לתחיית
 המתים, מכל מקום לא יכלו לעשות מעשים

קצה) וכהאי גוונא לבא וכו': וכעין זה הוא,
 הלב והמות, שהם תפילין של

יד ותפילין של ראש, הלב מכאן, והמוח מכאן,
 ועליהם שכינת המלך, בד' פרשיות. א"ר
 אלעזר, מכאן ואילך, הם סודות של כתרי
 האותיות: הפרשות בגופיהם, דהיינו הבתים,
 ורצועותיהן הם הלכה למשה מסיני, והרמז
 שלהם כבר נגלה, דהיינו בכיור שלפנינו,
 וטעם הכל, הוא בסוד י"ג מדות הרחמים.

קצו) א"ר יהודה וכו': אר"י, אלמלא לא באנו
 אלא בשביל סוד הזה די לנו, אמרו
 לו, אשרי חלקך לעולם הבא, שכל סוד לא
 צעלם ממך. אמרו לו, באנו לפני אדונינו לדעת
 הסוד של פסוק הזה, ויוסף אברהם ויקח אשה
 ושמה קטורה.

קצז) אמר פירושא וכו': אמר, הפירוש של
 פסוק הזה הוא כמו שגילו החברים

(דפו"י דף קכ"ט ע"ב ס) ק"ל ע"א

חיי שרה

טא

קצט) אמר רבי אלעזר, תא חזי, מה כתיב, ב * ותלד לו את זמרן ואת יקשן, הרבה מעשים רעים, עד שנגרשים מן העולם, דכתיב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר ב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', ועל האחרים נאמר ג והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע וגו'.

ד) אמר, רבי יהודה האי משמע על ב פרשתא, ומשמע ג דאותו זמן ינקרא ה אברהם ובמקומו נקראת יצחק, כדקאמרן, הה"ד י ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את י יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי עם ידיעת החי, שהוא חי ז העולמים, ח לדעת ולהשיג, מה שלא השיג בעולם הזה הה"ד ט כי מלאה הארץ דעה את פ ה' (ע"כ מדה"נ).

י) רבי יצחק פתח ואמר, י וישב העפר על הארץ י כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תא חזי, ב) כד ברא קודשא בריך הוא לאדם, נטל עפריה מאתר דמקדשא, ובנה גופיה מארבע סטרין דעלמא. דכלהו יהבו י"א ליה חילא, לבתר ג) אתרק עליה רוחא דחיי, כד"א ז ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. לבתר קם וידע דאיהו מעילא ותתא, וכדין אתדבק וידע י) חכמה עלאה.

כ) כגוונא דא, כל בר נש דעלמא, איהו כליד מעילא ותתא, וכל אינון דידעין לאתקדשא בהאי עלמא כדקא יאות, כד אולידו בר. משכין עליה רוח י) קדישא, מאתר דכל י) קדישי נפקין טו מניה, ואלין אקרון בנין לקב"ה, בגין דגופא אתעביד טו בקדושה כדקא יאות, הכי נמי יהבין ליה רוחא מאתר עלאה קדישא י) כדקא חזי, והא אתמר.

דרך אמת

ה) בראשית ל"ד ב' ג' ט"ז ע"ו.

מסורת הוהר

א) ותלד לו את זמרן: בראשית כ"ה. ב) ורבים

מישני אדמת: לעיל פרשת נח דף ע"ד ציון י"א.

ג) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א דף ז' ציון א'. ד) ויהי אחרי מות אברהם: (בראשית כ"ה) ח"א

קלה: ח"ג שב. ה) כי מלאה הארץ דעה: לעיל וירא דף קט"ז ציון ז. ו) וישב העפר: לעיל פרשת

לך מ' ציון א' ז) ויפח באפיו: (בראשית ב') ח"א רלה. ח"ב צד:

חלופי גרסאות ח) נ"א וילד את פלדש ואת ידלף. ט) נ"א מוסיף פרשתא דא (אה"ל). י) נ"א דמאותו. י"א

עבר שם. ונ"א נאבר. ונ"א אבר. כ) נ"א מוסיף הנשמה אברהם. ל) נ"א יצחק וגו' ול"ג בנו

וישב יצחק. ז) נ"א לעולמים. ח) נ"א לרעתו. ט) נ"א מוסיף ה' כמים לים מכסים. י) נ"א כשהיה וגו'.

יא) נ"א ביה (אה"ל). יב) נ"א חכמתא. יג) נ"א קודשא. יד) נ"א קדושין. טו) נ"א מיניה. טז) נ"א בקדושא. יז) נ"א כדחזי.

מאמר

טובים, משום שלא זכו בחייהם. מכאן ואילך עד הסיום של מדרש הנעלם, א"צ ביאור.

רא) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח ואמר.

וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח

וגו', בוא וראה, כאשר ברא הקב"ה את האדם,

לקח עפרו ממקום המקדש, ובנה גופו מארבע

רוחות העולם שכל אחד נתן לו כח. ואחר כך,

הריק עליו רוח החיים, כמו שאתה אומר, ויפח

באפיו נשמת חיים. אחר כך קם, וידע שהוא כלול

(דכו"י דף ק"ג ע"א * דף ק"ג ע"ב)

הסולם

עניני החיית המתים

מלמעלה ומלמטה, ואז נתדבק בה, וידע חכמה עליונה.

רב) כגוונא דא וכו': כעין זה, כל אנשי העולם

כלולים מלמעלה ומלמטה. וכל אלו

היודעים לקדש את עצמם בעולם הזה כראוי,

כשהם מולידים בן, ממשיכים עליו רוח קדוש,

מן המקום, שכל הקדושות יוצאות ממנו, ואלו

נקראים בנים למקום, משום שהגוף שלהם

נעשה

(ג) ת"ת, בשעתא דזמין בר נש, למיהב חושבן עובדוי, עד לא יפוק מעלמא, ההוא יומא, ה' יומא דחושבן איהו, דגופא ונשמתא יהבי חושבנא. לבתר נשמתא ב' אתפרשא ג' מיניה, וגופא תב לארעא, וכלא תב לאתריה דאתנסיב מתמן, והא אוקמוה, עד זמנא דקב"ה זמין לאחייא ד' מתייא, כלא גניז קמיה.

(ד) וההוא גופא ממש, וההיא נשמתא ממש, זמין קב"ה לאתבא לעלמא כמלקדמין, ולחדתא אנפי עלמא, הה"ד * יחיו מתיך נבלתי יקומון. וההיא נשמתא ממש, גניזא קמי קב"ה, ה' ותבת לאתרה, כפום ו' ארחא. י' כד"א ב' והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולזמנא דזמין קב"ה לאחייא מתייא זמין איהו לארקא טלא מרישיה ט' עלייהו, ובההוא ט' טלא יקומון ט' כלא מעפרא.

(ה) הה"ד ג' כי טל אורות טלך, מאי טל אורות, אורות ממש, מאינן נהורין דלעילא, י' דבהון זמין לארקא חיינ לעלמא, בגין י"ב דאילנא * דחיי, יריק חיינ דלא פסקין לעלמין, דהא השתא פסקין, בגין דהא י"ג חויא בישא שלטא, י' ואתכסי סיהרא, ובגין כך, כביכול פסקין י"מ מימוי, וחיינ לא ט"ו שלטין בעלמא ט"ו כדקא יאות.

(ו) ובההוא זמנא, ההוא יצר הרע, דאיהו י' חויא בישא, יסתלק מעלמא.

דרך אמת

(ה) נשא קמיה.

מסורת הזהר

(א) יחיו מתיך: לעיל וירא קט"ו ציון ז' (ב) והרוח תשוב: לעיל לך דף מ' ציון א. ג) כי טל אורות: לעיל וירא דף קט"ו ציון ו'.

חלופי גרסאות א' ג'א ויומא. ב' ג'א אתפרשת (אה"ל). ג' ג'א מניה. ונ"א מגופא (אה"ל). ד' ג'א מתייא. ה' ג'א ותאב. ו' ג'א אורחא. ז' ג'א לטג מן כד"א עד ולזמנא. ח' ג'א ל"ג עלייהו. ט' ג'א כלהו (אה"ל). י' ג'א די בהי. י"א ג'א דאלנא. י"ב ג'א חוייא. י"ג ג'א ואתכסיא. י"ד ג'א ואתכסייא. י"ה ג'א מיומיו (ד"ק). טו ג'א שלטין. טז ג'א כדקיאוח. יז ג'א חוייא. יח ג'א חוייא.

מאמר

נעשה בקדושה כראוי, וכן נותנים לו רוח ממקום קדוש עליון כראוי, והוא נתבאר.

(ג) ה"ח בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שאדם עתיד לתת חשבון על מעשיו,

מסרם שיצא מן העולם, יום זה הוא יום של חשבון, אשר הגוף והנשמה נותנים חשבון. אחר זה הנשמה יוצאת מן הגוף ונפרדת ממנו, והגוף, שנכבד מעפר, שב לעפר, והכל חוזר אל המקום שלוקחו משם. וכבר בארוהו, ועד הזמן שהקב"ה עתיד להחיות המתים, יהיה הכל גנוז לפניו.

(ד) וההוא גופא ממש, וזאתו הגוף ממש, וזאתו הנשמה ממש, עתיד הקב"ה

להחזיר לעולם כבתחלה ולהחדש פני העולם. וזה שכתוב, יחיו מתיך נבלתי יקומון, וזאתו הנשמה ממש גנוזה לפני הקב"ה, שחוזרת

למקומה אחר פטירת האדם לפי מעשיה, כמו

(טו"ז דף ק"ל ע"ב * דף ק"א ע"א)

הסולם

עניני החיית המתים

שאתה אומר, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, ובזמן שהוא עתיד להחיות המתים, הוא עתיד להריק טל מראשו עליהם, ובטל הזה יקומו כל הגופים מעפר.

(ה) הה"ד כי טל אורות טלך: ושאל מהו טל אורות, ואומר, הוא אורות

ממש, מאלו האורות של מעלה, שבהם עתיד להוריק חיים לעולם, אשר עץ החיים, שהוא ז"א, יריק אז חיים שאינם נפסקים לעולם. כי

עתה החיים נפסקים, משום כי בעת שנחש הרע שולט, הלבנה מתכסה, דהיינו שנפסק הוויג של חמה ולבנה העליונים, שהם זו"ן, ומשום זה, נפסקים כביכול מימיו של ז"א, שה"ס עץ החיים, ועל כן החיים אינם שולטים כראוי בעולם.

(ו) ובההוא זמנא וכו': ובעת ההוא, אותו יצר הרע, שהוא נחש הרע, יסתלק מן

העולם, ויעביר אותו הקב"ה, כמו שנאמר, ואת רוח

ויעבר ליה קביה, כמה ב דאת אמר כ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ולבתר דאיהו יתעבר מעלמא, סיהרא לא י אתכסיא, ונהרא דנגיד, ונפיק, לא ייפסקון מבוועי, וכדין כתיב י והיה אור הלבנה כאור י החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגו'.

(ז) אמר ר' חזקיה, אי תימא, דכל גופין דעלמא, יקומון י ויתערוון מעפרא, י אינון י גופי י דאתנטיעו בנשמתא חדא, מה תהא י מנייהו. א"ר יוסי, אינון גופין, דלא זכו ולא אצלחו, הרי אינון כלל הוו, כמה דהוו עץ יבש בההיא עלמא, הכי נמי י בההוא י זמנא, וגופא י בתראה, דאתנטע ואצלח, יו ונטל יו שרשוי, כדקא יאות, י יקום.

(ח) י ועליה כתיב י והיה כעץ שתול על מים וגו', והיה עלהו רענן י וגו'. דעבד י איבין, ונטע שרשין, ואצלח כל כדקא יאות. ועל ההוא גופא קדמאה, יי דלא עבד איבין, ולא נטע יי שרשין, כתיב י והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'. כי יבא טוב, דא תחיית המתים.

(ט) ויתנהיר ההוא נהורא, דומין לאנהרא להו כד לצדיקיא, דהוה גניו קמיה, מיומא דאתברי עלמא, דכתיב, י וירא אלהים את האור כי טוב, וכדין, זמין קב"ה לאחייא כה מתייא, וכתיב י וזרחת לכם יראי שמי שמש

מסורת הזהר

(א) ואת רוח הטומאה: לעיל ב"ב דף ר' ציון ז' (ב) והיה אור הלבנה: לעיל ב"א שי"ב ציון א'.
 (ג) והיה כעץ שתול על טים: (ירמיה יז) ח"א קנה. ח"ג צו. (ד) והיה כערער בערבה: (ירמיה י"ז) ח"א קנה. רכז: ת"ז ח"א פא: (ה) וירא אלקים את האור: לעיל ב"ב צ"ה ציון ג'. (ו) וזרחת לכם יראי שמי: לעיל וירא ט' ציון ה'.

חלוסי גרסאות א נ"א דאתמר. כ נ"א ליג מן ואת עד ולבתר. נ נ"א אתכסיא. ד נ"א מוסיף ונפיק לא פסקין מימיו ולא יפסקון. ס נ"א יפסקו. ו נ"א החמה וגו'. ז נ"א יתערוון (אה"ל). ח נ"א אילין (אה"ל). ט נ"א גופין. י נ"א דאתנטעו. יא נ"א מינייהו. יב נ"א בחאי. יג נ"א עלמא (אה"ל). יד נ"א מוסיף בתראה יקום. טו נ"א ונטל. ונ"א ליג ונטל. טז נ"א שרשיה. יז נ"א ליג יקום. יח נ"א עליה. יט נ"א מוסיף ועל יובל ישלח שרשוי ולא יראה כי יבא חוס והיה וליג וגו'. כ נ"א איבין. כל נ"א כדקיאות. כב נ"א ליג מן דלא ער כתיב. וכנ"א דלא זכה ולא אצלח. כג נ"א מוסיף שרשין ולא זכה ולא אצלח. כד נ"א לצדיקיא. כה נ"א מתייא.

מאמר	הכולם	עניני תחיית המתים
רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבוועיו, ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'.	רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבוועיו, ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'.	רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבוועיו, ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'.
(ז) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנוטעו בנשמה אחת דהיינו שנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחר זה, כנודע, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד.	(ז) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנוטעו בנשמה אחת דהיינו שנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחר זה, כנודע, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד.	(ז) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנוטעו בנשמה אחת דהיינו שנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחר זה, כנודע, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד.
אמר ר' יוסי, אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם החוץ, כן הם יאיו לעת תחיית המתים, ורק גוף אחרון.	אמר ר' יוסי, אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם החוץ, כן הם יאיו לעת תחיית המתים, ורק גוף אחרון.	אמר ר' יוסי, אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם החוץ, כן הם יאיו לעת תחיית המתים, ורק גוף אחרון.
(רמ"ז דף קל"א ע"א)		לתחיית

צדקה וגו', וכדין יתגבר טוב בעלמא, וההוא דאתקרי רע, יתעבר מעלמא, א כדאמרן. וכדין אינון גופין קדמאי, י להו כלא י הו. (רי) אמר רבי יצחק זמין קב"ה לארקא עליהו, על אינון גופין, רוחין אחרנין, ואי זכאן בהון, יקומון בעלמא י כדקא יאות, ואי לאו, יהון י קטמא, תחות י רגליהון י דצדיקיא, י דכתיב י ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. וכלא י אתקם, ואתעתד קמי קב"ה, וכלהו במניינא הו, כד"א י המוציא במספר צבאם וגו'.

(ריא) תא חזי, הא אתמר, כל אינון מתין י דבארעא דישראל, יקומון בקדמיתא, בגין, י דקב"ה יתער עליהו, י ויוקים לון, עליהו י כתיב יחיו מתין, י אלין אינון י די בארעא דישראל. נבלתי יקומון, אלין אינון דבגו ארעאן אחרנין, דלא כתיב בהו י תחייה, אלא קימה. י דהא רוחא דחיי, לא תשרי אלא בארעא קדישא י דישראל, ובגין כך, כתיב בהו, יחיו מתין, י ואינון דלבר, יתברי גופא דלהון, ויקומון גופא, בלא רוחא, ולכתר יתגלגלון תחות עפרא, עד י דימטון לא"י, ותמן יקבלון נשמתא, ולא ברשו אחרא, בגין דיתקיימון בעלמא כדקא חזי.

(ריב) רבי אלעזר ורבי ייסא, הו יתבי ליליא חד, ועסקי באורייתא. אמר רבי אלעזר, תא חזי, בשעתא דקודשא בריך הוא, זמין לאחייא מתייא, כל

מסורת הזהר

(א) ורבים מישני אדמת: נח דף ע"ד ציון א. (ב) המוציא במספר צבאם (ישעיה מ') ח"א קסד ח"ב קה. קסח: קעא: רלא: ת"ז תמ"ט פה:

חלוסי גרסאות א נ"א כדאמרן. ב נ"א ליהו. ג נ"א ליב הו. ד נ"א כדקיא. ה נ"א קיטמא. ונ"א מוסיף אטר קיטמא. ז נ"א רגליהו. ח נ"א דצדיקיא. ט נ"א מוסיף דכתיב ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם וכתוב (אה"ל). ט נ"א קם. י נ"א בארעא. יא נ"א דקב"ה חיים עליהו יתער ויקני עליהו דכתיב (אה"ל). יב נ"א ויקני עליהו ול"ג ויוקים לון, יג נ"א דכתיב. יד נ"א אלין. טו נ"א ל"ג די. טז נ"א תחיה (אה"ל). יז נ"א ל"ג דהא. יח נ"א ל"ג דישראל. יט נ"א מאינון. כ נ"א דמטון.

מאמר	הסולם	עניני תחיית המתים
להחיות המתים. וכתוב, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו', כי אז יתגבר הטוב בעולם, ואותו שנקרא רע יהיה נעבר מן העולם. כמו שאמרנו. ואז אלו גופים הקודמים להאחרון. יהיו כמו שלא היו, כנ"ל.	רוח, ויקום אותם. עליהם כתוב, יחיו מתין אלו הם, שבארץ ישראל. נבלתי יקומון, אלו הם שבארצות אהרות, שלא כתוב בהם תחיה אלא קימה, כי רוח החיים אינו שורה, אלא בארץ הקודש של ישראל. ומשום זה כתוב רק בהם יחיו מתין. ואלו שמחוץ לארץ יהיה נברא הגוף שלהם, ויקומו לתחיה גוף בלא רוח, ואחר כך יתגלגלו תחת עפר הארץ, עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו הנשמה, ולא ברשות אחר, בשביל שיתקיימו בעולם כראוי.	רוח, ויקום אותם. עליהם כתוב, יחיו מתין אלו הם, שבארץ ישראל. נבלתי יקומון, אלו הם שבארצות אהרות, שלא כתוב בהם תחיה אלא קימה, כי רוח החיים אינו שורה, אלא בארץ הקודש של ישראל. ומשום זה כתוב רק בהם יחיו מתין. ואלו שמחוץ לארץ יהיה נברא הגוף שלהם, ויקומו לתחיה גוף בלא רוח, ואחר כך יתגלגלו תחת עפר הארץ, עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו הנשמה, ולא ברשות אחר, בשביל שיתקיימו בעולם כראוי.
(רי) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, עתיד הקב"ה להריק עליהם, על אלו גופים הקודמים לאחרון, רוחות אחרים, ואם הם זוכים בהם, שיכלו ללכת בדרך הישר, יקומו בעולם כראוי, ואם לא, יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים, שכתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', והכל הוקם ונועד לפני הקב"ה, וכולם הם במנין לעת התחיה, כמש"א, המוציא במספר צבאם וגו'.	(ריב) ר' אלעזר ור' ייסא וכו': ר"א ור"י, היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר ר' אלעזר, בוא וראה, בשעה שעתיד הקב"ה להחיות המתים, כל אלו הנשמות שיתעוררו לפניו, תהיינה עומדות כולן לפניו צורות צורות, באותה הצורה ממש שהיו בעולם	(ריב) ר' אלעזר ור' ייסא וכו': ר"א ור"י, היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר ר' אלעזר, בוא וראה, בשעה שעתיד הקב"ה להחיות המתים, כל אלו הנשמות שיתעוררו לפניו, תהיינה עומדות כולן לפניו צורות צורות, באותה הצורה ממש שהיו בעולם

(דברי דף קליא ע"א)

אינן נשמתין ^א דיתערון קמיה, כלוהו ^ב קיימין, דיוקנין דיוקנין קמיה, ^ג בההוא דיוקנא ממש, דהוו בהאי עלמא, ונחית לון קודשא בריך הוא, ויקרי לון בשמהן, כמה דאת אמר * לכלם בשם יקרא. וכך נשמתא תיעול ^ד לדוכתה, ויקומון בקיומא ^ה בעלמא כדקא חזי, וכדין ^ו יהא עלמא שלים, ועל ההוא זמנא כתיב, ^ז וחרפת עמו יסיר וגו', מאי וחרפת עמו יסיר. דא יצר הרע, דאחשיך אנפי בריין, ושליט בהו.

ריג) אמר רבי יוסי, הא חמינן, כל ^א זמנא דבר נש קאים ברוחא דא. לאו איהו מסאב, נפקא נשמתיה ^ב מניה, איהו מסאב. אמר ליה ודאי הכי הוא ^ג והכי אתמר, דהא ההוא יצר הרע, כד נטיל רוחא דבר נש, סאיב ליה ^ד ואשתאר גופא מסאב, ושאר עמין ^ה עעכו"ם, כד אינון בחייהון אינון מסאבין, דהא מסטרא מסאבא אית לון נשמתין, ^ו וכד אתריק מניה ההוא מסאבו, אשתאר גופא בלא מסאבו כלל.

ריד) בגין כך ^א מאן דאתדבק באתתא דשאר עמין ^ב עעכו"ם, אסתאב איהו. וההוא ברא ^ג דאתיליד ליה, יקבל עליה רוח מסאבא. ^ד ואי תימא, הא בסטרא דאבוי מישראל קא אתיא, אמאי יקבל עליה רוח מסאבא. תא חזי, דהא בקדמיתא אסתאב ^ה אבוי, בשעתא דאתדבק בההיא אתתא, דאיהי מסאבא, ^ו וכיון דאב איהו ^ז אסתאב, ^ח בההיא אתתא דאיהי מסאבא, כל שכן ^ט דאיהו ברא ^י דאתיליד ^{יא} מנה, ^{יב} יקבל ^{יג} עליה רוח מסאבא. ולא עוד, אלא ^{יד} דעבר

מסורת זוהר

א) לכלם בשם יקרא: (שם) ח"א ב. רכו: ח"ב טו. קעא: רכו. ח"ג רלג. ת"ז ת"א פא. תמ"ט פה: ת"ו פו. תנ"ז צא. תקיח קא. ב) והרפת עמו יסיר: שם כ"ה.

חלוסי גרסאות א) נ"א דאתערין (אה"ל). ב) נ"א קיימן. ג) נ"א כההוא. ד) נ"א לדוכתה. ונ"א לאיברה (אה"ל). ה) נ"א לעלמא (אה"ל). ו) נ"א זימנא. ז) נ"א מיניה. ח) נ"א ותא. ט) נ"א אשתאר. י) נ"א עעזי יא) נ"א כד. יב) נ"א מוסיף מאן דאתדבק בהו סאיב לגרמיה ואסתאב ובג"כ מאן. יג) נ"א עעזי. יד) נ"א דאתיליד. טו) נ"א ליג מן ואי עד תיח. טז) נ"א ל"ב אבוי. יז) נ"א דהא. יח) נ"א מוסיף אסתאב והוי מסאב. יט) נ"א וההיא אצחא איהי מסאבא. כ) נ"א ההוא ונ"א דההוא, כל נ"א דאתיליד. כב) נ"א ל"ג מנה. כג) נ"א דיקבל (אה"ל). כד) נ"א ל"ג עליה. כה) נ"א עבר.

עניני תח"מ

הסולם

מאמר

הוא להיפך, כשהם בחיים הם טמאים, כי מצד הטומאה נמשכות להם נשמותיהם, וכשגופם נתרוקן מן טומאה ההוא, דהיינו שמתים והנשמה יוצאת מהם, נשאר הגוף בלי שום טומאה, וע"כ אינם מטמאים. והיינו כמ"ש ר"ש, קברי עכו"ם אינם מטמאים באהל.

ריד) בגין כך מאן וכי: משום זה, מי שנתדבק באשה, מעמים אחרים עובדי עבודת כו"ם, הוא נטמא, והבן הנולד לו ממנה, מקבל עליו רוח הטומאה. ואם תאמר, הלא מצד אביו בא מישראל ולמה יקבל עליו רוח הטומאה.

ת"ח דהא וכי: בוא וראה, כי בתחלה נטמא אביו, בשעה שנתדבק באשה ההיא שהיא טמאה, וכיון שהאב נטמא באשה ההיא שהיא טמאה, מכל שכן שהבן הנולד ממנה, יקבל עליו רוח הטומאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה,

שכתוב

הזה ויוריד אותן הקב"ה אל הגופים שלהם, ויקרא אותן בשמות, כמו שאתה אומר, לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תכנס למקומה בגוף, ויקומו לתחיה בעולם כראוי, ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו זמן כתוב, וחרפת עמו יסיר וגו', מהו וחרפת עמו יסיר, זהו יצר הרע, שיסיר מן העולם המחשיך פניהם של הבריות ושילט בהם. ריג) אמר ר' יוסי וכי: אר"י, הרי אנו רואים, כל זמן שהאדם נמצא ברוח זה, אינו טמא, יצא נשמתו ממנו, הוא טמא. ובקש לידע הסעם, אמר לו ודאי כן הוא, וכן למדנו, כי יצר הרע ההוא, כשנוטל רוחו של אדם, כי הוא יצה"ר והוא מלאך המות, מטמא אותו, ונשאר אחריו הגוף טמא. כי עם כח הוהמא של עצה"ד נוטל נשמתו של אדם, ווהמא הוה הוא שורש כל הטומאה. ועמים האחרים עובדי עבודת כו"ם,

(דפו"י דף קל"א ע"א * דף קל"א ע"ב)

על אורייתא דכתיב, * כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו, בגין דקני על האי ברית ה' קדישא.

רטו) אמר רבי אלעזר, תא חזי, דהא אתמר, דכיון דידע אברהם י אבינו י חכמתא, בעא לאתפרשא מכל שאר עמין, ולא לאתדבקא בהו, ובגין כך כתיב, ו' ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו', מבנות הכנעני ודאי י רזא איהו, כד"א י' ובעל בת אל נכר. אשר אנכי יושב בקרבו, אנכי דייקא, י' כתיב הכא אשר אנכי, וכתיב התם י' אנכי עשיתי ארץ. וכל דא, בגין דלא לאסתאבא בהו.

רטז) תא חזי, האי מאן דאעיל ה' האי ברית ה' קדישא, י' בההיא אתתא י' דשאר עמין י' עעכו"ם, גרים י' לאסתאבא אתר אחרא, ועל דא כתיב ה' תחת שלש רגזה ארץ וגו'. ואע"ג דאומי ליה בהאי ברית, לא אבטח ביה אברהם, עד דצלי צלותיה קמי קב"ה, ואמר ה' אלקי השמים י' וגו' הוא ישלח מלאכו, ודאי דא מלאך הברית, בגין דיתנטיר האי ברית, ולא י' יתחלל בין אינון עמין. ריז) י' רק את בני לא תשב שמה. מ"ט, בגין דידע אברהם, דהא בכלהו, לא הוה מאן דאשתמודע ליה לקב"ה, בר איהו בלחודוי, ולא בעא י' דלהו מדוריה דיצחק בניייהו, אלא דיהא מדוריה עמיה, ויצחק יוליקי י' מניה תדיר

מסורת הוהר

א) כי לא תשתחוה: (שמות ל"ד) ח"א קעא: כד: ח"ב סא. ח"ג קצד. ת"ו תכ"א נח. ב) ואשביעך בה' אלקי: (בראשית כ"ד) ח"א קכו: קכו: קפא: ג) ובעל בת אל נכר: (מלאכי ב') ח"א ריג. ח"ב ג: פז: ח"ג נו. קמב. רסו. ד) אנכי עשיתי ארץ: (ישעיה מ"ה) ח"א פז. קלד: רה: ה) תחת שלש רגזה ארץ: לעיל ב"א ר"ל ציון ג. ו) ה' אלקי השמים: (בראשית כ"ד) ח"א קכו. ז) רק את בני לא תשב: (שם)

חלופי גרסאות: א) ג"א ליג קדישא. וניא קיימא (אה"ל). ב) ג"א ליג אבינו. ג) ג"א מוסיף חכמתא עלאה (אה"ל). ד) ג"א השמים וגו' מבנות. ה) ג"א מוסיף מאי רזא. וניא והאי (אה"ל). ו) ג"א ליג ובעל. ז) ג"א מוסיף רזא איהו כתיב. ח) ג"א ליג האי. ט) ג"א מוסיף קדישא דא. י) ג"א בההוא (אה"ל). יא) ג"א ליג דשאר עמין עעכו"ם. יב) ג"א עע"ו. יג) ג"א מוסיף לאסתאבא איהו ולאסתאבא. יד) ג"א ליג וגו'. טו) ג"א אכתאב. טז) ג"א דלהוי. יז) ג"א מיניה.

<p>מאמר</p> <p>שכתוב, כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא שמו דהיינו שהוא מקנא על ברית ההוא, שלא יחלל אותו באשה מעמים אחרים.</p> <p>רטו) אמר ר' אלעזר ת"ח: אר"א. בוא וראה, כי למדנו, מכיון שידע אברהם חכמה רצה להסדר מכל העמים האחרים, ולא להדבק בהם, וע"כ כתוב, ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה וגו'. מבנות הכנעני, ודאי הוא, שהוא סוד, כמש"א, ובעל בת אל נכר, אשר אנכי יושב בקרבו, אנכי הוא בדיוק, כתוב כאן אשר אנכי וכתוב שם אנכי עשיתי ארץ, מה שם אנכי הוא השכינה, אף כאן אנכי הוא השכינה, כי היתה בגלות, וכל זה השכיב אותו כדי שלא להטמא בהם.</p> <p>(רש"י דף קליא ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>רטז) ת"ח האי מאן וכו': בוא וראה, כל מי שמכניס ברית קדוש הזה באשה מעמים אחרים עעכו"ם, גורם מקום אחר להטמא, דהיינו שפוגם ברית העליון וגורם שיטפיע להשפחה ועל כן כתוב תחת שלש רגזה ארץ וגו'. ואף על פי שהשביע אותו בברית, עוד לא בטח בו אברהם, אלא שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה, ואמר, ה' אלקי השמים וגו', הוא ישלח מלאכו, מלאכו פירושו ודאי מלאך הברית, שישלח אותו כדי שיהיה נשמר ברית הזה, ולא יתחלל בין העמים.</p> <p>ריז) רק את בני לא תשב שמה: ושואל מה הטעם, ואומר, בשביל שידע אברהם, אשר חוץ ממנו בלבדו, לא היה בכולם, בכל משפחתו, מי שיכיר את הקב"ה, ולא</p>
---	--

א ארחי דקב"ה ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועל דא לא בעא אברהם
 ב דלהוי מדוריה דיצחק תמן.

ריח) אמר רבי ייסא, ודאי זכותיה דאברהם, אערע קמיה דההוא עבדא,
 דההוא יומא נפק, וההוא יומא מטא. לעינא דמיא, דכתיב א ואבא היום אל
 ב העין. והא אוקמוה.

ריט) רבי אלעזר פתח ואמר, ב גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה
 אינון בני נשא טפשיין, דלא ידעין, ולא ו מסתכלין, לאשתדלא באורייתא, בגין
 דאורייתא, כל חין וכל חירו, וכל טוב, בעלמא דין ובעלמא דאתי. חחין אינון
 בעלמא דין, דיזכון ליומין ט שלמין, בהאי עלמא, כד"א ב את מספר ימין
 אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חין שלמין, אינון חין
 יא דחידו י חיי בלא עציבו, חין דאינון חין, חירו בעלמא דין, חירו דכלא,
 דכל מאן דאשתדל באורייתא, לא יכלין לשטאה עלוי כל עמין דעלמא.

רכ) ואי תימא אינון בני שמד. י גזרה היא מלעילא, כגון רבי ז עקיבא
 וחברוי, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות, דלא יכיל לשטאה עלוי,
 והכי הוא ודאי, דאי טו אדם הוה טו אתדבק באילנא דחיי, דאיהו אורייתא, לא גרים
 מותא ליה ולכל עלמא. ובגין כך, כד יהב קב"ה אורייתא לישראל, מה כתיב בבה
 י חרות על הלוחות והא אוקמוה. ואלמלא אינון לא חטו ושבקו אילנא דחיי

מסורת הזהר

א) ואבא היום אל העין: (שם). ב) נר עיני ואביטה: (תהלים קי"ט) ח"א קלב. קלה. קמה: ח"ג קנב.
 ג) את מספר ימין: (שמות כ"ג). ד) חרות על הלוחות: לעיל בראשית א' שמיט ציון ב'.

חלוסי גרסאות א) ניא ארחוי. ב) ניא דליהוי. ג) ניא ההוא. וניא ליג דתהוא עבדא. ד) ניא דמיא ט ניא
 מוסיף העין וגוי. ו) ניא מסתכלין. ז) ניא מוסיף אתברי (איתברי) בעלמא. ח) ניא מוסיף יהוה
 [איהו] חירו [חידו ד"א] דעלמא [בעלמא] דין ודעלמא [ובעלמא] דאתי איהו חין. וניא ההוא חירו דעלמא דאתי איהו
 חין בעלמא דין חין. וניא איהו חין בעלמא דין דיזכון ליומין בהאי עלמא כריא את מספר ימין וגוי. והוא
 חירו בעלמא דין ובעלמא דאתי (אהיל) ט ניא ליומין ול"ג שלמין. י) ניא ליג כד"א את מספר ימין אמלא.
 יא) ניא דחירו. יב) ניא חין. יג) ניא גזירה. יד) ניא עקיבה. טו) ניא מוסיף אדם הראשון. טז) ניא מתדבק יו) ניא ביה.

מאמר הסולם באורייתא כל חין

הזה, כמש"א את מספר ימין אמלא. ויזכה
 לימים ארוכים בעולם הבא, בשביל שהם חיים
 שלמים הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות,
 חיים שהם חייב, חירות בעולם הזה, חירות
 מכל, כי כל מי שעוסק בתורה לא יוכלו לשלוט
 עליו כל עמי העולם.

רכ) ואי תימא וכו': ואם תאמר, הרי אלו בני
 השמד, דהיינו הרוגי מלכות, מחמת שעסקו
 בתורה, בזמן שגזרו שלא לעסוק בתורה, ומשיב, הוא
 גזירה מלמעלה. כמו ר' עקיבא וחביריו, שנהרגו
 משום שעסקו בתורה, וכך עלה במחשבה של מעלה,
 בעת שנברא העולם, אבל בדרך כלל, התורה הוא
 חירות ממלאך המות, שאינו יכול לשלוט עליו.
 והכי הוא ודאי וכו': וכן הוא בודאי,
 שהרי אם אדם היה מתדבק בעץ החיים, שהוא
 החורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם,

אלא

רצה שתהיה דירתו של יצחק ביניהם. אלא
 שתהיה דירתו עמו, ויצחק ילמד תמיד ממנו
 דרכיו של הקב"ה, שלא יטה לא לימין ולא
 לשמאל, אלא כמו אמצעי. ועל כן לא רצה
 אברהם, שתהיה דירתו של יצחק ביניהם.

ריח) אמר ר' ייסא וכו': אריי, בודאי זכותו
 של אברהם היה עם העבד, שבו ביום
 יצא, ובו ביום הגיע לעין המים, שכתוב,
 ואבא היום אל העין. וכבר בארנו.

ריט) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח ואמר,
 כתוב גל עיני ואביטה נפלאות
 מתורתך, כמה הם שוטים בני אדם, שאינם
 יודעים ואינם מסתכלים לעסוק בתורה, שהרי
 התורה הוא כל החיים, וכל חירות, וכל הסוב,
 בשולם הזה ובעולם הבא. ומטש חיים הוא
 בשולם הזה, היינו שיוכו לימים שלמים בעולם

(דמיון דף קליא ע"ב)

לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקב"ה אמר * אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון ה' גרמיכון, אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, לא יכיל לשלטאה עלוי ההוא ב' חויא בישא, דאחשיך עלמא.

רכא) אמר רבי ייסא, גאי הכי, משה אמאי מית, דאי הכי כיון דלא חב לא ימות. אמר ר' ליה, ודאי ה' מית, אבל לא שלטא ביה' קאמרין, אלא לא מית על ידי, ולא אסתאב ביה, ולא מית (*ודאי, אלא אתדבק בשכינתא, ואזיל לחיי עלמא.

רכב) והאי חי אקרי, כמה דאוקימנא, דכתיב, ב' (ה) ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו'. ועל ס' דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, חירו אית ליה מכלא, לא בעלמא דין, משעבודא דשאר י' עמין עעכו"ם, חירו בעלמא דאתי, בגין דלא י' יתבעון י' מניה דינא י' בההוא עלמא כלל.

רכג) תא חזי, באוריתא כמה רזין י' עלאין סתימין, אית בה, בגין כך כתיב ג' יקרה היא מפנינים. כמה גניזין טמירין אית בה, ועל דא י' כד אסתכל דוד, ברוחא דחכמתא, וידע כמה פליאן נפקין מאורייתא, פתח ואמר, י' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

דרך אמר

(ה) כלאשית ו' ע"א.

מסורת הזהר

(א) אני אמרתי אלקים: (תהלים פ"ב) ח"א רכח.

ח"ב רלו: ח"ג קסב. ב) ובניהו בן יהוידע: לעיל

בהקדמת הזהר ע"ח ציון ב'. ג) יקרה היא מפנינים: (משלי ג') ח"א קסג. ח"ג כח. פב. ת"ז בהקדמה טו. ז"ח רות פ"ב טא שיד. תק"ח ק"ג ונ"א טב שלה. ד) גל עיני: לעיל דף ס"ז ציון ב.

חלופי גרסאות א' ג"א גרמחון. ב' ג"א חויא. ונ"א חויא. ג' ג"א ואמאי ימות ול"ג מן אי עד אמר. ואה"ל כתב זה הלשון לא מצאתי אותו בספרי כמי שבידי, ונ"א כיון דלא חב לא ימות (אה"ל). ד' ג"א מוסיף ימות ואמאי מית [ימות]. ה' ג"א מוסיף לא מית (אה"ל). ו' ג"א ביה מיתא (מיתא אה"ל) ז' ג"א ל"ג קאמרין. ח' ג"א ל"ג וגו' ומוסיף רב פעלים מקבציל הוא הכה את שני אראל מואב והוא ירד והכה את האריה בתוך הבאר ביום השלג. ונ"א מוסיף וכן [כל] צדיקיא דירעי למאריה [למאריהון] אינון [חייין] לחיי עלמא דכתיב כל הכתוב לחיים בירושלם (רמ"ק ואה"ל). ט' ג"א כך. י' ג"א דישתדל. י"א ג"א ל"ג מן בעלמא עד חירו. י"ב ג"א עעזי. י"ג ג"א חבעין. י"ד ג"א מניה. טו ג"א לההוא. טז ג"א סתימין עלאין י' ג"א וכד ול"ג ועיד.

מאמר

הסולם

באורייתא כל חיינ

כן, למה מת משה, אמר לו ודאי מת. אבל רק שאין מלאך המות שולט בו אמרנו, והוא לא מת על ידו ולא נטמא בו. וע"כ נבחן שודאי לא מת אלא שנחדבק בשכינה והלך לחיי העולם רכב) והאי חי אקרי וכו': וכוה, נקרא ח' כמו שבארנו, במה שכתוב. ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו'. דהיינו כמ"ש להלן (בפרשת ויגש דף כ"ז ע"ב דפו"ט) ומאן דאתקריב לנביא אירו ח' ומי שנחקרב לה' נקרא חי ע"ש. ועל כן כל מי שעוסק בתורה יש לו חירות מכל, חירות בעולם הזה משעבוד אומות העולם עעכו"ם, וחירות בעולם הבא, כי לא ידרשו ממנו דין וחשבון כלל בעולם ההוא.

רכג) ת"ח באורייתא וכו': וכוה, כמה סודות עליונים סתומים יש בהתורה.

משום

אלא משום שעוב את עץ החיים שהוא התורה, ואכל מעץ הדעת, גרם כיתה לו ולעולם. ומשום זה כשנתן הקב"ה התורה לישראל, מה כתוב בה, חרות על הלוחות, וכבר בארנו דהיינו אל תקרי חרות, אלא חירות. כי נעשו אז חרות ממלאך המות, ואלמלא לא חטאו ישראל בעגל, ולא עזבו את עץ החיים שהוא התורה, לא היו גורמים שיהוו חמות לעולם כמתחילה. והקב"ה אמר, אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כלכם, היינו נקבלת התורה, כיון שחבלתם בעצמכם, שחטאתם. אכן כאדם תמותון וגו'. ועל כן כל מי שעוסק בתורה אינו יכול לשלוט עליו, אותו נחש הרע שהחשיך העולם.

רכא) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, אם כן הוא שמי שלא הטא לא ימות. אם

(דפו"ט דף קליא ע"ב י' דף קליב ע"א)

רכד) תא חזי, * ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת. יוצאת, באה ה' מבעי ליה, מאי יוצאת. דקב"ה אפיק לה, מכל * אינון בני מתא, דכלהו חייבין, * והיא יוצאת מכללא ד' דלהון. * ותרד העינה, * כתיב בה"א, רוא איהו, דאערעת תמן בירא דמרים, ובגין כך, כתיב העינה בה"א, וסליקו לה * מיא.

רכה) דבר אחר, והנה רבקה יוצאת, כמה דכתיב, * יוצאות לשאוב מים, אמאי יוצאות, ולא הולכות, ולא באות. אלא בגין * דטמירין הוו כל יומא, ובההיא שעתא, נפקין לשאבא * מיא, וסימנא נקיט בידיה.

רכו) תא חזי כד מטא עבדא לחרן ואשכח לה לרבקה לעת ערב, הוה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא, דמטא יצחק * לצלאה צלותא דמנחה, בההיא שעתא * מטא עבדא * לגבה * דרבקה. ובההיא שעתא, דמטא יצחק,

מסורת הזהר

(א) ויהי-והנה רבקה יוצאת: לעיל דף נ"ה ציון א. (ב) ותרד העינה: (בראשית כ"ד) ת"ז תנ"ח צב. (ג) יוצאות לשאוב מים: שם.

חלופי גרסאות א' נ"א מיבעי, ב' נ"א ליג אינון, ג' נ"א והא, ד' נ"א דילהון, ה' נ"א כתוב, ו' נ"א מיא, ז' נ"א דטמירין, ח' נ"א מיא, ט' נ"א צלותא וליג לצלאה, י' נ"א דמטא, י"א נ"א ליג לגבה, י"ב נ"א לרבקה וליג לגבה.

והנה רבקה יוצאת

הסולם

מאמר

דף צה. ח"ג דף רמט. ע"ש) והטעם הוא, כי יום ה"ס ז"א, המאיר בחסדים מכוסים מחכמה, כמו או"א עלאין. והארת החכמה מתגלית רק בהנוקבא לבדה בלי ז"א (כנ"ל ב"א דף קי"ז ד"ה מאור) וכשהנוקבא היא לבדה בלי ז"א, הוא חשך ולא אור, דהיינו לילה. ועל כן הנוקבא מגלית הארתה רק בלילה ולא ביום. וזו"ה לעת ערב לעת צאת השואבות. כי העינה כתוב עם ה' שהוא שם הנוקבא בעת שמאירה בהארת חכמה כנ"ל, וע"כ אין השואבות יוצאות לשאוב ממנה מימי החכמה, אלא לעת ערב. בשעה שפנה היום. כי מקודם לכן, היא מסתרת ואינה מאירה כמבואר. וז"ש הזהר כאן, דטמירין הוו כל יומא ובההיא שעתא נפקין, כי להיות השואבות דבוקות במדרגת הנוקבא, הן מסתרות גם כן ביום כמוה, ואינן נגלות לשאוב ממנה מימי החכמה אלא בלילה. וז"ש, וסימנא נקיט בידיה, שהעבד עשה לו זה לסימן, שאמר, הנה אנכי וגו' ובנות העיר יוצאות לשאוב מים, דהיינו, שאינן יוצאות ומתגלות רק לעת ערב, כמו הנוקבא העליונה, שאז ידע שכשרות הן, וימצא ביניהן בת זוגו של יצחק.

רכו) תיח כד מטא עבדא רכו': בוא וראה, כשהגיע העבד לחרן, ומצא את רבקה לעת ערב, היה אז זמן תפלת המנחה, באותה שעה, שבא יצחק להתפלל תפלת המנחה

באותה

משום זה כתוב, יקרה היא מפנינים. כמה אוצרות נסתרים יש בה, ועל כן, כשנסתכל דוד בהתורה ברוח החכמה, וידע כמה פליאות יוצאות מהתורה, פתח ואמר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

מאמר והנה רבקה יוצאת

רכד) ת"ח ויהי הוא וגו' יוצאת: ושואל כתוב, יוצאת, היה צריך לומר באה, כמ"ש והנה רחל בחו באה וגו' למה כתוב יוצאת, ואומר שזה יורה, שהקב"ה הוציאה מכל אנשי העיר, שכולם היו רשעים ורבקה יוצאת ונספרת מכלל בני העיר, שהיתה צדיקה. ותרד העינה, כתוב עם ה' והוא סוד, כי נקרה לה שמה, בארה של מרים. שה"ס הנוקבא דז"א בעת שמאירה בהארת חכמה, ומשום זה כתוב העינה עם ה' הרומזת על הנוקבא שה"ס ה' תתאה של הוי"ה. גם העינה הוא מלשון עינים, שהוא שם החכמה. והמים היו עולים לקראת רבקה. רכה) דבר אחר והנה רבקה יוצאת: שהיא כמו שכתוב, והנה בנות העיר יוצאות לשאוב מים. ולמה כתוב יוצאות, ולא כתוב הולכות ולא באות. אלא הוא, משום, שהיו נסתרות כל היום, ובשעה ההיא, לעת ערב, יצאו לשאוב מים, והעבד עשה לו זה לסימן.

סירוש. כי אין הארת החכמה של הנוקבא, מתגלית אלא בלילה, בסו"ה ותקם בעוד לילה וגו', וע"כ היא נבחנת מבחינת הארה הזאת שהיא מסתרת ביום ונגלית בלילה. (כמ"ש בזהר ח"ב

(דפו"י דף קל"ב ע"א)

לצלוחתא דמנחה כמלקדמין, מטאח רבקה לגביה. ^א לאשתכחא כלא באתריה ^ב דאצטריך, כדקא יאות, וכלא מטא ברוא דחכמתא, ועל דא, אתא ההוא עבדא, ^ג לבאר המים, רוא דכתיב ^ד מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ואוקימנא, וכלא רוא איהו.

רכז) רבי שמעון הוה אתי ^ה לטבריה והוה עמיה רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא, ^ו נזיל, דהא אנן ^ז וחמינן, דבר נש ^ח חד, ימטי השתא לגבן ומלין חדתינן בפומיה, ואינן מלין דאורייתא. אמר רבי אבא, הא ידענא, דבכל אתר דמר אזיל, קודשא בריך הוא משדר ליה מלאכין, ^ט טסין ^י בגדפין ^{יא} לאשתעשא ^{יב} ביה.

רכח) עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וחמא בר נש, דהוה י^ב רהיט ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. כד מטא גביהו, אמר ליה רבי שמעון, מאן את. אמר ליה יודאי ^ג אנא, ^ד יומקפוטקיא קאתינא, ואנא אזילנא ^ה אטיטריה דבר ^ו יוחאי, דאתמנן חבריא במלין ידיען, ושדרוני ^ז גביה. אמר ליה אימא ברי. אמר ליה את בר ^ח יוחאי. אמר ליה אנא בר ^ט יוחאי.

רכט) אמר ליה הא אוקימנא ^א דלא יפסיק בר נש בצלותיה, ^ב ביניה

דרך אמת. מסורת הזהר

א) מעין גנים באר: (שה"ש ו') ח"א קלה. ח"ג ר"ב. ב) אל ביה שכוהו כל הכס"י כי כן פועל פ' חוה ואלל ככל כפרל פרק לא יחפור.

ק"ו טא שמט. ב) לא יפסיק-לבין כותלא: ח"א רכה. ח"ג רס.

חלופי גרסאות ה' גיא מוסיף בגין לאשתכחא, ג גיא דאיצריך, ג גיא אל בנה. ד גיא לטבריא. ה גיא גיזיה, ו גיא אנא חמינא. ז גיא חדא. ח גיא טאסין. ט גיא בגדטי (אה"ל). י גיא לאשתעשא (אה"ל). יא גיא בית. יב גיא להו. (אה"ל) יג גיא רהוה מטי ורהיט אבתייה (אה"ל). יד גיא ליג אנא. יו גיא ומקפוטקיא. יז גיא ומטי סטריה. יח גיא אטו סטריה (אה"ל) יט גיא יוחאי. כ גיא לבניה. יא גיא יוחאי. יב גיא לבניה. יג גיא יוחאי. יד גיא יוחאי. יו גיא יוחאי. יז גיא יוחאי. יח גיא יוחאי. יט גיא יוחאי. כ גיא יוחאי.

מאמר הסולם תפלה שועה דמעא

באותה שעה הגיע העבד אל רבקה. וכן באותה שעה ששוב הגיע יצחק לתפלת המנחה כמקודם לכן, הגיעה רבקה אליו. דהיינו כמ"ש, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וגו'. והיה זה כדי שימצא הכל במקום הצריך לו. כראוי להיות, שהכל נמשך בסוד החכמה. וע"כ בא העבד לבאר המים, שהסו"ה מעין גנים וגו' ובארנוה, והכל הוא סוד, פירושו, כי יצחק הוא סוד קו שמאל דו"א, שאין תיקונו מתחיל אלא לעת ערב בזמן תפלת המנחה כמ"ש לפנינו ולפיכך הן מציאת רבקה והן ביאת רבקה אליו, היה באותו הזמן שמתחיל שליטתו. לעת תפלת המנחה. וגם מטעם זה בא אז העבד אל באר המים, שה"ס הנוקבא בעת שמאירה מקו שמאל דו"א.

מאמר, חפלה שועה דמעא רכז) ר' שמעון הוה אתי לטבריה וכו': ר"ש היה הולך לעיר טבריה. והיה עמו ר' אבא. אמר ר"ש לר' אבא, גלך, כי אנו רואים שאדם אחד יגיע עתה אלינו, ודברים חדשים

רכט) אמ"ל הא אוקימנא וכו': אמר לו, הרי אמרו, כשמחפלי, לא יהיה דבר מבדיל בינו לבין הקיר. כמו שכתוב, ויסב חזקיה פניו אל הקיר. ומי שמתפלל, אסור לאדם שיעבור ארבע אמות סמוך לו. ואמרו, שאלו

חיי שרה

עא

לכין כותלא, כמה דכתיב * ויסב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומאן דצלי, אסיר למעבר ארבע אמות סמיך ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות ב' לכל סטר, ג' בר לקמיה. ואוקמוה, דלא יצלי בר נש, אחורי רביה וכו' ד' ואתמנון בכל הני ה' מילי.

רל) פתח ואמר ב' שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. מאי טעמא שמעה, ולא שמע, באתר חד כתיב שמע ה' וחנני וגו', ובאתר י' אחרא שמעה. אלא, בכל אתר, לזמנין שמע לדכורא, ולזמנין שמעה לנוקבא. שמעה: כמה דאת אמר ג' שמעה ה' צדק וגו'. שמע: כד"א י' שמע ה' וחנני. ה' שמע בני י' הסכת ושמע.

רלא) והכא שמעה תפלתי ה', בגין ד' דהאי דרגא, ה' דמקבלא כל ס' צלותין דעלמא. והא תנינן, דעבדא י' מנייהו עטרה, ושוי לה ברישא דצדיק חי יא' עולמים, דכתיב י' ברכות לראש צדיק, ועל דא שמעה תפלתי ה'. רלב) שמעה תפלתי ה', דא צלותא י' די בלחש. ושועתי האזינה, דא

מסורת זוהר

א) ויסב—פניו אל הקיר: לעיל בהק' זוהר דף קמ"ד ציון א'. ב) שמעה תפלתי: (תהלים ל"ט) ח"ב יט: ז"ח רות ע"ט מד שמו. פ' טא שכו. ג) שמעה ה' צדק: ח"א רמד. רנג. ח"ג נה. תק"ח ק"ח טב שז. ד) שמע ה' וחנני: תהלים ל'. ה) שמע בני: (משלי א') ח"א רסד. ח"ב פה. ח"ג עד. ריג: רמד: ת"ז בהקדמה ב. ת"ו כב. ת"ע קכה. ו) הסכת ושמע: לעיל פ' נח צ"ח ציון ד'. ז) ברכות לראש צדיק: לעיל ב"ב ר"ה ציון ב'.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף ויתפ"ל אל ה' ויאמר אנא ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת וגו'. ב' נ"א מוסיף דנטי"ל לכל (אה"ל) ג' נ"א כדלקמיה. ד' נ"א ל"ג ואתמנון. ה' נ"א מלי. ו' נ"א חר. ז' נ"א דאיהו, ונ"א דאיהי, ונ"א דהא. ח' נ"א מקבל. ט' נ"א צלותהון. י' נ"א מינייהו. יא' נ"א העולמים, יב' נ"א ל"ג די.

תפלה שועה דמע

הסולם

מאמר

העולמים, שהוא יסוד, וזהו שכתוב ברכות לראש צדיק. ועל זה אומר הכתוב, שמעה תפלתי ה'. ביאור הדברים להלן בדיבור הסמוך.

רלב) שמעה תפלתי ה': זה הוא תפלה בלחש. דהיינו תפלת שמונה עשרה שאנו מתפללים בלחש. ושועתי האזינה, זהו תפלה בהרמת קול, שאדם מרים קולו, וצועק אל ה' בצרתו כמש"א, ותעל שועתם אל האלקים, ומהו שועתם שאומר הכתוב, היינו שמרים קולו בתפלתו ונושא עינו למעלה, כמש"א קולו אל ההר. ותפלה זו שוברת שערים, שדוסק עליהם להכניס תפלתו לפני ה'. אל דמעתי אל תחרש, זו היא הנכנסת לפני המלך, ואין שער עומד לפניו, שלא יפתח, ולעולם אין תפלה בדמעות חוזרות ריקם.

פירוש, כי ג' שורשים הם שמהם נמשכים כל מיני הדינים והיסורים שבעולם: א) דינים הבאים משליטת השמאל בעת שאינו נכלל מימין, שהארתי הוא חכמה בלי חסדים ונקראים דינים דכורא. ב) דינים הבאים ממלכות דמדת

הדין

שאלו ארבע אמות הן לכל צד חוץ מלפניו שהרי אסור להבדיל בינו לבין הקיר. ואמרו שלא יתפלל אדם אחורי רבו. ונמנו בכל דברים אלו דהיינו שהסכימו, לשלוח אותי לשמוע דברין בזה. רל) פתח ואמר שמעה ה' תפלתי וגו': פתח היהודי ואמר שמעה וכו', ושואל מה הטעם שכתוב שמעה, ולא שמע. ולמה במקום אחד כתוב שמע ה' וחנני וגו', ובמקום אחר שמעה ואומר. אלא בכל מקום שכתוב פעם שמע הוא לזכר, דהיינו לז"א, וכשכתוב פעם שמעה הוא לנקבה, דהיינו לנוקבא דז"א, שמעה, הוא כמו שאתה אומר. שמעה ה' צדק וגו' וצדק ה"ס הנוקבא דז"א, שמע הוא כמו שאתה אומר שמע הויה וחנני, שהו"ה הוא שם ז"א. וכן שמע בני וכן הסכת ושמע שכל אלו הם לזכר.

רלא) והכא שמעה וכו': וכאן אומר שמעה תפלתי ה'. שהוא נאמר על הנוקבא.

משום שהיא מדרגה, המקבלת כל התפלות, שבעולם, ולמדנה, שהנוקבא עושה עטרה מן התפלות ומשימה אותה בראש הצדיק חי

(רפויי דף קל"ב ע"א)

צלותא דארים בר נש קליה בעקתיה כד"א * ותעל שועתם אל האלקים.
 ומהו ש שועתם, אלא : דבצלותיה, ארים קליה, וזקיף ד עינוי ס לעילא, כד"א
 ושוע אל ההר. וצלותא דא * מתבר תרעין, ודפיק לון לאעלא צלותיה. אל
 דמעתי אל תחרש, דא אעיל קמי מלכא, ולית תרעא דקאים קמיה, ולעולם
 לא אהדרו דמעין בריקניא.

מסורת הזהר

א) ותעל שועתם: (שמות ב') ח"ב יט, ז"ח בלק נ"א טא שי. ב) ושוע אל ההר: (ישעיה כ"ב) ח"א
 רכח: ג) לא אהדרו דמעין בריקניא: ח"א רכנ. ח"ב יב. כ. קסה.
 חלופי גרסאות א ג"א מהו, ב ג"א שועת, ג ג"א בצלותיה, ד ג"א עינוי, ה ג"א לעלא, (ד"מ) ו ג"א צלותא.
 ז ג"א ודחיק, ח ג"א ל"ג אל תחרש, ט ג"א ולעולם.

מאמר	הסולם	תפלה שועה דמעא
<p>הדין הבלתי נמתקת. ג) דינים הבאים ממלכות הנמתקת במדת הרחמים, שהיא בינה בסוד עלית המלכות בנקבי עינים. (כנ"ל ב"א דף רס"ג ד"ה בקולפי) וב' מיני דינים אלו ה"ס דינין דנוקבא, כמ"ש לעיל (וירא דף י"ט ד"ה והוא) והתפלות שמתפללים על ג' מיני דינים הללו נקראים, תפלה, שועה, דמעא, תפלה. היינו על הדינים דמין הא', ונקראת משום זה תפלה בלחש, כי ז"א ה"ס כו"ר, שה"ס קומת החסדים היוצא על מסך דחירק המכריע בין ב' הקין ימין ושמאל (כנ"ל, פרשת לך דף ד' ד"ה בשעתא) והנוקבא מבחינת ג"ר שבה היא נקראת דבור, ובעת שהחכמה שבה היא בלי חסדים, נבחנת כדבור בלי כו"ר, דהיינו תפלה בלחש. ועל ידי התפלה אנו יחדים אותה עם ז"א שה"ס חסדים ונקרא קול, ואז נעשה הזווג דכו"ר ודבור, והחכמה שבה מתלבשת בחסדים, שאז מאירה לתחתונים.</p>	<p>תכף נגלה עליו נקודה דמדת הדין שבה, שממנה נמשכים כל הדינים הקשים. (כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב' עש"ה) ולפיכך מחויב המתפלל לשום עינוי למטה, שלא ימשוך החכמה למעלה לכטה, כדי שלא תגלה עליו הנקודה דמדת הדין, וז"ש וזקיף עיני לעילא, שבתפלתו נשא עינוי למעלה וע"כ נמשכו עליו הדינים דמין הב', ממלכות דמדת הדין, הנקראים שועה. וז"ש וצלותא דא מתבר תרעין, כי על ידי תפלתו הוא זוכה להמשיך כסך על המלכות הזו, ואז הוא מעלה מ"ן, לז"א הנקרא קול, שנעשה מזה מסך דחירק לז"א, ובכחו מכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל, (ב"א דף רפ"ה ד"ה בין) ואז נשברו השערים הסתומים, כי היו סתומים מכח הארת השמאל, שלא רצה להכלל בימין, ועתה בכח עלית המסך דחירק נכלל השמאל בימין ונפתחו השערים, כלומר שהוסרו הסתימות, אבל עוד אינם ראויים לקבלת התפלה, דהיינו להשפעת מוחין דג"ר, בסוד קול ודבור, כי אין המוחין מתגלים רק על מסך דמלכות הממוחקת במדת הרחמים כנ"ל וכמ"ש להלן.</p>	<p>דמעא, היא על הדינים דמין הג' הנ"ל, דהיינו הנמשכים ממסך שעל מלכות הנמתקת בבינה, בסוד עלית ה"ת לנקבי עינים. המולידה שם דמעות, והוא מלשון המדמע והמנסך (גיטין נב:) כי הבינה ומלכות נתרבו על ידי עליה הזו. וז"ש דא אעיל קמי מלכא, כי על ידי הדמעות היא מעלה מ"ן וממשיך מסך על מלכות הממותקת במדת הרחמים, שאז נעשית מוכשרת לקבל כל המוחין דבינה, שה"ס קבלת התפלה, וז"ש, ולעולם לא אהדרו דמעין בריקניא.</p> <p>וז"ש בנין דהאי דרגא דמקבלא כל צלותין דעלמא הנקבא מקבלת, כל צלותין דעלמא הנכללות באלו הג', הנק' תפלה שועה דמעא</p>
<p>ש"עדה, היא על הדינים דמין הב', וז"ש ומהו שועתם, כלומר, מאין באים דינים אלו שהתפלה עליהם נקראת שועה, אלא דבצלותיה ארים כר"ה, וזקיף עינוי לעילא, היינו משום שהרים קולו בתפלתו, מסבה, שנשא עינוי למעלה, כי אמרו המתפלל ישים עינוי למטה ולבו למעלה, דהיינו כמ"ש העין רואה והלב חומה, שהעינים ה"ס חכמה, והלב ה"ס חסדים, והמתפלל צריך להזהר שלא ימשיך החכמה ממעלה למטה, שזה נבחן שהוא משים עינוי למעלה, וזה היה החטא דעצה"ד, (כנ"ל ב"ב דף ק"ע ד"ה ועל) וכן משום זה נקראת הנוקבא עץ הדעת טו"ר, כי יש בבנינה ב' נקודות דהיינו ב' מלכיות, א) נקודה דמדת הדין, ב) נקודה הממותקת במדת הרחמים. אם זכ"ה הא טוב, שנקודה דמדת הדין נגזזה בה ורק הנקודה הממותקת במדת הרחמים שולטת בה, ואז מקבלת המוחין דבינה בשביל התחתונים שהם טוב, ואם לא זכ"ה, דהיינו שממשיך החכמה ממעלה למטה, הא רע, כי</p>	<p>(דפרי דף קליב ע"א * דף קליב ע"ב)</p>	

רלג) תו' הא כתיב (ב) הכא תלת דרגין, תפלה, שועה, דמעה לקביל אלין תלת אחרנין: כי גר אנכי עמך, לבתר תושב, לבתר ככל אבותי, עקרא דעלמא. רלד) תא חזי, צלותא דבר נש מעומד, בגין דתרי צלותא נינהו: חד * מיושב, וחד מעומד, ז ואינון חד. ז לקביל תרין דרגין: תפלה של יד ותפלה של ראש. רגבי יום ולילה, וכלא חד. אופ הכא, תפלה מיושב רגבי תפלה של יד, לאתקין ו לה ז כמה דאתקין לכלה, וקשיט לה לאעלא לחופה, הכי נמי המקשטין לה, ברוא ז דרתיכאה ז ומשיריאה, יוצר ז משרתים ואשר ז משרתיו, והאופנים וחיות הקדש וכו'.

דרך אמר

(ב) בלק קלי' ונכ"מ ריש פנחס.

מסורת הזהר

(א) מיושב-מעומד: ח"ב ר: ח"ג קב:

חלוסי גרסאות א ב"א ל"ג הא כתיב. וניא והא הכא (אה"ל). ז ב"א מוסיף תלת תלת. ג ב"א אילין. ד ב"א ואינון רגביה לקביל ול"ג חד (אה"ל). ה ב"א רגבי. וניא לקבל. ו ב"א ליה. ז ב"א כמא. וניא כמאן. ח ב"א מוסיף און מקשטין (אה"ל). ט ב"א דרתיכאה. וניא מוסיף דרתיכאה עלאה (אה"ל). י ב"א ומשיריאה וניא ומשיריאה (אה"ל). יא ב"א הריס. יב ב"א מוסיף משרתיו וכו'.

הסולם

תפלה שועה דמעה

אבותי, הוא כנגד דמעה, פירוש, כי תפלה באה על דינים דמין הא' הנ"ל. שה"ס חכמה בלי חסדים, וכיון שהתחוננים עיקר בנינם הוא מחסדים (כנ"ל ב"א דף מ"ה ד"ה כד) לפיכך בעת שמאירה החכמה בלי חסדים, הם נמצאים כמו גר בארץ נכריה, כי להיות עיקר בנינם מחסדים, מרגישים את חסרון החסדים כמו שהיו אז בארץ נכריה. ועל כן נאמר, כי גר, אנכי עמך, כנגד מדרגת תפלה.

דמעה, והיא נבנית על ידיהם, שתהיה ראויה להזדו: עם ז"א, לקבל ממנו המוחין ולהשפיע אל התחוננים. כי ע"י קבלת השועה, נבנה המסך דחירק ליחוד ב' הקוין, ועל ידי קבלת הדמעה נעשית ראויה לקבלת המוחין, דהיינו שאח"כ יורדת ה"ת מעינים לפה, ומתגלית הג"ר, (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) ומקבלת תחילה המוחין דחכמה בלי חסדים, שה"ס תפלה בלחש, ובוה דכא לזווג עם ז"א, לקבלת חסדים ונעשה היחוד דטול ודבור ומשפעת כל טוב אל התחוננים שגרמו לה כל זה. וז"ש, דעכדא מנייהו עטרה ושוי לה ברישא דצדיק חי עולמים, שמתפלות הללו היא מקבלת המוחין דחכמה הנקראים עטרה, בסו"ה צאנה וראנה במלך שלמה בעטרה וגו'. והיא מעטרת את ראש הצדיק חי עולמים, שהוא יסוד דו"א שמודווגת עמו. כלומר כי אין לז"א אלא חסדים מכוסים מחכמה, ורק בעת הזווג עם הנוקבא, הוא מקבל על ידיה הארת החכמה, (כנ"ל ב"א דף רפ"ב ד"ה אלא) ונמצא שהנוקבא מעטרת את ז"א בעלה. שזו"ה אשת חיל עטרת בעלה. וז"ס בעלה מתעטר בה ואיה אינה מתעטרת בבעלה.

ושועה, באה על דינים דמין הב', שעל ידם מתחנן המסך דחירק ונמשכת קומת חסדים כנ"ל, ואז נפסק הגירות, ומרגישים עצמם כמו תושב בארצו מחמת שהשינו החסדים, ועל כן תושב הוא כנגד שועה ודמעה באה על דינים דמין הג', שעל ידה מתחנן על בחינת מלכות ממותקת ברחמים ונעשית המלכות מוכשרה לקבל ולהשפיע המוחין דחב"ד אל התחוננים, מסוד החג"ח שנעשו לחב"ד, הנקראים אבות העולם, ועל כן ככל אבותי הוא כנגד דמעה.

רלג' תו' הא כתיב הבא וכו': עוד, כי כתוב כאן ג' מדרגות שהם: תפלה, שועה, דמעה, דהיינו שחובי, שמה תפלת' ה', ושועתי האוינה אל דמעת' אל תרש. וכנגד אלו, מסיים הכתוב, ג' מדרגות אחרות, כי גר אנכי עמך, ואחר כך אומר, תושב תושב אומר, ככל אבותי, שהם עיקר העולם. וגר, הוא כנגד תפלה, ותושב, הוא כנגד שועה, וכבר (דפרי דף ק"ב ע"ב)

רלד) תא חזי צלותא וכו': בוא וראה, תפלתו של האדם הוא מעומד, כי שני מיני חפלות הן, אחת היא מיושב ואחת היא מעומד, והם אחד, להיותם כנגד שתי מדרגות שהן תפלה של יד ותפלה של ראש, או יום ולילה, והם אחד. היינו כנגד מדרגת ז"א המכונה תפלה של ראש או יום, וכנגד מדרגת הנוקבא המכונה תפלה של יד או לילה, והם אחד ביווג, אף כאן, תפלה מיושב דהיינו התפלה דיוצר שלפני השמנה עטרה, הוא אל התפלה של יד, דהיינו אל הנוקבא, לתקן אותה, כמו שמתקנים

רלה) ועל דא א צלותא מיושב כיון דעאלת לגבי מלכא עלאה, ואיהו אתי לקבלא לה כדון אנן קיימין קמי מלכא עלאה, דהא כדון נ דכורא אתחבר בנוקבא, ובגין כך א לא יפסיק בין גאולה ד תפלה.
 רלו) ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה, נטל א ארבע אמות לצלותיה, (א) וואוקמוה דבשיעורא ה דסורטא דיוצר כלא. וכל מה דאתי ב סטרא דדכורא, בעי ליה לאיניש למיקם בקיומיה י ואזדקף. כגוונא דא, כד איהו יא כרע יב ב כרע בכרוך, וכד איהו זקיף, זקיף בשם, בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא.

דרך אמת

(א) כגד נבארנכו כשיעור סרטא ופליטא על מלך עליון יהי ויינו כבוד האלוה שבו סרטא ופליטא סגא ויהי מעין שיטור קומה המכיל למל דף כ"ד ט"ז.

מסורת הזהר

(א) לא יפסיק בין גאולה ותפלה: ח"א כה: ח"ב כח: ח"ג קצה: (ב) כרע בכרוך-זקיף: לעיל ב"א דף קפ"א ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א מוסיף צלותא דא (אה"ל). ב ג"א ליה. ג ג"א מוסיף דרגא דכורא. ד ג"א מוסיף לתפלה וגאולה ותפלה תרין דרגין אינון רזא דצדיק וצדק יוסף ורחל. ה ג"א לארבע. ו ג"א ואוקמיה. ז ג"א בשיעורא. וניא בשיעוריה. וניא בשיעור (ד"א) ה ג"א בסורטא. ט ג"א מסטרא. י ג"א וזדקף וניא ויזדקיף. יא ג"א כרע. יב ג"א כרע.

מאמר

הסולם

תפלה שועה דמעה

ד' המוחין חו"ב תו"מ, ואדם המתפלל. הפלת שמונה עשרה, צריך שיהיה אז מרכבה ליוצר כל, וימשיך סוד ד' אמות חו"ב תו"מ ולהשפיע אל השכינה. וז"ש ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה, היינו שנעשה מרכבה אליו. נטל ארבע אמות, דהיינו ד' המוחין חו"ב תו"מ, לצלותיה, שהיא הנוקבא הנקראת צלותא.

שמתקנים את הכלה ומקשטים אותה להכניסה לחופה, כן מקשטים את הנוקבא בסוד המרכבות והמחנות המרומזים בהמלות יוצר משרתים ואשר משרתיו עומדים וכו', והאופנים וחיות הקדש וכו' ששבחים אלה הם לקשט את הנוקבא, דהיינו להמשיך לה ג"ר משמאל ולהביאה לזווג בשמנה עשרה. רלה) ועל דא צלותא וכו': ועל כן תפלה דמיושב, שהיא הנוקבא בקיומיה, כנ"ל, כיון שנכנסה אל מלך העליון, שהוא ז"א, דהיינו בחפלת שמנה עשרה, והיא בא לקבל אותה, אז אנחנו עומדים לפני מלך העליון, כי אז ז"א מתחבר בהנוקבא, ומשום זה לא יפסיק בין גאולה ותפלה. כי תפלה דמיושב ותפלה דמעומד צריכים להיות מחוברות, כמבואר, וכזה ביאר המימרא, דלא יפסיק בר נש בצלותיה ביניה לבין כותלא, כי תפלה דמיושב, ה"ס השכינה, הנקראת כותלא או קיר בעת שמאירה בג"ר דשמאל, מטעם שמחסרון חסדים היא נעפאת או (כנ"ל ב"א דף רמ"ז ד"ה פירוש) נעשית כותל. וע"כ אסור להפסיק אלא לחברה עם החסדים של ז"א. רלו) ובגין דבר נש וכו': ומשום, שהאדם עומד לפני מלך העליון הוא לוקח ארבע אמות לתפלתו ובארוה, שהוא בשיעור חבל של יוצר כל. סורטא, פירושו חבל, כמו לא יקשור. סרט של צמר בשל פשתן (כלאים ט"ו) וז"א, מכונה יוצר כל, להיותו בחינת יצירה דאצילות. ושיעור חבל שלו דהיינו שיעור מדתו, הוא ארבע אמות הרומזים על

ומ"ש לעיל (באות רכ"ט) ואוקמוה להני ארבע אמות דכל סטר בר לקמיה, רמז בזה, כי אלו ד' המוחין חו"ב תו"מ נכללים זה בזה, ויש בכל אחד מהם חו"ב תו"מ, ועם זה, אינם אז ט"ו מוחין, אלא רק י"ב מוחין, דהיינו ג' מכל צד, חוץ מלפניו, והוא משום הסרון המלכות דמלכות, שהוא עצמות המלכות וע"כ חסרים ד' המוחין שמלפניו. (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ויש ע"ש) ואין לשאול שלפי זה היו צריכים להיות חסרים ד' המוחין שמלאחריה, שהם בחינת מלכות, כי יש ערך הפכי בין האורות והכלים (כנ"ל בהקדמת הזהר דף ט"ו ד"ה ואין).

וכל מה דאתי בסטרא וכו': וכל שהוא מצד הזכר, צריך אדם לעמוד על עמדו בקומה זקופה. כעין זה אמרו, כל הכורע כורע בכרוך, שה"ס הנוקבא, וכל הזוקף זוקף בשם, שה"ס דכר, כדי להראות שבחו של הדכר על הנוקבא, פירוש קומה זקופה יורה ג"ר המאירים ממעלה למטה, וזהו רק בדכר שה"ס חסדים מכוסים, אבל בהנוקבא שה"ס חסדים מגולים,

(דש"י דף קל"ב ע"ב)

רלז) ותא חזי, דהא אוקמוה, לא יצלי בר נש אחורי רביה, ואתמר, כמה דכתיב, * את ה' אלקיך ^א תירא. את ^ב לאכללא דבעי למדחל מרביה כמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כך, בשעתא דצלותא, לא ישוי ההוא מורא ^ג לקמיה, אלא מורא דקביה בלחודוי, ולא מורא אחרא. רלח) ותא חזי צלותא דמנחה, אתקין ^ד ליה יצחק. ודאי ^ה כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא, לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. ^ו וכן יצחק, אתקין צלותא דמנחה. לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וע"ד צלותא דמנחה, מכי נפי שמשא לנחתא בדרגוי לסטר מערב.

רלט) דהא עד לא נטה שמשא ^ז לצד מערב, אקרי יום, מצפרא עד ההוא זמנא, דכתיב ^ח ב' חסד אל כל היום. ואי תימא עד ^ט חשכה, ת"ח, דכתיב יא ^י אוי נא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום, לקבל צלותא דצפרא. דכתיב חסד אל כל היום, דהא כדין, שמשא איהו ^{יא} לסטר מזרח, כיון ^{יב} דנטה שמשא, ^{יג} ונחתא לסטר מערב, הא כדין איהו ^{יד} זמן צלותא דמנחה, ^{טו} וכבר פנה היום, ואתי צללי ערב, ואתער דינא קשיא ^{טז} בעלמא.

מסורת הזהר

א) את ה' אלקיך תירא: לעיל וירא ק"ד ציון ב'. ב) חסד אל כל היום: (תהלים נ"ב) ח"א רנו. ח"ב כא: רעו. ח"ג לא. ז"ח יתרו מ"ד טב שגט. ג) אוי נא לנו: (ירמיה ו') ח"א קפכ. ריב. רל. ח"ב כא: ח"ג טד: עה. רע. ז"ח בראשית ז' טג שכא. פ' נח כ"ב טג שלב. חלוסי גרסאות א) נ"א מוסיף תירא ואותו תעבוד ובשמו תשבע. ב) נ"א לאתכללא. ג) נ"א מוסיף לקמיה לצלותא. ד) נ"א לה. ה) נ"א כמא. ו) נ"א כך. ז) נ"א ליג אתקין. ח) נ"א לסטר. ט) נ"א מוסיף מה תהלה ברעה הגבור חסד. י) נ"א חשיכה. יא) נ"א מוסיף קדשי עליה מלחמה קומו ונעלה בצהרים איר. יב) נ"א לסטרא דמזרח. יג) נ"א דמנטה. יד) נ"א ונחתה טו) נ"א זמין. טז) נ"א וכדין (אה"ע). יז) נ"א בעלמא.

תפלה שועה דמעו

הסולם

מאמר

בלבד, ויש חשש שלא יתעורר עליו המלכות דמדת הדין. ואז יהיה דבר מפסיק בינו לבין הקיר, אשר הקיר, שה"ס המלכות לא תהיה ראויה לקבל המוחין.

רלח) ות"ח, צלותא דמנחה וכו': ובוא וראה, תפלת המנחה תקן יצחק, כמו שתקן אברהם תפלת שחרית כלפי אותה המדרגה שהיה דבוק בה, דהיינו מדרגת החסד וקו ימין, כך יצחק תקן תפלת המנחה כלפי אותה המדרגה שנחבק בה, שהיא מדרגת הגבורה וקו שמאל, ועל כן, תפלת המנחה, זמנה הוא כשנוטה השמש לירד במדרגותיה לצד מערב, דהיינו תכף אחר חצות היום.

רלט) דהא עד לא נטה וכו'. כי כל עוד שהשמש אינה נוטה לצד מערב, הוא יום, דהיינו מבקר עד הצהרים, שכתוב עליו חסד אל כל היום. ואם תאמר שעד חשכה נקרא יום, בא וראה כי כתוב, אוי נא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום הוא כנגד תפלת שחרית, שכתוב עליו חסד אל כל

הנה החכמה שלה אינה מאירה רק ממטה למעלה שה"ס ויק דג"ר, וע"כ אינה בבחינת קומה וקופה אלא בכריעה. וז"ש שע"כ צריכים לכרוע בברוך ולקוף בשם, כדי להראות שבחו של הדבר על הנוקבא, אשר המוחין דדבר מאירים מלמעלה למטה.

רלז) ות"ח, דהא אוקמוה וכו': ובוא וראה כי ביארו, שלא יתפלל אדם אחורי רבו, ואמרו, שכתוב את ה' אלקיך תירא, אה, הוא לרבות ולכלול שצריך לירא מרבו כמורא השכינה, ויראת התלמיד הוא רבו, ולפיכך בעת התפלה לא ישום לפניו אותה המורא, אלא מורא מהקב"ה בלבדו, ולא מורא מדבר אחר. סירושו, כי המלכות, נקראת מורא שמים, דהיינו מלכות של הקב"ה שנקרא שמים, שה"ס מלכות הממותקת במדת הבינה שה"ס רחמים, ואם יש לאדם מורא מפני דבר אחר חוץ מהקב"ה, הוא מעורר עליו מלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת בבינה, וז"ס שאסור להתפלל אחורי רבו, כי להיות מורא רבו כמורא שמים, לא יובל להזהר שיחיה בבחינת מורא שמים

(דמיון דף קל"ב ע"ב)

רמ) ופנה היום, דאיהו דרגא דחס"ד, ונטו צללי ערבי, ה דאינון דרגא דדינא קשיא, וכדין אתחרב בי מקדשא, ואתוקד היכלא. וע"ד תנינן, דיהא ב"ג זהיר בצלותא ב דמנחה, ג דאיהו זמנא דדינא קשיא, ד שרייא בעלמא. רמא) יעקב אתקין צלותא דערבית, דהא איהו אתקין לה, וזן לה, ה בכל מה י דאצטריך, ודאי, ו וא"ו אתקין ו לה"א, ו וה"א אתזנת מן י וא"ו, יא דלית לה נהורא מגרמה כלל.

רמב) ובג"כ, * תפלת ערבית רשות, דהא אתכלילת בצלותא דיומא, בגין לאתנהרא, והשתא לאו זמנא איהו. ואוקימנא יב לה, דהא לא אתגליא נהורא דיממא, דינהיר לה, ואיהי שלטא בחשוכא, עד זמנא דפלגות ליליא, יג דאשתעשע קב"ה עם צדיקיא, יד בגנתא דעדן, וכדין איהו זמנא לאשתעשע בר נש יו באורייתא, כמה דאתמר.

רמג) תא חזי, דוד אתא, ואמר אלין יט תלת זמנין דצלותי, דכתיב ב ערב ובקר וצהרים, הא תלתא, ואיהו לא צלי, אלא תרי יז מנייהו, דכתיב אשיחה

מסורת הוזהר

א) תפלת ערבית רשות: לעיל ב"א קס"ח ציון ב'. ב) ערב ובקר וצהרים: (תהלים נ"ה) ח"ב קכט: חלופי גרסאות א ג"א ל"ג דאינון. ב ג"א דמנחה. ג ג"א ל"ג דאיהו. ד ג"א שרי. ו ג"א שריא. ז ג"א מן כל. ו ג"א דאיצטריך. ז ג"א וי. ח ג"א לה. ט ג"א והיא. י ג"א והיא. יא ג"א וי. יב ג"א מוסף אתקין לה וזן לה מן כל מה דאצטריך ודאי וי אתקין לה והאי אתזנת מן וי דלית (ד"ק). יג ג"א מוסף לה לה"א (אה"ל). יד ג"א דאשתעשע. יז ג"א בגינתא. טו ג"א מוסף ולמלעי [למלעי באורייתא. טז ג"א ל"ג תלת (אה"ל). יז ג"א מנייהו.

תפלה שועה דמעשה

הסולם

מאמר

ברחמים, בסוד התפלה הנקראת שועה, וה"ס התיקון דתפלת ערבית (ועי' לעיל ב"א דף קס"ח ד"ה מאן. בביאור תפלת ערבית רשות) ואחר זה בא תקון ב' בסוד דמעשה, שה"ס המסך על המלכות הממותקת במדת הרחמים, וה"ס חצות לילה כפ"ש לפנינו.

רמב) ובגין כך וכו': ומשום זה תפלת ערבית רשות. כי היא נכללת בתפלת היום, כדי שתהיה מאירה, כלומר, שאז נעשה זיווג על המסך הזה המוציא קומת החסדים שה"ס יום, ועתה בלילה אין הזמן לזה, וביארנו זה, אשר אין אור היום, שה"ס חסדים, נגלה עתה להאיר אל הנוקבא, והיא שולטת בחשכה עד הזמן דחצות לילה, שאז הקב"ה משתעשע עם הצדיקים בגן עדן, ואז הוא הזמן, שאדם ישתעשע בתורה כמו שאמר.

רמג) תא חזי דודך וכו': בוא וראה דוד בא ואמר, אלו ג' זמני תפלה, שכתוב ערב ובקר וצהרים, אשיחה ואהמה וישמע קולי, הרי שלשה, והוא לא התפלל אלא שנים מהם, שכתוב אשיחה ואהמה ולא יותר. זה לתפלת הבוקר וזה לתפלת המנחה, וע"כ אמר אשיחה ואהמה, כי דוקא בבוקר, שהוא זמן החסד, מספיק אשיחה שהוא חסד, ובמנחה שהוא זמן

היום, כי אז השמש היא לצד מזרח. כיון שהשמש נוטה ויורדת לצד מערב, הרי אז זמן תפלת המנחה, כי כבר פנה היום, וינטו צללי ערב, ונתעורר דין קשה בעולם.

רמ) ופנה היום: שהוא מדרגת החסד, ונטו צללי ערב, שהם מדרגות הדין הקשה. ואז נחרב בית המקדש, ונשרף ההיכל, ועל כן למדנו, שהאדם יהיה נזהר בתפלת המנחה, כי הוא זמן שדין קשה שורה בעולם. רמא) יעקב אתקין וכו': יעקב תקן תפלת ערבית, כי הוא מתקן אותה, דהיינו הנוקבא, וזן אותה בכל מה שהיא צריכה, כי הו' דהויה שהוא ת"ת והוא יעקב, מתקן את ה' דהויה, שהיא הנוקבא, והה' נזונת מן ה' כי אין לה לנוקבא מעצמה כלום, אלא שמקבלת הכל מת"ת, שהיא ו' מהויה, נמכונה יעקב, פירוש, כי יעקב ה"ס קו אמצעי הממשיך קומת החסדים על המסך דחירק ומכריע ומיחד ב' הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק, זה בזה, (כנ"ל ב"א דף קל"א ד"ה תליתא ע"ש) ואחר דין הקשה שבא בהארץ שמאל דיצחק, בא יעקב ומתקן את המסך דחירק, שתיקון זה ה"ס תפלת ערבית, וכבר נתבאר (לעיל דף ע"ב ד"ה וז"ש) שתיקון הראשון ה"ס המסך על המלכות מסרם שנמתקת

(דפוסי קל"ב ע"ב)

ואהמה, ולא יתיר, דא א לצלותא דצפרא, ודא ב לצלותא דמנחה, ב בגין כך אשיחה ואהמה ד דייקא, בצפרא, דאיהו שעתא דחסד, סגי ליה ב בחסד באשיחה, ובמנחה, ו דהוא שעתא דדינא קשיא, ג בעי ה המייה, ובגין כך ואהמה, ולבתר כד אתפליג ליליא, הוה קם בשירין ותושבחן, כדקא * יאות, דכתיב * ובלילה שירה עמי, והא אתמר.

רמז) קם ר' שמעון ואזלו. אזל ההוא ב"נ בהדיה, עד ט טבריה. עד דהו אזלו, אמר רבי שמעון, תא חזי, תפלות כנגד תמידין, תקנום רבנן דאנשי כנסת הגדולה, בגין דאשכחן תרי, דכתיב ב את הכבש אחד תעשה ב בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ואינון מתקרבין ג בהני י תרי זמנ, דיומא, דאינון זמנין לצלותא.

רמה) אמר ההוא גברא הא בקדמיתא, אבות ד תקנום להני צלותי, ומה דאחקינו אברהם ויצחק, הוא עקרא, ומה טו דאתקין יעקב, דאיהו שבחא דאבהן, אמאי איהו רשות, טו ולא י עקרא כהני. רמו) י אמר רבי שמעון, הא אתמר. אבל תא חזי, הני תרי זמני, דתרי

מסורת הזהר

א) ובלילה שירה עמי: לעיל לך ג'ד ציון א'. ב) את הכבש אחד: (במדבר כ"ח) ח"א רכט: ח"ב כא: ח"ג רכד. רכה. רכו: רמב.

חלוסי גרסאות א ג'א צלותא. ב ג'א דצלותא. ג ג'א ובגין. ד ג'א רכט. ד ג'א ריקא (אה"ל). ה ג'א ליג בחסד. ו ג'א דהיא ונ"א דאיהי (אה"ל). ז ג'א בעיי (אה"ל) ונ"א בעיא (ריא). ח ג'א קמיה (אה"ל) ונ"א המיה. ט ג'א טברייא. י ג'א אזלי. יא ג'א בבקר וגו'. יב ג'א להני. יג ג'א ליג תרי. יד ג'א תקנוה. טו ג'א דחקין. טז ג'א ולא. יז ג'א עיקרא. יח ג'א מוסיף אמר ליה.

תפלה שועה דמעה

הסולם

מאמר

התקונים של מלכות הממותקת שתהיה בית קבול לאורות העליונים ומשום תקון זה שיהיה בשלמות לא יצלי בר נש אחורי רביה, כדי שלא יחזור ויעורר את המלכות הבלתי ממותקת כנ"ל. ויקלקל ח"ו התקון דחצות לילה. רמז) קם ר"ש ואזלו וכו': קם ר"ש, והלכה, ואותו האדם הלך עמו עד טבריה. בעוד שהיו הולכים, אמר ר"ש, בוא וראה, תפלות כנגד תמידים, תקנו רבנן מאנשי כנסת הגדולה, ומשום שמצאו שני תמידים, שכתבו, את הכבש אחד וגו', והם מתקרבים באותם ב' הזמנים שביום, שהם זמני הפלה, על כן תקנו בעיקר ב' תפלות, שהם שחרית ומנחה, אבל תפלת ערבית הוא רשות.

של דין קשה צריכים המיה, ומשום זה אמר ואהמה. אבל תפלת ערבית לא התפלל. ולבתר כד אתפליג וכו': ואחרי כן כשנתחלק הלילה, היה קם ואמר שירות ותשבחות, שכתוב ובלילה שירה עמי, והוא נתבאר. פירוש, כי דוד ה"ס המלכות, וסוד חצות לילה הוא, אחר שנתמקה המלכות בבניה, שאז ה"ס דמעה כמ"ש לעיל, שאז נעשתה המלכות בית קבול לאורות העליונים כולם, וע"כ קם אז בשירות ותשבחות. באופן, שתפלת שחרית היא כנגד תפלה, לתקון קו ימין שבנוקבא. וה"ס ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה נמל ד' אמות לצכותיה, שהם מקובלים בתפלת שחרית, ותפלת המנחה הוא ג"כ כנגד תפלה אלא לתקון קו שמאל שבה שנקראת מבחינה זו כותל או קיר כנ"ל. ואז צריך האדם להמשיך השלמות של הקיר, דהיינו דלא יפסיק בר נש בצכותיה ביניה לבין כותלא, כלומר שלא יהיה ביניהם חציצה ופגם. ותפלת ערבית ה"ס שועה, וע"כ הוא רשות כנ"ל. וחצות לילה ה"ס דמעה. דהיינו

רמה) אמר ההוא נכרא וכו': אמר אותו האדם, הרי האבות תקנו אלו התפלות מקודם שתקנו אנשי כנסת הגדולה, ולא תקנו אותם כנגד התמידים, ולמה מה שתקנו אברהם ויצחק הוא עיקר, ומה שתקין יעקב, שהוא בחיר האבות, הוא רשות ולא עיקר כמו אלו. רמו) אמר רבי שמעון וכו': אמר רבי שמעון, הוא נתבאר, אבל בוא וראה, אלו שני

צלותי לאו אינון, אלא לחברא ליעקב בעדביה, כיון דאתחברו דא בדא, אנן לא ח צריכינן ב יתיר, דכיון ד דאתיהיבת אחתא ז בין תרין דרועין, ואתחברת בגופא, לא אצטריך יתיר, ועל דא אנן בעינן לאתערא ח תרין דרועין, בגין ו דאתיהיבת בינייהו, ז כיון ט דאיהי בינייהו, גופא ואתתא פ מלייהו בלחישו, דלא לאדכרא.

רמז) ובגין כך, יעקב משמש במרום תנינן, מאי במרום. כמה דאת אמר ז ואתה מרום י לעולם ה. יא וכלא איהו רזא י לידעי מדין. אחו רבי אבא, וההוא יודאי, ונשקו ידוי. אמר רבי אבא, עד יומא דין, לא קאימנא במלה דא, בר השתא. זכאה חולקי, דזכינא למשמע ליה.

מסורת הזהר

(א) ואתה מרום : תהלים צב.

חלופי גרסאות א ב"א צריכינן ב ג"א ליג יתיר. ג ג"א דאתיהיבת. ד ג"א ביי. ו ג"א מוסיף בין אינון. ס ג"א חרי. ז ג"א דאתיהיבת. ז ג"א ליג כיון דאיהי בינייהו. ח ג"א דאיהו. ט ג"א מיליתו. י ג"א ליג לעולם ה' [וגר]. יא ג"א וזא. יב ג"א מוסיף אלא לידעי.

תפלה שועה דמעה

הסולם

מאמר ב'

כי הם כללות כל המוחין כולם, גופא ואתחא מלייהו בלחישו, ואלו תקונים הנוספים השייכים לזווג קו אמצעי עם הנוקבא. צריך להיות בלחש. בסו"ה וקולה לאישמע כמיש לעיל (וירא קי"ב ד"ה וזה אמרו וישראל) שיש בדרך כלל ב' מיני קולות א) קול הבינה, דהיינו ממלכות הממותקת בבינה. ב) קול המלכות עצמה, הבלתי נמתקת בבינה, ואין זווג זו"ן אלא בסוד קול הבינה וקול המלכות עצמה לא ישמע. וז"ש גופא ואתחא מלייהו בלחישו. כי אם היה נשמע קולה, דהיינו ממת הדין הבלתי נמתק, לא היתה ראויה להזדווג עם ז"א. ולקבל מוחין עליונים (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר).

זמנים של שני התפלות שחרית וערבית, אינון, אלא לחבר את יעקב, שהיא זעיר אנפין, בגורלה, שהיא הנוקבא כיון שנתחברו זה בזה, אין אנו צריכים יותר, כי כיון שניתנה הנוקבא בין שני זרועות, שהם אברהם ויצחק, דהיינו קו ימין וקו שמאל, כבר נתחברה בגוף, כי הגוף אינו אלא כלל של ב' הזרועות ואין צריך לתקן יותר. ועל כן אנו צריכים לעורר את תקון שתי הזרועות, על ידי ב' התפלות שחרית וערבית, משום שהנוקבא ניתנה ביניהם, כלומר שצריכים להמשיך הארתם לתוך הנוקבא, ואחר שכבר ניתנה ביניהם, הנה הגוף, שהוא קו אמצעי, הנקרא יעקב, והנוקבא, דבריהם בלחש, שלא להזכיר מד"ר שבה. פירוש. אף על פי שיעקב, הוא בחיר שבאבות, כי העיקר הוא קו האמצעי המיוחד ב' הקוין זב"ה, וזולת הכרעת קו האמצעי אינם יכולים להאיר, עם כל זה אין בקו אמצעי תוספת אור על ב' הקוים, כי שורשם של ב' הקוין הם מ"י אל"ה אשר בבינה, שהם כוללים כל המוחין שבה, (כנ"ל ב"א דף רס"ד ד"ה באצבען) אלא משום שקו האמצעי עולה ומכריע ב' הקוין שבינה ומשלימם, זוכה גם הוא בהם, בסוד חלה נפקי מחו, חד בחלה קיימא (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש) הרי שכל המוחין דבינה הם בב' הקוין ימין ושמאל שהם אברהם ויצחק אשר יעקב משלימם להיותו סוד קו אמצעי, וע"כ זוכה גם הוא בב' הקוין, ומשפיע אותם לנוקבא. וז"ש ועל דא אנן בעינן לאתערא חרין דרועין, בגין דאתיהיבת בינייהו.

רמז) ובגין כך וכו' : ומשום זה דמלייהו בלחישו ולא נשמע קולה כנ"ל בסמוך, יעקב משמש במרום, ולמדנו מהו במרום, הוא כמו שאתה אומר, ואתה מרום לעולם ה', דהיינו בינה הנקראת מרום, ומלכות הממותקת, בבינה נקראת גם כן מרום, וכיון שיעקב משמש במרום, במלכות הממותקת, צריך להיות שקולה לא ישמע, כי אז יפרד ח"ו הזווג, כנ"ל בדיבור הסמוך.

רמז) וכרא אידו רזא וכו' : והכל הוא סוד ליודעי דין ומשפט, כלומר ליודעי סודות התורה באור ר' אבא ואותו יהודי ונשקו ידיו של ר"ש. אמר ר' אבא, עד יום הזה, לא הכנתי דבר זה, ורק עתה עמדת על בוריו. אשרי חלקי שזלתי לשמעו.

חיי שרה

עט

רמח) * ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. ה' א"ר יוסי, ב' האי קרא קשיא, האהלה, לאהל שרה אמו מבעי ליה, מאי האהלה. דאהדרת תמן שכינתא, בגין דכל זמנא דשרה י' קיימא בעלמא, שכינתא לא אעדי ד' מינה, ושרגא הוה דליקת, מערב שבת לערב שבת, והוה נהיר כל אינון י' יומי דשבתא, בתר דמיתת, ז' כנתה ה' ההיא שרגא, כיון דאתת רבקה, אהדרת י' שכינתא, ושרגא אדליקת. שרה אמו: דדמיא לשרה בכל עובדהא.

רמט) רבי י' יהודה אמר י' כמה י' דדיוקניה דיצחק, הוה י' כדיוקניה דאברהם, וכל מאן דחמי ל'יצחק, אמר דא אברהם, י' וודאי, ב' אברהם הוליד את יצחק, הכי נמי רבקה, י' דיוקנה ממש הוה דיוקנא דשרה, י' ובגין כך שרה אמו ודאי.

רנ) אמר רבי אלעזר, בכלא הכי הוא, אבל תא חזי, רזא איהו, דאף על גב דשרה מיתת, י' דיוקנה לא אעדי מן ביתא ולא אתחזי תמן, מיומא דמיתת, עד דאתת רבקה, כיון דעאלת רבקה, אתחזיאת דיוקנא דשרה, דכתיב ויביאה יצחק האהלה י' וגו', מיד שרה אמו י' אתחזיאת תמן, ולא הוה חמי לה בר יצחק בלחודו, כד אעיל תמן, ועל דא וינחם יצחק אחרי אמו. ב' דאמו לא אתחזיאת כ' ואזדמנא בביתא, ועל דא לא כתיב אחרי מיתת אמו, כ' אלא אחרי אמו.

מסירת הזהר

א) ויביאה יצחק: לעיל ב"ב קמ"ד ציון א'. ב) אברהם הוליד את יצחק: (בראשית כ"ה) ח"א קלה. קלה.

חלוסי גרסאות ה' גיא ל"ג מן איר עד לאהל. ז' גיא הא. ג' גיא קיימת. ד' גיא מיניה (אה"ל). ה' גיא דקא. ו' גיא יומין. ז' גיא כבת. ח' גיא ההוא. ט' גיא מוסיף שכינתא ואתת (אה"ל). י' גיא יצחק. יא' גיא כמא. יב' גיא דיצחק דיוקניה הוה דיוקניה דאברהם. יג' גיא דיוקניה. יד' גיא כדיוקניה. יו"א גיא ודאי. טו' גיא דיוקנא. טז' גיא בגין. יז' גיא דיוקנא. יח' גיא ל"ג וגו'. יט' גיא שרה אמו. י"ט גיא דאתחזיאת. כ' גיא מוסיף מאי אחרי אמו (אחר) דאמו. כא' גיא מוסיף אחרי דאמו. כב' גיא דאתחזיאת. כג' גיא ואזדמנא. כד' גיא ל"ג אלא אחרי אמו.

מאמר

מאמר ויביאה יצחק האהלה

רמח) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו: אמר ר' יוסי. מקרא זה קשה, כתוב האהלה, לאהל שרה אמו היה צריך לכתוב. מהו שכתוב האהלה, ואומר, כי חזרה שם השכינה הנקראת אהל, וע"כ כתוב האהלה, שהיא השכינה. משום כי כל זמן ששרה היתה נמצאת בעולם, לא נסתלקה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת, והיה מאיר כל ימות השבוע. ואחרי שמתה, כבה הנר, וכיון שבאה רבקה חזרה שם השכינה, והנר חזר ונדלק. שרה אמו, פירושו, שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רמט) רבי יהודה אכר וכו': ר"א שרה אמו. פירושו, כי כמו שצורתו של יצחק

(דפו"י דף קל"ג ע"א)

הסולם

ויביאה יצחק האהלה

היתה כצורתו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק, אמר שזה אברהם. וידעו בודאי שאברהם הוליד את יצחק, כן רבקה היתה צורתה ממש כמו צורתה של שרה, ומשום זה כתוב, שרה אמו, כי אמרו ששרה, היא אמה של רבקה בודאי. באופן, שיצחק ורבקה, היו צורתם כמו אברהם ושרה. והיה ניכר, שאברהם הוליד את יצחק ושרה את רבקה.

רנ) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, לגמרי כן הוא הפירוש. אבל בוא וראה, כי סוד הוא, כי אף על פי ששרה מטה, צורתה לא נסתלקה מן הבית, אבל לא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה, כיון שבאה רבקה נראתה צורת שרה, שכתוב ויביאה יצחק האהלה וגו', מיד נראה שם שרה אמו.

ולא

רנא) רבי שמעון אמר, מאי שנא דכתיב ביה ביצחק, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה. כיון דאמר ותהי לו לאשה, לא ידענא ה' דהוא רחים ב' לה, דהא כל בני עלמא רחמי דנשייהו. מאי שנא ביצחק, דכתיב ביה ויאהבה. רנב) אלא ודאי אתערותא דרחימו דדכורא : לגבי ד' אתתא, ה' לאו איהו אלא ו' שמאלא, דכתיב * שמאלו תחת ל' לראשי. וחשך וליילה כחד אינון, ושמאלא אתער רחימו תדיר, לגבי נוקבא, ואחיד בה, ועל דא אף על גב דאברהם ה' רחים לה לשרה, לא כתיב ביה ויאהבה, אלא ביצחק. ואי תימא ויאהב יעקב את רחל, סטרא דיצחק, דהוה ביה, ה' קעכיד ליה.

רנג) תא חזי, אברהם כד חמא י' לשרה, י"ה הוה מחבק לה, ולא יתיר, אבל יצחק דאיהו בעלה, אחיד בה, י"ב ושו"י ב' דרועיה תחות י"ד רישה, דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. לבתר אתא יעקב, ושמש ערסא, ואוליד תריסר שבטין, כלא כדקא יאות.

רנד) ותא חזי, אבהן כלהו ברזא חדא * אזלו, וכלהו שמשו בארבע

מסורת הזהר

א) שמאלו תחת לראשי: לעיל ב"ב ק"מ ציון א'.

חלוסי גרסאות ה' נ"א דחא. ז' נ"א ליה. נ' נ"א לגביה. ד' נ"א איתתא. ה' נ"א לא. ו' נ"א לשמאלא. ז' נ"א מוסיף לראשי וימינו תחבקני. ח' נ"א מוסיף הוה רחים. ט' נ"א קא עביר. י' נ"א לרבקה. י"א נ"א ליג הוה. י"ב נ"א ושריא. י"ג נ"א דרועי. י"ד נ"א רישא.

מאמר הסולם ויביאה יצחק האהלה

רנג) ת"ח. אברהם וכו': בוא וראה. אברהם שה"ס קו ימין דז"א, כשראה את שרה. שה"ס הנוקבא דז"א, היה מחבק אותה ולא יותר שהס"ה וימינו תחבקני, אבל יצחק שהוא קו שמאל דז"א, שהוא בעלה, כנ"ל בדבור הסמוך, אחז בה ושם זרועו תחת ראשה, שכתוב, שמאלו תחת לראשי וגו'. ואחר כך, בא יעקב, שהוא קו אמצעי דז"א, ושמש מטתו והוליד י"ב שבטים. הכל כראוי להיות. פירושו: ר"ש מפרש. שאברהם יצחק ויעקב רומזים לז"א, דהיינו לב' קוין שלו. וכן שרה רבקה לאה ורחל רומזות להנוקבא דז"א, דהיינו לד' בחינות חו"ב תו"מ שבה. ולפיכך אומר אשר ז"א מסוד קו ימין שלו הוא מחבק להנוקבא בסוד וימינו תחבקני שה"ס השפעת החסדים. ומסוד קו שמאל שלו, ממשיך לה גג"ר, בסוד שמאלו תחת לראשי, כלומר שהנוקבא אומרת שמשמאלו של ז"א נמשך לה בחינת הראש, שהם הג"ר, ומשום זה נחשב לה השמאל דז"א לעיקר המשפיע שלה, וע"כ אומר, יצחק דאיהו בעלה, משום שממנו מקבלת הג"ר. ועם כל זה, אין הולדה אלא מבחינת קו אמצעי בלבדו, שה"ס יעקב, וע"כ אמר, לבחר אתא יעקב וכו', ורק ממנו הולדת נשמות השבטים.

רנד) ות"ח אבהן כלהו וכו': בוא וראה, האבות הם כולם בסוד אחד הולכים

ולא היה רואה אותה רק יצחק בלבדו בעת שנכנס שמה. ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו, כי אמו נראית ומודמנת לו בבית. ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו. כי לא מתה כלל בעד יצחק.

רנא) ר' שמעון אמר מאי שנא וכו': רש"א, מהו השינוי, שכחוב בו ביצחק, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה, כיון שאמר ותהי לו לאשה, איני יודע שאהב אותה, הרי כל בני העולם אוהבים את נשותיהם, מהו השינוי, שדוקא ביצחק כתוב בו ויאהבה.

רנב) אלא ודאי אתערותא וכו': ומשיב, אלא ודאי, התעררות האהבה של הזכר אל הנוקבא, אינה אלא מקו השמאל, שכתוב, שמאלו תחת לראשי. וחשך, שהוא קו השמאל וליילה, שהיא הנוקבא כאחד הם, כי השמאל מעורר תמיד האהבה אל הנוקבא ואחוז בה, ועל כן אצ"ס שאברהם אהב את שרה, לא כתוב בו ויאהבה, אלא ביצחק בלבד, להיותו קו השמאל דז"א, ואם תאמר, הרי כתוב ויאהב יעקב את רחל, אע"פ אינו קו שמאל, הוא משום שצד יצחק שהיה כלול בו עשה את זה. פירושו, כי יעקב הוא קו אמצעי דז"א, הכולל בתוכו ב' הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק, ומשום התכללותו של יצחק שהיה בו, יתכן לומר עליו ויאהב, כמו ביצחק.

(רש"י דף קל"ג ע"א *.) דף קל"ג ע"ב

נשין, כל חד מנייהו. אברהם בארבע: שרה, והגר, ותרי א פלגשים. דכתיב
 * ולבני הפלגשים ב אשר לאברהם, פלגשים תרי, הא ארבע.
 רנה) יצחק ברזא דארבע, ג דסטירו ז דרבקה, דכתיב ויקח את רבקה
 חד, ותהי לו לאשה תרי, ויאהבה תלת, וינחם יצחק אחרי אמו הא ארבע.
 לקבל דא, הוּו ליעקב, ארבע נשין. וכלא ברזא חדא.
 רנו) רבי חייא אמר, ו אברהם ויצחק, שמשו כל חד, באתתא חדא, ברזא
 דקודשא. אברהם בשרה, יצחק ברבקה, ולקבל תרווייהו, הוי ארבע נשין ליעקב,
 בתרין חולקין. רבי שמעון אמר סליקו מלין ו לאתרייהו. דהא כלא ברזא קדישא
 ז אתעבד, וכלא ברזא חדא.
 רנו) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. קטורה דא היא הגר.
 דהא תנינן, בתר ח דאתפרשא הגר ט מניה דאברהם, וטעת בתר י גלולי
 יא דאבוה, לבתר, יב אתקשרא בעובדין יג דכשרן, ובגין כך, אשתני יד שמה,
 ואקרי קטורה, בעובדין דכשרן, ושדר אברהם, טו ונסבה ליה לאנתו. טז מכאן
 דשנוי ח שמה מכפר חובין, ועל דא אשתני שמה.

מסורת הזהר

(א) ולבני הפלגשים: (שם) ח"א ק: רכג. (ב) ויוסף אברהם: לעיל דף ג' ציון ה.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף פלגשים פלגשים רכתיב ולבני, ב נ"א ל"ג אשר לאברהם. ג נ"א בסתירי. ד נ"א
 ברבקה. ה נ"א ואברהם. ו נ"א לאתריה. ז נ"א לאתריה. ז נ"א מוסיף וכלא אתעבד. ח נ"א דאתפרשה.
 ט נ"א מיניה. י נ"א גלולי. יא נ"א אבוה. יב נ"א אתקשרת ונ"א מוסיף אתקשרת ואתקשרת (ואתקשרת) (אה"ל).
 יג נ"א דקשרן. יד נ"א מוסיף שמה מכאן אולימא: דשנוי שם מכפר חובין ועיד אשתני שמה. טו נ"א ונסבה. טז נ"א
 ל"ג מן מכאן עד ויוסף. יז נ"א שם.

ויביאה יצחק האהלה

הסולם

מאמר

ד' נשים ליעקב, בשני החלקים, שהם קודש
 וחול, שלא ורחל היו בחלק הקדושה, ובלהה
 וזלפה היו בסוד חלק חול שהחזיר אל הקדושה.
 ר"ש אמר וכו': רש"א, הדברים עלו למקום
 לקדושה, דהיינו דלא כרבי חייא, אלא אפילו הגר
 והפלגשים והשפחות כולן הן בסוד הקדושה, כמו שאמר
 ר"ש לעיל, שכל הי"ב נשים הן רק י"ב בחינות של
 הנוקבא. כי הכל נעשה בסוד הקדושה והכל
 הוא בסוד אחד, דהיינו שכולן נכללות בסוד
 הנוקבא דו"א בלבדה, כנ"ל בדבור הסמוך.

מאמר ויוסף אברהם ויקח אשה

רנו) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה:
 קטורה זו היא הגר. כי למדנו, אחר
 שנפרדה הגר מן אברהם, וזנה אחר גילוליו של
 אביה, אחר כך חזרה בתשובה, ונתקשרה
 במעשים טובים, ומשום זה נשתנה שמה ונקראה
 קטורה, שרומז שנעשית קטורה במעשים
 טובים. כי קטורה פירושו קטורה, ואז שלח אברהם
 ולקחה לאשה. מכאן נשמע ששינוי השם מכפר
 על עכרות, כי על כן נשתנה שמה לקטורה,
 כדי לכפר על עונותיה.

ויוסף

הולכים, דהיינו רק סוד ז"א בלבדו כנ"ל בסמוך,
 וע"כ כולם שמשו בארבע נשים שכל אחד מהם,
 היה לו ארבע נשים, שהם שרה רבקה לאה ורחל. כי
 גם הן סוד אחד, שהוא ח"ב ח"מ של הנוקבא דו"א.
 כנ"ל בסמוך. אברהם בארבע נשים, שהם שרה
 והגר וב' פלגשים, שכתוב ולבני הפלגשים אשר
 לאברהם, וכתוב פלגשים, שפירושו שתיים, ועם
 שרה והגר הרי הן ארבע.

רנה) יצחק ברזא דארבע וכו': יצחק היה
 בסוד ארבע נשים מצד רבקה,
 כלומר שהיו כלולות ברבקה, שכתוב, ויקח את
 רבקה היא אחת, ותהי לו לאשה, הרי שתיים,
 ויאהבה הרי שלש. וינחם יצחק אחר אמו,
 הרי ארבע. כנגד זה היה ליעקב ד' נשים, וכולם,
 דהיינו כל הי"ב נשים, הם בסוד אחד, דהיינו
 הנוקבא דו"א בלבדה, שיש בה אלו י"ב
 בחינות.

רנו) ר' חייא אמר וכו': רח"א, אברהם ויצחק,
 שמשו כל אחד מהם באשה אחת בסוד
 הקדושה, כי הגר והפלגשים לא היו מקדושה,
 אברהם בשרה, יצחק ברבקה. וכנגד שניהם, היו
 (דפו"י דף קל"ג ע"ב)

רנח) ויוסף אברהם, מאי ויוסף, אי תימא דעל שרה איהו ^א דאוסוף, לאו הכי. אלא ביומא דשרה, אזדווג בהדה זמנא חדא, ולכתר תריך לה, על עסקי דישמעאל, ולכתר ויוסף כמלקדמין, זמנא אחרא, על מה דנסיב לה בקדמיתא. וכפום דשני עובדהא, הכי נמי שני שמה.

רנט) תא חזי, דאמר רבי אלעזר, ^א ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. י דאתגליא דיוקנא דשרה, ויצחק אתנחם, ^ב אחרי ^ד דאתגליא אמו, ודיוקנהא הוה חמי כל יומא. ואברהם אע"ג ^ה דאינסיב, ^ו לא ^ז עאל בההוא ביתא, ולא אעיל לה להאי אתתא תמן, בגין דשפחה לא תירש גבירתה. ובאהל דשרה, לא אתחזי אתתא ^ח אחרא, אלא רבקה.

רו) ואברהם אף על גב דהוה ידע דדיוקנא דשרה אתגלייא תמן, שבקיה ליצחק ההוא אהל, למחמי דיוקנא דאמיה כל יומא. יצחק, ולא אברהם, הדא הוא דכתיב ^י ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. את כל אשר לו דייקא, דא ההוא דיוקנא דשרא בההוא משכנא.

רסא) דבר אחר, ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, רזא דמהימנותא עלאה, לאתדבוקא, ^ב ^ה יצחק בדרגא דחולקיה כדקא יאות. תא חזי, הכא אתכליל יאשא יא במיא ודאי, אשא נטייל יב מיא, משמע ויתן אברהם את כל אשר לו יב ליצחק, דא יב מיא ^{כו} דאתכליל ^{כז} באשא. ^{כח} ובקדמיתא, ^{כט} אתכליל

דרך אמת

(ג) יתק קן חי נמקונים.

מסורת הזהר

(א) ויביאה יצחק: לעיל ב"ב דף קמ"ד ציון א'.

(ב) ויתן אברהם: (שם) ק: רכג.

חלוסי גרסאות ^א גי'א מוסיף דאוסוף על שרה, ^ב גי'א דאתגלייא, ^ג גי'א בתר, ^ד גי'א דאתגלייא, ^ה גי'א דנסיב, ^ו גי'א לאו, ^ז גי'א ל"ג עאל, ^ח גי'א אחרית, ^ט גי'א מוסיף יצחק ברחמים, ^י גי'א מיא באשא, ^{יא} גי'א במי'א, ^{יב} גי'א מי'א, ^{יג} גי'א ל"ג ליצחק, ^{יד} גי'א מי'א, ^{טו} גי'א דאתכליל, ^{טז} גי'א ל"ג באשא ובקדמיתא אתכליל, ^{יז} גי'א דבקדמיתא, ^{יח} גי'א כחדא אתכליל.

מאמר

הסולם

ויוסף אברהם ויקח אשה

רנח) ואברהם, אע"ג וכו': ואברהם, אע"פ שהיה יודע שצורתה של שרה נתגלתה שם, עזב ליצחק את האהל, לראות צורת אמו שם, בכל יום. יצחק ראה צורתה ולא אברהם. וזהו שכתוב, ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, את כל אשר לו, הוא בדיוק, כי סובב על צורה ההיא של שרה שהיתה באותו האהל. שנתנה ליצחק להסתכל בה.

רסא) ד"א ויתן וכו': פירוש אחר בהכתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, היינו שנתן לו סוד אמונה העליונה, שהיא בינה, כדי שיצחק יתדבק במדרגות חלקו כראוי. כי לולא נתן לו סוד הבינה, לא היה יכול להתדבק בקו שמאל. (כמ"ש לעיל לך דף קמ"ד ד"ה פנימיות ע"ש)

ת"ח הכא וכו': בוא וראה, כאן נכלל אש שהיא שמאל במים שהם ימין ודאי שהאש

לקח

רנח) ויוסף אברהם: ושואל מהו ויוסף. אם תאמר, שהוסיף אשה על שרה, אינו כן. אלא בימיה של שרה, נזדווג עם הגר פעם אחת, ואחר כך גרש אותה מחמת מעשיו של ישמעאל, שצחק על יצחק, ואחר כך נאמר ויוסף, שפירושו, ויוסף לקחה כבתחילה, כי לקחה פעם שנית על מה שלקחה מתחילה, וכפי מה ששינתה מעשיה כן נשתנה שמה. ונקראת עתה קטורה.

רנט) תא. חזי דאמר ר"א וכו': בוא וראה, שאמר ר' אלעזר, בהכתוב, ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, שנתגלתה צורתה של שרה עם רבקה, ויצחק התנחם אחרי שנתגלתה אמו, והיה רואה צורתה בכל יום. ואברהם, אע"פ שנשא אשה, לא נכנס בבית ההוא של שרה, ולא הכניס אשה ההיא שם, משום, ששפחה לא תירש גבירתה, ובאהל של שרה לא נראה אשה אחרת אלא רבקה בלבדה.

(רש"י דף קל"ג ע"ב)

כחדא אשא ^ב במיא. אימתי, בשעתא דעקד ליה ליצחק, למעבד ^ג ביה דינא, כדין אתכליל אשא ^ג במיא. והשתא אתכלילו ^ד מיא באשא, ^ה למהוי כלא רזא דמהימנותא עלאה.

רסב) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות. מאי ^ו מתנות. אלין סטרי דרגין תתאין, דאינון שמהן דסטרי רוח מסאבא, בגין לאשלמא דרגין, ^ז ואסתלק יצחק על כלא, במהימנותא עלאה כדקא חזי.

רסג) בני הפלגשים ^ח אלין הוו בני קטורה, פלגש בקדמיתא, ופלגש השתא. ר' חייא אמר, פלגשים ממש. וישלחם מעל יצחק בנו, דלא לשלטאה לגביה דיצחק. בעודנו חי, בעוד דהוה אברהם חי וקיים בעלמא, דלא יקטרגון ליה לבתר, ובגין ^ט דיתתקן יצחק בסטר דינא קשיא עלאה, לאתתקפא על כלהו, וכלהו ^י אתתפיין קמיה. קדמה אל ארץ קדם, בגין דתמן ^{יא} אינון סטרי חרשי ^{יב} מסאבי.

רסד) תא חזי, כתיב ^א ותרב חכמת שלמה שלמה מחכמת כל בני קדם. אלין אינון דהוו מבני ^ב בני ^ג פלגשים דאברהם, והא אוקימנא, דהא באינון הררי

מסורת הוהר

א) ותרב חכמת שלמה: (מלכים א' ה') ח"א קנ. רכג: רלה. רמח: ח"ב פה. ח"ג עד: קס. רצו. ת"ז ח"ט לט. חס"ד צה: תק"ח קי"ב סא שכט.

חלוסי גרסאות א נ"א במי. ב נ"א ליג ביה. ג נ"א במי. ד נ"א מי. ה נ"א למיהו. ו נ"א מתנ. ז נ"א מוסיף חסר וי וכל חסר מסטרא אחורא (הרמ"ק). ז נ"א ויסתק. ח נ"א אילין. ט נ"א דאתתקן. י נ"א דאתתקן (אה"ל). יא נ"א קשיא. יב נ"א דאתתפיין. יג נ"א מוסיף איהו אינון. יד נ"א מסאב. יז נ"א מוסיף אינון בני. טו נ"א הפלגשים.

ולבני הפלגשים - מתנות

הסולם

מאמר

של מיני רוח הטומאה, ונתנם להם כדי להשלים המדרגות, כלומר שיטהרו אותם וישלימו את המדרגות של הקדושה. ויצחק, נתעלה על כולם באמונה העליונה כראוי. שהיא בינה, כנ"ל בדבור הסמוך.

רסג) בני הפלגשים: אלו הם בני קטורה, ונקראת פלגשים, על שם, שהיתה פלגש מקודם לכן מטרים שגרשה, ופלגש עתה שחר ולקחה. רבי חייא אמר פלגשים ממש, ואינו סובב על קטורה. וישלחם מעל יצחק בנו, כדי שלא ישלטו אצל יצחק. בעודנו חי, היינו בעוד שהיה אברהם חי וקיים בעולם, בכדי שלא יריבו עמו אחר כך. ובכדי שיצחק יתתקן בצד דין הקשה העליון, להתגבר על כולם. וכולם נכנעו לפניו. קדמה אל ארץ קדם, כי שם הם מיני כשפים של הטומאה.

רסד) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כחוב, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, אלו הם, שהיו מבני הפלגשים של אברהם, ואמרו, כי באלו הררי קדם, נמצאים אותם המלמדים כשוף לבני אדם, ומאותה ארץ קדם, יצאו

לקח את המים, שהשמאל כלל בתוכו את הימין, זה משמע, מהכתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, זהו מים שנכלל באש, שאברהם שהים מים נתן כל בחינתו ליצחק שהים אש. ובתחילה נכללו יחד אש במים, אימתי היה זה, היינו בשעה שאברהם עקד את יצחק לעשות בו דין דהיינו להעלהו לעולה, או נכללה אש במים, ועתה נכללו מים באש. כדי שיהיה הכל בסוד אמונה העליונה שהיא בינה. כי ב' קוין ימין ושמאל שבבינה נכללו זה בזה, ואז השיגו שלימותם, ולפיכך גם אברהם ויצחק הנמשכים מב' הקוין הם שבבינה (כנ"ל בפ' לך דף קמ"ז ד"ה פנימיות) צריכים גם כן להכלל זה מזה, ע"כ תחלה נכלל שפאל בימין, שזה היה בשעת העקדה, ועתה, נתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, שבוה נכלל הימין בתוך השמאל. מהימנותא פירושו מלכות. מהימנותא עראה פירושו בינה.

מאמר ולבני הפלגשים - מתנות

רסב) ולבני הפלגשים וגו': ושואל מהו מתנות, ואומר, אלו הן מיני מדרגות תחתונות של הקדושה בלתי מתוקנות, שהן שמות (דטרי דף קל"ג ע"ב)

קדם, אינן דאולפין חרשין לבני נשא, ומההיא ארץ קדם. נפקו: לבן, ובעור, ובלעם ה' בנו, וכלהו חרשי, והא אוקמוה.

רסה) רבי חזקיה פתח ואמר, * מי נתן למשיסה יעקב * וישראל לבוזים הלא ה' וגו'. תא חזי, מזמנא דאתחרב בי מקדשא, ברכאן לא שריין בעלמא, ואתמנעו, כביכול, אתמנעו מעילא ד ותתא, וכל אינון שאר דרגין, תתאין מתתקפי ואזלי ושלטי עלייהו דישראל, בגין דאינון גרמו בחובייהו.

רסו) האי קרא לא אתיישבן ו מליה, דכתיב מי נתן למשיסה יעקב כיון דאמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל, מהו חטאנו לו, חטאו לו מבעי ליה, ואי אמר חטאנו לו, * מאי ולא אבו, ולא אבינו מבעי ליה.

רסז) אלא. בשעתא דאתחרב מקדשא, ואתוקד היכלא, ועמא אתגלי, בעיא שכינתא * לאתעקרא מדוכתה, ו למיהך עמהון בגלותא, אמרה איהך בקדמיתא * למחמי ביתאי * והיכלאי, ואפקוד על * דוכתי דכהני וליואי, דהו פלחין * בביתאי.

רסח) אמר רבי אלעזר, טו בההיא שעתא, אסתכלת כנסת ישראל לעילא, וחמאת דבעלה אסתלק טו מנה לעילא * לעילא, נחתת לתתא, עאלת בביתא, ואסתכלת בכל אינון דוכתי, ואשתמע קרא, לעילא לעילא, ואשתמע קלא

מסורת הוזהר

(א) מי נתן למשיסה: (ישעיה מ"ב) ח"א קלר.

חלופי גרסאות א' נ"א ליג בנו. ונ"א בנו. ב' נ"א כלו וליג בנו. ג' נ"א מעילא. ד' נ"א ומתא. ה' נ"א ליג וכל. ו' נ"א מלי. ז' נ"א ליג וישראל. ח' נ"א ולא אבינו מבעי ליה. מאי ולא אבו כיון דאמר חטאנו לו. ט' נ"א לאתעקרא (אה"ל). י' נ"א ולמהך. יא' נ"א למיהמי. יב' נ"א והיכלי. יג' נ"א מוסף דוכתי דהוימי שריא ביה ואפקוד על דוכתי דכהני (אה"ל). יד' נ"א בביתא. ונ"א מוסף בביתאי בקדמיתא. טו' נ"א בהוא. טז' נ"א מינה. יז' נ"א ליג לעילא.

מאמר

יצאו לבן ובעור ובלעם בנו וכל המכשפים. וכבר בארוה.

מאמר מי נתן למשיסה יעקב

רסה) ר' חזקיה פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים וגו' בוא וראה מזמן שחרב בית המקדש, אין ברכות שורות בעולם ונעצרו, כביכול שנמנעו מלמעה מעולמות העליונים, ומלמטה מהתחתונים, וכל אלו מדרגות התחתונות מתגברות והולכות, ושולטות על ישראל, משום שישראל גרמו את זה בעונותיהם. וענין חסרון הברכות בעולמות העליונים, הוא משום שהתחתונים אינם ראויים לקבל מהם, וכל השפע שהם צריכים להשפיע לתחתונים נמנע מהם. כי אין להם למי להשפיע. (ועיין בזה בפתיחה לחכסת הקבלה דף ל"ד אות קס"א וקס"ב ובהמשך, שנתבאר שם על בוריו.)

רסו) האי קרא וכו': מקרא זה, דבריו אינם מיושבים. כי כחוב, מי נתן למשיסה

(דפו"י דף קל"ג ע"ב * דף קל"ד ע"א)

מי נתן למשיסה יעקב

הסולם

יעקב וישראל לבוזים הלא ה' זו חטאנו לו. כיון שאמר, מי נתן למשיסה יעקב וישראל, מה הוא שאומר חטאנו לו, חטאו לו, היה צריך לומר. דהיינו לשון נסתר ולא כמדברים בעדם. ואם כבר אומר, חטאנו לו, דהיינו מדברים בעדם, מה הוא שאומר שוב ולא אבו דהיינו שוב לשון נסתר, ולא אבינו היה צריך לומר, שהוא כמדברים בעדם.

רסז) אלא בשעתא וכו': ומשיב, אלא בשעה שנחרב בית המקדש ונשרף ההיכל, והעם הלך לגלות, רצתה השכינה להתעקר ממקומה וללכת לגלות עמהם. אמרה השכינה, אלך תהלה לראות בייתי והיכלי, ואפקוד את המקומות של הכהנים והלויים, שהיו עובדים בביתי.

רסח) אמר ר' אלעזר וכו': באותה שעה נסתכלת כנסת ישראל, היא השכינה למעלה, וראתה שבעלה ז"א, נסתלק ממנה, ועלה למעלה למעלה, ירדה למטה ונכנסה בבית

המקדש

לחתא, הדא הוא דכתיב * קול ברמה נשמע נהי בכי ב תמרורים רחל מבכה על בניה וגוי, ואוקמוה.

רסט) כיון דעאלת בגלותא, אסתכלת בעמא, וחמאת דדחקי לון, ורמסי לון בגלותא. בין רגלייהו ב דשאר עמין, כדין אמרת מי נתן למשיסה יעקב וגוי. ג ואינון אמרין, הלא ה' זו חטאנו לו. והיא ד אמרת ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו.

רע) ובשעתא דזמין קודשא בריך הוא, למפקד על עמיה, ס כנסת ישראל תיתוב מן גלוחא בקדמיתא, ו תהך לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ו ויימא לה ס קודשא בריך הוא, קומי מעפרא. היא תבת ואמרה, לאן אתר איהך, ביתאי חרב, ס היכלי י אתוקד ב בניורא. עד דקודשא בריך הוא, יבני י ב' מקדשא בקדמיתא, ויתקין היכלא, ויבני קרתא י דירושלם, ולבתר יוקים לה מעפרא. הדא הוא דכתיב, (ב) בונה ירושלים ה' וגוי. בונה ירושלים בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה ג התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגוי. ט ויתכניש ט גלותהון דישראל. הדא הוא דכתיב בונה ירושלים י ה' בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם, דא תחיית המתים. וכתיב י ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגוי. בילא"ו.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) קול ברמה נשמע: (ירמיה ל"א) ח"א רג. רי. רטו. רכח: ח"ב ה. יב: כט: ח"ג כ: קפו. ז"ח אחרי ציון ו. ג) התנערי מעפר: (ישעיה נ"ב) ח"ב ז. (יחזקאל ל"ו) ח"א עו. רטו. רלא: ז"ח ט"ו ו"סד שמ"ח. חלופי גרסאות א) נ"א תמרורים וגוי. ב) נ"א שאר. ג) נ"א אפרית. ד) נ"א ובנסת. ו) נ"א תיהך. ונ"א מוסיף אמר לה קביה תהך. ז) נ"א ליג ויימא לה קביה. ח) נ"א ליג קביה. ט) נ"א היכלא. י) נ"א תוקד. ונ"א מתוקד (אה"ל). יא) נ"א ליג בניורא. יב) נ"א בית. יג) נ"א ליג דירושלים. ד) נ"א ליג וגוי. ונ"א ליג וגוי בונה ירושלים. טו) נ"א יתכניש. ונ"א ויתכניש. ז"ח ט"ו ו"סד ער וכדין. טז) נ"א גלותון. יז) נ"א ליג ה.

מאמר הסולם מי נתן למשיסה יעקב

המקדש, והסתכלה בכל המקומות, ובכתה ונשמע הקול למעלה למעלה בשמים, ונשמע הקול למטה בארץ. וזהו שכתוב, קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגוי ובארוהו. רסט) כיון דעאלת בגלותא וכו': כיון שבאה בגלות, הסתכלה בעם, וראתה, איך שדוחקים אותם ורומסים אותם בין רגליהם של שאר העמים, בגלות, או אמרה, מי נתן למשיסה יעקב וגוי. וישראל אמרו, הלא ה' זו חטאנו לו, ומיושב בזה מש"כ כמדבר בעדו, והשכינה אמרה ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורהו, ומיושב בזה, מה ששוב אומר הכתוב בלשון נסתר, רע) ובשעתא דזמין קביה וכו': ולשעה שעתיד הקב"ה לפקוד את עמו, להוציאם מגלות, כנסת ישראל, היא השכינה (דפו"י דף קל"ד ע"א)

פרשת ואלה תולדות יצחק

א * ואלה תולדות יצחק וכו'. פתח ר' חייא ואמר ב מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל תהלתו, תיח, כד בעא קב"ה, וסליק ב ברעותא ג קמיה למברי עלמא, ג הוה מסתכל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קב"ה בעלמא, הוה מסתכל באורייתא, וברא ליה, הדא הוא דכתיב, ד ואהיה אצלו אמון ז ואהיה * שעשועים יום ה אל תקרי אמון, אלא אומן.

ב) כד בעא ז למברי אדם י אמרה תורה קמיה, אי ב"נ יתברי, ו ולבתר י יחטי, ואנת תידון ליה, אמאי יהון עובדי ידך למגנא, דהא לא ה ייכול למסבל דינך, אמר ז לה י קב"ה, י הא יא אתקינת תשובה, עד לא בראתי עלמא, אמר קב"ה לעלמא, בשעתא דעבד ליה, י וברא לאדם, א"ל עלמא עלמא, אנת ונימוסק, לא קיימין אלא על אורייתא. ובג"כ בראתי ליה לאדם י בך, י בגין דיתעסק ז בה, ואי ז לאו, י הא אנא אהדר י לך, לתהו ובהו ז וכלא בניניה

מסורת הוהר

א) ואלה תולדות וכו', (בראשית כ"ה), ח"א קלה. ב) מי ימלל וכו', (תהלים ק"ו), ז"ח בראשית דף א' טב שא, ו' טב שמא, ולעיל ב"ב דף מ' ציון א'. ג) הוה מסתכל באורייתא, לעיל הקדמת ספר הוהר דף ס"ו ציון א. ד) ואהי' אצלו אמון וכו', (משלי ח'), ז"ח בראשית ה' טז שכו, רות פ"ח טב שי לעיל הקדמת ספר הוהר דף ס"ו ציון א'. ה) אל תקרא אמון אלא אומן, ח"ב קסא. ח"ג לה: קעה, רפה: (אמון), ז"ח בראשית ה' טז שכו. ו) אמרה תורה קמיה, ח"ג לה, טט: קעה. ז) הא אתקינת תשובה, ח"א ד. ח"ג טט: ח) וכלא בניניה— קיימא, ח"א רה: ח"ב קסא, ר.

חלוסי גרסאות: א) נ"א מוסיף בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, כ נ"א ברעותיה, וליג קמיה, ג נ"א ליג קמיה. ד) נ"א ואהיה וכו', ט נ"א למיברי, ו נ"א מוסיף ולבתר ייתי, ז נ"א למיחטי, ח נ"א יכול, ט נ"א ליה, י נ"א ליג קב"ה, יא נ"א אתקינת, יב נ"א מוסיף וברא ליה, יג נ"א ליג בך בגין, ונ"א כך יד נ"א ליג בגין, טו נ"א מוסיף בה וישתדל בה, טז נ"א לא (אה"ל) יז נ"א ליג חא אנא, יח נ"א ליה

מאכר	הסולם	ואלה תולדות יצחק
<p>א) ואלה תולדות יצחק וכו': פתח ר' חייא ואמר, מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. בוא וראה, כשבקש הקב"ה, ועלה ברצון לפניו, לברוא העולם, היה מסתכל בתורה וברא אותו. ובכל פעולה ופעולה שברא הקב"ה בעולם, היה מסתכל בתורה ובראה, וז"ש ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום, אל תקרי אמון אלא אומן. דהיינו שהיתה כלי אומנותו.</p> <p>ב) כד בעא למברי אדם וכו': כשרצה לברוא את האדם, אמרה התורה לפניו, אם יהיה נברא האדם ואחר כך יחטא, ואתה תדון אותו, למה יהיו מעשי ידך לשוא, הרי</p>	<p>לא יוכל לסבול את דינך. אמר לה הקב"ה, הרי בראתי תשובה מטרם שבראתי העולם. ואם יחטא, יוכל לעשות תשובה ואמחול לו.</p> <p>אמר קב"ה לעלמא וכו': אמר הקב"ה לעולם בשעה שברא אותו, וברא את האדם, אמר לו: עולם עולם, אתה וטבעך אינם עומדים אלא על התורה, ומשום זה בראתי בך אדם כדי שיעסוק בתורה, ואם לא יעסוק בחורה הרי אני מחזירך לתוהו ובוהו. והכל הוא בשביל האדם וזהו שכתוב אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכרות לפני בני אדם, כדי שיעסקו וישתדלו בתורה, ואין מי שיטה אזניו.</p>	<p>אמר לה הקב"ה, הרי בראתי תשובה מטרם שבראתי העולם. ואם יחטא, יוכל לעשות תשובה ואמחול לו.</p> <p>אמר קב"ה לעלמא וכו': אמר הקב"ה לעולם בשעה שברא אותו, וברא את האדם, אמר לו: עולם עולם, אתה וטבעך אינם עומדים אלא על התורה, ומשום זה בראתי בך אדם כדי שיעסוק בתורה, ואם לא יעסוק בחורה הרי אני מחזירך לתוהו ובוהו. והכל הוא בשביל האדם וזהו שכתוב אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכרות לפני בני אדם, כדי שיעסקו וישתדלו בתורה, ואין מי שיטה אזניו.</p>

דאדם ⁶ קיימא, ההי"ד * אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. ואורייתא קיימא ומכרזא קמייהו דבני נשא, בגין ³ דיתעסקו ² וישתדלו בה ולית מאן דירכין אודניה.

ג) ת"ח כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא, וקיים כל עובדא ועובדא על ⁷ תקוניה כדקא יאות, ולית לך כל שייפא ושייפא דקיימא ביה בבר נש, דלא הוי ⁸ לקבליה ¹ בריה בעלמא. דהא ² כמה דבר נש איהו ⁶ מתפלג ⁵ שייפין, וכלהו ¹ קיימין דרגין על דרגין ⁴ מתתקנין אלין על אלין ² וכלהו חד גופא, הכי נמי ³ עלמא, כל אינון בריין ⁷ כלהו ⁵ שייפין שייפין, וקיימין ⁵ אלין על אלין, וכד ¹ מתתקנין כלהו, ⁴ הא גופא ממש. ⁵ וכלא כגוונא דאורייתא, דהא אורייתא כלא, שייפין ופרקין, וקיימין אלין על אלין, ² וכד מתתקנין כלהו, ³ אתעבידו חד גופא. כיון דאסתכל דוד בעובדא דא, פתח ואמר ² מה רבו מעשיך ³ יי' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך.

ד) ³ באורייתא כד אינון כל רזין ³ עלאין ³ חתימין, דלא ³ יכלין ³ לאתדבקא, באורייתא ³ כל אינון ³ מלין עלאין, ³ דאתגליין ולא ³ אתגליין.

מסורת זוהר

א) אנכי עשיתי ארץ ונו', (ישעי' מ"ה) לעיל לך דף פ"ח ציון ג', ב) כמה דב"נ וכו', ח"א קמן ת"ז תקי עי קל ג) מה רבו מעשיך ונו', (תהלים ק"ד) ח"א קנה ריה: רנד, ח"ב כ. כז: קעד, קעה: רסו: ח"ג י, מ"ב: מגו: רמא: רמב: רפט: רצו: שז: ת"ז תקי כ"א נו. תקי כ"ב סגו תקי ס"ט קיב, תקי ע' קכה. ז"ח בראשיה ט' טג שיא.

דרך אמת

ה) שמתחלק האדם לאברים איברים.

חלוסי גרסאות: א) נ"א קיימי, ב) נ"א דיתעסקון, ג) נ"א וישתדלון, ד) נ"א תיקוניה, ה) נ"א לקיבליה, ו) נ"א מוסיף עם בריה, ז) נ"א כמו, ח) נ"א מתפליג, ונ"א אתפליג, (אה"ל) ט) נ"א מוסיף שייפין שייפין י' נ"א קיימן. יא) נ"א מתוקנין, יב) נ"א וכלא, יג) נ"א עלמין, יד) נ"א ל"ג כלהו ונ"א ל"ג כלהו שייפין, טו) נ"א ל"ג שייפין טז) נ"א אילין על אילין, יז) נ"א מתקנין, יח) נ"א חד ול"ג הא ונ"א מוסיף הא חד, יט) נ"א וכלהו, כ) נ"א ל"ג וכו', כא) נ"א ואתעביד, כב) נ"א ה' וגו', כג) נ"א ל"ג באורייתא, כד) נ"א ל"ג אינון, כה) נ"א מוסיף סתימין עלאין, ול"ג חתימין, כו) נ"א ל"ג חתימין, ונ"א סתימין, כז) נ"א יכלי, כח) נ"א מוסיף לאתדבקא בני נשא בהו (אה"ל) כט) נ"א אינון כל, ונ"א מוסיף אינון כל אינון (אה"ל) ל) נ"א מילין, לא) נ"א דאתגלין, לב) נ"א אתגלין

ואלה תולדות יצחק

הסולם

מאמר

התורה כולה היא אברים ופרקים, ועומדים אלו על אלו, וכאשר יתקנו כולם, יעשו לגוף אחד, כיון שנסתכל דוד בעשיה הזו, פתח ואמר מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך.

ד) באורייתא אינון וכו': בתורה הם, כל סודות העליונים החתומים שאין היכולת להשיגם. בתורה הם, כל דברים העליונים המגולים ואינם מגולים. כלומר, שלרוב העמקות שבהם, הם נגלים להמעייין בהם, ותכף נעלפים, ושוב נגלים כרבע וחוזרים ונעלפים, וכן חוזר חלילה תמיד לפני המעיינים בהם. בתורה הם, כל

ת"ח כל מאן וכו': בוא וראה, כל מי שעוסק בתורה הוא מקיים העולם ומקיים כל פעולה ופעולה שבעולם על תקונו כראוי. ואין לך אבר הנמצא באדם, שלא תהיה כנגדו בריה בעולם.

דהא כמה וכו': כי כמו שגוף האדם מתחלק לאברים, וכולם עומדים מדרגות על מדרגות המתקנות אלו על אלו, וכולן הן גוף אחד. כן העולם, כל אלו הבריות שבעולם, כולן, הן אברים אברים, ועומדים אלו על אלו, וכאשר כולן תתקנה יהיו לגוף אחד ממש. והכל, הן האדם הן העולם, הוא כדמיון התורה, כי (דברי דף קל"ד ע"ג)

באורייתא אינון כל ^א מליו דלעילא ^ב ולתתא, כל מלין דעלמא דין, וכל מלין דעלמא דאתי באורייתא אינון, ולית * מאן דישגח וידע לון, ובגין כך כתיב, * מי ימלל גבורות יי, ישמיע כל תהלתו.

(ה) ת"ח אתא ^ג שלמה ובעא ^ד למיסק על ^ה מלוי דאורייתא, ועל ^ו דקדוקי אורייתא, ולא יכיל, אמר ^ז אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, ^ח גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. תא חזי כתיב בשלמה ^ט וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. ^י והא אוקמוה. דחמשה ואלף טעמים, הוו בכל משל ומשל דהוה אמר. ומה שלמה, דאיהו בשר ודם, כך הוו במלוי. מלין דאורייתא דקאמר קב"ה, על אחת כמה וכמה, דבכל מלה ומלה, אית בה כמה משלים, כמה שירין, כמה תושבחון, כמה רזין עלאין, כמה חכמאן, ועל דא כתיב מי ימלל גבורות יי.

(ו) תא חזי, מה כתיב לעילא, ^י ואלה תולדות ישמעאל, דאינון תריסר נשיאין, לבתר אמר ואלה תולדות יצחק, ס"ד, זכיון דכתיב ביה בישמעאל

מסורת הזהר

(א) מי ימלל, לעיל דף א' ציון ב'. (ב) למיסק על מלג - ועל דקדוקי אורייתא, ח"א רכה, ז"ח בראשית ז' טא שטו. ג) אמרתי אחכמה וגו', (קהלת ז') ח"א רכה, ח"ג רכג. ז"ח בראשית ז' טא שטו. ליד טד שטו. ד) גל עיני וגו', (תהלים קי"ט) ח"א קלא: קלב. קלה, קמה: ח"ג קנב. ה) וידבר ג' אלף משל וגו', (מלכים א' ה') ח"ב קמה. ז"ח בראשית ז' טא שג ו) וא"ה תולדות ישמעאל (בראשית כ"ה). חלופי גרסאות: א' ג"א מילין. ב' ג"א ותתא. ג' ג"א מוסיף שלמה מלכא. (אה"ל) ד' ג"א לקיימא. ה' ג"א מלי. ו' ג"א דיוקני, ז' ג"א הא.

ואלה תולדות יצחק	הסולם	מאמר
<p>(ו) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה למעלה כתוב, ואלה תולדות ישמעאל, שהם שנים עשרה נשיאים, ואחר כך אמר אלה תולדות יצחק, ויעלה על דעתך, כיון שכתוב בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים, ויצחק הוליד שנים, הוא משום שזה נעלה בצדקתו, ולכן הוליד שנים עשר, וזה לא נעלה, וע"כ הוליד רק שנים. לפיכך כתוב מי ימלל גבורות ה', זהו יצחק, כי יצחק ה"ס גבורה דו"א. כי יצחק הוליד את יעקב, שהוא בלבדו היה חשוב יותר מכולם, שהוליד שנים עשר שבטים, והיה הקיום שלמעלה ושלמטה, אבל יצחק היה רק הקיום של מעלה, בקדושה עלאה. וישמעאל היה רק למטה ועל כן כתוב מי ימלל גבורות ה' זה יצחק כנ"ל, ישמיע כל תהלתו זהו יעקב. כי יעקב הוא כל תהלתו, להיותו הקיום של מעלה ומטה. כשנתדבק השמש, ז"א, בלבנה היא חנוקבא, כמה ככבים מאירים מהם, שהם י"ב שבטי יה, המשולים בחלום יוסף לככבים.</p>	<p>כל הדברים שלמעלה שבעולמות העליונים, ושל מטה. כל הדברים שבעולם הזה וכל הדברים שבעולם הבא הם בתורה. ואין מי שיסתכל וידע אותם, ומשום זה כתוב, מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.</p> <p>(ה) תא חזי אתא וכו': בוא וראה כשבא שלמה, ורצה לעמוד על דברי תורה ועל דקדוקי תורה ולא יכול, אמר, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.</p> <p>תא חזי כתיב וכו': בוא וראה כתוב בשלמה וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף, ובארוהו, שחמשה ואלף טעמים, היו בכל משל ומשל שהיה אמר. ומה שלמה שהוא בשר ודם כך היו דבריו, דברי תורה שאומר הקב"ה על אחת כמה וכמה, שבכל דבר ודבר, יש בו כמה משלים, כמה שירים, וכמה שבחות, כמה סודות עליונים, כמה חכמות. ועל כן כתוב, מי ימלל גבורות ה'.</p>	
<p>והנה</p>	<p>(דף קל"ד ע"ב * קל"ה ע"א)</p>	

דאליד תריסר נשיאין, ויצחק אוליד תרין בנין, ^ב דדא אסתלק, ודא לא אסתלק, על דא ^ב כתיב מי ימלל גבורות יי, דא ^ג יצחק, ^ד ויצחק אפיק ליה ליעקב, ^ה דהוה איהו בלחודוי, יתיר מכלהו, דאוליד תריסר שבטין, קיומא דלעילא ותתא, אבל יצחק לעילא ^ו בקדושה עלאה, ^ז וישמעאל לתתא, ועל דא כתיב, מי ימלל גבורות יי, ישמיע כל תהלתו, דא יעקב ^ח כד ^ט אתדבק שמשא בסיהרא, כמה ^י ככביא נהירין ^{יא} מנייהו.

ז) ^ב ואלה תולדות יצחק בן אברהם. אמר רבי יוסי, מאי שנא דעד הכא, לא כתיב בן אברהם, והשתא אמר, אלא אע"ג דכתיב ויברך אלהים את יצחק בנו, השתא דמית אברהם, דיוקניה הוה ביה, ואשתאר ביה ביצחק, דכל מאן דחמי ליצחק, הוה אמר דא אברהם ודאי, והוה סהיד ואמר ^ב אברהם הוליד את יצחק.

מסורת הזהר

(א) כד אתדבק שמשא, ח"א קלי' ב) ואלה תולדות יצחק, לעיל דף א' ציון א. ג) אברהם הוליד ח"א קלג.

חלופי גרסאות: ^א ג"א ודא, ונ"א ודאי, ונ"א ודאי דא (אה"ל) כ"א מוסיף עליה, דיצחק כתיב, ג"א מוסיף יצחק דאוליד יעקב ועשו, ד"א ועשו ה"א דהא ו"א בקדושה, ז"א ועשו ח"א יתדבק (אה"ל) ט"א כובי"א, ו"א מנייהו.

ואלה תולדות יצחק

הסולם

סאמר

הטעם, דאוליד תריסר שבטין, כי הוא הוליד י"ב שבטים, שהם בחינת מחזה ולמטה של הת"ת, והיה קיומא דלעילא ותתא, שהיה הקיום והמרכבה של למעלה מחזה דו"א ושל למטה מחזה דו"א, כי להיותו מרכבה לת"ת, והת"ת כולל את שניהם כנ"ל. אבל יצחק לעילא בקדושה עלאה, כי יצחק היה מרכבה לגבורה דו"א, שכולו למעלה מחזה, ואינו נאחו למטה כלום וישמעאל לתתא, וישמעאל היה ככל התחתונים שאין להם אחיזה אלא למטה מחזה ולא כלום למעלה מחזה. ולפיכך יעקב חשוב יותר מכולם, כי הוא בלבדו כולל כל הבחינות.

ז) ואלה תולדות יצחק בן אברהם: אמר רבי יוסי מהו השינוי שעד עתה לא כתוב, בן אברהם, ועתה אומר בן אברהם. אלא אף על פי שכתוב, ויברך אלקים את יצחק בנו, עתה שמת אברהם, דהיינו שברך והגדיל מדרגת יצחק שהיא גבורה, אחר מיתת אברהם, עם כל זה, צורתו של אברהם היה בו ונשארה בו ביצחק, כלומר שגם צורתו של אברהם שהוא חסד, נשארה כלולה ביצחק. עד שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה אברהם ודאי, והיה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק. כי היה כלול ומלוכב בצורתו של

והנה אומר ג' חלוקים, א) שיעקב היה הקיום שלמעלה ומטה. ב) ויצחק רק למעלה בקדושה עליונה. ג) וישמעאל רק למטה. ויש להבין החלוקים האלו. והענין הוא, כי פרצוף ז"א נחלק על החזה, מפאת הפרסא אשר שם, שמחזה ולמעלה הוא ג"ר ומחזה ולמטה הוא ו"ק. והתחתונים אין להם אחיזה רק מחזה ולמטה דו"א, ולא כלום מחזה ולמעלה, להיותם תולדות הנוקבא דו"א, שמקורה מתחיל בו"א רק מחזה ולמטה. אבל האבות היו מרכבה לחג"ת דו"א, אברהם ויצחק לשני זרועות ז"א, שהם חסד וגבורה. ויעקב אל הגוף של ז"א, שהוא תפארת ונמצאים אברהם ויצחק אחוזים למעלה מחזה דו"א, דהיינו בזרועות, ולא כלום מחזה ולמטה, אבל יעקב להיותו מרכבה לת"ת שהוא גופא, שהחזה נמצא באמצעו, הרי הוא נאחו למעלה מחזה ולמטה מחזה, שמצד מחצית הת"ת שלמעלה מחזה, הוא נאחו למעלה בג"ר, ומצד מחצית הת"ת שלמטה מחזה, הוא נאחו למטה בו"ק. שמשם כל התחתונים.

ויו"ש ויצחק אפיק ליה ליעקב דהוה איהו בלחודוי יתיר מכלהו, שיצחק הוציא את יעקב, שהוא לבדו היה חשוב יותר מכולם, כי היה בחיר שבאבות. ומפרש (שו"ת דף קל"ח ע"א)

תולדות

ה

(ח) ר' יצחק קם ליליא חד * למלעי באורייתא, ור' יהודה קם ^ב בקסרוי, בההיא שעתא: אמר ר' יהודה, איקום ואיזיל ^ג לגבי רבי יצחק, ^ד ואלעי באורייתא ונתחבר כחדא ^ה אזל עמיה חזקיה בריה, דהוה רביא, כד ^ו קריב אבבא, שמע ליה לרבי יצחק, דהוה אמר, * ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלקים את יצחק ^ז בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי, האי קרא, לאו רישיה ^ח סיפיה ולא ^ט סיפיה רישיה, מאי שנא דקב"ה אצטריך ^י לברכא ליה ^{יא} ליצחק, בגין דאברהם ^{יב} לא ברכאן לקב"ה, ^{יג} ואוקמוהו, וישב יצחק עם באר לחי רואי, ^{יד} מאי לחי ראי, אלא דאתחבר בה ^{טו} בשכינתא, בירא דמלאך קיימא אתחזי עלה, כתרגומו ובג"כ ברכיה.

(ט) אדהכי בטש ר' יהודה ^{טז} אבבא ועאל, ואתחברו, אמר ר' יצחק,

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) שס מקום ור' יהודה עמד שס לעסוק בתורה. (א) ויהי אחרי-ויברך וגו', ח"א קל. ח"ג שבו ו"ח כ"ז טא שמו.

חלופי גרסאות: א נ"א לבי כ נ"א למלעי ונ"א אי לעי (אה"ל) ג נ"א אזיל, ד נ"א קארי (אה"ל). ה נ"א בנו וגו'. ו נ"א מוסיף ואוקמוה משל לבי, אילנות בשורש אחד זה סם החיים וזה סם המות אמר הגבן אם אני משקה את סם החיים הרי סם המות שותה עמו אמר יבא בעל הגן ויעשה רצונו כך אברהם חמא יעקב ועשו כחדא זה סם החיים וזה סם המות שבך ברכאן להקב"ה (אה"ל) יד נ"א מהו (ד"א) ונ"א מה באר (אה"ל). ונ"א ל"ג מאי לחי רואי, ונ"א ל"ג מאי לחי רואי אלא. טז נ"א בשכנתא. טז נ"א אפתחא.

ואלה תולדות יצחק

הסולם

סאמר

בטומאה ועל כן עברו אלו הברכות אל הקב"ה, והקב"ה ברך את יצחק. הקב"ה הי"ס קו אמצעי, המיוחד ב' הקוין זה בונה, על ידי שמגביל את קו השמאל שלא יאיר רק מלמטה למעלה בלבד, (כנ"ל ב"א דף ס"ד"ה מחלוקת) ועתה לא יתברך עשו, כי לא יוכל להמשיך ממעלה למטה. וישב יצחק עם באר לחי רואי, ושאל מהו לחי רואי, והשיב, אלא שנתחבר עם השכינה דהיינו כתרגומו בירא דמלאך קיימא אתחזי עלה, שהוא באר, דהיינו השכינה. שמלאך הברית, שהוא היסוד, נראה עליה, ועל כן ברכו. ובוה מובן קשר ג' חלקי המקרא זה בונה, ויהי אחרי מות אברהם, ולא ברך את יצחק, ויברך אלקים את יצחק. ולמה ברכו משום וישב יצחק עם באר לחי רואי, משום שנתחבר עם השכינה.

(ט) אדהכי בטש: בינתיים דפק רבי יהודה בדלת ונכנס, ונתחברו. אמר רבי יצחק, עתה זווג השכינה עמנו. אמר רבי יהודה ביאור של באר לחי רואי שאמרת הוא יפה. אבל במלה עצמה נשמע זה. כלומר שיש להבין ביאורך מתוך סירוש חמלות עצמן. כמו שמבאר והולך.

פתח

של אברהם שהוא חסד. ולפיכך מדייק הכתוב עתה לומר, בן אברהם וכן אברהם הוליד את יצחק.

(ח) רבי יצחק קם וכו': ר"י קם לילה אחד לעסוק בתורה. ור' יהודה קם בעיר קסרוי באותה שעה, לעסוק בתורה אמר רבי יהודה אקום ואלך אל ר' יצחק ואעסוק עמו בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו חזקיה בנו, שהיה אז ילד.

כד קריב אבבא וכו': כשנגש אל הדלת, שמע את רבי יצחק שהיה אומר, ויהי אחר מות אברהם, ויברך אלקים את יצחק בנו וישב וגו'. והקשה, מקרא זה אין, תחילתו כסופו ואין סופו כתחילתו, שמתחיל במיתת אברהם ומסיים בברכת יצחק. שאין שום קשר ביניהם. ועוד הקשה, מהו השינוי שהקב"ה היה צריך לברך את יצחק, ולא ברכו אברהם. והשיב משום שאברהם לא ברך את יצחק ע"כ ברכו ח' לאחר מותו, וזהו הקשר שבהכתוב, ויהי אחר מות וגו' ושואל, מהו הטעם שלא ברכו אברהם. ואומר, שהוא כדי שלא יתברך עמו עשו בנו כלומר שלא ימשיך הארת השמאל ממעלה למטה, כדרכו (דפו"י דף קליה ע"א * קליה ע"ב)

השתא זוגא דשכינתא בהדן. אמר רבי יהודה, האי באר לחי רואי דקאמרת שפיר, אבל ה' במלה אשתמע. פתח ואמר * מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, האי קרא ב' אתמר ג' אבל הא אוקמוה, מעין גנים דא אברהם ב' באר מים חיים דא יצחק, ונוזלים ד' מן לבנון דא יעקב. באר מים חיים דא יצחק, היינו ה' דכתיב וישב יצחק עם באר לחי ו' ראי. ומאי ג' באר, דא שכינתא, ו' לחי דא' חי ה' העולמים, ה' צדיק חי ה' העולמים ולית י' לאפרשא לון, חי הוא בתרי י' עלמין, יכ חי י' לעילא, דאיהו עלמא עלאה, חי לגבי עלמא תתאה, ועלמא תתאה בגיניה קיימא ונהרא.

(י) ת"ח, סיהרא לא י' אתנהירת, אלא כד טו חזיא ליה לשמשא, וכיון טו דחזיא ליה, י' אתנהיר. ועיד האי באר לחי רואי ודאי, וכדין אתנהרא, וקיימא י' במיין חייך, לחי ראי, בגין י' לאתמליא ולאנתהרא מהאי חי. (יא) תא חזי, כתיב * ו' ובניהו בן יהודע ה' בן איש חי דהוה צדיק, ונהיר כ' לדריה, כמה כ' דחי כ' דלעילא, נהיר לעלמא, כ' ובכל זמנא, האי באר, לחי אסתכל וחמי, בגין לאתנהרא, כדקאמרן. וישב יצחק עם באר לחי ראי. היינו

דרך אמת
 (6) צהקמה ו ע"א.
 (א) מעין גנים, (שה"ש ד') ח"א קלב. ח"ג ראו. רלה; רטו. רצח. ז"ח ט"ו טב שכת. תק"ח ק"ו ט"א שמש. (באר ובוי) ז' טא שכת ס"ב טא שב. (ג) באר מים חיים דא יצחק. ח"א ס' (ג) באר דא שכינתא, ח"א ס' (ד) חי העולמים, לעיל הקדמת ספר הזהר דף ע"ט ציון ב'. (ה) צדיק חי העולמים, לעיל הקדמת ספר הזהר דף ע"ט ציון א'. (ו) ובניהו ונו', (שמואל ב' כ"ג) ח"ג קסב, ולעיל הקדמת ספר הזהר דף ע"ח ציון ב'.

חלופי גרסאות: א' ב"א במליה (אה"ל). כ' ב"א מוסיף הא אתמר, ג' ב"א ל"ג אבל הא אוקמוה. ונ"א ואוקמוה ול"ג אבל הא. ד' ב"א ל"ג מן לבנון. ה' ב"א ל"ג דכתיב. ו' ב"א מוסיף ראי ודאי. ז' ב"א מוסיף לחי ראי. ח' ב"א עולמים ט' ב"א עולמים. י' ב"א לאתפרשא ו' ב"א עולמים יכ ב"א ל"ג חי ונ"א וחי (ד"א) יכ ב"א דלעילא ונ"א מלעילא, יד ב"א נהיר. ונ"א אתנהיר (ד"א ואה"ל) טו ב"א חזייתא טז ב"א דחזייתא יז ב"א אתנהירת. יח ב"א בחיין. יט ב"א לאתמלייא. כ' ב"א לבריה (אה"ל). כ"א ב"א ל"ג דחיו ב"א דאיהו. כ"ב ב"א דמלעילא. ונ"א לעילא (אה"ל). כ"ג ב"א וכל.

סאמר **הסולם** **ואלה תולדות יצחק**

פתח ואמר מעין וגו' מן לבנון: מקרא זה בארוהו, אבל ביארו, מעין גנים, זה אברהם. באר מים חיים, זה יצחק. ונוזלים מן לבנון, זה יעקב. הרי שבאר מים חיים הוא יצחק, היינו שכתוב, וישב יצחק עם באר לחי רואי. ומהו באר, זהו השכינה. לחי זה חי העולמים, דהיינו צדיק שהוא יסוד חי העולמים ואין להפריד אותם, הוא חי בשני עולמים. ה' למעלה, שהוא עולם העליון, דהיינו בינה, חי אצל עולם התחתון, שהוא מלכות, ועולם התחתון מתקיים ומאיר מכחו.

(י) ת"ח סיהרא וכו': בוא וראה הלבנה, שהיא הנוקבא, אינה מאירה אלא כשרואה את השמש, שהוא ז"א, וכיון שרואה אותו היא מאירה דהיינו שמקבלת מוא מוחין דהארץ חכמה, שה"ס ראיח וצל כן נקרא זו, באר לחי רואי, (דמויי קליה ע"ב * קליו ע"א)

וישב יצחק עם באר לחי רואי: היינו שכתוב, בקחתו את רבקה, כי באר ה"ס רבקה, דהיינו הנוקבא דז"א, והוא יושב עמה, ונתאחד עמה בבחינת חשך בלילה, שכתוב, שמאלו תחת לראשי. פירוש קו שמאל דז"א שה"ס יצחק, מכונה חשך לחיותו מושג רק בחשך, כי בשעת שליטתו

דכתיב * בקחתו את רבקה, ויטיב בהדה, ⁶ ואתאחיד עמה, חשך ⁷ בלילה, דכתיב ⁸ שמאלו תחת לראשי. ותא חזי, יצחק בקרית ארבע הוה בתר דמית אברהם, מהו וישב יצחק עם באר לחי רואי, דאזדווג ביה, ואחיד ביה בהווא בירא, לאתערא רחימותא כדקאמרן.

יב) פתח רבי יצחק ואמר, ⁹ זורח השמש ובא ¹⁰ השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. זורח השמש, דא שמשא, דנהיר לסיהרא, דכד אתחזי בהדה, כדין נהרא, ואתנהיר זורח, מאתר עלאה, דקיימא עליה, מתמן ¹¹ זרח תדיר. ובא השמש, לאזדווגא בהדה דסיהרא. ¹² הולך אל דרום, דאיהו ימינא, ושוי תוקפיה ביה, ובגין דתוקפיה ביה, כל חילא דגופא בימינא הוא, וביה ¹³ תליא. ולבתר סובב אל צפון, נהיר לסטרא דא, ונהיר לסטרא דא. סובב סובב הולך הרוח, בקדמיתא כתיב שמש, והשתא רוח, אלא כלא חד, ורזא חדא, וכל דא, בגין דסיהרא אתנהרא מניה, ויתחברון תרווייהו.

מסורת הזהר

א) בכחתו, (בראשית כ"ה) ח"א קלו, קלו. ב) שמאלו (שה"ש ב') לעיל ב"א דף רלה ציון א, ג) זורח, (קהלת א') ח"א קמו, קמו. קמה. ח"ג נג. קפא: ת"ז תקי ס"ט דף ריא. ז"ח תרומה מ"ב טג שכב שכו. ז) הולך אל דרום—סובב אל צפון, (קהלת א') ח"א קמו. ת"ז תקי ס"ט קו. ז"ח תרומה מ"ב טד שמד. טג שא שלב. חלופי גרסאות: א) ב"א ויתאחיד (אה"ל) ב) ב"א בליליא. ג) ב"א השמש וגוי. ד) ב"א זורח. ה) ב"א חלייא.

ואלה תולדות יצחק

הסולם

מאמר

בימין שהוא חסדים, ומשום שתוקפו הוא בימין, נמצא כל כח הגוף של האדם בימינו של הגוף, ובו תלוי כח הגוף. ואחר כך סובב אל צפון, שמאיר לצד זה דהיינו לדרום, ומאיר לצד זה, דהיינו לצפון. פירוש. כי סובב משמעותו שהארתו סובב פעם לצד זה ופעם לצד זה. ללמדך שאין עיקר כחו בצפון, שהוא צד שמאל של ז"א, ואינו מאיר שם בקביעות אלא סובב לכאן ולכאן.

סובב סובב הולך הרוח: ושואל, בתחילה כתוב שמש, ועתה קורא אותו רוח, ואומר, אלא הכל אחד וסוד אחד, כי ז"א ה"ס אור הרוח, והוא מכונה שמש. וכל זה הוא, דהיינו מה שסובב סובב הולך הרוח, כדי שהלבנה תאיר ממנו ויתחברו שניהם. פירוש, כי עיקר הארת הלבנה הוא הארת החכמה, שמקבלת משמאל, אמנם אינה יכולה לקבל החכמה בלי חסדים כנודע, וע"כ סובב סובב הולך הרוח, שפירושו שז"א הולך וסובב, פעם לצד צפון להארת החכמה, ופעם לצד דרום להארת החסדים כדי להלביש החכמה בחסדים, ורק בדרך זה מקבלת הלבנה הארתו ומתחברת עמו כוונתו.

שליטתו נחשכים המאורות, להיותו חכמה בלי חסדים, (כמ"ש באורך לעיל בראשית א' דף ק"ל ד"ה פירוש עשיה) והנוקבא מכונה לילה (כמ"ש לעיל בראשית א' דף נ"ד ד"ה לילה ע"ש) לפיכך הארת השמאל אל הנוקבא, מכונה חשך בלילה, וז"ש ואתאחיד עמה חשך בלילה כי זווג יצחק שה"ס קו שמאל עם הבאר, שה"ס הנוקבא המקבלת ממנו, נבחן לחשך בלילה כמבואר.

ותא חזי יצחק וכו': ובוא וראה, יצחק היה בקרית ארבע אחר שמת אברהם, ומהו שאומר הכתוב, וישב יצחק עם באר לחי רואי, אלא בהכרח שאין זה מקום מגורו, אלא הוא שם הנוקבא שנזדווג בו ונתאחד בו באותו הבאר. לעורר האהבה. כמו שאמרנו.

יב) פתח ר' יצחק וכו': פתח ר"י זורח השמש ובא השמש וגו'. זורח השמש, היינו השמש, ז"א, המאיר אל הלבנה, הנוקבא. כי כשהשמש נראה עמה, אז היא מאירה. והשמש מאיר וזורח ממקום עליון העומר עליו, שהיא בינה, משם מקבל הארתו, וזורח תמיד.

ובא השמש: היינו שבא להזדווג עם הלבנה, שהיא הנוקבא. הולך אל דרום, שהוא קו ימין דז"א, ומשים בו תוקפו, כלומר, שיעקר הארתו משים (דפו"י דף קל"ו ע"א)

(ג) תא חזי, כד אתא אברהם לעלמא חביק^א לה לסיהרא וקריב לה, כיון דאתא יצחק אחיד בה,^ב ואתקיף בה כדקא יאות, ומשיך לה ברחימו, כמה דאתמר, דכתיב * שמאלו תחת לראשי. כיון דאתא יעקב, כדין^ב אתחבר שמשא בסיהרא, ואתנהיר, ואשתכח יעקב שלים בכל^ג סטרין, וסיהרא^ד אתנהירת, ואתתקנת בתריסר שבטין.

(ד) פתח רבי יהודה ואמר^ג הנה ברכו את יי' כל עבדי יי' וגו'. האי קרא אוסמוה, אבל תא חזי,^ה הנה ברכו את יי', ומאן אינון, דיתחזון לברכא ליה לקביה, כל עבדי יי', בגין דכל בר נש * בעלמא מישראל, אעיג דכלא ויתחזון לברכא ליה לקביה, ברכתא דבגינייהו^ו ויתברכון עלאין ותתאין^ז מאן^ט היא, היא דברכין ליה יי' עבדי יי', ולא כלהו. ומאן אינון דברכתהון ברכתא^ח העומדים בבית יי' בלילות, יי' אלין אינון^י דקיימו בפלגות ליליא, ואתערי למקרי באורייתא, ואלין קיימי בבית יי' בלילות, דהא^י כדין^י קביה אתי לאשתעשעא עם יי' צדיקיא^י בגנתא דעדן, ואנן קיימי הכא לאתערא^י במלי דאורייתא, נימא במלי דיצחק, דאנן ביה.

(טו) פתח רבי יצחק ואמר, ויהי יצחק בן ארבעים שנה^ז בקחתו את

מסורת הזהר

(א) שמאלו, לעיל דף זי ציון ב. (ב) אתחבר שמשא, לעיל דף די ציון א. (ג) הנה ברכו וגו' (תהלים קל"ד) ח"א רלא, ח"ב קצו, ח"ג יב, יג, רס. ד) קביה אתי לאשתעשע, לעיל הקדמת ספר הזהר דף קל"ט ציון ב. (ה) גיע, לעיל הקס"ז דף צי ציון א. (ו) ויהי יצחק וגו', (בראשית כ"ה), ח"א קלו, קלט. ז) בקחתו, לעיל דף זי ציון א. חלופי גרסאות: א ג"א ליה. ב ג"א ואתקף (אה"ל) ג ג"א סטרוי. ד ג"א אתנהרת. ה ג"א מוסיף כתיב תנה. ו ג"א אתחזון, וגי' דיתחזון, ז ג"א יתברכון, ח ג"א מאי. ט ג"א אינון, ול"ג היא היא (אה"ל) י ג"א לה. יא ג"א מוסיף כל עבדי, יב ג"א בצלותי, יג ג"א אילין, יד ג"א דקיימי, טו ג"א ומתערי, טז ג"א אילין, יז ג"א ל"ג כדין, יח ג"א צדיקיא, יט ג"א באורייתא ול"ג במלי (אה"ל).

ואלה תולדות יצחק

הסולם

מאמר

(ג) תא חזי כד אתא וכו': בוא וראה כשבא אברהם לעולם חבק את הלבנה והקריבה. כיון שבא יצחק, נאחו בה והחזיק בה כראוי, ומשך אותה באהבה. כמו שנאמר, שמאלו תחת לראשי. כיון שבא יעקב, אז נתחבר השמש, ז"א, בלבנה, בנוקבא, והנוקבא האירה. פירוש הארת החכמה קבלה מיצחק. ועוד לא האירה בה, מחמת חוסר התלבשות באור חסדים, וכשבא יעקב, שה"ס קו אמצעי, שהשפיע לה החכמה מלובשת בחסדים, אז האירה הנוקבא. ואשתכח יעקב וכו': ואז נמצא יעקב שלם מכל הצדדים דהיינו מחסדים שבצד ימין ומחכמה שבצד שמאל, והלבנה האירה, כי עתה על ידי יעקב, נתלבשו החכמה והחסדים זה בזה, ויכולה להאיר ונתקנה בי"ב השבטים. כנ"ל.

(יד) פתח ר' יהודה וכו': פתח ר"י ואמר, הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'. מקרא זה (דמויי דף קל"ו ע"א * קל"ו ע"ב)

(טו) ויהי יצחק בן ארבעים וגו': ושואל הכתוב ואמר,

רבקה וגו' בן ארבעים שנה, אמאי אתא לממני הכא, דהוה בן ארבעים שנה, כד נסיב לה לרבקה, אלא ודאי, הא אתכליל יצחק בצפון ודרום, באשא ⁶ ומיא, ⁷ וכדין, הוה ⁸ יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה. כמראה הקשת, ⁹ ירוק ¹⁰ חורר סומק. בת שלש שנים ¹¹ אחיד בה כד אחיד בה ברבקה, וכד אוליד, אוליד בן ששים, לאולדא כדקא יאות, בגין דיפוק יעקב שלם, מבן ששים שנה כדקא יאות, וכלהו אחיד להו יעקב לבתה, ואתעביד גבר ¹² שלימ. ¹³ בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי, מאי אכפת לן כולי

מסורת הזוהר

(א) ירוק חורר סומק, ח"ג רשו, לעיל ב"ב דף י"ד ציון ג'.
 חלופי גרסאות: ⁶ נ"א ומיא, ⁷ נ"א כרין, ⁸ נ"א ל"ג יצחק, ⁹ נ"א וחורר וסומק, ¹⁰ נ"א ליג אחיד בה (אה"ל), ¹¹ נ"א שלם.

מאמר	הסולם	ויהי יצחק בן ארבעים שנה
<p>בן ארבעים שנה, למה בא כאן לספור את שנותיו, שהיה בן ארבעים שנה, כשנשא את רבקה. אלא ודאי הא אתכליל וכו': ומשיב אלא ודאי שיצחק נכלל בצפון ודרום שהם אש ומים, ואז היה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה. פירוש. כי ודאי הוא שיצחק היה נכלל בימין, שה"ס חסדים המכונים מים ומכונה דרום, דהיינו כמ"ש לעיל (אות ז) בביאור הכתוב בן אברהם. וא"כ יש בו ב' הספירות צפון ודרום, שהם חסד וגבורה, צפון מכח עצמו שהוא שמאל, ודרום מכח שהוא בן אברהם. גם היה לו התכללות צפון ודרום יחד זה בזה, שהוא תפארת, כי אין תפארת אלא התכללות חסד וגבורה, שהם דרום צפון. ונמצא שהיה לו ג' הספירות חסד גבורה ת"ת, ובקחתו את רבקה, שה"ס המלכות, השיג גם את המלכות, והיה לו ד' ספירות חו"ג תו"מ, ובגדלות הם חו"ב תו"מ כנודע, שכל אחת מהן כוללת עשר ספירות, והם ארבעים ספירות, שה"ס ארבעים שנה. ונ"ש הא אתכליל יצחק בצפון ודרום באשא ומיא, שהצפון ה"ס אש והדרום ה"ס מים, שהם חסד וגבורה, והתכללותם זב"ז הוא ת"ת, וכדין הוה יצחק בן ארבעים שנה, כמחתו את רבקה, ואז השיג ד' ספירות חו"ג תו"מ בעת שלקח את רבקה, שה"ס המלכות, והם עתה ארבעים שנה, כי השיג בזה גם את המלכות כמבואר. ופנימיות הדברים הוא, כי אין הנוקבא יכולה לקבל המוחין דיצחק, שה"ס קו שמאל, (אלא בהתכללותה בחג"ת ונעשית רגל ד' לכסא כנ"ל פ' וירא דף ה' ד"ה פירוש ע"ש) וזסוריה, ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה (דפו"י דף קל"ו ע"ב)</p>	<p>כי נעשתה רביעי לחג"ת כנ"ל ואז לקחה יצחק והשפיע לה המוחין שלו. אבל אז היא עקרה להיותה מחוסרת חסדים, (כנ"ל ב"א דף ק"ז ד"ה לא אתיישב ע"ש) וזסוריה ויעתר יצחק וגו' כי עקרה היא: כי אינה ראויה להוליד עד שתתמעט ותהיה בסוד שביעי, שתקבל מחג"ת נה"י. וז"ס ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם, דהיינו חג"ת נה"י כמ"ש להלן ד"ה וכד. כמראה הכושת: רבקה הייתה כמראה הקשת, שהוא ירוק לבן אדום, שהם חג"ת של של הנוקבא, ובת שלש שנים נאחו בה כאשר נאחו ברבקה, כלומר כאשר נשא אותה. פירוש כי יצחק היה כלול מארבע ספירות בקחתו את רבקה, שהם חו"ב תו"מ כנ"ל, אבל רבקה אע"פ שנכללה עמו מ"מ לא היה לה אלא ג' ספירות חג"ת שה"ס ג' גוונין כמראה הקשת. והגוון מספירתה עצמה שהיא מלכות, חסרה לה (כמ"ש לעיל פ' נח דף צ"ה ד"ה פירוש ע"ש) וה"ס ג' שנים, ונ"ש ובת שלש שנים אחיד בה, ולא ארבע. וספירותיו של יצחק הן בסוד עשרות שה"ס ז"א שספירותיו בעשרות, ושל רבקה הן רק יחידות, שה"ס הנוקבא שספירותיה הן יחידות, (כנ"ל ב"ב דף ס"ז ד"ה ומכאן). ולפיכך ארבע ספירות דיצחק הן ארבעים, וג' ספירות דרבקה הן רק שלש שנים. וכד אוליד וכו': וכשהוליד הוליד כשהיה בן ששים, דהיינו אחר שהשיג שש ספירות חג"ת נה"י כדי להוליד כראוי ויצא יעקב שלם, מבן ששים שנה, כראוי. ובכלל שש הספירות נאחו יעקב לאחר כך, ונעשה איש שלם. ¹³ בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות וגו': ושואל, מה נחוץ לנו לדעת כל</p>	

תולדות

האי, דהא כבר אתמר * ובתואל ילד את רבקה וגו', והשתא ^ה אמר בת בתואל הארמי, ^י ולבתר מפדן ארם, ולבתר אחות לבן הארמי, אלא אוקמוה, ^ג דהות בין רשעים ואיהי לא עבדת כעובדיהו, דהות בת בתואל ומפדן ארם, ואחות לבן, וכלהו חייבין לאבאשא, והיא סלקא עובדין דכשרן, ולא עבדת כעובדיהו. ^{יז} השתא אית לאסתכלא, אי רבקה הות בת עשרין שנין, או יתיר, או בת שלש עשרה, כדין הוא שבחא דילה, דלא עבדת ^ז כעובדיהו, אבל עד כען בת שלש שנים הות, מאי שבחא דילה. א"ר יהודה בת שלש שנים הות, ^ה ועבדת לעבדא כל ההוא עובדא.

יח) אמר רבי יצחק, אע"ג דכולי האי עבדת, לא ידענא עובדהא אי אינון וכשראן, ^ז או לאו. * אלא, תא חזי, כתיב ^ב כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. ^ג כשושנה: דא כנסת ישראל, דאיהי בין ^ה אוכלוסהא, כורדא בין כובין ורזא דמלה, יצחק אתי מסטרא דאברהם ^ט דאיהו חסד עלאה, ועביד חסד עם יכל בריין, ואע"ג דאיהו דינא ^{יב} קשיא, ורבקה אתת מסטרא דדינא ^{יג} קשיא, ואסתלקת מבינייהו, ואתחברת ביצחק, דהא רבקה מסטרא דדינא ^{יד} קשיא ^{יז} אתיא.

מסורת הוהר

א) ובתואל ילד, (בראשית כ"ד), ב) כשושנה בין החוחים, (שה"ש ב') לעיל הקסה"ז דף א' ציון א', ג) כשושנה דא כנ"י לעיל הקסה"ז דף א' ציון ב' חלופי גרסאות: א) נ"א דאמר, ב) נ"א לבתר, ג) נ"א דהוה, ד) נ"א כעובדיהו, ה) נ"א ועבדת, ו) נ"א כשרן, ז) נ"א אי, ח) נ"א אוכלוסהא, ט) נ"א ליג דאיהו חסד עלאה, י) נ"א ליג כל יא נ"א קשיא, יב) נ"א קשיא, יג) נ"א מוסיק קשיא תתאה יג) נ"א קשיא, יד) נ"א תתאה, ונ"א אחיאי, ונ"א קא אחיאי.

כאמר	הכולם	ויחיי יצחק בן ארבעים שנה
<p>כל זה, הרי כבר נאמר, ובתואל ילד את רבקה, ועתה אומר שוב, בת בתואל הארמי, ואחר כך אומר עוד מפדן ארם ואחר כך אחות לבן הארמי, ומשיב, אלא בארוהו, שהוא ללמד אע"פ שהיתה בין תועים, היא לא עשתה כמעשיהם, וע"כ אומר, שהיתה בת בתואל, ומפדן ארם, ואחות לבן, שכולם היו רשעים להרע, והיא עשתה מעשים טובים, ולא עשתה כמעשיהם. ^{יז} השתא אית לאסתכלא וכו': עתה יש להסתכל, אם היתה רבקה בת עשרים שנה או יותר או לכל הפחות בת שלש עשרה, או היה נחשב לה לשבח, שלא עשתה כמעשיהם, אבל עד עתה היתה רק בת שלש שנים, מהו השבח שלה, שלא עשתה כמעשיהם. א"ר יהודה בתוכו: אר"י, בת שלש שנים היתה, ועם זה, עשתה אל העבד כל אותו המעשה, משמע בהכרח, שהיה לה שכל כבת עשרים, ולפיכך שבח הוא לה שלא למדה ממעשיהם. (טו"י קל"ו ע"ב * קל"ו ע"א)</p>	<p>יח) אמר רבי יצחק וכו', אר"י, אע"פ שעשתה כל כך בחכמה עם העבד, עוד איני יודע את מעשיה, אם היו כשרים או לא. אלא בא וראה, כתוב כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. כשושנה, זו היא כנסת ישראל דהיינו הנוקבא ד"א, שהיא בין הצבאות, כמו שושנה בין החוחים. ורוא דמלה וכו': וסוד הדבר, יצחק בא מצד אברהם, שהוא חסד עליון ועושה חסד עם כל הבריות. ואע"פ שהוא דין הקשה, מכל מקום נמשך מחסד מאברהם. ורבקה באה מצד דין קשה מבתואל ולבן, ואע"פ שהיא עצמה דין הרפה היתה, בסוד האורם של השושנה, וחוט של חסד היה תלוי עליה בסוד הלובן של השושנה, מכל מקום נמשכה מדין הקשה, והיה יצחק דין הקשה, והיא דין הרפה, וע"כ כשושנה בין החוחים היתה. החוחים פירושו דינים קשים, כי רבקה היתה מוקפת בדינים קשים מצד הוריה ואנשי מקומה אבל היא</p>	

ואע"ג דאיהי מסטרא דדינא רפיא הות, וחוטא דחסד תלי בה, ויצחק דינא
 רפיא, ואיהי רפיא, כשושנה בין החוחים ד הוו, ואי לאו דאיהי רפיא,
 לא יכיל עלמא למסבל דינא וקשיא דיצחק. כגוונא דא, סביה מזווג זווגין
 בעלמא, חד תקיף וחד רפיא, בגין לאתקנא כלא, ויתבסם עלמא.

יט) פתח רבי יהודה אבתריה ואמר, * ויעתר יצחק ליי' לנכח אשתו. מהו
 ויעתר, דקריב ליה פ קרבנא, וצלי עליה. ומה י' קרבנא קריב. עולה קריב,
 דכתיב ויעתר לו יי', כתיב הכא ויעתר לו יי', וכתיב התם ויעתר אלהים
 לארץ וגו', מה להלן קרבן, אף כאן י' קרבן. כתיב ויעתר יצחק, וכתיב ויעתר
 לו, דנפק אשא מלעילא, לקבלא אשא דלתתא.

כ) ד"א ויעתר יצחק, דצלי צלותיה, וחתר חתירה לעילא, לגבי ד מזרא

מסורת הזהר

א) ויעתר יצחק, (בראשית כ"ה) ח"א קלו, ב) ויעתר לו, (שם) ג) ויעתר אלקים לארץ וגו' (שמואל ב' כ"ד)
 ד) מולא על בנין, לעיל ביב דף ע"א ציון ב'.

חלופי גרסאות: א) נ"א קשיא, ב) נ"א רפיא, ג) נ"א שושנה, ד) נ"א הות, ה) נ"א רפיא, ו) נ"א קשיא, ז) נ"א
 רפיא, ח) נ"א ויתבסם, ט) נ"א קרבנא, י) נ"א עליה, יא) נ"א קרבנא, יב) נ"א מוסיף נמי קרבן.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה

הסולם

מאמר

משום שמקבלים אותה על ידי הנוקבא, כנ"ל
 שעי'ז נמתקים הדינים.

מאמר ויעתר יצחק

יט) ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו: שואל מהו
 ויעתר, ואומר שפירושו הוא, שהקריב
 קרבן והתפלל עליה. ואינו קרבן הקריב, היינו
 קרבן עולה. והראיה, אשר ויעתר פירושו שהקריב קרבן
 הוא, כי כתוב כאן, ויעתר לו ה', וכתוב שם,
 ויעתר ה' לארץ מה שם פירושו, שהקריב קרבן,
 אף כאן שהקריב קרבן.

כתיב ויעתר יצחק, וכתוב ויעתר
 ה', ואם ויעתר פירושו קרבן, מהו פירושו של ויעתר
 ה'. ואומר, שפירושו של ויעתר ה', הוא ביב בחי' קרבן, דהיינו
 שיצא אש של מעלה כנגד האש של מטה. כי
 צריכים ב' אשיות לאכילת הקרבן, אש של גבוה
 ואש של הדיוט וע"כ ויעתר יצחק הוא על אש
 של מטה, ויעתר לו ה' הוא על אש של מעלה.

כ) ד"א ויעתר יצחק וכו': פירוש אחר בהכחוב
 ויעתר יצחק, שהתפלל תפלתו וחתר
 חתירה למעלה אל המזל המשפיע בנים. כי
 במקום ההוא, דהיינו במזל שפירושו דיקנא דא"א כמבואר
 בספרי תלמוד עשר ספירות שיעור י"ג דף א'—קד ע"ש.
 תלויים לידות בנים, שכתוב ותתפלל על ה',
 ויהי הוא ז"א, על ה' הוא דיקנא דא"א המקיף לז"א,

שנקרא

היא עצמה, היתה דין הרפה וממותק, וחוט של
 חסד. כצורת השושנה, כנ"ל, הרי שמעשיה
 כשרים, שלא למדה ממעשיהם, דהיינו
 שלא היה בה דין קשה כלום. שזה נשמע להיותה
 משולה לשושנה, שיש בה אודם ולובן.

אי לאו דאיהי רפיא וכו': ואם לא היתה
 הנוקבא דין רפה, לא היה יכול העולם
 לסבול דין הקשה של יצחק. כי הארת יצחק
 הוא אור זכר, שמדרכו להשפיע ממעלה למטה,
 שבבחינת הארת השמאל נמשך מזה דין קשה
 מאד, אבל רבקה, שהארתה היא אור נקבה
 שמדרכה להאיר רק ממטה למעלה, אין בזה
 דינים קשים אלא דין רפה לבד. ולפי שהארת
 יצחק מגיע לתחתונים על ידי הנוקבא שהיא
 דין רפה, על כן יכולים התחתונים לקבל הארה
 ממוחין הללו. אבל מבחינת יצחק לבד, לא היו
 יכולים לקבל, כי לא היו יכולים לסבול דינים
 הקשים הנמשכים עם הארתו כמבואר.

כגוונא דא כב"ה וכו': כעין זה הקב"ה מזווג
 זווגים בעולם שאחד חזק ואחד רפה,
 כנ"ל שיצחק היה דין קשה ורבקה דין רפה,
 כדי שהכל יתקן כלומר, שיוכלו לקבל גם הארת חכמה
 והעולם יהיה נמתק, דהיינו שלא יויק להם
 דינים הקשים הנמשכים עם הארה הזאת, שהוא
 (דטוי דף קל"ז ע"א)

על בנין, דהא בהווא אתר תליין בנין, ⁶ דכתיב * ותתפלל על ה', וכדין ויעתר לו יי', אל תקרי ויעתר לו, אלא ויחתר לו, חתירה חתר ליה קב"ה, וקביל ליה, וכדין ותהר רבקה אשתו.

כא) תא חזי, עשרין שנין, אשתהי יצחק עם אתתיה, ולא אולידת, עד דצלי - צלותיה ³ בגין דקב"ה אתרעי בצלותהון ² דצדיקיא, בשעתא דבעאן קמיה צלותהון, על מה דאצטריכו, מאי טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קודשא, ⁷ דלכך מאן * דאצטריך בצלותהון דצדיקיא.

כב) תא חזי, ¹ אברהם לא צלי קמי קב"ה, דיתן ליה בנין, אע"ג דשרה עקרה הות. ואי תימא, הא כתיב, ² הן לי לא נתת זרע, ההוא זלאו בגין צלותא הוה אלא כמאן דמשתעי קמי מריה. אבל יצחק, צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע, ³ דלאו איהו עקר, אלא אתתיה, דיצחק

מסורת הזהר

א) ותתפלל על ה', (שמואל א' א'), ח"ב רעד: ח"ג עט, ז"ח יתרו דף ל"ו טג שטו. ב) צלותיה, עי' ב"א דף קס"ה ציון ג'. ג) הן לי לא נתתה זרע, (בראשית ט"ו) ז"ח שה"ש ע"ב טד שב. חלופי גרסאות: ⁶ ב"א ל"ג דכתיב ותתפלל על ה', ³ ב"א מוסיף מ"ט בגין, ² ב"א דצדיקיא, ⁷ ד"א ל"ג לכל. ¹ ב"א ותא, ¹ ב"א דאברהם, ² ב"א לא בעי בנין, ³ ב"א ל"ג מן דלאו עד ברוא.

סאמר

שנקרא מול, ואז ויעתר לו ה', אל תקרי ויעתר לו אלא ויחתר לו, כי הע' מתחלף בח' להיותם ממוצא אחד אחה"ע. כי חתירה חתר לו הקב"ה וקבל אותו, ואז ותהר רבקה אשתו. פירוש שמצד המערכה לא היתה ראויה להריון, כי היתה עקרה מלידה, אלא בסבת תפלתו, חתר לו חתירה, דהיינו ששינה את סדר המערכה, ואז ותהר רבקה אשתו.

כא) תא חזי עשרין וכו': בוא וראה, עשרים שנה נשתהה יצחק עם אשתו ולא ילדה, עד שהתפלל תפלתו. והוא משום שהקב"ה חסץ בתפלתם של צדיקים, בשעה שמבקשים מלפניו התפלה על מה שהם צריכים. מהו הטעם הוא כדי שיתגדל ויתוסף משחת קודש על ידי תפלת הצדיקים לכל מי שצריך. כי הצדיקים בתפלתם פותחים את הצנור עליון, ואז אפילו אותם שאינם כדאים להענות נענים.

כב) תא חזי אברהם וכו': בוא וראה אברהם לא התפלל לפני הקב"ה שיתן לו בנים, אע"פ ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב, שהתפלל ואמר הן לי לא נתת זרע, הנה לא אמר זה משום תפלה, אלא כמו מספר דברים לפני רבונו.

אבל יצחק צלי וכו': אבל יצחק התפלל על (דט"י דף קל"ו ע"א * קל"ו ע"ב)

ויעתר יצחק

אשתו, משום שהיה יודע שהוא אינו עקר אלא אשתו, ויצחק היה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד לצאת ממנו, עם שנים עשר שבטים אבל לא היה יודע אם מאשה זו, או מאחרת. ועל כן אומר הכתוב, לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

פירוש. כי הוקשה לו, כי נראה מהכתוב ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא, אשר התפלל לשנות הטבע כי היא עקרה, והתפלל שישינה לו הקב"ה את הטבע ותזכה להריון. וע"ז מקשה הרי שרה היתה ג"כ עקרה, ומ"מ לא התפלל אברהם לשנות לו הטבע, כי הצדיקים אינם מאמינים בעצמם שהם ראויים לנס ולשינוי הטבע. ומתקן, אשר כי עקרה היא פירוש, שע"כ התפלל מכה שידע, כי עקרה היא, ולא הוא עצמו, כי ידע ברוח החכמה שיצאו ממנו יעקב וי"ב השבטים, אלא שלא ידע אם מרבקה או מאחרת, וע"כ התפלל סתם שיעזור לו השי"ת שיהיה לו בנים, כי הוא אינו עקר, ואין צריך לשינוי הטבע. וזה שמדייק הכתוב, שהתפלל לנכח אשתו, סתם, ולא לנכח רבקה, כי לא היה מתפלל לשנות את הטבע בזכותו. ואין לשאול, כיון שיצחק היה יודע, שיצאו ממנו יעקב והשבטים, למה התפלל על בנים

הסולם

תולדות

יג

הוה ידע 6 ברזא דחכמתא, דיעקב זמין למיפק מניה, בתריסר שבטין, אבל לא ידע, אי בהאי אתתא, אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו, 7 ודא לנכח רבקה.

כג) אמר ההוא 8 רביא, בריה דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב, כל כך 7 כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא 9 מניה תריסר שבטין. א"ל שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחים ליה לזיניה, ואתמשיך ואזיל זינא בתר 10 זיניה.

כד) תא חזי, עשו נפק סומק, כמה דכתיב 11 ויצא הראשון אדמוניו כלו וגו', ואיהו זינא דיצחק, 12 דאיהו דינא 13 קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו, דינא 14 קשיא לתתא, דדמיא לזיניה, וכל זינא אזיל לזיניה. ועל דא רחים ליה לעשו יתיר 15 מיעקב, כמה דכתיב 16 ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. כתיב הכא כי ציד בפיו, וכתיב התם 17 על כן יאמר 18 (6) כנמרוד גבור ציד לפני יי'. כה) א"ר יצחק, כתיב 19 ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את יי'. לאן אתר 20 אזלת. לבי מדרשא דשם 21 יעבר.

דרך אמת

(6) לקמן קמ"ב ב.

(א) ויצא הראשון אדמוני וגו' (בראשית כ"ה) ח"א

קלת: קלטו ח"ג ג. נא. גה: גו. ב) דאיהו דינא קשיא דלעילא ונפיק מניה עשו, ח"ג גה: ג) ויאהב יצחק את עשו וגו' (בראשית כ"ה) ח"א קלט. ד) על כן יאמר וגו' (בראשית י') לעיל נח דף קייב ציון ד' ה) ויתרוצצו וגו' (בראשית כ"ה). ח"א קלת. קנ:

חלופי גרסאות: א) ב"א רזא. ב) ב"א ל"ג ולא לנכח רבקה. ג) ב"א רבייא. ד) ב"א כמה. ה) ב"א בייב ול"ג מניה. ו) ב"א זינא. ז) ב"א ל"ג כלה. ח) ב"א קשייא. ט) ב"א קשייא. י) ב"א מן יעקב. יא) ב"א אולא. יב) ב"א דעבר ול"ג דשם.

מסורת הזהר

ויעתר יצחק

מין הולך אחר מינו, ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב. כמו שכתוב, כי ציד בפיו, שה"ס ראשו שהיה בקדושה כתוב כאן, כי ציד בפיו וכתוב שם על כן יאמר כנמרוד גבור ציד לפני ה', מה שם פירושו של ציד הוא דין קשה, אף ציד שבכאן, פירושו דין קשה. ומשמיענו הכתוב, שאהב אותו, מטעם היותו דין קשה כמוהו.

מאמר ויתרוצצו הבנים

כה) ויתרוצצו הבנים וגו' אתה': ושאל, לאיזה מקום הלכה לדרוש את ה' ואמר, שהלכה לבית המדרש של שם ועבר. ויתרוצצו הבנים ככרבה מפני ששם היה אותו רשע עשו שעשה מלחמה עם יעקב.

ויתרוצצו: פירושו נשתברו, כמו שאומרים רצין את מוחו, כי נשתברו זה עם זה ונתחלקו. ת"ח דא כטורא וכי': בוא וראה זה, עשו היה מצד הרוכב על הנחש שחאו סמאל, וזה, יעקב. היה מצד הרוכב על כסא השלם הקדוש

הסולם

בנים. הטעם הוא, כי היה מתירא פן יגרום החטא. כמ"ש אצל יעקב, אע"פ שהבטיח לו הקב"ה, כי הטיב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים זגו' מ"מ היה מתפלל, כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני אם על בנים.

כג) אמר האי רביא וכי': אמר אותו ילד בנו של רבי יהודה, אם כן, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו לעשו, כיון שהיה יודע שעתיד לצאת ממנו י"ב שבטים. אמר לו, יפה אמרת, אלא, עם כל זה, אהב יותר את עשו, משום שכל מין אוהב את מינו, ומין אחר מינו נמשך והולך.

כד) ת"ח עשו וכי': בוא וראה, עשו נולד ויצא אדמוני, כמ"ש ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', והוא מינו של יצחק, שהוא דין קשה של מעלה של הקדושה ויצא ממנו עשו שהוא דין קשה של מטה, שהיה ראשו בקדושה וגופו שלא בקדושה, ודומה על כן למינו של יצחק, וכל (דטו"י דף קל"ז ע"ב)

סאמר

ויתרוצצו הבנים בקרבה, דתמן ה הוה ההוא רשע דעשו אגח כ קרבא ביה ביעקב. ויתרוצצו: אתברו ג כמה דאמרינן, ד רצין את מוחו. אתברו דא עם דא, ואתפלגו. ת"ה, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על ה כרסיא שלימתא קדישא, בסטרא =) דשמשא, לשמשא בסיהרא.

כו) ותא חזי, ו בגין ז דאתמשך עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב ה בעקימא, כנחש, ט דאיהו חכים, י ואיהו אזיל בעקימו, כד"א * והנחש היה ערום וגו', חכים. ועובדוי דיעקב לגביה, הווי ליה כנחש, והכי אצטריך ליה, בגין לאמשכא ליה לעשו, יא בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, יב ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. ותנינן, בא להרגך, אקדים אנת וקטליה. כתיב, בבטן עקב את אחיו יג דאשרי ליה לתתא, בההוא עקב, הה"ד וידו אוחות בעקב עשו, דשוי ידוי על ההוא עקב, יד לאכפיא טו ליה.

כז) ד"א וידו אוחות, דלא יכיל למיפק מניה מכל וכל, אלא וידו אוחות טו בעקב עשו, יז דא סיהרא, דאתכסיא יח נהורא, בגין עקב דעשו, ועל דא אצטריך ליה, יט דמיהך עמיה בחכמתא, בגין לדחייא ליה לתתא, ויתדבק כ באתריה.

מסורת הזהר

א) והנחש היה ערום, (בראשית ג'). לעיל ב"א דף רל"ו ציון ב'. ב) וידו אוחות, (בראשית כ"ה). ח"א קצט. ח"ב קיא. ת"ז תקי. נ"ו דף צ"א.

חלופי גרסאות: א) נ"א ל"ג הוה כ נ"א ביה קרבא. ג) נ"א כמא. ד) נ"א נצץ. ה) נ"א כורסייא. ו) נ"א כיון. ז) נ"א דיתמשך. ח) נ"א בעיקמא ונ"א בעוקמא. ט) נ"א איהו. י) נ"א ל"ג ואיהו אויל בעקימו. יא) נ"א אבתריה. יב) נ"א ולא. יג) נ"א דאשרי. יד) נ"א לאכפייא. טו) נ"א מוסיף ליה לסיהרא דאתכסיא [דאתכסיא] נהורא (רמ"ק ואה"ל) טז) נ"א בין עקבי. יז) נ"א ל"ג מן דא עד ועל. יח) נ"א נהורה. יט) נ"א למחך. כ) נ"א ל"ג באתריה.

מאמר

הקדוש, מצד השמש, ז"א, להזדווג עם הלבנה שהיא הנוקבא. פירוש, כסא ה"ס הנוקבא. המכונה לבנה, והרוכב על הכסא ה"ס ז"א הנקרא שמש. ואומר, שיעקב הוא בחינת ז"א שהוא הרוכב על הכסא.

כו) ות"ח בנין וכו': ובוא וראה, משום שעשו נמשך אחר אותו הנחש הלך יעקב עמו במרמה כמו נחש שהוא ערום והוא הולך במרמה, כמש"א והנחש היה ערום, שפירושו ספק והולך במרמה. ומעלליו של יעקב עם עשו, היו לו כמו נחש.

והכי אצטריך וכו': וכך היה צריך להיות, כדי להמשיך את עשו אחר אותו הנחש. ויפרד מיעקב, ולא יהיה לו חלק עמו לא בעולם (רמ"י דף קל"ז ע"ב י" קל"ח ע"א)

הסולם

ויתרוצצו הבנים הזהר
הזה ולא בעולם הבא. ולמדנו. הבא להורגך, השכם אתה ותהרגו.
כתיב בכטן עקב את אחיו: היינו שהשרה אותו למטה, בעקב ההיא, כלומר, שהפרידו מן הקדושה והורידו לצד הטומאה הנקראת עקב, להיותה'בסיום הקדושה. וזהו שכתוב וידו אוחות בעקב עשו. ששם ידיו על אותו העקב, כדי להכניעו תחת הקדושה.
כז) ד"א וידו אוחות: פירוש אחר על הכתוב וידו אוחות, שלא יכול יעקב לצאת ולהפרד ממנו מכל וכל, אלא וידו נשארה אוחות בעקב עשו, וידו היינו הלבנה שהיא הנוקבא, הנקראת ידו של ח"ת, שהוא יעקב, שנתכסה אורה משום עקב דעשו. ועל כן נצרך לו ליעקב ללכת עמו בחכמה, כדי לדחותו למטה, ויתדבק במקומו, בסטרא אחרא, ויפרד לגמרי מן הקדושה.
ויקרא

ויתרוצצו הבנים

כח) * ויקרא שמו יעקב. קב"ה קרי ליה יעקב ודאי. תא חזי, כתיב י הכי קרא שמו יעקב, נקרא שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חמא ליה קב"ה, דהא ההוא ה' חויא קדמאה, איהו חכים לאבאשא, כיון דאתא יעקב, אמר י הא י ודאי חכים לסבליה ובגין כך קרא ליה יעקב.

כט) ה' הא אוקימנא בכל אתרי י ויקרא סתם, האי י הוא דרגא בתראה, כמה דכתיב, י ויקרא אל משה וגוי. והכא ויקרא שמו יעקב, ו' בכל אתרי שמיה לא אפרי י על ידא דב"ג, באתר אחרא מה כתיב, י ויקרא לו אל אלהי ישראל קב"ה קרא ליה ליעקב אל. א"ל אנא אלהא י בעלאי, ואנת אלהא י בתתאי.

ל) ותא חזי, יעקב הוה ידע, דעשו הוה ליה לאתדבקא, בהוה י חויא עקימא, ועל דא, בכל עובדוי, אתמשך עליה, י כחויא י עקימא אחרא, * בחכמתא י בעקימוי, והכי אצטריך. ואתיאי י דא, כי הא דאמר רבי שמעון, י מאי דכתיב, י ויברא אלהים את התנינים הגדולים, דא יעקב ועשו. י ואת כל נפש החיה הרומשת, אלין שאר דרגין דבינייהו. ודאי אתעביד יעקב חכים, לקבליה דההוא י חויא אחרא, והכי אצטריך.

מסורת הזהר

א) ויקרא שמו יעקב, (בראשית כ"ה) לעיל נח דף וי ציון הי, ח"א קפו. ב) הכי קרא ונו, (בראשית כ"ז), ח"א קלט. קפה. קס. ח"ב קיא. ג) ויקרא סתם, לעיל וירא דף ס"ה ציון א. ד) ויקרא אל משה (ויקרא א') לעיל וירא דף מ"ה ציון ג. ה) ויקרא לו, (בראשית ל"ג), ח"א קנ. רלד: ח"ב סו: ח"ג פו. ו) ויברא אלקים ונו, (בראשית א') לעיל ב"ב דף ק"ח ציון ד. ז) ואת כל נפש ונו, (בראשית א') לעיל ב"ב דף ק"ט ציון א. חלופי גרסאות: א) נ"א חוייא. ונ"א חוייא. ב) נ"א ל"ג הא. ונ"א האי (אה"ל) ג) נ"א מוסיף ודאי ליה. ד) נ"א והא. ה) נ"א איהו. ו) נ"א ל"ג בכל אחר (אה"ל) ז) נ"א מוסיף אלא על. ח) נ"א בעילא. ט) נ"א בתתא. י) נ"א חוייא. ונ"א חוייא. יא) נ"א כחוייא. ונ"א חוייא. יב) נ"א עקימו. יג) ובעקימו. יד) נ"א הא. טו) נ"א ל"ג מאי. טז) נ"א חוייא. ונ"א חוייא.

ויתרוצצו הכנים

הסולס

מאמר

שקרא לו ליעקב אל. אמר לו אני אל בעליונים ואתה אל בתחתונים. הרי שלא נקרא לו שם על ידי בשר ודם, אלא על ידי הקב"ה.

ל) ותא חזי יעקב וכו': ובוא וראה, יעקב היה יודע, שעשו היה לו להתדבק באותו נחש העקלתון, ועל כן בכל מעשיו היה נמשך עליו כנחש עקלתון אחר לעומתו. בפקחות ובמרמה. וכן צריך להיות.

ואתיאי דא וכו': וזהו עולה כמו שאמר רבי שמעון, מה שכתוב, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, זהו יעקב ועשו. ואת כל נפש החיה הרומשת, הם שאר המדרגות שביניהם. הרי שיעקב ועשו נקראים תנינים, דהיינו נחשים. שהוא כב"ל, שעשו היה נחש עקלתון, ויעקב נמשך עליו כמו נחש עקלתון אחר לעומתו. ובהכרח, שיעקב עשה עצמו חכם, לעמוד כנגד נחש האחר ההוא. וכן צריך להיות.

ובגין

כח) ויקרא שמו יעקב: ויקרא, היינו הקב"ה קרא ודאי את שמו יעקב בוא וראה, כתוב, הכי קרא שמו יעקב, נקרא שמו, לא כתוב, אלא, קרא שמו ויעקבני וגו', שטוב על הקב"ה שקרא לו יעקב, ודאי ראה הקב"ה כי אותו נחש הקדמוני חכם הוא להרע, כיון שבא יעקב, אמר הקב"ה זהו ודאי חכם לעומת הנחש, וע"כ קרא אותו הקב"ה יעקב. דהיינו על שם חכמתו, שידע לעקב את הנחש, ולהפרידו מהקדושה.

כט) הא אוקימנא וכו': הרי בארנו שבכל מקום שנאמר, ויקרא סתם ולא פירש מי הוא הקורא, הוא מדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא. כמו שכתוב, ויקרא אל משה, שהיא הנוקבא, שקראה אל משה. וכאן כתוב ויקרא שמו יעקב, הוא ג"כ הנוקבא דו"א שקראה שמו יעקב. כי בכל מקום לא נקרא שמו על ידי אדם, שהרי גם, במקום אחר מה כתוב, ויקרא לו אל אלקי ישראל, שהוא הקב"ה (דף קל"ח ע"א * קל"ח ע"ב)

לא) ובגין כך, בכל ירחא וירחא, חד שעיר, בגין לאמשכא ליה ^א לאתריה ויתפרש מן סיהרא, וכן ביומי דכפורי, לאקרנא ההוא שעיר, ודא בחכמה, לשלטה עליה, ולא יכיל לאבאשא, דכתיב, ^א ונשא השעיר עזיו את כל עונותם ^ב אל ארץ גזרה, ואוקמוה ^ג דדא עשו, דאיהו שעיר, וכלא בחכמה וברמאות לגביה. מאי טעמא, משום דכתיב, ^ב ועם עקש תתפתל, בגין דאיהו ^ד חויא בישא, עקים, רוחא חכים לאבאשא, אסטי לעילא, ואסטי תתא.

לב) ובגין כך, ישראל ^ה מקדמין, וחכמין ליה בחכמה, בעקימו, בגין דלא יכיל לאבאשא, ולשלטה. ועל דא, יעקב דאיהו ^ו ברזא דמהימנותא, כל עובדוי לגבי דעשו, בגין דלא יהב דוכתא ליה, לההוא ^ז חויא, לסאבא מקדשא ולא יקריב לגביה ^ח ולא ישלוט בעלמא, ועל דא, לא אצטריך ליה לאברהם, לאתנהגא בעוקמא, ולא ^ט ליצחק, בגין דעשו דאיהו סטרא דההוא ^י חויא, עד ^{יא} לא אתא לעדמא. אבל יעקב, דאיהו ^{יב} מאריה דביתא, ^{יג} איבעי ליה, לקיימא לקבליה דההוא ^{יד} חויא, דלא יהיב ליה שלטנותא כדל, לסאבא בי מקדשא דיעקב, ועל דא, אצטריך ^{טו} ליעקב, יתיר מכל בני עדמא, ובגין כך, ישראל קדישין, אתברירו חוקק עדביה דקב"ה, דכתיב, ^{יז} כי חלק יי ^{טז} עמו יעקב חבל נחלתו.

מסורת הזהר

א) ונשא השעיר (ויקרא ט"ז) ח"ב רסב ח"ג כח. סג. קצב. רלב. רמח. ז"ח רות ע"ה טד שנא. ב) ועם עקש תתפתל. (תהלים י"ח) ח"א קלט. ג) כי חלק ה' עמו. (דברים ל"ב) ב"א דף קצ"ד ציון ד' חלוסי גרסאות: א) ב"א באתריה. ב) ב"א אל ארץ גזרה. ג) ב"א דא ד' ב"א חויא ונ"א חויא. ד) ב"א מקדמין. ו) ב"א רזא. ז) ב"א חויא ונ"א חויא. ח) ב"א ולא ישלוט בעלמא. ט) ב"א יצחק. י) ב"א חויא. יא) ב"א חויא. יב) ב"א מריה. יג) ב"א אבעי יד' ב"א חויא. יד) ב"א חויא. טו) ב"א מוסף ליה ליעקב טו) ב"א עמו וגו'.

סאמר

לא) ובגין כך בכל ירחא ומשום זה בכל חדש וחדש, מקריבים שעיר אחד, כדי להמשיך אותו למקומו, ויפרד מן הלבנה שהיא הנוקבא דז"א, שאורה נחכמה מפני העקב של עשו (כנ"ל אות כ"ז) וכן ביום הכפורים צריכים להקריב שעיר ההוא. וזהו נעשה בחכמה כדי לשלוט עליו ולא יוכל להרע. שכתוב, ונשא השעיר עליו את כל עונותם וגו', ובארוהו שזהו עשו שהוא שעיר. וענין החכמה שבשעיר ראש חדש ורה"ש ויום הכפורים. עיי' לעיל פרשת נח דף ל"ו ל"ז ל"ח ובהסולם שם. ובפי וירא דף ק"ב ק"ג ק"ד ובהסולם שם.

וכלא בחכמה וכו': והכל נעשה בחכמה ובמרמה אליו, מהו הטעם, משום שכתוב ועם עקש תתפתל, משום שהוא נחש הרע, רוח עקלתון, חכם להרע, מסטין למעלה ומדיח מלמטה.

לב) ובגין כך ישראל וכו': ומשום זה, מקדימים (דפו"י דף קל"ח ע"ב)

ויתרוצצו הבנים

הסולם

עצמם ישראל ומתחכמים אליו בחכמה מרמה כדי שלא יוכל להרע ולשלוט. ועל כן יעקב שהוא בסוד האמונה, כל מעשיו כלפי עשו היו, כדי שלא ליתן מקום לנחש ההוא לסמא המקדש, ושלא יטרב אליו, ושלא ישלוט בעולם. ועל דא לא אצטריך וכו': ועל כן לא היה נצרך לאברהם להתנהג במרמה ולא ליצחק, משום שעשו שהוא הצד של אותו הנחש עוד לא בא לעולם. אבל יעקב, שהוא בעל הבית, כלומר בעלה דשכינתא, היה צריך לעמוד כנגד אותו הנחש שלא לתת לו שליטה כלל לסמא בית המקדש של יעקב, שהיא הנוקבא, ולפיכך נצרך ליעקב, להלחם עמו במרמה, יותר מכל בני העולם. ומשום זה, שיעקב לחם עמו במרמה, וקנה ממנו הבכרה והבריכות, ישראל הקדושים, נבררו להיות חלק גורלו של הקב"ה. שכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ואלה

מדרש הנעלם

לג) * ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, רבי יצחק פתח, י הדודאים נתנו ריח וגו'. ת"ר, לעתיד לבא, הקב"ה י מחיה את המתים, וינער אותם מעפרם, שלא יהיו כ בנין עפר, כמות ג שהיו ד בתחלה, שנבראו מעפר ממש, דבר שאינו ה מתקיים. הה"ד י וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה.

לד) ו ובאותה * שעה יתנערו מעפר, מאותו הבנין, ויעמדו י בבנין מקויים, להיות להם קיומא, הה"ד ה התנערי מעפר קומי שבי ירושלם, יתקיימו ה בקיומא. ו יעלו מתחת לארץ, ו יקבלו נשמתם בארץ ישראל. באותה שעה, ט יציף י קב"ה, כל יא מיני יכ ריחין ה שבג"ע יג עליהם, הה"ד ה הדודאים נתנו ריח.

לה) אמר רבי יצחק, אל תקרי יד הדודאים, אלא הדודים, זהו הגוף טו והנשמה, שהם דודים טו ורעים זה עם זה. רב נחמן אמר, דודאים ממש, מה י הדודאים מולידים אהבה בעולם, יו אף יח הם מולידים אהבה בעולם. ומאי נתנו ריח, כשרון מעשיהם, לדעת ולהכיר יט לבוראם.

לו) יא ועל פתחינו: אלו פתחי שמים, שהם כ פתוחים כה להוריד נשמות לפגרים. כל מגדים: אלו הנשמות. יב חדשים גם ישנים: אותם שיצאו נשמתם מהיום כמה ככ שנים, ואותם שיצאו ככ נשמתם מימים כד מועטים, וזכו בכשרון מעשיהם, להכנס בעולם הבא, ככם עתידים לירד בבת אחת, להכנס כה בגופות המוכנים להם.

לז) אמר רבי אחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואומרת, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. צפנתי אותם, באותם העולמות. לך: בשבילך, בשביל שאתה גוף כו קדוש כו ונקי. ד"א כה הדודאים, אלו כט מלאכי שלום. נתנו ריח, אלו

מסורת הוהר

א) ואלה תולדות, (בראשית כ"ה) לעיל דף א' ציון א'. ב) הדודאים נתנו ריח, (שה"ש ז') ח"א קלו. קנו. רמב: ג) מחיה מתים, לעיל בהקדמה"ו דף קל"ב ציון ג'. ד) וייצר וגו', (בראשית ב') לעיל ב"א דף ר"ל ציון ו'. ה) התנערי מעפר וגו', (ישעיה נ"ב) ח"ב ז. ח"ג ו: ק"ה. קעג: ו) ויעלו מתחת לארץ, ח"א קיג. לעיל נח דף ע"ד ציון ו'. ז) ויקבלו נשמתם בא"י, לעיל נח דף ע"ד ציון ד'. ח) נ"ע, לעיל הקדמה"ו דף צ"ג ציון א'. ט) הדודאים, לעיל ציון ג'. י) דודאים מולידים אהבה, ח"א קנו: יא) ועל פתחינו, (שה"ש ז'), ח"א רמב. רמג. יב) חדשים גם ישנים, ז"ח נח דף כ"ב טא שלב. ולעיל ציון א.

חלופי גרסאות: א) נ"א אברהם וגו'. כ) נ"א בניין. ג) נ"א שחיה. ד) נ"א בתחילה (ד"א). ט) נ"א מקויים. ו) נ"א באותה. ז) נ"א בבניין. ח) נ"א בקיומם. ט) נ"א ישיב. ונ"א יטיף (אה"ל). י) נ"א הקב"ה. יא) נ"א מינין. ונ"א מנין. יכ) נ"א בריחין. ונ"א רוחות (אה"ל). יג) נ"א ליג עליהם. יד) נ"א הדודנים. טו) נ"א והנשמות. טז) נ"א וריעים. יז) נ"א ליג מן אף עד וסאי. ונ"א אוף הכא (אה"ל). יח) נ"א חם כן וליג מולידים אהבה בעולם. יט) נ"א בוראם. ונ"א לדודם. ונ"א לבוראם לדודם (ד"א). כ) נ"א מתחיים. כא) נ"א ליג להוריד. כב) נ"א ימים. כג) נ"א ליג נשמתם. כד) נ"א מעטים. כה) נ"א בגופותם. כו) נ"א זך. ונ"א קדש. ונ"א ליג קדוש. כז) נ"א נקי. כח) נ"א מוסיף הדודאים נתנו ריח. כט) נ"א מלאכים.

מאמר הסולם סעודה הצדיקים לעתיד לבא
 לג) ואלה תולדות יצחק בן אברהם וכו': מכאן עד סוף אות ל"ט אינו צריך ביאור.
 (דסויי דף קל"ד ע"א * קל"ד ע"ב)

הנשמות, שהם ריח העולם. נתנו: שבקו, כד"א * ולא נתן סיחון את ה' ישראל. לח) דתאנא אמר רבי יהודה, שלש כתות של מלאכי השרת, הולכים בכל חדש ב' ובכל שבת, ג ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ד ובמאן נוקים על פתחינו כל מגדים. אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות, שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן. ב' ודומ"ה נותן פתקא ה' דחשבנא, והוא מכריז ואומר, רבנו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מכמה ימים, ואותם שנקברו מזמן מועט, כלם צפנתי לך, למיפק להו בחושבנא.

לט) * אמר רבי יהודה אמר רב, ג עתיד הקב"ה, לשמוח באותו זמן, עם הצדיקים, להשרות שכינתו עמהם, והכל ישמחו באותה שמחה, הה"ד י' ישמח ה' במעשיו. א"ר יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן, ו' לברא עולמות, ה' ולהחיות מתים. אמר ליה רבי יוסי, והתנן י' אין כל חדש תחת השמש. א"ל רבי יהודה, ת"ש, בעוד שהרשעים בעולם, וירבו, כל העולם אינו בקיום, וכשהצדיקים בעולם, אזי העולם מתקיים. ועתידים להחיות מתים, ז' כדקאמרן, ז' עוד ישבו זקנים ח' וזקנות ברחובות ירושלם ואיש משענתו בידו מרוב ימים, ח' כדכתיב לעיל.

מ) באותו זמן, ט' ישיגו הצדיקים דעת שלימה, דאמר רבי יוסי, ביומא ט' דיחדי קודשא בריך הוא בעובדוי, זמינין אינון י' צדיקיא, למנדע ליה בלבהון, י' וכדין יסגי סכלתנו בלבהון, יב' כאילו חזו ליה בעינא, הדא הוא דכתיב, יאמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וגו'. ושמחת הנשמה בגוף, יתר מכולם, על שיהיו שניהם קיימים, וידעו וישיגו את בוראם, ויהנו מזיו השכינה, וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא. הה"ד, יא ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אלו הם תולדות י" השמחה, והשחוק, שיהא בעולם באותו זמן. בן אברהם, היא הנשמה הזוכה לכך, ולהיות שלימה במעלתה. יב' אברהם הוליד את יצחק, הנשמה מולידה השמחה והשחוק הזה בעולם.

מסורת זוהר

א) ולא נתן סיחון, (במדבר כ"א). ב) דומ"ה, לעיל הקסח"ז דף ק"ו ציון ד"י. ג) עתיד הקב"ה לשמוח וכו', ח"א קב. קיר. קטו. קטו. קטו. ח"ב נו. רנט. ד) ישמח ה' במעשיו, (תהלים ק"ד) לעיל וירא דף מ"ד ציון ד"י. ה) ולהחיות מתים, ח"א קיר. ו) אין כל חדש, (קהלת א') לעיל לך דף ק"ו ציון ג"י. ז) עוד ישבו זקנים, (זכריה ח') לעיל וירא דף ק"ה ציון ח'. ח) כדכתיב לעיל, ח"א קיר. ט) וישנו הצדיקים דעה, ח"א קיר. קטו. קלט. י) ואמר ביום ההוא, (ישעיה כ"ה) לעיל נו דף ח' ציון ד"י. יא) ואלה תולדות, לעיל דף א' ציון א"י. יב) שמחה והשחוק, ח"א קטו. קטו. קלו. יג) אברהם הוליד, לעיל דף ד' ציון ג"י.

חלוסי גרסאות: ה' ג"א מוסיף ישראל ומתרגמינן ולא שבק סיחון (אח"ל). כ' ג"א וכל. ג' ג"א ללוות. ד' ג"א ומאן. ט' ג"א דחושבנא. ו' ג"א לברוא. ז' ג"א כדקאמר. ח' ג"א וזקנות וגו'. ט' ג"א דחוי. י' ג"א צדיקיא. יא' ג"א ומתי. יב' ג"א ומתי. יג' ג"א כאלו.

סאמר

הסולם

סעורת הצדיקים לעיל

מ) באותו זמן וכו' באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלימה. שאמר ר' יוסי, ביום שישמח ה' במעשיו, עתידים הצדיקים להשיג (דסו"י דף קל"ד ע"ב ט) קליה ע"א

את הקב"ה בלבם, ויתרבה אז החכמה בלבם, כמו שהיו רואים אותו בעין, וזהו שכתוב ואמר ביום ההוא וכו'. מכאן עד אות מ"ד א"צ ביאור.

אמר

מא) א"ר יהודה לרבי חייא, הא דתנינן דעתיד הקב"ה לעשות * סעודה לצדיקים לעתיד לבא, מאי היא. אמר ליה, (ב) עד לא אזלית קמי אינון מלאכין קדישין, מארי מתניתין, הכי שמיע לי, כיון * דשמעית הא דאמר רבי אלעזר, * אתישבא בלבאי, דא"ר אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא, כהאי דכתיב בויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. ודא הוא דתנן ביוונין. ואמר רבי * אלעזר באתר חד תנינן נהנין, ובאתר * אחרא תנינן * בזונין, מאי בין האי להאי. אלא הכי אמר אבוי, הצדיקים שלא זכו כל כך, נהנין מאותו זיו, שלא ישיגו כל כך, אבל הצדיקים שזכו, * בזונין, עד ששיגו השגה * שלמה. ואין אכילה ושתייה אלא זו, וזו היא הסעודה והאכילה. ומנא קן הא, ממשה, דכתיב * ויהי שם עם ה' ארבעים * יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה. * מ"ט לחם לא אכל, * ומים לא שתה. מפני שהיה * נזון מסעודה אחרת, מאותו זיו שק מעלה, וכהאי גוונא סעודתן של צדיקים לעתיד לבא.

מב) אמר רבי יהודה סעודת הצדיקים לעתיד לבא, לשמוח בשמחתו, הה"ד ישמעו ענוים וישמחו. רב הונא אמר מהכא, * וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו. אמר רבי יצחק, האי והאי איתא לעתיד לבא. ותאנא אמר רבי יוסי, ייין המשומר בענביו, מששת ימי בראשית, אלו דברים עתיקים, שלא נגלו לאדם, מיום שנברא העולם, ועתידין * להתגלות לצדיקים לעתיד לבא, וזו היא השתייה * ואכילה, ודאי דא היא.

מג) אמר רבי יהודה ברבי שלום, * א"כ מהו * ליתן, ומהו * השור, דכתיב, כי בול הרים ישאו לו. אמר רבי יוסי, והא כתיב * בעת ההיא יפקוד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על ליתן נחש בריח ועל ליתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר ביים. הא הכא * יתלתא, אלא רמז הוא, דקא רמז על * מלכוותא. אמר רבי תנחום לית למימר, על מה דאמרו רבנן, ודאי כך * הוא.

מד) אמר רבי יצחק, אנא הוינא קמיה דרבי יהושע, ושאינא האי מלה,

דרך אמת

א) עדיין לא הלכתי לפני מלאכים קדושים לידע מה (א) סעודה לצדיקים, ח"א קלה ב) ויחזו ונוי, (שמות יהיה הסעודה לעתיד לבא. כ"ד) לעיל וירא דף ג"ג ציון ב"ג. ג) ויהי שם עם ה' מי יום ונוי, (שמות כ"ד) ח"א קמ"ב טו. טז, סב, ח"ג קמ"ד. קמ"ט. ז"ח בראשית דף ה' ט"ד שי"א. ד) ישמעו ענוים וישמחו, (תהלים ל"ד) ח"ג רצ"ב. ה) וישמחו כל חוסי בך, (תהלים ח"י) לעיל לך דף קמ"א ציון א"י. ו) ייין המשומר, ת"ז חקי כ"ח דף ע"ב. ז"ח ויצא כ"ח ט"ב שא. שה"ש ס"ח ט"ג. ז) לויתן, ח"ג קלו. קמ"א. קע"ב. ת"ז חקי כ"א דף מ"ג, נב; ולעיל בהקסתי' דף ג"ז ציון ד"י. ח) שור, ח"א קלו. ט) בעת ההוא יפקוד, (ישע"י כ"ו) ח"ב לה. רס"ה. רט"ו. ח"ג מב.

חלוסי גרסאות: א) ג"א דשמענא כ ג"א מתיישבא. ג) ג"א חד. ד) ג"א ביוונין. ה) ג"א ביוונין. ו) ג"א שלימה. ז) ג"א יום ונוי. ח) ג"א ל"ג מן מיט עד מסני. ט) ג"א ומיים. י) ג"א ניוון. יא) ג"א להגלות. יב) ג"א מוסיף ואכילה ושתייה. יג) ג"א א"ר. יד) ג"א תליא. טו) ג"א מלכותא. טז) ג"א הוא.

סאמר

הסולם

סעודת הצדיקים לעיל

מד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י אני הייתי לפני רבי יהושע, ושאלתי דבר זה. אמרתי (רס"י דף קליה ע"א * קליה ע"ב)

לבי

אמרנא האי 6 סעודתא דצדיקיא לעתיד לבא, אי כך 7 הוא, לא אתיישבא בלבאי, דהא אמר רבי אלעזר, 8 סעודת הצדיקים לעתיד לבא, כהאי גוונא 9 דכתיב, 10 ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אמר רבי יהושע שפיר קאמר רבי אלעזר, וכך הוא.

מה) עוד אמר רבי יהושע, האי מהימנותא, דאמרו רבנן לרובא דעלמא, דומינן אינון בהאי סעודתא 11 דליתן וההוא 12 תורא, ולמשתי 13 חמרא טב, דאתנטר מכד אתברי עלמא, קרא אשכחו ודרשו, דכתיב 14 ואכלתם לחמכם לשובע. דאמר רבי זירא, כל מיני 15 פיתוי, פתה הקב"ה לישראל, להחזירם למוטב, ודא הוא יתיר מכלהון, דאמר להו ואכלתם לחמכם לשובע. ובקלות, 16 ואכלתם ולא תשבעו, ודא קשיא להו מכלהו. מ"ט, דכתיב 17 מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים וגו'. אמר רבי זירא, מלמד, דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. כיון שראה הקב"ה תאותם, אמר להם, 18 אם תשמעו 19 לקול המצות, ואכלתם לשובע כדי להניח דעתם: כה"ג, חמו רבנן דגלותא אתמשך, אסתכמו על קראי דאורייתא, ואמרו דומינן למיכל 20 ולמחדי בסעודתא רבה, דומין קודשא בריך הוא למעבד להו, וע"ד רובא דעלמא סבלו גלותא בגין 21 ההיא סעודתא.

מו) אמר רבי יוחנן, לית קן לסתור מהימנותא דכלא, אלא לקיימא ליה, דהא אורייתא אסהידת עלוי, דהא אנן ידעין 22 מהימנותא דצדיקיא, וכסופא דלהון מאי היא, דכתיב 23 נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. 24 יאנוכירה דודיך

מסורת הזהר

א) סעודת הצדיקים, לעיל דף י"ט ציון א'. ב) ויחזו, לעיל דף י"ט ציון ב'. ג) ליתן, לעיל דף י"ט ציון ז'. ד) תורא, לעיל דף י"ט ציון ח'. ה) חמרא טב דאתנטר, לעיל דף י"ט ציון ו'. ו) ואכלתם לחמכם, (ויקרא כ"ו). ז) ואכלתם ולא תשבעו, (ויקרא כ"ו). ח) מי יתן מותנו, (שמות ט"ז). ט) אם תשמעו לקול ונו', (ויקרא כ"ו). י) נגילה ונו', (שח"ש א'). לעיל לך ק"ו ציון א'. ז"ח לך דף כ"ו טא שח. חקת ג"א טב שיה. ג"ב טא שלג. שח"ש ט"ה טב שו. ט"ו טב שכא שמה. ט"ז טא שכג, טב שכר שמי, ט"ח טב שלב שלה. יא) נזכירה דודיך, (שח"ש א') לעיל לך ק"ו ציון א'. ח"ג זה. ז"ח חקת ג"א טב ששו. ג"ב טא שלג. שח"ש ט"ו טב שמו. ט"ז טא שמו. טב שמו. חלופי גרסאות: 6 ג"א סעודתה. 7 ג"א היא. 8 ג"א חמרי. 9 ג"א פתוי. 10 ג"א לקבל. 11 ג"א ולמחדי. 12 ג"א ההוא. 13 ג"א מהימנותא.

מאמר

לבי. כי אמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא, הוא כעין זה שכתוב ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. אמר ר' יהושע יסה אמר ר"א וכך הוא.

מה) עוד אמר וכו' עוד אמר ר' יהושע, אמונה זו, שאמרו רבנן לרוב העולם שהם מוזמנים לסעודה זו של הליתן ואותו שור הבר, ולשתות יין טוב המשומר מעת בריאת העולם, מקרא מצאו ודרשו וכו'.

כהאי נחנא חמו וכו' כעין זה, ראו רבנן שהגלות נמשך, סמכו עצמם על מקראות (דף קליה ע"ב י' קל"ו ע"א)

סעודת הצדיקים לעיל

שבתורה, ואמרו, שעתידים לאכול ולשמוח בסעודה גדולה שעתידיהם לעשות להם. ועל כן, רוב העולם סובלים הגלות בשביל אותו הסעודה.

מו) אמר רבי יוחנן וכו': אריי, אין לנו לסתור את האמונה אלא לקיים אותה, דהיינו שהסעודה היא אכילה ושתייה כי התורה מעידה עליה, דהיינו בהכתוב ואכלתם לחמכם לשובע. כנ"ל, כי כבר יודעים אנו אמונה הצדיקים והשתוקקותם מה היא, כי כתוב נגילה ונשמחה בך. ולא באכילה, וכמו כן נזכירה דודיך מיינן, שפירושו יינה

תולדות

כא

מייץ. וההיא סעודתא דזמינין בה, יהא א לן חולק ב למהני ג מנה, וזו היא * השמחה והשחוק. ב ואלה תולדות יצחק, ד שיצחקו הצדיקים לעתיד לבוא. ג אברהם הוליד את יצחק, זכות הנשמה, מוליד השחוק הזה, והשמחה בעולם.

מזו * ר' יהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי ה בו בשם רבי יוסי, פתח ואמר, ה ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא ו העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב. כל ו מה שברא ה קב"ה ט בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דאי תימא הכי, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, י יאמר שיש שתוף י ביהם, הא כל אפיא יכ דדהון ודידן יג שויין.

מח) אמר רבי אבא, (ב) במלה דא יד יסגי פלוגתא טו בעלמא, דהא תנן טו במתניתין דידן, דכז דעבד קב"ה, עבד יו כגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא למלאכים, יח כך הוא, אבל לית אינון יכדין למעבד יט עבידתא, עד

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) כלכך זה יתרכב מחלוקת בין החכמים. (א) השמחה והשחוק, לעיל דף י"ח ציין י"ב. (ב) ואלה תולדות, לעיל דף א' ציין א' ג) אברהם הוליד, לעיל דף ד' ציין ג'. ד) ויהי יצחק בן מ' שנה, לעיל דף ח' ציין ו'. ה) ישקני מנשיקות פיהו, (שה"ש א') לעיל ב"ב דף פ"ה ציין א'. חלופי גרסאות: א) נ"א לך, ב) נ"א למהוי, ג) נ"א למיתני, ד) נ"א מינה, ו) נ"א שישחקו, ט) נ"א בא, ז) נ"א ל"ג העולם, ונ"א העולם נברא (אה"ל), ו) נ"א ל"ג מה, ח) נ"א ל"ג קב"ה, ט) נ"א ל"ג בעולמות שלו, י) נ"א ואמר, יא) נ"א ביניהון, יב) נ"א דבהון, ונ"א דירהון, יג) נ"א שוין, יד) נ"א מוסיף לא יסגי (אה"ל), טו) נ"א ל"ג בעלמא, טז) נ"א במתניתא, יז) נ"א בנין, ונ"א בגוון, יח) נ"א כ"ט, יט) נ"א עובדא.

סאמר

הסולם

שתוף סדרת הרחמים בדיון

יינה של תורה. ואותה הסעודה שהם, ריב העולם. עתידים בה, שהיא אכילה ושתיה, יהיה גם לנו חלק להנות ממנה, וזו היא חלק השמחה והשחוק וכו'.

מאמר שתוף מדת הרחמים בדיון

מזו) אמר רבי יצחק בן אבא וכו' אריא, אמת הוא. בדבר זה ירבה מחלוקת בעולם. כי לפי האמיתיות ששתוף יורה על שיתוף מלכות בבינה כמו שאומר לפנינו, הרי כל המדרגות שבעולמות נתחלקו על ידיה לכו"ח ולבינה ותו"מ. וכן לפנים ואחוריים ולפנימיות וחצוניות, ונמצא שנעשה מחמתו מחלוקת בעולם, (כמ"ש לעיל בפתיחה לחכמת חקבלה אות ע"ו ע"ז ע"ש) ורמזו בתחילת דבריו, שמה שאמר המקשו, במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, כיון אל האמת אע"פ שלא ידע אותו.

דהא תנן במתניתין כי למדנו במשנה, שלנו, שכל מה שנעשה הקב"ה, עשה כעין גוף ונשמה. הגוף הוא ממלכות, והנשמה מבינה, וכל מה

שעשה

מזו) ויהי יצחק בן ארבעים שנה: רבי בו בשם ר' יוסי פתח ואמר, ישקני מנשיקות פיהו וגו' בכמה מעלות טובות נברא העולם, שלמדנו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקב"ה בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. היינו בשתוף מלכות שהיא מדת הדין עם הבינה שהיא מדת הרחמים, שמשיתוף הזה נמצאים הרבה מעלות בעולם.

מי אמר רבי אחא המקשו חשב, אשר שיתוף פירושו שיתוף טוב ורע הנהוג בנבראים, וע"כ הקשה, ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, שהרי בדבר זה ירבה מחלוקת בעולם, כלומר, כל השומע יחלוק עליו, כי אם תאמר כך, הרי המלאכים שהם (דסו"י קל"ו ע"א * קל"ו ע"ב)

שישתתף בהו ההיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעיקא, ובהאי א גוונני כל מאי דעביד אצטריך לההיא סיועא דלעיקא מניה.

מט) אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קודשא בריך הוא * כלאחיא נ מתיא, ד והא ב סופא ה כל ו עקתינ, בארבעים ז להוי. וגזר קיים, ג ארבעים יכנו לא יוסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר, בשנת הארבעים. ד ארבעים שנה, קודם תחיית הגוף, ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל. ה בשנת הארבעים יקומון הגופות ה מעפרא. ט בארבעים נכלא הגשם, הה"ד ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח. זמן גאולתם של ישראל. בשנת הארבעים הוא. ובחמשים י אתא ישוב עלמא, דהיא היובל. יא החזרת * הנשמה לגוף, בשנת הארבעים, שהמתנה לו בארץ ישראל, הדא הוא דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. יב בקחתו את רבקה, יג בהכנסתה יד בגוף המזומן לו. באותה שעה, יד בהכנסתה בו, אין תאותם

מסורת הזהר

א) לאחיא מתיא, לעיל בהקדמה"ו דף קל"ב ציון ג'. ב) סופא כל עקתינ, ח"א קלט. ג) מי יכנו, (דברים כ"ה) ח"א סד. קד: ח"א רפ: ד) מי שנה—ממתנת—בא"י, ח"א קיג: קיד: קיה: קנה: קנט. קלא. קלד. ה) בשנת מי יקומון, ח"א קלט. קמ. ו) ויהי הנשם, (בראשית ז'). ז) ויהי מקץ מי יום, (בראשית ז'). ח) בקחתו את רבקה, לעיל דף ז. ציון א.

חלופי גרסאות: א נ"א גוונא. ב נ"א לאחייא. ג נ"א מתייא. ד נ"א והאי. ה נ"א רכל. ו נ"א עתיקין. ז נ"א עמיקין. ח נ"א ליהוי. ט נ"א מעפרם. ט נ"א מוסיף בארבעים יום. י נ"א אחיישב (אה"ל). יא נ"א החזרת. יב נ"א בהכנסת. יג נ"א הגוף. יד נ"א בהכנסת.

שיתוף סרת הרחמים בדיון

הסולם

מאמר

יום ויפתח נח. וכן זמן גאולתם של ישראל, בשנת הארבעים הוא. ובחמשים יבא ישוב העולם, שהוא היובל. החזרת הנשמה לגוף הוא בשנת הארבעים שהמתנה לו בארץ ישראל כנ"ל, וזהו שכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. בקחתו את רבקה, בהכנסתה בגוף המזומן לו.

ביאור הדברים. אחר שרבי יוסי הביא את ענין השיתוף דמדת הרחמים בדיון שאמר ר' אחא בר יעקב, ממשיך ומבאר עם זה את הכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה וכו'. כי מכל השיתוף הנ"ל, של מלכות בבינה, נתקנה המלכות בסוד שנת הארבעים. כי חמשה ספירות הם כח"ב תו"מ, שכל אחד מהם כלול מעשר, והם חמשים ספירות. ומבחינה זו צריכה המלכות להיות שנת החמשים, להיותה בחינה אחרונה שבהם, אבל מחמת שיתוף המלכות בבינה נגנוה בחינת עצמה, ונתקן בעדה הכלידות במקום כלי מלכות. כי מאחר שנגנוה המלכות ואין שם אלא די כלים, כח"ב ות"ת, עלה אור החכמה ונתלבש בכלי

שעשה הקב"ה, שיתף זה בזה. שה"ס שיתף מדה"ר בדיון. ואם תאמר הרי אין גוף אל המלאכים, כך הוא, אבל אינם יכולים לפעול פעולה, עד שישתתף בהו ההוא נשמתא קדישא דהיינו אור הבינה, שהיא סעד מלמעלה ממנו. פירושו. המלאכים הם חצונות המלכות, ואין בהם שום כח מטרם שמקבלים סעד ושיתוף מן הבינה כי מטרם זה אינם ראויים למוחין. כי המלכות מטרם שנמתקה בבינה אינה ראויה לקבל מוחין, (כנ"ל בראשית א דף ז' ד"ה וכבר).

מט) א"ר יוסי כההיא וכו': באותה שעה שעתיד הקב"ה להחיות המתים, הגה סוף כל הצלות יהיה בשנת הארבעים אחר קבוצ גלויי. וחרץ חוק, ארבעים יכנו לא יוסיף והליכתם של ישראל במדבר נגמר בשנת הארבעים. וארבעים שנה קודם תחיית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל, נמצא, שבשנת הארבעים לחמתנת הנשמה בא"י, יקומו הגופות מעפרא. בארבעים נכלא הגשם, בזמן חסבל, וז"ש ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום. וכתוב ויהי מקץ ארבעים (דף קל"ו ע"ב ט) קל"ז ע"א

וכסופם, אלא ליהנות מזיו השכינה, וליזון מזיוה, הה"ד אישקני מנשיקות פיהו. א"ר אבא, ישקני כ יפרנסני, שאין פרנסתן אלא ליהנות ג וליזון ד מזיוה של מעלה. א"ר יוסי סופיה דקרא מוכח דכתיב ב כי טובים דודיך מין. (ג) בת בתואל ה בת ג בתו של אל. רב הונא אמר, לא כך הוא, ואנא

מסורת זוהר

(א) ישקני ונני לעיל ב"ב דף פ"ה צ"ן א. (ב) כי טובים דודיך, (שה"ש א'), ח"א ע. ח"ב קכו. קמו. ח"ג ינו צג. צה. קג. ג) בתו של אל, ח"א קכח. חלופי גרסאות: א ג"א ולזון. ב ג"א פרנסני. ג ג"א ולזון. ד ג"א מזיוה. ה ג"א ליג בת.

<p>מאמר</p> <p>בכלי דכתר, ואור הבינה בכלי דחכמה, ואור הת"ת בכלי דבינה, ואור המלכות בכלי דת"ת. ואז נבחת המלכות בסוד שנת הארבעים, והיא מסבלת במצב הזה את האורות דבינה כמו ז"א, להיותה מלובשת בהכלי שלו. ובעת ההוא גם הגוף הנמשך מן המלכות, עולה ג"כ ומקבל אור הבינה כמו המלכות, שה"ס התלבשות הנשמה בגוף, כי אור הבינה נסרא נשמה. וז"ס שכל הגאולות וישועות מסובלות בשנת הארבעים, דהיינו בעת שהמלכות משתתפת, ומסבלת אור הבינה. ואפילו גמר התקון יהיה בשנת הארבעים שה"ס עתיד הבין, שהוא מלכות, להיות ס"ג, שהוא בינה. אלא שיש הפרש גדול, כי מסודם גמר התקון, אין המלכות ראויה להיות שנת הארבעים מבחינתה עצמה, אלא על ידי שיתוף מדת הרחמים בדין, ונגיזות בחינתה עצמה, אבל בגמר התקון יתוקן המלכות דצמצום א' עצמה, באופן שלא תהא צריכה עוד לשתוף דמדת הרחמים, אלא מבחינתה עצמה תקבל את אור הבינה.</p> <p>ויש דינים וצרות הנמשכים ממלכות, מבחינת שנת הארבעים, דהיינו כל עוד שהחכמה שבה לא נתלבשה בחסדים, (וירא דף ס"ה ד"ה פירוש) ויש דינים וצרות הנמשכים ממלכות הבלתי נמתקת שנגנוה, (כמ"ש לעיל בהקדמת זוהר דף צ"ט אות קכ"ג) אם לא וכי הא רע, דהיינו אם הוא ממשך ממעלה למטה, כמו החטא דעצה"ד, נתגלה עליו נסודת המלכות שנגנוה, וכל האורות שבה מסתלקים משום שצמצום א' רוכב עליה ואינה ראויה לטבל אור. (כנ"ל ב"א דף ו' ד"ה וכבר.)</p> <p>ווי"ש ר' יוסי בהדיא שעתא דומין קב"ה לאחיא מתיא, והא סופא כל עקתיך בארבעים להוי, כי מטרם גמר התקון ותחיית המתים, הדינים והצרות הנמשכים משנת הארבעים אינם (דפו"י דף קל"ז ע"א)</p>	<p>הסודים</p> <p>סוף כל הצרות, כי יש גם צרות מהמלכות דבחינתה עצמה הבלתי ממותקת, כנ"ל בסוד לא וכי הא רע, אבל בגמר התקון, שיתוקן המלכות דבחינתה עצמה, ולא תהא צריכה עוד לשיתוף בבינה, הרי לא יהיה עוד שום צרות ממלכות הזו, אלא הדינים והצרות הנמשכות משנת הארבעים, כבר יהיו סוף כל הצרות. וז"ש ונור כיים, ארבעים יכנו לא יוסיף, דהיינו שלא יוסיף מכה מבחינתה עצמה שלאחר הארבעים, כי בחינתה עצמה כבר תהיה אז מתוקנת לגמרי, ואחר כך מביא זוהר התקונים הגדולים שנתגלו ועתידים להתגלות בשנת הארבעים, דהיינו הליכת ישראל במדבר, והמתנת הנשמה לגוף בא"י ותחיית המתים, והפסק מי המבול, ופתיחת נח את התבה, וגאולתם של ישראל, והתלבשות הנשמה בגוף, ומפרש בזה את הכתוב וירי יצחק בן ארבעים שנה, שיצחק ה"ס הנשמה, והמתין ארבעים שנה בארץ ישראל בכחתו את רבקה, דהיינו להתלבש בגוף הנסרא רבקה, והכתוב מלמדינו, שבעת גילוי המלכות בסוד שנת הארבעים, שמסבלת אז אור הבינה, גם הגוף הנמשך מהמלכות, שנסרא רבקה, נעשה מוכשר וראוי לקבל אור הבינה, שה"ס הנשמה הנקראת יצחק המתלבש בו, ולפיכך המתין יצחק עד שנת הארבעים. כאותה שעה בהכנסתה בו וכו': א"צ ביאור.</p> <p>(ג) בת בתואל: פירושו בת בתו של אל. כי בתואל נוטריקון בת אל, דהיינו המלכות הנקראת בת אל, והגוף נמשך מן המלכות ונבחן לבתו של המלכות, ונמצא שהוא בת בתו של אל. רב הונא אמר וכו' רב הונא אמר, לא כך הוא בחואל, אינו שם המלכות, ואני היתי במדינות הים, ושמעתי שהיו קוראים לאותו העצם של השדרה ההוא, הנשאר מכל הגוף בקבר, ואינו נרקב</p>
---	--

ה הוית בכרכי הים, ושמענא דהוּו כ קראן לההוא א גרמא ג דשדרה, ד ההוא דאשתאר בקברא מכל גופא, בתואל רמאה, שאלית עליה, ה אמרו ו דהוא ז כרישא ט דחויא, דאיהו רמאה, וההוא גרמא הוא רמאה, מכל שאר גרמי. (נא) דתאנא (ב) אמר רבי שמעון, ההוא גרמא, למה אשתאר בקיומא, יתיר מכל שאר גרמי. משום ט דאיהו רמאה, ולית י סביל טעמא דמוזנא דבני נשא

דרך אמת

(ה) ואתחנן רס"ו ע"כ, פינחס רכ"ב א, ואלה כ"ח ב'. (א) גרמא, לעיל נח דף ע"ד ציון ג', ח"א ק"ג. קכו. חלופי גרסאות: ה ב"א חותי. כ ב"א קארין. ג ב"א שדרה. ד ב"א מוסיף בהוא גם כן. ונ"א ההוא גב. ונ"א ליג ההוא (אה"ל). כ ב"א ואמרו. ו ב"א הוא. ז ב"א ברישא. ת ב"א דמיא. ונ"א רמיא. ונ"א רמא. ונ"א דחויא רמא (ר"א). ט ב"א דאיהו. י ב"א סוביל.

מאמר

הסולם

שתוף סדת הרחמים כדון

להיותו מבחינת המלכות דמדת הדין הבלתי נמתקת במדת הרחמים, אינו יכול להנות מהמוחין הנמשכים מבינה, ונמצא ולית סביל טעמא דמוזנא, אבל הוא מעלים מציאותו ממתד הדין, ואומר שהוא נהנה בשוה עם שאר עצמות הגוף, אבל הוא רמאי, כי האמת הוא שאינו. נהנה. ומה שהוא מעלים מציאותו, הוא מטעם שלא יפגום בשאר הגוף, כי אם היה מורגש מציאותו, היה נפגם כל הגוף, והיו המוחין מסתלקים מכל הגוף בסבתו. (כנ"ל וירא ל"ז ד"ה ונודע)

וזה אמרו, דהוא כרישא דחויא דאיהו רמאה. כי הנחש שהסית לחוה לאכול עצה'ד, היה משקר ואמר ל"א מות תמותון, שפירוש, שהעלים מציאות המלכות דמדת הדין, שממנו המיתה. (כנ"ל וירא ק"י ד"ה בכה ע"ש) הרי שהן הנחש והן גרמא דשדרה שניהם רמאים בדבר אחד, דהיינו שמעלימים מציאות המלכות דמדת הדין, ומה שאומר כרישא דחויא, ואינו אומר כנחש, הוא בדיקוס, כי פעולת השקר והעלמת מציאות מלכות דמדת הדין, הוא רק בראש הנחש. כי אחר שהסית לאכילת עצה'ד אמרו, הוא השטן והוא היצר הרע, והוא המלאך המות באופן שנחש המסית עצמו, נעשה אחר החטא למלאך המות, שיורד ומגלה על האדם את המלכות דמדת הדין, ואורות החיים מסתלקים ממנו, והוא מת. (כנ"ל וירא ק"י ד"ה בכה) ופעולה זו של הנחש הוא בזנבו, שז"ס שהזוהר אומר עליו כפיף לרישיה ומחי בזנביה ונמצא שכח העלמת מדת הדין, הוא ברישיה דחויא, וכח הגילוי דמדת הדין הוא, בזנביה דחויא-ולשיכך אומר כאן רישא דחויא. והנה נתבאר

ענין

נרקב, בשם בתואל הרמאי, דהיינו נוכל. שאלתי עליו, מה טיבו, אמרו, שצורתו הוא כמו הראש של הנחש, שהוא רמאי, ואותו העצם הוא רמאי, יותר מכל שאר העצמות של הגוף.

(נא) דתאנא אר"ש וכו': כי למדנו אמר ר' שמעון, למה נשאר ומתקיים אותו העצם יותר מכל שאר העצמות, הוא, משום שהוא רמאי ואינו סובל טעם המזונות של בני אדם כמו שאר העצמות, ומשום זה הוא חזק יותר מכל העצמות. והוא יהיה השורש שהגוף יבנה ממנו בעת החיית המתים, וזהו שכתוב בתתואל הארמי.

ויש להתבונן בדברים. (א) אותו גרמא דשדרה מה הוא, ובמה הוא משונה משאר עצמות. (ב) למה דומה לרישא דחויא. (ג) למה הראש של הנחש הוא רמאי. (ד) למה העצם, אינו סובל טעם מזונות. (ה) למה אינו נרקב משום זה בסבר, מהו המעלה שאינו אוכל, (ו) למה הוא נעשה עיקר בתחיית המתים.

והענין הוא כי כבר נתבאר, שהמלכות המשותפת במדת הרחמים נבחנת לשנת הארבעים שהיא אור המלכות המתלבשת בכלי דו"א, דהיינו בעטרת יסוד שלו, וכלי מלכות עצמה, שה"ס שנת החמשים חסרה, כלומר שאינה ראויה להתלבשות האור. ועל כן גם הגוף הנמשך ממלכות, חסר לו ג"כ בחינת מלכות עצמה, דהיינו שנשארה בו ריקנית בלי התלבשות האור ותדע, שהיא העצם שמכנהו בשם גרמא דשדרה, ונקרא בתואל רמאה, והטעם שנסרא רמאה, אומר שהוא, משום דאיהו רמאה ולית סביל טעמא דמוזנא דבני נשא כשאר גרמי. כי (דמרי דף קל"ו ע"א)

תולדות

כה

כשאר גרמי, ובגיני כך הוא תקיף מכל גרמי, והוא ליהוי עקרא, דגופא
א אתבני מניה. הדא הוא דכתיב בת בתואל הארמי.

גב) ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי, ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע,
דאיהו רמאי. הדא הוא דכתיב בת בתואל הארמי גרמא רמאה, מפדן ארם,
מצמד רמאין, כדתנן פדנא דתורא שהוא צמד. אחות לבן, אחות יצר הרע
הארמי, כדתנן, * בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם, נקרא לוט.
ב לעתיד לבא, שלא יהא מנוול כדבבדמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה,
ג קראן ד ליה לבן. על כל פנים ג אין יצר הרע בטל מן העולם.

נג) ת"ש, ה דהכי אנן אוקימנא. במתניתא. י שתי בנות לוט, שהן שתי
כחות הגוף, המעוררות ליצר הרע, עכשיו שאינו מנוול כ"כ, ונטבל
מלכלוכו, * נקרא לבן, ואותן שתי בנות אינן בטלות ממש, הה"ד ו וללבן שתי

מסורת הזוהר

א) בתחלה - מנוול - לומ, ח"א קכה: קלו: ז"ח נח דף כד טב. ב) לעת"ל - לבן, ח"א קכה: קלו: ג) אין
יצה"ר במ"ל, ח"א קט. קכה: ד) שתי בנות לומ שהן ב' כוחות, ח"א קט: קי: קיא. ה) וללבן ב'
בנות, (בראשית כ"ט).

חלופי גרסאות: א נ"א יתבני. ב נ"א ל"ג כדבבדמיתא. ונ"א כד בקרמיתא (אה"ל). ג נ"א וקראן. ד נ"א ל"ג ליה.
פ נ"א מוסיף דהכי הוא (אה"ל). ו נ"א ונטבל.

סאמר

הסולם

שתוף מרת הרחמים בדין

הישר נגנזה שם בעדו המלכות דמדת הדין ורק
מלכות דמדת הרחמים מגולה עליו. וזה נראה
כרמאות. שהמקום מחפה על מדת הדין, והגוף
מסבל מוחין כמו שלא היה כלול כלום ממלכות
דמדת הדין. ובשעה שאין הגוף הולך בדרך
הישר, אז המקום מגלה עליו המלכות דמדת
הדין וכל המוחין מסתלקים ממנו. וגם זה נראה
כרמאות, משום שאלו המוחין המלובשים בכלי
דבינה דגוף היו צריכים להשאר בו. כי רק כלי
דמלכות נפגמה, ולא כלי דבינה. אלא משום
השתוף דמדת הרחמים בדין שהיה מסודם לכן,
המערב בינה ומלכות יחדיו זו בזו. ע"כ נסתלקו
המוחין גם מכלי דבינה. ונמצא שיש כאן צמד
רמאים, רמאות א' מהמלכות הממותסת ורמאות
ב' מגילוי המלכות דמדת הדין, כמבואר.

כדתנן בתחלה וכו': כמו שלמדנו, בתחלה
שהיה מנוול בחטאים בזה העולם נקרא
לוט, לעתיד לבא שלא יהיה מנוול כבתחילה,
שיהיה דומה כמי שרחץ וטבל מטומאתו, סוראים
אותו לבן. על כל פנים, אין יצר הרע בטל מן
העולם.

נג) תא שמע דהכי אנן אוקימנא וכו' מכאן
עד אות ג' א"צ ביאור.

אמר

ענין גרמא דשדרה מה הוא, ולמה אינו טועם
טעם מזונות, ולמה הוא רמאי, ולמה הוא דומה
לרישא דחויא.

ומ"ש, שמשום שאינו סובל טעם מזונות,
על כן אינו נרקב בקבר. דבר זה נתבאר לעיל
(חיי שרה דף מ"ו ד"ה וכבר) אשר קבלת המוחין
מקו אמצעי גורמים להגוף שירקב בעפר, וכיון
שעצם זה אינו סובל אותם המוחין ואינו נהנה
מהם, כי הוא לא יהנה זולת מהמוחין דג"ר
דג"ר שיאירו בגמר התקון כנ"ל. לפיכך אינו
נרקב בקבר. עש"ה כל ההמשך.

גב) ותאנא אמר רבי שמעון וכו': ולמדנו אמר
ר"ש הוא רמאי, דהיינו העצם דשדרה, ובא
מעולם רמאי, דהיינו מפדן ארם, ושכן יצה"ר שהוא
רמאי, דהיינו רישא דחויא שהוא יצר הרע והוא מלאך
המות כנ"ל. וזהו שכתוב, בת בתואל הארמי,
היינו עצם דשדרה הרמאי, מפדן ארם, היינו
שנא מעולם רמאי, מצמד רמאים, כמו שלמדנו,
פדנא דתורא, שפירושו צמד בטר, אף פדן ארם
פירושו צמד רמאים. אחות לבן, היינו אחות
יצר הרע הרמאי. פירוש פדן ארם, הי"ס המקום
שממש ניוון ויונס הגוף, שהוא כלול מבי'
המלכות הנ"ל, אשר בעת שהגוף הולך בדרך
(וטר"י דף קל"ז ע"א *). קל"ז ע"ב)

בנות. א"ר יוסי כך הוא תמן כתיב בכירה ^א וצעירה, והכא כתיב גדולה וקטנה. נד) א"ר יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע, ולהתעורר ליצה"ר ^ב כמתחלה, משמע דכתיב שם הגדולה לאה, ^ג שלאה מכחה ומרשעתה, ^ד ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמה דאת אמר ^ה וכרחל לפני גווייה נאלמה. אמר רב הונא, זה יצה"ר, ושתי בנותיו, מתחלפות ^ו מכמות שהיו בראשונה. ^ז בתחלה לוט, מקולל מנוול, ^ח עכשיו לבן, מלובן, שאינו מקולל ומנוול בניוולו כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות, כל אחת ואחת בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה: לאה בלא כח, לאה בלא חזק. לאה ^ט ממעשיה הראשונים. ^י ושם ^{יא} הקטנה רחל, כדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

נה) א"ר אחא בר יעקב, תא חזי, מה כתיב, ^{יב} ויעתר יצחק לה, לנכח ^{יג} אשתו כי עקרה היא. אמר רבי אחא מפני מה היא עקרה, ^{יד} מפני שיצר הרע אינו נמצא בכחו בעולם, ועל כך אין נמצא פריה ורביה, זולתי בתפלה, מה כתיב, ^{יז} ויעתר לו ה', ותהר רבקה אשתו. כיון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

נו) אמר רבי יוסי, אם כן מה הפרש בין העולם הזה, לאותו הזמן, ^{יח} ועוד דהא קרא ^{יט} קאמר, דקודשא בריך הוא עביד. אמר רבי אחא, כך הוא, דקודשא בריך הוא ^כ אתער ליה לההוא עניינא, דצריך לזווגא, ולא לכל שעתא, דיהא תדיר עם בר נש כמו כען, דאיהו אשתכח תדיר, וחטאן ביה בני נשא, אלא לההוא זווגא בלחודו, ואתערותא היא, אתערותא דקודשא ^{כא} יד בריך הוא ליהוי, הדא הוא דכתיב ^{כב} והסירותי את לב האבן מברכם ונתתי לכם לב בשר. מהו לב בשר. אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר, ולא לדבר אחר.

מסורת הזהר

א) ושם הקטנה רחל, ז"ח רוח דף סי טג שני. ב) וכרחל לפני גווייה ונוי, (ישעיה ג"ג) ח"ב כט: ג) בתחלה לזמ—מנוול, לעיל דף כ"ה ציון א'. ד) עכשיו לבן, לעיל דף כ"ה ציון ב'. ה) ויעתר יצחק, לעיל דף י"א ציון א'. ו) ויעתר לו, לעיל דף י"א ציון ב'. ז) והסירותי את לב האבן, (יחזקאל ל"ו) לעיל וירא דף צ"ג ציון א'.

חלופי גרסאות: א) נ"א וצעירא. ב) נ"א דמתחלה. ג) נ"א שנלאה. ד) נ"א כמות. ה) נ"א ליג מן בתחלה עד בתחלה. ו) נ"א ממעשיו. ז) נ"א ממעשים (ד"א). ז) נ"א ליג ושם. ח) נ"א והקטנה. ט) נ"א אשתו ונוי. י) נ"א מסי. יא) נ"א א"ל אלא דקב"ה יתער ליה. וליג מן ועוד עד דקב"ה אתער. יב) נ"א אמר (אה"ל). ונ"א ליג מן קאמר דקב"ה עד דקב"ה אתער. יג) נ"א יתער. יד) נ"א ליג בריך הוא (אה"ל).

שיתוף מרת הרהמים ברין

הסולם

סאמר

האדם, כמו עתה שהוא נמצא תמיד עם האדם ובני אדם חוטאים על ידו, אלא שיתעורר רק אל הזווג בלבד. והתעוררות ההוא של היצה"ר לשעת הזווג, יהיה התעוררות של הסב"ה, שהקב"ה יעורר אותו כנ"ל, וזהו שכתוב והסירותי את לב האבן ונתתי לכם לב בשר, מהו לב בשר. אמר ר' יהודה, לב, להוציא בשר ולא לדבר אחר. דהיינו ללידת בנים בלבד. וע"ז נאמר, ונתתי

נז) אמר רבי יוסי וכו': אר"י איכ מה ההפרש בין עולם הזה לאותו הזמן, אם גם אז יהיה היצה"ר. ועוד הרי המקרא אומר, ויעתר לו ה' ותהר, שפירושו, שהקב"ה בעצמו עושה זאת, ומעורר באותו הזמן את היצה"ר, כנ"ל, שהוא תמוה. אמר ר' אחא כך הוא, שהקב"ה מעורר היצה"ר לאותו הענין כפי שצריך אל הזווג בלבד, אבל לא לכל שעה, שיהיה תמיד עם (דטרי דף קל"ז ע"ב)

וישברו כלומר, נשבר כחם וחילם. אמר רבי יהודה הגוף מהו אומר, אם כן למה זה אנכי, ולמה נבראתי. מיד * ותלך לדרוש את ה'.

ס) ויאמר ה' לה שני גוים ^ה בבטנך ושני לאומים ^ו וגו'. אלו השני גאים, הכבד והלב. רבי יוסי אמר, ^ג המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע דכתיב בבטנך, והמוח אין בבטן אלא בראש. ושני לאומים ^ז ממעיד ^ז וגו', ורב יעבוד צעיר, זהו הכבד, שהוא רב וגדול, והוא משמש לפני הלב, דאמר רבי יהודה, הכבד קולט הדם, ומשמש בו לפני הלב.

סא) * ויצא הראשון אדמוני. אמר רב כהנא, הכבד הוא הראשון והוא אדמוני, למה הוא אדמוני, על שבולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון, על שהוא ראשון, לבלוע הדם, מכל המאכל, והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה. ^י ובמאן נוקים ורב יעבוד צעיר, על שהוא רב וגדול ^י בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב. אמר רבי אבא, למה אתא פרשתא דא, אלא ^י לאחזאה לבני עלמא, דאף על גב דההיא שלימותא ליהוי בארעא, ארחיה וטבעיה דעלמא לא אשתני. רבי ייסא אמר נא וראה הכבד הוא הצד ציד והוא ^י ציד בפיו, והלב הוא ^י החושב, והוא ^י יושב אהלים הה"ד ^י ויזד יעקב נזיד, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

סב) ויזד יעקב נזיד. רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם ^י טבעו של עולם אינו משתנה, נא וראה, מה כתיב, ויזד יעקב נזיד, כד"א ^י אשר זדו עליהם, ותרגומו דחשיבו. כלומר, הלב חושב ומהרהר בתורה, בידיעת בוראו. מה כתיב, ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הכבד, שדרך טבעו, לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע, ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב, עד שאתה מהרהר בדברים אלו בד"ת, הרהר באכילה ובשתיה, לקיים גופך, הה"ד, ^י ויאמר עשו אל יעקב ^י הלעיטני נא מן האדום האדום הזה, כי כן דרכי לבלוע הדם, ^י ולשגר לשאר ^י האברים, כי עיף אנכי, בלא אכילה ^י ושתייה. והלב אומר, תן לי הראשון והמובחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך, הדא הוא

מסורת הוהר

א) ותלך לדרוש, ח"א קלו: קג. ב) ויאמר ה' לה, (בראשית כ"ה). ג) המוח והלב, ח"ב קנג. ח"ג רכו. ד) ויצא הראשון אדמוני, (בראשית כ"ה) לעיל דף י"ג ציון א'. ה) לאחזאה—ארחיה וטבעיה דעלמא לא אשתני, ח"א קלט. ו) יושב אהלים, (בראשית כ"ה). ז) ויזד יעקב נזיד, (בראשית כ"ה) ח"א קלט. ח) טבעו של עולם אינו משתנה, לעיל ציון ה'. ט) אשר ודו, (שמות י"ח). י) ויאמר עשו אל יעקב, (בראשית כ"ה) ח"א קלט. י"ג קצח. י"ד וירא דף כ"ז ט"ג שי. י"ה) הלעיטני נא, ח"א קלט. ח"ב קסה. ח"ג קצח. רלו. רמז. י"ח וירא דף כ"ז טג שי. שיד. רות ס"ז טא שלו. י"ב) לשנר—אברים, ח"ב קנג.

חלופי גרסאות: א) ב"א בבטנך וגו'. ב) ב"א ל"ג וגו'. ג) ב"א ל"ג ממעין וגו'. ד) ב"א ל"ג וגו'. ס) ב"א אלעור. ו) ב"א ומאן, וב"א ובפאי. ז) ב"א בשיעורו. ח) ב"א צד ט) ב"א חושב. י) ב"א ובשתייה. י"א) ב"א האיברים. י"ב) ב"א מוסיף ושתייה מכרח כיום את בכורתך לי כלומר הלב אומר (אה"ל).

סאמר ב'

הסולם

ויתרוצצו הכנים

הגוף מה הוא אומר אז, הוא אומר אם כן למה (ס) ויאמר ה' לה שני גוים וגו': אלו הם השני זה אנכי, ולמה נבראתי. מיד ותלך לדרוש את ה'. גאים וכו' מכאן עד אות ס"ג א"צ ביאור. (דפו"י קלי"ח ע"א * קלי"ח ע"ב)

אמר

דכתיב * מכרה כיום את בכורתך לי, קונמיתא ^ה דתאיבא, עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, ^ז בולע הכבד, ^ג דאלמלי הוא כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו הכבד, והאברים לבלוע * דאמר רבי יוסי, כן דרך העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

סג) א"ר יוסי, כתיב לאחר כן, ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים, מהו עדשים, סגלגלין כגלגלתא, ^ד וגלגלא סביב ^ה בעלמא, כלומר, דלא אתנשי ו מארחה. ^י כך הוא ב"נ, בההוא זמנא. אע"ג דכך ההוא טיבו, ויקר ושלמותא ליהוי, ^ו ארחה דעלמא למיכל ולמשתי לא יתנשי.

סד) מתניתין, תנן ארבע רוחות העולם מנשבן, ועתיד קב"ה להתעורר י רוח אחד, לקיים הגוף, שיהא ^ח כלול מד' רוחות, הה"ד ^ה מארבע רוחות באי הרוח, ^י בארבע לא כתיב, אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם. ותאנא, אותו הרוח, הוא רוח המוליד, הוא ^ט הרוח האוכל ושותה ואין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שעבוד מלכות בלבד, ואין ^י בין יי עולם הזה, לתחיית המתים, אלא נקיות ^י והשגת ידיעה. רב נחמן אמר ואריכות ימים.

סה) אמר רב יוסף וכי ימות המשיח ותחיית המתים לאו חד הוא. א"ל לא, דתנן, בית המקדש, קודם לקבוץ גליות, ^{יג} קבוץ גליות, קודם לתחיית המתים, ותחיית המתים הוא אחרון שבכדם. מנ"ל דכתיב ^{יד} בונה ירושלים יד ה' נדחי ישראל יכנס הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם. זו היא תחיית המתים, שהיא הרפואה לשבורי לב, על מתיהם. ^{טו} בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל.

סו) תנן, ^י מ' שנה ^{טו} קודם הקבוץ גליות, לתחיית המתים, ^{טז} כדאמרין יי ויהי יצחק בן ארבעים שנה. האי מ' שנה, מאי עבידתייהו. אמר רב כהנא

מסורת הזהר

א) מכרה כיום ונוי, (בראשית כ"ה). ב) ויעקב נתן ונוי, (בראשית כ"ה). ג) כך הוא כ"נ וכו', לעיל דף כח ציון ה. ד) רוח א'—כלול מד' רוחות, ח"א קעה: ח"ב יגו. ח"ג קל: ז"ח שה"ש דף ס' טג שיא. ה) מארבע רוחות ונוי, (יחזקאל ל"ט) ח"א קעה: רלה. ח"ב יגו. קיט: ח"ג קל, רכו: רלה. רלה: ת"ז חקי ס"ט דף קת חקי יי בהשמות דף קמז, ז"ח שה"ש דף ס' טג שד. ו) בארבע ל"ב ונוי, ז"ח שה"ש ס' טג שד (ארבע—אלא ארבע רוחות). ז) והשנת ידיעה, לעיל דף י"ח ציון ט"ו. ח) בונה ירושלים ונוי, (תהלים קמ"ז) לעיל ב"א דף רל"ב ציון ו. ט) בונה-תחלה ואחריו, ח"א קל. י) מ' שנה, ח"א קמ. יא) ויהי יצחק, לעיל דף ח' ציון ו.

חלופי גרסאות: ^א נ"א דתאיבא. ^ב נ"א ובלוע ונ"א ל"ג מן בולע עד לא. ^ג נ"א אלמלי. ^ד נ"א ונגלגל. ^ה נ"א בעלמא. ^ו נ"א מארחה. ^ז נ"א אורחיה. ^ח נ"א כליל. ^ט נ"א רוח. ^י נ"א והשוחה. ^{יא} נ"א טוף ול"ג בין. ^{יב} נ"א העולם. ^{יג} נ"א וקבוץ. ^{יד} נ"א ה' ונוי ומחבש. ^{טו} נ"א קודמין קבוץ תגליות. ^{טז} נ"א כד"א.

מאמר	הכולם	קבוץ גליות ותחיית המתים
סג) אמר ר' יוסי כתיב וכו': אר"י כתוב לאחר מכאן ויעקב ונוי ונזיד עדשים, ושואל מהו עדשים ואומר, שהם עגולים כעגול, וכמו הגלגל המסיף העולם, כלומר, שאינו יוצא (וטו"י דף קל"ח ע"ב * קליט ע"א)	ממסלולו, כך הוא האדם בעת ההוא, אף על פי שיהיה אז, כל אותו הטוב והישר והשלמות, מכל מקום, לא ישחנה דרך העולם מלאכול ולשתות. מכאן עד אות ס"ח א"צ ביאור.	

א"ר ברוקא, מקבוץ גדיות עד תחיית המתים, כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב * בעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. ה רבי יהודה אמר מהכא, ב יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מהכא, ג וצרפתים כצרוף את הכסף ד ובחנתים כבחון את הזהב. ובאותם הימים, ג יהיו ימים, אשר יאמרו ד אין לי בהם חפץ. ה ומשעה שיעברו הצרות עד תחיית המתים מ' שנה.

סז) רב הונא אמר ת"ח י כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', ד כהאי גוונא ס הכא. א"ר יוסף, כד אלין חד מלה אמרו, ולסוף מ' שנה, שהצרות יעברו, והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר, מ"ט, משום דכתיב ' לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחיית המתים, יתישב עלמא ' בישובו, הה"ד " ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

סח) ר' אלעזר בן ערך, הוה יתיב, והוה קא מצטער ' בנפשו טפי, עאל לקמיה רבי יהושע, ס א"ל, ט חיזו נהירו דבוצינא דעלמא ' למה חשוכן, אמר ליה, חיזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא, מארי מתניתא, דשראת עלייהו רוח י"ב קדישין, וההוא דאתערו, דבשתייתאי יהא יפורקנא שפיר, אבל אנא חמי אורכא י"ב יתירא, על אינון דיירא עפרא, דבאלף שתיתאי ט לזמן ארבע מאות ותמניא י"ב שנין מניה, טו יהיו קיימין כל דיירי עפרא טו בקיומיהון, ובגיני כך אתערו י"ב חברנא, על פסוקא דקרא לון בני חת.

מסורת הזוהר

א) בעת ההוא, (דניאל י"ב) ח"א קבג ב) יתבררו ונוי, (דניאל י"ב) ח"ג קכו, קנג: ג) וצרפתים, (זכריה י"ג) ח"ב ז: ח"ג קכו, קנג. ד) אין לי בהם חפץ, (קהלת י"ב). ה) שעה שיעברו הצרות—עד תחילת מ' שנה, לעיל דף כ"ב ציון ד'. ו) כי מי שנה ונוי, (יהושע ה'). ז) לא תקום פעמים צרה, (נחום א') ח"ג קסב ז"ח דף ס"ח טד שנה. ח) ביום ההוא ונוי, (זכריה י"ד) לעיל ב"א דף ע"ד ציון א'. ט) לזמן ת"ח שנה - קיימין בו, ח"ב י.

חלופי גרסאות: א ב"א רב, כ ב"א ובחנתים וגו'. ג ב"א ל"ג יהיו ימים, ד ב"א בהאי. ס ב"א גופא. ו ב"א בישוב. ז ב"א בנשפיה ול"ג ספי. ח ב"א ל"ג מן א"ל עד א"ל. ט ב"א ל"ג חיזו (אה"ל). י ב"א מוסיף למה אנפוי (אה"ל). יא ב"א קודשין. יב ב"א פרוקא. יג ב"א יתרא. יד ב"א שחין. טו ב"א יתון. טז ב"א בקיומהון. יז ב"א חברנא.

קבוץ גליות ותחיהם

הסולם

סאמר

סח) ר' אלעזר בן ערך הוה יתיב וכו': ראביע היה יושב, והיה מצטער בעצמו ביותר, בא לפניו ר' יהושע. אמר לו ר"י, מראה אורו של נר העולם למה היא חשכה, אמר לו, מורא ופחד גדול נכנס בי, כי אני רואה מה שהעירו החברים בעלי המשנה, שרוח הקדושים שורה עליהם, ומה שהעירו שבאלף הששי תהיה הגאולה, יפה הוא, אבל אני רואה אריכות יתרה לשוכני העפר חללו אשר לזמן ארבע מאות ושמונה שנים מאלף (דפו"י דף קליט ע"א י) קליט ע"ב)

הששי, יעמדו לתחיה כל שוכני עפר בקיומם. ובניני כך אתערנו וכו': ומשום זה נתעוררו החברים עקהפסוט, שקרא אותם, אל שוכני העפר, בני חת, כי חת רומז שיתעוררו לתחיה לת"ח שנה, והיינו שכתוב בשנת היובל הזאת, תשובו איש אל אחוזתו, כשישתלם הזאת, שהוא ה' אלף ות"ח כי ה' של'הואת רומזת על ה' אלפים זאת בגי' ת"ח, תשובו איש אל אחוזתו היינו שהגוף ישוב אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

אמר

ח'ת, דיתערון לח'ת שנה, ⁶ והיינו דכתיב ² בשנת היוכל הזאת תשובו איש אל אחוזתו, כשישתלם הזאת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמניא, תשובו איש אל אחוזתו, ³ אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

סט) ג' איר יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' כתות הן, של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל ⁷ בינונים, ⁸ צדיקים גמורים ⁹ יקומון בקימה של ² מתי ארץ ישראל, ¹ מהיום כמה שנים, שהם קודמים ¹ בתחלה, בשנת הארבעים של סבוך גליות, והאחרונים כלם, לזמן ארבע מאות ושמונה שנה, לאלף הששי, כדקאמרן. מאן יזכה להאי ארכאי, מאן יתקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא ¹⁰ אצטעירנא בנפשאי.

ע) אמר ¹¹ ליה, רבי, הא תנינן, ¹ יהי אור, יהי ר'ז. חזר ואמר, בתשובה יתקדם כלא. אמר רבי יהושע, אי לאו דאמרת הכי, ¹² אחסימנא ¹³ פומין, למצפי פורקנא כל יומא, דכתיב ¹⁴ חסן ישועות, מהו ישועות, אלו המצפים ישועות בכל יום.

עא) מאי הוא ¹⁵ דעתוי דרבי אלעזר. ¹⁶ היינו דכתיב, ¹ ורבים מישני אדמת עפר ¹⁷ יקיצו, משמע דכתיב מישני, אלו הם הצדיקים, הנקדמים ¹⁸ בחייהם

מסורת הזהר

א) ח'ת. ח'ב י. ב) בשנת היוכל וכו', (ויקרא כ"ח) ח"ג קה. ג) מתי א"י—בשנת מ', לעיל דף כ"ב ציון ר"י. ד) יהי אור, (בראשית א') לעיל חקסה"ו דף קכ"ג ציון ה'. ה) חסן ישועות, (ישעיה ל"ג) ח"ב רכג. ח"ג רצא. ת"ז בהקדמה ה. ו) ורבים מישני—עפר, (דניאל י"ב) לעיל נח דף ע"ד ציון י"א. חלוסי גרסאות: א) ב"א היינו, ב) ב"א ואל, ג) ב"א מוסיף עוד א"ר. ד) ב"א בינוניים, ה) ב"א ל"ג יקומון בקימה. ו) ב"א מוסיף יקומון מהיום, ז) ב"א במלה. ח) ב"א אצטעירנא. ט) ב"א לון וליג רבי. י) ב"א ל"ג רבי. יא) ב"א אחסימנא. וב"א סימנא. יב) ב"א ל"ג סומין. ובי"א שמיין. יג) ב"א דעתיה. יד) ב"א היינו (ד"ק). טו) ב"א מוסיף יקיצו וגו', טז) ב"א בתחיתם (אה"ל).

סאמר	הכולם	קבוץ גליות ותחא"ם
<p>סט) אמר ר' יהושע לא וכו': אר"י לא יסשה לך זה האריכות, כי למדנו ג' כתות הם של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בתחיה של מתי ארץ ישראל שהם קודמים תחלה כמה שנים, מהיום של ת"ח, דהיינו בשנת ארבעים אחר סבוך גליות, והאחרונים, יסומו כולם, לזמן ת"ח שנה לאלף הששי כמו שאמרנו. מי יזכה לאריכות הזה. מי ישאר בשמירת דתו בזמן ההוא. ועל זה אני מצטער בעצמי.</p> <p>ע) אמר ליה רבי וכו': אל רבי, הרי למדנו יהי אור, יהי ר"י, כלומר אור ה"ס הגאולה. והמלה אור בגי' ר"ז, שפירושו סוד. וכשהכתוב אומר יהי אור, רמז בזה, שזמן הגאולה יהיה סוד. ולא ידוע לשום אדם. ור' אלעזר בן ערך רמז בזה שהוא חולק על הזמן הארוך הזה. (דמו"י קל"ט ע"ב ס) ק"ט ע"א)</p>	<p>חזר ואמר וכו': חזר ואמר, שבתשובה יתקדמו כולם לקום לתחיה. אמר ר' יהושע, אם לא שאמרת כך, לא הנחנו פתחון פה למצפים על הגאולה בכל יום, שכתוב חוסן ישועות, מהו ישועות, רומז על אלו המצפים ישועות בכל יום. ואם הגאולה קשורה בזמן קצוב, איך אפשר לצפות בכל יום, אלא ודאי שתלוי בתשובה, ואימתי שיעשו תשובה יגאלו. וארבעים שנה אחר הגאולה תהיה תחית המתים כנ"ל.</p> <p>עא) מה הוא דעתוי, וכו': שואל, מה הוא דעתו של ר' אלעזר, שאמר שתלוי בתשובה לומר, מאין ידע זה, ומשיב, היינו שכתוב, ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ומשמע משאמר הכתוב, מישני, שרק חלק מהם יקומו אשר אלו הם הצדיקים, ששבו בתשובה בחייהם, שהם נקדמים בתחיתן מקודם לכן. הרי שעי' תשובה מתקדמים. וכמה</p>	

קודם זה. וכמה שנים הם נקדמים, רבי יהודה ^ה אומר מאתים ועשר ^ז שנים. רבי יצחק אומר, ^ז רד"י שנה, דכתיב ^א ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה, נקדמים הצדיקים, לשאר כל אדם. ^ד רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. א"ל רבי יוסי, אם כן הרבה תחיות הו', אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן ^ה והאי דאתמר ^ו בחזון ^ז ^ח ואמת הדבר וצבא גדול.

(עב) ^ז ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. רבי אבהו פתח ^ה ואמר, ^ד עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. דתנינן ארבע תקופות. וארבע זמנים משונים זו מזו, יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד, ^ב אותו זמן ישגא החכמה בעולם, ^ה וישיגו השגה, מה שלא השיגו בזה העולם, דתנינן, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא, יותר ממלאכי השרת דכתיב ^ו כמים לים מכסים ^ז השני ^ח תתעסקון ^י:
(ע"כ מדה"ג)

(עג) ^א ויגדלו ^ב הנערים. סטרא דאברהם גרים לון לאתגדלא, וזכותיה סייע לון, ^ד הוא ^ה הוא ^ו מחנך לון במצות, דכתיב, ^ז כי ידעתיו למען אשר יצוה את ^ח בניו וגו', לאסגאה יעקב ועשו. ויגדלו הנערים ^י ויהי

מסורת הזהר

(א) וירד מיעקב, (במדב"ד). (ב) ואמת הדבר, (דניאל י'). (ג) ויהי רעב ונו', (בראשית כ"ו) ח"א קל"ו; (ד) עד שהמלך במסכו, לעיל ביא דף רנ"ט ציון א'. (ה) וישיגו השנה, לעיל דף י"ח ציון ט"ו. (ו) כמים לים מכסים, (ישעי' י"א). (ז) ויגדלו הנערים, (בראשית כ"ה) ח"א קל"ט. (ח) כי ידעתיו ונו', לעיל חיי שרה דף ט"ו ציון ב'. חלוסי גרסאות: א נ"א אמר. ב נ"א שנה. ג נ"א דר"י. ד נ"א אמר רב נחמן. ה נ"א והאי בחזון אמת הוא. ונ"א והאי דאתמר. ז נ"א ליג בחזון. ח נ"א אמת. ונ"א אמת הוא וליג הדבר. ונ"א אמת הוא הדבר. ת נ"א ליג ואמר. ס נ"א באותו. י נ"א ליג השני התעסקון. י"א נ"א יתעסקו בסודות התורה דא"ר מאי דכתיב עד עד שהמלך במסכו אומרת כ"י עד שהקב"ה קאים קמיה צדיקים ומלאכי נרדי נתן ריחו כל הצדיקים והחכמים שבאותו עולם נתנו ריחם ר"ל יהיבו ריחא דרמיון דאורייתא וקב"ה חדי ההיך ישמח ה' במעשיו (אח"ל). יכ ברס"י כתב חסרי. יג נ"א הנערים ויהי עשו וליג מן סטרא עד ויהי עשו. יד נ"א והוא. טו נ"א היה. טז נ"א יפחניך. יז נ"א שוטיף בניו ואת ביחואחריו את לאסגאה. יח נ"א ליג ויהי עשו איש יודע ציד (אח"ל).

מאמר	הכולם	קבוץ גלויות ותחתים
<p>וכמה שנים וכו': ושואל, כמה שנים נקדמים הצדיקים לשאר בני אדם. רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר רד"י שנים, שכתוב ויר"ד מיעקב וגו', שבג"י רד"י. להורות אשר יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם.</p>	<p>בזמן אחד- (מכאן עד סוף מדה"ג א"צ פירוש.) מאמר ויגדלו הנערים — כי ציד בסיו. (עג) ויגדלו הנערים: הצד של אברהם, דהיינו צד ימין שהוא חסדים. גרם להם להתגדל, וזכותו עזר אותם, כי הוא היה מחנך אותם במצות, שכתוב, כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו, את, בא לרבות יעקב ועשו שגם הם בכלל בניו. ולפי"ז הפירוש של ויגדלו הנערים הוא, שנגדלו בקדושה, אלא שאחר כך סרח עשו. אבל ר' אלעזר חולק על זה, כמ"ש להלן. ויגדלו הנערים דה"י עשו וכו': אמר רבי אלעזר כל אחד ואחד נפרד לדרכו, זה לצד האמונה, וזה לצד העבודה זרה.</p>	<p>וכן</p>
<p>רבי נחמן אמר וכו': רנ"א, ששיעור הקדימה תלוי לפי השעור שנבלה בעפר. כלומר שכל גוף הקודם לבלות בעפר הוא קודם לתחית, א"ל רבי יוסי א"כ, יש הרבה תחיות, כי לכל גוף תחיה מיוחדת, שלמי שיעור מהירותו לבלות בעפר, ומשיב, אלא כל התחיות תהיינה באותו הזמן. כמו זה שנאמר בחזון, ואמת הדבר וצבא גדול. הרי שיקומו (דס"י ק"מ ע"א *) דף קל"ח ע"ב)</p>		

* עשו איש יודע ציד וגו'. אמר רבי אלעזר, כל חד וחד, אתפרש לארחה (* דא לסטרא דמהימנותא, ודא לסטרא דע"ז).

עד) וכן הוה במעוי דרבקה, דתמן כל חד אזיל לסטריה, דכד איהי אשתדלת בעובדין דכשרן, או עברת סמיך א לאתר טב, למעבד פקודי נ דאורייתא, הוה יעקב חדי, ודחיק לנפקא, וכד הוות אזקא, סמיך לאתר דע"ז, ההוא רשע בטש לנפקא, ואוקמוה. ובג"כ, כד אתבריאו ונפקו לעלמא, כל חד אתפרש, ואזיל ואתמשך ב דוכתיה. דאתחזי ליה, ועל דא, ב ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'.

עה) ג ויאהב יצחק את עשו ו כי ציד בפיו, הא ד אוקמוה, ז דכתיב, איש יודע ציד ה איש שדה. ט וכתיב התם, ה הוא היה גבור י ציד יא איש שדה, לקפחא לון לבני נשא, יב ולקטלא לון, ואיהו אמר דעביד צלותא, וצייד ליה בפומיה. איש שדה, בגין דחולק עדביה, לאו איהי בישובא, אלא באתר חרוב, במדברא, בחקלא, ועל דא איש שדה.

עו) ואי תימא, היך לא ידע יצחק, כל עובדוי בישין דעשו, והא שכינתא יג הות עמיה, דאי לא יד שריא עמיה שכינתא, היך יכיל לברכא ליה ליעקב, בשעתא דברכיה. אלא ודאי, טו שכינתא טו הות דיירא עמיה בביתא, ודיירא

מסורת הזהר

א) ויהי עשו איש יודע ציד, (בראשית כ"ה) ח"א קלט. קמו. קטר, ח"ב קסו. רג. ח"ג פסו. ת"ז תקי ס"ט קו: ב) ויגדלו הנערים וגו', לעיל דף ל"ב ציון ז. וכאן ציון א'. ג) ויאהב יצחק וגו', (בראשית כ"ה) ח"א קלו: ד) אוקמוה דכתיב, ח"א קלו: ה) הוא היה גבור ציד, (בראשית י"ז) ח"א עג: קמב: חלופי גרסאות: א) נ"א אתר. ב) נ"א מסקודי (אה"ל). ג) נ"א אוריחא. ד) נ"א דע"ז. ה) נ"א בחר דוכתיה (אה"ל). ו) נ"א ליג כי ציד בפיו. ונ"א עשו וגו'. ז) נ"א מוסיף כמה [כמא] דכתיב. ח) נ"א ליג איש שדה. ט) נ"א ליג וכתיב התם הוא היה גבור ציד. י) נ"א מוסיף ציד איש שדה מאי איש. יא) נ"א מוסיף מאי איש. יב) נ"א ליג ולקטלא לון. יג) נ"א הות. יד) נ"א שרייא. טו) נ"א שכינת. טו) נ"א הוה.

סאמר

הכולם

כי ציד בפיו

מה שם פירושו שהיה צד דעתן של בריות ומטעה אותם למרוד בה, אף כאן כן. איש שדה, פירושו, כדי לגזול בני אדם ולהרוג אותם, ועשו אמר שהוא נמצא בשדה כדי להתפלל, דהיינו כמו יצחק שכתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה. וצייד ורימה את יצחק בפיו. כמ"ש, כי ציד בפיו. נקרא איש שדה, משום שחלק נחלתו אינו במקום ישוב, אלא במקום חרוב, במדבר, בשדה, ועל כן נקרא איש שדה. עו) ואי תימא היך וכו': ואם תאמר, איך לא היה יודע יצחק כל מעשיו הרעים של עשו, הרי השכינה היתה עמו, והיה צריך לידע זאת ברוח הקודש, כי אם לא היתה עמו השכינה, איך היה יכול לברך את יעקב בשעה שברכו. ומשיב, אלא ודאי השכינה היתה שוכנת עמו בבית, והיתה שוכנת עמו תמיד, אבל השכינה לא

עד) וכן הוה במעוי וכו': וכן היה עוד במעיה של רבקה, שכל אחד הלך לצד שלו. כי כשהיתה עוסקת במעשים טובים או היתה עוברת סמוך מקום שטוב לעשות שם מצות התורה, היה יעקב שמח ומתרוצץ לצאת. וכשהיתה הולכת סמוך מקום עבודה זרה, אותו רשע היה מתרוצץ לצאת, וכבר בארוהו. ומשום זה, כשנבראו, ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך ונמשך למקומו שהיה ראוי לו. ועל כן כתוב, ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו', שיודע ציד פירושו, שהיה מטעה אנשים למרוד בה, כמ"ש לפנינו. עה) ויאהב יצחק וגו' כי ציד בפיו: כבר בארוהו שכתוב כאן איש יודע ציד איש שדה, וכתוב שם, הוא היה גבור ציד, (דטו"י דף קל"ח ע"ב * קלי"ט ע"א)

עמיה תדיר, אבל לא אודעא ליה, בגין 6 דיתברך יעקב בלא דעתיה, אלא 5 בדעתיה דקב"ה, והכי אצטריך, 7 דבההיא שעתא דעאל יעקב קמי אבוהי, עאלת עמיה שכינתא, וכדין חמא בדעתוי יצחק, דאתחזי לברכא, 7 ויתברך מדעתא דשכינתא.

עז) ת"ח 5 זמנא חדא, הוה יתיב ר"ש, ושאר חברייא, עאל קמיה רבי אדעזר בריה, אמרו ליה לר' שמעון, מלתא רבתא בעינן למבעי קמך, בעניינא דיעקב ועשו, איך לא בעא יעקב, למיהב לעשו, תבשיל דטלופחין, עד דזבין ליה בכירותא דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהי, 8 ויעקבני זה פעמים. עח) אמר לון, בהדין שעתא, אתון 9 חייבים לקבלא מלקות, 10 דהאמנתון לפתגמי דעשו, ושקרתון לפתגמי דיעקב, דהא קרא אסהד עליה, 11 ויעקב איש תם, ותו כתיב 12 תתן אמת ליעקב. אלא, כך הוא ענייניה דיעקב עם עשו,

מסורת הוהר

א) ויעקבני, לעיל דף ט"ו ציון ב'. ב) ויעקב איש תם, (בראשית כ"ה) ח"א קמו. קסו קסו קסו. רנה. רנה. רנו רנה. רס: רסו. ח"ב עח: עט. קטו. קעהו רעו. ח"ג יבו קנג. קסג. קסה: רלבו: רמה: ת"ז חק' ט"ו דף לו חק' כ"א דף נו חק' כ"ב דף סח. חק' כ"ה דף ע. חק' מ"ב דף טאו חק' מ"ט דף פו: חק' ס"ט דף קה. חק' ע' דף קכ: ז"ח יחרו ל"ג טג שכו. ל"ו טג שו. מ' ט"ב שח. מ"ה טב שכו. ג) תתן אמת ליעקב, (מ"כה ז') לעיל לך דף קמ"ח ציון ב'. חלופי גרסאות: 6 ג"א דיתברך. 7 ג"א בדעתא. 8 ג"א ובההיא. 9 ג"א ואתברך. 10 ג"א ואתברך (אה"ל). 11 ג"א ליג מן זמנא חדא עד ויוד יעקב. וברפ"י הוא בסוגריו. 12 ג"א חייבין. 13 ג"א דאמנתון (אה"ל).

כי ציד כפיו

הסולם

סאמר

המשיך ליעקב ברכת עשו. כמ"ש בא אחיך במרמה ויקח את ברכתך. וז"ש אלא בדעתיה דקב"ה, אלא כמו שרצה הקב"ה, שיהיה שלם גם מהארת הקו שמאל. וז"ש דבההיא שעתא וכו' וכדין חמא בדעתוי יצחק, דאתחזי לברכא, כי אז. מכה שנתחברה עמו השכינה הכיר יצחק, שהוא ראוי לברכת הארת השמאל, ויתברך מדעתא דשכינתא. ויקבל הברכות מדעת השכינה. אשר הארת השכינה מקו השמאל הוא, שז"א הוא סוד קו ימין, והנוקבא ה"ס סו שמאל.

סאמר ויוד יעקב נזיר

עז) ת"ח זמנא חדא וכו': בוא וראה, פעם אחת, היה יושב ר' שמעון ושאר החברים, בא לשניו ר' אלעזר בנו, אמרו לו לרבי שמעון, דבר גדול יש לנו לשאול ממך בענין של יעקב ועשו. איך לא רצה יעקב לתת לעשו נזיר עדשים, עד שמכר לו הבכרה שלו. ועוד שאמר עשו ליצחק אביו, ויעקבני זה פעמים, איך אפשר זה שיעקב ירמה את עשו. עח) אמר לון בהדין וכו': אמר להם, בשעה זו, אתם חייבים לקבל מלקות, כי האמנתם בדברי עשו, ושקרתם בדברי יעקב, הרי

לא הודיעה אותו, כדי שיתברך יעקב שלא מדעתו, אלא מדעת הקב"ה, וכן צריך להיות. כי באותו שעה שבא יעקב לסני אביו, באה עמו השכינה, ואז ראה יצחק, בשכלו, שהוא ראוי להתברך, ושהוא יתברך מדעת השכינה.

פירוש. כי יעקב הוא בחי' חסדים מנוסים, והיה נוטה תמיד אל קו הימין. ועשו נמשך כולו מקו שמאל, וראשו היה נמשך מקו שמאל דקדושה, אלא גופו היה נמשך ממדרגות הטומאה כגודע. ולפיכך, אם היה יצחק יודע מעשיו הרעים של עשו, היה מבטלו לגמרי, והיה מברך את יעקב במסומו, ונמצא בזה, שהיה מקיים את הארת קו הימין בלבד, והיה מבטל את הארת קו השמאל. ולא כך היה רצונו של הקב"ה, אלא הרצון היה, שימשיך אל יעקב כל הארת השמאל שהיחה ראויה אל עשו, כי אז יהיה יעקב שלם מכל הצדדים.

וזה אמרו, אבל לא אודעא ליה בנין דיתברך יעקב בלא דעתיה, שעל כן השכינה לא הודיעתו מעשיו הרעים של עשו, כדי שיתברך יעקב בלי כונתו, כמ"ש, ולא הכירו, כי חשב, שהוא מברך את עשו, ומתוך כך (דפ"י דף קל"ט ע"א)

תולדות

לה

בגין דעשו הוה סני לבכירותא בקדמיתא, והוה בעי מניה דיעקב, א דלסבה ליה אפילו בלא כסף, הה"ד א ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה. עט) ב ויזד יעקב ב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף. ג אמר רבי אלעזר, ד ויזד יעקב, הא אוקמוה דהא בגין אבלותא דאברהם ה הוה, אבל ו ויזד יצחק נזיד מבעי ליה, אלא ויזד יעקב נזיד, ז דאיהו ה הוה ידע עקרא * דיליה, בהווא סטרא דאתדבק ביה, ובג"כ עבד ט תבשילין סומקין, עדשים, תבשיל סומקא, י דתבשילא דא, יא מתברר חילא ותוקפא דדמא סומקא בגין לתברא תוקפיה וחיליה, ובג"כ, עבד ליה בחכמתא, יב כהווא גוונא סומקא.

מסורת הזוהר

א) ויאכל וישת, (בראשית כ"ה). ב) ויזד יעקב נזיד, (בראשית כ"ה) לעיל דף כ"ה ציון ז'. חלופי גרסאות: א ג"א דמהבה (אה"ל). ב ג"א נזיד וגוי (אה"ל). ג מוסיף ויזד יעקב אמר. ד ג"א ליג ויזד יעקב. ה ג"א מוסיף הוה אבל. ¹ ו ג"א ליג מן ויזד יצחק עד ויזד יעקב. ו ג"א איהו. ז ג"א מוסיף יעקב יעקב דאיהו. ח ג"א מוסיף אלא יעקב אינון תבשילין דאיהו (אה"ל). ט ג"א ליג הוה. י ג"א תבשילא סומקא. יא ג"א ותבשילא. יב ג"א תבר. יג ג"א בהווא.

ויזד יעקב נזיד

הכולם

מאמר

והוא עיף, מחמת שהמשיך שם המוחין דבכרה, החסרים לבוש החסדים, ונעשה עיף עד למיתה שזה היה עוד מקודם שבא אל יעקב לבקש ממנו את נזיד העדשים, והוה בעי מניה דיעקב דלסבה ליה אפילו בלא כסף, מסני הדינים קשים שנמשכו אליו על ידיהם כנ"ל. ונמצא שלא בשביל נזיד העדשים מסר לו את הבכרה אלא בשביל פחד המיתה. ואחר שכבר ביזה את הבכרה ורצה שיקח אותה אפילו בלי כסף, אז החיה אותו יעקב בנזיד עדשים ורצה ממנו שישבע לו על מכירת הבכרה, כדי להכניע את השמאל, פעם ולתמיד תחת הימין. (וכבר הארכנו זה לעיל חיי שרה דף מ"ו ד"ה וכבר. עש"ה). עט) ויזד יעקב נזיד וגו': אמר רבי אלעזר, ויזד יעקב, הנה בארוה, שבשביל אבלות של אברהם היה, שאותו יום מת אברהם, ובישל יעקב עדשים שהם עגולים ואין להם סה. הרומז על האבלים שאין להם סה, כמ"ש ברש"י תולדות, ע"ש. ושואל, אבל ויזד יצחק נזיד היה צריך לומר, כי הוא היה האבל ולא יעקב. ומשיב אלא ויזד יעקב נזיד, היה, משום שיעקב היה יודע השורש של עשו באותו הצד שנתדבק בו, ועל כן עשה תבשילים אדומים, דהיינו עדשים, שהם תבשיל אדום, משום שתבשיל זה משבר כחו ותוקפו של דם האדום, ויוכל לשבר בהם תוקפו וכחו של עשו, שה"ס דם האדום, כמ"ש שו"צ הראשון אדמוני. פירוש

הרי הכתוב מעיד עליו, ויעקב איש תם שפירושו, שאינו יודע לרמות, ועוד, שכתוב, תתן אמת ליעקב. אלא כך היה ענינו של יעקב עם עשו, כי עוד מקודם לכן היה עשו שונא את הבכורה, והיה מבקש מיעקב שיקח אותה אפילו בלי כסף. וזהו שכתוב, ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה.

פירוש. כי סוד הבכרה ה"ס המוחין דאור החכמה הנמשכים מהארת השמאל, ובהיות אור החכמה בלי לבוש החסדים, אין התחתונים יכולים לקבלו, וגורם להם דינים קשים. (וירא דף ס"ה ד"ה פירוש). וזו"ס, ויבא עשו מן השדה והוא עיף וגו' הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה, כי סוד השדה, היא מקום הארת השמאל שהמשיך שם את המוחין דבכרה, ונעשה מחמתם עיף עד למיתה, מטעם היותם בלי חסדים. כמבואר.

וסוד נזיד עדשים, ה"ס המוחין הנמשכים מקו אמצעי שנקרא יעקב, כמ"ש לפנינו, שה"ס אור החכמה המלוכב בחסדים, ומאירים בכל השלמות, אלא שהם חסרים בחינת ג"ר דג"ר, שה"ס בכרה, כי מחמת המשכת קו אמצעי על מסך דחירק, בכדי להלביש החכמה בחסדים, מתמעטות הג"ר דג"ר מהמוחין (כנ"ל דף ד"ה פירוש) וזה אמרו דעשו הוה סני לבכירותא בקדמיתא, דהיינו כמ"ש ויבא עשו מן השדה (דס"י דף קל"ט ע"א * קל"ט ע"ב)

פ) ועל ההוא תבשילא, אזדבן ליה לעבדא, וזבין ב בכירותיה ליעקב
 ובההיא שעתא ידע יעקב, דבגין שעיר חד, דיקרבון ישראל לגבי דרגא
 דיליה, יתהפך לעבדא לבנוי, ולא יקטרג לון, ובכלא אזל יעקב לגביה דעשו
 בחכמה, בגין ההוא דרגא חכים דעשו, ולא יכיד לשלטאה, ואתכפיא ולא
 ד אסתאב ה ביתיה ואיהו יגין ו עליה.

פא) ואיבויאמר עשו אל יעקב ג הלעיטני נא מן האדום האדום הזה, אמאי
 כתיב תרי ט זמני האדום, אלא, בגין דכל מה דאית ט ביה אדום, כד"א י ויצא
 הראשון אדמוני, ותבשילו אדום, דכתיב מן האדום האדום הזה, וארעא דיליה
 אדומה, דכתיב ה ארצה שעיר שדה אדום, וגוברין דיליה אדומין, דכתיב יהוא
 עשו אבי אדום, ומאן דזמין לאתפרעא מניה אדום, דכתיב י דודי צח ואדום,
 ח ולבושיה אדום, דכתיב ט מדוע אדום ללבושך, וכתיב י מי זה בא מאדום.
 פב) א"ר יהודה, וכן בלבן אתחזי הכי, בגין דהא איהו חרשא הוה, כמה
 דכתיב יא נחשתי ויברכני י"י בגללך, ואע"ג דיעקב אקרי גבר שלים, יא בג"כ

מסורת זוהר

א) מן ויאמר עשו, עד מי זה בא מאדום, ז"ל תולדות כ"ו טג שח. ב) ויאמר עשו אל יעקב, (בראשית כ"ה)
 לעיל דף כ"ח ציון י"ג. ג) הלעיטני, לעיל דף כ"ח ציון י"א. ד) ויצא הראשון אדמוני, (בראשית כ"ה)
 לעיל דף י"ג ציון א"ה. ה) ארצה שעיר שדה אדום, (בראשית ל"ב) ח"א קסה: ז"ל תולדות דף כ"ו טג שטו.
 ו) הוא עשו אבי אדום, (בראשית ל"ו) ת"ו תקי ס"ט קז: ז"ל תולדות כ"ו טג שטו. ז) דודי צח ואדום,
 (שה"ש ה') לעיל לך דף ק"ג ציון א"י. ח) לבושיה אדום, ח"א רלה: ט) מדוע אדום ללבושך, (ישעיה ס"ג)
 ח"א רלה: ז"ל תולדות כ"ו טג שיה. י) מי זה בא מאדום, (ישעיה ס"ג) ח"א קעד. יא) ריא: רלה: ח"ב לו. מן
 נא: נו: ח"ג פס. ז"ל תולדות כ"ו טג שיט. יא) נחשתי ויברכני ה' בגללך, (בראשית ל') ח"א קסא. קסו.
 חלופי גרסאות: א) נ"א בכורתיה. ונ"א מוסיף בכירותיה ליה. (אה"ל). ב) נ"א ובההוא. ונ"א בההוא. ג) נ"א ואתכפיא.
 ד) נ"א יסתאב. ה) נ"א ביה. ו) נ"א עלה. ז) נ"א ל"ג כל אות הוה. וברפ"י כתב חסר ומצאנו בס"א
 וז"ל. ואה"ל כתב חוספתא. ח) נ"א זימני. ט) נ"א ליה. י) אה"ל כתב ע"כ. יא) נ"א ל"ג בג"כ הוה שלים.

מאמר

הסולם

ויוזר יעקב נזיר

פ) ועל ההוא תבשילא וכו': ובשביל אותו
 התבשיל מכר עשו את עצמו לעבד,
 ומכר את בכורתו ליעקב, ובאותה שעה ידע יעקב
 שבשביל שעיר אחד שיקריבו ישראל ביום
 הכפורים, למדרגתו דהיינו לעואל המדברה. שה"ס ס"מ
 שרו של עשו, הוא יתהפך לעבד לבניו, דהיינו
 שיעשה סניגור להם, ולא יקטרג עליהם. ובשביל
 אותו מדרגת חכמה של עשו, הלך יעקב עם
 עשו בכל מקום בחכמה, ועל כן לא יכול עשו
 לשלוט ונכנע. ויעקב לא נטמא בו, והוא יגין
 (נ"ל שצ"ל יסלוט) עליו.

פא) ויאמר עשו וגו'. לא גרסינן, עד המלה
 מאדום. כי אינו שייך לכאן.

פב) א"ר יהודה וכו': אר"י, וכן חז"ה צריך
 להיות גם בלבן, משום שהוא היה

מכשף

פירוש כי פה הי"ס ג"ר, בסו"ה כי ציד
 בפיו. אבל נזיר העדשים אין להם פה, כי
 חסרים בחינת הג"ר כנ"ל, ועם כל זה היו
 אדומים, כי גוון אדום רומז לבינה, והיינו סוד
 קו שמאל הנמשך ממנה, שמשם ינק עשו סוד
 המוחין דבכרה כנ"ל. וז"ש דתבשילא דא
 מתכר חילא ותוקפא דדמא סומקא, בגין
 לתכרף חוקפיה וחיליה של עשו, כי אם לא
 היו אדומים לא היה מקבלם עשו, כי אינו יכול
 לקבל אלא מהארת השמאל שהוא גוון אדום
 ואז לא היה יכול להכניעו, אבל משום שהיו
 אדומים, דהיינו מבחינת חכמה מהארת השמאל,
 אע"פ שהיו רק בחינת ו"ק דג"ה קבלם עשו
 ועל ידי קבלתו ביזה את הבכרה, ונכנע תחת
 יעקב, (כנ"ל חיי שרה דף מ"ו ד"ה וכבר. ע"ש).
 (דפו"י דף קל"ט ע"ב)

ה הוה שלים, עם מאן דאצטריך ליה ג למיהך עמיה ברחמי הוה אזיק, ועם מאן דאצטריך ד למיהך עמיה בדינא ה קשיא, ובעקימו, הוה אזיק, בגין דתרי חוקי הוו ביה, ועליה כתיב * עם חסיד תתחסד, ב ועם עקש תתפתל. עם חסיד בסטרא דחס"ד, ו ועם עקש בסטרא דדינא ז קשיא, כלא כדקא יאות.

פג) ג ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון וגו'. ר' יהודה פתח ואמר, דיי' צדיק ה יבחן ט ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו. כמה עובדי דקב"ה מתתקנו, וכל מה דאיהו עביד, כלא על דינא וקשוט, י כמה דכתיב ה הצור תמים פעלו כי כל דרכיו ה משפט י אך אמונה ואין עול י צדיק וישר הוא.

פד) ת"ח, לא ידן קב"ה לאדם קדמאה, עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לביה ורעותיה י לארח אחרא, בגין דלא יסתאב, ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי י דמאריה, ודבתר כן דן ליה דינא.

פה) * ועם כל דא, לא דן ליה, כדקא חזי ט ליה, ואוריק עמיה ט' רוגזיה, ואתקיים יומא חד, דאיהו אלף י' שנין, בר אינון י"ב שבועים י"ב שנים, דמסר ליה לדוד מלכא, דלא הוה ליה מגרמיה כלום.

מסורת הזהר

א) עם חסיד תתחסד, (תהלים י"ח). ב) ועם עקש תתפתל, (תהלים י"ח) לעיל דף ס"ז ציון ב'. ג) ויהי רעב, (בראשית כ"ז) ח"א קמ: ד) ה' צדיק יבחן, (תהלים י"א) ח"א קמ. קפא. ח"ב לגו ח"ג יא. תק"ח דף ק' טג שלג. ה) הצור תמים פעלו, (דברים ל"ב) ח"א סד. סה. רעב. ח"ג רל. רצו. ז"ח בשלח דף ל' טג שיג שכא. תשא דף מ"ד טא שכו. ו) אל אמונה, (דברים ל"ב), ז"ח בשלח דף ל' טג שיר שכב. לעיל בב' דף ע"ד ציון א'. ז) צדיק וישר הוא, (דברים ל"ב) ח"ב קצר. ח"ג נט. רצו. ז"ח תשא דף מ"ה טב שלה דף נ"א טב שכו.

חלופי גרסאות: א) נ"א הוא. ב) נ"א דאיצטריך. ג) נ"א למחך. ד) נ"א למחך. ה) נ"א קשייא. ו) נ"א ל"ג ועס. ז) נ"א קשייא. ח) נ"א יבחן וגו'. ט) נ"א ורשע וגו'. י) נ"א כמא. יא) נ"א משפט וגו'. יב) נ"א מוסיף דן ליה (אה"ל). יג) נ"א לאורה. יד) נ"א דמריה. טו) נ"א ליג ליה. טז) נ"א ברובויה יז) נ"א שנים. יח) נ"א שבועין. יט) נ"א שנין. כ) נ"א ליג שנים.

מאמר	הסולם	ויהי רעב בארץ
מכסף, כמו שכתוב, נחשתי ויברכני ה' בגללך, ולמיכך נהג יעקב גם עמו ברמאות, ואע"פ שיעקב היה איש תם. כי משום זה שהיה תם ושלם, היה הולך ברחמים עם מי שהיה צריך ללכת עמו ברחמים, והיה הולך בדין קשה ובמרמה עם מי שהיה צריך, משום שב' חלקים היו בו, שהם חסד ודין, כי יעקב היס עמוד אמצעי, אשר כולל בו הקוין חסד וגבורה. לכן היה בו ב' חלקים הללו. ועליו כתוב, עם חסיד תתחסד, ועם עקש תתפתל. דהיינו עם חסיד היה נוהג בצד החסד, ועם עקש בצד הדין הקשה, הכל כראוי להיות.	שנאה נפשו. כמה הם מתוקנים וישרים מעשיו של הקב"ה, וכל מה שהוא עושה הכל הוא בדין ובאמת, כמ"ש הצור תמים פעלו וגו'. פד) ת"ח לא וכו': בוא וראה, הקב"ה לא דן את אדם הראשון, מטרים שצוה אותו בשביל טובתו, שלא יטה לבו ורצונו לדרך אחר, דהיינו שלא יאכל מעץ הדעת, כדי שלא יטמא, והוא לא נשמר, ועבר על מצות רבוננו, שאכל מצה"ד, ולאחר זה דן אותו הקב"ה בדין. פה) ועם כל דא וכו': ועם כל זה, לא דן אותו הקב"ה כראוי לו, דהיינו כפ"ס ביום אכלך מות תמות, אלא שהאריך לו אפו, ונשאר בחיים יום אחד, דהיינו יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנים, כמ"ש כי ילף שנים בעיניך כיום אחמל כי יעבור וגו'	מאמר ויהי רעב בארץ פג) ויהי רעב בארץ מלבד וגו': ר' יהודה פתח ואמר. ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס (דברי דף קליט ע"ב * ק"מ ע"א)

פו) כגוונא דא לא דן ליה לבינא, כעובדוי בישינ דאיהו עביד תדיר, דאי הכי, לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קודשא בריך הוא, אריך רוגזיה עם ^ב צדיקיא, ועם ^ג רשיעיא, ^ד יתיר ^ה מצדיקיא, עם ^ו רשיעיא, בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, ^ז דיתקיימון בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, כמה דכתיב ^ח 'חי אני נאם יי' וגו', אם אחפוץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה. ^ט וחיה בעלמא דין, וחיה בעלמא דאתי, ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר, או ^י בגין דיפוק מנהון גזעא טבא בעלמא, ^{יא} כמה דאפיק ^{יב} אברהם מתרח, דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא.

פז) אבל קודשא בריך הוא מדקדק עם ^א צדיקיא תדיר, בכל ^ב עובדין דאינון עבדין בגין ^ג דידע דלא יסטון לימינא ^ד ושמאלא, ובג'כ אבחין לון, ^ה לאו בגיניה, דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא ^ו רישיהון ^ז בגיניהו.

פח) כגוונא דא, ^א עבד ליה לאברהם, דכתיב ^ב והאלהים נסה את אברהם, מאי נסה, ^ג הרמת נס, כמה דאת אמר ^ד הרימו נס, ^ה שאו נס, ארים דגלא דיליה, בכל עלמא, ^ו ואעיג דהא אתמר, בגין דא ^ז קודשא בריך הוא ^ח הוא ארים

מסורת הזהר

(א) חי אני נאם ה' אם אחפוץ, (יחזקאל ל"ג) ח"א רכו. ז"ח נח דף כ"ב טב שב תק"ח דף ק"כ טר שט
(ב) וחיה בעלמא דין-ודאתי, ז"ח נח דף כ"ב טב שג. ג) בנין דיפוק מנהון וכו', ח"א נו: קיה. רכו.
ח"ב ינו ה) והאלקים נסה את אברהם, (בראשית כ"ב), לעיל וירא דף ק"כ ציון ד"י. ה) הרימו נס,
(ישעיה ס"ב), ו) שאו נס, (ירמיה ד').

חלופי גרסאות: א) נ"א צדיקיא, ב) נ"א רשיעיא, ג) נ"א ל"ג יתיר מצדיקיא, ונ"א ל"ג מן יתיר עד בגין, ד) נ"א מצדיקיא, ה) נ"א רשיעיא, ו) נ"א ויתקיימון (אה"ל), ז) נ"א מוסיף אמור אלהים חי, ח) נ"א כמא, ט) נ"א לאברהם, י) נ"א צדיקיא, יא) נ"א עובדון, יב) נ"א דתא ידע, יג) נ"א ולשמאלא, יד) נ"א לא, טו) נ"א רישא, טז) נ"א ביניהו, ונ"א בגיניהו (ד"א), יז) נ"א דעבד ול"ג דא, יח) נ"א ליג הרמת נס, יט) נ"א ליג ואעיג, כ) נ"א דקב"ה ול"ג דא, כל) נ"א מוסיף הוא אמר ר' יוסי (ד"א).

סאמר

וגו', פחות שבעים שנה הללו, אשר נתן אותם לדוד המלך, שמעצמו לא היה לו חיים כלל. וע"כ חי תשע מאות ושלושים שנה, דהיינו אלף שנה פחות ע'.

פו) כגוונא דא וכו': כעין זה, הקב"ה אינו דן את האדם כפי מעשיו הרעים, שהוא עושה תמיד, כי אם היה עושה כן, לא היה העולם יכול להתקיים. אלא הקב"ה מאריך אסו עם הצדיקים, ועם הרשעים. ועם הרשעים מאריך אסו עוד יותר מצדיקים, כדי שישובו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא כמ"ש חי אני וגו' כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה, דהיינו וחיה בעולם הזה, וחיה בעולם הבא. משום זה, מאריך אפו להם תמיד, או מטעם (דטריי דף ק"מ ע"א)

הסולב

ויהי רעב בארץ
שיצא מהם בעולם גזע טוב, כמו שיצא אברהם מתרח, שהוא הוציא גזע ושורש טוב וחלק טוב בעולם.
פז) אבל קודשא בריך הוא וכו': אבל הקב"ה, מדקדק תמיד עם הצדיקים בכל מעשיהם שעושים, משום שידוע שלא יטו לימין או לשמאל, ועל כן הוא מנסה אותם, ולא בשביל עצמו הקב"ה מנסה אותם, שהרי יודע יצרם ותוקף אמונתם, ואינו צריך לנסותם, אלא שמנסה אותם כדי להרים ראשם בזכות הנסיונות.

פח) כגוונא דא עבד וכו': כעין זה, עשה הקב"ה לאברהם, שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, מהו נסה, הוא הרמת נס, כמו שאתה

⁶ דגלא דאברהם, בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אוף הכי קב"ה, בגין לארמא דגלא ⁷ דצדיקיא, איהו בחין לון, לארמא רישייהו בכל עלמא.

פט) * צדיק יבחן, מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין דקודשא בריך הוא, ² כד אתרעי בהו ⁷ בצדיקיא, מה כתיב, ³ וי"י חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין ⁵ דרעותא דקודשא בריך הוא, לא אתרעי, אלא בנשמתא, אבל בגופא לא, דהא נשמתא, איהי דמיא לנשמתא ¹ דלעילא, וגופא לאו איהו ¹ חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה * איהו.

צ) ות"ח, בזמנא דקב"ה אתרעי בנשמתיה דב"נ, ⁵ לאתנהרא בה, מחי לגופא, בגין דתשלוט נשמתא, דהא בעוד דנשמתא עם גופא, נשמתא לא יכלא לשלטאה, ⁶ דכד ¹ אתרע גופא, נשמתא שלטא. צדיק יבחן. מאי צדיק יבחן, כד"א ² אבו בחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקיף ליה, ³ כהאי אבן י" בחן, דהיא ⁷ פנת יקרת, ה"נ צדיק יבחן.

צא) ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו, מאי שנאה נפשו, ס"ד ² דקב"ה הוי דנפשו שנאה לההוא רשע. אלא, ההוא דרגא דכל נשמתין תליין ביה, שנאה

דרך אמת

א) כשהגוף הוא נחסרון וגרועות אזי הנשמה שולטת
 ב) וה' חפץ, (ישעיה נ"ג). ג) אבן בחן, (ישעיה כ"ח)
 ח"א רלא: ח"ב רל. ח"ג קסח. ד) פנת יקרת, (ישעיה כ"ח) ח"א רלא. ח"ב רמט:
 חלופי גרסאות: א) נ"א דיגלא. ב) נ"א דצדיקיא. ג) נ"א ל"ג כד. ד) נ"א בצדיקיא. ה) נ"א דירעת. ו) נ"א ל"ג דלעילא.
 ז) נ"א לאתחזא. ונ"א לאתחדתא, ול"ג חזי לאתחדא. ח) נ"א לאתהנא. ט) נ"א וכד.
 י) נ"א אתרעי. ונ"א אתבר. ונ"א אתחבר. יא) נ"א בהאי. יב) נ"א ל"ג בחן. יג) נ"א קב"ה הוא דשנאה נפשו (אה"ל).

מסורת הוהר

א) צדיק יבחן, (תהלים י"א) לעיל דף ל"ז ציון ד'.
 ב) וה' חפץ, (ישעיה נ"ג). ג) אבן בחן, (ישעיה כ"ח)
 ח"א רלא: ח"ב רל. ח"ג קסח. ד) פנת יקרת, (ישעיה כ"ח) ח"א רלא. ח"ב רמט:
 חלופי גרסאות: א) נ"א דיגלא. ב) נ"א דצדיקיא. ג) נ"א ל"ג כד. ד) נ"א בצדיקיא. ה) נ"א דירעת. ו) נ"א ל"ג דלעילא.
 ז) נ"א לאתחזא. ונ"א לאתחדתא, ול"ג חזי לאתחדא. ח) נ"א לאתהנא. ט) נ"א וכד.
 י) נ"א אתרעי. ונ"א אתבר. ונ"א אתחבר. יא) נ"א בהאי. יב) נ"א ל"ג בחן. יג) נ"א קב"ה הוא דשנאה נפשו (אה"ל).

סאמר

שאתה אומר, הרימו נס. שאו נס. הרים הדגל שלו בכל העולם. וכמו שלמדנו, שבשביל זה, דהיינו בשביל הנסיון במעשה העקה, הקב"ה הרים דגלו של אברהם לעיני כל, וז"ש נסה את אברהם. אף כך, הקב"ה, כדי להרים דגל הצדיקים הוא בוחן אותם, כדי להרים ראשם ככל העולם. פט) צדיק יבחן: מהו הטעם. אמר רבי שמעון, משום, כי כשהקב"ה חפץ בצדיקים, מה כתוב, וה' חפץ דכאו החלי. ובארוה. אבל משום, שהרצון של הקב"ה אינו רוצה אלא בנשמה, אבל לא בגוף, כי הנשמה דומה לנשמה העליונה, דהיינו השכינה, והגוף אינו ראוי להתאחד למעלה עם השכינה, ואף על פי שצורת הגוף הוא בסוד העליון, כלומר אע"פ שהגוף נמשך מהשכינה דהיינו המלכות, מכל מקום אינו ראוי להתאחד עמה.

הסולם

שהקב"ה חפץ בנשמתו של אדם להאיר אותה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלוט הנשמה. כי כל עוד שהנשמה עם הגוף המה שוים, אין הנשמה יכולה לשלוט, וכשהגוף נשבר, הנשמה שולטת. צדיק יבחן: מהו צדיק יבחן. הוא כמו שאתה אומר, אבן בחן, כן צדיק יבחן, פירושו, שמחזק אותו כאבן הבחן הזה, שהיא פנת יקרת. כן צדיק יבחן. צא) ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו: ושואל, מה פירושו של שנאה נפשו, היעלה על דעתך שסובב על הסב"ה, שנפשו שנאה לרשע ההוא. הרי לשון נפש אינו נוהג אצל הקב"ה. אלא הפירוש הוא, שאותו המדרגה שכל הנשמות תלויות בה, שהיא המלכות, שנאה נפשו של אותו רשע, כי אינו רוצה אותה להתדבק בה, בעולם הזה, ואינו רוצה אותה בעולם הבא ומשום

צ) ות"ח בזמנא וכי: ובוא וראה, בשעה (דמיני דף ק"ם ע"א * ק"ם ע"ב)

נפשו דההוא רשע, דלא ^ה בעיא לה כלל, ^כ לא ^ג בעיא ^ד לה ^ה לא בעלמא דינ
 ולא בעלמא דאתי, ובגין כך כתיב, "ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו, ודאי.
 ד"א שנאה נפשו, כד"א ^ב נשבע אדני יהנה בנפשו, ובגין כך צדיק יבחן.
 צב) ת"ח, כד ברא קב"ה לאדם, פקיד ליה, לאוטבא ליה, יהב ליה חכמתא
 אסתלק בדרגוי לעילא, כד נחת לתתא, חמא ^ו תיאובתא דיצר הרע, ואתדבק
 ביה, ואנשי כל מה ^א דאסתלק, ביקרא עלאה דמריה.
 צג) אתא נח, בקדמיתא כתיב ^ב נח איש צדיק תמים היה, ולבחר נחת
 לתתא, וחמא חמרא תקיף, דלא ^ה צליל, מחד יומא, ואשתי ^ט מניה, ואשתכר
 ואתגלי, ^י כמה דכתיב, "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה.
 צד) אתא אברהם, אסתלק בחכמתא, ואסתכל ביקרא ^ה דמאריה, לבתר
 "ויהי רעב בארץ, וירד אברם ^{יב} מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ
 "וגו, לבתר מה כתיב, ^{יג} ויעל אברם ^{יד} ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט
 עמו הנגבה, ואסתלק לדרגיה קדמאה, דהוה ביה בקדמיתא, ועאל בשלם,
 ונפק בשלם.
 צה) אתא יצחק, מה כתיב, ^ה ויהי רעב בארץ, מלבד הרעב הראשון וגו'.

מסורת הזהר

(א) ורשע ואוהב חמס, (תהלים י"א) לעיל דף ל"ז ציון ד"י. (ב) נשבע אדני ה' בנפשו. (עמוס ו')
 ח"ג מהו ז"ח תשא דף מ"ה ט"ב שכו תק"ח דף קי"ז טב שלב. (ג) נח איש צדיק, (בראשית ו') לעיל נח דף א'
 ציון א"י. (ד) וישת מן היין וגו', (בראשית ט') לעיל נח דף לד ציון א"י. (ה) ויהי רעב בארץ, (בראשית י"ב).
 לעיל לך דף ל' ציון ב"י. (ו) וירד אברם, (בראשית י"ב) לעיל לך דף מ"ג ציון א"י. (ז) ויעל אברם
 ממצרים, (בראשית י"ג) לעיל לך דף ג"ו ציון ד"י. (ח) ויהי רעב בארץ מלבד הרעב וגו', (בראשית כ"ו)
 לעיל דף ל"ז ציון ג'.

חלופי גרסאות: א) נ"א בעי"א. ב) נ"א ולא. ג) נ"א בעי"א. ד) נ"א בה. ונ"א ליה כלל. ה) נ"א ל"ג לא. ו) נ"א תאובתא.
 ז) נ"א דאסתכל. ח) נ"א צלל. ט) נ"א מיניה. י) נ"א כד"א. ונ"א ל"ג מן כמה עד אחא. יא) נ"א דמריה.
 יב) נ"א מצרימה וגו'. יג) נ"א מוסיף וגו' לאתחנא. יד) נ"א ממצרים וגו'.

מאמר

ומשום זה כתוב, ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו,
 בודאי. דבר אחר, שנאה נפשו. הוא כמו שאתה
 אומר, נשבע אדני ה' בנפשו, הרי שלשון נפשו נוהג גם
 כן אצל ה', ולפי"ז יהיה הפירוש פשוט, שנפש ה' שנאה
 רשע ואוהב חמס, ומשום זה צדיק יבחן, כי אהב
 אותו.

צב) ת"ח כד ברא וכו': בוא וראה כאשר ברא
 הקב"ה את אדם צוה אותו, שלא יאכל
 מעץ הדעת. כדי להטיב לו. נתן לו חכמה ונתעלה
 במדרגותיו למעלה להקב"ה. כאשר ירד למטה,
 ראה תאוות יצר הרע ונתדבק בו, ושכח כל
 מה שהסתכל בכבוד העליון של רבונו.

צג) אתא נח וכו': בא נח. מתחילה כתוב עליו,
 נח איש צדיק תמים. ואחר כך ירד למטה וראה
 (דמויי דף ק"מ ע"ב)

הסולם

ויהי רעב בארץ

יין חזק מיום אחד שאינו צלול, שמלא שמרים,
 שתה ממנו ונשתכר ונחגלה. כמו שכתוב וישת
 מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה.

צד) אתא אברהם: בא אברהם נתעלה בחכמה
 ונסתכל בכבוד רבונו, אחר כך, ויהי
 רעב בארץ וירד מצרימה וגומר, אחר כך מה
 כתוב, ויעל אברם ממצרים וגו' ונתעלה
 למדרגתו הראשונה שהיה בו בתחילה, נכנס
 בשלום ויצא בשלום.

צה) אתא יצחק וכו': בא יצחק. מה כתוב,
 ויהי רעב בארץ וגומר, והלך יצחק
 לגירי, ואחר כך נתעלה משם בשלום, וכן כל
 הצדיקים, כולם בוחן אוהם הקב"ה, כדי להרים
 ראשם בעולם הזה ובעולם הבא.

וישאלו

תולדות

מא

ואז יצחק ואסתלס מתמן לבתר בשלם, וכלהו צדיקיא, ⁶ כלהו בחין לון קביה, בגין ⁶ לארמא רישייהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

צו) * וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא, כמה ⁷ דאמר אברהם, בגין דשכינתא ⁷ הוה ⁷ עמיה, ועם אתתיה, ובגין שכינתא קאמר, דכתיב ⁷ אמור לחכמה אחותי את, ועל דא אתתקף, ואמר אחותי היא. תו, אברהם ויצחק, הכי אתחזי, דודאי ⁸ בגין קרא דכתיב ⁸ אחותי רעיתי יונתי תמתי, ובגין ודאי, ⁸ אתחזי לון לומר, אחותי היא, ועיד ⁸ אתתקפו ⁸ צדיקיא ביה בקביה.

צו) ⁹ ויהי כי ארכו לו שם הימים וגו'. את רבקה אשתו דייקא, ⁹ דא ישכינתא, דהות עמה דרבקה. ד"א, וכי ס"ד דיצחק הוה משמש ערסיה ביממא, ¹⁰ דהא תנינן ישראל קדישין אינון, ולא ¹⁰ משמשי ערסיהו ביממא, ויצחק דהוה ¹⁰ קדיש הוה משמש ערסיה ביממא.

צח) אלא, ודאי אבימלך חכים הוה, ואיהו אסתכל באצטגנינותא דיליה, דאיהו חלון, ¹¹ כתיב הכא ¹¹ בעד החלון, וכתיב התם ¹¹ בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, מה להלן ¹¹ באצטגנינותא, ¹¹ ארף ה"נ באצטגנינותא, וחמא.

דרך אמת

מסורת זוהר

6) להרים ראש הצדיקים בעוה"ז ובעוה"ב. א) וישאלו אנשי ונו', (בראשית כ"ו). ב) אמור לחכמה אחותי את, (משלי ז') לעיל לך דף מ"ו ציון א'. ג) אחותי רעיתי וגו', (שה"ש ה') לעיל וירא דף ק"ב ציון ה'. ד) ויהי כי ארכו, (בראשית כ"ו). ה) בח"ג ויקומו לצחק, (שמות ל"ב). ז"ח בראשית דף כ' טא שו. ו) כתיב הכא—וכתיב התם וכו', ח"ג ק"ג. ז) בעד החלון, (בראשית כ"ו) ח"ג ק"ג. קסד: ח) בעד החלון נשקפה, (שופטים ח') ח"ג ק"ג. קסד: ט) באצטגנינותא, ח"ג (חרשין) ק"ג. (במשקפא דחכמתא) קסד:

חלופי גרסאות: א) ג"א כלה. ב) ג"א דאתמר באברהם. ג) ג"א הות. ד) ג"א עמה דאתתיה. ט) ג"א מוסיף בגין שכינתא קאמר קרא (אה"ל). ו) ג"א אתחזון. ז) ג"א אתתקפו. ח) ג"א צדיקיא. ט) ג"א מוסיף ודא שכינתא [שכנתא] כמה דע"ז כתיב בה [ביה] ה) (מסה"ז) ויקומו לצחק הכי נמי מצחק את דא, ונ"א מוסיף אש דא (אה"ל). י) ג"א שכנתא. יא) ג"א והא. יב) ג"א משמי (ד"ק). יג) ג"א קדם, ונ"א קרש. יד) ג"א אף.

סאמר

הסולם

אחותיהיא

צו) וישאלו ונו' אחותי היא: היינו כמו שאמר אברהם, אחותי היא על השכינה (כנ"ל וירא דף ק"ב אות ס"ח) משום שהשכינה היתה עם יצחק ועם אשתו ועל השכינה אמר אחותי היא, כמ"ש אמור לחכמה אחותי את, וע"כ נתחזק בהשכינה, ואמר אחותי היא. ועוד. כן היה ראוי לאברהם ויצחק, שיאמרו על השכינה אחותי היא. שודאי בשביל המקרא שכתוב. שז"א אמר להשכינה, אחותי רעיתי יונתי תמתי, אברהם ויצחק היו מרכבה ל"א. משום זה ודאי היה ראוי להם לומר אחותי היא על השכינה כמו ז"א, ועל זה נתחזקו הצדיקים בהקב"ה, דהיינו שנעשו מרכבה אליו. צז) ויהי כי ארכו ונו' את רבקה אשתו: את (דט"ו דף ק"ב ע"ב)

וראה

דלא הוה, כמה דהוה אמר יצחק, אלא ^ו ודאי איהו מצחק עמה, ואיהי אתתיה. וכדין ^א ויקרא אבימלך ליצחק ^ז ויאמר וגו'. רבי יוסי אמר, יאות הוה אבימלך ^ג למעבד ליצחק, ^ד כמה דעבד לאברהם, בר דהא אוכח ליה קביה בקדמיתא. צט) תא חזי, כתיב כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה, אמר רבי אבא, בגי' אמר אחותי היא, בגין לאתדבקא ^ה בשכינתא, דכתיב ^ב אמור לחכמה אחותי את. מאי טעמא, בגין דבהו ^ו לא הוה מהימנותא, דאי מהימנותא, אשתכח בנייהו, לא ^ז הוה אצטריך, אבל מגו דלא הוה בנייהו מהימנותא, אמר הכי, ובגי' ^ח אמר ^ג כי אמרתי רק אין יראת אלהים ^ט במקום הזה, אין יראת אלהים, דא מהימנותא.

ק) אמר רבי אלעזר, בגין דלא ^י שריא שכינתא, לבר מארעא קדישא, ועל דא אין יראת אלהים במקום הזה, דלאו אתריה הוא, ולא ^{יא} שריא הכא, ויצחק אתתקף ביה במהימנותא, דחמא דהא שכינתא גו ^{יב} אתתיה ^{יג} שריא. קא) ^{יד} ויצו אבימלך את כל העם ^{יז} לאמר הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת. תא חזי, כמה אורריך להו קביה, ^{טו} לרשיעיא, בגין ההוא טיבו ^{טז} דעבד עם אבהן קמאי, דהא בגין דא לא שליטו בהו ^{יז} ישראל, עד לבתר

מסורת הזהר

א) ויקרא אבימלך ליצחק, (בראשית כ"ו). ב) אמור לחכמה, (משלי ז') לעיל דף מ"א ציון ב'. ג) כי אמרתי (בראשית כ"ז). ד) ויצו אבימלך, (בראשית כ"ו). חלופי גרסאות: א) נ"א דוראי, ב) נ"א מוסיף ויאמר הנה אשחך היא, ג) נ"א למיעבד, ד) נ"א כמא, ה) נ"א ל"ג בשכינתא, ו) נ"א מהימנותא [מהמנותא] לא הוה, ז) נ"א ל"ג הוה, ח) נ"א מוסיף אפר הכי (אה"ל). ט) נ"א ל"ג במקום הזה, י) נ"א שרייא, יא) נ"א שרייא, יב) נ"א אתריה, יג) נ"א שרייא, יד) נ"א לאמר וגו', טו) נ"א לרשיעיא, טז) נ"א דעבדו, ונ"א מוסיף דעבדו בהו, יז) נ"א ל"ג ישראל, ונ"א ישראל בהו.

אחותי היא

הסולם

סאמר

וראה שם כי לא היה כמו שאמר יצחק, אלא בודאי שהוא מצחק עמה והיא אשתו, ואז ויקרא אבימלך ליצחק וגו'. רבי יוסי אמר וכו': רי"א, ראוי היה אבימלך לעשות ליצחק, ולקחת את אשתו, כמו שעשה לאברהם, אם לא היה הקב"ה מוכיח אותו מקודם לכן, במעשה אברהם, שאמר לו הנך מת על האשה וגו'. צט) ת"ח כתיב, כי אמרתי אין יראת וגו': אמר רבי אבא, על כן אמר, אחותי היא כדי להתדבק בשכינה, שכתוב אמור לחכמה דהיינו להשכינה, אחותי את. מהו הטעם. הוא משום שלא היה בהם אמונה, שאם היה בהם אמונה, לא היה צריך לזה, אבל משום שלא היה בהם אמונה אמר כן, אחותי היא, ומשום זה אמר כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה, אין יראת אלקים, זהו אמונה. ק) אמר רבי אלעזר וכו': ארי"א, משום שאין (דמרי דף ק"מ ע"ב * קמ"א ע"א)

השכינה שורה בחוץ לארץ הקדושה על כן אין יראת אלקים במקום הזה. כי יראה פירושו השכינה, שאין כאן מקומה ואינה שורה. כאן. ויצחק נתחזק באמונה שהיא השכינה, שראה שהשכינה שורה באשתו. סאמר, ויצו אלימלך קא) ויצו אבימלך וגו': בוא וראה. כמה המתין הקביה להסרע. מרשעים, כי בשביל אותו הטוב שעשה אבימלך עם האבות הראשונים הרי בשביל זה לא שלטו ישראל בבלשתיים עד לאחר זמן בדורות האחרונים. יא"ת עבר אבימלך וכו': יפה עשה אבימלך שעשה טוב עם יצחק, כמו שאמר לאברהם הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב. כי אמירה זו טובת ודאי גם על תולדותיו של אברהם, לכן קיים דבריו גם ביצחק. ורי' אלעזר משבח, על שקיים הבטחתו.

תולדות

מג

דרין בתראין, יאות עבד אבימלך, דעבד טיבו עם יצחק, דאיל * הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב.

קב) רבי יהודה אמר, חבל עלייהו ^א דרשיעייא, דטיבותא ^ב דלהון לאו איהו שלים תיח, עפרון בקדמיתא אמר, ^ג אדוני שמעני השדה נתתי לך ^ד והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. ולבתר אמר, ^ה ארץ ארבע מאות שקל כסף ^ו וגו', וכתיב ^ז וישקול אברהם לעפרון וגו', עובר לסוחר. אוף הכא, כתיב בקדמיתא, הנה ארצי לפניך וגו'. ולבתר אמר לו, ^ח לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר ליה רבי אלעזר, דא ^ט הוא טיבו דעבד עמיה, דלא נסיב מדיליה אבימלך כלום, ושדריה בכל ממוניה, ולבתר אזל ^י בתריה, למגזר עמיה קיים.

קג) ואיר אלעזר, יאות עבד יצחק, דהא בגין זידע ^א רזא דחכמתא, אשתדל וחפר בירא דמיין, בגין לאתתקפא במהימנותא כדסא יאות, ^ב וכן ^ג אברהם, אשתדל ^ד וחפר בירא ^ה דמיא, יעקב אשכח ליה מתתקן, ויתיב עליה וכלהו אזלו ^ו בתריה, ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות.

קד) והשתא ישראל, אתתקפו ^א ביה ברזי דפקודי אורייתא, כגון ^ב דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית, דאיהו מצוה, ובר נש אתעטף ביה. הכי נמי בתפלי, דמנח ^ג ארישיה ובדרועיה, ^ד דאינון רזא עלאה, כדקא חזי, בגין דקב"ה אשתכח ביה בכר נש, דאתעטר ^ה ביה ^ו בתפלוי, ואתעכף בציצית, וכלא רזא דמהימנותא עלאה.

מסורת הזהר

א) הנה ארצי לפניך, (בראשית כ.). ב) אדוני שמעני, (בראשית כ"ג) ח"א קכז: קכז קכח. ג) ארץ ד' מאות וגו', (בראשית כ"ג) ח"א קכז: ת"ז תקי ע' דף קכא ד) וישקול אברהם וגו', (בראשית כ"ג) ח"א קכז. ה) לך מעמנו, (בראשית כ"ו).

חלופי גרסאות: א) נ"א דרשיעייא. ב) נ"א דילהון. ג) נ"א והמערה וגו'. ד) נ"א ל"ג מן וגו' עד עובר לסוחר. ה) נ"א ל"ג הוא. ו) נ"א אבתריה. ז) נ"א רזי. ח) נ"א רזי דמהימנותא וחכמתא. ט) נ"א ליב וכן. י) נ"א אשתדל אברהם (אה"ל). י"א נ"א חפר ול"ג אשתדל. י"ב נ"א דמיין. י"ג נ"א מוסיף וכן יצחק. י"ד נ"א מוסיף (וכן) יצחק אשתדל וחפר בירא דמיין. י"ה נ"א אבתריה. י"ו נ"א ואשתדלו בתריה (אה"ל). י"ז נ"א ליב ביה. י"ח נ"א בה (אה"ל). י"ט נ"א בכל. כ) נ"א ברישיה. כ"א נ"א דאיהו. כ"ב נ"א ליב ביה. י"ג נ"א בחפלי.

מאמר

הסולם

ויצו אבימלך

קב) ואמר ר' אלעזר וכו': ואר"א, יפה עשה יצחק, כי בשביל שידע סוד החכמה השתדל וחפר באר מים, דהיינו שתקן הנוקבא הנקראת באר מים. כדי להתחזק באמונה. שהיא הנוקבא, כראוי. וכן אברהם השתדל וחפר באר מים. יעקב, כבר מצא אותה מתוסנת, וישב עליה. וכולם הלכו אחריה, אחר הבאר, והשתדלו בה, כדי להתחזק באמונה שלמה כראוי.

קד) והשתא, ישראל וכו': ועתה, ישראל מתחזקים בה, בבאר מים, שה"ס הנוקבא בסוד שמקימים מצות התורה, דהיינו שבכל יום ויום מתחזק האדם בציצית. שהיא מצוה, והאדם מתעטף

קב) ר' יהודה אמר וכו': אוי להם לרשעים, שטובתם אינה שלמה. בוא וראה, עפרון בתחילה אמר, אדוני שמעני השדה נתתי לך וגו', ואח"כ אמר ארץ ארבע מאות וגו'. וכתיב וישקול וגו' עובר לסוחר. אף כאן כתוב מתחילה, שאמר לאברהם, הנה ארצי לפניך, שגם יצחק בכלל זה. כ"ל, ואחר כך אמר ליצחק, לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד.

אמר ליה ר' אלעזר וכו': איל ר"א, זה הוא הטוב שעשה עם יצחק שאבימלך לא לקח ממנו משהו, ושלוהו עם כל כספו ורכושו. ואח"כ הלך אחריו לכרות עמו ברית. (דפו"י קמ"א ע"א)

קה) ועל דא, מאן דלא אתעטף בהאי, ולא אתעטר ^ה לאתתקפא ^ב בתפלי בכל יומא, ^ג דמי ליה ^ד דלא שריא עמיה מהימנותא, ואתעדי מניה דחילו דמאריה, וצלותיה לאו צלותא כדקא יאות. ובגין כך אבהן הוו ^ה מתתקפי גו מהימנותא עלאה, בגין ^ו דבירא עלאה דרוא דמהימנותא שלימתא, ^ז שריא ^ח וביה. קו * ויעתק משם ויחפור באר ^ט אחרת וגו', רבי חייא פתח ואמר ^י ונחך ^{יא} תמיד והשביע בצחצחות ^{יב} נפשך ועצמותיך יחליץ וגו'. האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל ^{יג} בהאי קרא, ^{יד} ביה ^{טו} אתתקפו מארי מהימנותא, דאבטח לון לעלמא דאתי. ונחך ^{יז} תמיד, בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. ונחך ^{יח} יי, כיון דאמר ונחך ^{יט} יי, אמאי תמיד. אלא דא תמיד דבין הערבים, דאיהו אתתקף תחות דרועיה דיצחק, ודא הוא * חולקא לעלמא דאתי, מנלן מדוד דכתיב ^כ ינחני במעגלי צדק ^{כא} למען שמו. קז) ^{כב} והשביע בצחצחות נפשך, דא ^{כג} אספקלריא דנהרא, דכל נשמתין

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) היו מתחוקים. (ב) חסידים אנשי אמונה מתחוקים בזה הפסוק שהבטיח לנוה"כ כאומרן ונחך הי תמיד. (ג) ישעיה נ"ח) לעיל וירא דף קט"ו ציון ה'. (ד) ינחני במעגלי צדק, (תהלים כ"ג). (ה) והשביע בצחצחות, (ישעיה נ"ח) לעיל ציון ב'.

חלופי גרסאות: א) נ"א לאתקפא. ב) נ"א בתפלו. ג) נ"א דאמי. ד) נ"א דלאו. ה) נ"א ביראה. ו) נ"א ל"ג שריא ביה (ד"א). ז) נ"א ל"ג שריא. ח) נ"א ל"ג ביה. ט) נ"א מוסיף אחרת ולא רבו. י) נ"א נפשך וגו' י נ"א האי. יא) נ"א אתתקפו ביה. יב) נ"א ל"ג למען שמו. יג) נ"א אספקלריאה. יד) נ"א אספקלריא.

מאמר

הסולם

ויקרא שמה רחובות

מתעטף בו, וגם כן בתפילין שמניח על ראשו וזורעו כראוי, שהם סוד עליון. כי הקב"ה שורה עם האדם המתעטר בתפלו ומתעטף בציצית. והכל הוא סוד אמונה העליונה. דהיינו הנוקבא. כלומר, שנעשית מתוקנת על ידי המצוות שהאדם עושה.

קה) ועל דא, מאן וכו': ועל כן, מי שאינו מתעטף בציצית, ואינו מתעטר להתחזק בתפילין בכל יום, הוא דומה, שהאמונה אינה שורה עליו. והוסר ממנו יראת רבונו, ותפלתו אינה תפלה כראוי, ומשופזה. היו מתחוקים האבות באמונה העליונה. משום שבור העליון, סוד אמונה השלמה שורה בה. דהיינו תקין הנוקבא.

בעולם הבא. ונחך הי תמיד, פירושו, בעולם הזה ובעולם הבא. ונחך הי: ושאל, כיון שאמר ונחך הי, למה לו עוד לומר תמיד, אלא זהו רומז על תמיד של בין הערבים, שהוא מקבל חזוקו מתחת זרועו של יצחק, כי הוא כנגד תפלת המנחה שתקן יצחק שה"ס הארת השמאל. וזה הוא חלק לעולם הבא. דהיינו הנוקבא שמקבלת חלק חכמה מישו"ת הנקראים עולם הבא. מאין לנו זה שונחך הי תמיד פירושו בהארת השמאל. מדוד, שכתוב ינחני במעגלי צדק למען שמו. ומה ינחני האמור בדוד פירושו, הארת השמאל, שהרי אומר במעגלי צדק, שהוא שם הנוקבא בעת שמאירה משמאל. אף כאן שאומר ונחך הוא גם כן הארת השמאל.

קז) והשביע בצחצחות נפשך: זהו מנורה המאירה היינו ז"א. שה"ס הארת הימין, שה"ס חסדים, שכל הנשמות נהנות להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמותיך יחליץ, מקרא זה אין תחילתו כסופו, אם נשמתו של הצדיק נשבעה, כמ"ש קודם לכן, והשביע בצחצחות נפשך שהמדובר

מאמר ויקרא שמה רחובות
קו) ויעתק משם ויחפור באר וגו': ר' חייא פתח ואמר, ונחך הי תמיד וגו', מקרא זה בארוהו, ולמדנו פירושו, אבל במקרא הזה נתחזקו בעלי האמונה, שמבטיח אותם (דטו"י דף קמ"א ע"א)

תולדות

מה

אתהנן, לאסתכלא ולאתענגא בגווה. ועצמותיך יחליץ, ⁶ האי קרא, לאו רישיה סופיה, אי נשמתייה ⁷ דצדיקא, ⁸ סלקא לעילא מאי ועצמותיך יחליץ. אלא דהא אוקמוה, דא * תחיית המתים, דזמין קב"ה לאחייא ⁹ מתיא, ולא תקנא לון לגרמוי דבר נש, ¹⁰ למהוי ¹¹ כקדמיתא, בגופא שלים, ונשמתייה ¹² אתוספת נהורא גו ¹³ אספקלריאה דנהרא, לאתנהרא ¹⁴ עם גופא, ¹⁵ לקיימא שלים כדקא חזי. קח) ובגין כך כתיב, והיית כגן רוה. מאי ¹⁶ כגן רוה, ¹⁷ דלא פסקו מימיו עלאין, לעלם ולעלמי עלמין, והאי ¹⁸ יגנתא אתשקי מניה, ואתרוי ¹⁹ מניה תדיר. (י) וכמוצא מים, דא ²⁰ טו ההוא נהר, דנגיד ונפיק ²¹ מעדן, ודא פסקין מימיו לעלמין.

מסורת הוהר

(א) תחיית המתים, לעיל הקסה"ו דף קל"ב ציון ג'.

חלופי גרסאות: א ב"א הא לאו רישא [דקרא] סופיה. ב ב"א ל"ג מן דצדיקא עד מאי. ג בדפווי סלקא לעילא הוא בסוגריים. ונ"א אתהני בעדונא [ונ"א בענוגא. ונ"א בענוגא. ונ"א בענוגא] דא לעילא [ב"א דלעילא]. ד ג"א ל"ג הא. ה ב"א מתיא. ו ב"א ולמהוי ב"א ולמהוי. ז ב"א בקדמיתא. ח ב"א אתוספתא. ונ"א אתוספתא ט ב"א אספקלריא. י ב"א ל"ג עם. יא ב"א לקיומא. יב ב"א גן. יג ב"א מוסיף רוה דלא. יד ב"א גופא. ונ"א גינתא. טו ב"א ל"ג מניה. טז ב"א דההוא. ול"ג דא. יז ב"א ל"ג מעדן.

סאמר

הסולם

ויקרא שם רחובות

שתמורב הוא בנפש ונשמת הצדיק, מהו שאומר עתה ועצמותיך יחליץ, שהוא מדבר מעצמות הגוף. אלא הא אוקמוה, וכו' ומשיב אלא בארוה שהוא תחיית המתים, שעתידי קב"ה להחיות המתים ולתקן עצמותיו של האדם שיהיו כבתחילה ובגוף שלם, ויהיה נוסף אור מתוך אספקלריא המאירה, בשביל הנשמה, שתאיר ביחד עם הגוף לקיום שלם כראוי, באופן שגם עתה מדבר מנשמת הצדיק, שהקבי"ה יתן לה גוף שלם להתלבש בו לנצחיות.

קח) ובגין כך כתיב והיית כגן רוה: ושאל מהו גן רוה. ופשיב, שמימיו העליונים, דהיינו שפע הבינה, אינם נפסקים ממנו לעולם ולעולמי עולמים. וגן הוה, שהוא המלכות שותה מהם ורוה מהם תמיד. וכמוצא מים, זהו אותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, ומימיו אינם נפסקים לעולם. ומבאר הפרש והיחס בין גן רוה למוצא מים, ואומר, בוא וראה, באר מים חיים, זהו סוד שהעליון, שהוא הבינה, הוא בתוך האמונה, שהיא המלכות, ואו היא בור שיש בו מוצא מים, והיא בור המתמלא מאותו מוצא מים. והם שתי מדרגות שהן אחת, דהיינו זכר ונקבה כאחד, כראוי.

פירוש. כשהנוקבא יונקת מצד שמאל לבד, דהיינו מטרם שנמשך לה קו האמצעי מסך (דפרי דף קמ"א ע"א י) קמ"א י"ב

דחירק המיוחד ימין ושמאל זה בזה, שאז הארת החכמה סותם אותה, בהיותה מחוסרת חסדים, היא נקראת אז בשם בור, בסוד והבור ריק אין בו מים. ואחר כך שנמשך לה קו אמצעי, שה"ס קומת חסדים היוצאת על מסך דנקודת החירק, (כנ"ל נח, דף ח' ד"ה פירוש) אשר קו האמצעי הזה מיוחד ב' הקוין ימין ושמאל שבה זה בזה והחכמה שבשמאלה מתלבשת בהחסדים שבימינה, ושניהם מאירים בה בכל השלמות, היא נקראת אז בשם באר, כי המסך דחירק, שעליו יוצאת קומת החסדים, נבחן משום זה לבחינת מוצא מים, והוא מרומז בסוד הא' שבבאר, באופן שהנוקבא עצמה בהיותה משמאל לבד ה"ס בור ריק, וכשנמשך בה המסך דחירק שה"ס א' שה"ס מוצא המים שבה, היא נקראת באר מים חיים כי מים ה"ס החסדים, חיים, ה"ס החכמה שה"ס אור החיה, המלוכת בחסדים הנקראים מים.

ונתבאר לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) שמתחילה נגלה המסך דחירק מבחינת המלכות הבלתי ממותקת, הנקראת מנעולא, ואח"כ עולה המסך ונמתק בבינה, ונתתקן המסך מבחינת הבינה הנקרא אז מפתחא, ע"ש כל התמשך. וזה אמרו. בירא דמיין נבעק האי אידו רזא עלאה כט רזא דמהימנותא. שהעליון היא בינה הוא בתוך המלכות הנקראת אמונה, דהיינו שהמסך דחירק

קט) ת"ח, בירא דמיין נבעין, האי איהו רזא עלאה, בגו רזא דמהימנותא, בירא דאית ביה מוצא מים, ואיהו בירא א דאתמליא מההוא מוצא מים, ואינון תרין דרגין דאינון חד, דכר ונוקבא כחדא כדקא יאות.
 קי) ות"ח, ההוא מוצא מים, וההוא בירא, אינון חד, ואקרי כלא באר, נ דהא ההוא מקורא דעייל, דוקא פסיק לעלמין, ובירא אתמלי. ומאן דאסתכל בבירא א דא, אסתכל ברזא עלאה דמהימנותא, ודא הוא סימנא דאבהן, דמשתדלי לחפור בירא ודמיא, גו רזא עלאה, ולית א לאפרשא בין מקורא ובירא, וכלא חד.

חלופי גרסאות: א ב"א דאתמליא. ב ב"א ל"ב מים. ג ב"א דא. ד ב"א לא. ה ב"א ל"ג דא. ו ב"א דמיא. ז ב"א לאתפרשא.

<p>ויקרא שמה רחובות</p> <p>מסתלקים תכף האורות, בסוד לא זכי הא רע. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט אות קכ"ג ובהסולם ד"ה ב' תרין עש"ה).</p> <p>קי) ות"ח ההוא מוצא וכו': ובוא וראה. מוצא מים ההוא, וכו' ההוא הם אחד. ונקראים ביחד בשם באר, כי המוצא מים מרומי באר והמלכות בכור וביחד באר. כי אותו המקור נכנס בהמלכות, ואינו נפסק ממנה לעולם, דהיינו מוצא מים הנזכר והכור מתמלא ממנו כמ"ש לעיל בדבור הסמוך ע"ש. וכל המסתכל בכור הזה, דהיינו בהמלכות, נמצא מסתכל בסוד העליון של האמונה, דהיינו בבינה, והוא מטעם, שהמלכות נתקנה בסוד המפתחא, כנ"ל בדבור הסמוך.</p> <p>ודא הוא סימנא דאבהן וכו': וזה הוא הסימן של עבודת האבות, שהשתדלו לחפור באר המים בתוך סוד העליון, שהוא בינה דהיינו בסוד מפתחא כנ"ל בסמוך, ואין להפריש בין המסור, שהוא מוצא מים, ובין הכור עצמו, כי הכל אחד. ואז ויקרא שמה רחובות ומשום זה יחפשו מעייניו לכל הצדדים דהיינו לצד ימין ולצד שמאל שהם חכמה וחסדים כנ"ל בסמוך, כמו שאתה אומר, ויפוצו מעיינותיך חוצה ברחובות פלגי מים. ועל כן, ויקרא שמה רחובות.</p> <p>פירושו. כי הוקשה לו, למח קרא יצחק את שם הבאר בשם רחובות, שהוא שם הבינה בעת שהבאר ההוא הוא בחינת קו אמצעי, היוצא על המסך מבחינת חירק שהוא מסך דוון שהוא כבר נפרד מבינה. ובכדי להבין את זה, אני מוכרח להאריך, ולבאר סוד חפירת הבארות. כי סוד ג' הבארות שחפר יצחק, ה"ס המשכת ג' קוין ימין ושמאל ואמצע, מסוד ג' הנקודות חולם</p>	<p>טאמר</p> <p>דחירק הנקרא מוצא מים, שנמשך אל המלכות, נתתקן בה מבחינת בינה, בסוד מפתחא, ואז הוא בירא דאית ביה מוצא מים. כי אחר שהמסך נמתק מבינה, הוא נעשה בה מוצא מים, שמוציא בה קומת החסדים הנקראים מים, ואיהו בירא דאתמליא מההוא מוצא מים, ואז מתמלא הבאר, שהיא המלכות בכל אורותיה, על ידי אותו מוצא מים, דהיינו הן מאור החכמה הן מאור החסדים. כנ"ל. אבל כל עוד שהמסך אינו נמתק מבינה אינו ראוי למלאות את המלכות בכל האורות, כי המסך דמנועולא, צמצום א' רוכב עליו, ואינו ראוי לאור החכמה, כנ"ל (בהקדמת הזהר דף מ"ה ד"ה וזה אמרו וטמיר ע"ש בכל ההמשך) וז"ש ואינון תרין דרגין דאינון חד, דכר ונוקבא כחדא כדקא יאות, כי אחר שהמסך דחירק, שה"ס מוצא מים שבבור נתתקן מבחינת בינה, נבחנו שניהם כאחד, דהיינו הבור ומוצא מים שבו, ששניהם הם מבחינת מפתחא, והם זכר ונקבה, כי המסך דחירק ה"ס זכר המשפיע, והבור ה"ס נקבה המקבלת ומתמלאת ממנו. כנ"ל.</p> <p>ובזה מתבאר הפרש והיחס בין גן רוח אל מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, שבכתוב הנ"ל, כי גן רוח ה"ס עצם המלכות, שה"ס בור המתמלא ממוצא מים. ומוצא מים, ה"ס נהר היוצא מעדן, כלומר, שה"ס מסך דחירק שכבר נתקן להיות מבחינת יסוד דבינה שנקרא נהר יוצא מעדן, דהיינו בבחינת מפתחא, וע"כ מסיים הכתוב, אשר לא יכזבו מימיו, אבל מטרם שנחתקן לגמרי בסוד מפתחא. אפשר שיכזבו מימיו, דהיינו בשעה שנגלה עליו בחינת מנועולא. (דפו"י דף קמ"א ע"ב)</p>
--	--

תולדות

מז

קיא) * ויקרא שמה רחובות. (רמיז, 6 דומינין בנוי, למפלח 3 ולא תקנא האי בירא כדקא חזי, ברזא דקרבנין ועלוון. כגוונא דא, 1 ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, אדין קרבנין ועלוון) ובגין דא, ניתפשטון מבוועי לכל סטרין כד"א 1 ויפוצו מעינותיך חוצה ברחובות פלגי מים, ובגין כך ויקרא שמה רחובות.

מסורת הזהר

(א) ויקרא שמה רחובות, (בראשית כ"ו). ז"ח תולדות כ"ז טא שנא. ב) ויניחהו בג"ע, (בראשית ב') לעיל ב"א דף רכ"א ציון א"י. ג) ויפוצו ונו', (משלי ה') ח"ג רס. חלופי גרסאות: א ג"א דומין. ב ג"א ולאחתקנא. ג ג"א אחפשטון.

ויקרא שמה רחובות

הסולם

מאמר

עם הכתוב ונחך ה' תמיד וגו'. והיינו בעירק עם סופו של הכתוב, וכמוצא מים וגו'. שפירושו ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, ולא פסקין סימיו לעלמין, (כנ"ל באות ק"ח) דהיינו סוד המסך דחירק הנמתק ביסוד הבינה הנקרא נהר יוצא מעדן, שה"ס מפתחא, כנ"ל, (דף מ"ו ד"ה ובוה מחבאר ההפרש) ואחר כך מבאר זה ביתר ביאור, בסוד בור ומוצא מים שבו, שהוא מתתקן עם יסוד הבינה כל כך, עד ומאן דאסתכל בכירא דא אסתכל ברזא עלאה דמהימנותא, ודא הוא סימנא דאבהן וכו', דהיינו כמ"ש לעיל, כי מוצא מים ה"ס המסך דחירק שעליו יוצא קו אמצעי, וכל עוד שהמסך הזה הוא בבחינת מנעולא, אינו נחשב למוצא מים, משום שצמצום א' רוכב עליו ואינו יכול לקבל חכמה, אלא רק אחר שנתקן מאתון אליה דבינה, הנקרא נהר יוצא מעדן, ונקרא מפתחא, אז הוא מתתקן בסוד כו אמצעי, ונמשך אל הנוקבא ליחד בה ב' הקוין ימין ושמאל שבה ומשלים בה האורות מכל הצדדים. וע"כ לית לאפרשא בין מקורא ובירא כי אם המקור דהיינו מוצא מים שבה, יהיה מסוד מנעולא, נעשה או פירוד בינו לבין הבור. כי הנוקבא נפראת בור רק בעת שיונסת חכמה בלי חסדים מקו שמאל, כנ"ל (דף מ"ה ד"ה פירוש) ואז היא מתוסגת בהכרח בכלים דבינה, שה"ס מפתחא, שזולתם לא יכלה לקבל אור השמאל דבינה, ולפיכך אם בחינת מוצא מים שבה יהיה מסוד מנעולא, שאינו ראוי לחכמה, הוא יפגום בחינת בור שבה, ולא יהיה ראוי עוד לקבלת ג"ר. וע"כ אין להפריש בין מקורא ובירא, והמוצא מים מוכרח להתתקן מסודם בבחינת מפתחא כמו הבור ואז אינו

חולם שורק חירק, אל היסוד דנוקבא, הנקרא באר, שה"ס ג' זריעות כנ"ל (בראשית א' דף ט"ו ד"ה) והוא נקודה זרע ע"ש) המכוננת כאן ג' חפירות' שבבחינת החולם נעלמות הג"ר ואתון אליה נופלות לזו"ן, ומוז"ן לבי"ע, וז"ס חפירת באר הראשונה, וע"כ קרא שמה עשק מחמת שהתעשקו עמו, כי הסי' נאחות במקום חסרון. ומכאן נמשך קו הימין שהוא חסדים. וחפירת באר השניה, ה"ס זריעה הב' מבחינת נקודת השורק, שאע"פ שאור החכמה חוזר ונשלם מכל מקום אינו מאיר, להיותו מחוסר חסדים, וזו"ס'ה. ויריבו גם עליה, כי גם בה נאחו הסי'א, וע"כ קרא שמה שמונה, ומכאן נמשך קו השמאל, שה"ס חכמה בלי חסדים, וחפירת באר השלישית, ה"ס זריעה הג' מבחינת נקודת חירק, שהיא מסוד המסך דזו"ן, ולא מבינה. אלא כוחו יפה להכריע את ב' הקוין ימין ושמאל דבינה, ומתלבשים החכמה והחסדים זה בזה והארתם נשלמת מכל הצדדים. עשיה בכל ההמשך. וזו"ס'ה ויעתק משם, דהיינו נעתק מבחינת בינה ובא למדרגת זו"ן, ששם הוא המסך דנקודת החירק ואז ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה, כי על המסך הזה נמשך קו האמצעי המיוחד ב' הקוין זה בזה ומשלים את שניהם, וע"כ נפרד הסי'א ולא יכלו לקסרג עליו עוד, וע"כ ויקרא שמה רחובות וגו'. והוה שהוקשה לו, מאחר שכתוב ויעתק משם, שפרושו שנעתק מבחינת ב' קוין הראשונים שהם מבינה, ובא למדרגת זו"ן, א"כ למה קרא אותה בשם הבינה, דהיינו רחובות. וז"ש בתחילת המאמר רבי חייא פתח ואמר ונחך ה' תמיד וגו', שפתח להבין את הכתוב. ויעתק משם ונו' ויקרא שמה רחובות. (דפו"י דף קמ"א ע"ב)

קיב) רבי שמעון פתח ואמר, * חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קודה
האי קרא איהו רזא עלאה. ב מאי חכמות, אלין חכמה עלאה, כ וחכמתא זעירא
נ דאתכלילת ד בה ה בעלאה, ו ושריא בה.
קיג) בחוץ תרונה. ת"ח, חכמה עלאה, איהי סתימא דכל סתימין, ודא אתיידע,
ודאו איהי באתגליא, כד"א ב לאידע אנוש ערכה וגו', ה כד אתפשטת לאתנהרא,
אתנהרא ברזא דעלמא דאתי, ועלמא דאתי אתברי ט מניה, י כדתנן יב ג עלמא
דאתי אתברי ביו"ד, ואתכסיא האי חכמה תמן, ואינון חד, בזמנא יג דאתעטר
כלא ברזא יד דעלמא דאתי, כדקאמרן, כדין הוא יז חדוה, לאתנהרא, וכלא
בחשאי, דלא אשתמע טו לבר לעלמין.

מסורת הזהר

א) חכמת בחוץ תרונה, (משלי א') ח"ג קלאו קמו תק"ח דף ק"ג טג שכו. ב) לא ידע אנוש ערכה,
(איוב כ"ח) ח"ג סה: רצב. ג) עלמא דאתי ביו"ד, לעיל הססה"ז דף ג' ציון ה'.
חלופי גרסאות: א) ג"א ל"ג מאי. ב) ג"א וחכמה. ג) ג"א דאתכלילא. ד) ג"א ליג בה. ה) ג"א בעלמא. ו) ג"א ושריאו.
ז) ג"א באתגלייא. ח) ג"א וכד. ט) ג"א מיניה. י) ג"א תמן. יא) ג"א ל"ג מן עלמא עד חכמה תמן
ונ"א ל"ג מן עלמא עד בזמנא. יב) ג"א דאתעטר. יג) ג"א דאתעבר. יד) ג"א דאתעבר (אה"ל) יז ג"א בעלמא ול"ג ברזא. יח) ג"א
חדוה. יט) ג"א חדוה. טו) ג"א מוסיף לבר גש.

מספר

המולם

ויקרא שמה רחובות

רבים, חכמות ולא חכמה ואומר, הם חכמה העליונה
שהיא חכמה דא"א. וחכמה הקטנה הנכללת בעליונה
ושורה בה, שהיא חכמה תתאה דהיינו הנוקבא.
ועל שם אלו ב' חכמות אומר הכתוב חכמות,
בלשון רבים. וצריך שתזכור כאן המתבאר לעיל
(בראשית א' דף רע"ו ד"ה ועוד) שמחכמה עלאה, עד
הנוקבא שהיא חכמה תתאה אין מי בכלל הספירות
שתקבל לעצמה הארת החכמה. ע"ש. ולפיכך, לא
יש יותר מאלו ב' חכמות בעולם האצילות. (ע"ש
גם בוף ע"ד ד"ה ועלמא.)

קיג) ת"ח חכמה וכו': בוא וראה. חכמה העליונה
דא"א, היא סתומה מכל סתום ולא נודעת,
והיא אינה בנגלה. כמו שאתה אומר, לא ידע
אנוש ערכה. כשנתפשטה להאיר, האירה בסוד
עולם הבא, שהוא ישוטי, דהיינו להוציא או"א
עלאין, הנקראים לעתיד לבא, שבהם אין החכמה
דא"א מתפשטת להאיר, להיותם בסוד או"א
דכ"א, (כנ"ל בראשית א' דף ל"א ד"ה זהר רזא ע"ש.)
ועלמא דאתי וכו': ומבאר איך נתפשטה החכמה דא"א
להאיר בישוטי. ואומר. ועולם הבא נברא ממנו,
מא"א. כמו שלמדנו, עולם הבא נברא ב"י ונתכסה
שמה חכמה הזו. פירוש כי נתבאר לעיל (בהקדמת
הזהר דף י"ד ד"ה וזהו שמבאר) שבעת שעתיקא
קדישא דהיינו א"א, רצה להתגלות לחשולמות,
העלה המלכות תחת החכמה סתימאה דראש א"א
ובינה

אינון תרין דרגין דאינון חד, דכר ונוקבא
כחדא והמוצא מים משלימה שיאירו בה חכמה
וחסדים ביחד כנ"ל.

ובזה מיושב קושיא הנ"ל, שמאחר שכתוב
ויעתק משם, שפירושו שנעתק מבינה ובה למסך
דזו"ן, איכ למה קרא אותה בשם רחובות, שהיא
שם של יסוד הבינה. ועתה מובן זה היטב, כי
להיות באר הג' היא בבחינת מסך דחירק, וקו
אמצעי, דהיינו בבחינת מוצא מים שבנוקבא,
כנ"ל על כן קרא שמה רחובות, כלומר שהמתיק
אותה והמשיך לה בחינת מפתחא, שהוא נמשך
מיסוד דבינה הנקרא רחובות. וז"ש ובנין כך
ויקרא שמה רחובות. דהיינו כדי להמשיך בה
בחינת מוצא מים הממותק מנהר יוצא מעדן,
הנקרא רחובות, כי אז נעשה המוצא מים ראוי
ליחד ימין ושמאל זה בזה, והס"א לא יקטרג עוד,
בסויה ולא רבו עוד עליה. אבל אם לא קרא אותה
רחובות, דהיינו שלא היה ממשיך לה סוד המפתחא,
אלא שהיה עוד מבחינת מנועולא אז לא היה ראוי
ליחד ב' הסוין שבה, ואדרבה שהיה נעשה פירוד
בין מקורא לבריא, כנ"ל. ואז היה הס"א מקטרג
עליו, עוד יותר מבשתי בארות הראשונות.
קיב) ר' שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר,
חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה.
מסרא זה הוא סוד עליון, מהו שתכתוב אומר בלשון
(רפ"י דף קמ"א ע"ב)

תולדות

מט

קיד) תו בעיא לאתפשטא, ונפיק מהאי אתר, אשא כומיא ורוחא, כמה דאתמר, ואתעביד חד קלא, דנפקא לבר ואשתמע, כמה דאתמר, כדין מתמן ודהלן איהו חוץ, דהא לגו בחשאי איהו. דלא אשתמע לעלמין, השתא דאשתמע רוא, האקרי חוץ, מכאן בעי בר ונש, לאתקנא בעבידתיה ולשאלא.

חלופי גרסאות: א) נ"א בעינא. ב) נ"א ומינא. ג) נ"א ולהלאה. ד) נ"א אשתמע. ה) נ"א אקרי. ו) נ"א מוסיף נש לאתתיה. ז) נ"א לאתקנא.

מאמר

הסולם

ויקרא שמה רחובות

הנפראות עטרה, בסו"ה, צאינה וראינה וגו' בעטרה שעטרה לו אמו וגו'. חזרה הבינה ונעשית אחד עם ראש דא"א. דהיינו, שאתון אל"ה דבינה חזרו אל הבינה, והבינה חזרה לראש א"א כמיש שם בארוכה. וז"ש כדין הוא חדוה לאתנהרא שאז מאירה בשמחה. והיינו דוקא בחינת הג"ר שבה, ולא בחינת ז"ת שבה. כי כשהבינה חוזרת לראש א"א מקבלת שם חכמה בלי חסדים, כי הראש דא"א, כולו הוא חכמה, וע"כ רק הג"ר דיסו"ת שאינם צריכים חסדים, יכולים להאיר, משא"כ הז"ת, שעיקר בנינם הוא מאור דחסדים, אינם יכולים לקבל חכמה בלי חסדים והם עוד נשארים סתומים (כנ"ל בהקדמת הוהר דף י"ז ד"ה קיימא ע"ש) וזהו שאומר, וכלא בחשאי, חשאי, פירושו דיבור בלי קול. כי כולל ה"ס אור החסדים, ודיבור ה"ס אור החכמה. וכשהחכמה היא בלי חסדים היא נבחנת כדיבור בלי קול, (כמיש לעיל בפרשת חיי שרה אות רל"ב בביאור צלוחא די בלחש ע"ש).

קיד) תו בעיא לאתפשטא וכו': עוד רצה להתפשט, דהיינו להאיר גם לז"ת הצריכים להתלבשות החכמה בחסדים כנ"ל בדיבור הסמוך, ויצא מאותו המקום, מיסו"ת, אש ומים ורוח, כמו שלמדנו. ונעשו קול אחד, שיצא לחוץ ונשמע, כמו שלמדנו. ואז, משם ואילך, נעשה לבחינת חוץ, דהיינו חוץ מיסו"ת שהם בחינת ג"ר, כי נעשה לבחינת גוף ו"ק, כי בפנימיות הוא בחשאי כלי קול, שלא נשמע לעולם, ועתה שנשמע הסוד נקרא חוץ, מכאן ואילך צריך האדם להתתקן במעשיו, ולשאול, דהיינו להתפלל ולהעלות מין להמשיך חכמה, והוא מלשון שואלין על הגשמים.

פירושו, כי כדי שיאירו גם ז"ת דבינה בהארת החכמה, עולה ז"א למין לבינה בסוד מסך דחירס הדבוק בו, שה"ס מסך דבחינא, הממעט את קן שמאל מבחינת ג"ר דג"ר, ואז הוא נכנע לקו ימין ונכללים זה בזה, (כנ"ל לך דף י"ג

ובינה ותו"מ יצאו מחוץ לראש א"א, ונעשו ו"ק בלי ראש. ע"ש. וזהו שאומר כאן, ועלמא דאתי, שהוא בינה, דהיינו יסו"ת אתכרי מניה, נברא מא"א, אתכרי פירושו שיצאה לחוץ, מלשון פוס תני לברא וכן לבר (כנ"ל בהקדמת הוהר דף מ"ח ד"ה בראשית) דהיינו שיצאה לבר מראש דא"א, ונעשתה ו"ק בלי ראש, כדתנן עלמא דאתי אתכרי ב"י, היינו מן י' דשם הויה הרומזת על א"א ואו"א, שישו"ת יצאו לחוץ מא"א ואו"א, שה"ס ראש וסוד י', ונעשו ו"ק בלי ראש. ואתכסיא האי חכמה חמן, והחכמה, שה"ס ראש נתכסה ונעלמה מיסו"ת.

ואינון חד וכו': והם נעשו אחד, עם הראש דא"א, בעת שנתעטר הכל, בסוד עולם הבא, כלומר בעת שהחכמה דא"א חזרה ועטרה את עולם הבא, שהוא יסו"ת, בעטרת הג"ר, כמו שאמרנו לעיל, כד אתפשטת לאתנהרא אתנהרא ברוא דעלמא דאתי, אז היא מאירה בחדוה, והכל בלחש, שאינו נשמע לחוץ לעולם. פירושו, כי מבאר איך חכמה עלאה דא"א נתפשטה להאיר ביסו"ת, שהוא עולם הבא, ואומר, שהוא על ידי התמעטות והתפשטות, שמתחלה עלמא דאתי אתכרי מניה, שמחמת עלית המלכות לראש א"א יצאה הבינה לבר מראש דא"א ונתמעטה מג"ר, כי לא נשארה אז רק בב' אותיות מ"י דאלקים ואתון אל"ה שלה יצאו לבר ממנה ונפלו לזו"ן, (כנ"ל בהקדמת הוהר דף ט"ז ד"ה הרי ע"ש). ואחר זה חזרה ונתפשטה, דהיינו שהשיגה ג"ר, שהוא על ידי אור חדש מזווג ע"ב ס"ג, החוזר ומוריד את המלכות מראש דא"א, ומעלה את אתון אל"ה בחזרה לבינה, וכן בינה חזרה לראש דא"א, ושוב נתפשטה בה החכמה דא"א, (כנ"ל בהקדמת הוהר דף ט"ז ד"ה ואגליף ע"ש) וז"ש ואינון חד כומנא דאתעמר כלא ברוא דעלמא דאתי כדאמרן, שבזמן שנתעטר הכל בעולם הבא, דהיינו שהשיגו ג"ר (דטו"י דף קמ"א ע"ב)

קטו) ברחובות, מאן רחובות, דא ההוא רקיעא, דביה כל 6 ככביא : דנהרין ואיהו מבוועא דמימיו לא פסקין, כד"א, * ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ואיהו רחובות, ותמן תתן קולה, עלאה ותתאה, וכלא חד. קטז) ובגין דא אמר שלמה, ב הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'.

מסורת הזהר

א) ונהר יוצא מעדן, (בראשית ב') לעיל ב"א דף ריא ציון א'. ב) הכן בחוץ ונו', (משלי כד). חלוסי גרסאות: 6 ג"א כוכבייא. 7 ג"א דנהרין.

ויקרא שמה רחובות

הסולם

סאמר

שז"א הנעשה לקו האמצעי בבינה הוא בחינת קול פנימאה דלא אשתמע, פנימאה נבחן משום שמסך שלו אינו ממעט כלום שמה. ולא אשתמע, משום שמסך גילוי החכמה הוא רק בזוג ז'ו'ן בסוד קול ודיבור, ולא למעלה מהם כנודע.

קטו) ברחובות: שואל, מה הוא רחובות, ואומר, זהו הרקיע שבו כל הככבים המאירים, שהוא יסוד הבינה, שבו תלויים כל המוחין דו"ו'ן והנשמות הנקראים ככבים, והוא מעיין שלא יכזבו מימיו, כמו שאתה אומר, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, והוא הנסרא רחובות, ושם תתן קולה, העליונה בינה והתחתונה מלכות, והכל אחד. פירוש. אחר שאומר הכתוב, חכמות בחוץ תרונה שפירושו, שאין חכמה תתאה שהיא הנוסבא, יכולה להתגלות אלא בחוץ, דהיינו אחר הגילוי של מסך דחירק בז"א, שה"ס קול, מסיים הכתוב, ברחובות תתן קולה, שהנוסבא דז"א תתן קולה שה"ס המסך, ברחובות ביסוד הבינה, וקולה עצמה לא ישמע, (כנ"ל בהקס"ז דף קל"ו ר"ה חו') וז"ש ותמן תתן קולה, שתנוסבא תתן קולה שם ביסוד הבינה, ואז עלאה ותתאה וכלא חד, שבינה והנוסבא נעשו לאחת. ובוה מיושב למה קרא לבאר הג' רחובות, אע"פ שנעתק מחוץ לבינה, (כמ"ש לעיל דף מ"ו ד"ה פירוש) כי יצחק תקן את המסך דחירק שיהיה נמתק בבחינת רחובות, כנ"ל. ונמצא, שסו"ה ויעתק משם הסו"ה חכמות בחוץ תרונה, דהיינו שנעתקו מפנים לחוץ. ויקרא שמה רחובות, הסו"ה, ברחובות תתן קולה. שקול הנוסבא נעשה אחד עם קול הבינה שנקראת רחובות.

קטז) ובגין דא אמר שלמה: ומשום זה אמר שלמה, הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, פירושו, כמו שאמרנו בהכתוב, בחוץ תרונה, שאין החכמה מחגלה אלא אחר

שנעתק

ד"ה ונתבאר) והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז היא מאירה גם בז"ת דבינה, ויוצאים שם ג' קוין חכמה בינה דעת. ומתוך שז"א גרם יציאת ג' קוין חב"ד בבינה, ע"כ זוכה גם הוא באותם ג' הקוין, המכונים אצלו מים אש רוח, כמ"ש כל זה לעיל (בראשית א' דף רס"ז ד"ה חלת נפקי מחו. ע"ש) וז"ש תו בעיא לאתפשטא שרצה להתפשט ולהאיר חכמה גם בז"ת, ונפיק מהאי אתר א"סא ומיא ורוחא, דהיינו שז"א עלה למ"ן במסך דחירק שבו, וגרם יציאת ג' קוין חב"ד בבינה, והאירה בה החכמה גם בז"ת, ומכח זה יצאו ג' קוין, מיא אשא רוחא, בז"א, ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע וג' קוין אלו נעשו פרצוף אחד שהוא ז"א, הנסרא קול, שהוא יצא לחוץ ונשמע, דהיינו שיצא מבחינת ג"ר, הנסרא פנימיות, אל בחינת ו"ס הנסרא חיצונית, כי המסך דחירק עושה אותו לבחינת ו"ס, שהוא חיצונית (כנ"ל לך י"ג ד"ה ונתבאר). שזה נבחן שיצא לחוץ, ואז הוא נשמע, דהיינו שמשפיע הארת חכמה. אבל בהיותו בפנימיות, דהיינו מטרם שהכריע ז"א עם הקומה היוצאת על מסך דחירק שבו, שהוא בחינת חוץ, היה אז בחשאי, דהיינו דיבור בלי קול, שה"ס חכמה בלי חסדים וע"כ לא היה נשמע, שלא נגלה ממנו שום השפעה. ובוה מתבאר הכתוב, חכמות בחוץ תרונה, חכמות, היינו ב' חכמות, חכמה עלאה וחכמה תתאה, המאירים ביחד, כנ"ל בחוץ תרונה, היינו ע"י עלית ז"א למ"ן שה"ס חוץ, או הם מושפעים ונשמעים. אבל כל עוד שהם בפנימיות אינם נשמעים, כמבואר.

ומ"ש ברזא דעלמא דאתי וכו' וכלא בחשאי דלא אשתמע לבר לעלמין, אע"פ שז"א עלה שם ומוציא ג' קוין חב"ד, וז"א נבחן לחיצוניות, כמבואר. הענין הוא, כי כל מסך לא יוכל למעט למעלה ממקום מציאותו, וע"כ נבחן (דפו"י דף קמ"א ע"ב)

הכן בחוץ, כמה דאתמר. ^א דכתיב בחוץ תרונה, דהא מכאן קיימא עבידא בלאתתקנא, ומדה ^ג לשאלה, דכתיב, ^א כי שאל נא ^ד לימים ראשונים וגו', ^ב ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

קיו) ועתדה בשדה לך, דא ^ג שדה אשר ברכו יי'. ובתר דינדע בר נש רזא ^ה דחכמתא, ויתקין גרמיה בה, מה כתיב אחר ובנית ביתך, דאנשמתא דבר נש בגופיה, דיתתקן ויתעביד גבר שלים, ועל דא, כד חפר יצחק ועבד בירא בשלם, ו להווא ו שלם קרי ליה רחובות, וכלא כדקא יאות. זכאין אינון ^ה צדיקיא, דעובדיהון ^ט לגבי קב"ה ולקיימא עלמא. דכתיב ^ד כי ישרים ישכנו ארץ, ^{יב} ישכינו ארץ. והא אוקמוה.

קיח) ^ה ויהי כי זקן יצחק. אמר רבי שמעון כתיב, ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה, האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל ת"ת, ^{יב} כל עובדוי דקב"ה, כלהו אינון מלין ^{יג} דקשוט, וכלא ברזא עלאה, וכד מלוי דאורייתא, כלהו ^{יד} מלי מהימנותא, ורזין עלאין, כדקא יאות. קיט) ות"ת, לא זכה יצחק כאברהם, דלא סמועינוי, ולא כהו. אבל רזא עלאה ^{טו} איהו הכא, רזא דמהימנותא, ^{טו} כמה דאתמר, דכתיב ויקרא אלהים לאור יום, דא

מסורת הזהר

א) כי שאל נא, (דברים ד'). ח"א קנה. ח"ב כב. צג. רלב. ב) ולמקצה השמים, (דברים ב') ח"א קנה. ח"ב צג. קלו. ר. ריא. רלב. ת"ז תקי ח' דף כ. ז"ח יתרו דף ל"ח טג שמו. ג) שדה אשר ברכוה, (בראשית כ"ז) לעיל ב"א דף של"ג ציון ב'. ד) כי ישרים וגו' (משלי ב') ח"א נה. ה) ויהי כי זקן, (בראשית כ"ז) ח"א קמב. רנה. ו) ויקרא אלקים לאור יום, (בראשית א') לעיל ב"א דף ג' ציון א'. חלוסי גרסאות: א) ג"א וכתיב. ב) ג"א לאתקנא. ג) ג"א לשאלא. ד) ג"א ליג לימים ראשונים. ה) ג"א דמהימנותא. ו) ג"א למחוי שלים. ז) ג"א שלים. ח) ג"א צדיקיא. ט) ג"א לגביה. י) ג"א ולקיימא. יא) ג"א ישכנו. יב) ג"א ליג כל. יג) ג"א קשוט. יד) ג"א מלין דמהימנותא. טו) ג"א ליג איהו. טז) ג"א ממה.

הכולם

<p>שנתקח מפנים לחוץ על ידי מסך דחירק שבז"א. כי מכאן, מו"א שנקרא חוץ. המלאכה, שה"ס הנוקבא, עומדת להתתקן, והדבר עומד לשאלה, דהיינו להעלות מין גלות הארת החכמה, (כנ"ל באות קי"ד) שכתוב, כי שאל נא לימים הראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. הרי שרק בז"א הנקרא שמים נוהג שאלה, כמ"ש ולמקצה השמים עד קצה השמים.</p> <p>קיו) ועתדה בשדה לך: היינו הנוקבא הנקראת שדה אשר ברכו ה', כלומר, שימשיך הארת החכמה להנוקבא. ואחר שידע סוד החכמה, ויתקן את עצמו בה, מה כתוב, אחר ובנית ביתך ביה, זהו הנשמה של האדם, שיתקנה או בגופו, ויהיה נעשה אדם שלם.</p> <p>ועל דא כד חפר וכו': ועל כן, כאשר חפר יצחק ועשה את הבאר בשלום, דהיינו שהמתיקה בבניה, שאין לקליפות אחיזו בה, ועל כן לא רבו (דפו"י דף קמ"א ע"ב)</p>	<p>ויקרא שם רחובות</p> <p>עליה, כנ"ל, לשלום הוא, שהוא מיתוק הבינה, קרא רחובות. והכל נתתקן כראוי. אשרי הם הצדיקים, שמעשיהם לפני הקב"ה, הוא לסיים העולם, דהיינו לבנות ולקיים הנוקבא הנקראת עולם. שכתוב, כי ישרים ישכנו ארץ, קרי, ישכינו ארץ, שפירושו, שימשיכו השכינה, הנקראת ארץ, לתחתונים. וכבר בארוהו.</p> <p>מאמר ותכהין עיניו מראות</p> <p>קיח) ויהי כי זקן יצחק וגו': אמר רבי שמעון, כתוב, ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה. מסרא זה כבר בארוהו ולמדנו אותו. אבל בוא וראה. כל מעשיו של הקב"ה, כולם הם דברי אמת, והכל בסוד עולם העליון הוא, דהיינו שכולם הם בסוד המוחין הנמשכים מבינה, וכל דברי תורה, כולם הם דברי אמונה, שה"ס הנוקבא, וסודות העליונים המאירים בה כראוי.</p> <p>קיט) ות"ת לא זכה וכו': ובוא וראה. יצחק, לא זכה כאברהם, שלא נתעוררו עיניו ולא כהו. אבל</p>
---	--

אברהם, דאיהו נהורא דיממא, ונהורא דיליה אזיל ונהיר, ואתתקף בתלונא * (דיומא. ככ) ובגין כך, מה כתיב, * ואברהם זקן בא בימים, באינון * נהורין * דנהרין, ואיהו * סיב, כד"א * הולך ואור עד נכון היום, ובגין כך, * ויקרא אלהים לאור יום. ולחשך קרא לילה, * דא * יצחק, * דאיהי חשך, ואיהו אזיל לקבלא ליליא בגויה, ובג"כ, איהו כד סיב, מה כתיב, * ויהי כי זקן יצחק י ותכהין עיניו מראות. הכי הוא ודאי, דבעא לאתחשכא, * ולא תדבקא בדרגיה * כדקא יאות.

קכא) אתא רבי אלעזר בריה, ונשיק ידוי. א"ל שפיר. אברהם נהיר, מסטרא דדרגא דיליה, יצחק אתחשך, מסטרא דדרגא דיליה, יעקב אמאי, דכתיב * ועיני ישראל כבדו מזקן. א"ל הכי הוא ודאי, כבדו כתיב, ולא כהו.

מסורת הזהר

(א) ואברהם זקן, (בראשית כ"ד) חיי שרה דף ל"ז ציון א"י. (ב) הולך ואור, (משלי ד') ח"א נט. סב: פד. קעט. ח"ב קיד. ח"ג מו. פח. קכת. קנד. ז"ח רות ע"ז טא שמב. טד שכ. ג) ויקרא, (בראשית א') ב"א דף ג' ציון ג'. ד) יצחק דאיהו חשך, ח"א רנב: ז"ח יתרו ל"ה טא שכה. תק"ח קסו טב שג. ה) ויהי כי זקן, (בראשית כ"ז) ח"א קמא: רנח: ז) ותכהין, ח"א טו. רנב: רסג. ח"ב מו: ח"ג צט. קצו. ז"ח יתרו ל"ה טא שכה. תק"ח קט"ו טב שד. ז) ועיני ישראל, (בראשית מ"ח) ח"א רטו. רכו: רנח: ח"ג קיט: חלוסי גרסאות: * ב"א נהרין. * ב"א דנהרין. * ב"א מוסיף סיב [ונהיר] כדין אויל ונהיר. * ד"א הא. * ב"א דאיהו. * ב"א מוסיף ולא תדבקא בחשך. * ז"א כדקיימא.

מאמר	הסולם	ותכהין עיניו מראות
<p>סוד עליון יש כאן, סוד האמונה. כמו שלמדנו, ויקרא אלקים לאור יום, זהו אברהם, שהוא אור היום, שה"ס קו ימין, ואור שלו הולך ואור ומתחזק בתקון היום, שהוא סוד אור החסדים. ועל כן, מה כתוב, ואברהם זקן בא בימים, היינו באורות החסדים המאירים. והוא זקן, כמו שכתוב, הולך ואור עד נכון היום. ומשום זה כתוב עליו ויקרא אלקים לאור יום.</p>	<p>והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז היא מאירה בשלמות. ונבחן ז"א, שנכלל מסו ימין הכלול משמאל, והנוקבא, מסו שמאל הנכלל מימין, ומתיחדים זב"ז. בסו"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.</p>	<p>והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז היא מאירה בשלמות. ונבחן ז"א, שנכלל מסו ימין הכלול משמאל, והנוקבא, מסו שמאל הנכלל מימין, ומתיחדים זב"ז. בסו"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.</p>
<p>ככ) ולחשך קרא לילה: זהו יצחק שהוא חשך והוא הולך ונחשך. כדי לקבל הלילה בתוכו. ועל כן, כשנעשה זקן מה כתוב, ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות, כי נחשך לגמרי. כן הוא ודאי, שהוא צריך להיות נחשך לגמרי, ולהתדבק במדרגתו כראוי.</p>	<p>ד"ה רבי ע"ש).</p>	<p>ד"ה רבי ע"ש).</p>
<p>פירושו. יום ה"ס ז"א ולילה ה"ס הנוקבא. ומשורשם, נבחן ז"א שכולו מקו ימין, והנוקבא נבחנת כולה מקו שמאל. ונודע שכו שמאל ה"ס חכמה בלי חסדים, שאינה יכולה להאיר, בלי התכללות מחסדים, ועל כן נבחן אז לחשך. גם נתבאר לעיל (ב"א דף רצ"ד ד"ה רבי) שכו שמאל הוא במחלוקת עם סו הימין, ואינו רוצה בשום פנים להכלל מחסדים, עד שבא קו אמצעי שה"ס קומת החסדים היוצאת על מסך דחירק הממעט לכו שמאל, ואז הוא מכריע ביני ס. (דפ"י דף קמ"א ע"ב * קמ"ב ע"א)</p>		<p>שכן</p>

מזקן כתיב, ולא ^א מזקנו, אלא מזקן, מזקן דיצחק, מההוא סטרא כבדו. לא יוכל לראות, לאסתכלא כדקא חזי, אבל לא כהו. אבל יצחק, כהו ודאי מכל וכל, ואתעביד כחשך, דהא כדין אתאחיד ביה לילה, ואתקיים ולחשך קרא לילה. קכב) * ויקרא את עשו בנו הגדול, דאתכלל מסטריה דדינא נ קשיא בויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי. רבי אלעזר פתח ואמר, נ אשרי אדם עוז לו בך וגו', זכאה ב"נ, י דאתתקף ביה בקב"ה יישוי תוקפיה ביה.

קכג) יכול כחנניה מישאל ועזריה, דאתתקפו ואמרו, ה הן איתי אלהנא די אנחנא פלחין, יכול ד לשזבותנא מגו אתון נורא יקידתא ומן ידך מלכא ישזיב. ת"ת, דאי לא ישזיב, ולא ה אתקיים עלייהו קב"ה, אשתכח ו שמיה דקב"ה, דלא יתקדש בעינייהו דכלא, כמה דאמרו. אלא, כיון דידעו דלא אמרו כדקא יאות, אהדרו ואמרו, ויהן לא ידיע להוי לך מלכא וגו'. בין ישזיב בין לא ישזיב ידיע להוי לך מלכא וגו'. ו ותנינן דמדה ה אודע להו יחזקאל, ושמעו וקבילו מניה, דקב"ה לא ה אתקיים עלייהו, בגין דיקבלון אגרא. וכדין אהדרו ואמרו, והן לא ידיע להוי לך מלכא וגו'.

קכד) אלא לא יתתקף ב"נ, דיימא קב"ה י ישזבינני, או איהו עביד לי כך יא וכך, אבל ישוי תוקפיה ביה בקב"ה, דיסייע ליה, י כד איהו י אשתדל

מסורת הזהר

א) ויקרא את עשו, ח"ב קסח: ב) ויאמר הנה נא זקנתי, (בראשית כ"ו). ג) אשרי אדם, (חזקוני ס"ד). לך דף ק"ט ציון ב"י. ד) דאתתקף ביה בקב"ה, ח"ב כב. קסו. ה) הן איתי, (דניאל ג'). ו) והן לא ידיע, (דניאל ג'). חלופי גרסאות: א) נ"א מוקנתו. ב) נ"א מוסיף חשך וכלא כדקא יאות אתעביד חשך רחא (אה"ל). ג) נ"א קשייא. ד) נ"א לשיזבותא וגו'. ה) נ"א יתקיים. ו) נ"א שמא. ז) נ"א וחני. ח) נ"א אודע ליה ליחזקאל. ט) נ"א יתקיים. י) נ"א ישזבינני. יא) נ"א ישזבינני (ר"ז). יב) נ"א ליג וכך. יג) נ"א ליג כראיהו אשתדל. יד) נ"א משתדל (אה"ל).

מאמר ויקרא—לא ידעתי יום מותי

שכן הוא, כמו שאמרתי. שהרי כבדו כתוב ולא כהו כמו ביצחק מזקן כתוב, ולא מזקנו. אלא מזקן פירושו מזקן של יצחק, להיותו כלול הן מאברהם והן מיצחק, ולכן מאותו הצד של יצחק, כבדו עיניו. לא יוכל לראות היינו לראות כראוי אבל לא כהו עיניו לגמרי. אבל יצחק, ודאי שכהו עיניו מכל וכל, ונעשה חשך, כי אז נאחו בו לילה, שהיא הנקבא. ונתקיים ולחשך קרא לילה. כמו שנתבאר זה לעיל בדיבור הסמוך ע"ש.

מאמר ויקרא—לא ידעתי יום מותי

קכב) ויקרא את עשו וגו': היינו שנכלל מדין הקשה שהוא בחינת עשו, ועל כן קרא את עשו. ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי. ר' אלעזר פתח ואמר אשרי אדם עוז לו בך וגו'. אשרי האדם שמתחזק בהסב"ה, ושם מבטחו בו.

קכג) יכול כחנניה וכו': אפשר לפרש את (דפ"י דף קמ"ב ע"א)

ותנינן דמלה וכו': ולמדנו שדבריה הודיע להם יחזקאל, ושמעו והאמינו לו, אשר הסב"ה לא יתיחד עליהם, ולא יצילם, ואמר להם זאת, כדי שימטרו נפשם ויקבלו שכר. ואז חזרו ואמרו, והן לא ידיע להוי לך וגו' לא נסגוד. (סכד) אלא לא יתתקף וכו': אלא לא יבטח אדם ויאמר, הסב"ה יצילנו, או הסב"ה יעשה

באינון פקודין דאורייתא, ולמיהך בארח קשוט, דכיון דאתי ב"נ לאתדכאה, מסייעין ליה ודאי, ובדא יתתקף ביה בקב"ה דאיהו יסייע ליה, ויתתקף ביה, דלא ישוי תוקפיה באחרא, ובג"כ עוז לו בך. מסלות בלבבם, דיעביד לביה כדקא יאות, בלא הרהורא אחרא, אלא כהאי מסלה, דאיהי מתיישבא, לאעברא בכל אתר דאצטריך, הכי נמי.

קכה) ד"א אשרי אדם עוז לו בך, עז: כד"א א י"י עז לעמו יתן, בגין דאצטריך ליה לב"נ, דיתעסק ב באורייתא ה לשמיה דקב"ה, דכל מאן דאתעסק באורייתא, ולא אשתדל לשמה, טב ליה דלא ו אתברי. מסלות בלבבם, מאי מסלות ה בלבבם, כד"א ג סולו לרוכב בערבות ביה שמו. ט דא היא אורייתא, דאיהו אשתדל י בה, לארמא ליה לקב"ה, ולמעבד ליה חטיבא בעלמא.

קכו) ת"ח, יעקב כל עובדיו הוו לשמא דקב"ה, ובגין כך, קב"ה הוה עמיה תדיר, דלא אעדי ה מניה שכינתא, דהא בשעתא דקרא ליה יצחק, לעשו בריה, יעקב לא הוה תמן, ושכינתא אודעת י ליה לרבקה, ורבקה אודעת י ליה ליעקב. קכז) רבי יוסי אמר, תא חזי, יד אי ח"ו בההוא זמנא יתברך עשו, לא

מסורת הזהר

(א) ה' עז לעמו יתן, (תהלים כ"ט) ח"א רמ. ח"ב נח. צד. רלה. ח"ג יג. ב) אורייתא, הקסה"ו דף קמ"ד ציון ג"י ג) סולו לרוכב, (תהלים ס"ח) ח"ב קסה. ד) ורבקה—ליעקב, ח"ג צט: חלוסי גרסאות: א נ"א ל"ג ולמיהך בארח קשוט. ב נ"א דכד אתי. ג נ"א לבא. ד נ"א דאיצטריך. ה נ"א לשמא. ו נ"א דיתעסק. ז נ"א יתברי. ח נ"א ל"ג בלבבם. ט נ"א דהא. ונ"א דהתיא. ול"ג התיא (אה"ל). י נ"א ביה. יא נ"א מיניה. יב נ"א ליה. יג נ"א ל"ג ליה. יד נ"א ל"ג אי.

ויקרא—לא ירעתי יום סוחי

הסולם

סאמר

מהו מסלות בלבבם, הוא כמו שאתה אומר, סולו לרוכב בערבות ביה שמו. שפירושו לרומם לרוכב בערבות. וכן מסלות בלבבם, פירושו שאותה התורה שהוא עוסק בה, תהיה כוננו לרומם את הקב"ה, ולעשותו מכובד וחשוב בעולם. כלומר, שהכתוב משמיענו פירושו של תורה לשמה, שהוא מסלות בלבבם. דהיינו, שיכוון בלבו, שבעסק תורתו ימשיך שפע הדעת לו ולכל העולם, כדי ששמו של הקב"ה יתגדל בעולם, כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' וגו', ואז יקוים, והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'.

קכו) ת"ח יעקב וכו': בוא וראה, יעקב, כל מעשיו היו לשם הקב"ה, ומשום זה היה הקב"ה עמו תמיד, שלא סרה ממנו השכינה. כי בשעה שקרא יצחק לעשו בנו, לא היה שם יעקב, והשכינה הודיעה לרבקה, ורבקה הודיעה ליעקב.

קכז) רבי יוסי אמר וכו': ר"א בוא וראה, אם

יעשה לי כך וכך, אלא ישים מבטחו בהקב"ה שיעזור לו כמו שצריך, כאשר ישתדל במצות התורה, וישתדל ללכת בדרך האמת, וכיון שאדם בא לטהר עוזרים אותו בודאי, ובוה יבטח בהקב"ה, שהוא יעזור אותו, ויבטח בו ולא ישים מבטחו באחר זולתו ועל זה כתוב, עוז לו בך. מסלות בלבבם: פירושו, שיעשה את לבו כראוי שלא יבא בו הרהור זר אלא כאותה מסילה המתוסנת לעבור בה, לכל מקום שצריכים, הן לימין והן לשמאל, וכן יהיה לבו, כלומר, שבין אם הקב"ה יעשה עמו טובה או להיפך, יהיה לבו מוכן ומתוקן, שלא יהרהר אחר הקב"ה בשום פנים שבעולם.

קכה) ד"א אשרי אדם עוז לו בך, עז, הוא כמו שאתה אומר ה' עז לעמו יתן. שפירושו תורה. ועז לו בך, פירושו, שהאדם צריך לעסוק בתורה לשמו של הקב"ה. דהיינו השכינה שנקראת שם. כי כל מי שעוסק בתורה ואינו משתדל לשמה, טוב לו שלא היה נברא. מסלות בלבבם, (דפו"י דף קס"ב ע"א)

ישלוט יעקב לעלמין. אלא מעם קב"ה הוה, וכלא באתריה אתא, כדקא חזי.
 * תא חזי, * ורבקה אוהבת את יעקב כתיב, והא אתמר. ובג"כ, שדרת בגיניה
 דייעקב, * הנה שמעתי את אביך * מדבר אל עשו אחיך לאמר.
 קכח) * ועתה בני שמע בקולי וגו'. בההוא * זמנא, ערב פסח הוה, ובעי
 יצר הרע לאתבערא ולשלטאה סיהרא. רזא * דמהימנותא. וע"ד עבדת תרי
 תבשילין.

קכט) * רבי יהודה אמר, רמז הכא, דומינן בנוי דייעקב, לקרבא * שני
 שעירים, חד ליי, וחד לעזאזל ביומא דכפורי. * ובג"כ, קריבת שני * גדיי
 עזים, חד בגין דרגא דדעילא, וחד בגין לכפייא דרגיה דעשו, * דקא ישלוט
 עליה דייעקב, וע"ד שני גדיי עזים, ומתרוייהו טעים יצחק * ואכיל.

מסורת הזהר

(א) ורבקה אוהבת, (בראשית כ"ה) (ב) הנה שמעתי, (בראשית כ"ז). (ג) ועתה בני, (בראשית כ"ז). (ד) שני
 שעירים חד לה' וחד לעזאזל, ח"א קלת, ח"ב קסה. ח"ג כת. סכו. צ. קא: רמח. ה) ובג"כ קריבת—חד
 בנין—וחד בנין כו, ח"א קלת, קלט: קמה.

חלוסי גרסאות: א * נ"א ות"ח. כ * נ"א מדבר וגו' * נ"א זימנא. ד * נ"א מוסיף ותאמר לו אמו עלי קללתך בני א"ר
 יהודה [אבא אה"ל] אמרה ליה אמיה ארם חב אמיה אתלטייא כד"א ארורה האדמה [בעבורך] ובג"כ
 אמרה [אתמר אה"ל] עלי קללתך בני רבי יהודה (הרמ"ק). ה * נ"א שעירים. ו * נ"א ולא. ז * נ"א ואכל.

ויקרא—לא ידעתי יום מותי

הסולם

מאמר

הוא רב. כי בימין נמצאים שניהם בקדושה והם
 סוד פסח וחגיגה הנקרבים בפסח שהוא סוד קו
 הימין. שאפילו הארת השמאל שה"ס פסח הוא
 ג"כ בקדושה. אבל בשמאל רק החסדים שבימין
 הם בקדושה. אבל הארת השמאל הוא ניתן
 לס"א, שבזה מכניעים את הס"א, וה"ס ב'
 השעירים חטאת ועזאזל, שביום הכפורים, אשר
 רק החסדים שבימין, שה"ס שעיר החטאת הוא
 בקדושה, אבל הארת השמאל אינו בקדושה
 שהוא השעיר לעזאזל.

וזהו השלוגתא של ר' יוסי ורבי יהודה.
 רבי יוסי אמר, שאלו ב' גדיי עזים שעשתה
 רבקה, הם היו בבחינת ב' תבשילים ימין ושמאל
 שבקו ימין, וז"ש בההוא זמנא ערב פסח הוה,
 שאז מתקנים את הב' תבשילים ימין ושמאל
 שניהם בקדושה, אחד, ובעי יצה"ר לאתבערא
 מעולם, שהוא בכח הארת החכמה שבשמאל
 שהוא כנגד קרבן פסח, כי הארת החכמה מכלה
 ומשבת הס"א מן העולם. ואחד ולשלטאה
 סיהרא רזא דמהימנותא, שהוא בכח הארת
 החסדים שבימין, שהוא כנגד קרבן חגיגה,
 שאחר שהשכינה, שנקראת לבנה, ואמונה, משגת
 החסדים מימין, יש לה כח לשלוט בעולם. ורבי
 יהודה

חס ושלום, היה עשו מתברך באותו זמן, לא
 היה שולט עוד יעקב לעולם. והיה נשאר ח"ו תמיד
 בגלות, אלא מעם הקב"ה היה שיתברך יעקב,
 והכל על מקומו בא כראוי. בוא וראה, ורבקה
 אוהבת את יעקב כתוב, והוא נתבאר, ועל כן
 שלחה אחר יעקב ואמרה לו, הנה שמעתי וגו'.
 קכח) ועתה בני שמע בכולי, וגו': אותו זמן
 ערב פסח היה, ויצר הרע היה צריך להתבער
 מן העולם, והלבנה היתה צריכה לשלוט, שהיא
 סוד האמונה, דהיינו הנוקבא, ועל כן עשתה שני
 תבשילים. רבי יהודה אמר, מרמז כאן, שבניו
 של יעקב עתידים להקריב ביום הכפורים שני
 שעירים, אחד לה' ואחד לעזאזל, ועל כן הקריבה
 רבקה שני גדיי עזים, אחד בשביל המדרגה
 של מעלה, ואחד בשביל להכניע מדרגת עשו,
 שלא ישלוט על יעקב, ועל כן, היו שני גדיי
 עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל.

פירוש. כי שלמות המוחין הם התכללות
 הימין והשמאל על ידי קו אמצעי (כגיל דף נ"ב ד"ה
 פירוש) שאז החסדים שבימין כלולים מהארת החכמה
 שבשמאל. והארת החכמה שבשמאל כלולה מן
 החסדים שבימין, וה"ס ב' תבשילים, חכמה
 וחסדים, וההפך בין ב' שבימין לב' שבשמאל,
 (דמויי דף קמ"ב ע"א * קמ"ב ע"ב)

תולדות

קל) איבא לו יין וישת, ויבא לו יין, רמז א) א רמז, ב מאתר רחיק קריב
 ג ליה. ג רבי אלעזר אמר, רמז, מההוא יין זכך ד חדו אשתכח ביה, ה בגין
 חדתא ליה ליצחק, דבעי ו חדוה, כדקא בעיין ו חדוה, לחדתא סטרא
 ט דליואי, ועל דא ויבא לו יין וישת.

קלא) ג ותקח רבקה את בגדי עשו ט וגו', י אלין אינון לבושין י דרווח עשו
 מנמרוד, יא ואלין הו לבושי יקר, יכ דהוו מן אדם הראשון, ואתו
 לידא דנמרוד, יג ובהו הוה יד צד צידה, נמרוד, דכתיב ו הוא היה גבור ציד

דרך אמת

א) ויבא לו יין וישת, (בראשית כ"ז) ח"ג ק. קפט.
 ב) ס"י תרי תנועי, בלק קפ"ט א.
 ג) ויבא לו יין וישת, (בראשית כ"ז) ח"ג ק. קפט.
 ד) דררווח עשו מנמרוד, ח"ב לט. ת"ז תקי נ"ט דף צג. ה) לבושי
 יקר, ח"א ב. עג: רכז: ח"ב לט: רכט: ח"ג רסא. ת"ז תקי נ"ט צג. ו) לבושי יקר דהוו מן אדה"ר,
 ח"א עג: רכז: ח"ב לט: רת: רכת: ת"ז תקי נ"ט צג. ז) הוא היה גבור ציד, (בראשית י"ז) ח"א עג: קלט
 חלוסי גרסאות: א) ב"א ל"ג רמיו. ב) ב"א מוסיף ליה מההוא אתר דעשו. ג) ב"א אמר ר"א (ד"א). ד) ב"א חד (ד"ק)
 ה) ב"א ל"ג בגין. ו) ב"א חדוה. ז) ב"א חדוה. ח) ב"א חדוה. ט) ב"א דליה. י) ב"א דלגואי
 דליה. ט) ב"א מוסיף בנה הגדול החמורות אשר אתה בבית וגו'. י) ב"א מן אלין עד ואלין ליג (אה"ל). יא) ב"א ואלין
 יכ) ב"א הוה. יג) ב"א ובההוא. יד) ב"א נמרוד צד צידא.

ויקרא—לא ידעתי יום מותי

הסולם

סאמר

המשמח אלקים ואנשים, (כנ"ל פרשת נח דף פ"ד
 ד"ה פירוש ע"ש) וקו אמצעי מכונה רחוק להיותו
 הנושא למסך דחירק המוציא קומת ו"ק והוא
 רחוק מג"ר. (כנ"ל וירא דף ס"ז ד"ה וזה אמרו ע"ש)
 וז"ש רמז רמיו מאתר רחיק קריב ליה, דהיינו
 שהביא היין, אחר יציאת קו אמצעי על מסך
 דחירק, הנבחן למקום רחוק, שאז נתתקן על ידו
 ליין המשמח אלקים ואנשים, ואין פחד מאחיות
 הדינים. ומה שמכנה אותו בשם מקום, הוא
 משום, שג' נקודות חולם שורק חירק מכונים
 תלת דוכתי (לעיל ב"א דף י"ט אות י"ב).

רבי אלעזר וכו': רא"א, הוא רמז, שהביא לו
 מאותו היין ששמחה שלמה נמצא בו, דהיינו
 יין המשמח אלקים ואנשים כנ"ל בדבור הסמוך ע"ש, כדי לשמח
 את יצחק, שהוא צריך שמחה כמו שצריכים שמחה
 לשמח את הצד של הלויים, דהיינו הצד שמאל, כי
 להיות הדינים נאחזים בצד שמאל ע"כ שורה בו עצב, וצריכים
 לשמח כל הנמשכים ממנו, שהם הלויים וכן יצחק, ועל כן
 ויבא לו יין וישת.

מאמר בגדי עשו החמורות

קלא) ותקח רבקה את לבגדי וגו': אלו הם
 הלבושים שעשו הרויחם מנמרוד.
 ואלו היו לבושי יקר מן אדם הראשון ובאו לידו
 של

יהודה אמר שאלו ב' גדיי עזים שעשתה רבקה
 היו בבחינת ימין ושמאל שבקו שמאל, וז"ש,
 רמז הכא דומינין בנוי דיעקב וכו' חד לה'
 וחד לעזאזל כיומא דכפורי, דהיינו ימין
 ושמאל שבשמאל, שהשמאל נשלח לס"א, לעזאזל.
 ובוה מכניעים אותה, וז"ש, חד בנין דרנא
 דלעילא, דהיינו להמשיך החסדים של מעלה
 שבכינה, שהוא כנגד השעיר לחטאת. וחד
 בנין לכפויא דרניה דעשו, דלא ישלוט עליה
 דיעקב דהיינו כנגד השעיר לעזאזל, שהוא
 להכניע הס"א. אבל עם כל זה לא היה הארת
 השמאל שבכאן נשלח לס"א כמו העזאזל, אלא
 ומתרוייהו טעים יצחק, דהיינו אפילו מהגדי
 עזים של הארת השמאל, והוא מטעם שקדושת
 יצחק שגבה מאד, והחזיר גם השמאל שבשמאל
 למדרגת הקדושה.

קל) ויבא לו יין וישת: כתוב, ויבא לו יין,
 ולא, ויגש לו יין, רמז מרמז בזה, שממקום
 רחוק הגיש לו היין. פירוש הארת השמאל
 מכונה יין, ומטעם הכרעת קו אמצעי, כשהארתו
 נמשך ממעלה למטה נבחן ליין המשכר. שממנו
 נמשכים כל הדינים. אלא אחר יציאת קו האמצעי
 המיוחד ימין ושמאל זה בזה, אז נבחן ליין
 (דפו"י דף קמ"ב ע"ב)

לפני י"י וגו', ועשו נפק חקלא, ואגח ביה קרבא בנמרוד, וקטל ליה, ה' ונסב
 ב' אלין לבושין מניה, הה"ד * ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ואוקמוה, כתיב
 הכא והוא עיף, וכתיב התם ב' כי עיפה נפשי להורגים.

קלב) ועשו הוה סליק לון לאינן לבושין, לגבה דרבקה, ג' ג' ובהו הוה
 נפיק וצד ד' צידה, וההוא יומא לא נטל לון, ונפק חקלא, ואתעכב תמן. וכד
 הוה לביש לון עשו, לא הוה סלקין ריחין כלל, ה' כיון ד' דלביש לון יעקב, כדין
 ה' תבת אבדה לאתרה, וסליקו ריחין, ז' בגין י' דשופריה דיעקב, (ה' שופריה
 דאדם הוה. ובג"כ אהדרו בההיא שעתא לאתרייהו, וסליקו ריחין.

קלג) אמר רבי יוסי, שופריה דיעקב ה' דאיהו ז'ט שופריה דאדם י' איך
 אפשר, והא תנינן, יא' תפוח עקבו יב' דאדם הראשון, מכהה גלגל חמה, יג' ואי
 תימא דכך הוה יעקב. א"ל רבי אלעזר, ודאי הכי הוה, בקדמיתא עד לא חב
 אדם הראשון, ה"א הוה יכלין כל בריין לאסתכלא בשופריה, כיון דחטא, אשתני
 שופריה, יד' ונתמאך רומיה, (כ' ואתעביד בר מאה אמיין. ות"ח, שופריה דאדם

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) לא קאמר בעין שופריה אלא שופריה היינו דלתגלגל (בראשית כ"ה). (ב) כי עיפה, (ירמיה ד').
 ביה כדליתא כתיקונים לו. (כ) כראשית ל"ג ב. (ג) ובהו-צד, ח"א עגו ד' דלביש לון יעקב—
 סליכו ריחין, ח"ב לטו ז"ח שה"ש ס"ה טא שמד. (ה) תבת אבדה לאתרה, ז"ח שה"ש ס"ה טא שמד.
 (ו) דשופריה דיעקב שופריה דאדם, ח"א לה: רכב: ז"ח שה"ש ס"ה טא שמה. (ז) שופריה דאדם,
 ח"א לה: קכא: רכב: ח"ג פגו: ח) לא הוה יכלין—לאסתכלא, ח"ג פגו ט' ואתעביד בר מאה, ב"ב דף
 קפ"ב ציון א'.

חלופי גרסאות: א' ב"א ונסיב. ב' ב"א אינון. ג' ב"א ובההוא. ד' ב"א צידא. ה' ב"א ל"ג כיון דלביש לון יעקב. ו' ב"א
 חב לבושיה לאתריה. ז' ב"א ל"ג מן בגין עד אמר. ח' ב"א הוא. וי"א הוה. וי"א דהוה (אה"ל). ט' ב"א
 שופרא (אה"ל). י' ב"א ל"ג איך אפשר. וי"א היך (אה"ל). יא' ב"א דתפוח (אה"ל). יב' ב"א של אדם. יג' ב"א אי. יד' ב"א ונתמך.

סאמר

הסולם

בגדי עשו החסודות

של נמרוד, ובהם היה נמרוד צד ציד. שכתוב
 בו, הוא היה גבור ציד לפני ה' וגו' כי בשעה
 שלבש אותם היו מתקבצים לו כל בהמות חיות
 ועופות ונופלים לפניו. כמ"ש בב"ר.

וכד הוה לביש וכו': וכשלבשם עשו לא היו
 מעלים ריח כלל, אלא כשלבשם יעקב אז
 חזרה האבדה למקומה, שחזרו לבחינת אדם הראשון,
 כי יפיו של יעקב, יפיו של אדם הראשון היה,
 ועל כן חזרו באותה שעה למקומם והעלו ריחות.
 קלג) אמר רבי יוסי וכו': אר"י: אתה אומר,
 שיפיו של יעקב, היא יפיו של אדם
 הראשון, איך אפשר זה, והרי למדנו, תפוח
 עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה, וכי
 תאמר שגם יעקב היה כך.

א"ל רבי אלעזר וכו': והשיב לו ר"א, ודאי
 שכך היה בתחילה, מטרם שחטא אדם
 הראשון, ששום בריה לא יכלה אז להסתכל

ועשו נפק לחקלא וכו': ועשו יצא השדה ועשה
 עמו מלחמה, עם נמרוד, והרגו, ולקח אלו
 הלבושים ממנו. וז"ש, ויבא עשו מן השדה והוא
 עיף, ובארוה, כתוב כאן, והוא עיף, וכתוב שם,
 כי עיפה נפשי להורגים, ולמדים גזרה שוה מה
 עיף הנאמר שם הוא רציחה, אף עיף הנאמר
 כאן הוא רציחה, כי רצח את נמרוד.

קלב) ועשו הוה סליכו וכו': ועשו היה מסתיר
 אותם הלבושים אצל רבקה, ובהם

היה יוצא וצד ציד, ואותו היום ששלחו יצחק כדי
 שיקבל הברכות, לא לקח אותם, ויצא השדה ועל
 כן התאחר שם. פירושו, כי מאחר שלא התלבש

(דפו"י דף קפ"ב ע"ב)

ביסיו

הראשון, רזא איהו, דמהימנותא עלאה תליא בההוא שופרא, ובג"כ, * ויהי נעם יי' אלהינו עלינו. וכתיב ב לחזות בנועם יי', ודא הוא שופריה דיעקב ודאי, וכלא רזא עלאה איהו.

קלד) ג וירח את ריח בגדיו ויברכהו. ת"ח, וירח את ריח כ"ד הבגדים לא כתיב, אלא ג ריח בגדיו, כד"א ה עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה. ד ד"א וירח את ריח בגדיו ויברכהו. י דכיון דאלביש לון ה יעקב, סליקו ריחין ו בההיא שעתא, ז ועד ז דלא ארח ה ריחין ט דלבושיה, לא ברכיה, דהא כדן י ידע י' דאתחזי הוא י' לאתברכא, דאי לא י' אתחזי לאתברכא, לא סליקו כל הני ריחין י' קדישין בהדיה, הה"ד וירח את ריח בגדיו ויברכהו. קלה) ה ויאמר ראה ריח בני ט כריח שדה אשר ברכו יי'. ויאמר: מלה סתים הוא. אית דאמרי טו שכינתא הוה, ואית דאמרי יצחק הוה. כריח י" שדה

מסורת הוהר

א) ויהי נעם, (תהלים צ"ז) ח"א קצו: ח"ב לא: ז"ח רות ט"ב סד שכט, ע"ה טא שמה, טב שכג. ב) לחזות בנועם, (תהלים כ"ז) ח"א רית, ר"ט. ח"ב יא. נו: טג. רכט: רמה, ח"ג קעא: קפכו. ג) וירח את ריח, (בראשית כ"ז), ח"א רכו: ח"ב לט: רח: ח"ג ק. ז"ח שה"ש ס"ה טא שכט. ד) הבגדים—אלא בגדיו, ח"א רכו: ח"ב לט. ז"ח שה"ש ס"ה טא שמה. ה) עוטה אור, (תהלים ק"ד) ת"ז תקי י"ט לט. ז"ח רות ע"ז טא שמה, ב"א דף ר"ט ציון ג'. ו) דכיון—לון יעקב, לעיל דף ג"ו ציון ד'. ז) עד דלא ארח—לא ברכיה, ח"א רכו: ז"ח שה"ש ס"ה טא שלא. ח) ויאמר ראה, (בראשית כ"ז) ח"א רכו: ח"ב לט. קכו: ח"ג פד. ט) כריח שדה, ז"ח שה"ש ס"ה טא שמה, ב"א דף של"ג ציון ב' ושי"ג. י) ויאמר מלה סתים הוא, וירא דף ט"ה ציון א'. יא) שדה, ח"א לו. קככו: קכו: קכט. רכו: רנה. רמט: ח"ב לט. רית. ח"ג פד. ז"ח שה"ש ס"ה טא שמה, רות ט"ה טג שלו.

חלופי גרסאות: א ג"א תליא, כ ג"א בגדים. ג ג"א מוסיף את ריח. ד ג"א דא הוא. ו ג"א מוסיף ד"א דא הוא (אה"ל). ה ג"א ל"ג יעקב, ו ג"א בההוא. ז ג"א דארה. ח ג"א ריחא. ט ג"א דלבישין. י ג"א מוסיף לא ידע. יא ג"א דחוי. יב ג"א לברכא. יג ג"א חזי. יד ג"א ל"ג קדישין. טו ג"א דשכינתא הוה.

סאמר

ביפיו, אבל אחר שחטא, נשתנה יפיו, ונתמעט קומתו, ונעשה בקומת מאה אמה. אבל מקודם החטא היתה קומתו מן הארץ עד לרקיע. ויפיו של יעקב היה כיופיו של אדם הראשון שלאחר החטא ובוא וראה יפיו של אדם הראשון, הוא סוד, שאמונה העליונה שהיא בינה, תלויה באותו יופי, כלומר שזכה באור הבינה, ומשם השיג היופי, וע"כ אומר הכתוב, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו. כי אור הבינה מכונה נועם, וכתוב לחזות בנועם ה'. וזה הוא יפיו של יעקב ודאי, דהיינו שגם הוא זכה לאור הבינה כאדם הראשון. והכל הוא סוד עליון.

קלד) וירח את ריח בגדיו ויברכהו: בוא וראה וירח את ריח הבגדים לא כתוב, אלא ריח בגדיו, והוא כמו שאתה אומר, עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה. פירוש. מקרא זה נאמר על ז"א. (כנ"ל לך ק"ו ד"ה בעי ע"ש) (דפו"י דף קמ"ב ע"ב)

הסופרים

בגדי עשו המסודות שה"ס קו אמצעי, והוא מגביל את הארת החכמה שתאיר בסוד ריח, דהיינו ממתה למעלה (כנ"ל בנח דף פ"ג ד"ה דהא) וע"כ אומר הכתוב ריח בגדיו דהיינו אחר שלבשם יעקב, שהוא קו אמצעי, אבל מטרים שלבשם לא העלו ריח. ד"א וירח את ריח וגו': כיון שלבשם יעקב העלו ריחות באותה שעה. וכל עוד שיצחק לא הריח את ריח הלבושים לא ברכו, כי אז, כשהעלו ריח, ידע שהוא ראוי להתברך, כי אם לא היה ראוי להתברך לא עלו כל אלו ריחות הקדושים עמו, וזהו שכתוב, וירח את ריח בגדיו ויברכהו.

קלה) ויאמר ראה ריח וגו': ויאמר, היא מלה סתומה, שאינו ידוע מי הוא האומר, יש אומרים שהשכינה היתה האומר. ויש אומרים שיצחק היה האומר. כריח שדה אשר ברכו ה' שואל

תולדות

נט

אשר ברכו יי, ^ה מאן שדה, * דא שדה דתפוחים. שדה דאבהן עלאין ^ב סמיכו ליה ^ג ומתקנין ליה.

קלו) ^ד ויתן לך האלהים מטל ^ה השמים ^ו ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש. אמר רבי אבא האי קרא אוקמוה, ^ז אבל ית"ח. ^ח שיר המעלות אל יי בצרתה לי קראתי ויענני. כמה שירין ותושבחן, אמר דוד מלכא קמי ^ט קב"ה, וכלא בגין ^י לאתקנא דרגיה, ^{יא} ולמעבד ליה שמא, כד"א ^{יב} ויעש דוד שם, ושירתא דא ^{יג} אמר כד ^{יד} חמא עובדא דא ^{יז} ליעקב.

קלו) רבי אלעזר אמר, יעקב אמר שירתא ^{יח} דא, ^{יט} בשעתא דאמר ליה אבוי, ^כ גשה נא ואמשך בני ^{כא} האתה זה בני עשו אם לא, ^{כב} כדין ^{כג} הוה ^{כד} יעקב בעאקו סגי, דדחיל דאבוי ידע ליה, ^{כה} ואשתמודע קמיה. מה כתיב ^{כו} ולא הכירו כי היו ידיו עשו אחיו שעירות ^{כז} ויברכהו. כדין אמר, ^{כח} אל יי בצרתה לי קראתי ויענני.

קלח) ^{כט} יי הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה, דא ^ל הוה

מסורת הזתר

א) דא שדה תפוחים, ח"א רכה: רמט, ח"ג סד. ז"ח רות ס"ה טג שלו. ב) ויתן לך, הקסה"ו דף קצ"ו ציון א' ח"ב מ. ח"ג רצב, ז"ח תשא מ"ה טא שנא. ג) ומשמני הארץ, ח"ג ע. ועיי' בציון הקודם. ד) שיר המעלות, (תהלים ק"כ) ח"א קמג, ה) ויעש דוד, (שמואל ב' ח') וירא דף ק"ל ציון ו"ז (ג' גשה, (בראשית כ"ז). ז) האתה זה בני, ח"א קסו. ח) ולא הכירו, (בראשית כ"ז). ט) אל ה' בצרתה, לעיל ציון ז' י' ה' הצילה, (תהלים ק"כ).

חלופי גרסאות: א) נ"א ל"ג מאן שדה. ב) נ"א חמירי. ונ"א חמירו. ונ"א סמכין. ג) נ"א ומתקנין. ד) נ"א השמים וגוי. ט) נ"א פתח ר' אבא ואמר ול"ג אבל ת"ח. ונ"א מוסיף ת"ח פתח ואמר. ז) נ"א קב"ה ושירתא דא אמר כד חמא ליה ליעקב עובדא דא וכלא (אה"ל). ח) נ"א לאתקנא. ט) נ"א ולעשות לו שם. י) נ"א מוסיף אמר ליה. יא) נ"א מוסיף חמא ליה. יב) נ"א דיעקב. יג) נ"א מוסיף דא עם אבוי. יד) נ"א מוסיף דהא. טו) נ"א בגין ונ"א ל"ג כדין. טז) נ"א דהוה. יז) נ"א ואשתמודע. יח) נ"א ל"ג ויברכהו. יט) נ"א הוה.

בצרתה לי קראתי ויענני

הסולם

וגוי, כמה שירות ותשבחות אמר דוד המלך לפני הקב"ה, והכל כדי לתקן מדרגתו שה"ס הנוקבא ולעשות לו שם, דהיינו להמשיך לה מוחין, כמו שאתה אומר, ויעש דוד שם, ושירה זו אמר, כשראה מעשה זו של יעקב. כלומר כשראה שיעקב נענה וקבל הברכות, אמר שירה זו, בצרתה לי קראתי ויענני, ולולא קבל יעקב הברכות, שה"ס המוחין השלמים לבנין הנוקבא, לא היה דוד יכול לעשות לה שם.

קלו) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, יעקב אמר שירה זו, בשעה שאמר לו אבוי, גשה נא ואמשך בני וגוי, היה אז יעקב בצרה גדולה, שהיה מתירא שאבוי ידע אותו, והיה נכר לפניו מה כתוב, ולא הכירו וגוי, אז אמר אל ה', בצרתה לי קראתי ויענני.

קלח) ה' הצילה נפשי משפת שקר וגוי: זה

הוא

מאמר

שואל, איזה שדה הוא, ואומר, זה הוא שדה של תפוחים, דהיינו הנוקבא הנקראת, חקל תפוחין מדישין הוא שדה, אשר אבות העליונים, שהם חג"ת דו"א, סומכים אותו ומתקנים אותו, פירוש, הנוקבא בעת שמקבלת מחג"ת דו"א, שהם מכוונים שלשה גוונים של התפוח, לבן אדום ירוק, נקראת אז שדה של תפוחים, כי אז היא בהארט החכמה ולהיות הארת החכמה שבה מאירה רק ממטה למעלה, היא מכוונה בשם ריח, כי הריח מקובל ממטה למעלה מן החוטם אל המוחין, ואינו מושפע ממעלה למטה, ונ"ש כריח שדה אשר ברכו ה', דהיינו כהארט החכמה שבהנוקבא המאירה בבחינת ריח.

מאמר בצרתה לי קראתי ויענני

קלו) ויתן לך וכו': אמר ר' אבא מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה שיר המעלות

(דפו"י קמ"ב ע"ב * קמ"ג ע"א)

דרגא, דעשו⁶ שריא ביה, דאיהו שפת שקר. ³ שפת שקר, בשעתא דאייתי ההוא
 יחויא, לווטין על עלמא, ⁷ ובחכימו, ובעקימו, אייתי לווטין, ⁸ דאתלטיא עלמא.
 קלט) ת"ח, בשעתא דאמר יצחק לעשו * וצא השדה וצודה לי צידה,
¹ בה"א, ואוקמוה, ונפק עשו, בגין דיתברך ¹ מיצחא, דקאמר ליה, ² ואברככה
 לפני יי, דאלו אמר ואברככה, ולא יתיר, יאות. כיון דאמר לפני יי, בההיא

מסורת הזהר

(א) וצא השדה, (בראשית כ"ז). ח"ג צט: ב) ואברככה, (בראשית כ"ז).
 חלוסי גרסאות: א) ג"א שרייא, ב) ג"א מהו שפת, ג) ג"א חוייא וגי'א חוייא, ד) ג"א ובהכמה ובחכימו, ה) ג"א דאתלטייא.
 ו ג"א בהא, ז) ג"א מן יצחק.

סאמר

הוא מדרגה שעשו נמצא בה דהיינו הנחש, שהוא שפת שקר, מהו שפת שקר שבמדרגתו, הוא, כי בשעה שהנחש הביא הקללות שנתקלל בהם העולם, דהיינו בהסתה לחטא עצה"ד, במרמה ובעקשות הביא הקללות שנתקלל העולם (כמ"ש לעיל בראשית א' אות תמ"ב ותמ"ג ע"ש)

מאמר הברכות

קלט) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שאמר יצחק לעשו וצא השדה וצודה לי צידה בה', כי היה צריך לומר ציד בלא ה', ובארוה. ויצא עשו לצוד ציד כדי שיתברך מיצחק, שאמר לו ואברככה לפני ה', ואלו אמר ואברככה ולא יותר, היה טוב, כיון שאמר לו לפני ה', באותה שעה נודעו עסא הכבוד של הקב"ה, ואמרה, ומה זה, הרי יצא נחש מאלו הקללות וישאר יעקב בהם.

ובכדי להבין דברים אלו צריכים לבאר תוכן המאמר כולו, ואבארו בדרך הקף בקצור, ויש להבין מה אמה אלו הלבושים דרווח עשו מנמרוד, ומה הפירוש שהנמרודוהן עשו היו צודים חיות עם אלו הלבושים, (כמ"ש באות קל"א. קל"ב) וכן למה לא לקח עמו הלבושים באותו יום (כמ"ש באות קל"ב) ומהו ענין צידה זו האמור בנמרוד ובעשו, ואשר יצחק תלה עליה ברכותיו, ומהו ענין הברכות, שיעקב ועשו חרדו כל כך אליהן, והנה סוד הלבושים, כבר נתבאר היטב בספרי בית שער לכונות (דף ד' ד"ה השורש עש"ה) שבצמצום ב' אחר שעלתה ה"ת לבינה, וקבלה הבינה את הצמצום לתוכה, אז נפרדו ז' מן כל פרצוף ופרצוף, ונעשה מהם ב' כלים מקיפים המכונים לבוש והיכל, שה"ס מקיף חיה ומקיף יחידה, עש"ה, הרי שאותו ז"א הנפרד מכל

הסולם

מדרגה אחר צמצום הב', הוא שנעשה לבחינת לבושים הממשיכים הארת אור החיה, ועליהם רומז הזהר (ח"ב דף ל"ט ע"ב) ומכנה אותם לבושי מלכות, כלומר הנמשכים מעצם המלכות, מטרם שנמתקה בבינה, דהיינו מע"ס דצמצום א', שהוא ז"א שהיה בהמדרגה מקודם צמצום ב', ועתה נבאר סוד הצידה, הנהוג בפנימיות, וכבר ידעת שדצח"מ הגשמיים נמשכים מדצח"מ הרוחניים שבעולמות העליונים, והם ד' מדרגות שבמוחין זה למעלה מזה, ומוחין דו"ק נקראים דומם וצומח, שהם נפש רוח, ומוחין דג"ר נקראים ח'י, שהם כוללים בהמה חיה ועוף, שהם ג' בחינות של מוחין דג"ר, שהאדם ממשיך, המשונות זו מזו, והמשכת אלו המוחין דבעלי חיים הרוחניים שהם ג"ר, מכונה צידה, ויש צידה דקדושה, שעליה נאמר, צידה ברך אברך וגו', ויש צידה דס"א, שעליה נאמר, גבור ציד לפני ה', כמו שנבאר.

וז"ס שאומר על הלבושים (באות קל"ב) ובהו הוה צד צידה, כי ידעת, שכדי להמשיך ג"ר צריכים להוריד ה"ת מנקבי עינים לפה, שאז חוזרים אח"פ דכלים להמדרגה, ונמשכים הג"ר דאורות, והורדה זו נעשה על ידי שמתלבש עצמו בלבושים הנ"ל, שה"ס מקיף חיה מצמצום א', אשר שם נמצאת ה"ת במקומה בפה, וע"כ בכח הארת הלבושים הללו מוריד את ה"ת מנקבי עינים לפה וממשיך הג"ר, שה"ס צידה כנ"ל, הרי שהצידה נעשה על ידי הלבושים, וז"ש בנמרוד (באות קל"א) ובהו הוה צד צידה, וכן באות קל"ב שאומר ובהו הוה נפיק וצד צידה, כי ע"י הארת חיה דצמצום א' שבלבושים, הוא ממשיך הג"ר, כמבואר.

וכבר

(דטו"י דף קפ"ג ע"א)

שעתא, אודעזע ⁶ כרסי יקרא דקביה, אמרה, ומה דיפוק י חויה מאינן לווטין, וישתאר יעקב בהו.

חלופי גרסאות: א גי'א כורסי, וגי'א כרטיה, ב גי'א חוייא, וגי'א חוייא.

מאמר

וכבר ידעת שבעת שממשיך הגי'ר, הוא מחזיר תכף את הגי'ר דגי'ר לשורשם, ותדע שהוא סוד שחיתת הבעל חי, שאור החיים נסתלק ממנה, והוא נהנה רק בהבשר הנשאר אחר השחיטה. שהי'ס וי'ק דגי'ר, המקובל ונשא'ר בהתחתון. וזהו צידה דקדושה, שעליה נאמר, צידה ברך אברך וגו'. מה שאין כן בסי'א, שהם אוכלים אבר מן החי, דהיינו שרוצים להמשיך ולקבל גם את אור החיים של הבעל חי. שהי'ס גי'ר דגי'ר, ועליו נאמר גבור ציד לפני ה', לפני, היינו אור הפנים, שהי'ס גי'ר דגי'ר, שרוצים לצוד ולהמשיך אליהם. שזה היה מעשה נמרוד ועשו.

ועתה נבאר סוד הברכות, ותדע שהוא נתינת כח ושליטה לגמר התקון, שהי'ס תקון המלכות דצמצום א', אם בדרכו של יעקב, שהי'ס צידה דקדושה, או בדרכו של עשו, שהי'ס צידה דסי'א, ולהנציח אותו הדרך לנצחיות. וצריך שתדע שהזווג הגדול המביא את גמר התקון, הוא כולל בתוכו לכל הזווגים והקומות שיצאו בזו אחר זו בכל משך שתא אלפי שני, שערכם על ערך הזווג הזה, הוא ממש, כערך הפרטים על הסכום הכל, שלהם, גם בחינות המיין נוקבין העולים לזווג הכללי הזה, הנה כלל של כל המעשים והיסורים, שהיו בהעולם בזה אחר זה בכל היחידים ובכל הדורות במשך שתא אלפי שני. כמ"ש זה לעיל (בהקדמת הוהר דף ע"ט ד"ה בן איש חי, עש"ה) וז"ש הכתוב, ויתן לך אלקים ממל השמים, שהוא זי'א, ומשמני הארץ היינו הנוקבא, שברכו שיזכה לכל הקומות של זווגי זי'ן בשתא אלפי שני דהיינו שיכללו קך, בזווג הכללי שתזכה אליו בגמר התקון, ורוב דגן ותירוש, היינו שכל המוחין המכונים לחם ויין יתקבצו אליך, יעברוך עמי'ם, היינו שכל מיני העבודות שיעשו כל העמים, יהיו כל אלה בשבילך, שתקבל אותם וישלימו אותך בסוד הזווג הכללי שתזכה על ידיהם בגמר התקון, וישתחוו לך לאומי'ם, היינו כל היסורים שבעולם, יקבלו אז צורות השתחוויות אליך

(דפו"י דף קמ"ג ע"א)

הסולם

ויכללו לך בהמיין נוקבין של הזווג הכללי הזה, הוה גביר לאחיך שהדרך שלך ישאר לנצחיות, והדרך של אחיך יהיה לך למסייע, כמו עבד המסייע לאדונו, וכל מה שקנה עבד קנה רבו, וישתחוו לך בני אמך, היינו היסורים שיכללו בהמין של אחיך, יקבלו צורות השתחוויות אליך, כני'ל, אורריך ארוך, כל מי שיחלוק על דרך שלך יקולל, ומברכיך ברוך, כל מי שיוודה ויקבל את הדרך שלך יהיה מבורך, והיה דעתו של יצחק לברך את עשו בהם, ובהו תבין מ"ש הוהר (לעיל דף נ"ד אות קכ"ז) אי חם ושלום בהוהו זמנא יתברך עשו, רא ישלום יעקב לעלמין, כי כל המעשים טובים של יעקב וכל היסורים שסבל לא היו אז אלא לתועלתו של עשו, דהיינו בכדי שעשו יזכה לזווג הגדול של גמר התקון, ובכדי שדרכו ישאר לנצחיות ח"ו דהיינו דרך הצידה של סי'א כני'ל.

וז"ש כאן הוהר, בשעתא דאמר יצחק לעשו, וצא השדה וצודה לי צידה בה, כי הי'ס עצמות המלכות, דהיינו המלכות דצמצום א', שעליה אמר לו שיצוד אותה, דהיינו שימשיך לה גי'ר, המכונה צידה כני'ל, שזהו נעשה רק בגמר התקון בסוד זווג הכללי כני'ל, וז"ש והאי יומא לא נטיל לון ונפק לחקרא כי מאחר שאמר לו צידה עם ה' דהיינו שימשיך הגי'ר דצמצום א', אי'כ מה הועילו לו הלבושים הללו, שהם מועילים רק לגי'ר דצמצום ב' (כני'ל דף ס' ד"ה וז"ס ע"ש), וז"ש דאלו אמר ואברככה ולא יתיר יאות, כיון דאמר לפני ה' וכו' אודעזע וכו', כי לפני ה', יורה על גי'ר דגי'ר, הנק' אור הפנים כני'ל, שהיא צידה דסי'א, וצידה דנמרוד, שכתוב עליו גבור ציד לפני ה', כני'ל, ולפיכך נודעזע כסא הכבוד אמרה, ומה דיפוק חוייא מאינן לווטין וישתאר יעקב בהו, כי צידה זו, היא סוד הסתת הנחש את חוה לעץ הדעת, שהביא הקלות לעולם, ולא עוד, אלא שישאר גם יעקב בהם, כי הברכות קובעים דרכו של עשו לנצחיות, ויעקב יהיה כסוף לו כעבד לפני רבו כני'ל.

וקללותיו

קמ) בהיא שעתא, אזדמן מיכאל, ואתא קמיה דיעקב, * ושכינתא בהדיה, וידע יצחק, ב וחמא ג לגן עדן, בהדיה דיעקב, וברכיה קמיה, וכד עאל עשו, ד עאל בהדיה ה גיהנם, ועל דא ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאוד, דחשב ב דלא הוה עשו בהווא סטרא, פתח ואמר, ' ואברכהו גם ברוך יהיה.

קמא) בגין כך, אזדמן יעקב, ב בחכמתא ובעקימו דאייתי ברכאן עליה דיעקב, דאיהו כגוונא דאדם ג הראשון, ואתנטלו מההוא ד חויא דאיהו שפת שקר. ה דכמה שקרא אמר, ו וכמה מלי דשקרא עבד, בגין לאטעאה ולאייטאה לווטין על עלמא, בגין כך, אתא יעקב בחכמה, ואטעי. לאבוי, בגין לאייטאה ברכאן ו על עלמא, ולנטלא מניה, מה ה דמנע ט מעלמא, ומדה ו לקבל מדה הוה, י ועד כתיב ו ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו. עליה כתיב, ט ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה. ואשתאר י ביה לדרי דרין, ואתא יעקב ונטיל מניה ברכאן.

קמב) ומן יומי דאדם, אזדמן יעקב, לנטלא מההוא י חויא, כל הני

מסורת הזהר

א) ושכינתא בהדיה, ח"א קלט. קמד. ב) וחמא לניע בהדיה יעקב, ח"ב לט. ח"ג פד. ג) נ"ע, ב"ב דף ה' ציון ג', ודף קי"ד ציון ג'. ד) עאל בהדיה ניהנם, ח"א קמד. ה) ניהנם, לעיל גראשית א' דף נ"ח ציון ג'. ו) ויחרד יצחק, (בראשית כ"ז) ח"א קמד. קפה: ח"ג כ, ק. ז) ואברכהו, (בראשית כ"ז), ח"א קמד. ח"ב לט: ח) ויאהב קללה, (תהלים קט) ח"ב סו. רנב, רסה ט) ארור אתה, (בראשית ג') ב"א דף ר"מ ציון ג', חלופי גרסאות: א ב"א דלאו, ב ב"א בחכמה, ג ב"א ליג הראשון, ד ג"א חוייא, ו ג"א חוייא, ט ב"א דכמא, ו ב"א ליג מן וכמה עד לאטעאה, ז ב"א ליג על עלמא, ח ב"א ממנע, ט ב"א דעלמא, י ב"א לקביל, יא ב"א ואיהו עליה כתיב ול"ג ועיד, וב"א ואיהו עליה כתיב מה יחן לך ומה יוסיף לך וגו' ועד (אה"ל). יב ב"א בה. יג ב"א חוייא.

סאמו	הסולם	הברכות
<p>וקללותיו של עשו תרבענה עליו, ולא תהיה לו שום עצה. ובזה תבין תשובת יצחק לעשו, הן נביר שמתיו לך וגו', כי אחר שקבע את יעקב לאדון, אין לו עוד שום ברכה בעד עשו כנ"ל.</p>	<p>ואין לתמוה, איך רצה יצחק לברך את עשו ולקבוע דרך צידה דס"א לנצחיות חיו. כי שאלה זו שואל הזהר לעיל (דף ל"ג אות ע"ו) ואי תימא איך לא ידע יצחק כל עובדין כישין דעשו וכו' ותירץ שם, שהשכינה רצתה דיתברך יעקב בלא דעתיה ע"ש בהסולם. דהיינו כדי שיצחק ימשיך הברכות השייכים לעשו, דהיינו הגר דגר כנ"ל, שיכללו בתוך דרכו של יעקב, שווס"ה, הקול קול יעקב והידים ידי עשו, ואין להאריך עוד.</p>	<p>קמא) בגין כך אזדמן וכו', משום זה הלך יעקב במרמה ועקשות, והביא ברכות על יעקב שהוא כמו אדם הראשון, ונלקחו מהנחש, שהוא שפת שקר, שהרבה שקר אמר, והרבה דברי שקר עשה, כדי לפתות לאכילת עץ הדעת, ולהביא קללות על העולם. משום זה בא יעקב במרמה והטעה את אביו, כדי לתביא ברכות על העולם, ולקחת מן הנחש מה שמנע מן העולם, דהיינו הברכות שמנע מן העולם, ומדה כנגד מדה היה, ועל זה כתוב ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה, ותרחק ממנו. עליו כתוב, ארור אתה מכל הבהמה וגו' ונשאר בקללה לדורי דורות. ויעקב בא ולקח ממנו הברכות.</p>
<p>קמ) בהדיא שעתא אזדמן וכו': באותה שעה נודמן מיכאל ובא לפני יעקב, ועמו השכינה, ויצחק ידע זאת, וראה את הגן עדן עם יעקב, וברך אותו, וכשנכנס עשו נכנס עמו (דסו"י דף קמ"ג ע"א)</p>	<p>קמב) ומן יומי דאדם וכו', ומימיו של אדם הראשון, נועד יעקב לקחת מאותו הנחש כל</p>	

ברכאן, ואשתאר איהו בלווטין, ולא נפק מנייהו. ודוד אמר ברוח קודשא, * מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים. מה איכפת ליה לההוא ^א חויה בישא, דאייתי לווטין על עלמא, כמה דאמרו, נחש נושך וממית, ולית ליה הנאה מניה.

קמג) לשון רמיה: ^ב דרמי ליה לאדם ולאחתיה, ואייתי בישא עליה, ^ג ועל עלמא. לבתר אתא יעקב, ונטיל מדיליה כל אינון ברכאן. חצי גבור ^ד שנונים, דא עשו ^ה דנטר דבכו ליעקב, על אינון ברכאן, כד"א ^ו וישטום עשו את יעקב על הברכה וגו'.

קמד) ^ז ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, הא מלעילא ומתתא בחבורא חדא. ורוב דגן ותירוש, הא אוקמוה, אבל ^ח כדכתיב ^ט ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. ^י תא חזי, ^{יא} נער הייתי וגו' ^{יב} ואוקמוה, ^{יג} האי קרא שרו של עולם אמרו וכו', ובגין כך אמר ^{יד} ורוב דגן ותירוש.

קמה) ^{טו} יעבדוך ^{טז} עמים בזמנא דשליט שלמה ^{יז} מלכא בירושלם, דכתיב

מסורת הזהר
 דרך אמת
 א) דגן כני' אל הוי"ה והוא בעולם היצירה ושם סוד (תהלים ק"ב). ב) וישטום עשו, אוכיל והוא עולמו דמטטרוין. (בראשית כ"ז) ח"ג ק' ת"ז תקי' ס"ס קיה, ג) ויתן לך, לעיל דף ג"ט ציון ב'. ד) ולא ראיתי, (תהלים ל"ז) ח"א קטב. קעט, תקי"ח קייד טא שא, ת"ז תקי' י"א כו: תקי' ס"ס קא. ה) נער הייתי, (תהלים ל"ז) ח"א רות פ"ה טב שמב ולך דף קמ"ה ציון ב' ויש"ג ו) האי קרא שרו של עולם אומרו, ח"א צה, קטב. ז"ח רות פ"ה טב שמג. ז) יעבדוך עמים, (בראשית כ"ז) ח"א קמג: קטו: חלוסי גרסאות: א) ג"א חוייא. ונ"א חוייא. ב) ג"א רמי. ג) ג"א מוסיף ועל כל (אה"ל). ד) ג"א מוסיף שנונים דא חצי קב"ה גבור דא איש מלחמה שנונים דא עשו (רמ"ק ואה"ל). ה) ג"א דאנוים [ליה]. ו) ג"א מוסיף ח"ה ויתן, ז) ג"א מה כתיב (אה"ל). ח) ג"א ל"ג מן ת"ח עד ואוקמוה. ט) ג"א מוסיף מבקש לחם אוקמוה. יג) ג"א ואוקמה. יב) ג"א אוקמוה נער הייתי וגו' האי (אה"ל). יז) ג"א דעלמא. יא) ג"א מוסיף עמים וישתחוו לך לאומים. יב) ג"א ל"ג מלכא.

סאמר
 הסולם
 הברכות
 כל אלו הברכות, ונשאר הנחש בקללות, ולא יצא מהם לעולם, ודוד אמר ברוח הקודש. מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה וגו', מה הכריח לו לאותו נחש הרע, שהביא קללות על העולם, הוא כמו שאמרו, הנחש נושך וממית ואין לו הנאה ממנו.
 קמג) לשון רמיה, שהנחש רמה את אדם ואשתו, והביא רע עליו ועל העולם. ואחר כך בא יעקב, ולקח משלו את כל אלו הברכות. פירוש, כי הוא היה בחינת אדם הראשון, שהנחש מנע ממנו הברכות, ועתה בא יעקב והחזירם כמקודם לכן, כמטרם החטא דעץ הדעת, ונמצא שמשלו לקח.
 חצי גבור שנונים, זה עשו שנטר שנאה ליעקב על אלו הברכות, כמו שאתה אומר, (דטו"י דף קמ"ג ע"א)
 וישטום עשו את יעקב על הברכה וגו'. קמד) ויתן לך האלפים מטל השמים ומשמני הארץ, היינו מלמעלה ומלמטה שהם זוין, בחיבור אחד, כי השמים הוא ז"א, והארץ היא הנוקבא. ורוב דגן ותירוש, כבר בארוהו, אבל הוא כמו שכתוב, ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם, בוא וראה, נער הייתי וגו', בארוהו, שמקרא זה שרו של העולם אמרו וכו', שהוא המלאך מטטרוין, ועל זה אמר ורוב דגן ותירוש. פירוש מה לחם, האמור שם בשרו של עולם, פירוש, מוחין עליונים המכונים לחם, אף ורוב דגן ותירוש הנאמר כאן פירושו מוחין עליונים המכונים דגן ותירוש דהיינו לחם ויין.
 קמה) יעבדוך עמים, נתקיים בזמן ששלט שלמה המלך בירושלים, שכתוב, וכל מלכי

א וכל מלכי הארץ ונוי^ב מביאים איש מנחתו וגוי^ג וישתחוו לך לאומים, בזמנא דייתי מלכא^ד משיחא, דכתיב^ה וישתחוו לו כל מלכים. א רבי יהודה אמר, כלא בזמנא דייתי מלכא משיחא, כדכתיב וישתחוו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו.

קמו) הוה גביר לאחיך, הוה, ולא אמר היה, או תהיה: אלא דא רזא עלאה דמהימנותא, דאלין אתוון^ב אנון רזי דמהימנותא, ו' ה' לעילא, ג ואיו באמצעיתא, ה' לבתרי. ו' ובגין כך אמר, הוה גביר לאחיך, לשלטאה עלייה, ו' ולרדאה לון, בזמנא דאתא דוד מלכא. רבי יוסי אמר, כלא איהו בזמנא

מסורת הזהר

(א) וכל מלכי (דה"ב טו), (ב) מביאים, (דה"ב טו), (ג) וישתחוו לך לאומים, (בראשית כ"ז), ח"א קמג: קסו: ד) משיח, ח"א כו, פב קיה, רסג, רסו, ח"ב כב, קב, קעב, ח"ג סח, קנג, רג, רמב רמג, רמו רנב, רעה רעה, ת"ז תק' ו' כא, תקי כ"א מח, תקי כ"ב סו, תקי ו' בהשמות קמו, ז"ח לך כ"ה סד שיג, וישב כ"ט סד שג, בלק ג' טב שיט, שה"ט ס"ד טג שמג, רות ס' טד שטו, תק"ח קיג, טא שלח, לעיל ב"א דף ר"ג ציון ב' וש"ג, ה) וישתחוו לו כל מלכים, (תחלים ע"ב) ח"ב נו: ו) ה' לעילאוי באמצעיתא ה' לבתרי, ב"א דף ס"ו ציון ב', חלופי גרסאות: א ב"א ל"ג מן ר"י עד כל גוים, ב ב"א אילין, ונ"א מוסיף אתוון אילין, ג ב"א וי, ד ב"א לבתרי, ה ב"א ולרדאה, ונ"א ולאובדא (אה"ל).

מאמר

מלכי הארץ וגוי^ב מביאים איש מנחתו וגוי^ג וישתחוו לך לאומים, יתקיים בזמן שיבא מלך המשיח, שכתוב וישתחוו לו כל מלכים וגוי^ג, רבי יהודה אמר וכו': ר"י, הכל יהיה בזמן שיבא מלך המשיח, שכתוב, וישתחוו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו.

קמו) הוה גביר לאחיך שואל, למה אומר הכתוב הוה, ואינו אומר היה או תהיה, ומשיב, אלא זה סוד עליון של האמונה, כי אלו האותיות הוה, הן סודות האמונה, ה' למעלה, בינה, ו' באמצע, ת"ת, ה' לבסוף מלכות, ומשום זה אמר, הוה גביר לאחיך, היינו למשול עליהם, וליסרם בכח האותיות הללו, בזמן שיבא דוד המלך.

פירוש, כי נודע שהמלכות מצדה עצמה אינה ראויה למוחין, כי הצמצום רוכב עליה שלא לקבל לתוכה אור ישר, אלא בסוד עלותה והתמתקותה בבינה, היא מרויחה ב' ספירות: בינה, ות"ת, הראויות לקבל לתוכן המוחין הגדולים כמו שנתבאר זה באורך לעיל (בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר עשיה).

וויש אלא דא רזא עלאה דמהימנותא, שזה הוא סוד עליון של האמונה, שהיא מלכות כלומר, שמרומו כאן באלו האותיות הוה סוד (דפו"י דף קמ"ג ע"א)

הסולם

עלית המלכות לעליון שהוא בינה, דאלין אתוון אינון רזי דמהימנותא, שאלו האותיות הוה, הן סודות האמונה, שהיא מלכות, כלומר, שהן הכלים, אשר האמונה שה"ס המלכות, מרויחה על ידי עלותה אל הבינה, ה' לעילא, בינה, ו' באמצעיתא, ת"ת, ה' לבתרי, מלכות, כלומר שאלו האותיות הוה מרמזים על ג' ספירות בינה ת"ת ומלכות הנכללות בהאמונה שה"ס המלכות, שאז משגת ב' ספירות ת"ת ובינה, שהם ה' ו' לקבל בתוכם המוחין הגדולים, ובגין כך, אמר הוה גביר לאחיך, לשלטאה עלייהו ולרדאה לון כי על ידי שמקבלת המוחין הגדולים בתוך האותיות הוה, הוא שולטת על ע' שרים ומוסרת אותם, דהיינו שמרחקת אותם מלינק ממנה, כווננא דאתא דוד מלכא שזה יתקיים בזמן שיבא דוד המלך, כי דוד המלך זכה למיתוק בבינה, והשיג אלו האותיות הוה (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד) ועל ידיהם הכניע כל שונאיו.

רבי יוסי אמר, וכו': ר"י, הכל הוא, בזמן שיבא מלך המשיח, כלומר כל הברכות נאמרו על גמר התקון, אחר שיבא מלך המשיח, ולא מטרם התקון, כי משום שכל זמן שישראל עוברים על דברי התורה

הברכות

דייתי מלכא משיחא, דהא בגין ^א דעברו ישראל על פתגמי אורייתא, כדין * ופרקת עלו מעל צוארך.

קמז) ויתן לך האלהים. רבי יוסי אמר, כל הני * ברכאן, מסטרא דחולקיה דיעקב הוו, ומדיליה נטל, ואלין ברכאן, הוה סא בעי יצחק לברכא ליה לעשו, ובגין כך עבד קביה, וגרם ליה ליעקב, לנטלא מדיליה.

מסורת זוהר

(א) ופרקת עלו, (בראשית כ"ז) ח"א קעא.

חלופי גרסאות: א נ"א דיעברו.

חברכות

הסולם

פאמר

היו עשר ספירות, נמצא שליב בחינות הנ"ל נשברו מהע"ס ההם הכלולים בכל ספירה וספירה, שהם עשרה פעמים ליב בחינות, שהן בגימטריא ש"ך. והנך מוצא שמפאת שבירת הכלים וחסא עץ הדעת נפל מספר ש"ך בחינות לקליפות.

ותדע כי לא כל הש"ך בחינות נתנו לעבודה ובירורים, אלא רפ"ח בחינות מהם בלבד, שהם ט' פעמים ליב בחינות מט' ספירות הראשונות, אבל ליב בחינות של המלכות שבהם, לא ניתנה לבירור, ואין צורך לברר אותה, אלא שעם השלמת בירורי רפ"ח ניצוצין, נבררו ליב ניצוצין הללו מאליהם. וזה שאמרנו לעיל, שכללות כל הזיוגים של שתא אלפי שני ה"ס זווג הכללי שבגמר התקון, כי אחר שנשלמו הבירורים של כל רפ"ח ניצוצין, להיותם געשים למין לזיוגי זוין, שעל ידיהם יוצאים כל המוחין בזה אחר זה בשתא אלפי שני. בא אז זווג הגדול, המקבץ כל הפרטים הללו לכלל אחד, ומגדלה של ההארה הזאת, נבררו ונתקנו ליב ניצוצי המלכות, ואלו ליב ניצוצי המלכות, מכונים ליב האבן. וע"כ נאמר אז, והסירותי את ליב האבן מבשרכם. ובזה תבין, שמה שיצחק אמר לעשו, וצודה לי צידה עם ה' היתה כונתו לליב ניצוצי המלכות הללו, שהם נבררים רק על ידי רפ"ח הניצוצין המתקבצים יחד לסוד זווג הכללי. אשר הקבוץ הזה מתבאר בהכתובים ויתן לך האלקים וגו' (כנ"ל דף ס"א ד"ה ועתה).

וזה אמרו רבי יוסי אמר, כל הני ברכאן מסטרא דחולקיה דיעקב הוו, ומדיליה נטל. כי ר"י סבר, שהברכות הם לגמר התקון כנ"ל, והם הכללות של כל פרטי רפ"ח ניצוצין שנבררו על ידי הזווגים שבזה אחר זה במשך הזמן דשתא אלפי שני, שבקבוצם נגמר התקון כנ"ל, ואלו

התורה, נאמר אז ופרקת עלו מעל צוארך. ולפיכך לא יוכלו הברכות להתקיים רק אחר ביאת המשיח, שיעשו תשובה ולא יחטאו יותר. קמז) ויתן לך האלקים: רבי יוסי אומר, כל אלו הברכות, מצד חלקו של יעקב היה, ומשלו לקח, ואלו הברכות, שהיו באמת חלקו של יעקב, היה רוצה יצחק ליתן אותם אל עשו. ולפיכך עשה הקב"ה וסבב אל יעקב שיחך את שלו.

פירוש. כבר ידעת שענין הברכות, הוא נתינת כח לגמר התקון, בסו"ה וצודה לי צידה עם ה', הרומזת לתקון המלכות דצמצום א', כנ"ל, אם בדרכו של עשו, אם בדרכו של יעקב. כדי להנציח את דרך ההוא לנצחיות. (כנ"ל דף ס"א ד"ה ועתה ע"ש כל ההמטר) ונודע. שבסבת שבירת הכלים, נפלו ש"ך ניצוצין מהקדושה אל הקליפות, כמ"ש בזהר (חיב רי"ד): נציצין זריק לש"ך עיבר, שאח"כ תקן המאציל חלק מהם, ובסבת חסא דעץ הדעת חזרו ונפלו לקליפות. וכל עבודתינו בתורה ומצות הוא להוציא אלו ש"ך ניצוצין מן הקליפות ולהחזירם אל הקדושה. והם סוד המין שאנו מעלים, הממשיכים כל המוחין שבמשך שתא אלפי שני דהוי עלמא, וכשיתבררו כל הש"ך ניצוצין, דהיינו על ידי המוחין הנמשכים מהם, אז יהיה גמר התקון.

וביאורם של אלו הש"ך ניצוצין, הוא, כי שמונה ספירות, שבכל אחת היו ד' בחינות חו"ב חו"מ, נשברו מן העשר ספירות דנקודים, הנקראים דעת, חג"ת נח"מ. ונמצא שהם ליב בחינות שנמלו לקליפות, דהיינו ד' פעמים שמונה. אמנם מתוך שהעשר ספירות דנקודים היו כלולים זה מזה, באופן שבכל אחת מהן (רסו"י דף קמ"ג ע"א * קמ"ג ע"ב)

קמח) תא חזי, בשעתא דההוא נחש, אייתי לווטין על עלמא, ^א ואתלטיא ארעא, מה כתיב, ^ב ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך וגו', ארורה האדמה בעבורך וגו', דלא ^ג תהא עבדא פירין ואיבין כדקא יאות, ^ד לקבל דא, ומשמני הארץ. ^ה בעצבון תאכלנה, לקבל דא מטל השמים. ^ו וקוץ ודרדר תצמיח לך, ^ז לקבל דא, ורוב דגן ותירוש. ^ח בזעת אפך תאכל לחם, ^ט לקבל דא, ^י יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים, דאינון יעבדון ארעא, ^{יא} ויפלחון ^{יב} בחקלא, כד"א 'ובני נכר אכריכם וכורמיכם. וכלא נטל יעקב, דא ^{יג} לקבל דא ומדיליה נטל. וקב"ה גרים ליה ליעקב, דיטול הני ברכאן, לאתדבקא באתריה וחולקיה, ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה.

דרך אמת

מסורת הזהר

^א לעבוד עבודת השדה כשרישה וזריעה וקלירה (בראשית ג') ח"א צו, ב"ב דף ק"ג ציון ב' ושי"ג. ב) בעצבון, (בראשית ג') ח"א ע"א. ג) וקוץ ודרדר, (בראשית ג') ח"א צו: ד) בזעת אפך, (בראשית ג') ח"א צו: ה) יעבדוך עמים, לעיל דף ס"ג ציון. ז' ו' ו' ובני נכר, (ישעיה ס"א).

חלופי גרסאות: ^א נ"א ואתלטיא. ^ב נ"א ליג תהא. ^ג נ"א לקביל. ^ד נ"א לקביל. ^ה נ"א לקביל. ^ו נ"א לחקלא. ^ז נ"א לקביל.

מאמר

הסולם

הברכות

שכל מה שקנה עבד קנה רבו, ויצחק רצה לומר זה לעשו, ובנין כך עבד קב"ה ונרם ליה ליעקב נטלא מדיליה, אשר יעקב קבל הברכות האלו כי שלו המה, והוא נעשה גביר לאחיו עשו, כמשה"כ יכין רשע וצדיק ילבש, וכל מה שקנה עשו קנה יעקב, כמ"ש לעיל, ועוד יתבאר לפנינו.

ואלו חזווגים והמוחין יצאו רק בחלקו של יעקב להיותו בחינת קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה בעת עלייתו לבנינה, שאז, כיון דתלת נפקי מחד, חד בתלת כ"ימא, (כנ"ל ב"א דף רפ"ד"ה הלח"ע"ש) שבסדר הזה מתגלים כל המוחין דזו"ן ונשמות הצדיקים. ועשו אין לו חלק באלו המוחין כלל, ואינו חפץ בהם כמ"ש לעיל (פרשת חיי שרה דף ה' ד"ה ודיירי עפרא) ומריב טוב לאתמנאה בהו, לא תאיבין גלגולא והפוך עש"ה. הרי שכל אלו הברכות היו חלקו של יעקב, וז"ש כאן ואלין ברכאן, שהם חלקו של יעקב, הוה קא בעי יצחק לברכא ליה לעשו, רצה יצחק לברך בהם את עשו. דהיינו שאחר שיתתקן ל"ב האבן על ידי יעקב, אשר אז, זה הפחד שהיה בסוד לא זכי הא רע, (בהקדמה דף צ"ט אות קכ"ג) לא יהיה עוד, כין שמתתקן הכל, מאז ואילך יוכל עשו להמשיך מלמעלה למטה כחפצו, בלי שום פחד, ונמצא לפי זה שיכין צדיק ח"ו וילבש רשע, כי על ידי פרי"ה ניצוצין שברר יעקב, שנברר עמהם ל"ב האבן מהקליפות, והוסר הרע מן העולם, נמצא שהכין בזה שיוכל עשו להמשיך דרכו בטומאה ממעלה למטה, ונמצא עשו יורש כל יגיעתו של יעקב, כמבואר בסו"ה הוה נביר לאחיק, דהיינו שאחיק יעבוד ואתה תקבל כל הריוח, משום (דמו"י דף קמ"ג ע"ב)

קמח) תא חזי בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שאותו הנחש הביא הקללות על העולם, והארץ נתקללה, מה כתוב, ולאדם אמר כי שמעת וגו' ארורה האדמה בעבורך וגו' שלא תעשה פירות ואבים כראוי, כנגד זה נתברך יעקב אחר ביאת הפסית, אחר שיתקן החטא של עץ הדעת, ומשמני הארץ. דהיינו שתחזור לשלמותה, ועל הקללה בעצבון תאכלנה, נתברך כנגד זה מטל השמים, ועל הקללה וקוץ ודרדר תצמיח לך, נתברך כנגד זה, ורוב דגן ותירוש. ועל הקללה בזעת אפך תאכל לחם, נתברך כנגד זה, יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים שהם יעבדו הארץ ויעסקו בעבודת השדה. כמו שאתה אומר, ובני נכר אכריכם וכורמיכם. והכל לקח יעקב, זה כנגד זה, שכל ברכה היה כנגד קללה אחת שבעץ הדעת, ומשלו לקח. והקב"ה סבב ליעקב שיקח אלו הברכות ויתדבק במקומו וחלקו, ועשו יתדבק במקומו וחלקו. ורבי יוסי מביא מזה

קמט) אמר ר' חזקיה, והא חמינן, ^א דמשמני הארץ וטל השמים, אינון ברכאן נטל עשו לבתך, כד"א, הנה משמני הארץ יהיה מושבך וטל השמים מעל. קנ) אמר ר' רבי ^ב שמעון, לאו האי כהאי, ולא דא כדא, כמה ^ה אתפרשאן דרגין. ביעקב כתיב, ויתן לך האלהים, ובדא כתיב יהיה. ביעקב כתיב, מטל השמים ומשמני הארץ, בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, ^ו דהא לאו דא איהו כדא.

קנא) ודרגין ^ה אתפרשן כמה וכמה. בגין ^ט דבדא דיעקב כתיב ביה, ויתן לך האלהים ^{יב} מטל השמים, דא טל עלאה ^{יג} דנגיד מעתיק יומין, דאקרי טל השמים, השמים דלעילא, טל דנגיד בדרגא דשמים, ^{יד} ומתמן לחקל תפוחין קדישין. ^{יז} ומשמני ^{טו} הארץ, ^{טז} הארץ: דא ארץ החיים דלעילא, וירית לה בארעא דלעילא, ובשמים ^{יח} דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא לתתא. יעקב לעילא לעילא. ^{יט} עשו לתתא לתתא. קנב) תו, ^{יט} יעקב לעילא ^כ ותתא, ועשו לתתא. ואע"ג דכתיב

חלוסי גרסאות: א ב"א משמני. ב ג"א רבן. ג ב"א מוסיף שמעון לאו הכי. ד ב"א האי כהאי. ונ"א ודא. ה ב"א דאתפרשן. ו ב"א דא לאו איהו כדא. ונ"א דהא דא לאו איהו כדא (אה"ל). ז ב"א ליג דא. ח ב"א איתפרשן. ט ב"א דדא ביעקב. י ב"א ל"ג ביה. יא ב"א ל"ג מן מטל ער ומשמני. יב ב"א ל"ג דנגיד. יג ב"א ל"ג ומתמן לחקל תפוחין קדישין (אה"ל). יד ב"א מוסיף כתיב ומשמני. ונ"א משמני. טו ב"א מוסיף הארץ דא ארץ דלעילא ארץ החיים בעשו כתיב ומשמני הארץ ביעקב משמני. טז ב"א ל"ג הארץ. יז ב"א מוסיף דלעילא לעילא. יח ב"א עשו לתתא לתתא ולעשו לארעא לתתא ושמים דלתתא. ול"ג מן ולעשו עד תו. יט ב"א דיעקב. כ ב"א ולתתא.

סאמר

הסולם

הברכות

מזה סיעתא לדבריו, שהברכות נאמרו על גמר התקין, כי אז יתוקן החטא של עץ הדעת, ויתכן לזכות ברכה כנגד קללה, משא"כ מקודם שיתוקן החטא של עץ הדעת.

קמט) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, והרי אנו רואים, משמני הארץ וטל השמים, הם הברכות שעשו לקחם אחר כך, כמו שאתה אומר הנה משמני הארץ יהיה מושבך וטל השמים מעל. ואיך תאמר שהם באים כנגד הקללות שבעץ הדעת אחר התשובה בימי המשיח.

קנ) אמר ר' שמעון לאו וכו': אר"ש, אין זה כזה, אין עשו ביעקב, ואין זו כזו, ואין ברכה של עשו כברכה של יעקב, כמה נבדלים המדרגות. ביעקב כתוב, ויתן לך האלקים, ובזו של עשו כתוב יהיה מושבך, ולא נזכר האלקים בהברכה, שלא היה בה מקדושה, ביעקב כתוב מטל השמים ומשמני הארץ, ובעשו כתוב משמני הארץ ומטל השמים, שהארץ קודם לשמים, כי אין זו דומה לזו, והמדרגות נבדלות זו מזו הרבה והרבה. (דפו"י דף קמ"ג ע"ב)

שהרי בזו של יעקב כתוב בו ויתן לך האלקים מטל השמים, זהו טל העליון, שהוא השפע, הנמשך מעתיק יומין שנקרא, טל השמים, דהיינו טל של השמים של מעלה, הטל הנמשך במדרגה הנקראת שמים שהוא ז"א, ומשם מושפע לשדה תפוחים הקדושים, שהיא מלכות, (כמ"ש לעיל דף ס"א ד"ה ועתה ע"ש) ואז נאמר עליה, ומשמני הארץ, הארץ, זו היא ארץ החיים של מעלה, דהיינו המלכות, בעת שמלבישה הבינה הנקראת אלקים חיים, וע"כ נקראת אז המלכות, ארץ החיים. וירש יעקב הברכה בארץ של מעלה, שהיא המלכות ובשמים של מעלה, שהוא ז"א. והברכה של עשו היחה בארץ שבכאן למטה ובשמים שבכאן למטה, דהיינו שבעולם הזה, יעקב נבחר למעלה למעלה, דהיינו בשמים וארץ של אצילות, ועשו למטה, דהיינו בשמים וארץ שבעולם הזה.

קנב) תו יעקב וכו': ועוד, יעקב נבחר למעלה ולמטה בשמים וארץ של מעלה ובעוה"ז דהיינו בביאת המשיח כמ"ש להלן, ועשו רק למטה בשמים

* והיה כאשר 6 תריד ופרקת עלו מעל צוארך. מהאי דהכא ב לתתא, אבל לעידא לא כלום, דכתיב ב כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו. תא חזי, בשעתא ב דשרו לנטלא ברכאן דלהון, יעקב ועשו. יעקב נטל חולקיה דלעילא, ועשו נטיג חולקיה ד לתתא.

מסורת זוהר

(א) והיה כאשר תריד, (בראשית כ"ז) לעיל דף ס"ה ציון א. ב) כי חלק, (תהלים ל"ב) ביא דף קצ"ד ציון ד. חלופי גרסאות: א ג"א תריד וגו', ב ג"א דלתתא, ג ג"א דשראן, ונ"א דשרו (אה"ל). ד ג"א דלתתא.

מאמר

הסולם

הברכות

לעשו בכל הברכות, וגם בהברכות שבשמים וארץ העליונים. ומתרי, שזה נאמר רק כהאי דהכא לתתא. דהיינו רק בחלק הברכות שבשמים וארץ התחתונים, ששם יש לעשו יניקה כנ"ל אבל לעילא לא כלום, אבל בשמים וארץ העליונים לא יתבטל כלום מהברכות כי אין לעשו חלק שם, וחילוק זה שאומר הזוהר נשמע מלשון הכתוב עצמו, שאומר, ופרקת עלו מעל צוארך, שזה הלשון, יתכן בשמים וארץ התחתונים, שעשו סייע ליעקב שם. שעבד והמשיך את הקו שמאל שמה בשביל יעקב, בסוד ורב יעבד צעיר, וכן יכין רשע וצדיק ילבוש. ואומר הכתוב שאם יחטאו ישראל יפרוק עשו עולו זה של יעקב מעליו, ולא יעבד ולא יכין עוד בשבילו. משא"כ בשמים וארץ עליונים, שעשו אינו יכול לסייע שם כלום ולא היה לו עול לעבוד שמה בשביל יעקב, אין לומר שם, ופרקת עלו מעל צוארך. הרי שהכתוב מדבר רק בשמים וארץ התחתונים.

ודע, שמדרגה השלמה, היא המקבלת מב' ההארות, דהיינו שמקבלת חסדים מכוסים משמים וארץ של מעלה, והארת החכמה משמים וארץ של מטה. ותחלה היא מקבלת הארת החסדים המכוסים שלמעלה, ובבחינת אז לבחינת ו"ק בלי ראש, כל עוד שחסר לה הארת החכמה שלמטה וכשמקבלת גם הארת החכמה שלמטה, אז היא נשלמת בג"ר (ביא דף רנ"ב ד"ה ורזא) ומה שאמר, שיעקב לעילא ותתא אין הפירוש, שלקח ב' ההארות בבת אחת אלא בזה אחר זה, תחילה לקח לעילא, שהוא בחינת ו"ק של הברכות, ואחר כך לקח גם לתתא, ואז לקח גם הג"ר של הברכות. וזה אמרו, בשעתא דשרו לנטלא ברכאן דלהון יעקב ועשו, יעקב נטיל חולקיה דלעילא, כי בתחילה השיג הקטנות של הברכות

בשמים וארץ של עולם הזה, ואף על פי שכתוב, והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך, דהיינו שאם יחטאו ישראל יתבטלו הברכות, זה נאמר על השמים וארץ שבכאן בעוה"ז אבל למעלה אינו מתבטל כלום, שכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בוא וראה בשעה שהתחילו יעקב ועשו לקחת הברכות, יעקב לקח חלקו למעלה, ועשו לקח חלקו למטה.

פנימיות הדברים. כי ז"א ונוקביה נקראים ביחד עולם, ז"א נק' שמים והנוקבא ארץ. והם נחלקים על החזה, שמחזה ולמעלה שלהם נק' זו"ן הגדולים, ונק' עולם העליון, וכן עלמא דאתכסיא, משום שמקבלים מאו"א עלאין חסדים מכוסים מחכמה בסוד אוירא דכ"א, והם הנקראים שמים וארץ העליונים. ומחזה ולמטה שלהם נקראים זו"ן הקטנים, ונק' עולם התחתון או עולם הזה, וכן עלמא דאתגליא, משום שמקבלים מיסודות חסדים המגולים בהארת החכמה, והם הנקראים שמים וארץ התחתונים.

וה"ש יעקב לעילא ותתא שברכותיו של יעקב הן, בשמים וארץ העליונים, הנק' עולם העליון, שה"ס עלמא דאתכסיא, שכולו חסדים מכוסים מחכמה, וכן הן, בשמים וארץ התחתונים, שה"ס עלמא דאתגליא, דהיינו המגולים בהארת החכמה. אבל ועשו לתתא, ברכותיו של עשו הן רק בשמים וארץ התחתונים, שה"ס עולם הזה, כי ברכותיו של עשו נמשכים מקו שמאל שה"ס חכמה בלי חסדים, שזהו רק בשמים וארץ התחתונים המגולים בחכמה, אבל בשמים וארץ עליונים אין שם מהארת החכמה כלום, רק כולו ימין חסדים בלבד, ואין לעשו משם כלום. ומקשה, ואע"ג שכתוב והיה כאשר תריד ופרקת עלו וגו' דהיינו שאם יחטאו ישראל יתבטלו הברכות, משמע שיש לו חלק (דס"י דף קמ"ג ע"ב)

קנג) רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא ^א אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת
 נ מאבין, אמאי לא אתקיימו ברכאן, דברכיה יצחק ליעקב, ואינון ברכאן
 דבריך יצחק לעשו, נ אתקיימו כלהו.
 קנד) א"ל, כל אינון ברכאן מתקיימי, וברכאן אחרנין דברכיה קב"ה
 ליעקב. אבל מיד, ד יעקב ה נטל לעילא, ועשו נטיל לתתא. ו לבתר, כד יקום
 * מלכא משיחא, יטול יעקב לעילא ותתא, ויתאביד עשו מכלא, ו ולא יהא
 ליה חולקא ^ה ואחסנא ודוכרנא בעלמא, כד"א, ^ב והיה בית יעקב אש ובית
 יוסף ^ג להבה ובית עשו ^ד לקש וגו'. בגין דיתאביד ^ה עשו מכלא, וירית יעקב
 תרין עלמין, עלמא דין ועלמא דאתי.
 קנה) ^ו ובהאי זמנא כתיב ^ז ועלו מושיעים בהר יא ציון לשפוט את הר עשו
 והיתה ליי' המלוכה. ההוא מלכו דעשו, ^ח דנטל בהאי עלמא, ^ט יהא ליה
 לקב"ה בלחודוי. וכי השתא ^י לאו איהי ^{יא} מלכו מקב"ה אלא אע"ג דשליט קב"ה
 לעיא ותתא, הא יהב לון לשאר עמין, לכל חד וחד, חוקק ^{יב} ואחסנתא בהאי

מסורת הזהר

(א) מלכא משיחא, לעיל ב"א דף ר"ג ציון ב"י. (ב) והיה בית יעקב, (עובדיה א') ח"א קעג. ח"ב קכ. ת"ז
 תקי ס"ט צט. ז"ח וישב כ"ט טד שכנ. ג) ועלו מושיעים, (עובדיה א') ח"א קמו: קעב. רנז. ח"ג ז: עז, ריב:
 רמד: ז"ח בראשית ז' טג שמד.

חלופי גרסאות: א) ב"א מוסיף אמר ליה (אה"ל). ב) ב"א מאבין. ג) ב"א כלהו אתקיימו. ד) ב"א נטל יעקב. ה) ב"א
 נטיל. ו) ב"א ולבתר. ז) ב"א דלא. ח) ב"א ל"ג ואחסנא. ט) ב"א ל"ג עשו. י) ב"א ובהוא. יא) ב"א ציון
 וגוי. יב) ב"א נטל. יג) ב"א יהב. יד) ב"א יהיב. יו) ב"א יהי ליה יקב"ה. יז) ב"א ל"ג מלכו. יח) ב"א מלכא. יט) ב"א מלך אלא
 גבור. יא) ב"א בלחודוי קב"ה מלך (אה"ל). טו) ב"א ואחסנא.

הברכות

לקח מלמטה כנ"ל בסמוך, ועשו לקח למטה, ולאחר
 כך כשיקום מלך המשיח, יקח יעקב מלמעלה
 ומלמטה, דהיינו גם משמים וארץ התחתונים, ויאבד
 עשו מכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם.
 וי"ש והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית
 עשו לקש, מפני שיאבד עשו מכל וירש יעקב
 שני עולמות עולם הזה, דהיינו שמים וארץ התחתונים,
 ועולם הבא, דהיינו שמים וארץ העליונים ואין לשאול
 הלא גם מטרם ביאת המשיח מקבל יעקב משמים
 וארץ התחתונים, דהיינו בזמן בהמ"ס, ובשבתות
 ויו"ט, ועל ידי תפלות. הענין הוא כיון שאינם
 בקביעות תמיד, אינם נחשבים לקבלה, אבל
 לעתיד יהיה זה בקביעות.

סנה) ובהאי זמנא כתיב וכו': ובעת ההוא כתוב
 ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את
 הר עשו והיתה לה' המלוכה, מלוכה היא שלסח
 עשו בעולם הזה, תהיה להסב"ה בלבדו, ושואל
 וכי עתה אין המלוכה של הסב"ה, ואומר, אלא

אע"פ

הסולם

הברכות דהיינו ו"ס בלי ראש, שזה מקובל
 משמים וארץ של מעלה. ואחר כך כשהגיע זמן
 הגדלות, לקח גם מלמטה כנ"ל, אבל, ועשו נטיל
 חולכיה לתתא, שאפילו בתחילה לא קבל משהו
 מהארץ החסדים משמים וארץ העליונים, כי
 להיותו מסו שמאל, אין לו חלק בחסדים מכוסים
 כלום שהם כולם ימין. כנ"ל. וע"כ לקח בהכרח
 משמים וארץ התחתונים אפילו בתחילה.
 קנג) רבי יוסי ברבי וכו': ר"י בר"ש בן לקוניא
 אמר לרבי אלעזר, האם לא שמעת
 משהו מאבין, למה לא נתקיימו הברכות שברך
 יצחק את יעקב, והברכות שברך יצחק את עשו
 נתקיימו כולם.

קנד) א"ל כל אינון וכו': אמר לו, כל הברכות
 האלו נתקיימו, וכן ברכות האחרות
 שהקב"ה ברך את יעקב נתקיימו, אבל בתחילה
 לקח יעקב את כל הברכות רק למעלה, משמים וארץ
 העליונים, וע"כ הם אצלו מחוסרי השלמות, כל עוד שלא

(דפו"י דף קמ"ג ע"ב)

עלמא, לאשתמשא ביה, ה ובההיא זמנא, יטול מכלהו מלכותא, ותהא דיליה כלא, דכתיב והיתה ליי המלוכה, ליה בלחודוי, דכתיב * והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד.

קנו) = כ ויהי אך יצא יעקב וגו'. רבי שמעון אמר, אך יצא יצא, תרי יציאות הללו למה. אלא * חד דשכינתא, וחד דיעקב, דהא כד עאל יעקב, ג שכינתא עאלת עמיה, וקמי שכינתא אתברך, דיצחק הוה אמר ברכאן, דושכינתא אודי ג להו עלייהו. וכד נפק יעקב, שכינתא נפקת עמיה, הה"ד אך יצא יצא, ד יעקב, תרי ה יציאות כחד.

קנו) ה ועשו אחיו בא מצידו. מן הציד לא כתיב, אלא מצידו, ו דאיהו צידה דיליה, דלא הוה ביה ברכה, ורוח ו הקודש ה צווחה ואמרה, ו אל תלחם את לחם רע ט עין.

קנח) ו ויעש גם הוא מטעמים וגו'. ה יקום אבי, דבוריה, הוה בעזות, בתקיפו, ורוחא, מלה דלית בה טעמא, יקום אבי. ת"ח, מה בין יעקב לעשו, יעקב אמר בכסיפו דאבוי, בענוה, מה כתיב * ויבא אל אביו ויאמר אבי. יא מה בין האי להאי, אלא, דלא בעא לאודעזעא ליה, יכ מקיל

מסורת הוהר

(א) והיה ה' למלך, (זכריה י"ד) ב"א דף ע"ד ציון א'. (ב) ויהי אך יצא, (בראשית כ"ז) ח"ג ק. רנח: ת"ז תקי כ"א נח: ג) שכינתא עאלת קמיה, לעיל דף ס"ב ציון א'. (ד) ושכינתא אודי להו, ח"א קמ: (ה) ועשו אחיו בא מצידו, (בראשית כ"ז) ח"ג ק. רנח: ו) אל תלחם את לחם רע עין, (משלי כ"ג) ח"ב ג. ח"ג ק. קמ: רו ז"ח ע"א טר שיו. פ"ו טג שמט. ז) ויעש גם הוא וגו', (בראשית כ"ז) ח"ג ק. ח) יקום אבי, (בראשית כ"ז) ח"ג ק. רלה. ת"ז תקי כ"א נח: ט) ויבא אל אביו, (בראשית כ"ז).

חלוסי גרסאות: א ג"א ובההוא. כ ג"א ויהי אך יצא יעקב וגו' אדליג (אה"ל). ג ג"א ליג להו ונ"א ליה. ד ג"א ליג יעקב. ה ג"א יצאו. ו ג"א ליג דאיהו צידה דיליה. ז ג"א הקדש. ח ג"א צווחא. ונ"א ליג צווחה. ונ"א אמר וליג צווחה ואמרה. ט ג"א עין וגו'. י ג"א דרוחא. יא ג"א מאי האי. יכ ג"א ליג מליל.

מאמר

אע"פ שהקב"ה שולט למעלה ולמטה, הרי נתן השליטה לעמים האחרים, לכל אחד ואחד נתן חלק ונחלה בעולם הזה, להשתמש בו. ובעת ההיא יסח מכולם את המלוכה, ותהיה כולה שלו, שכתוב, והיתה לה המלוכה, לו בלבדו. שכתוב, והיה ה' למלך וגו'.

קנו) ויהי אך יצא יעקב וגו': ר"ש אמר, אך יצא יצא, ב' יציאות הללו למה. ומשיב, אלא אחת היא של השכינה, ואחת היא של יעקב. כי כשנכנס יעקב נכנסה עמו השכינה, ונתברך לפני השכינה, כי יצחק היה אומר הברכות והשכינה הסכימה עליהם, וע"כ כשיצא יעקב יצאה עמו השכינה, וז"ש אך יצא יצא יעקב, ב' יציאות כאחד.

(דפ"ר דף קמ"ג ע"ב * קמ"ד ע"א)

הברכות

קנו) ועשו אחיו בא מצידו: ושאל מן הציד לא לא כתוב אלא מצידו, ואומר, שהוא להורות שהוא צידה של עשו, שאין בו ברכה. ורוח הקודש צווחה ואמרה, אל תלחם את לחם רע עין. קנח) ויעש גם הוא מטעמים וגו' יקום אבי וגו': דיברו היה בעזות, ברוח עזה. יקום אבי היא מלה שאין בה טעם. בוא וראה מה בין יעקב ועשו. יעקב אמר בבושה לפני אביו, בענוה. מה כתוב, ויבא אל אביו ויאמר אבי. מהו ההפרש בין זה לזה, בין לשון עשו ללשון יעקב, יעקב שלא רצה להפחיד אותו, דיבר בלשון תחוננים, כוים נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר, יקום אבי, כמו שאינו מדבר עמו, אלא מדבר לתוך עצמו.

ת"ח

בלשון תחנונים, א קום נא שבה ואכלה מצידִי. ועשו אמר, יקום אבי, כמאן דלא מליל עמיה.

קנט) ת"ח, בשעתא ב דעאל עשו, עאל עמיה א ג גיהנם, אזדעזע יצחק, ודחיל. דכתיב י ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד. כ כיון דכתיב ויחרד יצחק חרדה ג גדולה די י ד מהו עד מאד. אלא, דלא הוה דחילו ואימתא. דנפל עליה דיצחק, רבתא, מיומי דאתברי, ואפי' ה בההיא שעתא, דאתעקד יצחק על גבי מדבחא, וחמא ו סכינא עליה, לא אזדעזע, ו כההיא שעתא, דעאל עשו, ה וחמא גיהנם דעאל ט עמיה, כדין אמר, בטרם תבא י ואברכהו גם ברוך יהיה, בגין י דחמית ה שכינתא יא דאודי על אינון ברכאן.

קס) דבר אחר, יצחק אמר ואברכהו, נפק קלא ואמר, גם ברוך י יהיה, בעא יצחק למילט ליה ליעקב, אמר ליה קב"ה, יצחק, גרמך אנת לייט, דהא כבר אמרת ליה, ט אורריך ארור ומברכיך ברוך.

קסא) ת"ח כלא אודו על אינון ברכאן, עלאי ותתאי, ואפידו איהו חוקק עדביה דעשו, אודי י עלייהו, וברכיה איהו, ואודי על אינון ברכאן, וסלקיה על רישיה לעידא.

קסב) מנאן, דכתיב י ויאמר שלחני כי עלה יד השחר ויאמר לא אשחך

מסורת הוחר

א) קום נא שבה, (בראשית כ"ז) ב) דעאל עשו עמיה גיהנם, לעיל דף ס"ב ציון ד'.
 ג) גיהנם, הקס"ו דף ק"ו ציון ג'. ד) ויחרד יצחק, (בראשית כ"ז) לעיל דף ס"ב ציון ו'. ה) מהו גדולה, (בחי"ג) ח"א קמ"ו (ה) מהו—עד מאד, ח"א קמ"ז (ז) ואברכהו גם ברוך, (בראשית כ"ז) לעיל דף ס"ב ציון ז'.
 ח) שכינתא דאודית וכו', לעיל דף ע"ו ציון ד'. ט) אורריך ארור, (בראשית כ"ז) י) ויאמר שלחני, (בראשית כ"ז) ח"א קע"ו. יג) ח"ב קסג. רלח: ח"ג מה.

חלופי גרסאות: א ג"א מוסיף גיהנם כיון דחמא יצחק דעיל עמיה גיהנם (אה"ל). ב ג"א ליג מן כיון עד מהו. ג ג"א ל"ג גדולה (אה"ל). ד ג"א מוסיף מהו ה) גדולה. ונ"א אמאי. ה ג"א בההוא. ו ג"א שכינתא. ז ג"א בההיא (אה"ל). ח ג"א מוסיף וחמא יצחק (אה"ל). ט ג"א מוסיף עמיה דעשו וליה שבועין תרעין (רמ"ק ואה"ל). י ג"א דחמאת. ונ"א דחמא (אה"ל). יא ג"א דשכינתא אודו (אה"ל). יב ג"א יהיה כדין אודי קב"ה על ברכאן עלאי וחמאי וליג מן בעא—עד ואפילו. ונ"א כדין אודי קב"ה על כל אינון ברכאן. וליג מן בעא עד ת"ח (אה"ל). יג ג"א עליהו. יד ג"א השחר וגו'.

הברכות	הסולם	סאמר
קס) דבר אחר יצחק וכו': פירוש אחר. יצחק אמר ואברכהו, יצא קול ואמר גם ברוך יהיה. רצה יצחק לקלל את יעקב. אמר לו הקב"ה יצחק, עצמך אתה מקלל. כי כבר אמרת לו, אורריך ארור ומברכיך ברוך.	קס) דבר אחר יצחק וכו': בוא וראה אמר ואברכהו, יצא קול ואמר גם ברוך יהיה. רצה יצחק לקלל את יעקב. אמר לו הקב"ה יצחק, עצמך אתה מקלל. כי כבר אמרת לו, אורריך ארור ומברכיך ברוך.	קנט) ת"ח, בשעתא דעאל וכו': בוא וראה בשעה שנכנס עשו, נכנס עמו הגיהנם, נודעזע יצחק ופחד, שכתוב, ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד. וישאל, כיון שכתוב ויחרד יצחק חרדה גדולה, למה לו לכתב עוד, עד מאד. ואומר, אלא שלא היה עוד פחד ואימה שנפל על יצחק גדולה כמוהו, מיום שנברא, ואפילו באותה שעה שנעקד על המזבח, וראה את המאכלת עליו, לא נודעזע, כבאותו שעה שנכנס אליו עשו וראה את הגיהנם שבא עמו, אז אמר, בטרם תבא ואברכהו גם ברוך יהיה מפני שראיתי השכינה שהודתה על אלו הברכות.
קסא) ת"ח כלא אודו וכו': בוא וראה, הכל הודו על אלו הברכות, העליונים והתחתונים, ואפילו הוא, דהיינו סמאל שרו של עשו שהוא חלק גורלו של עשו, הודה עליהם. והוא ברכו, והודה על הברכות, והעלהו על ראשו למעלה. כלומר, שנכנע לפניו.	קסא) ת"ח כלא אודו וכו': בוא וראה, הכל הודו על אלו הברכות, העליונים והתחתונים, ואפילו הוא, דהיינו סמאל שרו של עשו שהוא חלק גורלו של עשו, הודה עליהם. והוא ברכו, והודה על הברכות, והעלהו על ראשו למעלה. כלומר, שנכנע לפניו.	קסא) ת"ח כלא אודו וכו': בוא וראה, הכל הודו על אלו הברכות, העליונים והתחתונים, ואפילו הוא, דהיינו סמאל שרו של עשו שהוא חלק גורלו של עשו, הודה עליהם. והוא ברכו, והודה על הברכות, והעלהו על ראשו למעלה. כלומר, שנכנע לפניו.
קסב) מנאן דכתיב וכו': מאין לנו זה, כי כתוב ויאמר	קסב) מנאן דכתיב וכו': מאין לנו זה, כי כתוב ויאמר	קסב) מנאן דכתיב וכו': מאין לנו זה, כי כתוב ויאמר

כי אם ברכתני. ויאמר שלחני, בגין ^א דאתקיף ביה יעקב. וכי היך יכיל ב"נ דאיהו גופא ובשרא, לאתתקפא ^ב ביה * במלאכא, דאיהו רוח ממש, ^ג דכתיב יעושה מלאכיו רוחות משרתיו אש ליהט.

קסג) אלא, מכאן דמלאכי שליחי דקב"ה, ^א כד אינון ^ב נחתין להאי עלמא ד גלימין, ואתגלימו, ומתלבשין בגופא, כגוונא דהאי עלמא, בגין דהכי אתחזי, דלא להשנאה ממנהגא דההוא אתר דאזיל תמן.

קסד) והא אתמר, דמשה כד סליק לעילא, מה כתיב ^א ויהי שם עם יי ארבעים יום וארבעים ^ב לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, בגין מנהגא, דלא להשנאה מההוא אתר ^א דאזיל לתמן, ואינון מלאכין כד נחתו ^ב לתתא כתיב ^ג והוא עומד עליהם תחת העץ ^ד ויאכלו. וכן הכא, האי מלאכא, כד נחת לתתא, לא אתאבק עמיה דיעקב, אלא מגו דהוה אתלבש ^ה בגופא ^ו כגוונא דהאי עלמא. ועל דא ^ז אתאבק יעקב בהדיה, כל ההוא ליליא.

קסה) תא חזי, בגין ^א דשלטנותא ^ב דהני, לאו איהו ^ג אלא בליליא ודאי, ובגין כך, שלטנותא דעשו, לאו איהו אלא בגלותא, דאיהו לילה, ועל דא בליליא אתתקף ^ד עמיה דיעקב, ^ה ואתאבק עמיה. וכד אתא צפרא, ^ו אתחלש

דרך אמת

(א) לעיל מי ע"ב.

מסורת הזהר
(א) כמלאכא ב"ב דף כ"ז ציון א. ב) עושה מלאכיו רוחות, (תהלים ק"ד) ב"ב דף כ"ז ציון ג. ג) כד אינון נחתין להאי עלמא-ומתלבשין, ח"א מ: מא. קא. ח"ב רנט: ח"ג קנה קנב. רח. ד) ויהי שם, (שמות ל"ד) לעיל דף י"ט ציון ג. ה) והוא עומד עליהם, (בראשית י"ח) ו) ויאכלו, ח"א קב.

חלוסי גרסאות: א) ב"א דאתקיף. ב) ב"א ב"א (ד"ק). ג) ב"א נחתין. ד) ב"א גלמין. ה) ב"א לילה וגו'. ו) ב"א דאול. ז) ב"א מוסיף לתתא לבני אברהם. וז"א לתתא אתחזין כאלו אכלין (אה"ל). ח) ב"א ליב בגופא. ט) ב"א מוסיף כגוונא דא. י) ב"א אתאבק. יא) ב"א דשולטנותא. יב) ב"א דהאי (אה"ל). יג) ב"א ליב מן אלא בליליא עד אלא בגלותא. יד) ב"א בהדי. טו) ב"א ואתאבק. טז) ב"א ואתחלש.

מאמר

הסולם

הברכות

ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. ויאמר שלחני, הוא, מפני שהחזיק בו יעקב ושאל ואיך אדם שהוא בשר ודם יוכל להחזיק במלאך, שהוא רוח ממש. שכתוב עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש ליהט.

קסג) אלא מכאן וכו': ומשיב אלא נשמע מכאן, אשר המלאכים, שליחי הקב"ה, כשזורדים לעולם הזה הם מעוטפים, ומתעטפים ומתלבשים בגוף, בדומה לעולם הזה, משום שכן ראוי להיות, שלא לשנות ממנהג המקום שהלך שמה.

קסד) והא אתמר דמשה וכו': וכן למדנו, אשר משה, כשעלה למעלה, מה

(דפו"י דף קמ"ד ע"א)

תולדות

עג

חיליה, ולא יכיל, וכדין ^א אתתקף יעקב, בגין דיעקב, שלטנותיה ^ב ביממא. (קסו) ובגין כך, כתיב ^א משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה ^ב שומר מה מליל. ^ג דהא כדין ^ד שולטנותיה דידיה דעשו, דאיהי שעיר, בלילה איהו, ובגין כך אתחלש, כד אתא צפרא, וכדין ^ה ויאמר שלחני כי עלה השחר. (קסז) ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני, ^ו כי אם ברכתני, ^ז כי אם ^ח תברכני ^ט מבעי ליה, מאי ^י כי אם ברכתני, אם ^{יא} אודית, על אינון ברכאן דברכני אבא, ולא תהא מקטרגא ^{יב} לי ^{יג} בגינייהו, מה כתיב, ^{יד} ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל ^{יח} וגו', אמאי ישראל, איל בעל כרחין אית לן לשמשא לך, דהא אתא אתעטרת בחילך, לעילא בדרגא עלאה, ישראל יהיה שמך ודאי.

קסח) כי שרית עם אלהים, מאי עם אלהים, ס'ד דעליה הוה אמר, אלא אמר ליה, שרית לאתחכרא ולאזדווגא עם אלהים ^{יב} בחבורא, בזווגא דשמשא וסיהרא, וע'ד לא כתיב ^{יג} את אלהים, אלא עם אלהים, ^{יד} בחבורא וזווגא ^{טו} חדא.

מסורת הוהר

(א) כושא דומה אלי וגו', (ישעיה כ"א) ח"ב לה: קל: קלא. ח"ג כב. ב) שומר מה מליל, ת"ז בהקדמה ב. (ג) ויאמר שלחני, לעיל דף ע"א צינן י. ד) כי אם תברכני מבעי ליה, ח"ג מה. ה) ויאמר לא יעקב ויאמר ונוי, (בראשית ל"ב) ח"א קעא. ריב. ח"ב קה. ח"ג מה. רמד. ת"ז תקי. כ"ו דף ע"ב.

חלוסי גרסאות: א) נ"א אתתקן. ב) נ"א מוסיף ביממא וע'ד שולטנותא דעשו בליליא ושולטנו דיעקב ביממא. ג) נ"א דהכא. ד) נ"א שלטנותיה. ונ"א שולטנותא (אה"ל). ה) נ"א וכי. ו) נ"א מרבעי. ז) נ"א ליג. ח) נ"א מוסיף אודית עלי. ט) נ"א עלי. י) נ"א כינייהו. יא) נ"א כי שרית עם אלקים ועם אנשים וחובל וליג וגו'. יב) נ"א בחבורא. ונ"א מוסיף בחבורא חד (אה"ל). יג) נ"א מוסיף על אלקים. ונ"א אלקים וליג את. יד) נ"א בחבורא. טו) נ"א חד.

סאמר

הסולם

הברכות

לנו ככלילה, ועל כן בלילה נלחם המלאך עם יעקב ונתאבק עמו. וכשהבוקר בא נחלש חילו של המלאך, ולא יכול לו. ואז נתגבר יעקב. משום ששליטתו של יעקב ביום הוא.

קסו) ובגין כך כתיב וכו': ומשום זה כתוב, משא דומה אלי קורא משעיר. שומר מה מלילה שומר מה מליל. כי השליטה של עשו הנקרא שעיר, הוא בלילה, ומשום זה נתחלש המלאך כשבא הבוקר, ואז, ויאמר שלחני כי עלה השחר.

קסז) ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני: שואל כתוב. כי אם ברכתני, כי אם

תברכני היה צריך לכתוב, לשון עתיד, מהו כי אם ברכתני, שהוא לשון עבר. ומשיב אלא הפירוש הוא, שאמר לו, אם תודה לי על אלו הברכות שברכני אבי, ולא תקטרג עלי בשבילם. אז אשלחך. ועל כן כתוב, כי אם ברכתני, לשון עבר. כי המדובר הוא בברכותיו של יצחק.

מה כתיב ויאמר וכו': מה כתוב, ויאמר לא (דמו"ד דף קמ"ד ע"א*) קמ"ד ע"ב)

שמחזה

קסט) ד"א, ויאמר: כד"א * ויאמר אם שמוע תשמע לקול יי' אלהיך, אוף הכא, ב ויאמר ה לא יאמר עוד שמך ב יעקב כי אם ישראל, כדין אתעטר יעקב בדרגיה, ג למהוי כללא דאבהן. מה כתיב, ג ויברך אותו שם. מאי ויברך אותו שם, דאודי ליה על כלהו ברכאן, דברכיה אבוי.

קע) רבי שמעון פתח ואמר, ד ברצות יי' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, תא חזי, כמה אית ליה לבר נש, ד לאתתקנא שבילוי, ביה בקב"ה, בגין למעבד פקודי דאורייתא, דהא אוקמוה, דודאי ה תרי מלאכין שליחן, ה אית לבר נש ו מלעילא, ו לאזדווגא בהדיה, חד לימינא, וחד לשמאלא, ואינון ס סהדין ביה בבר נש, בכל מה דאיהו עביד, אינון משתכחי תמן, ט וקרין לון י יצר טוב ו יצר רע.

קעא) אתי בר נש לאתדכאה, ולאשתדלא בפקודי י דאורייתא, ההוא יצר טוב דאזדווג ביה, יא כבר איהו יכ אתתקף על ההוא יצר הרע, ואשתלים יג בהדיה, י ואתהפיך ליה לעבדא. יד וכד בר נש טו אזיל לאסתאבא, ההוא יצר הרע,

מסורת הזהר

א) ויאמר אם שמוע, (שמות ט"ו) וירא דף מ"ה ציון ב. ב) ויאמר, (ירא מ"ה ציון א' ג) ויברך אותו שם. (בראשית ל"ב) ח"א קמו. רטו. ד.) ברצות ה' דרכי איש, (משלי ט"ז) ח"ג קב: ה) תרי מלאכין שליחן אית לבינ, ח"א קסה: ח"ב קט: ו) יצה"ט, ב"א דף קס"א ציון א'. ז) יצה"ר, ב"א דף קס"א ציון א'. ח) ואתהפיך ליה לעבדא, ח"א קמה.

חלוסי גרסאות: א) ב"א לא יעקב יאמר עוד שמך. ב) ב"א ליג יעקב. ג) ב"א למיהוי. ד) ב"א לאתתקמא אורחוי ושבילוי (אה"ל). ה) ב"א מוסיף אית ליה. ו) ב"א דלעילא. ז) ב"א דסהדין. ח) ב"א מזדווגין. וביא מזדווגי (אה"ל). ט) ב"א וקרין. י) ב"א אורייתא. יא) ב"א בבר נש. יב) ב"א מוסיף ואתגבר (אה"ל). יג) ב"א בהדי. יד) ב"א וכי. ונ"א מוסיף וכד אהדר. טו) ב"א ואויל.

סאמר

שמחזה ולמעלה, הנקרא ישראל, נמצא נכלל עם ז"א בזווגו עם השכינה, ונתחבר גם הוא בשכינה ביחד עם ז"א.

קסט) ד"א ויאמר וכו' פירוש אחר. ויאמר פירוש, כמו שאתה אומר, ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אליך, שויאמר הזה הוא להתעוררות להתאמץ לשמוע בקול ה', אף כאן, ויאמר, פירוש, שעוררו ואמר. לא יאמר עוד שמך יעקב כי אם ישראל, כלומר, ולא יאמר, פירוש, שיחאמץ ויעלה ממדרגת השם יעקב שהוא מחזה ולמטה דו"א, למדרגת השם ישראל, שהוא מחזה ולמעלה דו"א. אז נתעטר יעקב במדרגתו, שנתאמץ ועלה למדרגת השם ישראל, שהוא מוחין דג"ר, כי ישראל נוטריקון ל' ראש כדי להיות הכלל של האבות. דהיינו להיות בבחינת קו אמצעי, שהוא כולל ב' הקוין ימין ושמאל שה"ס האבות, אברהם ויצחק, מה כתוב ויברך אותו שם. ושואל, מהו ויברך אותו שם, למה לא כתוב במה שברכו. ומשיב שפירוש, שהודה לו על כל הברכות שברכו אביו.

(דס"י דף קס"ד ע"ב)

הסולם

הברכות

והטעם שאינו רוצה לפרש הכתוב, ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך וגו', כפשוטו, ששינה את שמו מיעקב לישראל. הוא, משום ששינוי השם שייך להקב"ה, ואין המלאך יכול לשנות שם ולפיכך פירש שלא יאמר עוד וגו', היינו רק, שעורר אותו לכך וכו'.

קע) רבי שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר, ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. בוא וראה, כמה יש לו לאדם לתקן דרכיו בו, בהקב"ה, כדי לקיים מצות התורה. כי למדנו, שודאי, שני מלאכים יש לאדם, שליחים מלמעלה להתחבר עמו. אחד לימין ואחד לשמאל. והם עדים על האדם. ובכל מה שהוא עושה הם נמצאים שם. וקוראים אותם יצר טוב ויצר הרע.

קעא) אתי בר נש וכו': בא האדם להטהר, ולהשתדל במצות התורה, אותו יצר הטוב שנתחבר בו, הוא כבר נתגבר על יצר

הרע

תולדות

עה

אתתקף ואתגבר על ההוא יצר ^ה טוב, והא אוקימנא, ודאי כד ההוא בר נש אתי לאתדכאה, כמה תקיפו אתתקף בר נש, כד ^ז אתגברא ההוא יצר ^ז טוב כדין ^ח אויביו ישלים אתו, דההוא יצר הרע ^ז אתכפיא קמיה ^ה דיצר טוב. ועל דא אמר שלמה, ^ב טוב נקלה ועבד לו, מאי ועבד לו, דא יצר הרע. וכדין כד אזיל בר נש בפקודי אורייתא, כדין גם אויביו ישלים אתו, ^ז דא יצר הרע, ^ח ודאתא מסטרוי.

קעב) תא חזי, בגין דיעקב, אבטח ביה בקב"ה, וכל ^ט ארחוי הוו ילשמיה, על דא אויביו ישלים אתו. ^י ודא סמאל, חילא ותוקפא דעשו, דאשלים עמיה דיעקב, ובגין דאשלים עמיה דיעקב, ואודי ליה על אינון ברכאן, ^י כדין אשלים עמיה ^י עשו, ועד ידלדא ^{טו} אשתלים עמיה יעקב, ^{טו} לגבי ההוא ממנא דאתפקד עליה, לא אשלים עמיה עשו, ^י בגין כך, בכד אתר תוקפא דלתתא, ^י תליא בתוקפא דלעילא.

קעג) ^י ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי איפה. מי איפה: מאי ^י מי איפה, ^כ מי הוא זה מבעי ליה, אלא מי ^כ איפה, דקיימא ככ שכינתא תמן, כד בריך ליה יצחק ליעקב, ועל דא אמר, מי ^כ איפה, מאן

מסורת הזהר

א) אויביו ישלים אתו, (משלי טו) ח"ג קג: ב) טוב עבד נקלה, (משלי י"ב). ג) יש לי רב, (בח"ג) (בראשית ל"ג) ח"ב מא: ד) ויחרד יצחק, לעיל דף ס"ב ציון ו'.
חלופי גרסאות: א) נ"א הטוב. ב) נ"א אתגבר. ג) נ"א מוסיף טוב וכד יתגבר ההוא יצר הטוב (אה"ל). ד) נ"א מוסיף גם אויביו. ה) נ"א אתתקף. ו) נ"א יצר. ז) נ"א ההוא יצר. ח) נ"א ודא. ט) נ"א ל"ג ודאתא מסטרוי. י) נ"א ודאתי מסטרוי (אה"ל). י"א) נ"א אורחוי. י"ב) נ"א מוסיף לשמיה ואשלים עמיה. (אה"ל). י"ג) נ"א דא. י"ד) נ"א כדין אודי ליה עשו דכתיב ג) יש לי רב אחי יהי לך [אשר לך] דהא אודי ליה [נ"א ל] על אינון ברכאן דיליה [נ"א דילי] בחרבא. י"ה) נ"א דעשו. י"ו) נ"א ל"ג דלא. טו) נ"א דאשתלים. טז) נ"א לגביה. יז) נ"א ובגין. יח) נ"א תלייא. יט) נ"א ל"ג מי. כ) נ"א מוסיף אי זה או מי. כ"א) נ"א אפה. ונ"א אפה חסר בגין דקיימא (אה"ל). כ"ב) נ"א שכנתא. כ"ג) נ"א אפה.

הברכות

הסולם

מסר

הזה, שהוא חילו ותוקמו של עשו השלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב, והודה לו על הברכות, אז גם עשו השלים עמו, וכל עוד שלא השלים יעקב עם אותו הממונה שנתמנה עליו שהוא סמאל, לא השלים עמו עשו. והוא משום זה שבכל מקום תוקף שלמטה תלוי בתוקף של מעלה. וכל עוד שאין מחלישים התוקף של מעלה, דהיינו השרים הממונים עליהם למעלה, אי אפשר להחליש התוקף של מטה בעולם הזה.

הרע, והשלים עמו, והיצר הרע נהסך לעבד ליצר הטוב. וכשבא האדם להטמא, אותו יצר הרע מתחזק ומתגבר על יצר הטוב. וכבר בארוהו. ודאי כד ההוא וכו': ודאי, כשאותו האדם בא להטהר, כמה ההגברות הוא צריך להתגבר, וכאשר מתגבר יצר הטוב, אז גם אויביו ישלים אתו. כי היצר הרע, שהוא אויביו, נכנע לפני יצר הטוב. ועל זה אמר שלמה, טוב נקלה ועבד לו, מהו ועבד לו, היינו היצר הרע. שנעשה לעבד ליצר הטוב, ואז כשהולך האדם במצות התורה, אז אויביו ישלים אתו, זהו היצר הרע וכל הבאים מצדו, ישלימו אתו.

קעג) ויחרד יצחק ונו' ויאמר מי אפוא: שואל מהו מי אפוא, היה צריך לומר, מי הוא זה, כי איטא פירושו, אי סת, אית. ומשיב, אלא אמר מי אפוא, משום שהשכינה עמדה

קעב) תא חזי בנין וכו': בוא וראה, בשביל שיעקב בטח בו, בהקב"ה, וכל דרכיו היו לשמו, על כן אויביו ישלים אתו, וסמאל (דפרי דף קמ"ד ע"ב)

הוא נ דקאים הכא, ואודי על אינון ברכאן, ג דברכית ליה, ודאי * גם ברוך יהיה. ד נ דהא ה קב"ה אסתכם באינון ברכאן.

קעד) רבי יהודה אמר, בגין ו ההיא חרדה ו דאחריד יעקב, ליצחק אבוי, אתענש יעקב, ה בעונשא דיוסף, דחרד חרדה כהאי, בשעתא דאמרו ליה, ג זאת מצאנו. יצחק אמר מי ה ט איפה. באיפה אתענש יעקב, דכתיב ו איפה הם רועים, ותמן יוסף אתאביד, ו ואתעניש יעקב. ואע"ג דקב"ה אסתכם על ידוי, יא באינון ברכאן, איהו אתענש באיפה, דכתיב איפה הם רועים. ומתמן אתאביד יכ מניה, ואתענש כל ההוא יג עונשא.

קעה) ה ויחרד יצחק חרדה גדולה, ו מאי גדולה, כתיב הכא גדולה, וכתיב התם יד ו ואת האש הגדולה הזאת וגו', ה דעאל עמיה גיהנם. עד מאד. ט מאי עד מאד. כתיב הכא מאד, וכתיב התם י והנה טוב מאד, יא דא מלאך המות, כדין אמר טו מי טו איפה.

קעו) יי יב * כשמוע עשו את דברי אביו וגו'. אמר רבי חייא, כמה בישין עבדו אינון דמעין, דבכה ואפיק עשו יח קמי אבוי, בגין דיתברך

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) אפוא כתיב וביוסף איפה כתיב וליע. א) גם ברוך יהיה, לעיל דף ע"א ציון ז. ג) דהא קב"ה אסתכם באינון ברכאן, ח"א קמר. ג) זאת מצאנו, (בראשית ל"ז) ח"א קמה: ד) איפה הם רועים, (בראשית ל"ז) ח"א קמר. ה) ויחרד יצחק, לעיל דף ט"ב ציון ו. ו) מאי גדולה, לעיל דף ע"א ציון ה. ז) ואת האש הגדולה, (דברים י"ח) ח) דעאל עמיה גיהנם, לעיל דף ט"ב ציון ד. ט) מאי עד מאד, לעיל דף ע"א ציון ו. י) והנה טוב מאד, (בראשית א') ב"ב דף ק"א ציון א. יא) דא מלאך המות, ב"ב דף ק"א ציון ג. יב) כשמוע עשו, (בראשית כ"ז) ח"ג ק. חלופי גרסאות: ה) נ"א הכא. כ) נ"א דקיימא. ג) נ"א דבריכות. ד) נ"א ל"ג דהא. ט) נ"א דקב"ה. ו) נ"א ההוא. ז) נ"א דויהרד. ונ"א דחריד ונ"א דחרד. ח) נ"א בענשא. ט) נ"א אפה. י) נ"א ואתענש. יא) נ"א באינון. יכ) נ"א מיניה. יג) נ"א ענשא. יד) נ"א ל"ג ואת (אחיל). טו) נ"א מאי (ר"ק). טז) נ"א אפה. יז) נ"א ויהי כשמוע. יח) נ"א קמיה.

סאמר

הסולם

הברכות

עמדה שם, כשברך יצחק את יעקב, ועל כן אמר מי אפוא, שפירושו, איה הוא מי שעמד כאן והודה על הברכות שברכתי אותו, ודאי, גם ברוך יהיה. שהרי הקב"ה הסכים על הברכות האלו.

קעד) רבי יהודה אמר וכו': ר"א, בשביל אותה החרדה שהחריד יעקב ליצחק אביו נענש יעקב בעונש של מכירת יוסף, שחרד או חרדה כזו, בשעה שאמרו לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא, באיפה נענש יעקב, שכתוב איפה הם רועים. ושם נאבד יוסף ויעקב נענש. ואע"פ שהקב"ה הסכים עמו באלו הברכות מכל מקום נענש באיפה. שכתוב איפה הם רועים, ששם נאבד ממנו יוסף ונענש בכל אותו העונש. קעה) ויחרד יצחק חרדה גדולה: שואל מהו שואה"כ גדולה. ומשיב, כתוב כאן (דשו"י דף קמ"ד ע"ב *) קמ"ה ע"א

הדמעות לישראל, שבכה עשו והוציאן לפני אביו, כדי שיחברך ממנו, על שם שדברי אביו היו חשובים אצלו ביותר. כלומר, שמחמת זה היה קטרוג על ישראל, שאינם שומרים כבוד אב כמותו. הכי כרא שמו יעקב, פירושו הכי קרא שמו אותו שקרא לו, דהיינו הקב"ה. (כ"ל דף ס"ו אות

תולדות

עז

א מניה, בגין דהוה חשיב מלה ז דאבוי יתיר. (ב) * הכי קרא שמו, נ יעקב.
 ד הכי קרא שמו, ס קרא שמו ההוא דקרא ליה, אפיק ציצא דרוקא, בגין
 קלנא. ז הכי נקרא שמו לא כתיב, אלא קרא שמו.

קעז) ויעקבני זה פעמים. זה: מהו זה, ויעקבני פעמים ו מבעי ליה.
 אלא, מלה חד י הוי י תרי זמני, בכורת, אהדר ליה זמנא אחרא ברכת, זה
 הוא תרי זמנין. כגוונא דא, ה כי עתה שבנו זה פעמים, מלה חד, תרין ו זמנין.
 חד דהא ו אהדרנא יא ליה, ולא נהוי בכסופא יב קמיה דההוא בר נש. שבנו:
 בשנו. אנן בכסופא מניה, וכבר אהדרנא.

קעח) כגוונא דא, אמר איוב, ו ותחשבני לאויב לך, אהדר איוב: אויב.
 ואוקמוה דכתיב ו אשר בסערה ישופני וגו', י אמר לפני, רבשע, שמא רוח
 סערה עברה לפניך. והכא בכורת, לקח והנה עתה אהדר מלה ונטיל ברכת.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) הכי קרא שמו, לעיל דף ט"ו ציון ב'. (ב) הכי
 נקרא שמו ל"כ אלא קרא שמו, ח"א קלח. (ג) ויעקבני, לעיל דף ט"ו ציון ב'. (ד) תרי זמני בכורת
 — ברכת, ח"א קס. ח"ב קיא. (ה) כי עתה שבנו, (בראשית מ"ג). (ו) ותחשבני לאויב לך, (איוב י"ג)
 ז"ח ע"ה טד שמא. (ז) אשר בסערה ישופני, (איוב ט) ז"ח ע"ה טד שמ שמו. דף ע"ח טא שיה.
 חלופי גרסאות: א ב"א מיניה. כ ב"א ליב דאבוי. וביא יתיר מאבוי. ג ב"א ליב יעקב. ד ב"א מוסיף ואוקמוה הכי.
 וביא האי קרא (ד"א). ה ב"א ליב קרא שמו. ו ב"א ליב ויעקבני. וביא אלא פעמיים. וביא דא. וביא
 דהא. ז ב"א מיבעי. ח ב"א הווי. ט ב"א זמנין. י ב"א דאהדרנא וליב דהא. יא ב"א ליב ליה. יב ב"א ליב קמיה. יג ב"א
 ליב מן אמר עד והכא.

מאמר

הכולם

הברכות

הדרך שלו, שהוא הארת השמאל בלי התכללות
 בימין, ונתן את הברכה לדרכו של יעקב שהיס
 קו אמצעי, וסבע את דרכו לנצחיות. (כמ"ש לעיל
 חיי שרה דף מ"ו ד"ה וכבר) הרי הודה בזה שהברכות
 שייכים ליעקב. כי סוד הברכות, הוא סביעת
 הדרך לנצחיות, (כג"ל דף ט"א ד"ה וע"ה) וכבר קבע
 דרכו של יעקב לנצחיות. הרי שבביווי הברכה,
 הודה לו על הברכות, והם דבר אחד. וז"ס
 שבכרת, וברכת, אותיותיהם שוות.

אות כ"ח) השמיע קול דרך ריקקה, לבנות את מי
 שקרא לו יעקב, הכי נקרא שמו לא כתוב, אלא.
 קרא שמו שזה יורה שלא נתכוון בזה לבנות
 את יעקב, אלא למי שקרא אותו יעקב. צ"צא.
 פירושו השמעת קול, כמ"ש (גדה מב:)) שמעית
 ולד דצויין. דרוקא, פירושו רוק. שכן דרך
 הרוצה לבנות את חבריו במדה מרובה ביותר,
 שמשקשק בשפתיו בכח ומשליך רוקו למולו.
 ומשמיע קול מלה אפו.

קעז) ויעקבני זה פעמים: שואל, אומר זה, למה
 לו המלה זה, היה צריך לומר
 ויעקבני פעמים. ומשיב, אלא דבר אחד נכפל ב'
 פעמים, הצירוף בכרת, חזר בזמן אחר להצירוף
 ברכת, לחיות אותיותיהם שוות, זה פעמים.
 שאמר, יורה, שנכפל ב' פעמים אותו הדבר. כי
 הברכה שייכת להכבד, וכיון שלקח ממנו הברכה
 כבר קנה גם הברכה. ונמצא שאלו ב' המרמות
 הן אחד. ופנימיות הדברים. כיון שכבר בזה
 בעצמו את הברכה שלו, כי אמר אנכי הולך
 למות ולמה זה לי בכה, שפירושו שביוה את
 (דפו"י דף קמ"ח ע"א)

שדבר אחד נכפל ב' פעמים, א) שכבר חזרנו
 אליו, ולא בשנו לפני אותו האיש. ב) כשנסו,
 שכבר חזרנו אליך. כי אותיות שבנו שוות לאותיות בשנו.
 קעח) כגוונא דא אמר איוב, ותחשבני לאויב
 לך: שהצירוף איוב חזר לצירוף
 איוב, ובארוה, שכתוב, אשר בסערה ישופני
 וגו', אמר לפני, רבוננו של עולם, אולי רוח
 סערה עברה לפניך, ואיוב נחלף לך לאויב. וגם
 כאן בכורת, לקח, ועתה חזר הצירוף לברכת.
 ולקח ברכת.

קעט) * הן גביר שמתיו לך ^א וגו' ולך איפה מה אעשה בני. ולך איפה, ^ב לית קיימא הכא, מאן ^ג דמסתכס ^ד עלך. מה אעשה בני. כדין, ברכיה בהאי עלמא, ^ה ואסתכל בדרגיה, ואמר ^ו ועל חרבך תחיה, דהא הכי אתחזי לך, לאושדא דמין, ^ז ולמעבד קרביו, ועל דא אמר מה אעשה ^ח בני. קפ) רבי אלעזר אמר, ולך איפה מה אעשה, כיון דאמר האי, אמאי בני. אלא אמר ^ט ליה, ולך איפה מה אעשה, ^י דאנת בדינא ובחרבא ובדמא חזינא לך, ולאחיך ^{יא} בארח שלימ. אלא בני, בני ודאי, ^{יב} אנא גרימנא לך, בגין ^{יג} דאנת בני. ^{יד} ועל דא ^{יז} על חרבך ^{יח} תחיה ואת אחיך תעבוד. ^{יט} ועדיין לא אתקיים, דהא לא פלח ליה עשו ליעקב. בגין דיעקב לא בעא ליה השתא, ואיהו אהדר וקרא ליה ^כ עדני כמה ^{כא} זמני, בגין דאסתכל למרחוק, ^{כב} וסליק ליה, לסוף ^{כג} יומיא, ^{כד} כדקאמרן. קפא) רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי ^{כה} בארחא, עד דהוו אזלי, חמו ליה לרבי ^{כו} יוסי סבא, ^{כז} דהוה אזיל ^{כח} בתרייהו ^{כט} כג יתבו, עד דמטא לגבייהו. ^ל כיון דמטא לגבייהו, אמרו השתא ^{לא} ארחא ^{לב} מתתקנא קמן, אזלו, אמר רבי חייא

דרך אמת

א) הן נביר, (בראשית כ"ז). ועל חרבך תחיה, לעילוף לאנטוניוס דאס לא כן תימה כי לעולם לא אתקיים. ס"ח ציון א. ג. וסליק ליה לסוף יומיא, לעילוף ס"ד ציון ג.

מסורת חזרה

חלושי גרסאות : א נ"א ואת כל אחיו נתחיו לו לעבדים ורגן ותירוש סמכתיו ול"ג וגו'. ב נ"א לא. ונ"א לאתקיימא. ג נ"א דאסתכס. ד נ"א עמך (אה"ל). ה נ"א ואתעכב. ו נ"א ולמעבד. ז נ"א ליג בני. ח נ"א ליג ליה. ט נ"א דאת. י נ"א באורת. יא נ"א דאנא (אה"ל). יב נ"א כדון (אה"ל). יג נ"א ועל. יד נ"א מוסיף תחיה דהכי אחחוי [איתחזו] לך. טו נ"א עדין. ונ"א ועדין. טז נ"א עדני אדני (אה"ל). יז נ"א זמנין. יח נ"א יומיא. יט נ"א באורחא. כ נ"א ייסא. כא נ"א ליג דהוה. כב נ"א אבחריהו. כג נ"א תבו. כד נ"א ליג כיון דמטא לגבייהו. כה נ"א אורחא. כו נ"א מתקנא.

מאמר

הסולם

חברות

קעט) הן גביר שמתיו לך וגו' ולך איפוא וגו' ולך איפוא פירוש, אין עומד פה, מי שיסכים עליך שתטול את הברכות, לכן מה אעשה בני. ואז ברכו בעולם הזה, והסתכל במדרגתו ואמר לו, על חרבך תחיה, כי כן ראוי לך, לשפוך דמים, ולעשות מלחמות, להיחמו דבוק בשמאל שהוא דינים, ועל זה אמר מה אעשה בני, שמדרגתך אינה ראויה לברכה. קפ) רבי אלעזר אמר וכו' : רא"א, ולך איפוא מה אעשה, כיון שאמר זה, מה לו לומר עוד בני. אלא, אמר לו, ולך איפוא מה אעשה, כי אתה, בדינים בחרב ובדם ראיתך. ואת אחיך ראיתי שהולך בדרך שלם. אלא בני, ודאי בני, אני גרמתי לך את זה, בשביל שאתה בני פירוש, כי גם יצחק היה בחינת קו שמאל, אלא כלול בימין בסויה (דמ"י דף קמ"א ע"א)

אברחם הוליד את יצחק. וז"ש אנא גרימנא לך, כגין דאנת בני, אני גרמתי לך שתהיה בבחינת קו שמאל, שממנו דינים וחרב ודם, משום שאתה בני, ואני הוא מקו שמאל. ועל דא על חרבך תחיה ואת אחיך תעבוד : ועדיין לא נתקיים זה, שהרי עוד לא עבד עשו ליעקב, והוא חזר וקרא את עשו, אדני כמה פעמים. משום שיעקב הסתכל למרחוק, והניח אותו לאחרית הימים. כמו שאמרנו לעיל. קפא) רבי חייא ורבי יוסי וכו' : ר"ח ור"י היו הולכים בדרך, בעוד שהיו הולכים, ראו את רבי יוסי סבא, שהיה הולך אחריהם. ישבו, עד שהגיע אליהם. כיון שהגיע אליהם, אמרו, עתה הדרך מתתקן לפנינו. הלכו. אמר רבי חייא, עת לעשות לה'.

עת לעשות ליי. פתח רבי יוסי ואמר, פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה, דא כ"י, ותורת חסד על לשונה ה' אלין אינון ישראל, דאינון לישנא דאורייתא, כ' דמשתעי בה ג' יומי ולילי.
 קפב) פיה פתחה בחכמה, דא ב' דבראשית, ואוקמוה. ותורת חסד על לשונה ד' דא אברהם, דביה ל' ברא עלמא, וביה משתעי תדיר. ב' סתים מהאי גיסא, ה' ופתיחא מהאי גיסא ו' סתימא מהאי גיסא, כד"א ה' וראית את אחורי. ופתיחא מהאי גיסא, בגין ה' לאנהרא ו' אנפאה לגבי י' עילא, ופתיחא מהאי גיסא, בגין לקבלא מלעילא, ואיהי אכסדרה לקבלא. ובגין כך סיימא י' ברישא י' דאורייתא י' ואתמליא לבתר, פיה פתחה בחכמה, בחכמה ודאי, דכתיב י' ב' בראשית ברא אלהים, טו' כתרגומו. ותורת חסד על לשונה, דהא לבתר משתעי ואמר י' ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. פיה פתחה בחכמה, דא ה' דשמא קדישא, דכלא בה, ואיהי סתים טו' וגלייא, י' כלילא י' דעילא ותתא, רזא דעילא ותתא.

מסורת הזהר

א) עת לעשות לה', (תהלים קיט) וירא דף ק"ל ציון א'. ב) פיה פתחה בחכמה, (משלי לא). ג) בחכמה דא כנסיה, ח"א קמה: ד) דא אברהם דביה ברא עלמא, (בתבראם באברהם) הקסה"ו דף מ"ח ציון ה'. ה) וראית את אחורי, (שמות ל"ג) לעיל ב"א דף קכ"ב ציון א' ושי"ג. ז"ח דף מ"ז טד שכ, דף מ"ח טב שי. דף ס"ז טב שלד. דף פ"ג טב שיב, שכא. ו) בראשית ברא אלקים, (בראשית א') לעיל ב"ב דף י"ח ציון א' י' ז) ויאמר אלקים יהי אור, (בראשית א') ב"א דף מ' ציון ד'.

חלופי גרסאות: א' ג"א ליג אלין. כ' ג"א דמשתעו (אה"ל), ונ"א דמשתעשי (אה"ל). ג' ג"א יומס. ד' ג"א תליא. (אה"ל). ה' ג"א ופתיחה. ו' ג"א ליג סתימא מהאי גיסא. ז' ג"א סתים. ח' ג"א לאתנהרא. ונ"א לאהדרא. ט' ג"א אנפה. י' ג"א עלאה (אה"ל), ונ"א עלאי (אה"ל). י"א ג"א בריש. י"ב ג"א אורייתא. י"ג ג"א ואתמלייא. י"ד ג"א ליג בראשית. טו' ג"א ליג כתרגומו. טז' ג"א וגלייא. יז' ג"א כללא. ונ"א כלא (אה"ל). יח' ג"א לעילא (אה"ל).

הכרכות

הסולם

מאמר

שאתה אומר וראית את אחורי. פירוש, ראיה ה"ס חכמה, וכשהנוקבא מקבלת חכמה היא נסתמת מטעם חסרון חסדים, (כנ"ל ב"א דף ק"ד ד"ח את ע"ש) וע"כ נקראת אחורים, והכתוב אומר אז עליה, וראית את אחורי.
 פתיחא מהאי גיסא בגין וכו': ומצד השני הב' פתוחה, כדי להאיר פניה כלפי מעלה שהוא ז"א, וכן היא פתוחה כדי לקבל מלמעלה, מו"א, והיא פרוצה כמו אכסדרה, לקבל אור מרובה. כי האכסדרה מקבלת אור חמש יוחר מביה, ומשום זה עומדת בראש התורה דהיינו כ' דבראשית כשה"כ מיה פתחה בחכמה ונתמלאה אור אח"כ בכל דברי התורה. שה"ס ותורת חסד על לשונה.
 פירוש, כי יש כאן בהכתוב ב' פתיחות של הנוקבא, א) פיה פתחה בחכמה, ב) ותורת חסד על לשונה, ופצאר, שבעת שהב', שה"ס הנוקבא

פתח רבי יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה, טובב על כנסת ישראל, שהיא השכינה, ותורת חסד על לשונה, אלו הם ישראל, שהם לשונה של התורה, כי מדברים בה יום ולילה. קפב) פיה פתחה בחכמה: זהו ב' של בראשית ובארוה, שה"ס הנוקבא המכונה בית, (כנ"ל בראשית א' דף רס"ח אות שכ"ז) ותורת חסד על לשונה, זהו אברהם, שה"ס קו החסד, שבו ברא העולם, (כנ"ל פרשת לך דף קכ"ח אות שפ"ג) ובו מדבר תמיד. דהיינו שמדבר תמיד בתורה. שהיא כולה המשכת החסד. וע"כ אומר ותורת חסד על לשונה. כמו שמבאר לפנינו ב' סתים מהאי גיסא ופתיחא וכו': מבאר יותר, ואומר, כי צורת אות ב' היא סתומה מצד אחד ופתוחה מצד אחד. היא סתומה מצד אחד, כמו (דפו"י דף קמ"ה ע"א)

קפג) פיה פתחה בחכמה בגין ^ה דאיהי סתימא דלא אתיידע כלל דכתיב
 "ונעלמה מעיני כל חי ^ג ומעוף השמים נסתרה. וכד שארי לאתפשטא
 בחכמה ^י דאתדבק בה ^ז ואיהי בגווה ^ה אפיקת קלא דאיהי תורת חסד.
 קפד) פיה פתחה בחכמה דא ^ו היא בתראה ^ז דאיהו ^ח דבור, ומלה
^ט תליא בחכמה. ותורת חסד על לשונה. דא קול דקיימא על ^י דבור, לאנהגא
 ליה. ותורת ^{יא} חסד, דא יעקב, ^ב דאיהו על לשונה, ^ג לאנהגא מלה, ^ד וולאחדא
^ה לה, דהא לית דבור ^ו בלא קול, ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א) ונעלמה מעיני כל חי, (איוב כ"ח) ח"ג רצ. ת"ז תקי י"ח לו: תקי כ"ט עג. ז"ח מ"א טא שז.
 חלוסי גרסאות: א ב"א דאיהו. כ ב"א ומעוף וגו'. ג ב"א דאתדבקת. ונ"א דאתדבקא. ד ב"א ואיהו. ה ב"א מוסיף
 ואיהי אפיקת. ונ"א מוסיף ואיהי בגוה אפיקת. ו ב"א ה"ז ז ב"א דאיהי. ח ב"א דיבור. ט ב"א תלייא.
 י ב"א דיבור. יא ב"א מוסיף חסד על לשונה. יב ב"א ל"ג לאנהגא. יג ב"א וולאחדא. ונ"א וולאמבא (אה"ל). ונ"א
 וולאחמכא (אה"ל). יד ב"א ליה. טו ב"א ולא.

סאמר

הסולם

הברכות

שלמטה נכללת בנינה שהיא למעלה, שאז נעשית הבינה
 סתומה ולעת גדלות היא סוד המוחין שלמעלה, של
 הבינה עצמה, ושלמטה, של המלכות, שאז היא
 עצמה נעשית גלויה, דהיינו בג"ר, וגם משפעת
 מוחותיה אל המלכות. ומפרש יותר, לפיכך
 אוה"כ, פיה פתחה בחכמה, משום שבסוד הג"ר
 דבינה, היא סתומה ולא נודעת כלל. שכתוב
 ונעלמה מעיני כל חי, ומעוף השמים נסתרה.
 וכשהתחילה הבינה להתפשט עם החכמה שנתדבקה
 בה, ושנתלבשה בתוכה, דהיינו בסוד ז"ס תחתונות
 שבה, שה"ס הכתוב פיה פתחה בחכמה. לא יכלה להתפשט
 עד שהוציאה קול, דהיינו ז"א, הקו האמצעי, שהוא
 תורת חסד. ועליו נאמר, ותורת חסד על לשונה.
 כי ז"א נקרא תורה, והוא מאיר באור החסד,
 וע"כ נקרא תורת חסד. והטעם שהבינה לא
 יכלה להתפשט בחכמה, עד שיצא אור החסד
 שהוא ז"א, הוא מפני שאין החכמה יכולה
 להאיר מטרם שנתלבשה באור החסד.

הנוקבא, נפתחת, דהיינו בעת שנזדווגת עם
 ז"א, יש בה השפעה וקבלה; כי ז"א היא חמיד
 בחסדים מכוסים, להיותו בבחינת ג"ר דבינה
 בסוד כי חפץ חסד הוא. זולת בעת זווגו עם
 הנוקבא, הוא נכלל ממנה באור החכמה שלה
 וז"ש פתיחא מהאי ניסא בנין לאנהרא אנפאה
 לנבי עילא, פירוש. אנפאה, ה"ס הארת חכמה,
 ואומר, שהנוקבא מאירה הארת חכמה כלפי
 מעלה, דהיינו לז"א בעלה. שזסו"ה, אשת חיל
 עטרת בעלה, כי מעטרתו בהארת החכמה. הרי
 שהנוקבא נפתחה בבחינת השפעה, שזסו"ה
 פיה פתחה בחכמה. דהיינו להשפיע חכמה
 לז"א. וכן הוא נפתחת בקבלה, שמקבלת אז
 שפע חסדים מז"א, שהוא נקרא תורה. וז"ש
 ופתיחא מהאי ניסא בנין להבלא מעילא,
 דהיינו לקבל שפע אור החסדים מז"א. וז"ש
 ותורת חסד על לשונה.

קפד) פיה פתחה בחכמה: פירוש אחר על הכתוב
 פיה וגו', שזהו ה' אחרונה של שם
 הוי"ה, דהיינו הנוקבא, שהוא נקראת דבור, והדבר
 תלוי בחכמה. כלומר, שאין דבור בלי חכמה ושכל, וע"כ
 נאמר על הנוקבא פיה פתחה בחכמה, ותורת חסד על
 לשונה, זהו קול שהוא ז"א, העומד על הדבור
 שהיא חנוקבא, להנהיג אותה. ומפרש יותר, ותורת
 חסד זהו יעקב, דהיינו ז"א שנקרא תורה והוא חסד,
 שהוא על לשונה, דהיינו על הדבור שלה להנהיג
 המלה ולהתיחד עמה, כי אין דבור בלי קול.
 ובארוהו

פיה פתחה בחכמה: פירוש אחר שטוב
 על התורה. שפתחה בחכמה בודאי, שכתוב
 בראשית ברא אלקים, שבראשית פירושו חכמה,
 כתרונמו בחוכמתא. ותורת חסד על לשונה, כי
 אחר כך מספרת התורה ואמרת ויאמר אלקים
 יהי אור ויהי אור. שפירושו אור החסד.
 פיה פתחה בחכמה: פירוש אחר, שהוא ה'
 ראשונה של שם תקרוש הוי"ה, שהיא בינה,
 שחל בה, שכל המוחין דו"ן והתחתונים נמשכים ממנה,
 והיא סתומה וגלויה, שנהג בה קטנות וגדלות, שבעת
 קטנות היא, כללות שלמעלה ושלמטה, שהמלכות
 (דפרי דף קמ"ה ע"א) (קמ"ה ע"ב)

קפה) פתח רבי חייא אבתריה ואמר, * אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא. * אני * חכמה, דא כ"י. שכנתי ערמה, דא יעקב, דאיהו חכים, ודעת מזמות אמצא, דא יצחק, דהוה ליה דעת * מזמות, דברכא ליה לעשו. ובגין * דחכמה אשתתף בהדיה דיעקב, דאיהו ערמה, * ודעת מזמות אמצא, * דאתברך יעקב מאבוי, ושרו עליה כל אינון ברכאן, ואתקיימו ביה ובבנוי, דעלם ולעלמי עלמין.

קפו) מאינון אתקיימו בהאי עלמא, וכלהו * יתקיימון, לזמנא דמלכא * משיחא, דכדין יהון ישראל גוי אחד * בארץ, ועם אחד * לקב"ה, הה"ד * ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ. וישלטון לעיקא ותתא, דכתיב * וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי, דא מלכא משיחא, * דכתיב * וביומיהון די מלכייא אינון יקום אלה שמיא מלכו * וגו'. וע"ד בעא יעקב, * דיסתלקון ברכוי לההוא זמנא דאתי, ודא נטל לון * לאתתר.

קפז) פתח רבי ייסא אבתריה ואמר, * * ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם

מסורת הזהר

א) אני חכמה וגו', (משלי ה') ח"ג קמד. ז"ח בראשית ח' טג שו. ב) חכמה דא כנ"י, לעיל דף ע"ט ציון ג. ג) משיחא. לעיל דף ס"ד ציון ד. ד) ועשיתי אותם לגוי, (יחזקאל ל"ז). ה) וארו עם ענני שמיא, (דניאל ז') ח"ג קמד. ו) וביומיהון די מלכיא, (דניאל י"ב) ז) דיסתלקון — לההוא זמנא לעיל דף ע"ח ציון ג. ח) ואתה אל תירא, (ירמיה מ"ו) ח"ג רעד: ז"ח ע"ו טד שמג. חלופי גרסאות: א) ב"א ל"ג מן אני עד דא יצחק. ב) ב"א ל"ג מזמות. ג) ב"א דחכמתא. ד) ב"א דעת. ה) ב"א דיתברך. ו) ב"א יתקיימון. ז) ב"א ל"ג בארץ. ח) ב"א מוסיף ליה לקב"ה. ט) ב"א וכתוב. י) ב"א די לעלמין לא תחבל ומלכותה לעם אחרן לא תשתבך תדיק וחסף כל אלין מלכותא והיא תקום לעלמא ול"ג וגו'. יא) ב"א השחא. יב) ב"א השחא ולכתר. יג) ב"א ל"ג ואתה.

הברכות

הסולם

מאמר

שהחכמה, שהוא השכינה הנקראת חכמה, נשתתפה עם יעקב שהוא בא בערמה, על כן ודעת מזמות אמצא שנתברך יעקב מאביו, שהיה לו דעת מזמות לברך את עשו, ונחו עליו כל אלו הברכות, ונתקיימו בו ובבניו לעולם ולעולמי עולמים.

קפו) מאינון אתקיימו וכו': מהם נתקיימו בעולם הזה, וכולם יתקיימו בזמן מלך המשיח, שאז יהיו ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד אל הקב"ה. וזהו שכתוב, ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ. וימשלו למעלה ולמטה, שכתוב, וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי. היינו המלך המשיח, שכתוב, וביומיהון די מלכיא אינון יקום אלה שמיא מלכו וגו'. ועל כן רצה יעקב, שברכותיו יהיו נדחות לעתיד לבא, ולא לקח אותם מיד.

קפז) פתח רבי ייסא אבתריה וכו': פתח ר"י אחריו, ואמר, ואתה אל תירא וגו'. מקרא זה בארוהו. אבל באותה שעה, שיצא יעקב

ובארוהו. כלומר, הנוקבא הנקראת דבור, אין לה מעצמה כלום, אלא מה שז"א הנקרא קול משפיע אליה. וע"כ אין הדבור נשמע בלי קול. שירה על יחוד זו"ן. וזה שיעור הכתוב. פיה פתחו: בחכמה. כשהנוקבא פותחת פיה לדבר, שה"ס להשפיע חכמה לתחתונים, אז ותורת חסד על לשונה, אז מחויבת להתיחד עם ז"א שה"ס קול, וה"ס תורת חסד, והוא נשמע דרך הדבורים שלה שעל לשונה, וגם זה הוא מסעם, שאין החכמה שבנוקבא יכולה להאיר בלי אור החסד של ז"א.

קפה) פתח ר' חייא אבתריה וכו': פתח אחריו רבי חייא ואמר. אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא. אני חכמה. זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא. הנקראת חכמה תתא שכנתי ערמה זהו יעקב, שהוא ערום כי לקח הברכות בערמה. ודעת מזמות אמצא. זהו יצחק, שהיה לו דעת מזמות לברך את עשו. ומשום (דמו"י דף קמ"ח ע"ג)

י"א ואל תחת ישראל כ וגו'. האי קרא אוקמוה. אבל ג בההיא שעתא, דנפק יעקב ד מקמי אבוי, באינון ברכאן, אסתכל בנפשיה, אמר, ה הא אלן ברכאן, בעינא ו לסלקא דון לבתר, לאריכו יומין, והוה דחיל ומסתפי, ז נפק קלא ואמר, א ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם י"א כי אתך אני, לא אשבוק לך בהאי עלמא. ב כי הגני מושיעך מרחוק, לההוא זמנא דאנת סליק דון, לאינון ברכאן. קפח) ג ואת זרעך מארץ שבים, דאע"ג דהשתא נטיל ברכוי עשו, וישתעבדון בבנך, ח אנא אפיק לון מידוי, וכדין ט ישעבדון י בניך ביה. ד יא ושב יעקב, לאינון ברכאן, ושב יעקב, דא יכ שכינתא. ושב יעקב ודאי. ה ושקט ושאנן, י כמה דאוקמוה, יד מאינון טו מלכוון: מבבל, טו ממדי, ומיון, יז ומאדום. יח דאינהו הוו דאשתעבדו בהו בישראל. י ואין מחריד, לעלם ולעלמי ט עלמיא. קפט) א זולו, עד דהוו אזלי, א"ר יוסי, ודאי, כל מה דעביד קב"ה בארעא, כלא הוה ברזא דחכמתא, וכלא בגין לאחזאה חכמתא עלאה, להו לב"ג, כ בגין כה דילפון מההוא עובדא, רזין דחכמתא, וכלא אינון כדקא יאות, ככ ועובדוי כלהו, אורחי דאורייתא, בגין דאורחי דאורייתא, אינון כג ארחי דקב"ה, ולית מדה זעירא, דלית בה כמה אורחין ושבילין, ורזין דחכמתא עלאה.

מסורת הזהר

(א) ואתה אל תירא - כי אתך אני (ירמיה מ"ו). (ב) כי הגני מושיעך מרחוק, (ירמיה מ"ו). (ג) ואת זרעך מארץ שבים, (ירמיה מ"ו). (ד) ושב יעקב, (ירמיה מ"ו). (ה) ושקט ושאנן, (ירמיה מ"ו). (ו) ואין מחריד, (ירמיה מ"ו).

חלופי גרסאות: א ג"א ל"ג ואל תחת ישראל. ב ג"א כי אתך אני כי הגני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד. ג ג"א בההוא. ד ג"א מקמיה. ה ג"א האי. ו ג"א לאסתלקא. ז ג"א ל"ג מן נפק עד עבדי. ח ג"א אנא אפיק לן מן ידוי. ט ג"א אנת תיפוק לון מיווי. ט ג"א ישעבדון. י ג"א בנין. יא ג"א ברך. יב ג"א ל"ג מן ושב עד ושב. יכ ג"א מוסיף שכינתא דאיהי עמיה דיעקב. יד ג"א כמא. יז ג"א באינון. טו ג"א מלכוותא. טז ג"א ל"ג ממדי ומיון. יח ג"א ל"ג ומאדום. יח ג"א דאיהו. יט ג"א עלמיא. כ ג"א כיון. כה ג"א דיילפון. ככ ג"א ועבדי. כג ג"א אורחי

מסר

הסולם

הברכות

כמו שבארוהו, שישקוט מאלו הממלכות, מבבל ממדי, מיון ומאדום, שהיו מעבידים את ישראל. ואין מחריד, לעולם ולעולמי עולמים. קפט) א זולו עד דהוו וכו': הלכו בעוד שהיו הולכים, אמר ר' יוסי, ודאי, כל מה שהקב"ה עושה בארץ, הכל הוא בסוד החכמה, והכל הוא כדי להורות חכמה עליונה לבני אדם, כדי שילמדו מאותם המעשים סודות החכמה, והכל הוא כראוי להיותו, ומעשיו כולם הם דרכי התורה, משום שדרכי התורה הם דרכיו של הסב"ה, ואין לך דבר קטן שלא יהיו בו כמה דרכים ושבילים וסודות חכמה העליונה.

ת"ח

יעקב עם הברכות מלפני אביו, הסתכל בעצמו ואמר, הנה אלו הברכות אני רוצה לדחות אותם לאחר זמן, ויהיו לאורך ימים. והיה מפחד ומתירא שלא ינחלו עליו הברכות מיד, מן יהיה לחן המסק, אם יחטאו ישראל. יצא קול ואמר, ועתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני, שלא אעזוב אותך בעולם הזה, כי הגני מושיעך מרחוק, לאותו הזמן שאתה מודה את קיום הברכות. ואת זרעך מארץ שבים, שאף על פי, שעתה לקח עשו את הברכות, ובניו יעבידו את בניך, אני אוציאם מידיו, ואז בניך יעבידו אותי. ושב יעקב, שישב לאלו הברכות. ושב יעקב, אל השכינה, שתייה שוב עם יעקב. ושב יעקב ודאי ושקט ושאנן. (דפו"י דף קמ"ח ע"ב)

תולדות

פג

קצ) ת"ח, דהא רבי ה יוחנן בן זכאי הוה אמר, תלת מאה הלכות פסוקות, ברזא דחכמתא עלאה, בפסוק * ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב, ולא גלי לון, אלא לרבי אליעזר, דהוה עמיה, בגין למנדע, דכמה רזין עלאין אינון, בכל עובדא ג ועובדא, דאיהי באורייתא, ובכל מלה ומלה, חכמתא איהי, ואורייתא דקשוט, בג"כ אינון מלין דאורייתא, מלין ד קדישין אינון, לאחזאה מינה נפלאות, כד"א, ג גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

קצא) ת"ח, בשעתא דעקים ההוא ה חויא, לאדם ולאתתיה, ו דאקריב ו לאתתא, ואטיל בה זוהמא, ואתפתא ביה אדם, כדין אסתאב עלמא, ו ואתלטיא ארעא בגיניה, וגרים מותא לכל עלמא, ו וקיימא עלמא לאתפרעא ו מניה. עד דאתא ו אילנא דחיי, ו וכפי על אדם, וכפיא ליה לההוא נחש דלא ישלוט לעלמין, על זרעא דיעקב.

קצב) דהא בזמנא ו דאקריבו ישראל שעיר, הוה ו ד אתכפיא ההוא נחש ו ואתהפך לעבדא, ו כמה דאתמר. וע"ד אקריב יעקב לאביו, ד תרין ו שעירין ה חד, ו לאכפיא לעשו, דאיהו שעיר, וחד, בגין דרגא דהוה ו תלי ביה וט עשו ו ואתדבס ביה ואתמר.

קצג) ובג"כ קיימא עלמא, עד כ דתייתי אתתא, כגוונא דחיה, ובר נש

מסורת הזהר

א) ושם אשתו מהיטבאל ונוי, (בר שיז י"ו) ח"ג קלה ז"ח מ"ד טא שמח. דף נ"ב ט"א שלא. ב) גל עיני ואביטה, (תהלים קי"ט) לעיל חיי שרה דף ס ז ציון ב. ג) ואתהפך לעבדא, לעיל דף ע"ד ציון ה. ד) תרין שעירין, לעיל דף נ"ה ציון ד. ה) חד לאכפיא וכיו' וחד בנין, לעיל דף נ"ה ציון ה. חלופי גרסאות: א) ב"א שמעון. ב) ב"א אלעזר. ג) ב"א דעובדא. ד) ב"א ל"ג קדישין. ו) ב"א קדישין. ה) ב"א חויא. ו) ב"א נחש. ז) ב"א דאיקריב (אה"ל). ז) ב"א לתתא. ח) ב"א ואתלטיא. ט) ב"א קיימא. י) ב"א מיניה. יא) ב"א יעקב. יב) ב"א ונפיל. יג) ב"א וכפר. יד) ב"א לכפר (אה"ל). יו) ב"א דאתקריבו. יז) ב"א אתכפיא. יח) ב"א כמא. יט) ב"א שעירים. י) ב"א לאכפיא. יא) ב"א חב. יב) ב"א חב. יג) ב"א חב. יד) ב"א חב. יו) ב"א חב. יז) ב"א חב. יח) ב"א חב. יט) ב"א חב. כ) ב"א חב. כ"א) ב"א חב.

הברכות

הכולם

מאמר

ממנו. עד שבא עץ החיים, וכפר על אדם, והכניע את הנחש, שלא ישלוט על זרעו של יעקב לעולם.

קצב) דהא בזמנא וכיו' : כי בזמן שישראל הקריבו שעיר, היה נכנע אותו הנחש ונתהפך לעבד אל ישראל, כמו שלמדנו. ועל כן הגיש יעקב לאביו שני שעירים, א' להכניע לעשו שהוא שעיר. ואחד בשביל המדרגה שעשו היה תלוי בה ונתדבס בה, ובארוהו, שהוא סמאל שרו של עשו. קצג) ובג"כ קיימא וכיו' : ועל כן נמצא העולם כסללה עד שתבא אשה בדומה

לחיה, ואיש בדומה לאדם, וירמו ויערימו על אותו הנחש, ואותו שהיה רוכב עליו, שהוא סמאל, וכבר למדנו כל זה. פירוש שיעקב היה דומה לאדם, ורבקה היתה דומה לחיה, ועשו היה

בחינה

קצ) ת"ח דהא וכיו' : בוא וראה, כי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר, שלוש מאות הלכות פסוקות בסוד חכמה העליונה, בפסוק, ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב, ולא גילה אותם אלא לרבי אליעזר שהיה עמו, כדי לדעת שחכמה סודות התורה נמצאים בכל פעולה ופעולה שכתוב בתורה, ובכל מלה ומלה יש בה חכמה ותורת אמת, ועל כן מלות התורה מלות קדושות הן להראות מהן נפלאות כמו שאתה אומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. קצא) ת"ח כשעתא דעקים וכיו' : בוא וראה בשעה שהנחש רמה את אדם ואשתו, שקרב לאשתו והטיל בה זוהמא, ונתפתה בה אדם, אז נטמא העולם, ונתסללה הארץ בשבילו, וגרם מיתה לכל העולם, והעולם היה עומד להפרע

(דסרי דף קמ"ה ע"ב)

כגוונא דאדם, ויעקימו * ויחכימו * ליה לההוא חויא בישא וההוא דרכיב עליה וכלא אתמר.

קצד) פתח ואמר, * ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה, והא אתמר ב ויעקב איש תם יושב אהלים. איש תם: גבר שלים, ג כתרגומו. יושב אהלים, אמאי איהו תם, בגין דאיהו יושב אהלים, ג דאחיד לתרין סטרין, גאברהם וליצחק. וע"ד, ד יעקב בסטרא דיצחק אתא לגביה דעשו, כמה דאתמר, דכתיב, י עם חסיד תתחסד ה ועם עקש ה תתפל. וכד אתא עם ברכאן, בסיועא דלעילא קא אתא, בסיועא דאברהם ויצחק, וונג"כ ז בחכמתא הוה, כמה דאתמר. קצה) ת"ח, כד יעקב אתער, ה לגבי סמאל, דרגא דעשו, וקביל עליה ט ליעקב, ויעקב נצח ליה, בכמה סטרין, נצח י לחויא, בחכמתא, ובעקימו, ולא אתנצח, בר בשעיר. ואע"ג דכלא חד, נצח כמו כן יא לסמאל, בנצחונא אחרא, ונצחיה, הה"ד י ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ז וירא כי לא יכול לו. קצו) ת"ח, זכותיה דיעקב כמה יב הוה, דאיהו אתא, ובעא לאעברא יג ליה

מסורת הזהר

א) ויהי עשו, לעיל דף ל"ג ציון א. ב) ויעקב איש תם, לעיל דף ל"ד ציון ב. ג) דאחיד לתרין סטרין לעיל דף ל"ו ציון א. ד) עם חסיד תתחסד, (שמואל ב' כ"ב) ח"ג רצבו ה) ועם עקש התפל, (שמואל ב' כ"ב) ו) ויאבקה איש עמו, (בראשית ל"ב), ב"א דף ש"ל ציון ב. ז) וירא כי לא יכול, (בראשית ל"ב) ח"ב מא: קיא: ח"ג מה. ת"ז תקי לג תקי ניו תקי ס"ט ח"ט ח"ט דף כ"ד טא שא. טג שה. לחופי גרסאות: א) ב"א ויעקמו, ב) ב"א ויתטאו, ג) ב"א ויתטאו, ד) ב"א ויתטאו, ז) ב"א ויעקב, ח) ב"א תתפל (אה"ל). ו) ב"א (בגין. ז) ב"א הכנתא. ח) ב"א לגביה. ט) ב"א דיעקב (אה"ל). י) ב"א לחויא, ו) ב"א לחויא. יא) ב"א ישראל. יב) ב"א הות (אה"ל). יג) ב"א מוסיף ליה ליעקב.

הברכות

הטולם

מאמר

בחינת הנחש, ששרו של עשו שהוא סמאל היה רוכב עליו, וע"כ באו רבקה ויעקב במרמה, והערימו על עשו וסמאל ובכח ב' השעירים שהגישו רבקה ויעקב התגברו עליהם כנ"ל בסמוך. קצד) פתח ואמר ויהי עשו ונו' ויעקב איש תם יושב אהלים: איש תם, פירושו, אדם שלם, כתרגומו. יושב אהלים, משמיענו, למה הו'א תם, בשביל שהוא יושב אהלים, שפירושו שנאחו בשני הצדדים, ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק ונמצא שהוא שלם הן מימין שהוא אור החסדים והן משמאל שהוא הארת החכמה. פירוש כי אהל פירושו אורה, מלשון, בהלו נרו על ראשי יגו' (איוב כ"ט) ולהיותו כלול מב' אורות, מהארת הימין והארת השמאל, אומר עליו הכתוב, יושב אהלים, לשון רבים.

הברכות בא בתמיכה של מעלה, בתמיכת אברהם ויצחק, דהיינו מב' הצדדים ימין ושמאל ביחד. קצה) ת"ח כד וכו': בוא וראה כאשר יעקב נחעורר אל סמאל שהוא מדרגת עשו, וסמאל רב והתאבק עם יעקב, ויעקב נצח אותו בכמה אופנים, נצח הנחש בערמה ובמרמה, ולא נוצח רק בשעיר, היינו השני שעירים שהגיש ליצחק אביו סבהם נצח את עשו שהוא דרגא דנחש. כנ"ל. ואף על פי שהכל אחד, דהיינו הנחש וסמאל, מכל מקום נצח כמו כן גם את סמאל בנצחון אחר, ונצח אותו. וז"ש ויאבק איש עמו עד עלות השחר וירא כי לא יכול לו, וקביל, פירושו ריבו, כי על ריבו (ישעיה א' י"ז) מתרגם קבילת.

קצו) ת"ח זכוריה וכו': בוא וראה כמה היה זכותו של יעקב. שהוא, סמאל, בא ורצה להעביר את יעקב מן העולם. ואותו לילה היה הלילה שנברא בו הלבנה, דהיינו ליל ד', שהוא זמן סכנה ויעקב נשאר לבדו, שלא היה עמו אחר, שלמדנו, לא יצא אדם יחידי בלילה, וכל שכן, בלילה שנבראו בו המאורות, דהיינו הלילה של יום

מעלמא, וההוא ליליא, הות ליליא דאתברי ביה סיהרא, ויעקב אשתאר בלחודוי, דלא הוה עמיה אחרא, דתנן אלא יפוק ב"נ יחידי בליליא, וכ"ש בליליא דאתבריו ביה נהורין, דהא סיהרא איהי חסרא, דכתיב ב' יהי ג מאר"ת חסר, וההוא ליליא, אשתאר בלחודוי, בגין דכד סיהרא חסרא, א חויא ב' בישא אתתקף ושלטא, וכדין אתא סמאל, וקטריג ליה, ובעא לאובדא ליה מעלמא. קצו) ויעקב הוה תקיף בכל סטרין, בסטרא דיצחק, ובסטרא דאברהם, דאינון ג הוו ד תקיפו דיעקב. אתא לימינא חמא לאברהם, תקיף בתקיפו ה דיומא, בסטרא דימינא דחסד. אתא לשמאלא, חמא ו ליצחק, תקיף בדינא קשיא. אתא דגופא, (ה) חמא ה דיעקב, תקיף מתרין סטרין ט אלין, דסחרן ליה, חד מכאן, וחד מכאן, כדין, ד וירא כי לא יכול לו ה ויגע בכף ירכו דאיהו אתר לבר מגופא, ואיהו חד עמודא דגופא, כדין, ו ותקע כף ירך יעקב בהאבן, עמו וגו'.

קצח) כיון דאתער צפרא, יא ועבר ליליא, אתתקף יעקב, יב ואתחלש חיליה דסמאל, יג כדין אמר שחנני, יד דמטא טו זמנא, לומר שירתא דצפרא, טו ובעי למיזל, ואודי ליה, על יו אינון ברכאן, ואוסיף ליה יז ברכתא אחרא, דכתיב ויברך אותו שם.

קצט) ת"ח כמה ברכאן, אתברך יעקב, חד דאבוי, בההוא יט עקימו, ורווח

דרך אמת
 (א) ע"י מענין זה כפי' בראשית דף כ"ה ע"ב ובפרדס (א) לא יפוק בינ בליליא, ח"א קסט: ב) יהי מארת, (בראשית א"י) ב"א דף צ"ה ציון ג'. ג) מארת חסר, לעיל בהקס"ז דף צ"י ציון ו'. ד) וירא כי לא יכול, לעיל דף פ"ד ציון ז'. ה) ויגע בכף ירכו, (בראשית ל"ב) לעיל ב"א דף קל"ג ציון ג'. ו) וירא כי לא יכול לו ה ויגע בכף ירכו, (שם) ח"ג מה. ז) ויברך אותו שם, לעיל דף ע"ד ציון ג'.
 חלופי גרסאות: א) ב"א חוייא ונ"א חוייא. ב) ב"א ל"ג בישא. ג) ב"א ל"ג הוו. ד) ב"א תקיפא. ה) ב"א ליג מן דיומא עד אתא. ו) ב"א מוסיף ליה ליצחק, ז) ב"א קשייא. ח) ב"א מוסיף ליה ליעקב. ט) ב"א אילין. י) ב"א ליג עמו. יא) ב"א ליג ועבר ליליא. יב) ב"א ואחלש. יג) ב"א וכדין. יד) ב"א ומטא. טו) ב"א זמניה. טז) ב"א ובעא. יז) ב"א ליג אינון. יח) ב"א ברכא. ונ"א מוסיף גם את רחל ברכתא. יט) ב"א מוסיף עקימו דנחש (אה"ל).

<p>הסולם</p> <p>אז, וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחוץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף, שכל הגוף נשען עליו, דהיינו ספירת הנצח, שהוא עמוד של המ"ת הנקרא גוף, אז ותקע כף ירך יעקב בהאבן עמו וגו'.</p> <p>קצח) כיון דאתער וכו': כיון שהאיר הבוקר, והלילה עבר, נתחזק יעקב, ונחלש כחו של סמאל, אז אמר שלחני, שהגיע הזמן לומר שירת הבוקר, ואני צריך ללכת. והודה לו על הברכות, והוסיף לו ברכה אחת משלו. שכתוב ויברך אותו שם.</p> <p>קצט) ת"ח כמה וכו': בוא וראה כמה ברכות נתברך יעקב. אחת של אביו, על</p>	<p>סאמר</p> <p>ד"י כי אז הלכנה היא חסרה, שכתוב בו יהי מארת, חסר י' שהוא לשון קללה, ואותו הלילה נשאר יעקב לבדו, וע"כ היה בסכנה גדולה, כי כשהלכנה חסרה מתחזק נחש הרע ומושל, ואז בא סמאל וקטריג על יעקב, ורצה להאבידו מן העולם. סצז) ויעקב הוה תקיף וכו': ויעקב היה חזק בכל הצדדים, בצד יצחק ובצד אברהם, שהם היו מעוזיו של יעקב, בא סמאל לימין ראה את אברהם חזק בתספו של יום, דהיינו בצד הימין שהוא חסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין קשה, בא לגוף דהיינו לקו אמצעי ראה את יעקב חזק מב' הצדדים, האלו, אברהם ויצחק, שמסבבים אותו. אחד מכאן ואחד מכאן. (דפו"י דף קמ"ו ע"א)</p>
--	---

כל אינון ברכאן. וחד דשכינתא דבריך ליה סביה, כד הוה אתי מלבן, דכתיב
 * ויברך אלהים את יעקב. וחד, דברכיה ^ב ליה ההוא מלאכא, ממנא דעשוי
 וחד, ^ג ברכה אחרא, דברכיה ^ג ליה אבוה, כד הוה אזיל לפדן ארם, דכתיב
^ב ואל שדי יברך ^ד אותך וגוי.

(ר) בההוא זמנא, דחמא יעקב ^ה גרמיה, בכל ^ו הני ברכאן, אמר, במאן
 ברכתא ^ו דמנייהו אשתמש השתא. ^ז אמר, בחלשא מנייהו אשתמש השתא,
 ומאן איהו, דא ^ט בתרייתא, דברכיה אבוה, ואע"ג דאיהי תקיפא, ^י אמר, לאו
^{יא} איהי תקיפא, ^{יב} בשלטנותא ^{יג} דהאי עלמא ^{יד} כקדמאה.

(רא) אמר יעקב, ^{טו} אטול השתא דא ואשתמש בה, ^{טז} ואסלק כל אינון
 אחרנין, לזמנא דאצטריך לי, ^{טז} ולבנאי ^{יז} בתראי. אימתי, בזמנא דיתכנשון כל
 עממיא, לאובדא ^{יח} בני מעלמא, דכתיב ^{יח} כל גוים ^{יט} סבבוני בשם יי, כי אמילם.
^ה סבוני גם סבבוני ^כ וגוי, ^{כא} סבוני כדבורים ^{כב} וגוי, הא הכא תלתא, לגבי תלתא
 דאשתארו, חד, אינון ברכאן קדמאי, דאבוה. תרין, אינון ברכאן, דברכיה
 קביה. תלת, אינון ברכאן, דברכיה ההוא מלאכא.

(רב) אמר יעקב, להתם ^{כג} אצטריכו, ^{כד} לגבי מלכין וכל עמין דכל עלמא,
 ואסליק לון להתם, והשתא ^{כה} לגבי דעשו, ^{כה} די לי בהאי. למלא, דהווי ליה

מסורת הזהר

(א) ויברך אלקים את יעקב, (צ"ל וירא אלקים אל יעקב—ויברך אותו (בראשית ל"ה) ואל שדי, (בראשית
 כ"ח) לך דף קמ"ג ציון ב'. ג) ואסלק כל אינון לזמנא, לעיל דף ס"א ציון ז. ד) כל גוים סבבוני, (תהלים
 קי"ח) ח"ג קלט: ת"ז תקי ל"ז עה. ה) סבוני גם סבבוני, (תהלים קי"ח). ו) סבוני כדבורים, (תהלים קי"ח).
 חלופי גרסאות: א) ג"א ל"ג ליה (אה"ל). ב) ג"א ברכא. ג) ג"א ל"ג ליה. ד) ג"א מוסיף אותך ויפרך ויברך וגוי ויתן
 לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך וגוי. ה) ג"א כרמיה (ר"ק). ו) ג"א אינון. ז) ג"א מינייהו.
 ח) ג"א ל"ג מן אמר עד ומאן. ט) ג"א בתרייתא. י) ג"א אבל (אה"ל). יא) ג"א איהו. יב) ג"א דשלטנותא. יג) ג"א
 בהא. יד) ג"א בקדמאה. ונ"א כקדמאה. טו) ג"א אטיל. טז) ג"א ולבני. יז) ג"א בתריי. יח) ג"א לבני. יט) ג"א סבבוני וגוי.
 כ) ג"א ל"ג וגוי. כא) ג"א מוסיף וגוי בשם ה' כי אמילם. כב) ג"א איצטריכו. כג) ג"א דלעמין ואומין ולישנין דכל עלמא.
 כד) ג"א לגבי כל עמין דכל עלמא. כה) ג"א מלכין כל עמין דכל עלמא. כז) ג"א לגביה. כח) ג"א די.

הכרכות

האחרות לזמן שיהיה נצרך לי ולבני אחרי, מתי
 יהיה זאת, הוא יהיה בזמן שיתקבצו כל האומות
 להאביד בני מן העולם. שכתוב כל גוים סבבוני
 בשם ה' כי אמילם, סבוני גם סבבוני וגוי, סבוני
 כדבורים וגוי, הרי כאן שלשה פסוקים כנגד ג'
 ברכות שנשארו, שעדי לא נשתמש בהן. אחת הוא
 ברכה ראשונה שברכו אביו. השניה היא, הברכות
 שברכו הקביה. השלישית היא, הברכות שברכו
 המלאך.

(רב) אמר יעקב להתם וכו': אמר יעקב, שמה
 אני צריך כל הברכות, שיגיניו עלי מפני
 המלכים וכל האומות שבכל העולם שיסבבוני, ועי
 אדחה אותן שמה. ועתה, לעשו, די לו בברכה
 זו, דהיינו ברכה השניה שברכו אביו כנ"ל. בדומה למלך,

שהיו

הסולם

ידי מרמה, שהרויח כל אלו הברכות. ואחת של
 השכינה, שברך אותו הסביה, כשחזר מלבן,
 שכתוב ויברך אלקים את יעקב. ואחת שברך
 אותו המלאך הממונה של עשו. ואחת, ברכה
 אחרת שברכו אביו כשהלך לפדן ארם. שכתוב
 ואל שדי יברך אותך וגוי.

(ר) בההוא זמנא דחמא וכו': בעת ההיא שראה
 יעקב את עצמו בכל אלו הברכות
 אמר, באיזה מהן אשתמש עתה. אמר בברכה
 החלשה שבהן ומי היא, זו היא האחרונה שברכו
 אביו. ואף על פי שגם הוא ברכה חזקה, אמר,
 אינה חזקה בשליטת עולם הוה. כראשונות.

(רא) אמר יעקב וכו': אמר יעקב, אקח עתה
 ברכה זו ואשתמש בה, ואדחה כל

(דפו"י דף קמ"ו ע"א)

כמה ^א לגיונין ^ב תקיפין, כמה ^ג מארי מגיחי קרבא, לאגחא קרבין, דומינין ^ד לגבי מלכין תקיפין, * ^ה לאגחא בהו קרבא. אדהכי שמע על לסטים חד ספחא, אמר, הני בני תרעי, יהכון תמן. איל, מכל לגיונין דילך, לית אנת משדר התם, ואלא אלין. אמר, ^ו לגבי ההוא לסטים, ^ז די באלין, ^ח דהא כל לגיונותי, ומארי קרבא, ^ט אסתלק לגבי אינון מלכין תקיפין, ביומא דקרבא, דאצטריכו לי, ^י ליהוו.

רג) אוף הכי, יעקב אמר ^{יב} לגבי ^{יג} עשו, ^{יד} די לי השתא באלין ברכאן. אבל לההוא זמנא, דאצטריכו לבני, לגבי כל מלכין ושליטין דכל עלמא, ^{יא} אסלק לון. רד) כד ימטי ההוא זמנא, יתערון אינון ברכאן, מכל סטרין, ויתקיים עלמא על סיומיה כדקא יאות, ומההוא יומא ^{טו} ולהלאה, יקום מלכותא דא על כל שאר מלכו אחרא, כמה דאוקמוה, דכתיב ^{טז} תדיק ותסף כל אלין מלכותא והיא תקום לעלמיא. והיינו ^{טז} ההיא אבנא, ^{יז} דאתגזרת מן טורא די לא בידין, כד"א ^{יח} משם רועה אבן ישראל, מאן אבן דא. דא כנסת ישראל, כד"א ^{יט} והאבן ^כ הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

רה) ר' חייא אמר, מהכא ^{כא} שאר ישוב שאר יעקב, אלין ברכאן אחרנין, דאשתארו, ^{כב} וכתיב, ^{כג} והיה שארית יעקב ^{כד} בגוים, ^{כה} בקרב עמים רבים

מסורת הזהר

א) אסלק לון, לעיל דף פ"א ציון זי. ב) תדיק ותסף, (דניאל ב'). ג) משם רועה אבן ישראל, (בראשית מ"ט) כ"א דף קפ"ב ציון א. ד) והאבן הזאת (בראשית כ"ח) נח דף צ"ז ציון ה. ה) שאר ישוב, (ישעי' י"ו ו) והיה שארית, (מיכה ה') ח"א רב:

חלופי גרסאות: א) ג"א גוונין. ב) ג"א ל"ג מן תקיפין עד תקיפין. ג) ג"א מרי. ונ"א מאני קרבא ול"ג מגיחי (אה"ל). ד) ג"א לבני. ה) אגחא. ו) ג"א אל. ונ"א איל. ז) ג"א לגביה. ח) ג"א דיי. ט) ג"א ליג מן דהא עד אסתלק. י) ג"א אסלק. יא) ג"א להו. יב) ג"א לגביה. יג) ג"א דעשו. יד) כ"א דיי. טו) ג"א ולהלא ונ"א ולעילא. טז) ג"א הוא. יז) ג"א די אתגזרת. ונ"א אתגזרא. יח) ג"א הזאת וגו'. יט) ג"א דכתיב. כ) ג"א בגוים וגו'. כא) ג"א ל"ג מן בקרב עד כלהו. ונ"א יעקב בקרב עמים רבים כאריה בבהמות יער וגו'. תרוס ידך וגו'. וכתיב והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים כטל (אה"ל). ונ"א אלין ברכאן אחרנין כתיב והיה שארית יעקב בגוים כלהו ולא בעשו בלחודיה כטל מאת ה'.

הברכות

הסולם

מאמר

רד) כד ימטי וכו': כשאותו העת יגיע יתעוררו אלו הברכות מכל הצדדים, על ישראל, ויתקיים העולם על קיומו כראוי להיות, ומאותו יום ואילך יקום מלכות הזו, והיינו מלכות העליונה נוקבא דז"א, על כל שאר הממלכות האחרות, כמו שביארו שכתוב תדיק ותסף כל אלין מלכותא והיא תקום לעלמיא. והיינו אותו האבן שנחצבה מן ההר שלא בידי אדם, האמור שם בכתוב, כמו שאתה אומר, משם רועה אבן ישראל, מי היא אבן הזה, היא כנסת ישראל, שהיא נוקבא דז"א כמש"א והאבן הזאת וגו' שהיא הנוקבא.

רה) ר' חייא אמר וכו': רח"א, מכאן נשמע ששאר הברכות של יעקב נשארו לישראל לעתיד לבא, שכתוב, שאר ישוב' שאר יעקב, אלו הן ברכות אחרות שנשתארו, כנ"ל, ועליהם נאמר,

שאר

שהיו לו כמה גדודים גבורים, כמה שרים עושי מלחמה, יהודעים לערוך מלחמות, שהיו מוכנים נגד מלכים גבורים לערוך עמהם מלחמה. בינתים שמע המלך על שודד ענק אחד, אמר, אלו שומרי השערים ילכו שם, וילחמו עמו. אמרו לו עבדיך, מכל הגדודים שלך אינך שולח שמה אלא אלו. אמר המלך, נגד שודד הזה, מספיקים גם אלו, כי כל גדודי ושרי המלחמה אדחה, שילחמו נגד המלכים הגבורים, ליום מלחמה, שיהיו נחוצים לי, יהיו מוכנים, אף יעקב כך אמר, לנגד עשו, מספיקות לו עתה גם אלו הברכות, שברכו אביו כשחלק לפדן ארם כנ"ל. אבל שאר כל הברכות, אדחה אותן לאותו העת, שיהיו נחוצים לבני לנגד כל המלכים וחשליטים שבכל העולם, שיקומו עליהם.

(דפו"י דף קמ"ו ע"א *) דף קמ"ו ע"ב)

בגוים כלהו, ולא בעשו בלחודיה, ^א וכתוב והיה שארית וגו' ^ב כטל מאת יי, (רו) פתח ר' ייסא ואמר ^ג בן יכבד אב ועבד אדוניו, בן: דא עשו דלא הוה ב"נ בעלמא, דיוקיר ^ד לאבוי, כמה ^ה דאוקיר ^ו עשו ^ז לאבוי, וההוא יקירו ^ח דאוקיר ליה ^ט אשליט ליה ^י בהאי עלמא.

(רז) ^א ועבד אדוניו: דא אליעזר ^ב עבד ^ג אברהם ואוקמוה, ^ד דהא ב"נ דהוה אתי לחרן, בכמה עותרא, וכמה מתנן ^ה ונבזבזין, וגמלין טעינן, דלא אמר לבתואל ולבן, דאיהו רחימוי דאברהם, או ב"נ אחרא, דאתי בפיוסא דאברהם, אלא ^ו עד לא ימלל ^ז מלוי מה כתיב, ^ח ויאמר עבד אברהם אנכי, ולבתר אדני אדני, בגין דיוקיר ליה לאברהם, ^ט ההוא ^י יקרא, וההוא טיבו, אוריך ^{יא} ליה לכמה זמנין.

(רח) כך עשו, ההוא ^א יקרא דאוקיר ליה לאבוי, אוריך ליה כל הני זמנין, דישלוט בעלמא ^ב דא, ואינון דמעין, ^ג אורידו לון לישראל ^ד בשעבודא דיליה, עד דיתובון ישראל ^ה לקביה, בבכיה ובדמעין, דכתיב בככי ^ו יבאו וגו', וכדין כתיב, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה ליי, המלוכה, בילאיו.

מסורת הוהר

(א) כטל מאת, (שס), (ב) בן יכבד אב, (מלאכי א'), וירא דף מ"ה ציון ה' (ג) ועבד אדוניו דא אליעזר, ח"א קג, (ד) דהא ב"נ, ח"א קג, (ה) ויאמר עבד אברהם אנכי, (בראשית כ"ד) וירא דף מ"ו ציון ב', חלוסי גרסאות: א ב"נ ל"ג מן וכתוב עד כטל, ונ"א וכתוב והיה שארית יעקב בגוים כאריה בבהמות יער וגו' תרום ירך וגו' כטל, ב נ"א מוסיף ליה לאבוי, ג נ"א ל"ג דאוקיר, ד נ"א לאבוי עשו, ה נ"א ל"ג לאבוי, ו נ"א דיקיר ונ"א דאקיר, ז נ"א שליט (אה"ל), ח נ"א בהא (אה"ל), ט נ"א עבדא, י נ"א ל"ג אברהם ונ"א דאברהם, יא נ"א ונבזבזין, יב נ"א ועד, יג נ"א מילוי, יד נ"א וההוא, טו נ"א ל"ג יקרא וההוא טובא, טז נ"א ל"ג ליה, יז נ"א ל"ג יקרא דאוקיר ליה לאבוי, יח נ"א ל"ג דא, יט נ"א אוריכו (אה"ל), כ נ"א כשיעבודא כל נ"א לגבי קב"ה, כג נ"א יבאו ובהנונים אובילים.

מאמר

שאר ישוב, שישבו לישראל וכתוב, והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים, היינו בכל הגוים ולא רק בעשו לבדו. שאז יתעורר עליהם שאר הברכות, שכתוב, והיה שארית וגו' כטל מאת ה'.

(רו) פתח ר' ייסא וכו': פתח ר"י ואמר, בן יכבד אב ועבד אדוניו, בן זה עשו, שלא היה אדם בעולם שיכבד לאביו, כמו שכבד עשו את אביו וכיבוד ההוא שכבד, אותו, השליט אותו בעולם הזה.

(רז) ועבד אדוניו: זה אליעזר עבד אברהם, ובארוהו, כי אדם שבא לחרן בהרבה עשירות וכמה מתנות ופזרונות וגמלים טעונים, ולא אמר לבתואל ולבן, שהוא אוהבו של אברהם או אדם אחר שבא על ידי בקשתו של אברהם, אלא עוד מטרם שהתחיל לדבר דבריו, מה כתוב, (דטו"י דף קמ"ו ע"ב)

הברכות

הסולם

ויאמר עבד אברהם אנכי, וכן אחר כך אמר כמה פעמים עליו, אדוני, משום שכבד את אברהם בכיבוד ההוא וטוב ההוא, המתניו לו לכמה זמן. פירוש כי אמרו חז"ל (מס' סופרים פ"א ה"ט) שאליעזר עבד אברהם הוא עוג מלך הבשן, וע"כ אמר הקב"ה למשה אל תירא אותו, דהיינו שלא יעמוד לו זכותו של אברהם, ומה שהיה חי עד זמן ההוא, היה בזכות שכבד את אדוניו, וז"ש אוריך ליה לכמה זמנין.

(רח) כך עשו ההוא וכו': בזכות כיבוד ההוא שכבד את אביו המתין לו הקב"ה, כל אותו הזמן ששלט בעולם הזה, ואלו הדמעות הורידו את ישראל תחת השעבוד שלו, עד שישבו ישראל אל הקב"ה בבכיה ובדמעות שכתוב, בככי יבואו וגו', ואז כתוב, ועלו מושיעים וגו'.

פרשת ויצא יעקב

(א) * ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. ר' חייא פתח ואמר, ^ב זורח השמש ובא ^ג השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם, האי קרא אוקמוה. אבל זורח השמש, דא יעקב, כד הוה בבאר שבע. ובא השמש, כד אזל לחרן, דכתיב ^ד וילך שם כי בא השמש. ואל מקומו שואף * ^ה זורח, דכתיב ^ו וישכב במקום ההוא.

(ב) ותח, שמשא אע"ג דנהיר לכל עלמא, ^ה מטלנוי בתרין סטרין אינון, כד"א ^ה הולך אל דרום וסובב אל צפון, בגין דדא ימינא, ודא שמאלא. ^ז ונגיד ^ז ונפיק כל יומא מסטרא דמזרח, ואזיל לסטרא ^ח דדרום, ולבתר לסטרא דצפון ומסטרא דצפון, לסטרא דמערב, וכדין שמשא ^ו אתכניש, ואזיל לגבי מערב. ^י נפיק ממזרח: דכתיב ^י ויצא יעקב מבאר שבע. ואזיל למערב: דכתיב וילך חרנה.

מסורת הזהר

דרך אמת

(ה) פי' מסעיו לבי לדיס לדרום ולצפון וכו' חס"ד * (א) (בראשית כ"ח) ח"א ק"ז: קמח: קנב: קנב. ז"ח ויצא דף כ"ז סב שכט. (ב) (קהלת א') תולדות דף ז. ציון ג (ג) (בראשית כ"ח) ח"א כג: מט: קמו: ח"ג רכד. רכה: ת"ז חק' ה' כ. חק' ס"ט קא. ז"ח ויצא כ"ז סג שבה, שמג. תק"ח ק"א טא שי. קי"ד טא שטו. שיט. (ד) (בראשית כ"ח) ח"א קמו: קמח: ח"ג רכד: רלט. רמב. ת"ז חק' ע' קל"ב: ז"ח ויצא כ"ז סג שכו. כ"ח טא שכט. ה) (קהלת א') תולדות דף ז. ציון ד. (ו) לעיל ציון א.

חלופי גרסאות * א השמש וגוי, ב זורח הוא שם. ג ובגין דנגיד; ובגין דנפיק וליג ונגיד. ה דמערב. ו אחכוש (אה"ל). ז נפק ממזרח ואזיל למערב נפק ממזרח דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע דא יובלא ונטייל מעומקא ע"א נהיר דנהיר למערב דכתיב וילך חרנה ואזיל למערב דכתיב וילך חרנה דא אתרא דדינא ורוגזא תמן, ואח"כ דברי ר' יוסי שבאות ד' עד הסוף ואח"כ רש"א (אה"ל).

ויצא יעקב מבאר שבע

הסורם

מאמר

אף על פי שמאיר לכל העולם, נסיעותיו הן רק בבי' צדדים, כמו שאתה אומר, הולך אל דרום וסובב אל צפון. משום שדרום הוא קו ימין וצפון הוא קו שמאל, ונמשך ויוצא השמש בכל יום מצד מזרח, שהיא בחינתו עצמו תפארת, והולך לצד דרום, לקו ימין, חסד, ואחר כך סובב לצד צפון לקו שמאל גבורה, כלומר שנכלל בהארט ב' הקוין, ומצד צפון הולך לצד מערב, שהוא הנוקבא, ואז השמש שוקע והולך למערב. וזה מבאר, יוצא ממזרח, הוא שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, שאז נכלל בכל' הקוין דרום צפון כנ"ל, והולך למערב, שהוא הנוקבא, שכתוב וילך חרנה, ומלמדנו בזה, שההארט המרומזת בהכתוב, ויצא יעקב וגוי, הוא הארה שלמה, דהיינו שכלולה מבי' הקוין ימין ושמאל שה"ס חכמה וחסדים יחדיו.

(א) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: ר' חייא פתח, ואמר, זורח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. מקרא זה בארוהו. אבל זורח השמש, זה יעקב שהוא ז"א, כשהיה בבאר שבע, שהיא בינה, ובא השמש, כאשר הלך לחרן, שהיא הנוקבא דז"א. שכתוב וילך שם כי בא השמש. ואל מקומו שואף זורח, הוא שכתוב וישכב במקום ההוא. כלומר, הנוקבא נקראת מקום, ושם הוא שואף ומאיר, ומערש, ויצא יעקב, שהוא לשון זריחה, כמו השמש יצא וגוי. ובאר שבע היא בינה, שמשם מקבל ז"א אורו. וחרן, היא הנוקבא הפקלת אור השמש שהוא ז"א.

(ב) ותח שמשא וכי: ובוא וראה, השמש, (דפו"י דף קמ"ז ע"ב *) דף קמ"ז ע"א

ר'

* הערה: מסעמי חסכון, מכאן ואילך לא יודעו הראשים של חסוקים, במסורת הזהר - והמלות ג"א, ו"א, שבחלופי גרסאות.

ג) רבי שמעון אמר, ה' נפיק מכללא דארעא דישראל, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע. ואזל לרשו אחרא, דכתיב וילך חרנה. ב' נפיק ממזרח, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע, דא שמטה, דנטיל מעומקא עלאה, נהירו דנהיר, ואזיל למערב, דכתיב וילך חרנה, אתר דדינא ורוגזא תמן.

ד) ר' יוסי, ג' מוקי האי קרא, בגלותא, בקדמיתא הוה נחית נהירו מעומקא עלאה ויעקב הוה נטיל ליה, ואזיל ד' לגבי ה' באר שבע, ו' באר דחפרוה שרים, ז' דהוה נהיר ח' מתמן, ואשלים להווא ט' באר בכל שלימו. וביומי דגלותא, נטיל מהאי באר שבע, ואזיל לגבי ח' חרנה, י' דכתיב וילך חרנה, כלומר חרון אף, ומאי היא חרון אפו דקב"ה, דרגא בישא, י"ב ארעא דרשו אחרא. ה) אמר ר' חייא, כד אזיל שמשא למערב, האי מערב, אקרי מקומו דשמשא, י"ב כרסייא דיליה, אתר י"ד דשריא עליה, הה"ד ז' ואל מקומו שואף זורח הוא שם, דאזיל לגביה, לאנהרא עליה, טו' ונטיל כל נהורין, וכניש לון לגביה.

מסורת הזהר

א) באר שבע דא שמטה: ח"א קמו: ב) (במדבר כ"א) ח"א קסג. ח"ב קינ: ח"ג סב: קו. ז"ח בראשית ד' טנ שכנ: חקת נ' טב שנ: נ"ג טא שלו. שה"ש ס"ב טא שכ. ג) (קהלת א) תולדות דף ז. ציון ג.

חלופי גרסאות א' נפק. ב' ל"ג מן נפיק עד ארעא דרשו אחרא שבטיף אות ד'. ובדפו"ז הוא בסוגרים. ג' אמר נוקים (אה"ל). ד' לגביה (אה"ל). ה' דבאר (אה"ל). ו' ל"ג באר (אה"ל). ז' והוא (אה"ל). ח' תמן (אה"ל). ט' באר דחפרוה שרים (אה"ל). י' ילחרנה ול"ג לגבי. י"א ל"ג מן דכתיב עד חרון אפו (אה"ל). י"ב ל"ג ארעא דרשו אחרא (אה"ל). י"ג כורסייא. י"ד דשרייא. טו' ל"ג ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה (אה"ל) והרמ"ק גורס לאנהרא עליה ח"ח באר שבע יובלא אפילו שטטה דהא דא כגוונא דרא ושמש לא נהיר אלא מיובלא מבאר שבע בג"כ ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה דא מערב דאיהו שמיטה ור' שמעון אמר וכו' שבאות ח'. ומה שבנתיים לא גריס ליה הרמ"ק (אה"ל).

מאמר	הסולם	ויצא יעקב מבאר שבע
<p>ג) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, הוא יצא מכלל ארץ ישראל, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, שהיא הנוקבא בשלמותה הנקראת באר שבע ונקראת ארץ ישראל, והלך לרשות אחר, שכתוב וילך חרנה. שהוא חוץ לארץ ישראל, ששם רשות הס"א. ומפרש דבריה יצא ממזרח. שה"ס קו אמצעי הכולל ב' הקוין ימין ושמאל, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע. שהוא שמטה, דהיינו הנוקבא, שלקח מעומק העליון שהיא בינה את האור המאיר והולך למערב, כלומר, שלקח אותו אור שהולך ושוקע במערב. שהוא קו שמאל בלי הימין, שכתוב וילך חרנה, דהיינו מקום, אשר דין וחרון אף שמה. שהוא רשות הסטרא אחרא. כנ"ל, כי הארת שמאל בלי ימין היא בחינת הס"א, והולך ושוקע עד שנסתם כולו. שהוא מטעם חסרון אור החסדים של קו הימין, שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים, (כנ"ל לך דף ט"ז ד"ה עוד)</p>	<p>הולך אל דרום וסובב אל צפון, אלא שהיה בהארת השמאל בלי הימין, דהיינו מצפון בלבד. ג) אשר באר שבע אינו בינה, אלא הנוקבא בשלמותה בזמן שהיא דבוקה במזרח. ד) אשר חרן אינו הנוקבא דז"א, אלא רשות דסטרא אחרא.</p> <p>ד) ר' יוסי מוקי וכו': ר"י מפרש את מקרא הזה, על הגלות. כי בתחילה היה יורד אור מעומק העליון, שהוא בינה, ויעקב, שהוא ז"א לקח אותו והלך והשפיע לבאר שבע. שה"ס באר דחפרוה שרים, דהיינו הנוקבא הנכנית מאו"א הנקראים שרים. שיעקב היה מאיר משם, מאו"א, והשלים אותה הבאר בכל שלימותה. ובימי הגלות הוא נוסע מבאר שבע זו, והולך לחרן, שכתוב וילך חרנה, כלומר חרון אף, ומהו חרון אף של הקב"ה, היא מדרגה הרעה, הארץ של רשות אחר, דהיינו המלכות דקליפות. ונמצא שהוא חולק גם כן על ר' חייא. באותן ד' דברים הנ"ל כמו ר"ש.</p>	<p>ה) אמר רבי חייא וכו': כשהשמש הוא ז"א, הולך למערב, שהוא הנוקבא, נקרא מערב הזה מקום של השמש, הכסא שלו, שהוא המקום שהשמש שורה עליו. וזהו שכתוב ואל מקומו</p>
(רפוי"י דף קמ"ז ע"א)		

ו) והיינו כמה דתנינן, *קביה אנח : ב תפלי, בגין דנטייל כל כתרין עלאין, ומאן נינהו, רזא י דאבא עלאה, ורזא דאמא י עלאה. ואינון תפלין שבראש כמה דתנינן כהן ו גדול נוטר בראש. ולבתר י דנטייל אבא ואמא, ב נטייל ימינא ושמאלא, ט ואשתכח י דנטייל יכ כלא.

ז) ר"א אמר, תפארת ישראל נטייל כלא, וכד אתמשכא י כנסת ישראל לעילא נטלא אוף הכא כלא, עלמא דדכורא י דקביה, וכן עלמא * דנוקבא י דקביה, כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא, הכי נמי נטייל יכ כלא טו האי עלמא,

מסורת הזהר

א) כביה אנח תפילין, ח"א רסו : ב) תפילין הקסה"ז דף ק"פ ציון ה' ג) (בחלופי גרסאות) (ישעיה ס"ב) ח"א ריג. ח"ג כד. רכח. רמו. ת"ז בהקדמה ט : תק' י"ג כח. ה) (בחלופי גרסאות) (ישעיה ס"ב) ח"א ריג. רנג. ח"ג כד. רכח. רסט. ח"ז בהקדמה ט : תק' י"ג כח. ח) (בחלופי גרסאות) (דברים ל"ג) ח"א קצח. יט : רמג. רנב : רנג. ח"ב כו. לכו. מא. פכ. פד. צ : קלה. קסו : רו : ח"ג קעו. קפב. רל. רמה : ת"ז בהקדמה יא : תק' י"ח לה. לו : תק' כ"א נז. תק' מ"ז פד : תק' ע' קכו : תק"ח ק"ח טא שכט. ו) ובזרוע עזו ארין תפילין, (בחלופי גרסאות) ח"א רנג. ח"ג רכח. רסט. ת"ז בהקדמה ט : תק' י"ח לה. ז) כנ"י הקסה"ז דף א ציון ד'

חלופי גרסאות ח' ותנינן קביה אנח תפילין דכתיב ג) נשבע ה' בימינו ד) ובזרוע עזו ותנינן ימינו דא תורה דכתיב ה) מימינו אש דת למו ו) ובזרוע עזו אלין תפלין וכלהו נטייל יעקב ומכניש לגבי מערב וסיהרא כניש לבתר כל אינון ובזנינן דנטייל יעקב דאיהו יהיב לה ואנהר [ואנהיר] לה והיינו דתנינן קביה אנח תפילין בגין דנטייל. ג מנה ג תפילין. ד דאבא ואמא עלאי. ה ל"ג עלאה. ו ל"ג גדול. ז נטייל. ח ל"ג נטייל ט ואשתכח ; אשתכח (אתי) ; ואשתכח דקביה. י נטייל. יא כלא ואשתכח [ואשתכח] דקביה נטייל כלא. יב קביה ; ל"ג דקביה (אה"ל). יג קביה. יד כל. כו ל"ג האי.

מאמר המל"ם ויצא יעקב מבאר שבע

וכאן כתוב, ויפגע במקום, א"כ המשמעות הוא שיעקב האיר לה כל האורות, ולא רק הארת שמאל בלבד, וסתר בזה כל דברי ר"ש, כי לפי"ז נמצא אשר ויצא יעקב, אין פירושו, שיצא מרשות הקדושה לרשות הס"א כדברי ר"ש, אלא שהיא זריחה שלמה, שהרי האיר מכל האורות יחד, שהיא הקדושה, וכן באר שבע הוא בינה, שהוא המקור של צד מזוה, הכולל לכל האורות יחד. וחרן הוא הנוקבא דקדושה המקבלת אותה השלמות, ולא בחינת ס"א כר"ש. ונמצא שדחה בזה כל דברי ר"ש, אמנם להלן (באות ח') משיב לו ר"ש, אשר חרן היא באמת הערלה, אלא אח"כ חזר יעקב לנוקבא דקדושה, שעליה כתוב, ויפגע במקום, ומיושב הכל.

ז) רבי אלעזר אמר וכו' : רבי אלעזר בא לחזק את דברי רבי חייא, ואמר, תפארת ישראל, שהוא ז"א, לוקח הכל, כל הד' מוחין חו"ב חו"מ כנ"ל. וכשנמשכה כנסת ישראל למעלה אל הבינה, לוקחת גם היא את כולם, כמו ז"א, והיא כוללת את עולם הזכר של הקביה, דהיינו בינה, וכן עולם הנקבה של הקביה, שהוא בחינתה עצמה, וכמו שכל האורות יוצאים מעולם הזה של הבינה, כן לוקח אותם כולם עולם הזה של הנוקבא, כי זו שוה לזו, דהיינו הבינה שוה עתה אל הנוקבא מטעם שעלמה אליה והלבישה אותה, והתחתון העולה לעליון

מקומו שואף זורח הוא שם, שהולך אל המקום להאיר עליו, ותוא לוקח כל האורות דהיינו מקו ימין ומקו שמאל, ומאספם אליו, כלומר שמשפיע אותם אל הנוקבא.

ו) והיינו כמה דתנינן וכו' : והיינו כמו שלמדנו שהקב"ה דהיינו ז"א, מניח תפלין, שפירושו, כי לוקח כל כתרים העליונים, ומי הם. הם סוד אבא עלאה ואמא עלאה, כלומר, המוחין וחכמה ובינה, שה"ס ב' פרשיות קדש והיה כי יביאך. אשר קדש ה"ס המוחין דאבא עלאה, חכמה, והיה כי יביאך ה"ס המוחין דאמא עלאה, בינה, והם תפלין שבראש כלומר ג"ר דתפלין, סוד י"ה, המכונים ראש. כמו שלמדנו כהן גדול נוטל בראש, שפירושו ג"ר, אף כאן ראש הוא ג"ר. ואחר שלקח המוחין דאבא ואמא שהם י"ה, הוא לוקח ימין ושמאל של מוח הדעת שה"ס ב' פרשיות שמע והיה אם שמע, שה"ס ו"ה, ונמצא שז"א לקח בזה כל המוחין. שהם חו"ב חו"ג, שהם סוד ד' הפרשיות המכונים תפלין דקב"ה, כמבואר. (ועי' לעיל בהקדמת הזהר דף ק"פ מאות רל"ז עד אות רמ"ד. שמובא שם סוד התפלין באורך.)

והוכיח ר"ח בזה לריש, שאין לומר שיוצא יעקב מבאר שבע, פירושו שלקח רק הארת השמאל בלי ימין כדברי ר"ש. כי אין השכינה נקראת מקום, אלא בעת שמשפיע לה מכל האורות, כמבואר בסוד התפילין של הקב"ה, (דמ"י דף קמ"ז ע"א י' דף קמ"ז ע"ב)

דהא דא כגוונא דא, ובגין כך באר שבע דא יובלא, באר א שבע נ א דא נ איהו ד שמטה. יושמשא לא נהיר, אלא י מיובלא, ובגין כך י ויצא יעקב מבאר שבע ח וילך חרנה, דא מערב, ט דאיהו י שמטה.

ח יא ר"ש אמר, ויצא יעקב מבאר שבע, דא מערב, י שנת השמטה. וילך חרנה, דא שנת ערלה, בגין דנפק מרשו קדישא לרשו אחרא, דהוה עריק מאחוי, כמה דאתמר. וכד מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב י ויפגע י במקום.

ט מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב י ד ואל מקומו טו שואף. ה וילן שם כי בא טו השמש. י כד"א שואף זורח הוא שם, דהא בגין י לאנהרא ליה י קאתיא.

י ויקח מאבני המקום. א אבני המקום לא כתיב, אלא מאבני ב המקום, אלן אינון כא אבני כג יקר, כג מרגלאן טבאן, דאינון י תריסר אבנין עלאין, כג כמה דכתיב שתיים עשרה אבנים, ותחות אלן, תריסר אלף, ורבוון, אבני מסורת הזהר

א דא-שמטה, לעיל דף ב' ציון א, ב לעיל דף א' ציון א. ג ב"א דף קס"ו ציון ב' ד (קהלת א') חולדות דף ז. ציון ג. ה לעיל דף א' ציון ג. ו (בראשית כ"ח) ב"א דף קל"ז ציון א', ז"ח ויצא כ"ז טג שכו, שמה, כ"ח טא שכו, שכו. ז אבני המקום ר"כ אלא לאבני ז"ח ויצא כ"ז טג שכו. ח תריסר אבנין עלאין ח"א רלא: ח"ב רכט:

חלופי גרסאות א ל"ג שבע, ז ל"ג דא. ג דאיהו וליג דא. ד שמטה כלא לקביה; שמטה דהא דא כגוונא דא; שמיטה יובלא קב"ה דהא דא כגוונא דא (אה"ל). ט ושמטה; ושמש; ושמשא דא. ו מיובלא ואיהו נטיל כל גהורין ויהיב לגו שמטה. י ז בגין. ח ל"ג וילך חרנה. ט ל"ג דאיהו שמטה; דאיהו (הרמ"ק). י שמיטה, יא ור"ש (הרמ"ק). יב דאיהו שנת. יג במקום דאינון (דאתקין אה"ל) צלוחא רערבית. יד על מקומו יבא בשלום. וליג מן ואל ער וילן. טו שואף זורח הוא שם. טז השמש בגין לתקנא ההוא אחרה (אתרא אה"ל) הכא חיקין (תקין אה"ל) תפלת ערבית. יז ל"ג מן כד"א עד ויקח (אה"ל). יח לאתנהרא. יט קאתיא. כ ל"ג המקום. כא אבנין. כב יקרא; יקירין זכאן. כג מרגלאן. כד כמא.

מאמר הסולם ויצא יעקב מבאר שבע

במקום ואין הנוקבא נקראת מקום אלא בעת שז"א משפיע לה כל המאורות וכו' כנ"ל באות ו' ע"ש, וע"ז משיב לו כאן שמתחילה יצא מרשות הקדושה משום שלקח הארת שמאל בלי ימין, ולבסוף חזר לקדושה ונכלל מכל האורות ואז נאמר ויפגע במקום. ומתוך שבאמצע מביא הזהר מאמר ר' אלעזר, על כן מביא הזהר פעם ב' תוכן דברי ר"ש, כדי לסיים, שאח"כ חזר לקדושה כשהגיע לביח אל וכו'.

ט מאן מקום וכו': שואל אי זה מקום הוא שאומר הכתוב. רבי חייא אמר, זה הוא מקומו של ז"א, דהיינו הנוקבא, כמו שאמרנו לעיל (באות ו'). שכתוב, ואל מקומו שואף, וילן שם כי בא השמש, הוא כמו שאתה אומר, שואף זורח הוא שם, כי כדי להאיר לו הוא בא.

י ויקח מאבני המקום: לא כתוב אבני המקום, אלא מאבני המקום, שמשמע שבהר אבנים ידועות משם. ואומר, אלו הן אבנים שקרות מרגליות

לעליון נעשה כמוהו, ומשום זה באר שבע הוא יובל, שהיא בינה, באר שבע הוא שמטה, שהיא הנוקבא. כלומר משום שאורותיהם של הבינה והנוקבא שיים לכן נקראים שניהן באר שבע. והשמש הזה אינו מאיר אלא מיובל, ועל כן אומר הכתוב, ויצא יעקב מבאר שבע, שהיא בינה הנקראת ג"כ באר שבע, וילך חרנה שהיא מערב שהיא שמטה, דהיינו הנוקבא, ונמצא שר"א חזק בזה את דברי ר' חייא, שאמר, אשר באר שבע היא בינה, וחרן היא הנוקבא.

ח ר"ש אמר וכו': רש"א, ויצא יעקב מבאר שבע, זהו מערב, שנת השמטה, דהיינו הנוקבא, וילך חרנה, זהו שנת ערלה, משום שיצא מרשות הקדושה לרשות אחר, כי ברח מפני אחיו, כמו שלמדנו, וכאשר הגיע לבית אל שהוא רשות קדוש, מה כתוב ויפגע במקום, פירוש, ר"ש משיב על הוכחת רבי חייא, לעיל, לסתור דבריו, במה שפירש שיעקב לקח הארת שמאל לבד מכה מה שנאמר ויפגע (רש"י דף קמ"ו ע"ב)

ה) פסילן, וכלהו אקרון אבנין, בגין כך מאבני המקום, ולא אנני המקום דא הוא מקום דקאמר.

יא) * וישם מראשותיו, מראשותיו דמאן. אלא מראשותיו דהוא דמקום. מאי מראשותיו. אי תימא כמאן דשוי תחת רישיה, לא. אלא מראשותיו, דארבע וסטרין דעלמא, תלת אבנין לסטר * צפון, ותלת לסטר מערב, ותלת לסטר דרום, ותלת לסטר מזרח, והוא מקום עלייהו, לאתקנא בהו.

דרך אמת

(ה) גימט,

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ה) ח"א מט: קמח: ז"ח ויצא כ"ז טג שכו. שמה. כ"ח טא שכו.

חלוסי גרסאות א' ליג אקרון; אבנין אקרון (אחיל). ב' ליג המקום. ג דקאמרן. ד מקום דקאמר. ה כלומר לארבע. ו רישי (רישא) סטרין. ז לאתקנא; לאתקנא.

מאמר

הסולם

ויצא יעקב מבאר שבע

שנחצבות ונפרדות מאור אצילות מפאת המסך המסיים את עולם האצילות. וז"ש ותחת ארין תחת י"ב אבנים שבנוקבא דאצילות תריסר אלף ורביון אבני פסידן הארות החכמה ה"ס י"ב אלף. והארות החסדים הן רבבות כנ"ל. והן מחוצבות. מחמת שעברו דרך המסך דאצילות החוצב ומפרידן מאצילות. וכלהו אקרון אבנין. הן י"ב מדרגות שבה עצמה. והן הארותיה הנמשכות ממנה בסוד י"ב אלפים ורבבות. כולן נקראות אבנים, בנין כך מאבני המקום, ולא אבני, כי אם אמר אבני המקום היו גם הארות התחתונות בכללם כי גם הן נקראות אבנים. וע"כ מדייק הכתוב, מאבני המקום. להורות שלקח רק אותן י"ב אבנים שבה עצמה בלבד.

מרגליות טובות. שהן שתי עשרה אבנים עליונות, ותחתיהן שתי עשרה אלף ורבבות אבנים מחוטבות, וכולן נקראות אבנים. משום זה אומר הכתוב, מאבני המקום, ולא אבני המקום, הוא המקום שאמרנו, דהיינו הנוקבא כנ"ל.

פירוש. הנוקבא נקראת אבן בסו"ה אבן ישראל. והמדרגות שבה מכוונות אבנים טובות. ומשום שמקבלת מנה"י דז"א הנקראים רגלין, היא מכונית גם כן מרגליות, מלשון, ותגל מרגלותיו. ומספר י"ב רומז על חכמה ועשרה על חסדים, כמבואר לעיל (בהסודות הזהר דף י"ד במראות הסולם ד"ה ועם זה ע"ש) ומלבד הטעם שנתבאר שם, יש עוד טעם על מה שמספר י"ב מורה על הארת חכמה. והוא כי יורה שממותקת כולה בבינה וראויה לקבלת החכמה. וע"כ יש בד' ספירות חו"ב תו"מ שלה, אחר התכלותם זה בזה, רק י"ב ספירות, דהיינו חכמה בינה ות"ת בכל אחת מהן, ובחינת עצמה חסרה, מחמת שנמתקה בבינה. וע"כ הם ד' פעמים ג', שהם י"ב, ולא ד' פעמים ד' שהם ט"ז. וזה סוד הים של שלמה העומד על שני עשר בקר. כי הנוקבא בעת שמקבלת הארת חכמה נקראת י"ב, ואז עומדת רק על י"ב ספירות הנקראות בקר, דהיינו ג' לכל רוח, ולא ד' כמבואר.

והארותיה העוברות לעולמות מאצילות ולמטה נבחנו ג"כ למספר י"ב ולהיותן מבחינת חכמה והן בסוד ארפ"ם, בסו"ה ואאלפך חכמה. וע"כ הן י"ב אלפים אבנים, ומבחינת הארת החסדים המלבשת החכמה, נבחנו לרבבות, כי עשרה אלף ה"ס ריבוא, שהוא מספר המורה על הארת חסדים כנ"ל, שכתוכן חכמה, ובהיותן עוברות דרך המסך שמתחת האצילות, הן נחצבות שם, כלומר

(רס"י דף קמ"ז ע"ב *) דף קמ"ח ע"א

יא) וישם מראשותיו: שואל, מראשותיו של מי, ואומר, אלא מראשותיו של אותו המקום. שהיא הנוקבא. ושואל מהו פירושו של מראשותיו, אם תאמר, שפירושו הוא, כמי ששם דבר תחת ראשו, אינו כן. אלא, מראשותיו פירושו, לארבע ראשים של העולם, היינו לר' רוחות, דרום צפון מזרח מערב, שה"ס חו"ב תו"מ, (כנ"ל ב"א דף רי"ב ד"ה ודא) והוא מלשון הכתוב, ומשם יפרד והיה לארבע ראשים שלשה אבנים נתן לרוח צפון, ושלשה לרוח מערב, ושלשה לרוח דרום, ושלשה לרוח מזרח, ואותו המקום עומד עליהן להתקן בהן. דהיינו בסו"ה ויעש את הים וגו' עומד על שני עשר בקר, שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה, וכמו שנתבאר זה בדבור הסמוך, ע"ש.

וכדין

(יב) וכדין * וישכב במקום ההוא. ^א וישכב, י"ב מרגלאן לתתא, וכל אינון דרגין דאינון על האי מקום הא אינון כ"ב, כיון ^ב דאתתקן ערסא, שכיב ביה, מאן שכיב ביה, שמשא. וע"ד כתיב ^ג ביעקב, ^ד וישב על המטה, דהא ליה אתחזי, ולא לאחרא, וע"ד וישכב במקום ההוא. ^ה ובג"כ כתיב, ^ו וזרח השמש ובא ^ז השמש.

סתרי תורה

(יג) * ד' וזרח השמש ובא השמש. מאי קא חמא שלמה מלכא, דשירותא דספרא דחכמתא דיליה מהכא איהו. אלא אמר ר' אלעזר, שלמה מלכא, ^א האי ספרא, אוקים ליה על שבע הבלים, ^ב ועלמא קאים עלייהו. ואינון עמודין וסמכין, קיומא דעלמא. ^ג דבג"כ אקרון ^ד הבלים, מה גופא, לא אתקיים ^ה בלא ^ו הבל, אוף הכי ^ז עלמא, לא אתקיים אלא על הבלים. דאמר שלמה מלכא. ואינון שבע, דכתיב: ^ח הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבלי הא שבע.

מסורת הוזהר

(א) לעיל דף א' ציון ד. (ב) (בראשית מח) ח"א רינו רכו: (ג) לעיל דף א' ציון ב. (ד) (קהלת א') תולדות דף ז' ציון ג. (ה) האי ספרא אוקים ליה על ז' הבלים: ח"ב י. נט. ח"ג מז: ו) ועלמא קאים. ערייהו: ח"ב י: נט. ח"ג מז: ז) ואינון עמודין וסמכין: ח"ב י. ח. הבל-תינוקות של בית רבן: (בחלופי גרסאות) ח"ב לט. רנה: ח"ג יו: ט) הבל: ח"א נו: קכה: קמו. רנג: ח"ב י. יא. לח: לט. נט. רנד: רנה: ח"ג מז: קכג. רסו: רצא: ת"ז תק' ס"ט קג: קד. קה. קיא. ז"ח תרומה מ"ב טג שכב. ט) (קהלת א') ח"ב י. לח: לט. נט. ח"ג מז: קכג: ת"ז תק' ס"ט קג: קד. ז"ח תרומה מ"ב טג שכב.

חלופי גרסאות א' ל"ג מן וישכב עד כיון; ויש כ"ב ב דאתקין ערייהו. ג ל"ג מן ביעקב עד וזרח. ד ובגיד. ה השמש. ד"א וזרח השמש וגו' מאי קא חמא שלמה מלכא וגו' עיין בתהלת הפרשה בס"ת וכאן מקומו כפי נוכחת הרמ"ק זלצ"ה (אה"ל). ו מתחיל ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וזרח; זה שייך בדרך קמ"ה. (דפו"י) כפי גרסת הרמ"ק זלצ"ה (אה"ל). ז דשרתא. ה דעלמא, ט ובג"כ. י הבלים בהאי [כהאי אה"ל] הבל דנפיק מסומיה דביב ואתקיים ביה ואתערו [ואתערון אה"ל] חברייה אין העולם מתקיים אלא ח) בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן ד"א על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה דא יעקב העבודה דא יצחק גמילות חסדים דא אברהם שלשה דברים אלין אינון סמכין עלאין תלתא מן שבעה הבלים. יא כלא. יב האי עלמא (אה"ל). יג מאי דכתיב אמר.

הבליים

הסולם

מאמר

החכמה שלו הוא מכאן, מסוד זריחת וביאת השמש. אלא אמר רבי אלעזר, שלמה המלך העמיד את ספרו על ז' הבלים, שהעולם עומד עליהם, והם עמודים ואדנים המהוים קיומו של העולם. ומשום זה המה נקראים הבלים, כי כמו הגוף, שאינו מתקיים בלי הבל, אף העולם כן. שאינו מתקיים זולת על ההבלים שאמר שלמה המלך, והם שבע, שכתוב הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל הרי שבע הבלים כאן בהכתוב: הבל אחד הבלים, הוא לשון רבים, ומיעוט רבים שנים הרי שני הבלים, וביחד הם ג' הבלים. ועוד פעם אומר הבל הבלים, הרי ששה, והכל הבל שלבסוף. הרי ז' הבלים.

(יב) וכדין וישכב במקום ההוא: וישכב הוא נוטריקון ויש-כ"ב, שהם י"ב מרגליות שלמטה, שהנוקבא עומד עליהם כנ"ל, המורה על חכמה שבה, וכל אלו המדרגות שהן על מקום הזה שהם עשר ספירות, שמכפר הזה מורה על הארת חסדים שבה, הרי הם כ"ב, הרומז על שלימותה הן מחכמה והן מחסדים, כיון שנתתקן המטה בסוד כ"ב, שכב בה: ושואל מי שכב בה, ואומר, השמש שהוא ז"א שכב בה. ועל כן כתוב ביעקב שהוא ז"א, וישב על המטה, כי לו היא ראויה ולא לזולתו. משום שהיא הנוקבא דז"א. ועל כן וישכב במקום ההוא. ועל זה כתוב וזרח השמש ובא השמש. (כנ"ל באות א')

סתרי תורה

מאמר ז' הבלים

פירושו, הדבור, שה' הנוקבא כולל בתוכו קול והבל, אשר ההבל הוא שורש אל הקול, והקול הוא שורש אל הדבור, וע"כ הם נבחנום

(יג) וזרח השמש ובא השמש: שואל, מה ראה שלמה המלך, אשר ההתחלה מספר (דפו"י דף קמ"ח ע"א *) קמ"ו ע"ב

(יד) ואי ט תימא, אי הכי דאינון מרגלאן טבאן ב דעלמא קיימא עלייהו, הא ג באתר אחרא כתיב * הבלים בישין, ואינון סתירו דעלמא, כגון ב זה הבל וחלי רע הוא. ד ג זה הבל ורעות רוח. ה אלא ודאי יאע"ג דהני שבע הבלים, ו דאינון קדישין קיומא דעלמא, אית ט לקבל הני ז' הבלים ט דכל דינין דעלמא י נפקין, יא ומנייהו יב מתפשטין. *) יא ואקרון הבלים אחרנין, לאלקאה בני נשא, ולא תקנא לון, דיהכון יג בארח טו מישר, ואקרון טז הבל דשריא בהו חלי רע, הבל דאיהו רעות רוח. ואינון קיומא, דבגיניהון בני נשא אזלין בארח מישר, יז ודחילו מקב"ה, ועל דא סגיאיין אינון הבלים דמתפשטי מהני שבע.

(טו) ושירותא יח דאיהו אמר, רוא דשמשא, דאיהו הבל, יט דקיים עלמא, ואיהו רוא לאעלא בר נש לגו מהימנותא עלאה דקב"ה. ובג"כ, כל מה דתחות

פסורת הזהר

(א) הבלים בישין: ח"ב י. ח"ג כנג. ת"ז תק' כט קד. קח. קיא. (ב) (קהלת ו'). (ג) (קהלת ד').
 חלופי גרסאות ה תימא הני אינון מרגלאן (אה"ל). ב בעלמא. ג ל"ג באתר אחרא ; כתיב באתר אחרא. ד גם זה. ה אלא ודאי [אלין] אילין שבע הבלים אינון קיומא דעלמא ומנייהו מתפשטין [מתפשטין] הבלים אחרנין וכלא קיומא דגלותא [דעלמא ויא] בגין דאית בהני [כהני] שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקי ומתפשטי מניה ואקרון הבלים. ו אלין אע"ג. ז קדישין דאינון. ח לקביל. ט לכל. י ומנייהו נפקין. יא ומתפשטין פנייהו ; מינייהו. יב מתפשטין הבלים אחרנין וכלא קיומא דגלותא [דעלמא] בגין דאית בהני שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקי ומתפשטי מניה ואקרון הבלים. יג ואינון. יד באורח. טו מישר וידחלוין מקב"ה (אה"ל). טז הבלים (אה"ל). יז ודחילי. יח ל"ג דאיהו. יט דקאים (אה"ל).

<p>מאמר</p> <p>בשבילם הולכים בני אדם בדרך הישר, וביראה מפני הקב"ה. ועל כן, הרבה הם הבלים הרעים, המתפשטים מאלו שבע הבלים דקדושה. להיותם גם הם קיום העולם.</p> <p>(טו) ושירותא דאיהו אמר וכו': ומה שהוא אמר בהתחלה סוד השמש, והיינו מה שהחיל הספר בהכתוב, וזרח השמש ובא השמש (כנ"ל באות י"ג) הוא, מפני, שהוא הבל המקיים העולם, והוא סוד להביא את האדם בתוך האמונה העליונה של הקב"ה, כלומר, שיזכה למוחין העליונים דבינה, שנקראת אמונה העליונה דקב"ה, וע"כ כל מה שהיא מתחת המדרגה הזו, דהיינו מתחת השמש, אינו סוד האמונה, כלומר שאינו מן הקדושה, וע"כ כחוב, ואין יתרון תחת השמש, וכתוב בכל אשר נעשה תחת השמש, כי מתחת זו, אין צריכים להתדבק.</p> <p>בכדי להבין הדברים, צריכים לבאר סוד ז' הבלים הקדושים וז' הבלים הרעים, משורשם. ותדע, ששורשם הוא קו שמאל שבישוסותי, בעוד שהוא במחלוקת עם קו ימין שבו, שאז נסתמים האורות שבו ונעשים הבל, כלומר, שנעשו הבל ורעות רוח. ופתוך שישו"ת הוא בחינת ז"ס תחתונת דבינה, שהם חג"ת נהי"מ, לפיכך יש כאן ז' אורות שנחרבו ונעשו ז' הבלים</p>	<p>הסולם</p> <p>נכחנים. לגשמה רוח ונפש, שהבל ה"ס הנשמה שהיא שורש הרוח, וקיל הוא רוח שהוא שורש אל הנפש. המכונה דבור. וז' הבלים ה"ס ז' ספירות תחתונות של הבינה הנקראת נשמה. שהן מלוכשות בז"ס של ז"א הנקרא רוח, ובתוך ז"ס של הנוקבא הנקראת נפש, וכן נקראת עולם. וז"ש עלמא שה"ס הנוקבא, לא אתקיים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא, ואינון שבע, כי שבעה הבלים הם שבע נשמות בתוך ז' ספירות חג"ת נהי"מ של העולם, שהוא הנוקבא. ג' ספירות חג"ת מכוונות עמודים, ונהי"מ מכוונות אדנים.</p> <p>(יד) ואי תימא אי הכי וכו': ואם תאמר, אם כן הוא, שהם מרגליות טובות שהעולם עומד עליהן, הרי במקום אחר כתוב הבלים רעים, שהם חורבן העולם, דהיינו שכתוב, זה הבל וחלי רע הוא. זה הבל ורעות רוח. ומשיב אלא ודאי, אף על פי שאלו שבע הבלים שהם קדושים, הם קיום העולם, יש כנגד אלו, ז' הבלים שכל הדינים שבעולם יוצאים מהם ומתפשטים מהם. ונקראים הבלים אחרים, להעניש בני אדם ולתקן אוהם, שילכו בדרך הישר, ונקראים: הבל, שחלי רע שורה בו, הבל, שהוא רעות רוח, והם קיום העולם, כי (רס"י דף קמ"ו ע"ב י) דף קמ"ו ע"א</p>
---	---

האי דרגא, לאו איהו רוא דמהימנותא, וע"ד כתיב, * ואין יתרון תחת השמש
ב בכל אשר נעשה תחת השמש, דהא תחות האי, לא אצטריך לאתדבקה.

מסורת הזהר

(א) (קהלת ב') (ב) קהלת ט')

ד' הכליט

הסולם

מאמר

מה שנעשה, והוא תחת השמש. כלומר, שכל מי שממשיך את הארת החכמה אל מתחת השמש, דהיינו ממעלה למטה, דלאו אינון פולחנא דקב"ה, שאין זה עבודת הקב"ה. הכל יתעביר מנייהו איהו תבירא דרוחא וכו', על ידי המשכה הזו, נעשה האור להבל שהוא שבירת הרוח. דהיינו שכתוב, הבל ורעות רוח. אבל היא מרה דאיהו פולחנא דמריה אבל הדבר שהוא עבודת רבונו, דא סריק רעיקא מן שמשא, הוא מעלה את האור למעלה מן השמש. כלומר, שממשיך האור ממטה למעלה, מן השמש ולמעלה ולא מן השמש ולמטה. ואז ואתעביר מניה הכל קדישא, ונעשה ממנו הבל קדוש, כלומר שהבל מההפך לאור, ונעשה נשמה לנוקבא, ומתקיים העולם, וזהו אמרו כאן, ושירותא דאיהו אמר רוא דשמשא, דאיהו הבל דקיים עלמא דהיינו שמתרץ מה שהקשה בתחילת המאמר, (באות י"ג) ואומר, שמה שאמר בהתחלה של ספרו, סוד השמש, הוא משום, שהוא הבל המקיים את העולם, כלומר, משום שבכתוב הזה, וזרח השמש וגו', מבואר ההבל שמקיים את העולם, דהיינו הנעשה נשמה אל הנוקבא הנקראת עולם. שהוא התקון של כל ז' הבלים, שעליו ייסד את ספרו, וע"כ מביא את הכתוב הזה בתחילת ספרו, וסוד הכתוב הוא, כי אחר שהשמש, שהוא ז"א הכריע בין הקוין ימין ושמאל שבישסו"ת, בסוד תלת מחד נפקי, קבלם גם הוא בסוד חד בתלת קיימא, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) ואז ממשיך השמש ג' קוין שבבינה בזה אחר זה. ותחלה וזרח השמש מן הבינה דהיינו ישסו"ת, בסוד קו ימין, שהוא אור החסדים, ואח"כ ממשיך משם קו שמאל, שה"ס וכא השמש שנעשה חשך, בסו"ה כי הכל הבל כנ"ל, ואח"כ מגלה בחינתו עצמו שהוא קו אמצעי לייחד הימין ושמאל זה בזה ולהבדיל ביניהם שהימין יאיר ממעלה למטה והשמאל רק ממטה למעלה כנ"ל, שה"ס ואל מקומו שואף, דהיינו ששואף ומאיר אל מקום יציאתו ממטה למעלה, אשר אז חוזר ההבל ונעשה אור ונשמה אל הנוקבא הנקראת עולם

הבלים. ותקונם של ז' הבלים אלו נעשו ע"י עלית הקול, שהוא ז"א, אל ישסו"ת, שהכריע בין ב' הקוין אשר שם, והבדיל ביניהם, שהשמאל יאיר ממטה למעלה, והימין ממעלה למטה, ובוה קיים את שניהם, וז' הבלים חזרו ונעשו לז' אורות. כמ"ש לעיל (בראשית א' דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש).

וז"ש בפרשת בא דף ל"ט. ורוא דמלה הכל הבל, את הכר ראיתי בימי הבל, כי ביציאת קו שמאל להאיר בלי ימין, נעשה הכל הבל, ואח"כ בעלית הקול, שהוא קו אמצעי וקיים את שניהם כנ"ל, חזרו ז' הבלים ונעשו לז' אורות, אשר ז' אורות הללו, ה"ס כל המוחין דחכמה המכונים ראייה, המתגלים לתחתונים, וע"כ אמר שלמה עליהם, את הכל ראיתי בימי הבל, שבסוד ההבלים, נגלו לו כל המוחין דראיה, כי אלו ז' הבלים מתלבשים בז"ס דקול, ושניהם בז"ס דדבור, שה"ס הנוקבא הנקראת עולם, שבה מקום הגילוי של אלו הבלים שנעשו לז' אורות דראיה, ובהם מתקיים העולם כנ"ל.

וזה אמרו (לעיל באות י"ג) שלמה מלכא, האי ספרא אוקים ליה על שבע הבלים, כי ג' ספרים עשה שלמה כנגד ג' קוין, שיר השירים, הוא ביאור לקו ימין, חסד, קהלת, הוא ביאור לקו שמאל, גבורה, משלי, הוא ביאור לקו האמצעי, ת"ת, כמ"ש בזהר (פרשת בא דף ל"ט ע"א) וכל האורות קו השמאל הן בז' הבלים, בסו"ה את הכל ראיתי בימי הבל, כנ"ל, ונמצא שכל ספר קהלת, אינו אלא מבאר את ז' הבלים הללו, הטובים עם הרעים, להיתו ביאור לקו השמאל.

ונתבאר שכל תקונים של ז' הבלים הוא על ידי קו האמצעי, שהוא ז"א הנקרא קול, או שמש, שעל ידי שמבדיל בין הארת קו ימין וקו שמאל, שהארת החכמה שבשמאל לא תאיר ממעלה למטה אלא ממטה למעלה, מתקיים הארת שני הקוים, (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש) ואז חוזרים ז' הבלים ונעשים אורות ונשמות להנוקבא, והעולם מתקיים, שפקבלת המוחין הגדולים הנקראים קיום.

וז"ש הזהר (בפרשת בשלח דף נ"ט ע"א) כל מרין דמתעבדין, ואינון החות שמשא, כל (דפויו דף קמ"ז ע"א)

כדל"ן. רצוא ושוב, אינון נהורין, לא מתעכבן למחמי, חבורא חדא אתחברין בההוא ז' זהר.

יח) בהאי ז' זה"ר שארי מאן דשארי, שמא איהו ל'ההוא דסתים דלא ידיע

חלוסי גרסאות ז' זהר, ג זהר.

מאמר

הסולם

זהר אספקלריאה ונהרא

והסתיתו שבקו השמאל, נפקא זהר אספקלריאה דנדרא, יוצא בסבתם קו אמצעי, כדי ליחדם ולהשלימם, שהוא נקרא, זהר אספקלריאה ונהרא. שהוא הארת הימין כולה, דהיינו חסדים מכוסים. כלילא מהרין גוונין דמתחברין כחדא. דהיינו שכלול מימין ומשמאל. על דרך הנ"ל, שמתוך שמעדיף את הימין על השמאל, נעשה נכלל מהארתו, ונעשה לבחינת ג"ר, אע"פ שעוד לא נפתח הסבך שלו. כיון דאלין אתכלילו דא כדא אתחווין ביה כר גוונין. כיון שהימין נכלל משמאל, נעשה שלם על ידו בכל עשר הספירות כמוהו, שהם ד' גוונים חו"ב תו"מ. ארגמן איהו, הוא נקרא בשם ארגמן, משום כל חיזו דנהורין ביה כלילין, שכל הגוונים של האורות כלולים בקו ימין כמו שכלולים כל הצבעים בצבע ארגמן. כלומר שהצבעים אינם נפרדים בו לד' צבעים ממש, להיותו בהארת החסדים בלבד. אלא שכולם כלולים בצבע האחד של חסדים. וע"כ מדמהו לארגמן.

רצוא ושוב אינון נהורין: אלו האורות הם רצוא ושוב, שהארת הימין רצוים למקום הארת השמאל להכלל בו, אבל תכף ומיד הם שבים למקומם להארת הימין. לא מתעכבין למחמי, שאינם נעצרים שם לראות, דהיינו להמשיך חכמה, אלא תכף ומיד הם שבים למקומם. חבורא חדא אתחברין בההוא ז' זהר, הארת הימין והשמאל מתחברים בחיבור אחד באותו זהר. כלומר שהתכללותם מביא את שניהם להיות בימין בהארת החסדים. והארת השמאל אינה נראה כלל אלא שמתבטלת ונכללת בימין.

יח) בהאי ז' זה"ר שארי מאן דשארי: בזהר ההוא שורה מי ששורה, דהיינו השם היות שורה בו, שהוא ג"ר כמ"ס לפנינו, שמא איהו להודא דסתים דלא ידיע כלל, ועם זה הוא שם. רק לאותו הסתום ולא ידוע כלל. כלומר, השם שורה רק על הארת הימין, שעוד לא נפתח הסבך שלו ואינו ידוע כלל, ואינו שורה על השמאל, אע"פ שכבר נפתח הסבך שלו, דהיינו שכבר יצאה ה' מאויר שלו, והוא ידוע. קול

לסבך סתום, שהסבך שלו עוד לא נפתח, והקו שמאל שה"ס אל"ה שבהם כבר ירדה ה' מאויר והסבך נפתח, אמנם הוא נמצא בהסותר האור כי הוא חשך ואינו מאיר מחמת חסרון חסדים. והוא נכחן בשם סתר סתום. ונמצא שעם ביאת קו אמצעי המיחדם זה בזה ומשלימם, הוא מסיר סבך הסתום מקו ימין, כי עתה הוא נכלל בהארת השמאל וה' יורדת מאויר, גם ממנו ונעשה אור, כמו השמאל. וגם הוא מסיר סתר הסתום מקו שמאל, כי עתה הוא נכלל בחסדים שבהארת הימין, וכשהחכמה מלובשת בחסדים היא מאירה בכל השלמות. אמנם זה אינו נעשה בבת אחת, אלא מתחילה הוא משלים קו ימין מבחינתו עצמו בלי התכללות השמאל המוריד ה' מן האור שלו, דהיינו שדוחה הארת השמאל ומשליט את החסדים שבהארת הימין. ומתוך שמעדיף החסדים שבימין על הארת החכמה שבשמאל, הרי החסדים נכללים בזה מכל השבח שנמצא בהארת השמאל, על דרך שיש בכלל מאתים מנה. ונמצא שמצד אחד לא הוריד כלל ה' מאויר שבקו ימין, ועדיין הוא אויר, שפירושו חסדים בלי חכמה. ומצד הב' נבחנו החסדים עתה לבחינת ראש וג"ר, מתוך שהם עדיפים וחשובים לו יותר מהארת הג"ר שבשמאל. אמנם ראש זה אינו ראש ממש, משום שה' עוד לא ירדה מאויר שלו, וע"כ הוא מכונה רישא דמהימנותא, כי אור החסדים נקרא מהימנותא, וכיון שהוא ראש מבחינת החסדים בלבד, נקרא רישא דמהימנותא. אלא אחר כך שנעשה התכללות הב' של ימין ושמאל, שהימין נכלל משמאל ממש וה' יורדת מאויר של קו ימין. והשמאל נכלל מימין וגם הוא מאיר עתה כמו הימין, אלא ממטה למעלה (כנ"ל במאמר ז' הבלים), אז נכחן התכללות הזה לראש ממש, כיון שכבר נפתח, הסבך שלו, ואלו ב' המדרגות, הראשונה ה"ס יעקב, והשניה ה"ס ישראל, שהוא נוטריקון ל"י רא"ש, ויש ג' מיני התכללות של ימין ושמאל, (כמ"ס בכראשית ב' דף פ' ד"ה ביאור עש"ה). ותדע שהתכללות א' ה"ס יעקב, והב' והג' ה"ס ישראל.

וזה אמרו, בקמרא דסתים, מנו סתרא סתימא, דהיינו מתוך הסתימו שבקו ימין (דפריי דף קמ"ז ע"ב)

כלל, קול יעקב אקרי, בהאי אתחזי מהימנותא דכללא. ההוא דסתים ולא ידיע כלל, א' בהאי שריא ידו"ד. שלימו דכל סטרין איהו, ב' עלאה ותתאה, הכא אשתכח, יעקב שלימו דאבהן דאחיד ב' מכל סטרין. ד' זה"ר דא, על ברירו דשמא דא' אקרי, ה' דכתיב * יעקב אשר בחרתיך. ו' תרין שמהן אקרי, יעקב וישראל, ז' בקדמיתא יעקב, ולבחר ישראל.

יט) סתרא ח' דסתרא דא. כד הוה בקדמיתא בהאי סופא דמחשבה, ט' דאיהו י' פרושא דאורייתא דבכתב, ואיהי ב' תורה שבעל פה, ועל דא אקרי באר, יא' שנאמר ג' הואיל משה באר יב' את התורה, בא"ר איהו יג' להווא דאקרי שבע, דכתיב י' ויבנהו שבע שנים. והיינו קול גדול.

מסורת הזהר

א (ישעיה עא) ח"ב מח: ב) תורה שבע"פ: ב"א דף ס"ב ציון א', ג) (דברים א'). ד) (מלכים א' ו') ח"א רמז. ח"ב ט: לא.

חלופי גרסאות א' בהווא (אה"ל). ב' לעילא ותתא. ג' בכל. ד' זוהר. ה' ל"ג דכתיב. ו' תרין שמהן יעקב וישראל. ז' ל"ג מן בקדמיתא עד בקדמיתא. ח' ל"ג דסתרא. ט' דאיהו. י' פירושא. יא' כד"א. יב' ל"ג את התורה. יג' הווא; דהווא.

זהר אספקלריאה דנהרא

הסולם

כאמר

קול יעקב אקרי זהר הזה נקרא קול יעקב, ואינו נקרא קול גדול, בהאי, אתהווי מהימנותא דכללא, בזהר הזה נראה אור דג"ר דבינה, הנקראת מהימנותא דכללא, כי החסדים הללו הם ג"כ בחינת ג"ר, כמו החסדים דג"ר דבינה. ההוא דסתים ולא ידיע ככל, בהאי שריא דווי"ה אותו הסתום שאינו ידוע כלל, דהיינו הסגן הסתום שבהארית הימין, הנ"ל בו שורה השם הוי"ה, שלימו דכל סטרין איהו, הוא שלם מכל הצדדים, כי עלאה ותתאה הכא אשתכח העליון והתחתון, שהם בינה והנוקבא, נמצאים כאן, ונכללים בזהר הזה, ולכן יעקב שלימו דאבהן, דאחיד מכל סטרין, וע"כ נבחן יעקב, שהוא בחיר שבאבות, כי הוא כלול מכל הצדדים.

פירוש. כי הארתה שמאל אע"פ שהוא ידוע, כי הורדה הי' מאויר הבינה, דהיינו שהורדה המלכות מן הבינה, והבינה חזרה להיות אור ג"ר. הנה מתתקן בזה רק העלאה שהיא בינה, אבל תתאה, שהיא עצמות המלכות, אינה מקבלת מזה שום תקון. משא"כ זהר הארת הימין, שהחסדים שלו נעשו בבחינת ג"ר, ושם הויה שורה בו, אע"פ שהוא לא ידוע כלל, דהיינו אע"פ שהמלכות נמצאה עוד בהבינה, כנ"ל, נמצא שנחלקה בזה גם תתאה, שהיא המלכות הנמצאת בבינה, בשוה כמו עלאה עצמה ועל שניהם שורה שם הויה בשוה. וז"ש, שלימו דכל סטרין איהו, עלאה ותתאה הכא

(דפו"י דף קמ"ז ע"ב)

לאותו

כ) ודא סופא דמחשבה, בא"ר שנע איהו. ויעקב עאל בהאי רישא למהימנותא, כיון דאתדבק ה במהימנותא דא, אצטריך ליה לאתבחנא, בהוא אתר דאתבחינו אבהן דיליה, ה) דעאלו בשלם ונפקו בשלם.

כא) אדם עאל ולא אסתמר, ואתפתא אבתרה, וחטא ב בהיא ב) אשת זנונים, ג) נחש קדמאה. ד) נח עאל. ו לא אסתמר, ז) ואתפתא אבתרה, ח) וחטא, דכתיב ה) וישת מן היין וישכר ויתגל' בתוך אהלה. י) אברהם עאל ונפק, דכתיב י) וירד אברם מצרימה, וכתיב י"ג) ויעל אברם ממצרים. י"ד) יצחק עאל ונפק, דכתיב י"ז) וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים ט) גררה, וכתיב י"ט) ויעל משם באר שבע.

כב) יעקב כיון דעאל יב במהימנותא, אצטריך יב למיעל * מנחתא יב לההיא סטרא, בגין יד דמאן דאשתזיב מתמן. איהו רחימא וברירא דקב"ה. מאי כתיב,

מסורת הוזהר

דרך אמת

א) אדם עאל: ח"א קמ: ב) אשת זנונים: (הושע א) הקסה"ו דף ס"ד ציון א' ג) נחש קדמאה: הקסה"ו דף קס"ב ציון ד'. ד) נח עאל: ח"א קמ: ה) (בראשית ט') נח דף ל"ד ציון א'. ו) אברהם עאל: ח"א קמ: ז) (בראשית י"ב) לך דף מ"ג ציון א. ח) (בראשית י"ג) לך דף נ"ו ציון ד. ט) יצחק עאל: ח"א קמ: י) (בראשית כ"ו). יא) (בראשית כ"ו)

א) בלא טעו עתם כדס ונמנו כהון את הזכב וכנהון את הכסף ועלו האבנה לתקומם כבוד האלילות להיוחס רגלי המרכבה העליונה כמאמר חז"ל האבנה הן הן המרכבה. ב) פקודי רמיה ע"א.

חלופי גרסאות א במהמנותא. ב בהאי. ג ל"ג ולא אסתמר; ל"ג מן ולא עד דכתיב. ד דאתפתא. ה ל"ג וחטא ו ל"ג ויתגל בתוך אהלה. ז ל"ג בתוך אהלה. ח ממצרים וגוי. ט ל"ג גררה. י וילך משם [יצחק]. יא במהימנותא. יב למיעל. יג להווא. יד ל"ג דמאן.

זהר אספקלריאה דנהרא

הסודם

מאמר

עוד להשיג מדרגת חיה, אצטריך ליה לאתבחנא, בהווא אתר דאתבחינו אבהן דיליה, כי אין מדרגת חיה מקובלת אלא על ידי נסיון, כמ"ש שם.

לאותו הנקרא שבע, שהיא בינה, שהיא מבארת ומגלית החכמה שבה, שנאמר ויבנהו שבע שנים, ובהמ"ק ראשון היס בינה, והיינו קול גדול, כשהנוקבא מקבלת חכמה מן הבינה, היא בכחינת קול גדול, ולא קול יעקב, שזיא חסדים כנ"ל.

כא) אדם עאל ולא אסתמר וכו': אדם הראשון נכנס בנסיון, שהנחש התגרה בו, ולא נשמר, ונתפתה וחטא באשת זנונים, שהוא נחש הקדמוני, נח נכנס בנסיון, ולא נשמר ונתפתה אחר אשת זנונים, וחטא. שכתוב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה.

כ) ודא סופא דמחשבה וכו': וסוף המחשבה הזו הנ"ל הוא באר שבע. ויעקב שהיה בבאר שבע הוא השיג בזה, את הראש של האמונה, דהיינו ג"ר מבחינת חסדים, כנ"ל, שג"ר הללו נקראים רישא דמהימנותא, כיון שיעקב נתדבק באמונה הזו, דהיינו בג"ר חסדים, היה נצרך להתנסות באותו המקום שנתנסה שם אבותיה, שנכנסו שם בישראל ויצאו בשלום.

אברהם עאל ונפק וכו': אברהם נכנס שם ויצא, שכתוב וירד אברם מצרימה, וכתוב, ויעל אברם ממצרים. יצחק נכנס שם ויצא, שכתוב, וילך יצחק אל אבימלך וגוי, וכתוב ויעל משם באר שבע.

פירוש. כי נתבאר לעיל (פרשת לך דף מ"ח ד"ה ואין מוחין ע"ש) שמדרגה הראשונה של מוחין דחיה, אינה מקובלת וזולת בדרך נסיון, כאברהם שלא צוהו ה' לרדת מצרימה אלא הרעב דחמו, עש"ה. כל ההמשך. וז"ש כיון דאחזרוב במהימנותא דא. דהיינו בג"ר דחסדים שה"ס מדרגת הנשמה, ושמה הוצרך (רמזי דף קמ"ז ע"ב) * דף קמ"ח ע"א)

א ויצא יעקב מבאר שבע, **ב** סתרא דרזא דמהימנותא. **ג** וילך חרנה, סטרא **ד** דאשת זנונים, **ד** אשה מנאפת.

כג (ב) סתרא דסתרין, ימגו (ג) דתוקפא דדטיהרא דיצחק, ימגו (ד) דורדיא דחמרא, ינפק חד נעיצו קטירא, כלי' חד דכר ונוקבא, (ה) סומקא כוורדא, מתפרשן לכמה סטרין ושבילין. דכורא אקרי סמא"ל, (ו) נוקביה כלי'א י בגויה תדיר. כמה דאיהו בסטר יא קדושה, הכי נמי יב בסטרא אחרא, דכר ונוקבא כלי'ן דא בדא. נוקבא דסמא"ל, נחש, אקרי: אשת זנונים, י קץ כל בשר, י קץ הימים.

כד תרין רוחין בישין מתדבקן כחדא, רוחא דכורא י דקיק. רוחא דנוקבא, בכמה אורחין ושבילין מתפרשא, י ומתדבקא בהווא רוחא דכורא.

מסורת הזהר

א) לעיל דף א' ציון א. ב) לעיל דף א' ציון א. ג) אשת זנונים: לעיל דף יב ציון ב. ד) אשה מנאפת: ח"ב קצו: ח"ג מז. עב. קו. ה) (בראשית י) ב"א דף ש"ל ציון ד'. ו) קץ הימים: ב"ב דף קצ"ב ציון ב'.

דרך אמת

א) סודי סודות ונסתר מהנסתרים הוא זה. ב) מתוקף הדיון של משה יתקן כשתלם למטה מנגול הקדושה כענין הכמנים שחס למטה נחזית היין כך הם הקליפות למטה מנגול הקדושה. ג) אלוס כשזכנה מלד חוקף מריכות הדיון.

חלופי גרסאות א) סטרא. ב) באשח. ג) ניא מוסיף סתרא. ד) תוקפא. ה) דטיהרא; דסיטרא. ו) נפק מגו; נבא מגו. ז) דורדייא. ח) ל"ג נפק; נפיק (אה"ל). ט) ל"ג חר (אה"ל). י) ונוקביה. יא) לגויה. יב) קדישא. יג) כהווא סטרא. נקיט דקיק יד מתרבא.

ס"מ ואשת זנונים

הסולם

מאמר

(בהקדמת הזהר דף צ"ט אות קכ"ג) כי מתגלה המלכות דצמצום א', וכל האורות מסתלקים (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר ע"ש), ומלכות זו, מכונה שמרי היין, וזו"ה וישת כן היין וישכר, כי שחה יתר מכשיעור, ואז ויחגל בתוך אהלה. כי נגלו שמרי היין, וז"ש, שמאורו של יצחק, שה"ס יין המשמה, ומשמרי היין, שה"ס גילוי המלכות דצמצום א', שכל האורות מסתלקים בסבתה, מהרכבתם יחד, כמו יין המלא שמרים, יצאו דכר ונוקבא דטומאה. דכורא אכרי סמאל וכי'. הזכר נקרא סמאל, והנקבה שלו כלולה בו תמיר. כמו שהיא בעד הקדושה בקטנות, שוין כלולים זבי' כן הוא בסטרא אחרא, זכר ונקבה כלולים זה בזה. הנקבה של סמאל, נקראת נחש, אשת זנונים, קץ כל בשר, וקץ הימים.

נסיון. כנ"ל כי כל מי שנצל משם, שעמד בנסיון, הוא אהובו ובחירו של הקב"ה. מהו כתוב, ויצא יעקב מבאר שבע שהוא הצד של סוד האמונה, דהיינו קו הימין, וילך חרנה, שהוא הצד שמאל, ששם נאחו אשת זנונים אשה מנאפת ואם אמנם יש הרבה חילוקים בין אלו המשנה הנסיונות, שהם: עץ הדעת, יין המשכר, מצרים, פלשתים, וחרן, שנתנסה בהם אדה"ר, נח. אברהם יצחק ויעקב. מכל מקום שורשם אחד הוא דהיינו המשכת החכמה ממעלה למטה, הנקרא אשת זנונים.

מאמר ס"ז ואשת זנונים

כג סתרא דסתרין מגו וכי': סוד הסודות, מתוך חוקף אורו של יצחק, שהוא קדושה ומתוך שמרי היין, שהם קליפות, יצא משניהם צורה אחת מורכבת מטוב ורע, הכלולה זכר ונקבה כאחד, נעיצו פירושו הרכבה, כמו אין תולין תחובין בתאנה (תוס' שבעות א' ט') ונעיצה ותחובה משמעות אחת להן. כמ"ר א, פירושו צורה, כמו וצר כל קטורין (וי"ר כ"ג). היא אדומה כמו ורד, ומתפרשת לכמה צדדים ודרכים, כלומר שיש בה הרבה בחינות. ביאור הדברים. כי הארת יצחק ה"ס יין המשמה אלקים ואנשים, שה"ס הארת החכמה המאירה רק ממטה למעלה. ואם מרבה בשתיית היין, דהיינו שממשיך ממעלה למטה, אז לא וכי הא רע, כנ"ל

(דמויי דף קמ"ח ע"א)

כד תרין רוחין וכי': שתי רוחות רעות מתדבקות ביחד. הארת הרוח של הזכר היא דקה כלומי, שהוא ו"ק בלי ראש, והרוח של הנקבה מתבארת בהרבה דרכים ושבילים, כי הוא פרצוף שלם ראש וגוף, כי נקליפה הנקבה גדולה מן הזכר. והיא מתדבקת ברוח ההוא של הזכר. והיא מתעדינת בהרבה עדינים, כמו זונה מתועבת, העומדת בראש דרכים ושבילים לפתות בני אדם. וזה מלמדנו, שהיא מודקקת רק למתחילים לילך בדרך ה', שהם עלולים

לנפול

קשיטת גרמה בכמה תכשיטין, כזונה, מרחקא ^ה קיימת בריש אורחין ושביילין, לפתאה בני נשא.

(כה) ^ג שטיא דקריב בהדה, ^ג אתקיפת ביה, ונשקת ליה, ^ה מסכת ליה חמרא ^ג ד דורדיא, דמרורת פתנים. כיון דשתי, אסטי אבתרה, לבתר דחמאת ליה סטי ^ה אבתרה, מאורחא דקשוט, אפשיטת גרמה, מכל ^ו אינון תקונין דהות ^ז מתתקנא לגבי ^ח דההוא שטיא.

(כו) תקונין דילה, ^ט לפתאה ^י לבני נשא: שעהא ^{יא} מתקנין סומקן ^{יב} כוורדא, אנפהא ^{יג} חורין וסומקין, ^{יד} באודנהא תליין ^{טו} שיתא ^{טז} תקונין אטונא דמצרים, תליין על קדלהא כל ^{יז} חילי דארעא דקדם, ^{יח} פיה ^{יט} מתתקנא בפתיחו דקיק יאה בתקונהא, ^י לישנא חדידא כחרבא, שעיען מלהא כמשחא, שפוהא יאן סומקין כוורדא, ^כ מתיקן בכך מתיקו דעלמא, ארגוונא לבשת, ^{כא} אתתקנת ^{כב} בארבעין תקונין, חסר חד.

(כז) שטיא ^{כג} סטי אבתרהא, ^{כד} ושתי מכסא דחמרא, ועביד בה ניאופין, ואסטי אבתרה. מה עבדת, שבקת ליה נאים בערסא, וסלקת לעילא, ואלשינת עליה, ^{כה} ונטלא רשה ונחתא. אתער ההוא שטיא, ^{כו} וחשב לחייכא בהדה

דרך אמת

(א) שהקליפות בה זנוו כל סמאל' היא מתדמית ענמה לפני הסוטה שהוא החופא בכל מיני קישוף ויופי ומוזגה לו הכוס והוא ענין יודק ומספין וכו'. (ב) שמרים. (ג) בלזני הקליפה היתה כשמתקשפה לפני החופא היו יש בלזנה ו' הקונים אטון מזרים והוא פסוק במשלי ז'. (ד) היא מחקת ענמה במ"ס תקונים כהם מ"ס פנים עמא כי זה לעומת זה עשה האלהים כנגד מ"ס שערי סהור שנקדשה כמ"ס מזה נעל הפרוס כזער השערים שער שלישי.

חלופי גרסאות א קיימא, ג שטיא, ג אחקפת, ד דורדייא, ה אבתרהא, ו תקונין אינון, ז מתקנא, ח ההוא, ט לפתאה (ד"ק), י בני יא מתקנין, יב כוורדא, יג חורין וסומקין, יד שיתא, טו תקונים, טז תקוני. עז חילי (אה"ל), ז סומא (אה"ל), יח מתקנא, יט לישנאה, כ מתיקין, כא מתקנת, כב מארבעין, כג דא סטי; דסטי (אה"ל), כד ושחה, כה ונטלת, כו חשיב.

ס"מ ואשת זנונים

הסולת

מאמר

לנפול בפח שלה, וזה נבחן כעומדת בראש הרכים של עבודת ה'. אמנם אלו הרגילים בדרכי ה'. כבר אותה הזונה נפרדת מהם, ואין לה שליטה עליהם.

(כה) שטיא דקריב וכו': השוטה הקרב אליה, היא מחוקת בו ומנשקתו, ומוזגת לו יין מלא שמרים, דמרורת פתנים. כיון ששחה כבר הוא זונה אחריה, לאחר שרואה אותו זונה אחריה וסר מדרך האמת, היא מתפשטת מכל אלו התקונים, שהיתה מתקנת כלפי אותו השוטה, כמו שנתבאר לפנינו.

(כו) תקונין וכו': התקונים שלה לפתות את בני אדם. הן: שערותיה מתוקנת, אדומות כשושנה, סניה, לבנות ואדומות.

באזניה, תלויים ששה תקונים של אטון מצרים, על ערפה, תלויים כל הכחות שבארץ הקדם, פיה, מתתקן בפתיחה קטנה וצרה יפה

(רמב"ם דף קמ"ח ע"א)

ביאור הדברים. כבר נתבאר, שעץ הדעת ויין המשכר ואשת זנונים וכו' הם דבר אחד (כנ"ל באות כ"ב ד"ה יעקב ע"ש), דהיינו

המשכת

כקדמיתא, והיא (ה) אעדיאת תקונהא ³ מינה, ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה, לביש לבושא ² דנורא מלהטא, בדחילו תקיף מרתתא * ⁷ גרמא ונפשא.

דרך אמת

(ה) מסירה מהגז תקונא סהיסה ממחלה כסן ועומדת כנגדו כנגד חזק ותקיף להסן עניו למעלה כמנאכ. חלופי גרסאות א כדקדמיתא. ב מנהא. ג דכורא (אה"ש). ד נפשא וגרמא (אה"ש).

מאמר	הסולם	סימ ואשת זנונים
<p>המשכת הארת השמאל ממעלה למטה. גם נתבאר לעיל (בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב') אשר הנוקבא, ה"ס עץ הדעת טוב ורע, כי יש בה ב' נקודות המכוונות מפתחא ומנעולא, ואם וכי הא טוב, שפירושו, שהולך בדרך קו אמצעי. שממשיך הארת החכמה שבשמאל רק ממטה למעלה. ואז נגנזה נקודה דמנעולא שבנוקבא דו"א, שהיא מדת הדין, ונקודה דמדת הרחמים גלויה, ואז משפעת כל טוב לתחתונים. וזה נבחן שהאדם דבוק בוו"ן דקדושה, והיין שהוא שותה, שהם המוחין דשמאל, הוא שותה במדה, המשמח אלקים ואנשים. אבל אם לא וכי הא רע, שפירושו אם מגביר את קו השמאל וממשיך הארתו ממעלה למטה, אז נגלה בהנוקבא דו"א נקודה דמנעולא, שהיא מדת הדין, וכל אורות החיים מסתלקים ממנו, שהס"ה מעפר אתה ואל עפר תשוב, וזה נבחן שהאדם נתדבק באשת זנונים ושתה יין המשכר, דהיינו ששתה יותר מן המדה, כי המשיך הארת השמאל ממעלה למטה. ואז נתגלו שמרים בתוך היין, שה"ס נקודה דמדת הדין, והיין נעשה בשבילו כוס התרעלה. כי השמרים ממימים אותו, כנ"ל. ורצה הקב"ה להביא את הצדיקים לירי נסיון, כדי שיזכו במוחין הגדולים (כנ"ל לך דף מ"ח ד"ה ויש) ע"כ בסו"ה, זה לעומת זה עשה אלקים, שפירושו, שנתן למרכבת הטומאה, כמעט כל מה שיש בקדושה, כדי שיהיה להם כח לפתות בני אדם אחריהם. הנה בסוד הזה, עשה אלו עשתי עשרה התקונים לאשת זנונים המובאים כאן בזהר, שיהיה לה כח לפתות בני אדם. ועל דרך שתמצא בעץ הדעת, שכתוב, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל והקח מסריו ותאכל. שמשמע שאם לא היו אלו התקונים המושכים את הלב, בעץ הדעת, לא היתה אוכלת.</p>	<p>ופה ולשון ושפתים כבר בארתי אותם בפרצופי הקדושה, בשיעור י"ג בתלמוד עשר ספירות ע"ש כי צריכים לאריכות גדול. וסוד צבע אדום שאומר על השערות שלה, הוא להורות על הארת חכמה שבה מן השמאל המכוונה אדום. והסוד הוא, כי החכמה נקראת ראייה. והצבעים אינם מושגים על ידי שום חוש אלא על ידי הראייה, שה"ס חכמה, וצבע אדום, הוא החשוב שבצבעים, כי על כן הוא נראה למרחוק, יותר מכל מיני הצבעים. וז"ס תקון א) שערהא מתקנין סומקן כוורדא.</p> <p>תקון ב) אנפיה חוורין וסומקין. צבע לבן, יורה על הארת חסדים. וצבע אדום, על הארת החכמה. ונודע שכל השלמות שבחכמה הוא בהבורו עם הארת החסדים. ולפיכך נעשה בהפנים שלה, תקן של מזיגת חכמה בחסדים, שזהו כל היופי שבנוקבא המושכת את הלב.</p> <p>תקון ג) באורנהא תליין שיתא תקונין אטונא דמצרים. אזנים ה"ס בינה, וסוד אטון מצרים ה"ס חכמה, בסו"ה והאבדתי את חכמת מצרים. אמנם שורש חכמה זו הוא מסוד הבינה שחזרה לחכמה, ולא חכמה דאור ישר ממש. כי שורשה היא נהר פישון, וכנ"ל פרשה חיי שרה דף מ"ד אות קמ"ו, והיא נמשך מן נהר היוצא מעדן, שה"ס בינה החזרת לחכמה ולא חכמה ממש, ועל כן הן תלוים על אזניה, שהן בינה, ואומר אשר ששה תקונים נעשו לה מאטון מצרים הזו, דהיינו נגד שש הספירות חג"ת נה"י, וחסר תקון השביעי כנגד המלכות. והוא מטעם גניות המלכות דצמצום א' בהנוקבא דקדושה הנקראת מנעולא כנ"ל, בסוד זכי הא טוב.</p> <p>תקון ד) תליין על קדלהא כל חילי דארעא דקרב. כחות ארץ הקדם ה"ס חכמה קדומה, כי ע"כ נקראים קדם, וה"ס חכמה דאור ישר. שזו"ה וחרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים. אשר חכמת מצרים נמשכה משורש בינה שנהפכה לחכמה, כנ"ל, וחכמת בני קדם נמשכה מחכמה קדומה. וסוד העורף היא מקום החשך, שבפרצוף, בניגוד לפנים שהוא מקום המאיר ביותר בפרצוף, והוא מטעם כי חכמה קדומה נמשכת</p>	<p>סחכמה</p>
<p>(דפו"י דף קמ"ח ע"א * דף קמ"ח ע"ב)</p>		

ח (ה) מלייא דעינין דחפן, חרבא שננא בידיה, טיפין מרירן י תליין מההוא חרבא, קטיל ליה לההוא שטיא, (ז) וארמי ליה לגו גיהנם.

דרך אמת

(ח) מליאס עיניס וכו' מלא נאני אש המהנאליס ממנו, (ז) משליכו לניהנס.

חלופי גרסאות א ערומה מלייא: מליין, ז תליין.

ס"מ ואשת זנונים

הסולם

מאמר

הדבוק בהנוקבא דקדושה, הולך ועולה מדרגה אחר מדרגה עד סוף ואחריהך יושגה מאד (איו"ח) והנופל בפח אשת זנונים, נמצא ואחריה מרה כלענה, (משלי ה) וכן ואחריה דרכי מות (משלי י"ד) כמו שהזכר מבאר לפנינו. וזה אמרו שטיא סמי אבחרהא השוטה סר אחריה. פירוש, כי נתבאר בסוד אמלאה החרבה, שאין צור נבנה אלא מחורבנה של ירושלים. וזה נוהג, הן בדרך כלל כפשוטו, והן בדרך פרט בכל אדם ואדם, שבעת שעוזב את הקדושה ומתדבק בס"א, הגח כל השפע והמדרגות שהיה לו בשורשו בבנין הקדושה, עוברות לבנין מדרגות הס"א. והיא מתמלאת מחורבן הקדושה. גם תדע, שהאדם דבוק או בקדושה או בס"א, ואין אחת נוגעת בחברתה כחוט השערה. כשאדם פונה לרצות בדרכי הס"א, עוד בטרם שעושה מעשה, תכף מסתלקת הקדושה. והס"א נוסלת מקומה, ויורשת כל השפע והמדרגות שהיה לו בקדושה, כנ"ל. ועל זה רמזו חז"ל, איזה שוטה, המאבד מה שנתנו לו. ויש להקשות, הרי אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג') ואיך אפשר שיכנס בו רוח שטות כל עוד שלא חטא, והוא דבוק בקדושה. הלא אין אחת נוגעת בחברתה כחוט השערה כנ"ל. והתשובה היא, כיון שפונה לבו לחטוא עוד בטרם שחטא כבר נסתלקה ממנו הקדושה ואבד כל המדרגות שהיה לו בקדושה, והרוח שטות של הס"א נתלבשה בו, ואחר זה הוא חוטא בפועל, אמנם מטרם שנתלבשה בו הרוח שטות אינו יכול לחטוא בפועל.

וזהו שהזכר קורא את הדבק באשת זנונים בשם שוטה, ואומר שטיא, סמי אבחרה, ללמדנו, שבעת שהוא סמי אבחרה, אע"פ שעוד לא חטא בה, תכף נסתלקה ממנו הקדושה. וכל המדרגות שזכה בקדושה עברו לאשת זנונים, שמהם נעשו כל י"א התקונים הנ"ל, והרוח שטות נתלבש בו, והוא נעשה שוטה, שאחר זה אפשר לו לחטוא בפועל. וע"כ הזהר קובע שמן שטיא, ודע, שכל אלו הפעולות שהזכר מביא לפנינו, הם נמשכים זה מזה בחיוב של קודם ונמשך, סבה ומסובב. כי אחר שחשק בס"א, שהיא פסיעה הראשונה.

שלא

מחכמה סתימאה דא"א, אשר חכמה זו נסתכה ואינה מאירה כלל, וכל הארת החכמה ומאירה בעולמות היא רק מן הבינה שחורה להכמה. (כנ"ל ב"קס"ז דף מ"ב ד"ה בחכמה). ולפיכך מקום זה הוא בחשך. בסו"ה פנו אלי עורף ולא פנים. ולפיכך תקון כחות של ארץ הקדס הוא במקום עורף שלה.

תקון ה) פיה מתתקנא בפתיהו דקיק יאה בתקונהא. פה ה"ס מלכות דראש. ויש פתיחה רחבה. בסוד המלכות הבלתי נמתקת ואז אין הפתיחה בחכמה. ואם הפתיחה דקה, דהיינו ממלכות הממותקת בנינה, הפתיחה היא בחכמה. וע"כ נעשה בה התקון של פתיחה דקה שהיא פתיחה בחכמה. כדי שתהיה יאה בתקונהא, דהיינו שיהיו בהארת החכמה.

תקון ו) לישנא חרידא כחרבא. היינו להסית בני אדם. וכן תקון ז) שעיען מרהא כמשחא, שדבריה חלקים כשמן. וע"כ רב כחה לפתות אחריה בני אדם.

תקון ח) שפוהא יאן סומקין כוורדא צבע סומק מראה על תקפו של הארת השמאל כנ"ל. תקון ט) מתיקו בכר מתיקו דעלמא, אור הראיה. שה"ס הארת החכמה, הוא מתוק, בסו"ה מה מתוק האור לעין. תקון יוד) ארגוונא לבשה, צבע ארגמן הוא כלול מכל ד' הגוונים לבן אדום ירוק שחור כנ"ל באות י"ז. תקון י"א) אתתקנית בארבעין תקינין חסר חד, היינו בד' גווינין חו"ב תו"מ שבכל אחת ע"ס, אמנם בע"ס המלכות אין שם אלא ט"ס, ומלכות המלכות חסר, כי היא אינה ראויה לקבלת אור, למו שנתבאר במלכות דקדושה, (לעיל בהקדמת הזהר דף מ"ו ד"ה אגליפו ע"ש). ולפיכך ארבעים יחסר אחת.

והנך רואה, שכ"ל אלו י"א התקונים של אשת זנונים, דומים לגמרי אל תיקוני הנוקבא דקדושה, כי לקוחים הם ממנה, בסו"ה אמלאה החרבה שביארו חז"ל שאין צור, שהיא מלכות דקליסה, דהיינו אשת זנונים, נבנית אלא מחורבנה של ירושלים, שהיא מלכות דקדושה, וכן להיפך, ואין ביניהם אלא באחריהם, כי (דפו"י דף קפ"ח ע"ב)

כח) ^ב יעקב נחת לגבה, ואזל לאתרה, ^ג שנאמר וילך חרנה, וחמא כל תקון ביתא, ואשתזיב מינה. ^ה ד דכורא ^ה דילה ו סמא^ל, אבאישי קמיה, ונחת לאגחא ביה קרבא, ולא יכיל ליה, דכתיב * ויאבק איש עמו וגו'. כדין אשתזיב מכלא, ^ז ואשתלים בשלימו, ואסתלק בדרגא שלימ, ואתקרי ישראל.

דרך אמת

ה) זכר של לילית הרשעה הרע לפניו שניגול יעקב ממנה וירד להלחם עמו כמיש ויאבק איש עמו וגו' והוא סמא^ל כמבואר.

חלופי גרסאות ^ה יעקב קרישא בוכרא דקב"ה (אה"ל). ^ג שנאמר וילך חרנה. ^ג ביטהא. ^ד דכורא. ^ה דילה; דביה; ^ז דירה (אה"ל). ^ז ל"ג סמא^ל. ^ז ואשלים.

מסורת הזוהר

א) (בראשית לב) לעיל ב"א דף ש"ל ציון ב.

ס"מ ואשת זנונים

הרבה פעמים, עד שקבוצים יחד מצטרף לשיעור הממית את האדם. וה"ס הדין. שאמרו חז"ל, שדנים את החולה בעת המיתה, דהיינו קבוץ כל הגורמים הנ"ל המביאים את המלכות דמת הדין על שיעורה עד כדי להמית. שבעקרום הם ב' גורמים, א) הוא פסיעה הראשונה. שטיא סטי אבתרהא שהוא החשק לדרכי הס"א, ונבחן זה לעין רעה, משום שהחמדה תלויה בעין, כי העין רואה והלב חומד. וגורם ב) הוא כל שאר הפעולות הנ"ל המגלים את פעולה ה', ונכללים תחת השם חרב שנון, כי חרב הוא לשון חורבן, דהיינו שמחריב בנין הקדושה, ומגדיל בנין הקליפות. ועל גורם א) אומר כאן מלייא דעינין דחלן, דהיינו קיבוץ כל החמדות שהיה לו לס"א מכל ימי חייו, וכן אמרו חז"ל, מלאך המות מלא עינים, (ע"ז כ:); וכן תשעים ותשעה מתים מעין הרע. ועל גורם ב) אומר חרבא שננא בידיה שהוא מקבוץ שאר הפעולות הנ"ל. ועל הצטרפות לשיעור של מדת הדין כדי להמית, אומר, טיפין מרירן תליין מההוא חרבא, קטיל ליה לההוא שטיא, שאותו החרב גורם הצטרפות לשיעור דמת הדין המכונים טפות מרירן, שאלו הטפות ממיתים לאותו השוטה, ומטילים אותו לגיהנם.

כח) יעקב נחת לגבה וכו': יעקב, ירד אליה, לאשת זנונים והלך למקומה, שנאמר, וילך חרנה, שהיא חרון אף וזנינים, וראה שם כל תקון ביתה, וניצל ממנה, וחזר לארץ ישראל. הזכר שלה שהוא סמאל, הרע לו הרבר, מה שניצל ממנה, וירד להלחם עמו ולא יכול לו, שכתוב ויאבק איש עמו וגו', אז הוא ניצל מכולם, ונשלם בשלימות ונתעלה במדרגה שלמה. שהוא מדרגה חיה, (כנ"ל דף י"ב ד"ה פירוש ע"ש) ונקרא ישראל שהוא נוטריקון ל' ראש, אז עלה במדרגה העליונה ונשלם בכל, ונעשה עמוד האמצעי, ועליו כתוב, והבריה דתיכון וגו'. פירוש, כי מקורם לכן בעת שחיה במדרגת יעקב, היה

נושה

הסולם

מאמר

שלא היתה אלא רצון בלבד, ולא פעולה ממש, דהיינו רק שסטי אבתרה. הוא בא לידי פעולה ב) דהיינו שכבר יכול לחטוא, מכח התלבשות של הרוח שטות, אמנם מתחילה ושתי מכסא דחמרא, שהוא עוד יין במדה, בדומה לקדושה, אבל מזה נמשך פעולה ג) ועביר בה ניאופין ואסטי אבתרה, דהיינו שמושך משמאל בלי ימין, שהוא יין המשכר הנמשך יתר מהמדה, שנבחן לניאוף עם אשת זנונים כנ"ל. ופכאן לפעולה ד) שבקת ליה נאים בערסא, כי מחמת הארת השמאל בלי ימין נסתמו לו כל האורות ונפל לבחינת שינה, ומכאן לפעולה ה) וסקקת לעירא ואלשינת עליה ונטלא רשו ונחתא, שעולה למעלה ומגלית עונו, שע"ז מקבלת רשות להרגו, דהיינו שמגלית עליו המלכות דמת הדין, שכל אורות החיים מסתלקים ממנו בסבתו (כנ"ל דף י"ד ד"ה ביארן) ומכאן לפעולה ו) אתער ההוא שטיא וחשיב לחיובא בהדה, כי גלוי מדת הדין מעירו משנתו, ומטרם שידוע מה יקרה, היא חושב לצחק עמה כמקודם לכן, ומכאן לפעולה ז) והיא אעדיאת תקונהא מינה, כי אחר שנתגלה המלכות דמת הדין תכף נסתלקי ממנה כל האורות והתקונים, שהיו לה ממלכות דמת הרחמים, ומכאן לפעולה ח) ואתהדרת גיכר תקיף קאים לקבליה וכו', כי כל עוד שהיו עליה תקוניה, היתה מבחינת קליפות הימין, כי ניאוף קליפת ימין הוא, ועתה שהתנצלה מכל התקונים, מחמת שנגלה בה המלכות דמת הדין, הוא נתהפכה מקליפת הימין, ונעשה לקליפת השמאל, דהיינו למדת הרציחה, וז"ש ואתהדרת וכו' כי נהפכה עתה לקליפת השמאל.

וצריך שתדע, שהמלכות דמת הדין, אין בה עוד השעור להמית האדם בתחלת גילויה, אלא שצריכה להתגלות על האדם

(רש"י דף קפ"ה ע"ב)

כדין סליק בדרגא עלאה, ואשתלים בכלא, והוה עמודא דאמצעיתא, ועליה כתיב * והבריח התכון ב וגוי.

כט) כ מהו ב ויגע בכף ירכו, ג ליה לא יכיל, אבל נגע בכף ירכו, דאינהו נדב ואביהוא, דנפקו מן ירכו ז דאהרן, ה ועל יעקב כתיב והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה.

תוספתא

ה) * בני עלמא, רחימי עלאה, ו הורמנא ז דבורירי, קריבו שמעו, מאן חכימא בכו, מארי דעיינין בסוכלתנו, ט ליתי ולינדע, בשעתא דרישא חורא נטיל תלת אתוון, וגליף לון, בגלופא ט בגלופין, חד א, חד י, וחד ז, ואתגליף איין, י א רישא עלאה דכלא, טמירא דכל יא טמירין, י סליקו דרעותא י הוי, אשתכלל מרישא י לעילא, יד ונחת לתתא, נפק ואפיק תלתין

מסורת הזהר

א) (שמות כ"ו) הקסה"ז דף י"ג ציון א'. ב) (בראשית ל"ב) לעיל ב"א דף קל"ג ציון ג'.

חלופי גרסאות א) בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה (ע"כ) ול"ג וגוי; ב) כ"ג מן מהו עד סוף הסית; ואה"ל כתב אד"ג. ג) לא יכיל ליה. ד) דאיהו אהרן; דאהרן בסיבת [בסבת] אש זרה והא אתערו לשמרך מאשה זרה [וגוי] [מנכריה אמריה החלקה] ותפסא; [ותפסה ותפשה אה"ל] לון [לון] ברשותהא. [בנישתהא ברישתהא (אה"ל)] ח"ח מה כתיב [כיה אה"ל] ביעקב שלימא [שלימה]. ה) בדפו"י ועל יעקב כתיב בסוגריים. ו) הורמני (אה"ל). ז) דטוריני (אה"ל). ח) ליתו; י) ליתב (אה"ל). ט) דגלופין (אה"ל). י) ל"ג א'. יא) טמירי. יב) הוה (אה"ל). יג) עלאה לעילא (אה"ל). יד) ונחת (אה"ל).

מאמר ב' **הסולם** ויצא יעקב מבאר שבע

כל. נסתר מכל נסתר דהיינו, הראש של א"א, ה הוא עליית הרצון שנשתכלל מן הראש למעלה, מראש דא"א, וירד עם שכלולו למטה לז"ן, ומפרש, יצא, מראש דא"א, והוציא ל"ב שביצין בעת שחזר ונכנס לראש א"א, עד שנחלקו בין אבני יקר הלוהטות. שה"ס המסך דחירק. כי מסכים מכונים אבנים כנודע. ונתקשרו באות ז, שהוא סוד התכללות של זכר ונקבה, ב' אוהבים, קשר חזק נשתכלל בהם, והשם הקדוש י"ה ויה נתקשר בהם, מהם נמשך מזונות לכל, ונשתכללו העולמות, שהם זו"ן.

פירוש. נודע, כי כל המוחין נמשכים בסוד ג' זריעות, המכונות חולם שורק חירק, שחוכנם נתבאר לעיל (בראשית א' דף ט"ו ד"ה) היא נקודה עש"ה) וז"ש דרישא חורא שהוא עתיקא קדישא, נטיל תלת אתוון וגליף לון בגלופא וכו', דהיינו ג' זריעות הנ"ל הנבונות לחקיקות. א' רישא עלאה דכלא, דהיינו א"א הנבחן לראש העליון על כל המדרגות של ד' העולמות אבי"ע, אבל עתיקא קדישא לא נחשב לראש אלא לא"א לבדו, ולא להמדרגות שלמטה ממנו, מטעם היותו מצמצום א' (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה אחר) ורק א"א, הוא הראשון שקבל

נוטה לימין בעיקר, ולא היה לו ראש ממש אלא בחינת רישא דמהימנותא, אבל עתה אחר שנתנסה בחרן ובסמאל, וניצל מהם, זכה למדרגת חיה, שפירושו שקו אמצעי מקיים הארת שני הקיום, ואינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, ואז יש לו ראש ממש, ונקרא יש"אל, ונבחן לעמוד האמצעי, המקיים הארת שני הקוין. כט) (ל"ג מן מהו ויגע עד סוף הסתרי תורה).

תוספתא

ל) בני עלמא רחימי עלאה וכו': בני העולם אהובי עליון, בחירי הממשלה. כלומר התוספתא מזמינה לאלו שזכו להארת ג' קוין, שמצד הארת קו אמצעי מכונים בני העולם, כי ז"א שהוא קו אמצעי מכונה עולם ומצד הארת קו הימין מכונים אהובי עליון, ומצד הארת קו השמאל מכונים בחירי הממשלה, דהיינו שנבחרו לשלוט בעולם, כי כח השליטה מקו שמאל הוא, קרבו שמעו, מי חכם ביניכם בעלי עינים שבתבונה, כלומר, בעלי חכמה שבתבונה כי עינים, כינוי החכמה היא, והוא לאפוקי חכמה דאורי ישראל, יבא וידע: בשעה שראש הלבן, דהיינו עתיקא קדישא, לקח ג' אותיות, וחקק אותן בחקיקות, אחת א', אחת י, ואחת ז, ונחקק איין: אשר א' הוא ראש העליון על (דפו"י דף קמ"ח ע"ב ב) קמ"ז ע"א

לא) ועל דא אתגליף ׳ן פשוטה, כללא דתרין: נ' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא*) דאפיק שבילין, בטש בין אתוון, ועבד רקיעא דיעקב, בין תרין רוחין, ואטיל בניי שייפי מלולי, עד דנחת להאי נ', דאיהי כפופה, וחברו לה כחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי נ' כפופה, באר שבע אקרי, ואתמלי מיעקב, לאשקאה כל עדרי ענא, וע"ד ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה ה' נפיק, לבתר י' אזיל לאשקאה לחרנה, דאיהו בירא י' דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלקים. וע"ד * אלקים באו גוים לבחלתך, (ע"כ תוספתא)

לב) (** רבי יצחק הוה יתיב יומא חד, קמי מערתא ב) דאפיקותא, אעבר חד בר נש, ותרין בנין עמיה, והוה אמר חד לחד, דא תוקפא דשמשא, מסטרא דדרום איהו, ועלמא לא אתקיים אלא על רוח, בגין דרוח, איהו קיומא ה' שלימו דכל י' סטרין, ואלמלא דאיהו קיימא בשלימו, לא יכיל עלמא לאתקיימא.

דרך אמת

ה) טכ מקיס והמערה סמוך לה.

מסורת הזהר

א) (תהלים ע"ט).

חלופי גרסאות ה' נפקא. כ' נזיל: אול (ד"א). כ' לתתא. ד' דאפיק ויתא (אה"ל). ה' שלימותא (אה"ל). ו' סטר.

מאמר ב'

לא) ועל דא אתגליף ׳ן פשוטה וכו': הזהר חוזה, על הדברים הנ"ל, ומבארם יותר. ואומר, ועל זה נחקק ׳ן פשוטה, שהוא כלל של זכר ונקבה, שהם זו"ן, כי נ' כפופה, היא נוקבא בלבדה, בלי זכר. י' שהיא הרצון, דהיינו הבינה, שהוציא ל"ב שבילין, הכה בין האותיות, דהיינו בכ"ב אותיות, שהם זו"ן, כמ"ש לעיל בסוד אבני יקר דמתלהטן, ועשה את הרקיע שהוא יעקב, דהיינו קו אמצעי בין ב' הרוחות דרום צפון, שהם קו ימין וקו שמאל, והטיל חבור בין הגזרים, דהיינו מ"י אליה שנחבתרו בתוך, ונעשו לימין ושמאל המכחישים זה את זה, ועתה על ידי זווג דהכאה על מסך דחירק שהוציא את קו האמצעי, חזרו ונתחברו יחד, ויצאו בזה ג' קוין בקו אמצעי עצמו, כנ"ל בדבור הסמוך, עד רנחת, עד שירד יעקב, להאי נ' דאיהו כפופה והכירו לה כחדא צפון ודרום, עד שירד יעקב אל הנ' כפופה שהיא הנוקבא, וב' הקוין שלו ימין ושמאל נתחברו בה כאחד, שבה נבנית הנוקבא, ונעשית ראויה לזווג, לבתר אתקשרו כחדא, אחר זה נתקשרו יעקב והנוקבא כאחד, ונעשו אות ׳ן פשוטה, שהוא כוללת יעקב ונוקבא.

האי נ' כפופה וכו': נ' כפופה זו שהיא הנוקבא, הכלולה בן פשיטה, נקראת באר שבע והיא מתמלאת מיעקב, כנ"ל בסמוך, להשקות כל עדרי הצאן, דהיינו להשפיע לתחוגים, ועל כן,

(דפני דף קמ"ז ע"א * דף קמ"ז ע"ב **) דף קמ"ח ע"א

הסולם

ויצא יעקב מבאר שבע

אומר הכתוב, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. פירוש. שיעקב היה דבוק בנ' כפופה ביחד בסוד ׳ן הפשוטה, שאז בחבור הזה, נקראת הנ' כפופה באר שבע, ואומר הכתוב, שיצא מחיבורו זה עם באר שבע, וילך חרנה שהיא שמאל וחרון אף.

תו, מבאר שבע וכו': עוד, יש לומר, מבאר שבע, פירושו למעלה, דהיינו בינה, כי ממנה יוצא, ומקבל שפעו, וע"כ נאמר עליה ויצא יעקב מבאר שבע, ואחר כך הולך להשקות את חרן, שהוא הבאר של מטה, דהיינו הנוקבא, שבה הדינים המכוננים חרון אף ה', וכן חרב ה', שבה הדין של בית הדין הנק' אלקים, וע"כ אומר הכתוב על שם אלקים, אלקים באו גוים בנחלתך. כי משם הזה נמשכים הדינים, ושיעור הכתוב, ויצא יעקב, היינו שיצא עם שפע, מן הבינה, שנקראת באר שבע, וילך לחרן, והלך להשפיע את השפע אל הנוקבא הנקראת חרן בעת שהוא מחוסרת שפע. (ע"כ תוספתא).

לב) רבי יצחק הוה יתיב וכו': רבי יצחק, היה יושב יום אחד לפני מערת אפיקותא. עבר אדם אחד ושני בניו עמו, והיה אמר אחד לשני, תקפו זה של השמש שהוא ז"א, הוא מצד דרום, שה"ס ימין, חסדים, והעולם, שהוא הנוקבא, אינו מתקיים אלא על רוח, שהוא קו אמצעי משום שהרוח הוא הקיום והשלמות מכל הצדדים, כי קו אמצעי שהוא רוח, כולל ב' הצדדים דרום וצפון, ימין ושמאל, שה"ס חכמה

וחסדים

ג) א"ל אחוה זעירא, אלמלא יעקב, לא אתקיים עלמא. ת"ח, בשעתא
 ח' דייחדו בנוי יחודא דלעילא, ואמרו "שמע ישראל" ב' י"י אלהינו י"י אחד, דא
 הוא שלימו עלאה, ב' לאתיחדא ב' ביחודא חד, כדין ד' אתחבר יעקב אבוהון,
 ונטיל ב' ביתיה, ו' ויתב ביה בחבורא חדא עם אבהן, לאתחברא דכר
 ונוקבא כחדא.

ד) אמר רבי יצחק, אשתתף בהדייהו, ואשמע מאי קאמרי, אזל בהדייהו.
 פתח ההוא בר נש ואמר, ב' קומה י"י למנוחתך ו' אתה וארון עוזך. ח' קומה
 י"י למנוחתך, כמאן דאמר, יקום מלכא, ט' לבי נייחא י' דמשכניה.

ה) תרין אינון הוו דאמרו קומה י"י, משה ודוד, משה אמר, י' קומה
 י"י ויפוצו אויביך. י"ב ודוד אמר, י"ג קומה י"י למנוחתך. מאי איכא בינייהו.
 אלא, משה כמאן דפקיד לביתיה קאמר, משה פקיד י"ד לה, לאגחא קרבא,
 לקביל י"ה שנאוי. דוד זמין ליה לנייחא, טו כמה טז דמזמין י"ז למריה זמין למלכא
 ולמטרוניתא עמיה, הה"ד קומה י"י למנוחתך אתה וארון עוזך, בגין דלא
 לאפרשא לון.

מסורת הזהר

א) (דברים ו') הקסה"ז דף קנ"ח ציון א' וש"נ. ובדף קס"ה ציון א' וש"נ. ת"ז חק' כ"א גה: חק' מ"ג
 פ"ב. ז"ח ואתחנן נ"ו טד שכב, שלה. תק"ח קי"א טב שמה. קי"ט טד שכת. ב) ה' אללקינו ה': (דברים ו')
 הקסה"ו דף קנ"ח ציון א' וש"נ וב"א דף ע"ו ציון א' וש"נ. ת"ז חק' כ"א סא: ז"ח בראשית א' ט"ג
 שלה. רות ע"ז טד שפט תק"ח קי"א טב שפט. ג) (תהלים קל"ב) ח"ג רמב. ד) (כמדבר י') ח"א רלו:
 ח"ב רכב.

חלופי גרסאות א' דייחדו דלעילא; דייחדו בעילא ול"ג בנוי יחודא. ב' לאתיחדא. ג' בייחורא. ד' אתא טבא יעקב (אה"ל).
 ה' לביתיה (אה"ל). ו' ויהביה בחבורא (אה"ל). ז' אתה וגו'. ח' ל"ג קומה ה' למנוחתך. ט' לנייחא
 לבי נייחא (אה"ל). י' דמשכניה. י"ב ודוד. י"ג ל"ג קומה. י"ד ליה. י"ה שנאוי. י"ז דאמין. י"ז ליה למריה.

קומה ה'

הסולם

מאמר

למנוחתך אתה וארון עוזך. קומה ה' למנוחתך
 פירושו, כמי שאומר, יקים המלך לבית
 המנוחה, למשכנו.

לה) תרין אנון וכו': שנים הם שאמרו קומה
 ה' משה ודוד. משה אמר קומה ה'
 ויפוצו אויביך. ודוד אמר קומה ה' למנוחתך
 מה יש ביניהם. אלא משה שהוא בעלה דמטרוניתא
 אמר, כמי שמצוה לביתו: משה. צוה לה
 לעשות מלחמה עם שונאיו. דוד, הזמין אותו
 למנוחה, כאיש המזמין לביתו את רבונו. הזמין
 את המלך והגבירה עמו, וזהו שכחוב, קומה ה'
 למנוחתך, אזה, שהוא המלך, וארון עוזך, שהוא
 הנוקבא, בשביל שלא להפריד ביניהם.

ביאור הדברים. קומה, פירושו המשכת
 חכמה וג"ר. בדומה לאיש הקם על רגליו שהוא
 זוקף קומתו, ויש ב' מיני קימה, א) שממשיך
 הארת השורק שה"ס הארת חכמה בלי חסדים,
 כדי להכניע האויבים, דהיינו הס"א. שאין
 הסטרא אחרא. נכנעת, אלא על ידי הארת

החכמה

וחסדים, ואלמלא שהוא נמצא בשלמות, לא
 היה העולם, שהיא הנוקבא, יכול להתקיים.

ג) א"ל אחוה זעירא וכו': אלמלא יעקב לא
 נתקיים העולם, בוא וראה, יבשעה
 שיחדו בנוי יחוד העליון ואמרו שמע ישראל
 ה' אלקינו ה' אחד, (ביאורו תמצא בהקדמת ספר
 הזהר במקודא תליחא דף קנ"ו ודף קצ"ט עש"ה)
 שזה הוא שלימות העליון, מאו"א, להתיחד ביחוד
 אחד (כמ"ש שם) אז נתחבר יעקב אביהם, שהוא
 סו אמצעי, ח"ת, ולקח ביתו, שהוא הנוקבא, שה"ס
 יחוד החתונן, וישב בו בחבור אחד עם האבות,
 שהם ב"ה הקוין ימין ושמאל, כדי להתחבר דכר
 ונוקבא כאחד. כי אין זווג דכר ונוקבא מטרם
 שקו אמצעי, שהוא יעקב, מכריע ומתחבר
 בב' הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק,
 כנודע.

מאמר קומה ה'

ד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, אשתתף
 עמהם, ואשמע מה שאומרים. הלך
 עמהם, פתח אותו האיש ואמר, קומה ה'
 (דפו"י קמ"ה ע"א)

לו) * כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו. מכאן אוליפנא, דמאן ה' דמומן למלכא, ב' ישני * עובדוי בגין למיהב ב' חדוה למלכא, אי ג' ארחה דמלכא, דחדאן ליה ד' בדיחי הדיוטי, יסדר קמיה ה' בדיחי ה' רופינוס ופרדשכי, ואי לאו, ו' לאו איהו, בדיחותא דמלכא.

לו) ת"ח, דוד זמין ליה ה' למלכא ולמטרוניתא לנייחא, מה עבד, ג' ישני

דרך אמת

ה) דכרי משלים ומידות של טריס ופקידים נכבדים. ג) שינה אומס המשמחים סגלך דככרי משלים ושחוק.

מסורת הוהר

א) (תהלים קל"ב) ח"ג רמב. רמד. ב) ישני עובדוי: ח"ג רמב. רמד.

חלופי גרסאות ה' דאמן, ג' חדווא, ג' אורחיה, ד' בדיח, ה' רופינו, ו' ליג לאו, ז' בגין בדיחותא, ח' מלכא.

מאמר

הסולם

קומה ה'

בסוד שאמר, שובה ה' רבבות אלפי ישראל כנ"ל. אבל דוד, זמין ליה לנייחא, כי הזמין והמשיך סוד הקימה דמין הב' אל הנוקבא, שהיא בשביל המנוחה, שפירושו כדי להגדיל את החסדים בג"ר, שהוא שלימות הסופי הנקרא מנוחה, כנ"ל. ונמצא, שמה שהמשיך הקימה אל הנוקבא, הוא רק להגדיל את החסדים שבז"א, וז"ש, כמה דמומן למריה, שאע"פ שהזמין הקימה אל הנוקבא, לא היה זה אלא בשביל מריה שהוא ז"א. זמין למלכא ולמטרוניתא עמיה, כלומר שהמטרוניתא שה"ס הנוקבא, שקבלה הקימה, תתכלל בזווג עם מלכא, שה"ס החסדים, שעל ידי התכללות הוה ישיגו החסדים דז"א את הג"ר שלהם בסוד המנוחה כנ"ל. הה"ד קומה ה' למנוחתך, שהזמין את הקימה בשביל המנוחה דהיינו להגדיל את החסדים בג"ר, אתה וארון ערך, בגין דלא לאפרשא לון, כדי שתזווג המרומז באתה שהוא ז"א, וארון ערך שהוא הנוקבא, לא יפסוק ח"ו. כי אם היה ממשיך הקימה דמין הא' הנ"ל היה נעשה בעת ההוא פירוד בין זו"ן, כנ"ל אצל משה, ודוד להיותו רק מרכבה אל הנוקבא, לא היה רוצה לגרום את זה אפילו לרגע.

החכמה, ובעת הזאת אין זווג לזו"ן, כי אז השליטה הוא לקו השמאל, ולא לימין שהוא ז"א.

ב) שממשיך הארת החכמה, מסוד קו השמאל שהוא נקודת השורק, כדי להשלים עמה את החסדים בג"ר. ע"י התכללות ב' הקוין ימין ושמאל זה בזר, אשר אז באים החסדים בסוד המנוחה, שפירושו, שלמות הסופי, שאין אחריה עוד מה להוסיף, ונמצא המשכה זו, הוא הזמנה לזווג זו"ן, שז"א שה"ס קו ימין לאחר שנשלם בעת הזווג מהארת החכמה שכנוקבא, הוא משפיע אז אור שלם של חסדים אל הנוקבא, שהוא בבחינת ג"ר. ישה"ס המנוחה, כמבואר.

וזהו ההפך בין משה לדוד, כי משה להיותו מרכבה לז"א, שהוא בעלה דמטרוניתא, היה בכחו להמשיך אל הנוקבא, גם את הקימה דמין הא', שה"ס הארת השמאל בלי ימין, כנ"ל, ואף על פי שמפרידה אז מן בעלה, אין בכך כלום, כי אחר שמגלה הארתה והאויבים נכנעים, הוא מחזירה תכף אצלו, ומשפיע לה חסדים ונשלמת מחכמה וחסדים יחדיו, וזסו"ה, שתחילה אמר, קומה ה' ויפוצו אויביך, דהיינו שהמשיך לה הארת החכמה משמאל בלי ימין כדי להפיץ האויבים, ותכף אחר זה אמר, שובה ה', דהיינו שהחזירה לזווג, רבבות אלפי ישראל, והשיגה עתה חסדים והכמה, כי רבבות הם חסדים ואלפי, ה"ס חכמה, (כנ"ל דף ה' ד"ה והארותיה).

וז"ש, משה כמאן דפקיד רביתיה קאמר, כי להיותו מרכבה לז"א שהוא בעלה יכול לצוות עליה כרצונו ואפילו להפרידה ממנה כרגע, משה פקיד לה לאנחא כרבא לקביל שנאויה ועל כן היה מצוה אותה להכניע השונאים, שה"ס הקימה דמין הא' אעפ"י שנפרדה ממנו, כי תכף היה מחזירה לזווג, (רמב"י דף קמ"ח ע"א *) דף קמ"ח ע"ב

לו) כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו וכו': מכאן למדנו, שמי שמזמין את המלך, ישנה את מעשיו, כדי לגרום שמחה אל המלך, אם דרכו של המלך הוא, שמשמחים אותו בדחנים מפשוטי עם, יסדר לפניו בדחנים מכובדים ושרים גדולים, ואם לא יעשה כן, לא השלים שמחת המלך.

לו) ת"ח דוד זמין וכו' בוא וראה, דוד הזמין את המלך והגבירה למנוחה, שאמר קומה ה' למנוחתך וגו', מה עשה, שינה את הכדחנים

בדיחי מלכא, בגין רופינוס. ומאן נינהו, דכתיב * כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו, א ב וחסידיך ירננו, ג לוייך ירננו ג מבעי ליה, דהא ליואי, אינון בדיחי מלכא, והשתא דוד דזמין ליה לנייחא, עבד כהני וחסידי, דליהו אינון בדיחי ד מלכא.

לח) א"ל קב"ה, י דוד, ו לא בעינא לאטרחא ז ע"ך. אמר ה ליה ט דוד, י מארי, כד אנת בהיכלך, יא את עביד רעותך, השתא יב דזמינא לך, ברעותי קיימא מלה, לאקרבא אלין, דאינון חשיבי יתיר, אע"ג דלאו יב ארחייהו בהאי.

לט) מכאן אוליפנא, יד דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה טו ועובדיה כרעותיה, טז אי מזמנין ליה, יז יעביד יח רעותיה דאושפזיה, כמה דמסדר עזרי, דהא דוד אח"ך ליואי וסדר יט כהני, וקב"ה אוקים מלה כרעותיה. מ) אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל כ תשב פני משיחך כל סדורא ככ דקא

מסורת הזהר

א) לעיל דף כ"ב ציון א. ב) וחסידיך—ולוויך ירננו מבעי: ח"ג רמב. רמד.

חלופי גרסאות א ל"ג וחסידיך ירננו, ב ולוייך, ג מיבעי, ד דמלכא, ה ל"ג דוד, ו הקב"ה לאו הכי, זל"ג דוד לא בעינא לאטרחא ע"ך (אה"ל). ז אלין, ח ל"ג ליה, ט ל"ג דוד מארי, י מארי, יא הכי אלא, יב דזמינא, יג ארחייהו, יד מארי, טו ועובדי, טז ואי, יז עביד, יח רעותא, יט כהני וחסידי (אה"ל). כ תשב וגו', כל סדורא, ככ קא.

הסולם

קומה ה'

מאמר

שבשמאל, הנקרא יין המשמח אלקים ואנשים ונעשו הם הבדחנים של המלך ולא הלויים וז"ש עביד כהני וחסידי דליהו אינון בדיחי מלכא. ועל כן אמר וחסידיך ירננו, ולא ולוייך ירננו.

לח) א"ל קב"ה דוד וכו': אמר לו הקב"ה

לדוד: דוד, איני רוצה להטריח את אלו, דהיינו את הכהנים והחסידיים שיכשיכו את הארת השמאל, כי הם בסו"ה כי חפץ חסד הוא. אמר לו דוד, רבונני, כאשר אהה בהיכלך, אתה עושה כרצונך, דהיינו כמשה שה"ס ז"א, שאמר קומה ה' ויפוצו אויביך, שה"ס הארת השמאל כשהוא בפני עצמו, שאז רק הלויים הם בדחני המלך, ולא הכהנים והחסידיים, עתה שהזמנתי אותך, הרי הדבר תלוי ברצונני, שהוא, להקריב אליך את אלו החשובים יותר, שיהיו לבדחנים לפניך, דהיינו הכהנים והחסידיים, אף על פי שאין דרכם בזה, כי הם בסו"ה כי חפץ חסד הוא כנ"ל.

לט) מכאן אוליפנא וכו': מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יוכל לסדר דרכיו ומעשיו כרצונו, ואם מזמינים אותו, יעשה רצונו של מארחו, כמו שמסדר לפניו, שהרי דוד החליף הלויים ונתן הכהנים במקומם, והקב"ה קיים הדבר כרצונו.

מ) אמר דוד וכו': אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך, הסדר,

שסדרתי

הבדחנים של המלך, באופן שיהיו שרים מכובדים, ומי המה, היינו שכתוב כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו, שכתוב וחסידיך ירננו, לוייך ירננו, היה צריך לומר, כי הלויים הם הבדחנים של המלך, ועתה, שדוד הזמין את המלך למנוחה, עשה, שהכהנים והחסידיים יהיו הבדחנים של המלך, ולא הלויים.

פירושו, כי שמחת המלך, שהוא ז"א, באה מהמשכת המוחין דהארת החכמה שבין שמאל, שה"ס יין המשמח אלקים ואנשים, ולפיכך הלויים להיותם מקו שמאל, הם הממשיכים הארה זו, ונחשבים למשמחים את המלך. וזהו שמקשה, שהיה צריך לומר, לוייך ירננו, כי הם הממשיכים מוחין ההם של רנה ושמחה, להיותם בחינת שמאל, ולמה אומר הכתוב, וחסידיך ירננו, שהם מבחינת ימין, הממשיכים חסדים בלבד, כי על כן הם נקראים חסידיים. נו"ש דוד זמין ליה למלכא ולמטרוניתא לנייחא, דהיינו שאמר קומה ה' למנוחתך וגו', שפירושו, שהזמין את הקימה דמין הא', שהוא המשכת הארת החכמה שבשמאל, להגדלת ג"ר של החסדים, המביאם אל המנוחה, דהיינו לשלמותן הסופי כנ"ל, נמצא בזה, ששינה את בדחני המלך, ובעלי הימין, הממשיכים תמיד חסדים, שהם הכהנים והחסידיים, נעשו עתה מרכבה להארת החכמה (דפו"י דף קמ"ח ע"ב)

סדרנא, לא יתוב א לאחורא. א"ל קב"ה, דוד, חיך, נ אפילו במאנין נ דילי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קב"ה מתמן, עד דהיב ליה נבזבון ומתנן, דכתיב "נשבע יי' לדוד ד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לכסא לך. אחא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא ס להאי ו ארחא, אלא למשמע דא דיי.

מא) פתח חד בריה ואמר, נ ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו דכתיב נ על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. ד"א ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רמז נ כד נפקו ישראל מבי מקדשא, ואתגלו ביני עממיא, כד"א נ ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתיב נ גלתה יהודה מעוני וגו'. מב) פתח ס אחרא י זעירא ואמר, י ויפגע במקום וילך י שם כי בא השמש וגו', י מאי ויפגע במקום, י נ למלכא דאזיל לבי י מטרוניתא, בעי ס למפגע לה ס ולבסמא לה ס במלין, בגין דלא י תשתכח י גביה כהפקירא, ולא עוד, אלא דאפילו אית ליה כ ערסא דדהבא, (ב) כ וסכותותי כ מרקמאן (ג) כ באפלייטא, כ למיבת בהו, ואיהי מתקנא ערסיה כ באבנין, בארעא, (ד) כ ובקיסטרא כ דתיבנא, כ ישבוק דידיה, (ז) ויבית בהו, כ למיהב לה נייחא, ל ובגין דיהא רעותא דלהון כחדא, בדלא אניסו. כמה דאוליפנא הכא, דכיון דאזל לגבה ל אמה ל כתיב, נ ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו

דרך אמת

מסורת הוזהר

(א) וכסתה שלו הס מרוקמיס, (ג) נמיו לזוכיס, (א) (תהלים קלב). (ב) לעיל דף א' ציון א' (ג) כהל וחדר של סן, (ד) ולין כסה, (ג) בראצית ב'. (ד) (איכה א'). (ה) (איכה א'). (ו) לעיל ב"א דף קס"ו ציון א. (ז) למלכא דאזיר—בעי למפגע וכו': ח"ב מט: (ח) לעיל דף ד' ציון ו.

חלוסי גרסאות ה לאחורא. נ ליג אפילו במאנין דילי. נ דילה היא לא אשתמשת. ד אמת וגו'. ס האי ו או חא. ז דבר. ה עממיא. ט חר. י ליג זעירא. יא שם וגו'. יכ ליג מאי. יל מתל למלכא. יז מטרונתא. יט למיפגע טו ליג ולבסמא לה במלין. יז במלין. יח ישתכח. יט בית. כ ערסיה. כא וכסותותי; וכסותי ככ מרקמן. כג באפלייטא; באפלייטא, כד לא יבית. כה ליג באבנין; מאבנין (אה"ל) כו ובקיסטרא. כז דתבנא. כח שבוק. כט למחב, ל ליג ובגין; כמה. לא ליג מה כתיב, ל כתיב וילן שם כי בא השמש לאחורא דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה בימא.

מאמר ג'

הסולם

ויצא יעקב

ד"א, ויצא יעקב וגו': רומז, כשיצאו ישראל מבית המקדש ונגלו בין העמים. כמו שאתה אומר, ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתוב גלתה יהודה מעוני וגו'. מב) פתח אחרא זעירא וכו': פתח בן האחר הצעיר, ואמר, ויפגע במקום וילן שם וגו'. שאל, מהו ויפגע במקום, ואמר, שזה דומה למלך ההולך לבית הגבירה, שצריך לפייסה ולשמחה בדברים, כדי שלא תהיה נחשבת אצלו כדבר הפקר. ולא עוד, אלא אפילו אם יש לו למלך, מטת זהב, וכסותות מרוקכות מעשה רוקס, ללון בהן, והיא עורכת לו מסתו מאבנים, על הארץ, ובחדר של תבן, יעזוב את שלו וילון בהם, כדי לעשות לה נחת רוח, וכדי שיהיו

שסדרתי לא ישוב עוד לאחור, כלומר שלא יתבטל. אמר לו הקב"ה, חיך, אפילו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך (כמ"ש להלן באות מ"ב). ולא זו משם הקב"ה, עד שנתן לו פזרונות ומתנות, שכתוב, נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשקו, אמר אם לא באתי לדרך הזה, אלא בשביל לשמוע זה, דייני. מא) פתח חד בריה וכו': פתח בן אחד, של אותו האיש הנזכר, ואמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו שכזוב, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. כי יעקב יצא מבאר שבע ועזב את אביו ואמו, וילך חרנה לישא אשה. (דפו"ו דף קפ"ח ע"ב)

א וישכב במקום ההוא, בגין למיהב לה נייחא, דאפילו אבני ביתא, רחמינן קמיה, ב למיבת ב בהו.

מג) בכה רבי יצחק, ג וחדי, ד אמר מרגלאן אלין, תחות ידייכו, ולא ה אזיל בתרייכו. אמרו ליה את ו תזיל, ז לאורחך, ח ואנן ניעול ל מחא, ט להולא דהאי ברי, אמר רבי יצחק, השתא אית לי למהך ט לארחי. * ו אזיל ליה, וסדר מלין קמיה דרבי שמעון. אמר רבי שמעון ודאי שפיר קאמרו, יא וכלא בקב"ה אתמר. אמר, מלין יב אלין, מבני בנוי דרבי צדוק חלשא נינהו. מאי טעמא אקרי חלשא, יג בגין דארבעין שנין אתעני על ירושלם, דלא יתחרב יד ביומוי, והוה פריש על כל מלה ומלה דאורייתא. רזין עלאין, ויהיב טו בהו טו ארחא לבני עלמא, לאתנהגא בהו.

מד) אמר יו רבי יצחק, לא הוו יט יומין זעירין. יט עד דאערענא בההוא בר נש, ובריה זעירא עמיה. אמינא ליה, אן הוא ברך אחרא. כ א"ל, עבידנא ליה כל הלולא, כג ואשתאר כג בדביתהו. כיון דאשתמודע כד בי, כה א"ל חייך, דלא כו זמינא לך, להולא דברי, בגין תלת מלין: חד, דלא ידענא בר, ולא אשתמודענא לך, דהכי מוזמנין לו ליה לבר נש, כז כפום כז יקריה, ל ודילמא אנת גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל לב בארחך בבהילו, ולא אטרח עלך. וחד, דלא תכסיף לב קמי לב אנשי לב דחבורא, דאורחא דיין, דכל אינון דאכלי לב לפתורא דחתן וכלה, כלהו יהבי נבובון ומתנן לון.

דרך אמת

ה) לשמחם חסותה בני.

מסורת הזהר

א) לעיל דף א' ציון ד.

חלופי גרסאות א למיבת. ב בהו דכתיב וישכב במקום ההוא. ג וחייך. ד ואמר. ה אזיל. ו זיל ז אורחך. ח ואנא. ט אורחי. י אזיל. יא וכלא בקב"ה אתמר. יב אינון. יג ל"ג בגין יד ביומוי. טו לבנוי. טז אורחא. יז ל"ג רבי. יח (ד"ק) יח אלא יומין. יט ל"ג עד. כ אמר ליה. כל הילולא. כז והשתא. כח בדוכתייהו. כד בית. כה אמר ליה. כו זמינא. כז ל"ג ליה. כח אלא כפום. כט יקריה. ל ודילמא. לא אורחא; באורחך. לב קמיה. לב אינשי. לד חבורה; דחבורה. לה על פתורא (אה"ל)

מאמר ג'

שיהיו רצונם אחד, בלי כפיה. והוא שלמדנו כאן, שכיון שהלך אצלה יעקב, מה כתוב, ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא, שה"ס הנוקבא (כנ"ל באות ט') כדי לעשות לה נחת רוח, שאפילו אבני בית חביבים לו ללון בהם.

מג) בכה רבי יצחק וכו': בכה ר"י, ושמה. אמר מרגליות אלן תחת ידיכם ולא אלך אחריכם. אמרו לו: אתה תלך לדרכך, ואנחנו נכנס אל העיר, לשמחת נשואים של בני. אמר רבי יצחק, עתה יש לי ללכת לדרכי. כי ראה שאין רצונם שילך עוד עמהם. הלך לו, וסידר הדברים לפני ר' שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי יפה אמרו, והכל מה שנאמר ביעקב נאמר בהקב"ה, כמו שאמרו.

אמר מלין וכו': אמר ר"ש, דברים אלו מבני (דפוטי דף קמ"ח ע"ב *) דף קמ"ט ע"א).

הסולם

ויצא יעקב

בניו של רבי צדוק החלש הם. מהו הטעם שנקרא חלש. הוא משום שארבעים שנה צם על ירושלים שלא תחרב בימיו. והיה מפרש על כל מלה ומלה שבתורה סודות עליונים ונתן בהם דרך לבני העולם, להתנהג על פיהם.

מד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, לא עברו ימים מועטים, עד שפגשתי נאותו האיש, ובנו הקטן היה עמו. אמרתי לו, איפה הוא בנך האחר. אמר לי, עשיתי לו נשואים, ונשאר אצל אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך, כי על כן לא הומנתי אותך לשמחת נשואים של בני, משום שלשה דברים. אחד, שלא ידעתי אותך, ולא הכרתי אותך, ומזמינים את האדם לפי כבודו, ואולי אתה אדם גדול ואחלל כבודך. ואחד, אולי אתה נחפז לדרכך

ולא

אמינא ליה, קב"ה ידין לך לטב. אמינא ליה, מה שמך, א"ל צדוק זוטא. ^א בההוא שעתא, אוליפנא מניה, ^ב תליסר רוזין ^ג עזאין באורייתא, ומן בריה תלת, חד בנבואה, ^ד וחד ^ה בחלמא.

מה) ^ו ואמר מה בין * נבואה לחלמא. נבואה בעלמא דדכורא איהו, וחלמא בעלמא דנוקבא, ומהאי להאי, ^ז כשיתא דרגין נחתא. נבואה בימינא ^ח ובשמאלא, ^ט וחלמא בשמאלא. ^י וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא, בגין כך חלמא איהו בכל עלמא, אבל כפום דרגיה, הכי חמי, כפום בר נש, הכי דרגיה, ^{יא} נבואה לא ^{יב} אתפשטא אלא באתריה.

מו) ^{יג} תא חזי מה כתיב ^{יד} ויחלום והנה סלם מוצב ^{יז} ארצה ^{יח} וראשו מגיע השמימה ^{יט} והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. פתח ואמר, ^כ היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן ^{כא} בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד ה'. ^{כב} היה היה, נבואה לשעתא ^{כג} היתה, דאצטריך על גלותא בגין דשכינתא ^{כד} נחתת בהו בישראל בגלותא, וחמא יחזקאל מה דחמא,

מסורת הזהר

א) נבואה — חלמא: ח"א קפג. קצא: קצו. רלה. ח"ב רמו: רמח. ח"ג יז. רכב: רלד. ב) כשיתא דרגין: ח"א קפג. קצא: רלה. ח"ב רמו: ח"ג רכב: ג) וחלמא בשמאלא: ח"א רלה: ד) וחלמא—דרגין להתא: ח"א קצא: רלה. ה) (בראשית כ"ח) ח"ג קכג: רמו: ת"ז חק' ה' ב. ז"ח ויצא דף כ"ז טג שכה. כ"ח טא שמה וטב שמה. ו) ח"ב קיט. ח"ג יז. קכג. רלה: רמג. ת"ז חק' ה' כ. חק' כ"ב סה: סו. חק' כ"ה ע. חק' ס"ט קיו: ז"ח ויצא דף כ"ז טג שכט כ"ח טג שכא שגא חק"ח צ"ו סד שלט. קי"ג טג שלו. ז) (יחזקאל א') לך דף ס"ט ציון א'. ח) היה היה נבואה לשעתא: ח"א פה.

חלופי גרסאות א' בההיא. ב תריסר. ג ל"ג עלאין. ד ותריין. ה כחלמא (ד"א). ו וחד וליג ואמר; וחד וליג ואמר מה (ד"א) ז בשיתא. ח ושמאלא. ט ל"ג וחלמא בשמאלא י נבואה. יא אחפשט. יב ל"ג תא. יג ארצה וגו'. יד ל"ג וראשו; פתח. טו בוזי וגו'. טז הוות. יז נחתא.

נבואה מראה וחלום

הסולם

מאמר

מתפשט לכמה מדרגות למטה, דהיינו עד המלאך גבריאל, שעל ידו מקבלים הארת החלום, ועל כן החלום הוא בכל העולם, אפילו בחוץ לארץ. אבל על פי מדרגתו רואה האדם, ולפי האדם כך מדרגונו. כלומר שלא כל אדם שוה בזה. אבל נבואה אינה מתפשטת למטה ממלכות דאצילות, אלא מאירה במקומה. דהיינו בנוקבא שהיא מקומו דז"א, שה"ס ארץ ישראל והנביאים מקבלים ממנה. באופן ששורש הנבואה הוא בנצח והוד דז"א, שמתפשט עד הנוקבא, שעל ידה מקבלים הנביאים; ושורש החלום היא בנוקבא, בהוד שלה, ומתפשט עד המלאך גבריאל, שעל ידו מקבלים בני האדם.

ולא רציתי להכביר עליך, ואחד, שלא תבוש מפני אנשי החבורה, כי דרכנו שכל האוכלים על שלחן חתן וכלה, נותנים להם כולם פזרונות ומתנות. אמרתי לו, הקב"ה ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך, אמר לי, צדוק זוטא. באותה שעה למדתי ממנו, י"ג סודות עליונים בתורה. ומן בנ למדתי ג' סודות, אחד, בנבואה ואחד בחלום. כלומר, שלמד ממנו ג' סודות. בההפרש שבין נבואה לחלום.

מאמר נבואה מראה וחלום

מה) ואמר, מה בין נבואה וכו': ואמר, מה ההפרש מנבואה לחלום. א) נבואה היא בעולם של הזכר שהוא ז"א, וחלום הוא בעולם של הנקבה, שהיא הנוקבא דז"א. ומזה לזה יורדות ששה מדרגות. כי הנבואה היא בנצח והוד דז"א והחלום בהוד דנוקבא, ויש ביניהם יסוד דז"א, וחנ"ת נצח הוד דנוקבא, שהם שש מדרגות. ב) נבואה היא בימין ושמאל, דהיינו נצח והוד; והחלום הוא בשמאל, דהיינו בהוד. ג) החלום

(רש"י דף קפ"ט ע"א)

מו) ת"ח כו' ויחלום וגו' עולים ויורדים בו: פתח ואמר היה היה דבר ה' אל יחזקאל וגו', היה היה, יורה, שנבואה לשעתא היתה, כי היתה נצרכת לחיזוק בני הגלות, להודיעם שהשכינה ירדה עמהם בגלות. (כמ"ש בזה שמות דף ב:.) ועל כן ראה יחזקאל מה

לפום שעתא, ואע"ג דלא אתחזי ה' ההוא אתר להאי, בגיני כך היה היה. מאי היה היה. אלא היה לעילא, היה לתתא. דכתיב סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. נטיל ב לעילא ונטיל ג לתתא. היה היה, חד לעילא, וחד ג לתתא.

מז) תא חזי, האי ס סלם בתרי עלמין אתתקף, בעילא ו ותתא. בארץ כשדים על נהר כבר. בארץ כשדים: באתר דגלותא ז שריא ביה, ו ועכ"ד על נהר כבר. מאי נהר כבר. אלא * דהוה כבר, מקדמת דנא, דשכינתא (* ס שריא י עלוי, דכתיב ב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'. ודא י"א הוא נהרא חד, מאינון ארבע נהרין, י"ב ובגין י" דשריא עלוי מקדמת דנא, והוה עלוי כבר, י"ג שריא ביה השתא, ואתגלי ליה ליחזקאל.

מח) תא חזי ויחלום, וכי יעקב קדישא, דאיהו שלימא דאבהו, בחלמא אתגלי עלוי, ובאתר דא קדישא טו לא טז חמא אלא י" בחלמא. אלא יעקב בההוא זמנא, לא הוה נסיב, ויצחק הוה קיים. ואי תימא והא לבתר

מסורת הזהר

א) יהוה כבר מקדמת דנא: ח"א פה. ז ח יתרו דף ליח טא שכ. ב) ב"א דף ר"א ציון א'.

חלופי גרסאות א ל-הוה, ב ביה לעילא. ג ביה לתתא. ד בדפווי לתתא. עין בסוף הספר מה שחסר כאן סימן ג ס סלם. ו ותתא מה דאתתקף לעילא הכי נמי אתתקף לתתא. ז שרא. ח פ"ג ועכ"ד על נהר כבר. ט שרייא. י עלוי. יא פ"ג הוא. יב ובגין דא. יג שרייא; דש"יא יד שרייא. טו דלא טו חמא ליה. יז חלמא.

נבואה מראה וחלום

הסולם

מאמר

בחזק לארץ. ועס כל זה. עד נהר כבר. מהו נהר כבר, אלא פירושו, שהיתה כבר, שהשכינה שרתה עליו עוד מקודם לכן, שכתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, שהנהר ה"ס בינה, (כנ"ל ב"א דף ר"צ ד"ה כתיב) ונהר כבר, הוא אחד מאלו ארבעה נהרות הנמשכים מנהר היוצא מעדן, דהיינו נהר סרת שבבבל. ומשום ששרה עליו מקודם לכן, והיה עליו כבר, לכן שרה עליו גם עתה ונגלה לו ליחזקאל. כלומר, אע"פ שהנבואה היתה צריכה לחזק את ישראל בגלות בכל שלא יבואו לידי יאוש, עם כל זה, אם לא היה נמשך הנהר הזה מנהר היוצא מעדן, שכבר שרתה עליו השכינה, לא היתה מתגלה עליו הנבואה בבבל.

שראה, רק לפי שעתו, ואף על פי שאוהו המקום לא היה ראוי לכן. כי אין חזק לארץ ראוי לנבואה, משום זה אוכר הכתוב, היה היה, כלומר, שהיה כאן חידוש, ששרתה הנבואה בחזק לארץ.

מאי היה היה וכו': שואל למה אומר הכתוב היה היה ב' פעמים. ואומר, אלא היה למעלה ב"א היה למטה בנוקבא, שכתוב סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שפירושו לוקח אור החסדים למעלה בשמים, שהוא ז"א, ולוקח למטה בנוקבא הנקראת ארץ, את אור החכמה, כן היה היה, היה אחד, פירושו היות החכמה מלמעלה, והיה אחד, פירושו היות החכמה מלמטה. וכבר נתבאר זה לעיל (ב"ב דף קל"ה ד"ה מהכא) שהחסדים מקובלים מז"א, והחכמה רק מן הנוקבא, וע"כ נקראת הנוקבא חכמה תתא. ע"ש. ואין שלמות לחכמה בלי חסדים, וע"כ לא נמשך אור שלם רק על ידי זווג ז"א ונוקבא ביחד.

מח) תא חזי ויחלום: שואל, וכי יעקב הקדוש, בחר שבאבות, נגלה עליו ה' בחלום ובמקום קדוש הזה, דהיינו ביתא, שהוא בארץ ישראל, שראוי להשראת השכינה, לא ראה את ה' אלא בחל. ב. ומשיב, אלא יעקב, לא היה נשוי באותו זמן, והיה פ"ג גופא, ויצחק היה חי, ושר לא הניע זמן שליטתו, ועל כן כתוב בו חלום, ולא מראה בחקיק.

מז) תא חזי האי סוכם וכו': בוא וראה, סולם זה נתחזק למעלה ב"א, ונתחזק למטה בנוקבא. בארץ כשדים עד נהר כבר. בארץ כשדים, היינו המקום שהגלות שורת בו, דהיינו (דפווי דף קמ"ט ע"א *) דף קמ"ט ע"ב)

ואי תימא והא לבתר וכו': ואם תאמר,

דאתנסיב כתיב א¹ ו ארא ב² בחלום. תמן אתר גרים, ויצחק הוה קיים, ועל דא כתיב ביה חלום.

מט) ולכתר ג³ דאתא לארעא קדישא, עם שבטין, ד ואשתלים להון עקרת הבית, ואם הבנים שמחה, כתיב ב² וירא אלהים אל יעקב וגו'. וכתיב ג³ ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה, הכא לא כתיב ביה חלום ד דהא מדרגא אחרא עלאה ו הוה.

ג) ת"ח, ד חלמא איהו ע"י ה⁴ דגבריאל, דאיהו לתתא, ז בדרגא ב² שתיתאה מנבואה. י מראה: על ידא ב² דההוא דרגא, ב דההיא חיה, דשלטא בליליא. ואי תימא, הא כתיב ה⁴ גבריאל הנן להלו את המראה. הכי הוא ודאי, דמראה מלוי סתימין יתיר, ובחלמא פריש יתיר, ופריש י סתימין דמראה, וע"ד אתפקד יא⁵ גבריאל, יב דיפרש מלוי דמראה, דאיהו סתים יתיר. נא) וע"ד כתיב במראה, וירא, וארא, מאי טעמא, בגין דמראה איהו כהאי מראה, ב דאתחזי, כל דיוקנין בגויה, בגיני כך וארא, אחמית יב דיוקניה, באל שדי, דאיהו מראה, יד דאתחמי דיוקנא אחרא בגויה, וכל דיוקנין עלאין ביה אתחזון.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) נוחיה שכינה מספרין סגלסוףין אוריאל רפאל (בראשית ל"א). ב) בראשית ל"ה. ג) בראשית מ"ז. ח"א ריא. רכב. ד) חלמא ע"י גבריאל: ח"א קפג. קצו. ה) גבריאל: וירא דף ח"י ציון ב.

ו) שתיתאה מנבואה: לעיל דף כ"ו ציון ב. ז) מראה: הקסמו דף ס"ה ציון ט'. ח) דניאל ח". ט) דאתחזי כל דיוקנין בנויה: ח"א צא. רג.

חלופי גרסאות א¹ ואשא עיני וארא (אח"ל) ב בחלום וארא בחלומי. ג דא ול"ג מן דאתא עדי ואמר. ד ואשתלית בהון (אח"ל) ה ל"ג דהא; דהוה מדרגא עלאה אחרא. ו ל"ג הוה. ז מדרגא (אח"ל) ח ל"ג דההוא דרגא. ט דההוא; ל"ג דההיא חיה. י סתימי. יא לגבריאל. יב דפריש; דיפריש. יג דיוקני. יד דאחמי

מאמר

הסולם

נבואה מראה וחלום

הרי לאחר שנשא אשה כתוב וארא בחלום. הנה שם המקום גרם. שהיה בחוץ לארץ בפדן ארם, ויצחק היה חי, ועל כן כתוב בו חלום.

ואי תימא הא כתיב וכו': ואם תאמר הרי כתוב, גבריאל הנן להלו את המראה. הרי שגם המראה מקובלת על ידי גבריאל. ומשיב, כן הוא ודאי, שמראה, דבריה סתומים ביותר, ובחלום, הדברים יותר מפורשים, והחלום מפרש דברים הסתומים אשר במראה, ועל כן גבריאל הממונה על החלום נתמנה לפרש דבריה של המראה הסתומים ביותר.

נא) וע"ד כתיב במראה וכו': ועל כן כתוב לשון וירא וארא, במראה, שהוא מטעם, כי מראה, היא כמראה הזו של זוכית מלוטשת, שכל הצורות שממולה נראות בתוכה, משום זה כתוב בה וארא אל אברהם וגו' כאל שדי וגו', כי המראה, שהיא הנוקבא, אמרה: הראיתי

מט) ולכתר דאתא וכו': ולאחר כך, שבא לארץ הקודש עם השבטים, ועקרת הבית נשלמה עמהם, ואם הבנים שמחה, שהיה שלם עם בת זוגה והיה בארץ ישראל, כתוב, וירא אלקים אל יעקב וגו', וכתוב ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה. כאן לא כתוב בו חלום, כי כבר היה במדרגה אחרת עליונה. והיה ראוי למראה בהקין.

נ) ת"ח, חלמא וכו': בוא וראה, החלום הוא, על ידי גבריאל, שהוא, דהיינו החלום, למטה במדרגה הששית מנבואה. כלומר, שנביראל מקבל החלום מהוד הנוקבא, שהיא מדרגה הששית מנבואה (כנ"ל דף כ"ו ד"ה ואמר) ועל ידי גבריאל מקבלים בני אדם. מראה הוא מקובלת על ידי (רש"י דף קפ"ט ע"ב)

(נב) בגיני כך, יעקב בההוא זמנא, כתיב, "ויחלום והנה סלם מוצב א' ארצה, מהו ס' סלם, דרגא דשאר דרגין ביה ג' תליין, ד' והוא יסוד ס' דעלמא. וראשו מגיע השמימה, הכי הוא, לאתקשרא בהדיה. וראשו מגיע השמימה, מאן ראשו. ראשו דההוא ו' סלם. ומאן איהו, דא דכתיב ביה ג' ראש המטה, בגין דאיהו ראש להאי ו' מטה ס' ומנה נהיר. מגיע השמימה, בגין דאיהו סיומא ס' דגופא, וקאים בין י' עלאה ותתאה, י"א כמה דברית י"ב איהו סיומא דגופא, וקאים בין י"ג יריכין וגופא, ועל דא מגיע השמימה.

(נג) ו' והנה מלאכי אלהים י"ד עולים ויורדים בו, אלין ממנן דכל עמין,

מסורת הזהר

(א) לעיל דף כ"ו ציון ה'. (ב) (בראשית מ"ו) וירא דף כ"א ציון ב'. (ג) לעיל דף כ"ו ציון ו'.

חלופי גרסאות א' ארצה וראשו, ב סלם; חלה (ר"א) ג תליין ומה דאמר. סלם כמ"ד סר צלם מעליהם דכל שאר חילין בהאי (רמ"ק) ד ל"ג והוא יסוד דעלמא. ס' דעלמא ומה דאמר סלם כמאן דאמר סר צלם פעליהם דכל שאר חילין כהאי (אה"פ) ו סלם. ז מיטה. ח ומיניה; ו מטה; ו ומינה (אה"ל) ט דגופיה. י עילא ותתא. י"א כמא. י"ג ל"ג איהו. י"ד יריכין. י"ז ל"ג עולים ויורדים בו.

מאמר	הסולם	נכואה מראה וחלום
<p>צורתו של ה' באל שדי. להיותה מראה שצורת האחר נראית בחוכה. וכל הצורות של מדרגות העליונות נראות בתוכה.</p>	<p>ביאור הדברים. כי צורת הנוקבא ה"ס חכמה. וצורת ז"א ה"ס חסדים. (כנ"ל דף כ"ו ד"ה מאי) וע"כ אין לך אור שלם אלא ע"י זווג שניהם ומקבלים החסדים חכמה מן הנוקבא והחכמה של הנוקבא מתלבשת בחסדים, ונשלמים שניהם. ועם כל זה אין הארת חכמה שבנוקבא מושפעת ממנה ולמטה, אלא ממנה ולמעלה, דהיינו אל החסדים שבז"א. שהם משתלמים בג"ר ומושפעים ממעלה למטה. שז"ס מה שאמרו בזהר על הכתוב, אשת חיל עטרת בעלה, אשר בעלה מתעטר בה, שהחסדים דז"א מתעטרים בג"ר על ידה וגושפעים למטה. אבל הנוקבא אינה מתעטרת בבעלה, כי צורתה, שהיא הארת החכמה אינה מושפעת ממנה ולמטה. וז"ש דא"הו! מראה, דאתחמי דיוקנא אחרא בגי'ה, דהיינו צורת ז"א, שהוא חסדים, נראית לתחתונים על ידה, דהיינו שמושפעים ממנה ולמטה, אבל צורתה עצמה אינה נראית לתחתונים, כי אינה משפיעה החכמה ממנה ולמטה. ונמצא, שהיא דומה למראה מלוטשת, שאין ענינה להראות צורתה עצמה, אלא רק צורתם של אחרים המסתכלים בה, או העומדים למולה. ועוד היא דומה למראה, כי כמו שכל סגולתה של מראה הזוכית, היא בסבת צבע העכור. שבעברה השני, המחזיר קרני האור לאחוריהם, ואם היתה שקופה, שום צורה לא היתה נראה בה, כך הנוקבא. כל כחה הוא בהמסך שבה, המעכב (רמ"י דף קמ"ט ע"ב)</p>	<p>על האור להאיר ממנה ולמטה, ולולא המסך הזה לא היה בה שום אור, כנו"ע. (נב) בגיני כך יעקב וכו': משום זה, יעקב בזמן ההוא, דהיינו מטרם שנשא אשה, כתוב בו, ויחלום והנה סלם מוצב ארצה. מהו סולם. הוא מדרגה, שכל שאר המדרגות תלויות בו. דהיינו הנוקבא, שהיא השער לכל המדרגות. ולא גרסינן ואירו יסוד דעלמא, כי גליון היה, והכניסוהו המעתיקים בפנים הזהר. ובספרים ישנים אינו נמצא. וזלח בדפוס מונטבא, שהמדפיסים נמשכו אחריו. ועב"ח שכ"ב שער מוחין דקטנות מביא שהסולם הוא יסוד. ולע"ד אינו מהארז"ל. וראשו מניע השמימה: כן הוא מגיע השמימה כדי להתקשר עם השמים. וראשו מניע השמימה, שואל, מי הוא ראשו. ואומר, הוא הראש של אותו הסולם, ומי הוא. הוא שכתוב בו ראש המטה, דהיינו יסוד, שהוא ראש הנוקבא הנקרא מטה, ונקרא היסוד ראש המטה, משום שהוא ראש למטה ההיא, שהיא הנוקבא, והיא מאירה ממנו, מן היסוד, וע"כ נבחר שהוא ראש שלה, מניע השמימה: משום שהוא סיום הגוף, שהוא ת"ח הנקרא שמים, כי היסוד דבוק תחת התיב, ועומד בין העליון שהוא ז"א, ובין התחתון שהוא הנוקבא, בדומה לברית שהוא סיום הגוף, ונמצא בין הירכים והגוף, ועל כן אומר הכתוב, מגיע השמימה. אשר הראש של הסולם, שהוא יסוד דז"א, מגיע השמימה, שהוא דבוק בז"א הנקרא שמים. (נג) והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: אלו הם הממונים של כל העמים, העולים</p>

דאינון סלקין ונחתין בהאי סלם, כד ישראל חטאן, מאיך האי י סלם וסלקין אינהו י ממנן, וכד ישראל מתכשרן עובדייהו, אסתלק האי י סלם, וכלהו י ממני י נחתי לתתא, ואתעבר שולטנותא י דלהון, כלא בהאי י סלם קיימא. י הכא חמא יעקב בחלמיה, שלטנותא דעשו, ושלטנותא דשאר עמין. נד) ד"א והנה מלאכי אלהים עולדים ויורדים בו. במאן. י בההוא ראשו, דההוא סלם. דכד אסתלק ראשו יא מניה, סלם יא אתכפיא וסלקין כלהו י ממנן, וכד אתחבר ראשו י בההוא י סלם, יא אסתלק, וכלהו י ממנן נחתין. וכלא חד מלה.

נה) כתיב * נראה ה' אל שלמה בחלום יא הלילה ויאמר אלהים י שאל מה אתן לך. י ואי תימא הכא בחלום, וכי מה * רשו אית י ליה לחלום בהאי. אלא, הכא אתכיל כל דרגא בדרגא, דרגא עלאה בדרגא תתאה,

מסורת הזהר

(א) (מלכים, א' ג.) (ב) (שם) הקיח צ"ט טא שי שלר.

חלופי ברסאות א סולם. ב סולם ג ליג ממנן. ד סולם ה ליג ממני. ו נחחא. ז דילהון. ח ליג סלם. ט וכד כלהו נחחין לתתא, אתעביד סלם קיימא. [לקיימא] וניא וכד כלהו נחחין לתתא אתעבר שולטנותא דילהון הא כלא כתיב סלם קיימא הכא (אה"ל) י ההוא. יא מניה. יב אתכפיא. יג ליג ממנן. יד בהדיה (אה"ל). טו סולם. טז אסתליקו. יז ליג ממנן. יח הלילה וגו'. יט איתמא. כ ליג ליה. כא ליג דרגא בדרגא.

נבואה מראה וחלום

הסולם

מאמר

חכמה וחסדים ביחד, ונחלש כח השמאל, ועל כן מתעלה הסולם ברוב שלמות, ומתבטל כח ממשלתם של הממונים על האומות. ופירוש הב' הוא ג"כ אותו הדבר, אלא שאינו תולה בחטאים של ישראל, אלא שמדבר ממצויאות ראש הסולם, שהוא יסוד דו"א המשפיע חסדים בסו"ה וראשו מגיע השמימה. ואומר, כשנסתלק הראש מן הסולם, ונשאר הסולם בחכמה בלי חסדים, אז סלם אתכפיא וסלקין כלהו ממנן. משום שכל שליטתם תלוי בהארת השמאל בלי ימין, דהיינו חכמה בלי חסדים. כנ"ל, וכד אתחבר ראשו בההוא סולם, דהיינו כשהחסדים מתחברים בחכמה, אסתלק וכלהו ממנן נחתין, מתעלה הסולם וכל הממונים יורדים, הרי ששני הפירושים אחד הם.

נה) כתיב נראה ה' וגו' שאל מה אתן לך ומקשה, ואם תאמר שזה היה בחלום דהיינו ע"י גבריאל כנ"ל, איזה רשות יש למדרגת החלום בזה, דהיינו, לומר לו, שאל מה אתן לך, כיון שאינו אלא מלאך, ומשיב. אלא כאן נכלל מדרגה במדרגה, שמדרגה העליונה, שהיא הנוקבא דו"א, שהיא שורש החלום כנ"ל, נכללה ונתלבשה במדרגה התחתונה, דהיינו במדרגת גבריאל. והנוקבא אמהה לו, שאל מה אתן לך כי כן נאמר, ויאמר אלקים שאל וגו' שהוא שם הנוקבא.

בגין

העולים ויורדים בסולם הזה. וכאשר ישראל חוטאים, נשפל הסולם ואלו הממונים עולים. וכשישראל מטיבים מעשיהם מתעלה הסולם, וכל הממונים יורדים למטה, והממשלה שלהם מתבטלת. הכל תלוי בסולם הזה. כאן ראה יעקב בחלופו, הממשלה של עשו, והממשלה של שאר כל העמים.

נד) דבר אחר, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו; במה הם עולים ויורדים היינו בראש ההוא של הסולם. כי כשנסתלק ראשו, דהיינו יסוד, ממנו, הסולם נכנע וכל הממונים עולים בשליטתם. וכאשר מתחבר הראש באותו הסולם הוא מתעלה וכל הממונים יורדים משליטתם. והכל ענין אחד. כלומר ב' הפירושים אחד הם, ואין ביניהם אלא אופן הביאור בלבד.

כי פירוש הא' הוא, כד ישראל חטאן מאיך האי סלם, וסלקין אינין ממנן, וכי כי ממשלת האומות נמשך מקו שמאל בלי ימין, וכשישראל חוטאים, מוסיפים, במעשיהם הרעים, כח לקו שמאל, ואז מושפל הסולם שהיא הנוקבא, חמת חוסר חסדים, והממונים של האומות עולים ורודים את ישראל. וכד ישראל מתכשרן עובדייהו, אסתלק האי סלם, וכלהו ממני נחתי וכי: כי במעשיהם הטובים הם מבכירים קו האמצעי, המשפיע (דסויי דף קמ"ט ע"ב י" ק"ג ע"א)

ויצא

לא

בגין דעד כען, שלמה לא הוה שלים, כיון דאשתלים, כתיב ו'ה' נתן חכמה לשלמה. וכתיב ו'חרב חכמת שלמה. דקיימא סיהרא ב' באשלתמותא, וכי מקדשא ב' אתבני. וכדין, הוה חמי שלמה, עינא בעינא חכמתא, ולא אצטריך לחלמא.

נו) לבתר דחטא, אצטריך ליה לחלמא כקדמיתא, ועל דא כתיב ו' הנראה אליו פעמים, וכי פעמים הוה, ולא יתיר. אלא סטרא דחלמא הוה ו' ליה פעמים, סטרא דחכמתא כל יומא ו' הוה.

נז) ועם כל דא, סטרא ב' דחלמא, ו' הוה יתיר על כל שאר בני נשא, בגין דאתכליל דרגא בדרגא, מרא"ה במרא"ה. ו' והא השתא בסוף יומי ח' חשיך יתיר, ודא, בגין דחטא, וסיהרא קיימא לאתפגמא. מאי טעמא, בגין דלא ב' נטיר ברית קדישא, באשתדלותיה בנשים נכריות. ודא הוא תנאי, דענד ו' קב"ה עם דוד, דכתיב ו' אם ישמרו בניך בריתי וגו'. גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך.

נח) מאי עדי עד. היינו דכתיב, ו' כימי השמים על הארץ. ובגין דשלמה לא נטר האי ברית כדקא יאות, ו' שריא סיהרא לאתפגמא, ועל דא, בסופא אצטריך חלמא, וכן יעקב אצטריך ו' ליה ו' לחלמא ו' כדאמרן. טו

מסורת זוהר

א) (מלכים א' ה') ח"א רסה. ח"ב קמט. קמט. ח"ג סא. רכנ. ז"ח בראשית ז' טא שיג י"א טג שלב.
ב) (מלכים א' ה') חיי שרה דף פ"ג ציון א'. ג) (מלכים א' י"א). ד) (תהלים קל"ב).
ה) (דברים י"א).

חלופי גרסאות א' הכא באשלתמותא (אה"ל) ב' יתבני. ג' ליג ליה. ד' ליג הוה. ה' דחכמתא. ו' ליג הוה. ז' ליג והא השתא בסוף יומי. ח' חשך; חשך. ט' אנטיר. י' דקב"ה ברור. יא' שרייא, יב' ליג ליה לחלמא כדאמרן. יג' חלמא וליג ליה. יד' כדאמרן (אה"ל). טו' בדפויי כתב כאן שייך מה שבסוף הספר סימן ו' ויחלום כו'.

נבואה מראה וחלום

הסולם

מאמר

שהיא מדרגת גבריאל. עתה בסוף ימיו, נחשכה, לו מדרגת החלום ביותר, ועל כן מזכיר לו הכתוב, ב' החלומות שהיו מאירים לו, שנאמר, לאל הנראה אליו פעמים.

ורא בנין דחטא וכו': וזה היה לו בשביל שחטא, ועמדה הלבנה, שהיא הנוקבא, להתחסר. מהו הטעם שעמדה להתחסר, הוא משום שלא שמר ברית קדש, וחזר על נשים נכריות. וזהו תנאי שעשה הקב"ה עם דוד, שכתוב, אם ישמרו בניך בריתי וגו', גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך.

נח) מאי עדי עד: הוא כמו שכתוב, כימי השמים על הארץ. ומשום ששלמה לא שמר ברית זוה כראוי, התחילה הלבנה להתחסר, ועל כן, היה נצרך לחלום בסופו, וכן יעקב, מחמת שלא היה שלם, היה נצרך לחלום, כמו שאמרנו לעיל.

והנב

בנין דער כען וכו': וע"כ נגלה לו רק בחלום, משום שעד עתה עוד לא היה שלמה שלם, כיון שנשלם, כתוב ו' נתן חכמה לשלמה, וכתיב ו' חרב חכמת שלמה, שהלבנה שהיא הנוקבא, עמדה במילואה, ובית המקדש נבנה, ואז ראה שלמה חכמה עין בעין, ולא היה נצרך עוד לחלום.

לבתר דחטא וכו': אחר שחטא, חזר ונצרך אל החלום כבתחילה, ועל כן כתוב, הנראה אליו פעמים, שקשה, וכי רק פעמים היה נראה אליו, ולא יותר, אלא הפירוש הוא, שמצד מדרגת החלום נראה לו רק פעמים.

נז) ועם כל דא סטרא וכו': ועם כל זה, מדרגת החלום של שלמה, היתה גדולה יותר מדרגת החלום של שאר בני אדם, משום שנכלל לו מדרגה במדרגה, מראה בהקיצ שהיא הנוקבא, נכללה לו כטראה בחלום.

(דפו"י דף ק"ג ע"א)

(נט) * והנה ה' נצב עליו וגו'. הכא חמא ה' יעקב. קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, ב' כד"א ג' ג' נציב מלח. דכל דרגין קיימין כלהו כחד על ההוא ה' סלם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. ו' בגין, ז' דאתיהיב ההוא ה' סלם בין תרין ה' סטריין. הה"ד י' אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', י"א אלין אנון תרין סטריין, בימינא ושמאלא.
 (ס) י"ב ד"א והנה ה' נצב י"ג עליו, עליה דיעקב, למהוי כלא רתיכא קדישא, ימינא ושמאלא, ויעקב י"ד בגוייהו, טו כנסת ישראל לאתקשרא, בינייהו, הה"ד אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, ט"ז משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי י"ח יצחק, ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתכח י"ט דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלא רתיכא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

מסורת הזהר .

(א) (בראשית כ"ח) וירא דף ל"א ציון ג'. (ב) (בחלופי גרסאות) (מלכים א' כ"ב). (ג) (בראשית י"ט) (ד) (בראשית כ"ח) ח"ב כו. ח"ג פד. ז"ח ויצא כ"ח טד שלו:

חלופי גרסאות א' ל"ג יעקב. ב' וכתיב. ג' (ב) ומלך אין בארום נצב מלך. ד' הלא; חמא; נצב עליו חמא. ה' סולם ו' ובגין. ז' דאתיהיב. ח' סולם. ט' ל"ג סטריין. י' אברהם וגו'. י"א ל"ג אלין; אילין. י"ב ל"ג ד"א; מנלן. י"ג עליו ויאמר. י"ד בגוייהו; בגוייהו. טו וכנסת. טז ל"ג משמע (אה"ל). י"ז יצחק הארץ. י"ח איהו

והנה ה' נצב עליו

הסולם

מאמר

ימין וחכמה משמאל כנודע. וע"כ, כבר יש כאן בקשר הזה, כל הספירות, שהן: ימין ושמאל שהם אברהם ויצחק, וקו האמצעי שה' הוי"ה, והסולם עצמו שה' המלכות.

(ס) דבר אהר והנה ה' נצב עליו: אין פירושו שנצב על הסולם, אלא נצב על יעקב, כדי שיעשו כולם מרכבה קדושה: ימין ושמאל, וביניהם יעקב, שהם חג"ת, וכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, התקשר ביניהם, וזהו שכתוב אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, מאין לנו שיעקב הוא באמצע אברהם ויצחק, זהו משמע, משכתוב אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, ולא כתוב, אלקי יצחק אביך שאז היה נבחן אל השלישי שבאבות, דהיינו בן יצחק, הוא ללמדנו שכיון שנתקשר באברהם, שנתחם להיות בנו, נמצא שהוא קודם ליצחק, והוא באמצע אברהם ויצחק. כי בן הוא בסוד המרכבה, שאברהם ויצחק הם ימין ושמאל, ויעקב הוא באמצע שניהם, ואחר כך כתוב, הארץ אשר אתה שוכב עליה, שהיא הנוקבא, הרי שכולם יחד, הם מרכבה קדושה אחת, דהיינו ג' הקוין עם הנוקבא, וכאן ראה יעקב שיהיה בחיר שבאבות, והיינו כמ"ש בזהר (פנחס דף רט"ו ע"א) בכיבוד הכהוב, לא עתה יבוש יעקב וגו' ע"ש.

(נט) והנה ה' נצב וגו': כאן בסולם, ראה יעקב קשר האמונה, שהיא הנוקבא, המקשרת כל הספירות כאחד, נצב עליו, הוא כמו שאתה אומר נציב מלח, דהיינו תל, כי כל המדרגות כולם כאחד נמצאות על אותו הסולם, שהוא הנוקבא, להתקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסולם ניתן בין שני הצדדים, וזהו שכתוב אני הויה אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק הארץ וגו', אלו הם שני הצדדים ימין ושמאל. כי אברהם הוא ימין ויצחק הוא שמאל, פירוש, כי הוקשה לו, שהמלה נצב, היא פיורת, שהיה די לומר והנה ה' עליו, ועל כן פירש, אשר נצב, פירושו תל, מלשון נציב מלח, ומשמיענו הכתוב, אשר כל המדרגות נגלו לו על הסולם הזה, בקשר אחד, בדומה לתל, לכן אומר, והנה הויה נצב עליו וגו', כי כל המדרגות נרמזות בכתוב הזה, כי הויה הוא תפארת הכולל שש המדרגות חג"ת נה"י, אברהם הוא חכמה, יצחק הוא בינה הארץ הוא מלכות, שד' ספירות הללו: חו"ב תו"מ, כוללות כל עשר הספירות, וז"ש בנין דאתיהיב והוא סולם בין תרין סטריין, כי הסולם, שהוא הנוקבא עיקרה היא משמאל, אבל השמאל אינו מתקיים בלי ימין, לפיכך ניתנה הנוקבא בקו האמצעי, הכולל לימין ושמאל, ומקבלת הסדים

(רמב"ם דף ק"ג ע"א)

סא) תא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיטא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז, דקשיר לתרין סטרין, ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אחרא, דכתיב ואלהי יצחק, * ה תוספת נ ואיז נ לגבי ד יצחק, ה לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין. סב) וועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר ' באתגליא יתיר, ואתמר ב באתגליא, למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, ההי' ד ויצב שם מזבח ' ויקרא לו אל אלהי ישראל. מהכא אולפינא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא, שאני יעקב, דאשתלים ל' לעילא ותתא, אבל לא ' באתגליא.

סג) ואי תימא דאשתלים ב בהי'א שעתא, לא. אלא חמא י' דישתלים לבתר זמנא. ואי תימא הא כתיב ' והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך. י' אלא, אשגחותא דקב"ה, ונטירו דיליה, לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטריך ליה, בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים. סד) ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. וכי ב) תוהא הוא דלא ידע. אלא י' מאי ואנכי לא ידעתי, כד"א

מסורת הזהר

דרך אמת

א) תוספת ואיז: ח"ב כו. ב) (בראשית ל"ג)
ח"ב סו: ג) (שם) תולדות דף ט"ו ציון ה.
ד) (בראשית כ"ח). ה) (שם).

ב) תמיסה.

חלוסי גרסאות א בתוספת. ב ו"ו. נ לגביה. ד דיצחק. ה לאשתכחא. ו ועל (אה"ל). ז באתגליא. ה באתגליא. ט ל"ג לעילא ותתא. י באתגליא. יא בהווא. יב דאשתלים. יג ג"ל. יד ל"ג מאי.

והנה ה' נצב עליו

הסולם

מאמר

שם מזבח ויקרא לו אל אלקי ישראל. דהיינו בגלוי כי נתיחד שמו עליו. מכאן למדנו, שכל מי שלא נשלם למטה, בדכר ונוקבא, דהיינו שלא נשא אשה, אינו נשלם למעלה, ויעקב אינו דומה, כי הוא נשלם למעלה ולמטה. עוד מטרם שנשא אשה. אבל לא בגלוי, כי לא ייחד שמו עליו.

סג) ואי תימא דאשתלים וכו': ואם תאמר שנשלם לגמרי בשעה ההיא, אע"פ שלא נשא אשה. אינו כן. אלא רק ראה שישתלם לאחר זמן. ואם תאמר, הרי כתוב, והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, שמשמע שנשלם לגמרי. אינו כן, אלא, הפירוש הוא, שהשגחתו של הקב"ה והשמירה שלו לא תעזוב את יעקב לעולם, בכל מה שהוא צריך בעולם הזה, אבל בעולם העליון לא יוכל להשיג עד שיהיה נשלם. דהיינו שישא אשה.

מאמר ויקץ - מה נורא המקום הזה

סד) ויקץ וני' ואנכי לא ידעתי: ושואל. וכי פליאה הוא שלא ידע השגה גדולה כזו. ומשיב, אלא מהו הפירוש של ואנכי לא ידעתי. הוא כמו שאתה אומר, לפני ה' לא

חליתי

סא) תא חזי, אלקי אברהם אביך: מכיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע אברהם ויצחק כנ"ל. ואלקי יצחק: נרמז בזה, שיעקב קשור לב' הצדדים ימין ושמאל, וכולל אותם: הוא קשור לצד אחד לימין, שכתוב אברהם אביך, וקשור לצד האחר לשמאל, שכתוב ואלקי יצחק שיש תוספת ו' דהיינו ואלקי, אצל יצחק, להירות שיעקב אוהו ב' הצדדים. כי ו' רומז על ת"ת שהוא יעקב, המחובר עם אלקי יצחק שה"ס השמאל. באופן שהכתוב מחברו באברהם, בימין, שאומר בו, אביך, ומחברו באלקי יצחק עם הו'.

סב) ועד דיעקב לא אתנסיב וכו': וכל עוד שלא היה יעקב נשוי אשה לא נאמר בו יותר בגלוי משנאמר כאן. שלא כתוב בו במפורש אלקי יעקב, כמו באברהם ויצחק. ונאמר בגלוי רק למי שידוע דרכי התורה, כלומר, שיהיה מרכבה בבי' הדרכים בימין ושמאל, וכל עוד שלא נשא אשה, הוא יכול להיות מרכבה לז"א בלבד, שה"ס ימין, ולא להנוקבא שה"ס שמאל.

לבתר דאתנסיב וכו': לאחר שנשא אשה, והוליד בנים, נאמר לו בגלוי, וז"ש ויצב

(דפרי' דף ק"ג ע"א)

* ופני ה' לא חליתי. אמר, וכי כל ה' האי אתגלי לי, ולא אסתכלנא למנדע אנכי, ולמעל תחות י גדפי דשכינתא, י למהוי שלים.

סה) ת"ח, כתיב ב' ותאמר אם כן למה זה אנכי, כל יומא ויומא, חמאת ד רבקה, נהורא דשכינתא, *) דהויא שכינתא י במשכנהא, וצליאת תמן. כיון דחמאת ב') עאקו דילה במעהא, מה כתיב ותלך לדרוש את ה', ב' נפקת מדרגא דא, לדרגא ב' אחרא, י דאיהו הוי"ה. בגיני כך אמר יעקב, וכי כל כך חמינא, ואנכי לא ידעתי, בגין דהוה יב' בלחודי, ולא עאל תחות י גדפי דשכינתא.

סו) מיד י ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה. מלה י' דא לתרין סטרין איהו. מה נורא המקום הזה, חד על ההוא מקום י' דקאמר בקדמיתא. וחד על ס' את קיימא קדישא, דלא ס' בעיא לאתבטלא.

סז) ואע"ג דאינהו תרי סטרי, חד הוא. אמר י' אין זה כי אם בית אלהים, אין זה, י' למהוי בטיל. אין י' זה, לאשתכחא בלחודי, קיימא דיליה לאו איהו, אלא בית י' אלהים, לאשתמשא ביה, כ' ולמענד ביה פירין, ולארקא ביה ברכאן, מכל שייפי גופא, דהאי הוא תרעא, כ' דכל גופא, הה"ד י' וזה שער השמים, דא תרעא דגופא ודאי, תרעא איהו, לארקא ברכאן לתתא, אחיד לעילא, ואחיד לתתא. אחיד לעילא, דכתיב וזה שער השמים. כ' לתתא,

דרך אמת

ב) נרות שלם.

מסורת הזהר

א) (שמואל א' י"ג). ב) (בראשית כ"ה) תולדות דף י"ג ציון ה'. ג) (בראשית כ"ח) ח"ב עט. ד) (שם) ח"ב סט : ה) (שם).

חלומי גרסאות א' כן. ב' גרסוי. ג' למיהוי. ד' דהויא. ולי"ג רבקה; שכינתא; ל"ג מן רבקה ער דהויא. ס' דהויא; דהוי; דהוי שכינתא אדלי"ג (אה"ל). ו' בששכנא. ז' עקו. ח' נפקא. ט' אחרא. י' ל"ג דאיהו הוי"ה. יא' בלחודי דערין (דערין) לא אחטיב (רמ"ק אה"ל). יב' גרסוי. יג' ל"ג דא. יד' דקאמרן (אה"ל). טו' דא מת. טז' בעיאי. יז' למיהוי. יח' ל"ג זה. יט' ל"ג אלקים. כ' ולמענד. כא' ל"ג מן רכל ער לארקא. כב' אחיד לתתא (אה"ל).

מאמר

הסולם

מה נורא המקום הזה

חליתי. כלומר, לא ידעתי, פירושו לשון חיבור ורביקות, כמו, לא חליתי, אמר יעקב, וכי כל זה נתגלה לי ולא הסתכלתי לדעת את השם הקדוש אנכי, שהוא השכינה, ולהכנס תחת כנפי השכינה להיות אדם שלם.

סה) ת"ח כתיב ותאמר אם כן למה זה אנכי: כל יום ויום ראתה רבקה אור השכינה, הנקראת אנכי, כי השכינה היתה באהלה והתסללה שמה. כיון שראתה הצרה שלה כמעיה, מה כתוב, ותלך לדרוש את הוי"ה, כי יצאה ממדרגה זו דאנכי, אל מדרגה אחרת שהוא הוי"ה. הרי שאנכי הוא שם השכינה. משום זה אמר יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי לא ידעתי, כי היה לבדו ולא נכנס תחת כנפי השכינה. כנ"ל.

סז) ואע"ג דאינהו תרי וכו': ואף על פי שהם שתי בחינות, דהיינו יסוד ומלכות, אחת הן. אמר, אין זה כי אם בית אלקים, אין זה, שהוא יסוד המכונה זה, ראוי להיות בטל, אין זה, ראוי להמצא בלבדו, קיום שלו, אינו, כי אם בית אלקים, שהיא הנוקבא, להשתמש בה ולעשות בה פירות, ולהשפיע לה ברכות מכל אברי הגוף, כי זה, שהוא יסוד, הוא השער לכל הגוף, שהוא תפארתו, וזהו שכחוב, וזה שער השמים, דהיינו ת"ח הנקרא גוף ונקרא ג"כ שמים. זה הוא ודאי שער הגוף, הוא שער להריק ברכות למטה, אל הנוקבא, נאחו למעלה, בשמים שהוא ת"ח, ונאחו למטה, בהנוקבא הנקראת מקום וכן בית אלקים, ומפרש, נאחו למעלה, כי כתוב, וזה

סו) מיד, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה: דבר זה הוא לשני צדדים, כי מה (דעתי דף ק"ג ע"א י') דף ק"ג ע"ב)

ה דכתיב אין זה כי אם בית אלהים. ועל דא נ ויירא ויאמר מה נורא המקום
 , הזה, ובני נשא לא משגחן ביקרא ד דביה, ה למהוי ביה שלים, לעילא ותתא.
 אתא אבוי ונשקיה.

סח) אמר רבי יצחק, כד י מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, י ואמינא
 בריך רחמנא, דלא בטיל מעלמא, חכמתא עלאה. * אזלינא עמהון ס עד תלת
 פרסי, עד ס דעאנא עמהון י למתא. לא ספיקו יא למיעל, עד י דשדך ההוא בר
 נש לבריה, י ואמרי י ליה, ס מליך לא יהון לבטלה.

סט) אמינא, הא דאמר רבי שמעון, י דמלין י אלין, כלהו ברזא דחכמתא
 נינהו, ולאחזאה י מלין אחרנין. כד סדרנא י מלין קמיה דר' שמעון, י א"ל,
 לא תימא כ' דמלין כ' אלין, כ' דינוקא נינהו, כ' אלא מלין דרוזין עלאין נינהו,
 כ' וכלא כ' ברזא כ' דחכמתא רשימין.

סתרי תורה

ע) * ו י ח ל ו ם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. י חלמא,
 מדרגא שתיתאה, מאינון דרגין תרין דנבואה עד ההוא דרגא, שית דרגין

מסורת הזהר

א) אזלינא עמהון תלת פרסי: ח"א נא. צו: ח"ב יד. ב) לעיל דף כ"ו ציון ה. ג) חלמא מדרגא
 שתיתאה: לעיל דף כ"ו ציון ב.

חלוסי גרסאות ה ל"ג דכתיב. ז ויירא יעקב. ג הזה וגו'. ד ביה; דיליה (אה"ל). ה למיהוי. ו מילין.
 ז אמיןא. ה ל"ג ער. ט דעלנא. י למאתא; למאתיה (אה"ל). יא למיעאל. יב דשירך. יג אמר;
 ואמר; ואמרית (אה"ל). יד ל"ג ליה. טו מלך (אה"ל). טז דמילין. יז אילין. יח מילין. יט מילין. כ אמר ליה.
 כא דמילין. כב אילין. כג לאו ול"ג מן דינוקא עד ברזא. כד אלין. כה וכלהו כו ל"ג ברזא. כז דחכמה; בחכמתא.

<p>מה נורא המקום הזה</p> <p>סט) אמינא הא דאמר וכו': אמרתי, היינו דאמר ר"ש שדברים הללו, שבפרשה זו של הסלם, הם כולם בסוד החכמה, ומראים על דברים אחרים, מלבד פשטם. כשבאתי וסידרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר, שדברים הללו של ילד הם, אלא הם דברי סודות עליונים, וכולם רשומים בסוד החכמה.</p> <p>סתרי תורה</p> <p>מאמר והנה סלם מוצב ארצה</p> <p>ע) ויחלום והנה סלם ונו': החלום הוא מדרגה ששית מאלו ב' המדרגות של הנבואה, שהם נצח והוד דו"א, כי מכאן עד מדרגה ההיא של החלום, שהיא הוד דנוקבא. הן שש מדרגות, שהן: יסוד, דו"א, וחסד, גבורה, תיה, נצח, והוד דנוקבא. ועל כן החלום הוא אחד מששים מנבואה. כי כל ספירה מאלו השש, כלולה מעשר ספירות, ועשר פעם שש הן ששים. והחלום שהוא התחתון מהן, נמצא שהוא אחד מששים.</p>	<p>מאמר</p> <p>וזה שער השמים, שהיסוד הוא שער הת"ת הנקרא שמים, כנ"ל. נאחו למטה, שכתוב אין זה, כי אם בית אלקים, שפירושו אין זה, שהוא יסוד, נמצא, כי אם בבית אלקים שהיא הנוקבא, כנ"ל. ועל כן ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, שהמקום הוא הנוקבא וזה הוא היסוד, ובני אדם אין משגיחים ביקרו, של היסוד, להיות שלם בו. בא אביו ונשק אותו. המאמר הזה הוא המשך דברי בנו של אותו איש שפגש בו ר' יצחק, כמ"ש לעיל (באות ל"ב) וכשסיים דבריו, בא אביו ונשקו.</p> <p>סח) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, כששמעתי דברים אלו מפיו בכיתי, ואמרתי, ברוך הרחמן שלא בטל חכמה עליונה מן העולם. הלכתי עמם שלש פרסאות עד שנכנסתי עמהם לעיר. לא הספיקו להכנס לעיר עד שאותו איש שידך את בנו, ואמרתי לו, דבריך לא יהיו לבטלה, היינו ב' שאמר לעיל (באות ס"ב) שהשלמות באה אחר שנושאים אשה, וכיון שבא לישא אשה, א"ל, שיקיים דבריו.</p>
--	---

דפו"י דף ק"ג ע"ב * דף קמ"ט ע"א

אינון, ועל דא, * חלמא, חד משתין דרגין דנבואה. ח סלם, חמא בנוי דזמינין לקבלא אורייתא, בטורא דסיני. ב סלם: דא ב סיני. ד בגין דאיהו נעיץ בארעא, וחשיב בסליקו. לשמיא. וכל ה רתיכין וומשריין עלאיין, כלוה נחתי תמן, בהדי קב"ה, כד יהיב לון אורייתא.

עא) וכלא חמא. חמא ב מטטרוון, סבא דביתא, דשליט בכל דיליה. דאיהו ח קאי ב בשלטנו על י עלמא. יא בשולטנו י ב בשם שד"י. וסליק לעילא, בסליקו דשמא י דמריה הוי"ה, אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר. וראשו, דשם שדי, איהו י, יודא מגיע השמימה. כיון דמטי וסליק את דא, ליהווא אתר, אשתלים ואתקרי בהווא שמא דמאריה הוי"ה.

מסורת הזהר

א) חלמא חד משיתין: ח"א קפג. רז. רלה. ח"ג רכב. רלד: ת"ז תק' כ"א נו. ב) מטטרוון סבא דביתא: ח"א קכו: ג) בשם שד"י: ח"ג רטו. רלא. ת"ז תק' מ"ה פב: (כשמיה רביה). חלופי גרסאות ח סלם דא סיני (אה"ל). ב סלם בגי' (אה"ל). ג סיני בגימטריא. ד ל"ג בגין. ה רתיכין קדישין (אה"ל). ו ומשריין: ז קמי. ח קאים. ט ל"ג בשלטנו (אה"ל). י האי עלמא. יא ליג בשולטנו. יב ליג בשם. יג דמאריה. יד ודאי (אה"ל).

מאמר	הסולם	והנה סלם מוצב ארצה
<p>סלם חמא וכו': סלם, דומה, שראה בניו שעתידים לקבל תורה בהר סיני. כי סלם הוא סיני, משום, שהר סיני הוא כמו שאמר הכתוב, מוצב בארץ. וראשו, דהיינו מעלתו, מגיע השמימה, וכל המרכבות ומחנות מלאכים העליונים כולם ירדו שם ביחד עם הקב"ה, בעת שנתן להם התורה. דהיינו כמש"ה ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו.</p>	<p>למקומו לימין לבחינת חסדים, ולפיכך, נבחן בושוב ב' בחינות, א) ההתכללות בשמאל ובחינת הגיר שמקבל שם. ב) ששב למקומו לימין וחוזר לחסדים. שאז הוא בכל השלמות. והנה בחינת רצוא שבחיות, ה"ס המלאך נוריאל, שהוא עוד בבחינת ו"ק בלי ראש, והוא רץ לשמאל לקבל ראש. ובחינת ושוב של החיות, ה"ס המלאך מטטרוון, יש בו ב' בחינות של ושוב, וע"כ נקרא מלאך הפנים להיותו הנושא של בחינת הג"ר, הנקראים פנים. וע"כ הוא שר העולם, להיות בו השלמות להשלים התחוננים שבג' עולמות בריאה יצירה עשיה.</p>	<p>וזה אמרו, חמא מטטרוון, סבא דביתא, דשליט בכל דיליה, דהיינו ב' הבחינות שבו, מבחינה הא' הוא נקרא זקן ביתו, שנכלל בשמאל וקנה משם חכמה. כי איזה זקן, מי שקנה חכמה, ומבחינה הב', שהוא ושוב למקומו לחסדים, שאז יש לו חכמה וחסדים, הוא נבחן אז, למושל בכל אשר לו, כי כל יורה על השלמות מכל הצדדים, הן חכמה והן חסדים. ורב יורה על השלמות מחכמה לבוד, כמ"ש לעיל, בסו"ה יש לי רב, ובהכתוב יש לי כל. וז"ש דאיהו קאי בשלטנו על עלמא בשולטנו בשם שדי, אשר כח השליטה שלו על העולם דהיינו להיות שר העולם, הוא בשליטה של השם שד"י, כי כח השליטה ה"ס בחינה הא' של ושוב, כי אין שליטה אלא באור החכמה, ואז הוא כלול בשמאל</p>
(דפוי דף קמ"ט ע"א)		

(עב) * והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, אינון מלאכין קדישין, ב דקרבין למלכותא סלקין, ואינון אחרנין דלא י קרבין, הם נחתי.
 (עג) ד ותו, ס בו ו סלקי ונחתי, כד איהו סליק, סלקין בהדיה, כד נחתי, נחתינ בהדיה. (* מלאכי אלהים, תריסר י מרגליטאן ס טבאן, ואינון: ב ס מיכאל, י קדמיאל, י פדאל, ה גבריאל, י צדקיא, י חסדיאל, ח רפאל, ט רזיאל, י

מסורת הזהר

א) לעיל דף כ"ו ציון ו'. ב) מיכאל: וירא דף י"ח ציון א'. ג) קדמיאל: ח"ב רנו. ת"ז תק' ע' קסט. ז"ח שה"ש ס"ח טג שכט. ד) פדאל: ח"א מ: קח. ת"ז תק' ע' קסט: ז"ח שה"ש ס"ח טג שכו. תק"ח צ"ט טג שלה. ה) גבריאל: וירא דף י"ח ציון ב'. ו) צדקיא: ח"א קח. ח"ב רמו. ח"ג ב: קנד. ת"ז תק' נ"ח צא: ז"ח שה"ש ס"ד טא שמה. סח טג שכו. ז) חסדיאל: ח"ג קנד: ת"ז תק' ג"ה פט. תק' ג"ז צא: תק' ע' קסט: ז"ח שה"ש ס"ח טג שכו. תק"ח צ"ט טג שלה. ח) רפאל: וירא דף י"ח ציון ג'. ט) רזיאל: ח"א נה: קח. ח"ג ב: ת"ז תק' ג"ה פט. תק' ג"ז צא: תק' ע' קכו: ז"ח שה"ש ס"ד טא שמה. ס"ח טג שכו. תק"ח צ"ט טג שלה.

חלופי גרסאות א אלקים וגו'. ב קרבין. ג קרבין (אה"ל). ד ותוב וסלקי ול"ג בו. ה ל"ג בו. ו וסלקי: וסלקין ונחתינ (אה"ל). ז מרגליטין. ח טבן. ט מוא"ל (אה"ל).

מאמר	הסולם	והנה סלם מוצב ארצה
------	-------	--------------------

הוא חוזר לראש, דהיינו ושוב למקומו, ודא מניע השמימה, כלומר הכח שבו זה, שהיא מגביל הארת חכמה שלא תתפשט עוד, כנ"ל. נמצא מחזיר האורות השמימה, שה"ס ז"א וה"ס חסדים, כיון דמטי וסליק את דא לההוא אתר, אשתלים, ואתקרי בההוא שמא דמאריה דווי"ה, כיון שאות הזו, דהיינו ה', מחזיר האורות השמימה, דהיינו ששוב לבחינת חסדים לז"א, אז נשלם המלאך מטטרון, כנ"ל בסוד המושל בכל אשר לו, ונקרא בשם רבונו ז"א הויה, כי נעשה מרכבה אליו כמו יעקב, כנ"ל.

בשמאל, וה"ס השם שד"י, וסליק לעילא בסליקן דשמא דמריה הויה, ועולה למעלה, דהיינו בחינה הב' של ושוב, שהוא חזרתו לימין לחסדים, הוא בעליה אל השם הויה, שהוא ז"א שהוא חסדים, אתר דיעקב אשתלים ביה, שהוא המקום, אשר יעקב נעשה מרכבה אליו להשתלם בו, כי יעקב נעשה מרכבה לז"א כנודע.

(עב) והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: אלו מלאכים הקדושים הקרובים למלכות, עולים על ידי מטטרון, והאחרים שאינם קרובים למלכות, דהיינו שם מס"א, יורדים, ואין להם תקומה.

ווי"ש, לבתה, וראשו דשם שד"י איהו י' ודא מניע השמימה, כי ה' דשד"י הוא סיום הנוקבא הנקראת עולם, וה"ס גבול הים, וביאורו תמצא בתקונים (תקון מ"ה דף פ"ב) שמפרש שם הכתוב, והחיות רצוא ושוב, על האורות של בחינת הנוקבא עצמה, הנקראת ים, ואומר, בשעה שגלי הים, שה"ס הארת החכמה שבשמאל, רצים והם רוצים להחריב העולם להחזירו לתוהו ובוהו, דהיינו שרוצים להאיר ממעלה למטה, הם מסתכלים בשכינה, שהיא גבול הים, ואז הם שבים למקומם, דהיינו לחסדים, ע"ש, וגבול הים ה"ס ה' של השם שד"י, כמ"ש חז"ל שד"י, פירושו שאמר לעולמו די שלא יתפשטו יותר, וגבול הזה ה"ס י', כי ה"ס ראש בלי גוף, שיורה על כח סיום שבו, שאינו מתפשט ממעלה למטה, הרי כשגלי הים שבשם שד"י, מגיעים ל', נפסקים להאיר עוד, והם שבים לחסדים, ווי"ש וראשו דשם שד"י איהו י', כי כשמגיע ל' שה"ס הגבול (דפו"י דף קמ"ט ע"א) דף קמ"ט ע"ב)

(עג) ותו, בו סלקי ונחתי וכו': ועוד, בו, במלאך מטטרון, הם עולים ויורדים, כשהוא עולה עולים עמו מלאכי אלקים, כשהוא יורד יורדים עמו מלאכי אלקים, שהם שתיים עשרה מרגליות טובות, והם מיכאל קדמיאל וכו', והם אלפי שנא"ן, שהוא ראשי תבות שור, נשר, אריה, ון' דשנאן, זה אדם, שכלול דכר ונוקבא, והם עולים כשמטטרון עולה, והם יורדים כשהוא יורד, וביאור הדברים נמצא לעיל

דא אמר אם יהיה אלהים וגו', כמה דחלמנא, והיה יי' לי לאלהים, אנא אהא משיך ברכאן, ממבועא ה' דנחלא ב' דכלא, לאתר דא, דאקרי אלהים. (עו) תא חזי ישראל דאיהו באמצעיתא, כלא נטיל הוא בקדמיתא, ממקורא דכלא, ולבתר דימטי ליה, ב' מניה, נגיד ד' ואמשיך ה' להאי אתר, משמע דכתיב, והיה יי' ו' לי בקדמיתא, ז' ולבתר ה' כלא לאלהים. כמה דאלהים, יהא נטיר ועביד לי, כל אלין טבאן, אוף אנא. ה' אהא משיך ליה מאתר י' דילי, כל אינון ברכאן, י' ויתחבר קשרא דכלא ביה. אימתי, * ושבתי בשלום אל בית אבי, כד אהא י' יתיב בדרגא י' די'לי, ואהא יתיב בדרגא דשלום, לתקנא בית אבי, ושבתי בשלום דייקא, כדין והיה יי' לי לאלהים. (עז) ד"א ושבתי בשלום אל בית אבי, דתמן הוא ארעא קדישא, תמן אשתלים. והיה יי' לי לאלהים. באתר דא, י' אסלק מדרגא דא, לדרגא אחרא כדקא יאות, ותמן אפ"ח פולחניה.

(עח) רבי חייא פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. האי קרא טו קשיא, דלאו סופיה רישיה, ולאו רישיה סופיה. אלא דוד בעא על גרמיה, ולבתר טו בעיא על כלא. ב' דברי עונות גברו מני. אמר דוד, י' אנא ידענא בגרמי דחבנא, אבל כמה חייבין אינון בעלמא, דאתגברו חוביהו עלייהו, יתיר מני. הואיל וכן, לי * (י' ולהון, פשעינו אתה תכפרם. (עט) תא חזי, בשעתא י' דחייבין סגיאין בעלמא, אינון ב' סלקין, עד ההוא

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ח) ב"א דף קס"ו ציון ה'. (ב) (תהלים ס"ה).

חלופי גרסאות ה' צ"ג דנחלא; דנחליא. ב' צ"ג דכלא. נ' מיניה. ד' ומשיך. ה' מהאי. ו' לי לאלקים. ז' לבתר. ח' כללא. ט' הא אמשיך. י' דיליה. י"א ואתקשר. י"ב ואתחבר. י"ג צ"ג יתיב. י"ד דיליה. י"ה אסתלק טו קשיא. כו בעי; בעא. לו מנא. י"ז ולהו. י"ח דחובין. י"ט סלקין (כ"ט).

מאמר	הכולם	וידר יעקב נדר
<p>מהם שהם אמיתים ומהם שאינם אמיתים, ואם יתקיים, אז אדע שחלום אמיתי הוא. וע"כ אמר, אם יהיה אלקים עמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלקים, אני אהיה מושך ברכות ממבוע הנחל של הכל, שהוא בינה, למקום הזה שנקרא אלקים.</p>	<p>ואהיה שלם במדרגת שלום, שהוא יסוד, לחקן בית אבי, שהוא הנוקבא המכונה בית, ושבתי בשלום, הוא בדיוק, להיותו רומז על היסוד, אז והיה ה' לי לאלקים.</p>	<p>(עז) ד"א ושבתי בשלום וגו': כי שם בנית אבי הוא ארץ הקדושה, שם אשתלם. והיה ה' לי לאלקים, במקום הזה אעלה ממדרגה זו למדרגה אחרת כראוי, ושם אעבוד עבודתו.</p>
<p>(עו) תא חזי ישראל וכו': בוא וראה. ישראל שהוא באמצע הכל, דהיינו קו האמצעי, הוא מקבל השפע תחילה ממקור הכל, שהוא בינה ולאחר שהשפע יגיע אליו ממנו, הוא מעביר וממשיך אותו אל מקום הזה, שהוא הנוקבא. זה משמע, משכתוב מתחילה, והיה ה' לי, דהיינו שהוא יקבל תחילה, ואחר כך כתוב לאלקים, שהוא הנוקבא. דהיינו שישפיע אח"כ אל הנוקבא. כמו שאלקים ישמרני ויעשה לי כל הטובות האלו, כן אני אמשיך לו ממקומי, דהיינו מ"א, כל אלו הברכות, ויתחבר בו קשר הכל, דהיינו היסוד. מתי יהיה זה. ושבתי בשלום בית אבי שפירושו, כשאהיה שלם במדרגה שלי, שהוא ת"ה, (דפויו דף קי"ז ע"ב * דף קנ"א ע"א)</p>	<p>(עח) רבי חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. מקרא זה קשה, כי אין סופו ראשו ואין ראשו סופו. שמתחיל בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים. אלא דוד בקש תחלה על עצמו, ואחר כך בקש על הכל, דברי עונות גברו מני, אמר דוד אני יודע בעצמי שחטאתי, אבל כמה רשעים הם בעולם שנחגברו עליהם חטאים עוד יותר ממני, הואיל וכך, אני מפחד ומבקש לי ולהם. פשעינו אתה תכפרם. והטעם שהיה מתירא מפני ריבוי</p>	

אתר, ה' דספרי ג' דחייביא ג' אתפתחו, ד' כד"א * דינא יתיב וספרין פתיחו, וההוא ספר ה' דינא עלה קיימא, ו' בגיני כך, דברי עונות גברו מני, ועל דא פשעינו אתה תכפרם.

פ) י' יעקב, כגוונא דא ה' בגין כך לא הימין, אי תימא דלא הימין ה' בקב"ה, י' לא. אלא, דלא ה' הימין ביה בגרמיה, י"ב דילמא יחוב, וההוא חובא, ימנע ליה, דלא י' יתוב בשלם, ויסתלק נטירו י' מניה, י"ג ובגין כך, לא הימין ה' בגרמיה. והיה י"י ל' לאלהים, אפילו רחמי. כד ה' איתוב בשלם, אשוי לקבלי לדינא, בגין י' דאנא י"ב פלח קמיה תדיר.

פא) אמר רבי אחא, אמר יעקב, השתא לא י' אצטריכנא לדינא, כד איתוב לבית אבא, אתכלילנא בדינא, ואתקשר ביה. אמר רבי יוסי, לאו הכי, אלא אמר, השתא אם יהיה אלהים עמדי, דינא אצטריכנא לנטרא לי, עד דאיתוב בשלם לבית אבא, כ"א אבל כיון דאיתוב בשלם, אתכלילנא רחמי בדינא, ואתקשר בקשורא מהימנא, כ"ב לאכללא כ"ג כלא כד כחד. כ' והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

דרך אמת

ה' טלח סלמין נו בעלמו.

מסורת הזהר

א) (דניאל ז') ח"א קו: ח"ג קכט-קלב. ג) (בראשית כח) ב"ב דף צ"ו ציון ה'.

חלופי גרסאות ה' דאקרי ספר. ג' דחייביא, ג' אתפתח. ד' ליג כד"א. ה' בדסויי דינא עלה קיימא הוא בסוגריים; ז' לעילא [מעילא] מרישיה [דרישא; דרישא] דדוד איהו. ו' בגיני (ד"ף). ז' כגוונא. דא ביעקב; י' יעקב בגיני לא הימין בגרמיה (אה"ל). ה' ליג בגין כך. ט' ביה בקב"ה. י' ליג לא. י"ב דלא. י"ג ייתוב. י"ד מיניה. י"ז ובגיני. ט"ו ביה בגרמיה. ט"ז אחוב. י"ז אנא; דאהא. י"ח דאזלא וליג דאנא; אפלח (אה"ל). י"ט אצריכנא כ' ואתקשרנא (אה"ל). כ"א ליג אבל. כ"ב לאתכללא. כ"ג כלא. כד חד.

מאמר

הסודם

וידר יעקב נדר

לעיל בדף י"ז ד"ה יעקב שמתחילה, לא היה אלא במדרגת יעקב, שפירושו שהיה נוטה לימין יותר משמאל. ואחר כך כשחזר לארץ, השיג מדרגת ישראל, שהימין נכלל משמאל, והשיג ראש. ע"ש. וז"ש כאן אפילו רחמי, שהוא הויה, ונוטה לימין, כד איתוב בשלם אשוי רכבלי לדינא דהיינו שהימין שהוא הויה, יכלל אז בשמאל שהוא אלקים, ואשיג ראש, ואז אכניע כל הקליפות ואוכל לעבדו תמיד בלי הפסק. וע"כ אמר והיה הויה לי לאלוקי. פא) אמר רבי אחא, אמר יעקב וכו': ר"א בא לבאר הדברים, ואומר שיעקב אמר, עתה איני צריך לדין. אלא רק לחסו, כמו מדרגת יעקב כנ"ל, כשאשוב לבית אבי, אתכלל אז בדין, דהיינו שהימין יכלול בשמאל, כנ"ל, ואתקשר בשמאל כמו בימין, דהיינו מדרגת ישראל, עמודא דאמצעיתא. כמ"ש שם. אמר ר' יוסי וכו': אריי אינו כן. אלא שאמר, עתה, אם יהיה אלקים עמדי, והסם אלקים הוא דין, כי עתה דין אני צריך, לשמור אותי עד שאשוב

ריבוי החטאים של רשעי עולם, בוא וראה, בשעה שיש הרבה רשעים בעולם, הם עולים עד אותו המקום שספרי רשעים נפחהים. שהיא הנוקבא דו"א הנקראת ספר, כמו שאתה אומר, דינא יתיב וספרין פתיחו. ואז, וההוא ספר שהוא הנוקבא הדין עומד עליו. כלומר, שנפגמת בסבת הדינים, וע"כ היה דוד מפחד שעונותינו לא יפגמו את הנוקבא. ובקש עליהם כפרה. ואמר לי ולהם אתה תכפרם. כנ"ל. פ) יעקב כגוונא דא וכו': יעקב כעין זה, היה ג"כ מפחד, אולי יחטא, ובכבה ריבוי הרשעים בעולם, יגיע הפגם עד הנוקבא, ומשום זה לא האמין בהבטחת ה' שניתנה לו (כנ"ל באות ע"ה) ואל תאמרו שלא האמין בה', לא, אלא שלא האמין בעצמו, ופחד, אולי יחטא, ובצירוף ההטאים שבעולם, יגרום החטא שלא ישוב לביתו בשלום, והשמירה תסור ממנו. וע"כ לא האמין בעצמו. והיה ה' רי לאלוקים: כאשר אשוב בשלום, אפילו רחמים אשית לפני לדין, כדי שאהיה עובד לפניו תמיד. פירוש. הויה הוא רחמים, דהיינו ז"א שהוא באור החסדים, ונוטה לימין. והסם אלקים הוא דין, דהיינו הנוקבא, שהוא באור החכמה, ונוטה לשמאל. ונתבאר (דגויי דף קנ"א ע"א)

יהיה בית אלהים. דהא כדין יהא כלא קשורא חדא, והאי אנן אתברכא מימינא ^ה ומשמאלא, ^ב אתברכא מעילא ^ג ומתתא, ^ד בגין ^ה דאתן ^ו מעשרא ^ז מכלא.

פב) אמר רבי אבא, הא כתיב * ויקח מאבני המקום. ^ה ואי תימא דאבנא ^ט דא, עלאה ^י על כמה אבנין לאתר ^{יא} מוחביה, ^{יב} למשרי עליהו, ^{יג} והא ^{יד} כתיב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, ^{טו} עליונה מבעי ליה. ^{טז} בגין דאמר ^{יז} אין זה כי אם בית אלהים, הכא ארים ^{יח} לה, קמא עלאה, בגין ^{יט} דתלא כל שבחא דזה בה, דאין זה ^כ לקיימא כי אם בית אלהים. ושפיר. ועל דא אשר שמתי מצבה כתיב.

פג) יהיה בית אלהים ^א לעלמין, בית אלהים, בית ^ב מיבעי ליה, כד"א ^ג לכונן את בית יי. וכן ^ד בית יי נלך. אלא, אחר דבי דינא כל איהו מתרין ^ה סטרין עלאין, מסטרא דיובלא, דאיהו אלהים חיים. ומסטרא דיצחק ^ו גלהים.

מסורת הזהר

א) לעיל דף ד' ציון ו. ב) לעיל דף ל"ד ציון ג. ג) לכונן את בית ה' (עורא א'). ד) (תהלים קכ"ב: ח"א קסג:

חלופי גרסאות ^א משמאלא. ^ב ואתברכא. ^ג ותתא. ^ד בגין דאתא מעשרה [מעשרא] דכלא. ^ה דא; דאתא ^ו מעשרה. ^ז כלא; דכלא. ^ח ואתמר. ^ט ליג דא (אה"ל). ^י ליג על. ^{יא} ואתחב (אה"ל) ^{יב} למשחי. ^{יג} האי; ^{יד} והא (אה"ל); ^{טו} והאי. ^{טז} יד דכתיב. ^{טז} עליונה מבעי ליה. ^{טז} כיון. ^{יז} ליה. ^{יח} דתלא; ^{יט} דתלה (אה"ל). ^כ לקיימא לתא; ^{כא} לקיימא (אה"ל). ^{כב} עלמין בית אלקים. ^{כג} הוא. ^{כד} סטרין. ^{כה} ליג אלקים.

וידר יעקב נדר

הסולם

מאמר

שאמר, אין ז"ה כי אם בית אלקים. כאן, הרים אותה מצבה עליונה, משום שתלה כל השבח של זה שהוא היסוד, בה באבן העליונה שאמר אין זה עשוי לקים, דהיינו להשפיע מוחין, כי אם, בית אלקים, דהיינו לאבן הזאת העליונה. שהוא בית אלקים, שהיא הנוקבא, ויפה הוא, ועל כן, אשר שמתי מצבה כתוב, ולא כתוב עליונה

ששוב בשלום לבית אבי, כי להכניע הקליפות צריכים להארת השמאל, שהיא דין, אלא אחר ששוב בשלום, אתכלל מרחמים בדין, דהיינו שימין יהיה כולל משמאל והשמאל מימין, ואתקשר בקשר הנאמן, להכליל כל הספירות כאחד. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים, כי אז אחר שהימין והשמאל יכללו זה בזה, יהיה הכל קשר אחד, ואבן הזו, דהיינו הנוקבא, תתברך מימין ומשמאל שהם ח"ו"ב, וממעלה וממטה, שהם ח"ו"מ, ומשום זה אתן מעשר מכל. כלומר, המעשר, שהיא הנוקבא, שהיא אחת מעשר, תהיה כלולה מכל עשר הספירות: מדרום וצפון וממעלה וממטה, שהם ח"ו"ב ח"ו"מ.

פג) יהיה בית אלקים: היינו לעולם. כלומר, שלא יפסק השפע אליה מן היסוד, לעולם. ושואל, הכתוב אומר בית אלקים, בית הויה, היה צריך לומר, כמו שאתה אומר, לבנות את בית ה', (כצל). וכן בית ה' נלך. ומשיב, אלא הנוקבא היא מקום לבית דין דהיינו לדינים, משני צדדים העליונים, מצד יובל, שהוא יסודית, הנקרא אלקים חיים, כי ז"ח דבינה שהוא יסודית נקראים ג"כ אלקים, ועל שם חכמה שמשפט נקראת חיים. ומצד יצחק, שהי"ס גבורה דו"א, נקראת ג"כ אלקים. וע"כ אומר הכתוב על הנוקבא, בית אלקים, שהוא דין ולא בית ה', שהוא רחמים.

פב) אמר ר' אבא וכו': אר"א, והרי כתוב, ויקח מאבני המקום, שהם י"ב אבנים שמתחת הנוקבא, ולא הנוקבא עצמה. ואם תאמר, שאבן הזאת שלקה, היא העליונה על כל האבנים שלכה למקום מושבו לשרות עליהן, שהוא הנוקבא שמעל לי"ב האבנים, זה אינו, שהרי כתוב, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, עליונה היה צריך לומר, לדבריה, ומשיב, אלא משום (דשווי דף קנ"א ע"א)

פד) אמר רבי אלעזר, יובלא, אע"ג דדינין א מתערין ב מינה, ג וכלהו ד רחמי, ה כל ו חידו ז מינה ח נפקין, ט והוא י חדותא דכלא. אלא בית אלהים, סטרא דדינא קשיא, אי לטב, בסטרא יא דשמאלא, אתער יב ביה רחמותא, כמה דאת אמר, כ שמאלו תחת לראשי. אי לביש, בסטרא דשמאלא, אתער ביה דינא קשיא, כמה דאת אמר, ל מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, מ ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, נ בית אלהים היינו דכתיב נ קרית מלך יז רב. אית מלך יט סתם, ואית מלך יט רב, ודאי עלמא עלאה, יא מלך יב רב איהו, ודא הוא יג קרית מלך רב.

פה) רבי חייא ורבי חזקיה, הוו יתבי תחות יא אילני, יט דחקל כ אונג, ח) אדמוך רבי חייא, חמא ליה לאליה. אמר ג) כא מקסטיטורא דמר, חקלא נהיר. אמר, השתא אתינא לאודעא, דירושלם קריב איהו לאתחרבא, וכל אינון קרתין כב דחכימאי. בגין דירושלם דינא איהו, ועל דינא קיימא, ועל דינא אתחרב, והא, כג) אתיהיב רשו לסמאל עלה, ועל תקיפי עלמא, ואתינא לאודעא כד לחכימאי

דרך אמת

ח) פסיקא מנאנס רבי חייא. ג) מוהרא ולור על האדון השדה מליכ זבחיכותו וכו' מל' קסטיטא דכונין כפי זכרם הנרות.

מסורת הזהר

א) (שה"ש ב') ב"א דף רל"ה ציון א'. ב) (ירמיה א') ח"ב רג. ח"ג קעג: ת"ז בהקדמה דף ט. תק' מ"א סא: תק' ס"ט ק: ג) (תהלים מ"ח) ח"א רז: ח"ב רכב. ז"ח בראשית ו' טג שב, ויצא כ"ח טד שכ, שה"ש ע' טא שלט תק"ח צ"ח טג שכו, ק"ט טד שמא.

חלופי גרסאות א נפקין. ג מיניה; ג מניה. ג כלהו (אה"ל). ד רחמי ודינין. ה וכל (אה"ל). ו חירו. ז מיניה. ח נפקי. ט והוא. י חירותא. יא דיובלא. יב בה. יג ודאי. יד ליג רב; אית מלך ואית מלך; איח מלך ואית רב ודא קרית מלך רב אקרי (אה"ל). טו ליג סתם. טז ליג רב. יז מלך איהו קרית רב. יח אילני. יט חקל. כ אתחבו. כא מקסטי טורא. כב דחכימאי. כג אתייהיב; אתייהיב. כד לחכימאי.

ר"ח חמא ליה לאליהו

פה) רבי חייא ורי' חזקיה וכו': ר"ח ור"ח' היו יושבים תחת האילנות של שדה אונג, נמנס רבי חייא, וראה את אליהו, אמר רבי חייא לאליהו מהוכחת הדרך של אדוני, השדה מאיר, שהוא הנוקבא. קסטיטורא, פירושו הוכחת הדרך אשר ילכו בה, כי המלה מורכבת מן כס שפירושו הוכחה כי על הוכח מכס, מתרגמינן יכסן מנכון (איוב ו'). ומן המלה טרטור או מטטר, שפירושו הוראת הדרך כמ"ש בחנחומא (כי תשא, ראש סימן ל"ה) בהכתוב וה' הולך לפניהם יומם, אני הולך לפניהם, מטטר. וכן (במדד שו"ט צ"ג) קולו של הקב"ה היה מטטרטר לפניהם שנאמר קול ה' על המים. שפירושו הוראת הדרך, וכוונת ר' חייא היה למה שהוכיח את ישראל ואמר, (מלכים א' י"ח) והיה האלקים אשר יענה באש הוא אלקים, ואח"כ כתוב, ויאמרו ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים. וקבלו הוראתו.

אמר השתא אתינא וכו': אמר אליהו, עתה באתי אליך להודיע, שירושלים קרוב היא להחרב

הכולם

מאמר

פד) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, יובל, דהיינו ישסו"ח, שהיא בינה, אע"פ שדינים מתעוררים ממנה, כולה רחמים היא, כל חדוה ממנה יוצאת, והיא חדות כל. ולפיכך אין לומר כרבי אבא, אשר הנוקבא נקראת בית אלקים, משום שמקבלת דינים מיובל, אלא בית אלקים, שנקראת, יורה, שהיא צד הדין הקשה, דהיינו גבירה דר"א, שהוא שמאל שלו, אם לטוב הרי מצד השמאל נתעורר האהבה לזוג, כמו שאתה אומר, שמאלו תחת לראשי, אם לרע, הרי מצד שמאל תחת דין הקשה. כמש"א, מצפון תפתח הרעה וגו' ע"כ נקראת ודאי בית אלקים.

ר' שמעון אמר וכו': רשיא, בית אלקים, היינו שכתוב קרית מלך רב, שהנוקבא הוא קריה לכינה, הנקראת מלך רב, אף כאן, הנוקבא היא בית לאלקים, שהוא בינה. כי יש מלך סתם, שהוא הנוקבא, ויש מלך רב, ודאי, עולם העליון, שהוא בינה נקרא מלך רב, וזה, המלך סתם, הוא קרית מלך רב, שהוא בינה.

(דסוי דף קניא ע"א)

ה) דילמא ה' יורכון שני דירושלם, דהא כל זמנא דאורייתא אשתכח בה, היא
 נ קיימא, בגין דאורייתא נ אילנא דחיי דקיימי עליה, ז כל זמנא דאורייתא
 ה אתער לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא, פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי
 אסתלק ו מעלמא.

פו) ועל דא, כל זמנא ה' דחכימא ט' יחדון בה באורייתא, לא יכיל
 סמאל"ל בהו, דהא כתיב * הקול קול יעקב' והידים ידי עשו, דא הוא
 אורייתא עלאה, דאקרי קול יעקב, בעוד י' דההוא קול לא פסק, דבור שלטא
 ויכלא, ועל דא לא אצטריך י' אורייתא למפסק. ואתער * רבי חייא, י' ואזלו
 י' ואמרו מלה טו דא, טו לחכימא.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) שאל יתחברו הפנים לחוכמן ירושלים שלא יהיה נחשב (א) בראשית כ"ז ח"א קעא. ח"ב נח: ח"ג ק.
 כל כך מהרה.

הלופי גרסאות ה' ירכון. נ קיפא. נ אילנא; איהו אילנא. ד תרי נוסחי אינון (דפו"י); נוסחי אינון
 (ד"א). ה' ליג אתער; לתתא אתמר; לתתא אתער. ו מינה. ז זימנא. ה' דחכימא.
 ט' יחדון. י' ליג והידים ידי עשו; ליג מן והידים עד בעוד. י' דהא; י' אורייתא לתתא. י' ואזלו.
 י' ואמרו. טו ליג דא. טו לחכימא.

ריח חמא ליה לאליהו

הסולם

מאמר

בשרירי בטנו. וכן, ובאנו שרה את אלקים.
 (הושע י"ב) וזה אמרו רבי חייא ורבי חזקיה,
 דהיינו שרבי הייא שהוא יסוד, נתדבק ברבי
 חזקיה. שה"ס קו שמאל. הווי יתבי תחות אינו
 דחמל אונו, שהיו יושבים תחת האלנות, שהם
 המדרגות, של שדה אונו. דהיינו הנוקבא
 הנקראת כן, בעת שדבוקה בקו שמאל, כלומר
 שהמשיכו אז את קו השמאל בלי ימין, אל
 הנוקבא. שה"ס און וגבורה. וע"כ נקראת אז
 שדה אונו. ונודע, ששמאל בלי ימין, ה"ס דינים
 המביאים להסתלקות המוהין ושינה, וי"ש אדמוך
 רבי חייא, שנסתלקו מוחותיו. חמא ליה לאליהו.
 הוא בגימ' ב"ן שהוא שם הנוקבא. בעת שמאירה
 בג' קוין שה"ס יה"ה, וי"ס אל שהוא שם הנוקבא
 יה"ו שג' הקוין יה"ו מאירים בה. והוא הנושא
 למסך דחירק שעליו יוצא קומת קו אמצעי.
 וכיון שנגלה לו בחלומו. הכירו כו, שבהוראתו
 וכחו יזכה שוב אל המוחין שלו. וע"כ אמר לו.
 מקסטיטורא דמר חקלא נהיר, שמהוראתו
 יזכה להאיר שוב את חקלא אונו הנ"ל. ויטה
 אותה לרחמים. ומכף אמר לו, השתא אתינא
 לאודעא דירושלים קריב איהו לאתחברא וכו.
 דהיינו אם לא יתדבק בקו אמצעי, כל זמנא
 דאורייתא שהוא קו אמצעי, הנקרא תורה,
 אתער לתתא. דהיינו שמעלים מ"ן על מסך
 דחירק, אילנא דחיי שה"ס קומת קו אמצעי

להחרב, וכל ערי החכמים עמה, משום שירושלים
 דהיינו הנוקבא, היא דין, ועומדת על דין, ונחרבת
 על הדין שבה. וכבר ניתן רשות לסמאל עליה
 ועל גבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים, אולי
 יאריכו השנים של ירושלים, שלא תחרב, שהרי
 כל זמן שהתורה נמצאת בה, היא עומדת, משום
 שהתורה היא עץ החיים העומד עליה, כל זמן
 שהתורה מתעוררת מלמטה, שבני אדם עוסקים בה,
 עץ החיים אינו מסתלק מירושלים שלמעלה,
 פסקה התורה למטה, שבני אדם הפסיקו מלעסוק בה.
 עץ החיים, שהוא ז"א, מסתלק מן העולם, שהוא
 הנוקבא. שהיא נקראת עולם וכן נקראת ירושלים,
 כנודע. ואין לומר, שהכונה היא לירושלים של
 מטה, כי אלו החכמים כבר היו שנים רבות
 אחר חורבן ירושלים.

פו) ועל דא כל זמנא וכו: ועל כן כל זמן
 שהחכמים שמחים בעסק התורה, לא
 יוכל להם סמאל, כי כתוב הקול קול יעקב
 והידים ידי עשו. וזה התורה העליונה. דהיינו ז"א,
 הנקרא קול יעקב, בעוד שהקול הוא אינו נפסק
 הדבור שולט ומנצח, וע"כ אין צריכים להפסיק
 מתורה, והקיץ רבי חייא. והלכו ואמרו דבר זה
 שמשו מאליהו אל החכמים.

פנימיות הדברים. רבי חייא הוא בחינת
 יסוד, מלשון חי העולמים, ור' חזקיה הוא
 בחינת הגבורה מלשון חזק י"ה. דהיינו קו
 שמאל. אלנות הם מדרגות, שדה הוא הנוקבא.
 אונו ה"ס גבורה, מלשון הכנ"ב (איוב מ') ואנו

(דפו"י דף קנ"א ע"א * קניא ע"ב)

פז) אמר רבי ייסא, כלא ידעין דא, והכי הוא, דכתיב * אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר, אלין אנון דמשתדלין באורייתא, קרתא קדישא ה' קיימא עלייהו, ולא י על גברין תקיפין ד' דעלמא. היינו ד' דכתיב אם ה' לא ישמר עיר וגו'.

פח) וירא והנה באר בשדה וגו'. ר' יהודה פתח ואמר, מ' מזמור לדוד בברחו מפני אנשלום בנו. האי קרא אתערו ביה ה' חבריא. אבל מזמור לדוד, אמאי קאמר שירה, אי בגין דבריה איהו דקם עליה, קינה יתיר מבעי ליה, דהא אבאיש עלוי דבר נש זעיר מקריבוי, מדאחרא סגי. אלא, מזמור לדוד, אמר שירה, והכי בעי דוד, דחשיב דקב"ה סליק ליה חובוי, לשהוא עלמא, כיון דחמא, דהכא בהאי עלמא, בעי ל' למגביה מניה, חדי.

פט) תו, ה' דחמא דעלאי מניה הו' בעלמא, דקא ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק, דכתיב י' ויברח יעקב שדה ארם, ה' וערק בלחודוי. משה ערק, דכתיב ה' ויברח משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד י' ברח, כל אינון י' שולטני ארעא, וכל אינון י' גיברי ארעא, י' ורישיהון דישראל, כלהו ערקין עמיה, וסחרין ליה, י' מימיניה ומשמאליה, לנטרא ליה מכל סטרין, כיון דחמא שבחא דא, אמר שירתא.

מסורת הזהר

א) (תהלים קכ"ז) ח"א קענ: ח"ב לט. קסד. רכנ: ב) (בראשית כ"ב) ח"ב יב: ח"ג סב. ג) (תהלים ג'). ד) (הושע י"ב). ה) (שמות ב').

חלופי גרסאות א' תימית' (ד"ק). ב' גבין על ול"ג גברין. ג' דכל עלמא. ד' ליג דכתיב, ה' חבריא. ו' חד (אח"ל) ז' למגביה. ח' חמא. ט' ליג וערק. י' הוה ברחי. יא' שלטני. יב' גברי; גוברי. יג' ורישיהון. יד' מימינא ומשמאלא.

מאמר

היוצא על מסך הזה, לא אעדי לעיקרא, ויש לה כל השלמות, פסק אורייתא לתהא, שאין מעלים מ"ן לקו אמצעי, אירנא דחיי אסתלה, והמיתה והחורבן שולט בעולם וכו'. וכיון שקיבל דבריה, אז ואתער רבי חייא. דהיינו שהשיג תכף את המוחין, השלמים, שה"ס הקיצה.

פז) אמר רבי ייסא וכו': אר"י, הכל יודעים זה, כלומר דברי אליהו הם גלויים לכל החכמים, שהנוטה לשמאל מחריב את הנוקבא. וכן הוא כי כתוב, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר אלו שעוסקין בתורה דהיינו הדבקים בקו אמצעי, הנקרא תורה, עומד עליהם העיר הקדושה, שהיא הנוקבא. ואז הוי"ה שה"ס עמוד האמצעי, שומר העיר, ולא על אנשים חזקים של העולם, דהיינו הדבקים בשמאל, והיינו שכתוב, אם הוי"ה, שהוא קו אמצעי לא ישמר עיר, שוא שקד שומר, כי סופה להחריב, כמבואר.

מאמר וירא והנה באר בשדה

פח) וירא והנה באר בשדה: ר' יהודה פתח (דסרי דף קנ"א ע"ב)

הסולם

וירא והנה באר בשדה

ואמר, מזמור לדוד בברחו וגו', מקרא זה, העירו בו החכמים, כלומר כבר דברו ג' ובארוהו. אבל קשה, מזמור לדוד, שפירושו, שאמר שירה, למה אמר שירה, אם משום שבנו הוא שקם עליה, ולא זר, כי בנו ירחם עליו וזר אינו מרחם, זה אינו, כי עוד היה צריך להיות לו קינה יותר גדולה, כי אדם מתמרמר יותר על רעה מועטת מידי קרוביו, משמתמרמר על רעה מרובה מידי אחרים. ומשיב, אלא מזמור לדוד, פירושו שאמר שירה, כי כן רצה דוד, שמקורם לכן חשב שהקב"ה יענישו על חסאיו בעולם הבא, כיון שראה שכאן בעולם הזה רוצה להפסד ממנו, היה שמח ואמר שירה.

פט) תו, דחמא דעיראי וכו': עוד טעם, כי דוד ראה שחשובים ממנו שהיו בעולם, היו בורחים, וכולם לבדם, יעקב ברח, שכתוב ויברח יעקב שדה ארם, וברח בלבדו, משה ברח שכתוב, ויברח משה מפני פרעה, וברח בלבדו. ודוד כשברח, כל אלו שליטי הארץ, וכל אלו גבורי הארץ וראשי ישראל, כולם היו בורחים עמו ומסבבים אותו מימינו ומשמאלו לשמרו

צ) ואמר רבי יהודה, כלוהו אערעו בהאי באר. ודוד אמאי לא אערע ביה. אלא, דוד צ מארי ג דבבו, הוה לקבליה, ד בהווא זמנא, ובגין כך, לא אערע ביה. ה ליעקב ומשה, י בחדוה קביל לון האי א באר, ובעא לאתקרבא בהדייהו, ועל דא, כיון דחמא לון האי באר צ סליקו ז מיא לגבייהו, כאתתא דחדיאת עם בעלה. צא) ואי תימא הא אליהו ברח, ולא אערע ביה, אמאי. אלא, אליהו לתתא מן באר ה הוא, ולא לעילא, ס כמה דהוה משה ויעקב, ובגין כך, מלאך איהו, ועביד י שליחותא, ובגין דיעקב ומשה, לעילא אינון מן הבאר, יא באר חדי לגבייהו, וסליק לקבלא לון, כאתתא יב דחדאת לגבי בעלה. יג ומקבלא ליה. צב) וירא והנה באר בשדה, רזא איהו, דחמא האי באר לעילא, דא כגוונא יד דא, כתיב ג שלשה עדרי צאן רובצים עליה, אי אינון * שלשה, אמאי כתיב, ד ונאספו שמה כל העדרים. אלא, ס אינון שלשה: דרום, ט מזרח, י צפון. דרום מהאי סטרא, וצפון מהאי סטרא, ומזרח בינייהו, ואלין יי קיימין על האי באר, ואחידן ליה, ומליין ליה, מאי טעמא, בגין, ה כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. ו היינו דכתיב, י ישקו כל חיתו שדי.

מסירת הזהר

א) באר לעיל דף מ"ד ציון ב. ב) סליקו מיא לגבייהו: ח"א קנב. ח"ב יג. ג) (בראשית כ"ט) ח"א רלה. רסב. ח"ג סב. ד) (בראשית כ"ט) ח"ב יג. רל. ח"ג סב. ה) (בראשית כ"ט) ח"א קנב. ח"ג סב. ו) (תהלים ק"ד) ב"א דף רמ"ח ציון ג'.

חלוסי גרסאות א) איערע. ב) מאריה; מריה. ג) דביתא. ד) ההוא. ה) יעקב. ו) בחורא; בחורוא. ז) מיא. ח) הוה. ט) כמא. י) שליחותיה. יא) לשג באר. יב) דחדת; בבילה וליג דחדאת לגבי. יג) ומקבלת. יד) דרא. טו) אלין. טז) ומזרח. יז) וצפון. יח) קיימן. יט) והיינו.

מאמר הסולם וירא והנה באר בשדה מכל הצדדים. כיון שראה עצמו בשבח הזה, אמר שירה.

צ) ואמר רבי יהודה וכו': וארי, כולם פגשו בכאר הזה, בשעת הבריחה, שהיא הנוקבא, ושואל, ודוד למה לא פגש בה בעת שברח. ומשיב, אלא דוד היה נחשב אז כשונא לנגדה, כי היא היתה נפרעת ממנו אז בעד החטא של בת שבע, ועל כן לא פגש בה. אבל ליעסב ולמשה, הבאר קבלה אותם בשמחה, ורצתה להתקרב אליהם, ועל כן. כיון שראה אותם הבאר, עלו המים לנגדם, כאשה השמחה עם בעלה.

צא) ואי תימא הא אריהו וכו': ואם תאמר, הרי אליהו ברה ולא פגש בכאר. למה ומשיב, אלא אליהו הוא למטה מן הבאר, שהוא מרכבה להנוקבא הנקראת באר. ולא למעלה מן הבאר, כמו שהיו משה ויעקב, כי בשביל זה היה אליהו מלאך, ועושה שליחות הנוקבא. ומשום שיעקב ומשה, היו למעלה מן הבאר, שהם היו מרכבה לז"א. הבאר היתה שמחה אליהם, והמים עלו לקראתם לקבל אותם שה"ס עליה (דפויו דף קניא ע"ב * דף קניב ע"א)

מ"ן לקראת מ"ר, כמו אשה השמחה לבעלה ומקבלת אותו.
צב) וירא והנה באר בשדה: הוא סוד, כי ראה את הבאר של מעלה שהיא הנוקבא, זה כעין זה. כלומר שהבאר של מטה היתה מכוונת כנגד הבאר של מעלה.
כתובונה שלשה עדרי צאן רובצים עליה: משמע שג' עדרי צאן הם בקיעות על פי באר. ושואל, אם הם שלשה למה כתוב אח"כ ונאספו שמה כל העדרים. משמע שיש עוד עדרים. ומשיב, אלא הם שלשה ולא יותר. שהם דרום מזרח צפון, דהיינו חסד ת"ת גבורה, דרום, מצד זה בימין, וצפון מצד זה בשמאל, ומזרח, שהוא קו אמצעי, מכריע ביניהם. ואלו עומדים על באר הוה, ומתאחדים בה, וממלאים אותה. מה הטעם שמשקים אותה, משום כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, דהיינו נשמות התחתונים שבבי"ע. היינו שכתוב, ישקו כל חיתו שדי, שהם הנשמות שבבי"ע. ובזה מיושב משה"כ, ונאספו שמה כל העדרים, שכונתו, על כל הנשמות שבבי"ע. אבל המשקים את הבאר, הם רק שלשה בלבד. שהם ג' הקוין חג"ת.
ונאספו

מ"ן לקראת מ"ר, כמו אשה השמחה לבעלה ומקבלת אותו.
צב) וירא והנה באר בשדה: הוא סוד, כי ראה את הבאר של מעלה שהיא הנוקבא, זה כעין זה. כלומר שהבאר של מטה היתה מכוונת כנגד הבאר של מעלה.
כתובונה שלשה עדרי צאן רובצים עליה: משמע שג' עדרי צאן הם בקיעות על פי באר. ושואל, אם הם שלשה למה כתוב אח"כ ונאספו שמה כל העדרים. משמע שיש עוד עדרים. ומשיב, אלא הם שלשה ולא יותר. שהם דרום מזרח צפון, דהיינו חסד ת"ת גבורה, דרום, מצד זה בימין, וצפון מצד זה בשמאל, ומזרח, שהוא קו אמצעי, מכריע ביניהם. ואלו עומדים על באר הוה, ומתאחדים בה, וממלאים אותה. מה הטעם שמשקים אותה, משום כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, דהיינו נשמות התחתונים שבבי"ע. היינו שכתוב, ישקו כל חיתו שדי, שהם הנשמות שבבי"ע. ובזה מיושב משה"כ, ונאספו שמה כל העדרים, שכונתו, על כל הנשמות שבבי"ע. אבל המשקים את הבאר, הם רק שלשה בלבד. שהם ג' הקוין חג"ת.
ונאספו

צג) ונאספו שמה כל העדרים, היינו דכתיב, * כל הנחלים הולכים אל הים. נ וגללו את האבן, מעבירין ^ה מינה תקיפו דדינא י קשיא, ההוא ^ה דגליד וקריש, נ דכדין אקרי אבן, ולא נפקי ד מינה ^ה מייא לבר. וכד אינון י נחלין אתיין, ז אתתקף דרום. ^ה דאיהו ימינא, ולא יכלא צפון למקריש מיינ, כהאי נהרא, כד מימיו סגיאין, לא גלידין וקרישי ^ה מיא, כנהרא דמימיו זעירין.

צד) ועל דא, כד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום, דאיהו ימינא, ומיין אשתריין, ונגדין ואשקיין עדרייא, י כמה דאמרן דכתיב ישקו כל חיתו שדי.

דרך אמת

ה) שנגלד ונקרש ונקפא.

מסורת הזהר

א) (קהלת א') ב"א דף צ"ד ציון ב'. ב) (בראשית כ"ט) ח"ב יג. רל. ח"ג סב. רלט:

חלופי גרסאות ^ה מנה; מניה. נ קשייא. נ מיין דכרין ול"ג דכרין; מיין דכרין (אה"ל). ד מנה. ^ה מיא, ו נחלים. ז אתקף. ח ל"ג דאיהו ימינא. ק מייא. י כמא.

מאמר

הסודים

וירא והנה באר בשדה

רבה אמונתך ע"ש) והן הולכות אל הים ונפתח מקפאונן.

ו"ו"ש, ונאספו שמה כל העדרים, היינו דכתיב כל הנחלים וגו', כי העדרים פירושם נשמות הצדיקים כמו הנחלים החולכים אל הים. וגללו את האבן, מעבירין מינה וכו' הדוא דגליד וקריש דכרין אקרי אבן, כי הכתוב מדבר בעת שליטת הצפון על הנוקבא, שאז המים שלה נקפאים ואינם מושפעים לחוץ לתחתונים, וע"כ נבחן, כמו שמונח אבן גדולה על פי הבאר, וע"כ אין לדלות מים ממנה. וכד אינון נחלין אתיין, שהם נשמות הצדיקים העולות למין ויוצא קומת חסדים על המסך שלהן, ומכריעים את הימין על השמאל כנ"ל, אתתקף דרום, דאיהו ימינא, הנה על ידי ריבוי החסדים שגרמו הנשמות, מתחזק הדרום על הצפון, ולא יכלא צפון למקריש מיינ. כהאי נהרא וכו', כי על ידי ריבוי החסדים אינו נקפא עוד, בדומה לנהר שמימיו מרובים שאינו נקפא משום זה.

צד) ועל דא כד אינון וכו': וע"כ כאשר אלו הנחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא קו ימין, והמים נפתחים מקפאונם ונוזלים ומשקים את העדרים, שהם הנשמות, כמו שאמרנו, לעיל, שכתוב ישקו כל חיתו שדי, שהם הנשמות, והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה, משום שהעולם צריך אל הדינים של הנוקבא, וע"כ צריכה להמצא בדין להוכיח עמו את הרשעים, ולפיכך מחזירם

מאמר

צג) ונאספו שמה כל העדרים: היינו שכתוב כל הנחלים הולכים אל הים, הנשמות הם הנשמות כן כל העדרים פירושו הנשמות. וגללו את האבן: פירושו, שמעבירים ממנה מן הבאר, את תוקף דין הקשה, דהיינו אותו הנגלד וקרוש, שאז נקרא אבן, שהמים אינם יוצאים ממנה ולחוץ, וכאשר אלו הנחלים באים אל הים, שהיא הנוקבא, מתחזק הדרום, שהוא ימין, דהיינו חסד, והצפון שהוא גבורה, אינו יכול עוד להקפיא המים. כאותו הנהר, שמימיו מרובים אינם נגלדים ונקפאים כנהר שמימיו מועטים.

פירושו, כי אמר לעיל (ב"א דף רמ"ח אות ש"ב) מסטרא דצפון גלידי מיא ומסטרא דדרום משטרן ונגדן, ע"ש בסולם, שהצפון, ה"ס קו שמאל בלי ימין, שאז החכמה מחוסרת חסדים, וע"כ נקפאים האורות של הנוקבא הנקראת ים, ואין הארתה יוצא לתחתונים, אלא ביציאת קומת חסדים על מסך דחירק, שה"ס קו אמצעי, אז מחמת ריבוי החסדים הוא מכריע כח הימין על השמאל, ונכללים זה בזה, והחכמה מתלבשת בחסדים של הדרום, ואז נמס הקפאון והשטע נוול לתחתונים. ע"ש.

וכמו' כדי להכריע בין ב' קוין שבבינה עולה ז"א למין, ונעשה שם קו אמצעי מכריע, כן להכריע בין ז"א לנוקבא שה"ס ימין ושמאל, עולים נשמות הצדיקים, ונעשים קו מכריע ביניהם, שמכריעים כח הדרום שהוא חסדים על הצפון והקפאון של הים נפתח ונמס. וה"ס הכתוב, כל הנחלים הולכים אל הים, כי הנשמות נקראות נחלים, (כנ"ל בראשית א' דף צ"ד ד"ה (יפריי דף ק"ב ע"א)

ו * והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, בגין דעלמא ב אצטריך דינא ג דילה, ד דתהוי בדינא, לאוכחא ביה חיביא.

צה) ת"ח, ה יעקב כד הוה יתיב על בירא, ב וחמא ו מיא דסלקין לגביה, ידע דתמן תזדמן ליה ז אתתיה. וכן במשה, כד יתיב על בירא, כיון ס דחמא ס דמיא י סלקין לגביה, ידע דאתתיה אזדמנת ליה תמן, והכי הוה ליה ליעקב, דתמן יא אזדמנת ליה אתתיה, כמה דכתיב ג עודנו מדבר עמם ד ורחל יב באה עם הצאן, ה ויהי כאשר ראה יעקב את יג רחל וגו'. יז משה, דכתיב י ויבאו הרועים ויגרשום יט וגו', ותמן אזדמנת ליה צפורה, * בגין דהווא באר גרמא לון.

צו) ת"ח האי באר, שבע זמנין, כתיב בפרשתא דא, בגין דאיהו רמז לשבע. (ב) והכי אקרי באר שבע, ט באר דא, אדכר שבע זמנין, בפרשתא דא, דכתיב: ' וירא והנה באר בשדה. " כי מן הבאר ההיא. ס והאבן גדולה על פי הבאר. ' ו' ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר. " והשקו את הצאן יב והשיבו את האבן על פי הבאר. יג יג וגללו את האבן מעל פי הבאר. יד יט ויגל את האבן מעל פי הבאר. הא שבעה. כ ובודאי דהכי הוא.

דרך אמת

מסורת הזהר

- (א) יעקב לא שמע כה אלא כההוא עלמא וכהלי עלמא טאז גזי נערוחיה ועיין בפ' כנלשית.
- (ב) ו(ה) (בראשית כט) ח"ב יג. ח"ג סב. (ב) וחמא מיא דסלקין: לעיל דף מ"ה ציון ב. ג) (בראשית כט). (ד) (שם) ח"ג קפו. (ה) (בראשית כז) ח"ב יג: (ו) (שמות ב') ח"ב יג: (ז) לעיל דף מ"ב ציון ב. (ח) לעיל דף מ"ה ציון ה. (ט) ח"ג סב. (י) לעיל דף מ"ה ציון ד. (יא) ח"ג סב. (יב) לעיל ציון א. (יג) לעיל דף מ"ו ציון ב. (יד) ח"ב יג:

חלופי גרסאות א אה"ל גורס כאן את הסתרי תורה מאות קיא עד לא אצטריך להאי אבן והשיבו את האבן וגו' בגין דעלמא וגו' כך גריס הרמ"ק וזה"ה (אה"ל). ב אצטריך (אה"ל). ג ליג דילה (אה"ל). ד ותיהוי; דתיהוי. (אה"ל). ה ליג יעקב. ו מייא ז איתתיה. ח וחמא וליג כיון, ט מייא; דמייא. י דסלקין יא אזדמנת. יב באה וגו'. יג אה"ל כתב רחל ויגל וגו'. יד ויטר ויטירו את ויגל וגו' ויגללו הוה ליה למימר וגרס כאן מיש בס"ת קניב מן אלא היינו עד אצטריך עוברא. ומסיים משה דכתיב, הכי איתא בנוסחת הרמ"ק וזה"ה (אה"ל). יד במשה כתיב, טו ויבא משה ויושיען וליג וגו'. טז בגין באר דא אדכר; דאתדכר; בגין דאתדכר. יז וגללו את האבן מעל פי הבאר וליג מן ונאספו עד והשיבו. יח עד אשר יאספו כל העדרים וגללו (אה"ל) יט ויגש יעקב ויגל (אה"ל) כ ודאי הכי.

מאמר

הסולם

וירא והנה באר בשדה

מתזירים את האבן למקומו, באופן שאין הנוקבא מאירה אלא בעת הזווג שהנשמות עולות אליה למ"ן. ואחר הזווג חוזרת ונסתמת. צה) ת"ח יעקב וכו': בוא וראה, יעקב, כשישב על הבאר, כיון שראה שהמים עולים אליה, ידע שאשתו תזדמן לו שם. וכן במשה כשישב על הבאר, כיון שראה המים עולים אליה, ידע שאשתו תזדמן לו שם. וכן היה, שאשתו נודמנה שם ליעקב כמו שכתוב, עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן ויהי כאשר ראה וגו'. וכן היה במשה, שכתוב ויבואו הרועים ויגרשום וגו', ושם נודמנה לו (דמויי דף קניב ע"א * דף קניב ע"ב)

צפורה אשתו. כי הבאר גרמה להם את זה. כי הבאר ה"ס הנוקבא העליונה, וכמו שנפגשו בנוקבא עליונה, כן נפגשו עם הנוקבא שבעולם הזה.

צו) ת"ח האי באר וכו': בוא וראה באר זו כתובה בפרשה זו שבע פעמים. משום שהיא רמז לשבע, דהיינו לנוקבא דז"א, שה"ס שכיעי, וכוללת שבע ספירות. וכן היא נקראת באר שבע, ומפרש באר זו נזכרה שבע פעמים בפרשה זו שכתוב, וירא והנה באר בשדה, כי מן הבאר וכו', הרי שבע, ובודאי כן הוא. כי כוללת שבע מדרגות.

צו) במשה לא כתיב אלא זמנא חדא, דכתיב * וישב בארץ מדין וישב על הבאר. בגין ב דמשה, אתפרש מכל וכל, מכיתא דלתתא, ויעקב לא אתפרש כלל. במשה חד, כמה דכתיב, ב אחת היא יונתי תמתי. אחת היא לאמה. ובגין כך ד משה ה מאריה דביתא הוה, ואסתלק ב לעילא, במשה כתיב ה וישב על הבאר, ב ביעקב וירא והנה באר בשדה, ולא כתיב וישב על הבאר.

סתרי תורה

צח) * וירא והנה באר בשדה והנה שם י שלשה עדרי צאן רובצים עליה. ב באר: דרגא דאדון כל הארץ. בשדה: ד חקל, תפוחין קדישין. שלשה עדרי צאן: תלת דרגין עלאין קדישין, ב מתתקן על ההוא בירא, ואינון: נצ"ח ו והו"ד ויסודא ז דעלמא. ה ואלין משכין ס מיא מלעילא, ומליין להאי בירא.

צט) בגין דההוא מקורא, יסודא דעלמא, י כד יא שארי בגו ההוא בירא, י עביד י פירי, י ונביע תדיר, טוואתמליא ההוא בירא מניה. כיון דאתמליא, ודאי י כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלין אינון כל ה) אוכלוסין,

<p>מסורת הזהר</p> <p>א) (שמות ב') ח"ב יב: ב) משה אתפרש: ח"א כב. ג) (שה"ש ו') חיי שרה דף מ"ג ציון ב. ה) (שמות ב') ח"ב יב: ו) (בראשית כ"ט) לעיל דף מ"ד ציון ב. ז) (שם) לעיל דף מ"ה ציון ג. ח) באר דרגא דאדון כל הארץ: ח"ג סב. ט) חקל תפוחין: תולדות דף נ"ט ציון א. י) לעיל דף מ"ה ציון ה.</p> <p>חלוסי גרסאות א) מריה. ב) לעילא הוא. ג) ביעקב כתיב. ד) חקלא דתפוחין. ה) מתתקנין (אה"ל). ו) הוד (אה"ל). ז) דעלמא. ח) ונהייה שים והין הש"ם הפכו משה ואילין משכין מיא מלעילא משה ואהרן ויוסף אינון תלת עדרין קדישין ומליין להאי בירא דאיקרי [דאקרי] אדני [בניד הנני מקרי] [רפ"ק ואה"ל]. ח) ואילין. ט) מיא. י) ליג כד. יא) שרי. יב) עביד פירי. יג) פירין. יד) ונביע עביד פירין. טו) ואתמליא.</p>	<p>דרך אמת</p> <p>ב) חילול ומחטא.</p>
--	---------------------------------------

<p>מאמר</p> <p>הסולם</p> <p>צו) במשה לא כתיב וכו': במשה לא כתוב באר אלא פעם אחת. שכתוב, וישב בארץ מדין וישב על הבאר. והוא משום שמשה נפרש מכל וכל מן הבית שלמטה, דהיינו הנוקבא שמחה ולמטה דו"א שהוא רחל, הנקראת שבע, והיה דבוק בעלמא דאתכסיא. שה"ס הנוקבא שמחה ולמעלה. ויעקב, לא נפרש כלל מהנוקבא שמחה ולמטה שה"ס רחל. שהיא בחינת עלמא דאתגליא הנקראת שבע. וע"כ במשה כתוב באר, פעם אחת, שכתוב אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה, כי עלמא דאתכסיא נמשכת מאמא, והיא אחת לאמא, ומשום זה היה משה, בעל הבית, כלומר שהיה שורשו למעלה מן הנוקבא של מטה הנקראת בית. ונתעלה למעלה ממנה. וע"כ כתוב במשה וישב על הבאר, דהיינו למעלה מבאר, וביעקב כתוב, וירא והנה באר בשדה, ולא כתוב וישב על הבאר.</p> <p>(דפו"י דף קנ"ב ע"ב *) דף קנ"א ע"ב)</p>	<p>מאמר</p> <p>הסולם</p> <p>צח) וירא והנה באר בשדה והנה שם י שלשה עדרי צאן רובצים עליה. בגין ב דמשה, אתפרש מכל וכל, מכיתא דלתתא, ויעקב לא אתפרש כלל. במשה חד, כמה דכתיב, ב אחת היא יונתי תמתי. אחת היא לאמה. ובגין כך ד משה ה מאריה דביתא הוה, ואסתלק ב לעילא, במשה כתיב ה וישב על הבאר, ב ביעקב וירא והנה באר בשדה, ולא כתיב וישב על הבאר.</p> <p>צט) בגין דההוא מקורא, יסודא דעלמא, י כד יא שארי בגו ההוא בירא, י עביד י פירי, י ונביע תדיר, טוואתמליא ההוא בירא מניה. כיון דאתמליא, ודאי י כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלין אינון כל ה) אוכלוסין,</p> <p>מסורת הזהר</p> <p>א) (שמות ב') ח"ב יב: ב) משה אתפרש: ח"א כב. ג) (שה"ש ו') חיי שרה דף מ"ג ציון ב. ה) (שמות ב') ח"ב יב: ו) (בראשית כ"ט) לעיל דף מ"ד ציון ב. ז) (שם) לעיל דף מ"ה ציון ג. ח) באר דרגא דאדון כל הארץ: ח"ג סב. ט) חקל תפוחין: תולדות דף נ"ט ציון א. י) לעיל דף מ"ה ציון ה.</p> <p>חלוסי גרסאות א) מריה. ב) לעילא הוא. ג) ביעקב כתיב. ד) חקלא דתפוחין. ה) מתתקנין (אה"ל). ו) הוד (אה"ל). ז) דעלמא. ח) ונהייה שים והין הש"ם הפכו משה ואילין משכין מיא מלעילא משה ואהרן ויוסף אינון תלת עדרין קדישין ומליין להאי בירא דאיקרי [דאקרי] אדני [בניד הנני מקרי] [רפ"ק ואה"ל]. ח) ואילין. ט) מיא. י) ליג כד. יא) שרי. יב) עביד פירי. יג) פירין. יד) ונביע עביד פירין. טו) ואתמליא.</p>
---	--

ויצא

מט

ומשריין קדישין, דכלהו שקיין ושחאן מההוא בירא, וכל חד חד וחד ח כמה דאתחזי ליה.

ק) * והאבן גדולה על פי הבאר. דא אבן, דמינה כ כשלי בני עלמא, אבן נגף י וצור מכשול, דקיימא תדיר על פי ד האי באר, י על י מימריה, למתבע דינא דכל עלמא, דלא י יחות מזונא וטב לעלמא.

קא) * ב ב ונאספו שמה כל העדרים, ונאספו שמה העדרים, לא כתיב, אלא כל העדרים, משריין קדישין לעילא, ומשריין ס קדישין לתתא, י אלן בשירין ותושבחן לעילא, י ואלין בצלותין ובעותין לתתא, אלין ואלין י מיד י וגללו את האבן מעל פי הבאר, (ב) מגנדרין י לה, ומעברין לה מן י קודשא י ואסתליק מן דינא. מיד והשקו את הצאן, י נטלו מלאכי עלאי לעילא, ונטלי ישראל לתתא.

קב) לבתר והשיבו את האבן, על י מימרא, דהאי באר, י לאתעטרא קמיה, ולמתבע דינא י דעלמא, י לאתנהגא עלמא בדינא, והכי אצטריך דהא לא יכיל עלמא למיקם אלא על דינא, למהוי כלא כ בקשוט י וזכו.

קג) כיון דאשתלים יעקב, לא אצטריך להאי אבן סיועא אחרא, מה כתיב י ויגש יעקב ויגל את האבן. ויגל ויגללו, ולא כתיב ויסר י והסירו. אלא ויגללו, היינו ערבובא דשטן, י דמערבבין ליה, דלא יכיל לקטרגא.

דרך אמת

(ח) מגלגלין

מסורת הזהר

א) לעיל דף מ"ז ציון ט"ו. ב) לעיל דף מ"ה ציון ד"ו.

ג) לעיל דף מ"ו ציון ב"ו. ד) (בראשית

כ"ט) ח"ב יג:

חלופי גרסאות חז"ל כדקא חז"ל כ כשלו. נ ל"ג וצור מכשול, ד הבאר. ס ועל. ו ממריה. ז ייחות. ה יא שאו זהר. ט ישראל; ישראל קדישן (אה"ש). י אלין. יא אלין (רמ"ק). יב ל"ג מיד (רמ"ק). יג ל"ג ל: (רמ"ק) יד קודשא. טו ואסתלק (רמ"ק). טז נטלי. יז ממרא, (רמ"ק). יח לאתעתדא. יט בעלמא (רמ"ק). כ וילאנהגא (רמ"ק). כא קשט (רמ"ק). כב וכזבו (אח"ש). כג ויסירו את ויגל וגו' ויגללו הוה ליה למימר אלא היינו ערבובא (רמ"ק). כד ל"ג דמערבבין ליה (רמ"ק).

מאמר

הסולם

וירא והנה באר בשדה

ומחנות הקדושות למטה, שהם הצדיקים. אלו בשירות ותשבחות למעלה. ואלו בתפלות ובקשות למטה. אלו ואלו ביחד, מיד, ויגללו את האבן מעל פי הבאר, מגללים אותה ומעברים אותה מן הקדש. והבאר מסתלקת מן הדין. המכונה אבן.

להולדות נשמות שהם פירות. ב) לזון את התחוננים. כיון שהבאר נתמלא עם השפעה ודאי, כי מן הבאר הוא יסקו העדרים, הם כל המוני נשמות וצבאות הקדושים, שכולם שותים מאותה הבאר, וכל אחד ואחד כפי הראוי לו.

קב) לבתר, והשיבו את האבן על מימרא וכו': היינו על פי צויה של הבאר, משיבים האבן למקומה, שתהיה מזומנת לפניה לתבוע דין על העולם, כדי שיתנהג העולם בדין. וכן צריך להיות, כי אין העולם יכול להתקיים אלא על דין, שיהיה הכל באמת וצדקה.

ק) והאבן גדולה על פי הבאר: זהו אבן, שממנה נכשלים בני העולם, שהוא אבן נגף וצור מכשול, שהוא הס"א. העומדת תמיד על פי הבאר, דהיינו על פי פקודתה, לתבוע דין של כל העולם, שלא ירד מזון וטוב לעולם, דהיינו בעת שהנוקבא מקבלת משמאל בלי ימין, שאז היא מענישה והובעת דין כנ"ל.

קא) ונאספו שמה כל העדרים: שואל, ונאספו שמה העדרים לא כתוב, אלא שכתוב כל העדרים. מהו כל. ומשיב, אלא כל העדרים היינו מחנות הקדושות למעלה, שהם המלאכים,

דפו"י דף קניא ע"ב * דף קניב ע"א)

ויגל

קד) ויעקב בלחודיה, לא אצטריך לסיועא אחרא, אלא איהו ⁶ בלחודיה,
 נ דהא שלימו דאבהתא הוה יעקב, דכיון דיכיל ביה בעשו בהאי עלמא יכיל
 לעילא. ובכלא אצטריך עובדא.

קה) תרין עלמין אחסין יעקב, חד עלמא דאתגליא, וחד עלמא דאתכסיא
 כגוונא : דלהון ממש, מחד נפקו ⁷ שית שבטין, ומחד נפקו תרין שבטין.
 עלמא דאתכסיא אפיק שית סטרין, עלמא דאתגליא אפיק תרין, ואינון תרין
⁸ כרובין דתחותה, ויעקב בין תרין עלמין אשתכח, בדיוקנא דלהון ממש, ובגין
 כך, כל ⁹ מלוי דלאה, הוו ¹⁰ באתכסיא, ודרחל באתגליא. ¹¹

תוספתא

קו) * * וירא והנה באר בשדה. רבי אלעזר אמר, כתיב ב שמעו אלי רודפי
 צדק, ¹² אינון דתבעי רזא דמהימנותא, אינון דאתדבקו בקשורא דמהימנותא,
 אינון דידעין ¹³ ארחוי דמלכא ¹⁴ עלאה.

<p>מסורת הזהר</p> <p>א) לעיל דף מ"ו ציון ב', ב) (ישעי' ג"א). ג) אינון דתבעי וכו': עד סוף המאמר כולו בח"ב יב: יג.</p> <p>חלוסי גרסאות א) בלחודי (רמיק). ב) דאיהו. ג) דילחון (אה"ל). ד) תרין. ה) מלאה (אה"ל). ו) באתכסיא (אה"ל). ז) ע"כ סיח. ח) ליג אינון. ט) ארחוי. י) עלאה לקביל שפע מלמעלה (אה"ל).</p>	<p>דרך אמת</p> <p>א) קמ"ב א' קמ"ו א' וקל"ב ב' וכלק קמ"ז ב' וסרומה קס"ה א'.</p>
---	---

<p>מאמר</p> <p>ויגל את האבן, ושואל, כחוב ויגל, וגללה, ולא כתוב ויסר, והסירו. ומשיב, אלא וגללה, היינו ערבוב השטן, מלשן מגלגין עליו את הכל, (ביב ד.) שמערבבים אותו ואינו יכול לקטרג. כמו שנתבאר ענין זה לעיל (פרשת וירא דף ק"ג אות שפ"ג ע"ש).</p>	<p>הסולם</p> <p>שבטים, דהיינו מלאה, שהיא עולם הנסתר, ומאחת יצאו ב' שבטים דהיינו מרחל שהיא כנגד עולם הנגלה. וכמו כן עולם הנסתר שהיא לאה נוקבא דו"א, הוציאה שש קצוות, ממה שיונקת מחב"ד חב"ת דכלים, וחג"ת נה"י דאורות, שמחזה ולמעלה דו"א, ועולם הנגלה, שהיא רחל, הנוקבא דו"א שמחזה ולמטה, הוציאה שנים, ממה שיונקת מנה"י דו"א, שהם יסוד הכולל נצח והודי, והמלכות, והם ב' כרובין: הנקראים מטטרון וסנדלפון, שמטטרון נמשך ממה שיונקת מיסוד דו"א, וסנדלפון נמשך ממה שיונקת ממלכות דו"א, שהם כנגד יוסף ובנימין בני רחל אשת יעקב, ויעקב היה נמצא בין שני העולמות הנגלה והנסתר בצורתם ממש. כלומר, בצורת יחודא עלאה ויחודא תתאה הנוהג בז"א, בסוד שמע ישראל, ובשכמ"ו (כנ"ל בהקס"ו דף קנ"ז ד"ה למנדע ע"ש) ומשום זה כל דבריה ש"ל לאה היו במכוסה ובהעלם, וכל דבריה של רחל היו בהתגלות. (ע"כ סתרי תורה)</p>
--	---

תוספתא

קו) וירא והנה באר בשדה: רבי אלעזר אמר
 כתיב, שמעו אלי רודפי צדק. שפירושו
 הרודפים לתקן את הנוקבא הנקראת צדק. הם החובעים
 סוד האמונה, היינו החובעים דין לתיקון הנוקבא
 המכונה אמונה, שה"ס קו שמאל הם שנתדבקו
 בקשר האמונה, שה"ס הקשר בקו ימין, הם
 היודעים
 (רמ"י דף קנ"ב ע"א * דף קנ"א ע"ב)

קז) כד ה' סליקו י תרין, ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה, בין : תרין ד דרועין. תרי נחתי לתתא, תרין אינון, חד בינייהו. תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, חד בינייהו, דאיהו אתחבר בכלא, הוא נטיד כלא. (קח) ההוא בירא קדישא * קאים תחותייהו, חקלא דתפוחין קדישין איהו. מהאי בירא מתשקיין עדריא, כל אינון רתיכין, כל אינון מארי ה' גדפיין. ו ג' קיימין ז רביעין ח על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הה"ד * כי

מסורת הזהר

(א) לעיל דף מ"ה ציון ה'.

חלופי גרסאות ה' סליקו לקבל שפע מל-עלה. ז תרין דרועין. ג תקין (ד"א). ד דרעין. ס דגדפיין (אה"ל). ו רמג ג' ז רביעין (ד"א). ח קיימין על.

<p>מאמר</p> <p>היודעים דרכיו של מלך העליון, שה"ס קן אמצעי, והתוספתא הזמינה בזה, לאותם שזכו לג' קוין, ורודפים לתקן הנוקבא, שהמה ישמעו הדברים. וע"כ פתחה בהכתוב שמעו אלי וגו'. קז) כד סליקו תרין וכו': בעת שעולים שנים הקוין, ויוצאים לקראת האחד, שהוא קו אמצעי, הם מקבלים אותו בין שתי הורעות, שנים הקוין יורדים למטה, שנים הם ואחד ביניהם, אלו שנים הם המושב של הנביאים המקום שיונקים שמה, אחד ביניהם, שהוא מתחבר בכלם, והוא לוקח וכולל את כולם. ביאור הדברים, התוספתא באה לבאר בעיקר, ב' דברים: א) באר מה היא. ב) למה כתוב ג' עררי צאן רובצים עליה, שהם נה"י בלבד, ולא יותר, והנה נודע שמסכת הכרעת הת"ת, אין השמאל יכול להאיר עוד ממעלה למטה, כמו הימין, אלא ממטה למעלה בלבד. (כנ"ל לך דף ט' ד"ה וז"ש) והתוספתא מדברת כאן, מיציאת ג' הקוין בשורשם דהיינו בבינה, אשר קו הימין ה"ס החכמה שבה, וקו שמאל ה"ס הבינה שבה, וז"ש, כד סליקי תרין ונפקו לקדמות חד בעת ששני הקוין מאירים בדרך עליה דהיינו בהארת החכמה, המאירה רק ממטה למעלה שהוא בעת שיוצאים לקראת קו האמצעי, שהוא ממש הארת השמאל לביחינת ממטה למעלה, שהוא ו"ק, נבחן אז אשר, מקבלין ליה בין תרין דרועין, שב' הקוין סקבלים הכרעת קו האמצעי, בהיותם ב' זרועות, שהם חסד וגבורה, כלומר שירדו מבחינת חכמה ובינה ונעשו לחסד וגבורה, דהיינו מג"ר לויק, כי אינם יכולים יותר להאיר ממעלה למטה, ועוד נבחן, תרי נחתי להתא, שאלו שני הקוין שנעשו לחסד וגבורה ירדו עוד למטה, דהיינו שנעשו לנצח והוד שלמטה מסבור, והוא מטעם תקון ההתפכות עליונים למטה, שנעשה</p>	<p>הסולם</p> <p>וירא והנה באר בשדה</p> <p>בהארת השמאל, שהעלה סוד גורת דינא למעלה, שה"ס נה"י, ואחריה חג"ת, ולבסוף הג"ר, למטה מכולם. (כנ"ל בפ' וירא דף מ"ג ד"ה פנימיות עשה) ומטעם זה שוב ירדו ב' הקוין ירידה שניה, שנעשו לנצח והוד של מטה מסבור, ששם נמצאת הגזרא דדינא. ולפי שחוג"ג ירדו לנצח והוד, ירד גם קו אמצעי עמהם, והת"ת נעשה ליסוד, וז"ש תרין אנן חד בינייהו, שהם שנים ואחד ביניהם, כלומר שגם האחד, שהוא קו אמצעי ירד עמהם, וכדי שלא נטעה, ונדע שכוונתו היא לנצח והוד, הוא מציין אותם, ואומר, תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, ששנים אלו שאומר, הם מושב הנביאים, המקום שיונקים משם, שהוא נצח והוד, כנודע, ומפרש, חד בינייהו, ועל כן ירד גם קו אמצעי ביניהם, משום דאיהו אתחבר בכלא, הוא נטיל כלא, כי שני הקוין אינם יכולים להאיר זולת חיבורו עמהם, והוא כולל הארת שניהם, ולפיכך הכרח הוא שירד גם קו אמצעי עמהם, שהוא יסוד, והנך רואה שבעת שג' הקוין מאירים בשליטת קו השמאל, דהיינו במוחין דחכמה, אינם מאירים רק בבחינת נה"י שבהם, כי החב"ד ירדו לחג"ת ושניהם לנה"י, כמבואר. אבל בעת שג' הקוין מאירים בשליטת קו הימין, דהיינו במוחין דחסדים הכלולים מהארת חכמה, מאירים אז כל הס' ספירות שבהם, כי החב"ד שבהם לא ירדו לחג"ת לביחינת ו"ק, אלא שמאירים ממעלה למטה כדרכם, ואין צריך לומר שהחג"ת לא ירדו לנה"י, כי תקון ההתפכות לא נעשה אלא בקו שמאל.</p> <p>(קח) ההוא בירא קדישא וכו': באר הקדושה ההוא, שה"ס הנוקבא, בעת שמאירה מסוד החכמה, שבמוחין דג' קוין, עומדת תחתיהם, דהיינו, תחת נצח הוד יסוד הג"ל, שחב"ד חג"ת ירדו ונכללו</p>
--	--

(דפו"י דף קנ"א ע"ב * דף קנ"ב ע"א)

מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא, אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, * אדני אלהים אתה החילות, וכתיב ^ב והאר פניך על מקדשך השמש למען אדני. אדון כל הארץ, הה"ד ^ג הנה ארון הברית אדון כל הארץ.

קט) * דבר אחר ^ד ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רבי אבא פתח ואמר, ^ה אשרי שומרי משפט ^ו עושה צדקה בכל עת. אשרי שומרי משפט, זכאין אינון ישראל, דקודשא ב"ה יהב לון אורייתא דקשוט, לאשתדלא ^ז בה ^ח יממא ולילי, דהא כל מאן דאשתדל באורייתא, אית ליה חירו מכלא, ^ט חירו מן מותא, דלא יכלא לשלטאה עליה, והא אוקמוה, בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא, ^י ואתאחיד בה, ^{יא} אתאחיד באילנא דחיי, ^{יב} ואי ארפי גרמיה מאילנא דחיי, הא אילנא דמותא ^{יג} שריא עלוי, ואתאחיד ביה, הה"ד, ^{יד} התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית: אי ארפי ידוי מאורייתא.

קי) ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח כה, דהא ^{טו} איהי תדיר לימינא, ונטירו דידה תדיר על ביני, כד אזיל ^{טז} באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה דרע לבר דלא יקרב לגביה דביני, ולא יכיל לקטרגא ^{יז} ליה. וכד ביני אסטי ^{יח} מארחוי דאורייתא, ^{יט} ואתרפי מנה, כדין צר כח כה, ^כ בגין דההוא רע, דאיהו ^{כא} שמאלא, שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כה לבר, עד דדחיק ליה אתר ^{כב} בעקו.

מסורת הזהר

(א) (הברים ג') ח"ב יג. קעו. ח"ג קעו. רס.: (ב) (דניאל ז') ח"ב יג. ח"ג כא: (ג) (יהושע ג') הקסה"ז דף כ"א ציון א'. (ד) (בראשית כ"ח) לעיל דף א' ציון א'. (ה) תהלים ק"ו ח"ג קיג: (ו) (שם) ח"ג קיא. קיג: (ז) (משלי כ"ד) ח"א קעד:

חלופי גרסאות א ביה. כ יומם. ג אית ליה חירו. ד ואיתאחיד. ט איתאחיד. ו אי. ז שרייא. ח איהו. ט באורחי. י לון. יא מארחוי. יב ליג מן וארפי עד שליט. יג ליג מן בגין עד ורחי. יד לשמאלא (אהיל). טו בעאקו.

ויצא יעקב

הסולם

מאמר ד'

אמת לעסוק בה יום ולילה, כי כל מי שעוסק בתורה יש לו חירות מכל דבר, חירות מן המות, שאינו יכול לשלוט עליו, ובארוהו, כי כל מי שעוסק בתורה ונתאחו בה, נתאחו בעץ החיים, ואם מרפה את עצמו מעץ החיים, הרי עץ המות שורה עליו ומתאחו בו, וזהו שכתוב, התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית, פירושו, אם הרפה ידיו מתורה.

קי) ביום צרה צר כחכה: שואל מהו צר כחכה. ומשיב, צר כח כה. דהיינו נוטריקון של כחכה. ושיעור הכתוב, הוא כי המתרפה מתורה, אז צר כח השכינה הנקראת כה. ואינה מגינה עליו, כי השכינה היא תמיד בימין, ומשמרת את האדם תמיד, כשהולך בדרכי התורה, ואז היא דוחה את הרע לחוץ, שלא יקרב אל האדם, ולא יוכל לקטרג עליו. וכשהאדם נוטה מדרכי התורה, ומתרפה ממנה, אז צר כח כ"ה, שהיא השכינה, משום שאותו

הרע

ונכללו בהם. הוא נקראת או, שדה של תפוחים הקדושים. מבאר ההוא ישקו העדרים, שהם, כל אלו המרכבות של המלאכים, וכל אלו המלאכים בעלי הכנפים. ג' נמצאים רובצים על באר הזו, שהם ג' ספירות נצח הוד יסוד, ולא יותר, כי כל הט' ספירות נכללות בג' הללו. כנ"ל. ובאר הזו מתמלאת מהם. וז"ש, כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים. והיא נקראת בשם אדנ"י, והוא שכתוב, אדנ"י אלקים אתה החילות. וכתוב והאר פניך על מקדשך השמש למען אדנ"י. והיא נקראת אדון כל הארץ, וזהו שכתוב, הנה ארון הברית אדון כל הארץ. (ע"כ חוספתא)

מאמר ד' ויצא יעקב מבאר שבע.

קט) דבר אחר ויצא יעקב וגו': רבי אבא פתח ואמר, אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. אשרי שומרי משפט. אשרי הם ישראל, שהקב"ה נתן להם תורת

(דמויי דף קניב ע"א * דף קניב ע"ב)

קיא) ד"א צר כחכה, דכד ב"נ אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא, ואתרחים לתתא, ורחימא דקב"ה הוי, כד"א א ויי' אהבו, דהוה רחימוי ב דקב"ה, ורחים ליה. וכד ב"נ אסטי ב מארחי דאורייתא, כדין צר ג כח כה, צר דיליה, ומארי דבבו איהו לגביה, ושליט עלוי ההוא ד דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

קיב) ת"ח ח) ו האי רע. דאיהו יצר הרע, שליט על עלמא, בכמה סטרין, וכמה שלטנו אית ליה בעלמא, ואיהו י חויא תקיפא, דחב ביה ח אדם, וכשלין ח ביה בני עלמא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון י נשמתייהו.

קיג) ות"ח, כד איהו שליט, שליט על גופא, וכיון דעל גופא שליט, נשמתא נפקא ח מניה, בגין דגופא י אסתאב, ונשמתא סלקא. ולא שליט עליה, עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטריה, ושליטין על עלמא. והא י תנינן דכל י עובדין דעלמא יו דאתעבידו, יו ושליט בהו, ואית ליה ממנן ושמשין, כלהו שמשין י בעובדין יו דעלמא.

קיד) ועל דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, והאי קץ דשמאלא איהו קץ כל בשר. יו קץ כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא ב אקרי, ורזא דמלה, דא איהו כה קץ ודא איהו כב קץ, דא קץ על בשרא ודא על רוחא, בגין כך, דא פנימי, ודא חיצוני. דא ימינא, ודא שמאלא. דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

דרך אמת

ה) וילא קס"ה ע"ב.

מסורת הזהר

א) (שמאל ב' י"ב).

חלוסי גרסאות ח איהו ב"נ. ב ליג דקב"ה. ג ארתי; אורחי; אורחוי. ד כחכה. ה דאקרי. ו ליג האי. ז חריא; חייא. ח אים קדמא (אה"ל). ט בה. י נשמתיהו. יא מיניה. יב סאבי. יג חנן. יד עיבין. טו אעביר. טז שליט (אה"ל). יז בעובדין. יח ליג דעלמא. יט ליג קץ כל בשר. כ קץ אקרי. כא קץ כל בשר. כב קץ דרוחא. כג כל.

מאמר ד'

הרע, שהוא שמאל, שולט על האדם, והוא דוחה את כה הזו, שהיא השכינה, לחוץ, עד שנעשה צר לו המקום במצור ובמצוק.

קיא) ד"א צר כחכה: פירוש אחר על הכתוב צר כחכה, כי כשהאדם אוחז בדרכי התורה, הוא אהוב למעלה ואהוב למטה, ונעשה אהובו של הקב"ה. כמו שאתה אומר, והי אהבו, שהיה אהובו של הקב"ה ואהב אותו, וכאשר האדם נוטה מדרכי התורה, אז צר כח, כ"ה, שהיא השכינה, שנעשתה צר ואויב שלו, והוא נעשה שונא שלה. ורע ההוא שהוא יצר הרע, שולט עליו, עד שהוא מקטרג עליו בעולם הזה ובעולם הבא.

קיב) ת"ח האי רע וכו': בוא וראה, רע הזה שהוא יצר הרע, שולט על העולם בהרבה אפנים, והרבה ממשלה יש לו בעולם, והוא נחש העריץ, שחטא בו אדם הראשון.

(דשו"י דף קניב ע"ב)

הסולם

ובני העולם נכשלים בו, ומשכיבים אותו עליהם עד שמוציא נשמתם מהם.

קיג) ות"ח כד איהו וכו': ובוא וראה, כאשר הוא היצר הרע, שולט, שולט על הגוף, וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, כי מכיון שהגוף נטמא הנשמה עולה ממנו. ואינו שולט, להוציא נשמתו של אדם, עד שמקבל רשות (כנ"ל פ' נח דף כ"ט אות ע"ח). והרבה הם הבאים מצד היצר הרע ושולטים בעולם. ולמדנו, שכל המעשים שנעשו בעולם הם שולטים בהם, שעל ידי פיתויים נעשו, ויש לו ממונים ומשרתים, כולם משרתים במעשי העולם. כלומר, שמפתים בני אדם לעשות מעשים רעים.

קיד) ועל דא איהו קץ וכו': ועל כן הוא קץ של השמאל, ובארוהו, שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל. וזה הקץ של השמאל, הוא קץ כל בשר. (כמ"ס לעיל פ' נח דף כ"ה אות ע"ה

ד"ה

קטו) ות"ח, רזא עלאה קדישא דמהימנותא, רזא דעלמא דדכורא, ועלמא דנוקבא, וכל קדושא דקדישין ב' ביה, וכל רזי ב' דמהימנותא מהכא נפקו, וכל חיין, וכל חירו, ג' וכל ד' טבין, וכל * נהורין ב' מהכא אינון, וכל ברכאן ווטלי נדבאן וכל ז' רחימו דרחימותא כלא מסטרא דא, רזא דדרום. קטז) מסטרא דצפון, ב' מתפשטי ב' דרגין, י' עד דנטא לתתא ב' קסטופא דדהבא, יא' בסטרא יב' מסאבא, יג' לכלוכא יד' דמסאב, ואחיד להאי לעילא, ואחיד להאי לתתא, והכא מזדווגי דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא דדכר ונוקבא, ורזא דא עזא"ל.

קיז) טו' ומהכא טו' מתפרשין דרגין, ונפקין כמה סטרין לעלמא, י' דמתפשטין מהכא, ושלטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא, ורברבין ממנן, גו' עלמא. תא חזי עשו כד נפק לעלמא, יא' כוליה * סומקא כורדא, בשערא כגוונא דשעיר, ומתמן יב' אלופין, ממנן כ' תריסין, דשלטין בעלמא, והא אוקמוה. קיח) תא חזי, ב' אשרי שומרי משפט, דנטרי כל מהימנותא, דקודשא בריך הוא, בגין דקודשא בריך הוא, כ' איהו משפט, כ' ובעי ליה לבר נש, לנטרא,

דרך אמת

ה) זוהי הנהגה וסינו נוחרי הדין הנשפע מלמעלה. א) סומקא: ח"א קמט: ב) (תהלים ק"ו) לעיל דף ג"ב ציון ה'.

חלופי גרסאות א' ל"ג ביה. ב' מהימנותא. ג' וכליל ביה כל [וכל] נהירין. ד' טבאן. ה' מהכא נפקי (אה"ל). ו' וכולי. ז' רחימו ול"ג וכל. ח' מ"ש מתפשטי. ט' דרגין לתתא עד דימטא לתתא (אה"ל) י' ל"ג עד דמטא יא' ובסטרא. יב' דמסאבא (אה"ל) יג' לכלוכא. יד' דמסאבו (אה"ל) טו' והכא; ומהכא. טז' מתפרשי יז' דמתפשטי. יח' כלהו. יט' אלפין כ' תריסר. כל למהימנותא. כב' הוא. כג' מוסיף ובעי ליה ובעי ליה.

מאמר ד'

הסולם

ויצא יעקב

ואוחזת לזה שלמטה שהיא הנקבה. וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד. והם, רוכב על נחש, ונחש, שה"ס דכר ונוקבא, (כנ"ל אות כ"ג) וזה סוד עזא"ל, שהוא כולל דכר ונוקבא דטומאה.

קיז) ומהכא מהפרשין וכו': ומכאן המדרגות מתחלקות, וכמה בחינות יוצאות לעולם, המתפשטות מכאן ושולטות על העולם, והן כולן בחינות הטומאה, ושרים הממונים על העולם, בוא וראה, עשו כשיצא לעולם, היה כולו אדום כמו ורד שצבע אדום רומז על השמאל, ובשערות כמו שעיר, שהוא מכומאה, כמ"ש ושעירים ירקדו סם, ומשם אלופים ממונים התקיפים, השולטים בעולם, וכבר בארוהו.

קיח) תא חזי, אשרי שומרי משפט: היינו השומרים אמנותו של הקב"ה, כי הקב"ה נקרא משפט, וצריך האדם לשמור עצמו שלא יסור לדרך אחר אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקב"ה הוא משפט. שכל דרכיו משפט, פירושו, השם משפט. יורה, על הכרעת דברים, הבאה אחר שמיעת ב' צדדים ההפכים זה לזה, כמו שופט, אחר ששמע היטב כל הטענות של שני הצדדים המריבים, הוא נותן

את

ד"ה קץ ע"ש.) קץ כל בשר נקרא, ואינו נקרא קץ כל רוח. וסוד הדבר הוא שיש ב' קצים, זה הוא קץ, וזה הוא קץ, זה הוא קץ על בשר, דהיינו הממונה על הגוף, וזה הוא קץ על רוח, שהוא הממונה על רוח האדם. משום זה, זה פנימי, דהיינו הקץ על רוח, וזה חיצון, דהיינו הקץ על בשר. זה הפנימי קדוש, וזה החיצון הוא סמא, וכבר בארוהו.

קטו) ות"ח רזא עלאה וכו': בוא וראה. בצד ימין שהוא דרום, בו הוא, סוד העליון הקדוש של האמונה, סוד עולם הזכר שהוא ז"א, וסוד עולם הנקבה, שהוא הנוקבא דז"א. וכל קודש הקדשים, וכל סודות האמונה, שהיא הנוקבא, מכאן הם יוצאים, וכל החיים וכל החירות וכל הטוב וכל האורות מכאן הם, וכל הברכות, וטלי נדבה, וכל האהבה שבאהבות, הכל מצד הזה, דהיינו צד ימין, סוד הדרום.

קטז) מסטרא דצפון וכו': מצד צפון מתפשטות המדרגות עד שמגיעה למטה, לבי"ע, פסולת הזהב, (כמו שנחבאר לעיל וירא דף צ"ו אות שכ"ט בהסולם) בצד הטמא, טנופת הטמאה, אוחזת לזה של מעלה, שהוא הזכר, (דפו"י דף קניב ע"ב ט) דף קניב ע"א)

דלא יסטי ^ה לאורחא אחרא, אלא דיהא נטיר משפט ^ג בגין דקודשא ברין הוא איהו משפט, ^ג דכל ארחוי משפט.

קיט) * עושה צדקה בכל עת, וכי בכל עת, יכיל בר נש, ^ד למעבד צדקה. אלא, מאן דישתדל ^ה באורחוי דאורייתא, ועביד צדקה, עם אינון דאצטריכו לה, דכל מאן דעביד ^ב צדקה עם מסכנא, אסגי ההיא צדקה ^ו לעילא ותתא. (כ) תא חזי, מאן דאשתדל בצדקה, ההיא צדקה דעביד, סליק לעילא, ומטא לעילא, ליהווא אתרא דיעקב, ^ז דאיהו רתיכא עלאה, ואמשיך ברכאן, ליהווא אתר, ממבועא דכל ^ח מבועין, ^ט ומההיא צדקה, אמשיך וארבי ברכאן, לכל אינון תתאי, ולכל רתיכין, ולכל חילין, וכלהו אתברכאן, ואתוספן נהורין, כדקא יאות, בגין דכלהו ^י אקרו עת, ^י (ה) ודא הוא דכתיב, עושה צדקה בכל עת.

דרך אמר

(ה) כיח עתים דקבלת ג'.

מסורת הוהר

(א) לעיל דף ג'ב ציון ו'. (ב) צדקה עם מסכנא: לעיל בהקדמת הוהר דף ק"מ ציון ג' (ג) אקרו עת: ח"א קטז. קצח.

חלופי גרסאות ^א לארשא. ^ב ל"ג מן בגין עד עושה. ^ג וכל. ^ד למיעבד. ^ה בארחוי. ^ו לעילא לעילא ול"ג מן ת"ח עד ליהווא אתרא. ^ז האיהו. ^ח מבועין. ^ט ההוא. ^י ל"ג דכתיב.

הסולם

מאמר ד'

ויצא יעקב

לימין. שע"כ נגרש אדם מג"ע, כמ"ש, מן ישרא ידו ולקח מעץ החיים ואכל וחי לעולם. והרצון היה שיעלה מ"ן ליחד קב"ה ושכינתיה, בסוד שומר משפט, שהוא הכרעה ותוצאה מב' הקוין ביחד, ואינו נוטה לא לימין ולא לשמאל. וז"ש, אלא דיהא נטיר משפט, בגין דקב"ה איהו משפט, דכר אורחוי משפט, שהקב"ה בזוג עם השכינה נק' משפט, כי אז כל דרכיו משפט, דהיינו בדרך אמצעי הכולל בתוכו את הימין והשמאל ביחד, ואינו נוטה לא לימין ולא לשמאל.

קיט) עושה צדקה בכר עת: שואל, וכי בכל עת יכול האדם לעשות צדקה, ומשיב, אלא מי שהולך בדרכי התורה ועושה צדקה עם אלו הצריכים צדקה, נחנן לעושה צדקה בכל עת, כי כל מי שעושה צדקה עם העני, הוא מרבה צדקה ההיא, דהיינו הנוקבא, הנק' צדקה למעלה ולמטה. שגורם זוג זו"ן למעלה, ושפע ברכות למטה. (עי' לעיל פרשת לך דף א' ד"ה פירוש).

(כ) ת"ח מאן וכו': בוא וראה, מי שמשתדל בצדקה, אותה צדקה שעושה, עולה למעלה, ומגעת למעלה לאותו המסום ש' יעקב, שהוא מרכבה עליונה, דהיינו הנוקבא הנקראת מקום, וממשיך ברכות למקום ההוא, מן הפעיין של כל המעיינות, דהיינו מבינה, שכל המוחן מפנה הם, ומהווא צדקה, דהיינו הנוקבא אחר שקבלה הברכות מבינה, ממשיך ומרבה ברכות לכל התחתונים

את הכרעתו, ואומר פלוני אתה זכאי, ופלוני אתה חייב, והכרעה זו נקרא משפט. וז"ס קו האמצעי, שהוא מכריע בין שני הקוין ימין ושמאל, ההפכים זה לזה, באופן, שיאירו שניהם לצד הקדושה, ועל שם הכרעתו זו, הוא נקרא, משפט.

ולפיכך, כדי לבאר לנו היטב סו"ה אשרי שומרי משפט, מאריך הוהר ומביא בקצור, את הדרכים והתוצאות מב' הצדדים ההפכים זה לזה, שהם, צד הימין, וצד השמאל, דהיינו מעלת העוסק בתורה מבחינת עץ החיים שבה, שהוא כולו ימין, (באות ק"ט) ולעומתו המתרפה בתורה ונופל לאילנא דמותא שהוא כולו שמאל, וכן ענין קץ לימינא ולעומתו קץ דשמאלא (באות קי"ד) וכן התוצאות מסטרא דדרום (באות קט"ו) ולעומתם מסטרא דצפון, (באות קט"ז) ואחר שידענו כל זה, מבאר הכתוב ואומר ת"ח אשרי שומרי משפט דנטרי מהימנותא דקב"ה. הנוקבא נקראת מהימנותא, מהימנותא דקב"ה, פירוש, יחוד קב"ה ושכינתיה, שאז בשעת היחוד נקרא הקב"ה משפט, וז"ש דנטרי מהימנותא דקב"ה בגין דקב"ה איהו משפט, דהיינו בעת היחוד עם השכינה. כי הקב"ה הוא ימין, והשכינה הי"ס שמאל, וזווגם יחד הי"ס משפט, ושלא בשעת היחוד, אע"פ שהוא סוד עץ החיים, עכ"ז אינו עוד שלמות הנרצה, ואינו נקרא אז משפט, להיותו נוטה (נטרי דף קנ"ג ע"א)

קכא) תא חזי, בזמנא דהוו ישראל, בארעא קדישא, אינון הוו ^ה משכי ברכאן, ^ב מלעילא לתתא, ^ג וכד נפקו ישראל, מארעא קדישא, עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו מעלמא.

קכב) תא חזי, יעקב הוה תחות רשו קדישא, כיון דנפק ^ד מארעא, עאל ברשו אחרא, ועד לא עאל תחות רשו אחרא, אתגלי עליה קודשא בריך הוא בחלמא, וחמא כל מה דחמא, ואזלו עמיה מלאכין קדישין, עד דיתיב על בירא, וכיון דיתיב על בירא, ^א סליקו ^ה מיא לגביה, וכן הוה ^ו משה, דמתמן אזדמנת ליה אתתיה. רוא דמלה, בירא לא סלקא, אלא כד חמא קשרא ^ז דיליה, לאתחברא בהדיה.

קכג) ^ח ואמר רבי אבא, כל הני קראי קשיין אהדדי, בקדמיתא כתיב ^ב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ולבן בחרן הוה יתיב, אמאי נטיל מתמן, דכתיב ^ג וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, ומנלן דבחרן הוה ^ה דיוריה דלבן, דכתיב ^י ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו. ^ה ויאמר הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו. ^א משמע ^ב דדיוריה דלבן, בחרן ^י הוה.

קכד) אלא, יעקב אמר, אנא בעינא למיעל בשכינתא, בגין דבעינא

מסורת הוהר

א) סליקו מיא: לעיל דף מ"ה ציון ב'. ב) לעיל דף א' ציון א'. ג) (בראשית כ"ט) ד) (שם) ה) (שם)

חלופי גרסאות ^א משפיעי, ^ב לעילא, ^ג כד, ^ד מסטרא דא, ^ה מיא, ^ו למשה (אה"ל) ^ז עליה, ^ח אמר, ^ט ביה דיוריה, ^י נחור וגו', ^{יא} המשמע, ^{יב} דיוריה, ^{יג} הוא.

מאמר ד' הסולם ויצא יעקב

התחוננים ולכל המרכבות של המלאכים, ולכל צבאות העליונים, וכולם מתכרכים, והאורות נתוספים כראוי, ומשום שכולם דהיינו כל התחוננים והמלאכים הנ"ל, נקראים עתה, להיוחס נמשכים מן הנוקבא שנקראת עתה, על כן כתוב, עושה צדקה בכר עתה, שפירושו, שמרבה השפע בכל דרי ג', עולמות ביי"ע, המתפשטים מן הנוקבא, ונקראים עתה כמו הנוקבא.

קכא) ת"ח בזמנא וכו': בוא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, היו מושכים ברכות ממעלה למטה, וכשיצאו ישראל מארץ הקדושה, באו תחת רשות אחר, ונמנעו הברכות מן העולם.

קכב) ת"ח, יעקב וכו': בוא וראה, יעקב היה תחת רשות הקדושה, בארץ ישראל, כיון שיצא מן הארץ, בא ברשות אחר, שאינו קדוש.

ועד לא עאל וכו': ומטרם שבא תחת רשות אחר, נגלה עליו הקב"ה בחלום, וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים הקדושים, עד

קכד) אלא יעקב אמר וכו': אלא יעקב אמר, אני רוצה להתחבר עם השכינת, שה"ס

(דברי דף קכ"ג ע"א)

לאזדווגא. אבא כד ^ה אתנטיב, ושדר לעבדא, אשכח עינא ^ג דמיא, ^ז וכדין
 אזדמנת ליה לאבא אתתא. ^ד והא באתר דא, לא אשכחנא, לא עינא, ולא
 בירא, ולא ^ס מיא, ^ו ומיד וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, ותמן
 אזדמנת ליה בירא, כדקאמרן, ואזדמנת ליה אתתיה.
 קכה) רבי אלעזר אמר, חרן, תמן הוה ^ז ודאי, ^ח והאי בירא ^ט בחקלא
 הוה, דאי לאו הכי, אמאי כתיב ^א ותרץ ותגד לאביה, אלא בגין דהוה
 סמיך ^י למתא.

קכו) ואמר רבי אלעזר, ^{יא} יעקב דאזדמנת ליה על בירא אתתא, אמאי
 לא אזדמנת ליה לאה, דהא ^{יב} קיימא ליה ^{יג} ליעקב, כל אינון שבטין. אלא לאה,
 לא בעא קודשא בריך הוא, לזווגא ליה ליעקב באתגליא, דכתיב ^כ ויהי בבקר
 והנה היא לאה, ^{יד} דהא קודם לכן לא אתגליא מלה.

קכז) ^{טו} ותו, בגין לאמשכא ^{טז} עינא ^{יז} ולבא דיעקב, בשפירו דרחל, ^{יח} למעבד
 דיוריה תמן, ^{יט} ובגינה (* אזדוגת ליה לאה, ואוקימת ^כ כל אינון שבטין.
 במה ידע יעקב מאן היא רחל. אלא דאינון ^{כא} רעיין אמרו ליה, דכתיב ^{כב} והנה
 רחל בתו באה עם הצאן.

קכח) תא חזי מה כתיב, ויאמר ^{כד} אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה,
 וכי מה ^{כה} דעתיה דיעקב, דלא קאמר עשר ירחין, או שתא חדא, אלא שבע
 שנים אמאי. אלא יעקב בחכמתא עבד, ^{כז} בגין ^{כח} דלא ימרון, ^{כט} דבגין

דרך. אמת
 (ה) גליון וללכן שתי כוונות ד' קס"ג חו.
 (א) (שם) (ב) (שם) (ג) (שם) (ד) (שם)
 ח"ג כ. קיא. ז"ח תולדות דף כז טב שט.

חלופי גרסאות ח' אנטוב. ג דמייא. ג ותמן. ד והא אנא (אהיל) ה מייא. ו מיר. ז ל"ג ודאי ה והא.
 ט הוה בחקלא. ילמאתא יל ל"ג יעקב. יב לקיימא. יג יעקב. יד מכלל דהא (אה"ל). טו חו.
 טז ל"ג עינא. יז לבא. יח למעבד. יט ובגינה. כ מכלל כל רעין. ככ דעתיה. כג ל"ג בגין. כד ולא. כה דהא בגין.

מאמר ד' הסולם ויצא יעקב

ויהי בבקר והנה היא לאה, אבל מקודם לכן לא
 נגלה דבר. שזה היה רצון הקב"ה.
 קכו) ותו, בגין לאמשכא עינא ולבא וכו':
 ועוד, משום זה, לא נגלה לאה אלא רחל,
 כדי להמשיך עינו ולבו של יעקב ביפיה של
 רחל, ויקבע דיררו שם, ובשבילה נזדווגה לו
 גם לאה והעמידה כל אלו השבטים. ושואל, במה
 ידע יעקב מי היא רחל, הלא לא הכירה. ומשיב,
 אלא שהרועים אמרו לו, שכתוב, והנה רחל
 בתו באה עם הצאן.

מאמר אעבדך שבע שנים
 קכח) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה, מה
 שכתוב, ויאמר אעבדך שבע שנים
 ברחל בתך הקטנה, ושואל, מה היה דעתו של
 יעקב, שלא אמר עשרה חדשים או שנה אחת,
 אלא שבע שנים למת, ומשיב, אלא יעקב עשה
 בחכמה

שה"ס הכאר, משום שאני רוצה לישא אשה.
 אבי, כשעמד לישא אשה, ושלח את העבד, מצא
 העבד מעין המים, ואז נזדמנה אשה לאבי,
 והרי במקום הזה, בחרן, לא מצאתי, לא מעין,
 לא בור, לא מים, ומיד, וישא יעקב רגליו וילך
 ארצה בני קדם, ושם נזרמן לו הבאר, ונזרמן
 לו אשה, כמו שאמרנו.
 קכה) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, חרן, שם
 היה יעקב ודאי, כי הוא ארץ הקים,
 ובאר זו בשדה של חרן היתה, ואם אינו כן, למה
 כתוב ותרץ ותגד לאביה. אלא, משום שהיה
 סמוך לעיר.

קכו) ואמר רבי אלעזר וכו': ורא"א, יעקב,
 שאשה נזדמנה לו על הבאר, למה
 לא נזדמנה לו לאה, הרי היא העמידה ליעקב
 כל אלו השבטים, ומשיב, אלא, לאה, לא רצה
 הקב"ה לזווג אותה עם יעקב בגלוי, שכתוב,
 (דטו"י דף קנ"ג ע"א ט) דף קנ"ג ע"ב

תיאובתא דשפירו דרחל עבד, אלא בגין חכמתא, דסיהרא בת שבע ^א שנין, היא, וכלהו שבע שנין עלאין, שרו עליה דיעקב, עד לא נסיב לה ^ב דרחל למיתב גבה כדקא יאות, דהא יעקב נטל כלהו בקדמיתא, ולבתר ^ג אתא לגבה, בגין לאשתכחא איהו שמים, ואיהי ארץ.

קכט) ורוא דמלה, * דויהיו בעיניו כימים אחדים, מאי כימים אחדים, אלא, כלהו שבע שנין, שקיל לון בעינוי, כאינון עלאין, דאינון ^ד אחדין ^ה דלא י מתפרשאן, וכלהו חד, ^ו דמתקשרן דא בדא. באהבתו אותה, לאשתכחא כגוונא עלאה.

קל) תא חזי, דאפילו לבן רמו ליה באינון שבע, ולא ידע מאי קאמר, דפתח ואמר ^ח ^ט טוב, דכתיב ^י טוב תתי וגו'. אמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, פלח שבע ^{יא} שנין, לאזדווגא ^{יב} בשמטה. אמר רבי אלעזר, תא חזי, בכל אתר יובלא סתים, דלא אתגליא, ^{יג} ושמטה אתגליא.

קלא) ^{יד} תא חזי, בשעתא דיעקב פלח שבע שנין קדמאין, ^{יז} נפקא קלא ואמר,

דרך אמר

ה) פ"י שהסמך שהוא תחלת ז' שנים העליונים נקרא טוב, ובזהר סיר העירים בפסוק יצקני מניקות טוב לאו ליהו אלא מסמך דלור קדמאה וכן נפרשה תרומה קכ"ז א' וקכ"ח ב'.

מסורת הזהר

א) (שם) ח"א קנד, ב) דלא מתפרשאן: ח"א קכג ג) (שם) ת"ז חק' ע' דף. ד) שמטה: לעיל דף ב' ציון א.

חלופי גרסאות א' ל"ג שנין, ב' רחל, ג' אחי, ד' דכתיב; כתיב (אה"ל) ה' אחדים, ו' מתפרש; ז' דמתקשרא. ח' ל"ג טוב דכתיב, ט' שנים, י' שמטה; ושמטא, י"א ותא, י"ב נפק.

מאמר

בחכמה, כדי שלא יאמרו הבריות, שבשביל התשוקה ביפיה של רחל עשה זה, אלא שידעו שעשה בחכמה, כי הלבנה, שהיא הנוקבא דז"א, בת שבע שנים היא, כלומר, שצריכה להבנות בשבע ספירות חנ"ת נה"מ, וכל שבע שנים העליונים, דהיינו חנ"ת נה"מ מבינה, נחו על יעקב, מטרם שנשא את רחל, כדי לשבת אצלה כראוי. דהיינו להשפיע לה מס"ז דבינה לז"ס שלה, כי יעקב לקח כולם מתחילה, הוא בכחית ז"א שהוא שמים, והיא פדי להמצא, הוא בכחית ז"א, שהיא ארץ.

הסוד

אעבדך שבע שנים כי פתח ואמר טוב, שכתוב טוב תתי אותה לך וגו' אמר רבי אבא, כן הוא ודאי, שעבד שבע שנים, שהן ז"ס, כדי להזדווג בשמטה. דהיינו כדי להשפיע אותן ז"ס להנוקבא תתאה, רחל, שנקראת שמטה. טוב ה"ס ז' ספירות עליונות הגמשכות מבינה, להיותן מנקודה דמפתחא: אשר ט' ה"ס יסוד, ו' ה"ס ת"ת הכולל שש ספירות, ב' ה"ס ב' ההין, כמ"ש כל זה באורך לעיל (בראשית א' דף רס"ז אות שכ"ו ע"ש, ובהסולם)

אמר רבי אלעזר ת"ח וכו': אר"א, בוא וראה, בכל מקום, יובר שהוא בינה, הוא סתום, שאינו מתגלה, היינו חסדים מכוסים ונעלמים מחכמה, ושמטה, מתגלה, כלומר, שהחסדים שבה מתגלים בהארת החכמה. וכן לאה ורחל הן כנגד יובל ושמטה, כי לאה היא בחינת הנוקבא דז"א שמחזה ולמעלה, שהיא כנגד בינה, שהיא יובל, והיא בחינת עלמא דאהכסיא, ורחל היא בחינת הנוקבא דז"א שמחזה ולמטה, שהיא שמטה, והיא בחינת עלמא דאתגליא.

קלא) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שיעקב עבד שבע שנים הראשונות,

א יעקב, * מן העולם ועד העולם כתיב, עולם ב סתים דלעילא ב יובלא
 ד מתמן ב שירותא. ו דאלין דאינון ז סתימין, דלא ב) אתגליא ח לון ס מן
 יובלא אינון, בגין כך אסתימו, י מיעקב, דלא יב ידע, דחשב דהא מן שמטה
 אינון, ובגין יב דיעבד י שירותא מעולם דלעילא, אתכסיין מניה, בגין דיובלא
 איהו סתים, ולבתר דעברו שני יובלא י דאתכסייא, טו עבד שני שמטה דאתגליין,
 ואתעטר ב בתרין עלמין ואחיד לון.

קלב) ת"ח, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא, והכי אתחזי, טו דהא
 שית סטרין, קיימין עלה ואלין שית, וברתא חדא, ברזא י עלאה י נפקא.
 קלג) רחל אולידת תרין צדיקים. והכי אתחזי, י הא שמטה, כ דבין
 תרי צדיקי יתבא כ) לעלמין, דכתיב ז צדיקים ירשו ארץ, צדיק לעילא,
 כ) וצדיק לתתא. צדיק לעילא, מניה כ) נגדן מיין עלאין. צדיק לתתא, כ) מניה
 נבעא נוקבא, כ) מיא טו לגבי דכורא, בתיאובתא שלים. צדיק ב) מסטרא
 דא, וצדיק מסטרא דא, כמה דדכורא לעילא, יתיב בין תרי נוקבי, הכי נמי
 נוקבא לתתא, יתבא בין טו תרי צדיקי.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) ק"ח ב' וכו"ח ב' ולכ"ח ב' ויג' ל"ו ב' (א) (ההלים ק"ו) ח"א קנח: רי. ח"ב כב.
 וחי כמ"ו ב'. (ב) כמ"ס ב' ויקבל כ"ח ב' (ב) בתרין עלמין: ח"א קנב: קנד. ח"ב רנו:
 רי"ג ב'. (ג) (ההלים לו) לך דף קכ"ז ציון ה.

חלופי גרסאות א ליג יעקב. ב ליג סתים. ג מוסיף עולם דלעילא יובלא. ד ומתמן. ה הוא שרותא. ו אלין
 ז מוסיף לעילא סתימין. ח לך; קן. ט מוסיף מן מן. י מן יעקב. יא ידע בהו. יב דעבד.
 יג שרותא. יד דאתכסיין. טו עבד. טז דדא. יז יובלא. יח נפקן (אה"ל). יט ליג הא שמטה; דהא (אה"ל).
 כ בין (אה"ל). כא עלמא. כב צדיק. כג נקשא; גחתן (אה"ל). כד מיניה. כה מייא. כו דדכורא ול"ג לגבי
 כו תרין צדיקין.

מאמר

הסולם

צדיק עליון צדיק תחתון

יצא קול ואמר, I מן העולם ועד העולם כתוב, ספירושו שממשיכים מעולם הנסתר. לאה, ער עולם
 הנגלה שהוא, רחל, עולם הסתום שלמעלה שהוא
 יובר, דהיינו לאה, משם ההתחלה ולא מעולם
 הנגלה, שהוא רחל, ואלו המדרגות שהן סתומות
 ואינן מתגלות לנו, הן מיובל, ומשום זה נסתמו
 מיעקב, שלא ידע אפילה שהן בשביל לאה, שהיא
 יובל, אלא שחשב אשר מן שמטה הן דהיינו
 בשביל רחל, ועור טעם, כדי שיעשה ההחלה
 מעולם העליון שהוא לאה, ע"כ נתכסו ממנו
 ששייכים ללאה, משום שיובל הוא סתום, ולהיותו
 סתום ומכוסה מחכמה, לא היה רוצה להתחיל ולהמשיך
 ממנו, אם לא היה חושב, ששייכים לעולם הנגלה. ואחר
 שעברו ז' שני יובל המכוסים, עבד ז' שני
 שמטה הנגלים בשביל רחל, ונתעטר יעקב
 בשני עולמות, בעולם הנסתר ובעולם הנגלה.
 ונתאחד בהם.

מאמר צדיק עליון צדיק תחתון.

קלב) ת"ח לאה אולידת וכו' בוא וראה, לאה
 ילדה ששה בנים ובת אחת. וכן

(דעווי דף קניג ע"ב)

קלד) ועל דא, יוסף ובנימין, תרין ח' צדיקין נינהו. * יוסף ז זכה : למהוי צדיק לעילא בגין דנטר את קיימא. בנימין איהו צדיק י לתתא, לאתעטרא שמטה, בין תרי צדיקי: יוסף הצדיק, ס ובנימין הצדיק. קלה) וכי בנימין צדיק הוה, אין, דכל יומי, לא חטא בהאי את קיימא. ואע"ג דלא אודמן ליה עובדא כיוסף, אי הכי אמאי אקרי צדיק. ו אלא כל י יומי דיעקב ס הוה באבלא דיוסף, לא שמש ס ערסיה. ואי תימא י דכד יא אתנטיל יוסף מיעקב, י רביא הוה ולא נסיב, ואת אמרת דלא י שמש ערסיה, אלא אע"ג דאודווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה.

מסורת הזהר

(א) יוסף - צדיק: ח"א נט. קנח.

חלופי גרסאות ח' צדיקים; צדיקים. ז זכא. ז למיהוי. ד לייג לתתא ס בנימין צדיק. ו לא (דיא). ז יומי. ח דהוה (אהיל). ט ערסיה בנימין (אהיל). י מיסיף אי הכי כד (אהיל). יא אתנטיל. יב רבייא יג שימש.

<p>מאמר</p> <p>שיש באמצע כל פרצוף במקום החזה. דשאיב מלעילא ויהיב לתתא. (כנ"ל ב"א דף רצ"ב איה ס"ט) שה"ס מלכות המסיימת העולה לת"ת של כל פרצוף, שה"ס בינה דגוף, ומורידה חצי בינה ותו"מ דגוף, הנקראים נה"י, למדרגה תחתונה ממנו, וכיון שנה"י הללו מתחברים בתחתון בעת קטנות, הנה אח"כ לעת גדלות שהעליון מחזיר אל מדרגתו את נה"י שלו ממקום התחתון, עולה עמהם למקום העליון, גם התחתון הדובק בהם, ועל ידי זה מקבל התחתון את האורות שבעליון. ונמצא עתה שהפרסא שואבת מעליון ומשפעת לתחתון. כי לולא הפרסא שהורידה והדביקה נה"י דעליון בתחתון. לא היה יכול שום תחתון לעלות ולקבל משהו מן העליון שלו, להיותם בבי מקומות נפרדים. באופן שנה"י דבינה, שנדבקו בז"א משפיעים לז"א, אחר שיחזרו לבינה, את האורות דבינה. ונה"י דז"א שנדבקו בנוקבא, משפיעים לנוקבא, אחר שחזרו לז"א, את האורות דז"א. ונה"י דנוקבא שנדבקו לנשמות הצדיקים, משפיעים להם, אחר שחזרו לנוקבא, את האורות דנוקבא. ולפיכך נבחן שז"א יושב בין שתי נוקבין, כי נה"י דבינה שירדו לז"א, מדביקים ומעלים אותו לבינה, שהיא נוקבא עלאה, ונה"י של עצמו שירדו לנוקבא תתאה, מדביקים ומעלים אליו את הנוקבא תתאה. וכן נבחנת הנוקבא תתאה שהיא יושבת בין שני צדיקים, כי נה"י דז"א, שעיקרם הוא קו אמצעי שבהם, שהוא יסוד, ירדו ונדבקו בנוקבא, וה"ס צדיק העליון, כי נה"י דז"א הם, והוא סוד יוסף, ונה"י של עצמה, שעיקרם הוא יסוד, ירדו ונדבקו בנשמות הצדיקים, וה"ס</p>	<p>הסוכרם</p> <p>צדיק תחתון, כי נה"י דנוקבא תתאה הם, וה"ס בנימין. וזה אמרו כמה דדכורא קעילא יתיב בין תרי נוקבי כי יש לו בהכרח ב' בחינות נה"י, שנה"י דעליון שלו מדביקים אותו לנוקבא עלאה בינה, כדי לקבל אורותיה, ונה"י של עצמו מדביקים אותו אל הנוקבא תתאה, להשפיע לה אורותיה, כמו שנתבאר, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי, כן יש לה גם כן ב' בחינות נה"י בהכרח, שעיקרם הוא יסוד, המכונה צדיק, א' הוא נה"י דעליון שלה שהוא ז"א, שמקבלת אורותיה מנה"י הללו, שה"ס צדיק עליון יוסף, ב' הוא נה"י דעצמה המדביקים אותה אל נשמות הצדיקים להשפיע אליהם, שעיקרה הוא יסוד, והוא נק' צדיק תחתון בנימין.</p> <p>קלד) ועל דא יוסף וכו': ועל כן יוסף ובנימין שני צדיקים הם, יוסף זכה להיות צדיק למעלה, בז"א, משום ששמר אות בריית. בנימין הוא צדיק למטה בנוקבא עצמה, כנ"ל בדבור הסמוך, כדי שהשטמה שהיא הנוקבא תתעטר בין שני צדיקים, יוסף הצדיק ובנימין הצדיק, כמ"ש לעיל.</p> <p>קלה) וכי בנימין וכו': ושואל, וכי בנימין היה צדיק, ומשיב, תן, משום שלא חטא כל ימיו באות הברית, ואע"פ שלא קרה לו נסיון של מעשה כמו ליוסף, ושואל, אם כן, למה נקרא צדיק, כיון שלא קרה לו שום נסיון. הלא הרבה אנשים שומרי ברית היו כל ימיהם, ולא נקרא בשם צדיק, וולת, אם באו לידי נסיון, אלא כל יומא דיעקב וכו': ומשיב, אלא כל הימים</p>
--	---

קלו) ואנן הכי ט תנן, בשעה דשאייל יוסף לבנימין, אמר נ ליה אית לך אינתו. נ אייל אין. ד אייל אית לך בנין, ס אייל אין. והיך אקרון, אייל על שום ו אחי וכו' גרא ונעמן וגוי' דכתיב * ובני בנימין בלע ובכר וגוי, ואת אמרת דלא שמש.

קלז) ס אייל אין, דהא בההיא ס שעתא י לא הוו יא ליה, י ואי תימא ובני בנימן בלע ובכר, כד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה, ואוליד בנין. י ואמר בנימן, הא יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה, דהא ברית סיומא דגופא איהו, כיון דאיהו (ב) אתאביד, אנא אהא נטיר * אתריה דאחי.

קלח) ואי תימא הא בההוא זמנא דאתאביד לא הוה צדיק, דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, כלהו הוו ידעי מיעקב, דיעקב הוה ידע, דאתר דא ירית יוסף, ובגיני כך אוריך י בלבן כ"כ, עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, ס ברית. ועל דא כתיב, ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף טו וגוי, דהא ודאי י השתא אשתלים גופא, כיון י דגופא אשתלים בעינא למיזל. ובגיני כך, בנימן ידע, ונטר י אורחיה דאחוי.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) (בראשית מ"ו) (ב) (בראשית ל"ח) א קנח: קסה:
(ג) דגופא אשתלים: ח"א קנח.

(ה) קנ"ה ב' משפטים קי"ד ב'.

חלופי גרסאות ח תנינן. כ ל"ג ליה. כ ל"ג אייל. ד ואית ול"ג אייל; ל"ג אייל. ס ל"ג אייל; א"ל לא אה"ל (בנין) זמינן לי [אייל] והיך אקרון [ואיך יקרון (יתקרון)] לון [לך] [אייל] עיש אחי וגוי; ל"ג אייל אין והיך אקרון. ו אחי וראש. ז ל"ג מן דכתיב ער דהא. ח ל"ג אייל אין. ט בשעתא ול"ג אייל אין דהא בההיא; אלא שעתא; אלא דהא בההיא שעתא. י מוסיף עדיין לא; עד לא (אה"ל). יא מוסיף ליה ובחר [ולאחר; לבחר] דיצא [דנסיק] [יוסף] מבית האסירין [האסירים] הוו [הוה] ליה. יב ל"ג מן ואי תימא עד ואמר (אה"ל). יג אלא אמר. יד כ"כ בלבן; בני לבן כ"כ. טו דא ברית. טז וגוי' ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכח וגוי'. יז ל"ג השתא. יח ארחה.

צדיק עליון צדיק תחתון

הכולם

מאמר

הוא ודאי, שאו כבר היה לו בנימין, כי כל זמן שיעקב התאבל על יוסף, לא שמש בנימין מסתו ולא הוליד בנימין, אמר בנימין, הרי אחי יוסף אות ברית של אבי היה. כי יעקב הוא ח"ת הכולל חב"ת נה"י, ויוסף הוא יסוד של יעקב, כי ברית, דהיינו יסוד, סיומו של הגוף הוא, שהוא ח"ת, וכיון שהוא נאבד, אני אהיה שומר את מקומו של אחי. דהיינו להיות לבחינת יסוד צדיק, וסיום הח"ת, כמו יוסף, ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאבד יוסף, עוד לא היה יוסף בבחינת צדיק, כי אין מי שיזכה לבחינת צדיק, זולת אם יקרה לו מעשה נסיון, ואז עוד לא בא לידו שום נסיון, ומשיב אלא כולם היו יודעים זאת מיעקב, שהוא היה יודע, שמקום זה יירש יוסף, כלומר, שהיה יודע ברוח הקודש, שיתנסה במעשה דאשת פוטיפר, ויזכה לבחינת יסוד צדיק. כי משום זה המתין כל כך בבית לבן, ולא חזר לביתו, עד שיושלם הגוף ומי הוא סיום הגוף, הוא ברית, דהיינו יוסף. וע"כ

הימים שיעקב היה באבלו של יוסף, לא שמש מסתו. ובשביל זה זכה לשם צדיק, ואם תאמר, הרי כשנלקח יוסף מיעקב היה עוד בנימין ילד, ולא היה נשוי, ואתה אומר שלא שמש מסתו. ומשיב, אע"פ שאחר כך נשא אשה לא רצה לשמש מסתו.

קלו) ואנן הכי תנן וכו': ומקשה שוב, והרי כך למדנו אנחנו, בשעה שיוסף שאל לבנימין, ואמר לו, יש לך אשה. אמר לו הן. אמר לו יש לך בנימין. והשיב הן. אייל ואיך נקראים, והשיב לו על שם אחי וכו' גרא ונעמן וגוי' שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגוי, ואתה תאמר שלא שמש.

קלז) אייל אין וכו': א"ל הן. בשעה ההיא עוד לא היה לו בנימין. דהיינו שחולק על אותה האגדה, ואם תאמר, הלא מקרא מפורש הוא, ובני בנימין בלע ובכר, כשבאו למצרים. כן (רפ"י דף קנ"ג ע"ב * דף קנ"ד ע"א)

קלט) כיון דאתא ל' ליוסף, וואשתכח, בנימן הדר ג לביתה, ושמש ערסיה ד' ואוליד בנין. ה ועל דא ו קביה זעביד ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא, ובגיני כך, רחל תרין בנין אולידת, ולאה שית בנין וברתא. קמ) ועל דא, אינון ח' שבע ס' שנין קדמאי אתכסיין, דלא ידע בהו יעקב בגין דהוו דיובלא, ואינון דשמטה אתגליין, י' ובשמטה י' דאתגליא, י' פלח ל' יובלא י' דאתכסיא, דכתיב * ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם, ברחל פלח שבע שנין עלאין, ואתאחיד בהו בתרי עלמין. מכאן אוליפנא, מגו דאתגליא, אתי בר נש לסתימאה. קמא) ואי תימא, אי הכי דשנין קדמאי מ' יובלא אינון, הא ביובלא כתיב י' שבע שנים, ה) שבע פעמים, טו' שבע שנים שכיחי, שבע פעמים אן אינון. אלא, אינון שבעה יומין דנטר טו' בהולא דלאה אשלימו חושבנא, דהא כל יומא

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) כל אחד כלולה מהשאר משל"כ נהניוח טקן הרי (א) (בראשית כ"ט) (ב) (ויקרא כ"ה) ח"ב קנח: ח"ג קח: רנה: שט. ת"ז בהקדמה דף טו: חק' ו' בהשמטות דף קמה.

חלופי גרסאות א' ל' יוסף. ב' מוסיף ואשתכח דאוליד בנין. ג' ל' לביתה; ד' לביתהו ואוליד בנין (הרמיק). ד' ל' ואוליד בנין; ו' אולו ועאלו בנין; הדר לביתהו ושמש ערסיה ואולו ועאלו (אה"ל) ובג"כ עביד ול' מן ואוליד עד עביד. ה' ובג"כ; ו' ובג"כ; ו' קביה ול' וע"ד. ז' עבר. ח' ל' שבע. ט' ל' שנין (אה"ל). י' דהוא יובלא. י"א בשמטא. י"ב דאתגליין; דאתגליא. י"ג פלח ליה (אה"ל). י"ד דאתכסיא. טו' מוסיף פעמים לא שכיחי. טו' בהילולא.

צדיק עליון צדיק תחתון

הכולם

מאמר

תלמוד עשר ספירות (שיעור א' דף ל"ב ד"ה עוד נשאר ע"ש). ואין כאן המקום להאריך בזה. קמ) ועל דא אינון שבע וכו': ועל כן אלו שבע שנים הראשונות נתכסו, שיעקב לא ידע, שהן בשביל לאה, משום שהיו מיובל, מבינה שה"ס עולם הנסתר. ואלו ז' שנים של שמטה, דהיינו עולם הנגלה, היו מגוללים, שידע שעובד בשביל רחל. ובשביל שמטה שהיא עולם הנגלה, עבד באמת בשביל יובל שהיא עולם הנסתר, כלומר שחשב שעובד בשביל רחל שה"ס שמטה, ולבסוף בשביל לאה היו. שה"ס יובל. שכתוב, ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתומים, דהיינו מבחינת עולם הסתום לאה, עבד ברחל, ועבד שבע שנים עליונים, שהם ז' ספירות דלאה, ונמצא נאחו על ידיהן בשני העולמות, שחשב בשביל עולם הנגלה והמשיך בשביל עולם הנסתר. מכאן למדנו שמתוך נגלה, בא האדם לנסתר.

קמא) ואי תימא אי הכי וכו': ואם תאמר, אם כן, ששנים הראשונות שיעבד, היו בשביל יובל, שהיא לאה, הרי ביובל כתוב, שבע שנים שבע פעמים, שבע שנים נמצאות, שכתוב ויעבוד וגו' שבע שנים, אבל שבע פעמים שבע, איפה הן, והיה לו לעבוד מ"ט שנים, כמספר

שני

וע"כ כתוב, ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני וגו', כי אמר, עתה שנולד יוסף שהוא יסוד, ודאי נשלם הגוף, שהוא ח"ה, וכיון שהגוף נשלם, אני רוצה ללכת. למקומי ארצי. הרי, שיעקב היה יודע ברוח הקודש, שיוסף הוא בחינת יסוד, וממנו ידעו כולם. ועל כן ידע בנימין, ושמר דרכו של אחיו, דהיינו שנעשה יסוד צדיק לאביו במקום יוסף, אחר שנאבד.

קלט) כיון דאתא ל' ליוסף וכו': אחר שבא אל יוסף, והוא נמצא, דהיינו שנחודע אל אחיו, חזר לביתו ושמש מטחו והוליד בנים, ועל כן עשה אותו הקב"ה צדיק למטה, בהנוכחא, ויוסף היה צדיק למעלה, כו"א, ומשום זה הולידה רחל שני בנים, ולאה, ששה בנים ובת.

ואין להקשות איך אפשר שבזמן קצר כזה, מעת שחזרו השבטים עם עגלות פרעה לאביהם, עד חזרתם למצרים, יוליד עשרה בנים, כי האמת הוא, שאין הזהר מדבר במקרים גשמיים כלל, אלא בעולמות עליונים, שאין שם סדר זמנים כמו בגשמיות. וזמנים הרחוקים מתבארים בשינוי צורות ומדרגות שהם למעלה ממקום זמן, כמו שבארתי בספרי

(רפ"ו דף קנ"ד ע"א)

ה פעם י אחת אקרי, דכתיב * שבע ביום הללתיך י על משפטי צדקך. וכל י שבעה אשתלים בשבעה יומין, ז' בכל יומא, דאקרי פעם אחת.

קמב) וברחל לא הוה כן, דלא נטר ז' יומין. אלא שבע שנין דפלח לבתר. ואי תימא, אי הכי, שנין דשמטה הוה ליה למפלח קודם, ולבחר לאזדוגא בשמטה. אלא כיון דקביל עליה למפלח, כאילו פלח לון. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר בריך רחמנא דזכינא להאי קרא, על ההוא אתר ה כתוב י ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

קמג) תו א"ר אלעזר, הא דאתמר, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא, הכי הוא ודאי, רחל תרי בנין ודאי, בני שפחות ארבעה, תקונא דלהון היך ו קיימי. אלא אינון י ארבע י קשרים דאקרון אחורים, דכתיב י וכל אחוריהם ביתה.

קמד) דהא בדרועא ימינא. י תלת קשרין אב"ל קשרא חד באמצעיתא דאיהו רב ואיהו אחור, דאשתאר לבר. וכן חד בדרועא שמאלא,

מסורת הזוהר

א) (תהלים קי"ט) תקיח דף קיב טד ש"י קי"ט טב שיח. ב) (ישעיה מ"ב). ג) ארבע קשרים: ח"א קנח. ד) (מלכים א' ז') ח"א קנח. ח"ב רמד: ז"ח יתרו מ' טב שו. ה) תלת קשרין: ח"א רמא.

חלופי גרסאות ה פעם אחת ושבע אחת; טעם שבע אחת; שבע אחת וליג פעם (אה"ל). ז אחר, נ ליג על משפטי צדק; הללתיך וגו', ד שבתא. ה ליג כתיב. ו קיימין (אה"ל) י קשרין.

הסולם

מאמר

צדיק עליון צדיק תחתון

תורה שבעל פה. להיותה מגלה הסודות של תורה שבכתב, שהוא ז"א. אמנם המקום שמחזה ולמעלה דז"א, ששם עומדת עולם הנסחר שהיא לאה, אין שם גילוי התורה, שהוא ז"א, אלא היא מכוסה ועטופה בסודות התורה. וע"כ היא נקראת עולם הנסחר.

מאמר ארבע קשרין

קמג) תו אמר רבי ארעור וכו': עוד אר"א, מה שלמדנו שלאה הולידה ששה בנים ובת אחת שהם חג"ת נהי"מ, כן הוא ודאי. ורחל הולידה שני בנים, שהם שני צדיקים עליון ותחתון, כן הוא ודאי. אבל בני השפחות שהם ארבעה, אני שואל, התקון שלהם איפה הוא נמצא. הרי בכני רחל ולא ככר יש כל הספירות. ומשיב, אלא הם ארבע קשרים הנקראים אחורים, שכתוב עליהם, וכל אחוריהם ביתה.

קמד) דהא בדרועא וכו': כי בזרוע ימין שהוא חסד, יש שלשה קשרים.

כי היד נחלקת לג' פרקים, שהם הקנרת והזרוע וכף היד, ומחברים על ידי ג' קשרים. אבל יש קשר אחד באמצע שהוא גדול מכולם, והוא נכחו לאחור, להיותו בולט לחוץ מן הגוף. וכמוהו יש קשר אחד אמצעי, בשלשה קשרים שבזרוע השמאלי, וכמוהו אחד בשלשה קשרים שבירך

קיימיני

שני יובל. ומשיב אלא אלו הם שבעת הימים ששמר במשנתה של לאה, כמ"ש מלא שבוע זאה, השלימו המספר של מ"ט. כי כל יום נקרא שבע אחת, כמ"ש שבע ביום הללתיך וגו', וכל אחד משבעת ימי המשנת, נשלם ונכלל מכל שבעת הימים, ונמצא ז' בכל יום שנקראים פעם אחת. והם שבעה פעם שבעה, העולים מ"ט כמספר שני היובל.

קמב) וברחל וכו': וברחל לא היה כן, שלא שמר בה ז' ימי המשנת, אלא שבע שנים בלבד, בשבילה אחר נשואיה. ואם תאמר, אם כן, שני שמטה היה צריך לעבוד מקורם ואחר כך להזדווג בשמטה שהיא רחל. שהיה צריך מקורם להמשיך בשבילה ז' ספירות כמו שעשה בשביל יובל שהיא לאה. ומשיב, אלא כיון שקבל על עצמו לעבור, נחשב לו כאלו כבר עבד, ונמשכו לו תקף ז' הספירות בשביל רחל. בא רבי אבא ונשקף אותו. אמר, ברוך הרחמן שזכיתי להבין את מקרא הזה. על מקום הזה, שמחזה ולמטה דז"א דהיינו על עולם הנגלה שהוא רחל העומדת שמה כתוב, ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. שפירושו, ה' חפץ למען צדקו שיחגלה ויתאדר גדלות התורה, כי על ידי עולם הנגלה שהוא רחל, כתגלים החסדים של ז"א, הנקרא תורה, ולפיכך נקראת רחל (רש"י דף קמ"ד ע"א)

וכן חד בירכא ימינא, א וכן ב חד בירכא שמאלא, וכד י אתתקן כלא, ד אשתכחו כלהו ה ב ביתה, דקיימא קרא דכתיב וכל אחוריהם ביתה. קמה) כל שאר ו קשורין, כלהו אתחזיין במישר ואלין נפקין, לבר מדרועין, ולבר י מירכין, ה לאתחזאה בבני השפחות, ס דאף על גב דאינון במניינא, לא י חשיבי י כבני רחל ולא, ובגיני כך נפקי לבר. קמו) ד"א אלין אינון ארבע, דכל שאר קשרין נטלי בגינייהו, ואלין י נטלי לון. אמר רבי אבא, י הכי הוא ודאי, וע"ד כלא י מתתקן כחדא.

דרך אמת

(ה) משליב בסטרא אחרת מחוסיס לחון ככתוב בפסוקי פקודי רמ"ד ב.

חלסי גרסאות ה בן. ב יחד וליג וכן. ג מתתקן. ד אשתתקן. ה ביתא. ו קשרין. ז מירכין. ח ליג לאתחזאה בבני השפחות. ט ואף. י חשיבו. יא בן כמו וליג בבני. יב נטלי. יג דא לאו דא. יד מ כ כאן חסר (אה"ל); דא בלא דא (אה"ל). יז מתתקן.

ארבע קשרין

הכולם

מאמר

חסד ואינו יכול להאיר. וה"ס קו שמאל, והחירק, ה"ס המסך דבחי"א, המוציא ו"ק בלי ראש, והוא בכל מקום בחינת ז"א של אותה המדרגה, ובחינת קו אמצעי, הרי שיש בכל אחד מיעוט מיוחד, המכונה זריעה, ונבחנו לג' זריעות. (כמו שנתבאר לעיל ב"א דף ט"ו ד"ה היא נקודה בארוכה ע"ש).

אמנם כשמתחברים זה בזה, על ידי קו אמצעי, שה"ס החירק, המיוחד השורק והחולם, שהן קו ימין וקו שמאל, זה בזה, נמצאים כולם נשלמים זה מזה, ומאירים כאחד, ואז נבחנו ג' מיעוטים שבהם לבחינת קשרים, שעל ידיהם מתקשרים ג' הקוין זה בזה. כי לולא החירק לא יצאה ה' מאיר, מנקודת החולם שהוא קו ימין, והיה נשאר בחסדים בלי חכמה, ולולא נקודת החירק, המיוחד השורק והחולם זה בזה לא היה יכול השורק להאיר מטעם חוסר חסדים, ועל ידי הכרעת המסך דחירק את היחוד של החולם והשורק זב"ז, השיג גם הוא בחינת ראש בכל אותו השיעור שגרם להאיר את החולם והשורק, הרי שכולם נקשרים זה בזה, ואם היה נפרד איזה קשר, היה מסתלק הארת כולם, ולפיכך נבחנו לג' קשרים. באופן שג' בחינות קומות של האור שבהם, נבחנו לג' פרקים שבכל אחד מן הזרועות והירכים, וג' בחינת מסכים שבהם, שהם מקשרים האורות זה בזה ומשלימים אותם לזאיר כאחד, כגיל, הן נבחנו לג' קשרים: אשר הראשון ה"ס חולם, והאמצעי ה"ס שורק, והתחתון ה"ס חירק, כמבואר.

וזה אמרו, דהא בדרועא ימינא תלת קשרין, אבל קשרא חד באמצעיתא, דאיהו רב ואיהו אחור, כי ג' קשרים הם חולם שורק חירק

הימיני, וכן אחד בשלשה קשרים שבירך השמאלי, ובשעה שהכל מתוקן, נמצאים כל אלו ד' הקשרים האחורים, נכנסים בפנימיות הגוף, לקיים הכתוב, וכל אחוריהם ביתה, ביתה פירושו לפנימיות.

קמה) כל שאר קשורין וכו': כל שאר הקשרים, חוץ מן ה', כולם נראים במישור עם אברי הגוף, ואלו הד' בולטים לחוץ מן הזרועות, ולחוץ מן הירכים, להראות על בני השפחות, כי אף על פי שהם במנין י"ב השבטים, מכל מקום אינם חשובים כמו בני לאה ובני רחל, ומשום זה, המה בולטים לחוץ מן הזרועות והירכים, פירוש אחר, אלו בני השפחות, הם ד' קשרים, שכל שאר הקשרים נוסעים מכחם, ואלו הד' נושאים אותם, אר"א, כן הוא ודאי, וע"כ כולם מתתקנים כאחד.

ביאור הדברים. כבר ידעת שמספר י"ב, ה"ס המרכבה להמשיך הארת החכמה, וביאורם הוא, הארת ג' קוין בכל אחד מד' בחינות חו"ב תו"מ, שהם בז"א חו"ג נו"ה, וד' פעמים ג' הם י"ב, וע"כ נבחן שיש ג' פרקין בכל אחד מהזרועות שהם חו"ג, ובכל אחד מירכים שהם נו"ה.

גם ידעת, שג' קוין משורשם, הם נמשכים מג' נקודות, חולם שורק וחירק, הנבחנו לג' זריעות, שהחולם ה"ס עלית המלכות לבינה דהיינו ה"ת לנקבי עינים, שהמדרגה נשאת בסוד מ"י דאלקים ואותיות אל"ה נופלות למדרגה שמתחיתה, וה"ס ש' נכנסה באור המדרגה ונעשה איר, וה"ס קו ימין, והשורק ה"ס ירידת ה"ת מעינים, ואותיות אל"ה חוזרות לאותיות מ"י, ונגלה השם אלקים, אמנם סחימא בשמא, שאז נמצא אור החכמה בלי (רמזי דף קניד ע"א)

קמז) * וירא ה' כי שנואה לאה ה וגו'. ר' אלעזר פתח, מושיבי עקרת הבית ב אם הבנים שמחה הללויה. ג מושיבי ד עקרת הבית, דא רחל, דאיהי עקרא דביתא. ה אם הבנים ב שמחה, דא לאה. קמח) ג דבר אחר, מושיבי עקרת הבית, דא שמטה, דאיהי עקרא, דהאי עלמא, ד עליה ס אתדבר. ו אם הבנים שמחה, דא יובלא, ו דכל ז חידו, וכל

מסורת זוהר

א) (בראשית כ"ט) ח"א קנד : ב) (תהלים קי"ג) ח"א קנו : קסה : רנט. ח"ג כ : ת"ז ח"ק ס"ט דף קי : ג) (שם) ח"א קנו : קנח. ריט. רנט. ח"ב פד. פה : ח"ג טו : טז. כ : ז"ח תשא מ"ו טא שג תק"ח צ"ט טד שב. ד) עקרת-רחל, ח"א קנו : קסה : רכג. רנט. ה) אם הבנים - דא לאה : ח"א קנו : ו) אם הבנים - דא יובלא : ח"ב פד.

חלופי גרסאות ה וישח את רחמה ורחל עקרה וליג וגו'. ב שמחה הללויה. ג ליג דבר אחר. ד ועליה. ה אתדבר (אה"ל). ו מכל. ז חירו.

ארבע קשרין

הכולם

מאמר

חשובים כמו החולם והחירק שבורעות וירכים, שהם בני רחל ולאה, מטעם שהם היו מטרם היחוד חשכים לגמרי, והדין היה רובץ עליהם. וז"ש ד"א, אלין אינון ארבע, רכל שאר קשרין נטלי בניניהו, כי זולתם לא היה ג"ר בב' הקשרים חולם ושורק, שבכל אחד מהזרועות והירכים, הרי שכל שאר הקשרים נוסעים ומאירים בכח אלו הד' קשרי האחורים. וז"ש וארין נטלי לון. שד' קשרי האחורים נושאים את שאר הקשרים, כלומר, שמאירים בהם בחינת ג"ר, וזולתם, היו כולם נוספים לבחינת ו"ק. הרי שנושאים את כולם.

חירק, והאמצעי דוא השורק שהוא רב, דהיינו שיש בו הארת חכמה הנק' רב, גדול, אמנם איהו אחר, שאינו מאיר כלום, כי כל עוד שהוא בלי חסדים אינו יכול להאיר. וז"ש, וכד אתתקן כלא, אשתכחו כלהו ביתה, לקיימא קרא דכתיב וכל אחוריהם ביתה, דהיינו בשעה שכל ג' הנקודות חולם שורק חירק מתחברים יחד, שעל ידי הקומה היוצאת על מסך דחירק מתחברים החולם והשורק יחדיו, וכל הג' מאירים כאחד, כי גם השורק שה"ס קשר האמצעי שהיה באחור, ולא היה מאיר, נמצא עתה ששב להיות בחינת פנים. כלומר שחזר להאיר, מחמת שנכלל בחסדים שבחולם. וזו"ה וכל אחוריהם ביתה, ששוב על קשר האמצעי, שבכל אחד מן הזרועות והירכים, שהיו בבחינת אחורים, שפירושו, בלתי מאירים, חזרו ע"י יחוד קו אמצעי להיות פנים, ולהאיר.

מאמר וירא ה' כי שנואה לאה

קמז) וירא ה' כי שנואה לאה וגו' : רבי אלעזר פתח, מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה. מושיבי עקרת הבית, זו היא רחל, שהיא העיקר שבבית. אם הבנים שמחה. זו היא לאה. שהולידה ששה בנים ובת אחת.

קמח) ד"א מושיבי עקרת הבית : זו היא שמטה, שהיא נוקבא דז"א, שהיא העיקר, כי עולם הזה מתנהג על ידה. אם הבנים שמחה : זהו יובל, שהוא בינה, שכל שמחה וכל חדוה שבכל העולמות בי"ע, בה תלויה, כי הנוקבא דז"א אין לה מעצמה כלום, אלא מה שז"א מקבל מבינה, ומשפיע אליה, ואז היא משפעת לכל העולמות, הרי שכל השמחה שבכל העולמות דהיינו בני"ע, סן בינה באה.

והאי

וז"ש כר שאר משורין כרהו אתחווין במישר, ואלין נפקין רבר וכו' לא חשיבי ככני רחל וראה. כי ב' הקשרים חולם וחירק, שמהם נמשכים בני רחל ולאה, אפילו בטרם יחודם זה בזה היו גם כן מאירים, אלא בבחינת ו"ק, ולפיכך, אחר יורדם זכ"ז, הם שוים עם אברי הגוף, אבל קשרים האמצעים, שמטרם היחוד זווין חשכים לגמרי בלי אור, לכן גם אחר יחודם זכ"ז, שחזרו לבחינת פנים, מכל מקום נשארו בולטים לחוץ מאברי הגוף, שעוד ניכר בהם שהם אחורים, להורות, שהם בחינת בני השפחות, שאע"פ שהם במנין י"ב, כלומר, שזולתם לא היה ג"ר בב' הקיין הנמשכים מחולם וחירק, עכ"ז אינם כל כך

(דפוסי דף קנ"ד ע"א)

ח חדוה דכלהו עלמין ביה תליין. והאי קרא, כללא דכלא הוא, בגין דהאי כליל כללא, ברזא קדישא, * ועל דא, (ב) סיומא דקרא הללויה. קמט) וירא ה' כי שנואה דאה, וכי אמאי היא שנואה, והא בני שנואה, דאו בני * מעליא נינהו, וחזינן דכל אינון בני * מעלי, מלאה נפקו, ואת אמרת כי שנואה לאה. אלא, ודאי יובלא איהו תדיר * עלמא דאתכסיא, * וכל * מילוי דאו *) באתגליא נינהו, ובגין כך, יעקב אתכסיין מניה כל עובדוי. קנ) תא חזי, עלמא תתאה באתגליא איהו, והוא שירותא דכללא, לסלקא בדרגוי, כמה (ג) דחכמה עלאה, הוא שירותא דכללא, הכי נמי * עלמא תתאה, חכמה איהו, והיא * שירותא דכללא, ובגין כך, קרינן אתה, בגין דאיהו שמטה, ואתגליא.

קנא) ועלמא עלאה, דאיהו יובלא, קרינא, הוא, דכל * מילוי באתכסיא אינון. ורזא דמלה * דלאה, דכתיב * וישכב עמה בלידה הוא. וע"ד כתיב (ג) ועבד הלוי הוא. * (ד) בגין לאמשכא * מניה ברכאן * כללא. הוא : עלמא עלאה דאתכסיא תדיר, ויעקב במה דאתכסיא, לא אתדבק ברעותיה, אלא במה דאתגליא, ורזא דא * דכתיב * ודבק באשתו.

מסורת הזוהר

(א) וע"ד - הללויה: ח"א קנו: רלב: רנט. (ב) עלמא תתאה-עראה-את-הוא: ח"א קנו: קנח: ח"ב קלא: קמ. קעו: קעט: רכא: ח"ג קעא. קעח: קפג: ג) (בראשית ל') ח"א קנו: קנו: ד) במרכב י"ח) ח"א קנו: ח"ב קיד. רכא: ח"ג קעא. קעח. קפג: ה) בנין לאמשכא: ח"א קנו: ו) (בראשית ב') ב"א דף קל"ח ציון ב'.

דרך אמת

(א) גליון וע"ד סיומא דקרא הללויה פי' דהוי שנחא עלאה שנחא ומחא כדחא כלין כחוכו נוחי רל"ב כי ושלח קמ"ה כי ולמר ועילא מכלהו הללויה, (ב) גליון חכמה עלאה הוא שירותא עיין בנראשית ל"א כ' בגליון. ג) קרא קע"ח ב'. ד) שלח קע"ח א' ופקודי רכ"ח ב'.

חלופי גרסאות א חדווא. ב מעלייא. ג מעליא. ד ל"ג עלמא (אה"כ) ה ל"ג וכל מילוי. ו מוסף מילוי ועובדוי. ז מוסף בני באתגליא; ח שרותא. ט מילוי. י לאה. יא מיניה. יב לעילא יג לג דכתיב; ל"ג מן דכתיב ער כי.

כי שנואה לאה

הסולם

מאמר

קנ) תיח עלמא תתאה וכו': בוא וראה עולם התחחון שהיא רחל, נוקבא דז"א, הוא בגלוי, והוא התחלת הכל לעלות במדרגות. כמו שחכמה עלאה, דהיינו חכמה דא"א, הוא התחלת הכל ממעלה למטה, (כנ"ל ב"א דף ו' ד"ה אחר ע"ש.) כן עולם התחחון הוא חכמה, והוא התחלת הכל ממטה למעלה. ומשום זה קוראים לה אתה, משום שהיא שמטה, והיא בגלוי, בגלוי, פירושו, שהחסדים שבה מתגלים בהארת החכמה, בסוד ה' היוצא מאו"ר ואשתאר אור. ואז נקראת הנוקבא דז"א בשם שמטה, וז"ש בנין דאיהו שמטה ואתגליא.

והאי קרא וכו': ומקרא זה הוא כלל הכל, משום שזה כולל הכל בסוד הקדושה, דהיינו עולם הנסתר ועולם הנגלה, ועל כן סיומו של הכתוב הוא הלכויה, שהוא למעלה מכל השבחים שבתהלים כמ"ש להלן (וישלח דף קע"ח ע"ב דפו"י ע"ש).

קמט) וירא ה' כי שנואה ראה: שואל, למה היתה שנואה, הרי בני שנואה אינם בנים הגונים, ואנו רואים, שכל בנים הטובים מלאה יצאה, ואתה אומר כי שנואה לאה, ומשיב, אלא וראי, יובל הוא תמיד עולם הנסתר וכל דבריו אינם בגלוי, ומשום זה נסחרו כל מעשיו סן יעקב. כלומר, שהיתה אליו באהבה נסתרת, שבגלוי היתה נראה כשנואה, מטעם שלא, היא בחינת מחוה ולמעלה דז"א, ששם בחינת אמא, הנקראת יובל, שהיא עולם הנסתר, וע"כ כל עניניו היו בסתר.

קנא) ועלמא עלאה וכו': ועולם העליון שהוא יובל, דהיינו לאה הנמשכת מאמא, אנו קוראים, הוא, שכל דבריו בהסתר הם. כי המלה דז"א רומזת על עולם הנסתר (כמ"ש בזהר ח"ב קעו: ו) וסוד הדברי, כי בלאה כתוב, וישכב עמה בלילה

(דפו"י דף קניד ע"א *) דף קניד ע"ב)

קנב) * וירא ה' כי שנואה לאה. ה מהכא, דסאני ב"נ עריין דאמיה, ויתיחד ב"נ ד עם אמיה בכל פ אתר, ולא ו יתחשש, ז והא אתערן, בן מתיחד עם אמו. וכלא אתכסי מיעקב, דעלמא עלאה לא פ אתגליא כלל.
 קנג) תא חזי, בגיניה דיעקב, אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה פ דאברהם, כד"א י בהבראם, אל תקרי ב בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים י אברהם, דכתיב ב כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא, הוה קודשא בריך הוא בני עלמין וחריב לון, ה כיון דאתא יעקב י מניה אשתכללו עלמין, ולא י אתחרבו כקדמיתא, הדא הוא דכתיב, י כה אמר ה' בוראך ד יעקב ויצרך ישראל וגו'.
 קנד) ת"ח טו מה כתיב, ה בני בכורי ישראל, וכתיב י שלח טו את בני ויעבדני

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) הדד ומהיטבאל חלדא זוטא לליב ח. א) לעיל דף ס"ה ציון א. ב) בהבראם — באברהם: הקסה"ו דף מ"ח ציון ה'. ג) (ישעיה כ"ט) ח"ג נו: ז"ח ארזי מ"ז טב שמח. טג שא. רות ע"ו טד שא. ד) (ישעיה מג) ח"א קצו: ח"ג קסח: ה) (שמות ד') לך דף קמ"ד ציון ד. ו) (שמות ד').

חלופי גרסאות א) מוסיף מהכא אוליפנא. ב) מוסיף דאמיה ואחתיא ג ויתיחד. ד ליג עם. ה אתרא. ו אית חששא (אה"ל). ז ליג מן והא עד וכלא. ח אתגלי. ט דאברהם כתיב. י אלה תולדות השמים והערך בהבראם. יא מוסיף אפילו אברהם. יב מיניה. יג אתחריבו. יד יעקב וגו'. טו ליג מה. טז ליג את: את עמי.

השבטים

הסולם

מאמר

באברהם, כי האותיות שוות, שפירושו שתולדות שמים וארץ בשביל אברהם היו. ומשיב, אלא בשביל יעקב נתקיים אברהם, שכתוב, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. כי מקודם לכן, היה הקב"ה בונה עולמות ומחריב אותם, כיון שבא יעקב, נשתכללו ממנו העולמות, ולא נחרבו כמקודם, וזה הוא שכתוב, כה אמר ה' בוראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בלילה הוא, ועל כן כתוב ועבד הלוי הוא, שהלוי עובד כדי להמשיך ברכות ממנו מן הוא לכל העולמות. הוא, הוא עולם העליון הנעלם תמיד, ויעקב, לא נתרבק ברצון אלא במה שמגולה. והוא סור, שכתוב ורבק באשתו. פירוש. שהוא הטעם שהכתוב אומר, על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו, מטעם שהם בחינת עולם הנסתר, ורבק באשתו שהוא עולם הנגלה.

ביאור הדברים. אברהם ה"ס קו ימין דו"א, שה"ס חסד. וע"כ אומר שבשביל אברהם נכרא העולם, דהיינו בשביל החסד כמ"ש עולם חסד יבנה. אמנם בעת יציאת קו השמאל, נעשה מחלוקת בין ב' הקוין, (כנ"ל ב"א דף ג"ו ד"ה כד) ועל מצב הזה, אמרו, שהקב"ה בנה עולמות והחריבם, כי מחמת רוב הדינים שבשמאל, כל מה שנבנה מצד הימין חוזר ונחרב מכח השמאל, עד שבא קו אמצעי, שה"ס יעקב, והכריע בין ימין לשמאל ועשה שלום ביניהם, ואז נתקיים העולם ולא נחרב יותר. וזכור"ה יעקב אשר פדה את אברהם, כי האמת הוא, עולם חסד יבנה. שה"ס אברהם, אבל לולא קו אמצעי, שהוא יעקב, לא היה קיום לקו ימין שה"ס אברהם.

קנב) וירא ה' כי שנואה לאה: מטעם שנמשכת מאמא כנ"ל. מכאן נשמע, שהארס שונא את העריות מצד אמו. משום שאמו ה"ס עולם הנסתר, שנאמר עליו, ע"כ יעזוב איש את אביו ואמו. כנ"ל ומתיחד האדם בכל מקום עם אמו, ואינו חושש לאיכור יחור, וכן אמרו, הבן מתיחד עם אמו. וע"כ הכל נעלם מיעקב, כי עולם העליון, שהוא לאה, הנמשך מאמא, לא נגלה כלל.

מאמר השבטים

קנג) ת"ח בגיניה דיעקב וכו': בוא וראה, בשביל יעקב נתקיים העולם. ואם תאמר הרי בשביל אברהם נתקיים העולם כמש"א, בהבראם אל תקרא בהבראם אלא באברהם. כלומר מ"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, יש לקרות אלה תולדות השמים והארץ (דפו"י דף קניד ע"ב)

קנד) ת"ח מה כתיב בני וכו': בוא וראה, מה כתוב, בני בכורי ישראל, וכתוב, שלח את בני ויעבדני, כי ישראל נקרא בן אל הקב"ה

ישראל, ה' אקרי בן לקודשא בריך הוא, בגין דאתדבק ב' ביה, כמה דאת אמר
 " מה שמו ומה שם בנו כי תדע.
 קנה) לאה. כד אולידת ג' לראובן מה כתיב, ב' ותקרא את שמו ראובן,

מסורת הוזהר

(א) (משלי ל') ח'ב עט. קצו. ח"ג קצא: רמד: רעט: ת"ז חק' ס"ט דף קיב. חק' ע' דף קכ. ז"ח רות
 פ"ד טג שכט. (ב) (בראשית כט).

חלופי גרסאות ה' אקרון. ב' ל"ג ביה. ג' ל"ג לראובן.

סאמר

הסולם

השבטים

הקב"ה משום שנתדבק בו. כמש"א, מה שמו
 ומה שם בנו כי תדע.

וזה אמרו כאן. ישראל אקרי בן לקב"ה
 בגין דאתדבק ביה, כי נשמות הצדיקים
 מתדבקים בהקב"ה. על ידי שעולים למין
 לזווג קב"ה ושכינתיה, ונעשים שם לבחינת קו
 אמצעי, בין הקב"ה שה"ס ימין ובין השכינה
 שה"ס שמאל, דהיינו ממש על דרך שז"א עלה
 למ"ן לבינה, ונעשה קו אמצעי בין ימין
 ושמאל דבינה כנ"ל, ואז כל אותו השיעור
 שנשמות הצדיקים גרמו לצאת בקב"ה
 ושכינתיה על ידי זווגם יחד, זוכות בו גם הן,
 כנ"ל (וירא דף פ"ה ד"ה בריך ע"ש) ומבחינת
 אור הזה, שהשיגו מזווג זו"ן, הם נבחנו
 לבנים אל זו"ן, כי הוא אור של תולדה
 שנתחדש מן המולידים שהם זו"ן.

וזהו שמביא ראה מן הכתוב, מה שמו
 ומה שם בנו כי תדע. ללמדנו, כמו ז"א
 שנבחן לבן לאו"א מטעם היותו קו אמצעי
 המכריע בין ב' קוין שבבינה. מאותו הטעם
 ממש נבחנו נשמות הצדיקים שהן בניס אל
 זו"ן. כמבואר. כי גם הם בחינת קו אמצעי
 בסוד זווג זו"ן.

קנה) לאה, כד אולידת וכו', לאה כשהולידה
 את ראובן, מה כתוב, ותקרא את
 שמו ראובן, ראו בן סתם, בלי שום טעם נוסף,
 כמו באמעון, שאמרה כי שמע וגו', וכן בשאר בניה
 וכיון שהוא בחינת חסד, למה לא קראה אותו בן
 ימין, ומשיבו, שהוא משום שנכלל בג' קוין
 המתחברים כאחד, דהיינו עם שמעון ולוי, שהם
 קו שמאל וקו אמצעי.

ביאור הדברים, כי נשמות השבטים
 יצאו מזו"ן, אשר מו"א ולא יצאו ששה בניס
 ובת אחת, ומז"א ורחל ב' צדיקים (כנ"ל דף
 ג"ט ד"ה רחל) וכבר נחבאר בדבור הסמוך
 בסוד בן ה"ס אור של תולדה, שזוכה בו קו
 האמצעי להיותו המכריע ומיחד הימין והשמאל.
 ולפיכך קראה לאה את בנה הראשון בשם
 ראו בן סתם, ולא בן ימין, משום שהשם בן
 יורה על קו האמצעי הזוכה את השיעור עגרים
 בעליון, בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת

קיימא

ביאור הדברים, כי הספירות נמשכות זו
 מזו בדרך השתלשלות, בסוד סבה ומסובב,
 ומבחינה זו אינם נקראות אב ובן, כי השם בן
 פירושו אור של תולדה, אשר מבחינת
 השתלשלות אין בו שום אור, אלא מבחינת
 חידוש, וז"ס שחכמה ובינה מכונים אבא ואמא,
 וז"א מכונה בן אליהם, כי בדרך השתלשלות
 הספירות נמצא ז"א בבחינת ו"ק חסר ראש,
 ומבחינה זו אינו נקרא בן, אמנם בסוד עלית
 מ"ן להכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל של
 הבינה, שנעשה שם קו אמצעי ומיחד ב' הקוים
 זה בזה, הוא משיג ממנה בחינת ג"ר, כנ"ל
 (ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) דכיון דתלת נפקי,
 מחד חד בתלת קיימא ע"ש, שהוא מטעם
 שכל שיעור האור שהתחונן גורם לצאת בעליון
 זוכה בו גם התחתון.

והנה ג"ר הללו שז"א זכה בהם, נבחנות
 לאור של תולדה, שהרי מבחינת השתלשלות
 הספירות זו מזו אין בו משהו מאור ג"ר, אלא
 הוא ו"ק בלי ראש, ונמצא מאור ג"ר הללו הן
 כולן חידוש, שזכה בהן מטעם שגרים הארת ג"ר
 בימין ושמאל שבבינה, כמבואר, ומבחינה זו,
 נבחנו ב' הקוין ימין ושמאל דבינה, בשם אבא
 ואמא, וז"א נקרא בשם בן, כי נקראים או"א
 מטעם שהם חידשו אור הזה אף על פי שאינו
 נמצא כלל בהשתלשלות סבה ומסובב, וז"א
 נקרא בן, להיותו אור של חידוש שנתחדש על
 ידי ימין ושמאל דבינה המולידים.

ועל סוד הזה אומר הכתוב, מה שמו
 ומה שם בנו כי תדע, שסובב על בינה וז"א,
 אשר ב' קוי הבינה שהיו נקראים חכמה ובינה,
 השיגו השם אבא ואמא, וז"א השיג השם בן
 אליהם, שנתחדש ויצא מהם, וז"ש בתקונים תקון
 ס"ט ק"י ע"א, מה שמא, חכמה עלאה רהמן
 חכמה, כלומר שהכתוב מה שמו, סובב על
 אמא עלאה שה"ס בינה, וקוי ימין שבה ה"ס
 חכמה, ושניהם השיגו השם או"א, דהיינו
 מולידים, וז"א בן הנולד מהם, כמבואר.

(רפויי דף קניז ע"ג)

ראובן סתם. בגין דאתכליל בתלת סטרין מתחברן כחדא שמעון ולוי. מאי טעמא לוי, כד"א א' ל' דויות, ב' חבורא דכל סטרין.

קנו) אמר רבי יהודה, מהכא, דכתיב ב' יתר שאת ויתר עז, כתרגומו בכירותא, כהונתא, ומלכותא. ג' ומלכו בסטרא דגבורה איהו, וע"ד י' ראובן סתם.

קנו) אמר רבי אבא ב' ראו בן סתם, דאתכליל ב' בשמעון ולוי. ז' לאה הכי הוה ח' דעתה. דכתיב ב' הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים. בגין ח' דהוה תלתא דמתחברן כחדא.

קנח) ותא חזי, דהכי הוא, דהא רתיכא עלאה, אבהן ודוד מלכא דאתחבר בהו, וכלהו ארבע אינון י' רתיכין עלאין, רזא דשמא קדישא, ועל דא, ראובן שמעון לוי, לבתר יהודה דירית מלכו, ועל דא, כלהו י"ח באתר דא.

מסורת הזהר

א) לויית (מלכים א' ז') ב) (בראשית מ"ט) ב"א דף שלי"ט ציון ב' ג) (בראשית כ"ט) ח"ב יט.

חלופי גרסאות א' לויית חן כמריא איש ולוייתו (אה"ע). ב' חיבורן; חבורן. ג' ומלכות. ד' ראו בן. ה' ראובן בן. ו' כשמעון. ז' ולאח (א"ע). ח' רעיתא; רעותה. ט' דהווי. י' רתיכא עלאה (אה"ע). י"ח דא בתר דא דכתיב (כתוב).

השכטים

הסולם

מאמר

כהונתא שהוא קו ימין, מלכותא שהוא קו שמאל. כי מלכות בצד גבורה היא, ועל כן קראה אותו ראו בן סתם. להורות שרוא כולל ג' קוין בסוד אור של תולדה כנ"ל בדבור הסמוך.

קנו) אמר רבי אבא וכו': אר"א, ע"כ אמרה ראו בן סתם, ולא בן ימין, משום שנכלל בשמעון ולוי, כי כן היה דעת לאה לכלול בב' בנים האחרים, שכתוב הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים, שזה יורה שהם שלשה המתחברים כאחד. כלומר שכל אחד מהם כלול מכל השלשה, שראובן כלול מכולם וכן שמעון וכן לוי. וע"כ לא יכלה לקרא אותו בן ימין. כי כלול ג"כ משמאל.

ק ח) ותי"ח דהכי היא וכו': ובוא וראה, שכן הוא, כי מרכבה העליונה היא האבות, אברהם יצחק ויעקב, ודוד המלך שנתחבר בהם. וכל הארבעה הללו, שהם מרכבות עליונות, הם סוד השם הקדוש הוי"ה, אשר יה"ו ה"ס האבית. דהיינו ג' הקוין, וה' אחרונה ה"ס דוד המלך, דהיינו הנוקבא, ועל סוד הזה הם, ראובן, שמעון, לוי, שהם ג' קוין יה"ו ואחר כך יהודה, שורש המלכות שה"ס ה' אחרונה דשם הו"ה. ועל כן כולם הם במקום הזה, דהיינו בסוד מרכבה, וכמו שבמרכבה כלולים כל אחד מהם מ' הקוין, כן בשכטים, כלל כל אחד מהם מג' הקוין.

וכתיב

קיימא, ולפיכך רמזה את זה בכנה הראשון. וז"ש, ראובן סתם, בגין דאתכליל בתלת סטרין מתחברן כחדא. כי השם בן יורה על אור הנולד מכח התכללות ג' קוין, שגרם בעליון, שמשום זה זכה בהם גם התחתון בתלת. וע"כ רמזה את זה בכנה הראשון.

מאי טעמא לוי: מהו הטעם שקראה את בן הג' בשם לוי. פירושו, כיון שראובן נקרא בן, על שם היותו קו אמצעי הכולל ג' הקוין, ואע"פ שהוא עצמו הוא בחינת קו ימין בלבד, נק' בן על שם ההתכללות. לפי"ז מכל שכן לוי, שהוא קו אמצעי עצמו מבחינת הנשמות היה צריך לקראו בן, ולמה נקרא לוי. ומשיב, שהשם לוי פירושו, כמו שאתה אומר, לויות, שזה יורה שהיא החבור של כל הצדדים. דהיינו קו אמצעי המחבר יחד צד הימין וצד השמאל. הרי שהשם לוי יורה על קו אמצעי ולפי"ז נמצא, שהשם בן יורה שאורו מחודש בסוד קו אמצעי המיחד לימין ושמאל, וכולל משום זה גם הוא עצמו את ג' הקוין. אמנם להורות על בחינת קו אמצעי של הבן ביחוד, יורה רק השם לוי.

קנו) אמר רבי יהודה: מכאן נשמע שכולל ג' הקוין, שכתוב, יתר שאת ויתר עז, ותרגומו הוא, בכירותא שהוא קו אמצעי.

(רש"י דף קניד ע"ב)

קנט) וכתוב הפעם אודה את ה' וגו' ב ותעמוד מלדת, בגין
 דהכא (ב) אשתכללו ארבע סמכין. הפעם אודה את ה', מ"ט ב אמרה
 אודה את ה' בהאי, ולא בכלהו. אלא מהכא, כל זמנא * דכנסת
 ישראל בגלותא, שמא קדישא לאו שלים הוא, תא חזי, אף על גב דתלת בנין
 ג הוו עד דאולידת ליהודה, ד לא שלים ב כרסייא, ובגיני כך הפעם אודה את
 ה', ולא בכלהו, ועל דא ותעמוד ז מלדת. מאי ותעמוד, ז דקיימא ב כרסייא
 על סמכוהי.

קס) ותעמוד, דהא עד הכא, ותעמוד י יא ביחודא חד, מכאן ולתתא
 עלמא דפרודא איהו. ואי תימא אינון תרין בנין דאולידת לבתר, כגוונא
 דא. לא, דהא אינון תרין באלין אתחברו, בגין ה דשית סטרין דעלמא
 כחדא אינון.

קסא) ותא חזי, כלהו תריסר שבטין, תקוני דכנסת ישראל בהאי עלמא
 נינהו: לאתקנא נהורא י עלאה אוכמא כמה דאתחזי, ולא תבא עקרא דכלא

דרך אמת

- (א) בראשית כ"ט) ח"א קנה: קנו. רלו. ח"ב קנ:
- (ב) (שם) ח"א קנה. קנו. רנט. ח"ב קנ: ג) ד"קיימא
- (ג) כרסייא על סמכוהי: ח"א קפו. רנט.
- (ד) ביחודא חד: ח"א קפה. (ה) שית סטרין: הקסה"ז דף מ"ג ציון א'.

חלופי גרסאות ז אשתכלילו. ב אמר. ג מוסיף הווי חד (אה"ל). ד לאו. ה כרסייא. ו ולא. ז ל"ג מלדת.
 ח מוסיף עמוד דקיימא. ט כרסייא. י מוסיף ותעמוד עד הכא ותעמוד. יא ביחודא.
 יב ל"ג עלאה.

השבטים

הסולם

מאמר

שילדה אחר יהודי: שהם יששכר וזבולון, הם כעין
 זה, דהיינו בחינת פירוד, כי נולדו אחר המלכות שהוא
 יהודה ומשיב, לא, כי אלו השנים יששכר וזבולון
 נתחברו באלו בראובן שמעון לוי, כי שש קצוות
 העולם כאחד הם.
 פירוש. יששכר וזבולון הם בחינת נצח
 והוד, והם אחד עם הגוף שהוא חג"ת. כי ו"ק
 של הגוף הם חג"ת נה"י, ולפי"ז נמצא
 שיששכר וזבולון, הם קודם המלכות, שהוא
 יהודה, כי הם דבוקים בחג"ת. וע"כ אינם
 בחינת פירוד. ויהודה שהיא מלכות כולל בתוכו
 גם יסוד.

קנט) וכתוב, הפעם אודה את ה' וגו', ותעמוד
 מלדת וגו': הוא משום שכאן
 ביהודה נשתכללו ארבע עמודים של הכסא, שהם
 חסד וגבורה וח"ת ומלכות, אשר ראובן ה"ס חסד,
 ושמעון נבורה, ולוי ת"ת ויהודה מלכות. הפעם אודה
 את ה', ושואל מהו הטעם שאמרה בכך הזה
 אודה את ה' ולא בכל הבנים, ומשיב, אלא מכאן
 נשמע, שכל זמן שכנסת ישראל, דהיינו מלכות,
 היא בגלות, השם הקדוש אינו שלם, בוא וראה
 אע"פ שג' בנים היו מטרם שהולידה ליהודה,
 שהם חג"ת, לא נשלם הכסא, אלא עם יהודה שהוא
 מלכות נשלם הכסא, ומשום זה אמרה הפעם אודה
 את ה', ביהודה, ולא בכולם. ועל כן ותעמוד
 מלדת, מהו פירושו של ותעמוד, הוא, שהכסא
 עמד על עמודיו כי עם יהודה נשלמו ד' עמודי
 הכסא שהם חג"ת. (ועי' לעיל פרשת וירא דף ה'
 ד"ה פירוש).

קסא) ות"ח כלהו תריסר וכו': ובוא וראה,
 כל י"ב השבטים הם תקונים
 דכנסת ישראל, שהיא כנימיות הנוקבא שמזוה
 ולמעלה דו"א הנמשכת מבינה בעולם הזה, שהיא
 הנוקבא שמזוה ולמטה דו"א, כלומר להמשיך י"ב
 התיקונים מעולם העליון שהיא בינה, לעולם החמטין
 שהיא הנוקבא, ובכללם הם ב' חסונים, א) לתקן
 אור העליון השחור כראוי. שה"ס תקון הש"אל,
 שבהיות החכמה בלי חסונים, היא אור שחור, שגוא
 סוד חשך דאמא, ב) ולהשיב עיקר הכל למקומו,
 שה"ס

קס) ותעמוד: עור יש לפרשו, כי עד עתה, דהיינו
 עד יהודה שהוא מלכות, ותעמוד
 ביחוד אחד, מכאן ולמטה, דהיינו למטה
 ממלכות דאצילות, הוא עולם הפירוד. דהיינו
 ג' עולמות בי"ע דפרודא, ואם תאמר, אלו ב' בנים
 (רש"י דף קני"ד ע"ב י) דף קני"ח ע"א)

לאתריה. כלהו עלמין ח כגוונא חד קיימי, ובהאי אשתכלל עלמא תתאה כגוונא א דעלמא דלעילא.

קסב) יששכר זבולון, הכא אשתכללו שית בנין, ח) שית סטרין דעלמא. כגוונא דא, בני השפחות אינון ארבע, ואתחברו באלין, ואלין א ארבע קשרין א דמתחברן בהו, ואוקמוה, ועל דא כתיב א וכל אחוריהם ביתה ו אף על גב דבני שפחות נינהו, ביתה.

קסג) רבי חזקיה אמר, אי הכי הא אתמר כל מה דאוליד עלמא תתאה, פרודא איהו, דהא כתיב א ומשם יפרד, מה תימא ביוסף ובנימין, אי תימא דעלמא חד בהני, לאו איהו, דהא לא נפקו מעלמא עלאה, ועלמא תתאה מה דאולידת אולידת לתתא ולא לעילא, ואי הכי פרודא איהו.

קסד) אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ליה מלה דא סתים איהו, דהא עלמא

מסורת הזהר

דרך אמת

ח) טט ק"ט. ג) פידס רמוטס מהכמ"ק טער ס"ו ס"ד.

א) ארבע קשרין: לעיל דף ס"ג ציון ג'.

ב) (מלכים א' ז') לעיל דף ס"ג ציון ב'.

ג) (בראשית ב') ב"א דף רי"ב ציון ה'.

חלוסי גרסאות ח כגוונא א אשכלל (אה"ל). ג ל"ג דעלמא. ד ל"ג כגוונא דא. ה למתחברין. ו ואף.

השככים

הסולם

מאמר

קסג) רבי חזקיה אמר וכו': רח"א, אם כן, הרי למדנו, כל מה שעולם התחתון שהיא הנוקבא שכסיום האצילות, מוליד, הוא בפירוד (כנ"ל באות ק"ס) כי כתוב, ומשם יפרד, ומה תאמר ביוסף ובנימין, אם תאמר, שעולם האחד באלו, דהיינו שהם בחינת יחוד מעולם האצילות, אינו כן, שהרי לא יצאו מעולם העליון, דהיינו מהגו. בא שמחזה ולמעלה, שהיא לאה, אלא שנולדו מעולם התחתון, שהיא רחל, שלמטה מחזה דר"א, הנמצא בסיום עולם האצילות, ולידה, פירושה, שהנשמה נמשכת ממעלה למטה, ונמצא שעולם התחתון מה שמוליד הוא מוליד למטה, דהיינו שתולדותיה הם למטה מסיום אצילות, ולא למעלה, ואם כן הם כפרוד דהיינו בעולם הבריאה דפרודא.

קסד) אתא רבי אבא וכו': בא רבי אבא ונשקו, אמר ליה דבר זה הוא סתום,

כי עולם העליון נחתקן כי"ב שהם משלו. פירוש אף על פי שכבר נתקנו ב' מיני התקונים תקון הימין ותקון השמאל בבני לאה ובבני השפחות, שהם תקון י"ב כנ"ל, אמנם תקון י"ב הזה הוא סתום, כלומר, שנמצאים תחת שליטת חסדים מכוסים, דהא עלמא עראה, אתתקן בתריסר דאנון מדיליה, שתקון י"ב של עולם העליון הם מבחינתו, דהיינו חסדים מכוסים, וכדי לגלות החסדים בהארת החכמה צריכים לתקון ב' עקרים, שהם ב' צדיקים, בעולם התחתון שהוא רחל, שהם חכמה תתאה. מטעם שמחכמה דא"א עד מדרגת רחל נמצאת החכמה

בהעלם

שה"ס תקון הימין, להשליט את החסדים, שהם בחינת עיקר, שזולתם אין שום הארה בעולמות, כי אפילו הארת השמאל הוא חשך ושחור זולתו כנ"ל.

כלהו עלמין כגוונא וכו': כל העולמות

נמצאים באופן אחד, עכל מה שבעליון נמצא גם כן בתחתון, ובוזה, דהיינו כי"ב, נשתכלל עולם התחתון שהיא הנויבא, כמו עולם העליון, שהוא בינה.

קסב) יששכר זבולון הם נצח והור, כאן נשתכללו ששה בנים, שהם

שש קצוות העולם, כי ראובן שמעון לוי יהודה הם חגת"מ, ויששכר זבולון הם גו"ה, וה"ס תקון הימין שהם ו"ק דחסדים, כעין זה בני השפחות הם ארבעה, ונתחברו באלו הששה שהם ו"ק והם ארבעה קשרים המתחברים בהם, ב' קשרים כחסד וכבורה, וב' קשרים כג ח והור, כמ"ש עינים לעיל (דף ס"ג ד"ה דהא ע"ש) והם תקון השמאל, וכיון שנתחברו בימין, על כן כתוב, וכל אחוריהם ביתה, שקאחורים נעשה פנימיות (מ"ש שם) שאף על פי שהם בני השפחות, דהיינו בחינת חשך ואחורים, מכל מקום הם ביתה, דהיינו פנימיות, ונתבאר סוד עשרת השבטים כסוד תיקון י"ב, שהם תקון הימין ותקון השמאל, בסו"ה ושמת אותם שטים מערכות וגו'. ששה בני לאה הם תקון הימין, וארבעת בני השפחות הם תקון השמאל, וב' בני רחל יתבארו לפנינו,

(דפו"י דף קנ"ה ע"א)

עלאה ^א אתתקן בתריסר דאינון מדיליה. אבל תא חזי רזא דמלה, ^ב בכל זמנא צדיק מעלמא תתאה ^ג נפיק ועייל, ביה עייל, ומניה נפיק, ובגין כך, אתבני באתר דא, ועקרא הוא לעילא, ועקרא הוא לתתא, ובעלמא תתאה * איהו תדיר, ^ד לעולם, כתיב ^ה ויהי בצאת נפשה כיו מתה.

קסה) ת"ח בהאי עלמא תתאה, צדיק ביה עייל, ^ו ומניה נפיק, כד עייל, איהו ברזא דיוסף ^ז הצדיק, כד נפיק ברזא דבנימין ^ח הה"ד, ויהי בצאת נפשה ^ט כי מתה, מאן נפשה, דא צדיק דנפיק ימנה.

קסו) ודא בנימין, ^י נקרא בן אוני, דחשיבת דאולידת לתתא, בעלמא דפרודא, ואשתארו חד סרי ^{יא} באינון לעילא, מה כתיב ואביו קרא לו בנימין בן

מסורת הזהר

(א) צדיק - עייל - נפיק: ח"א קנה: ח"ב רנט. (ב) (כראשית ל"ה) ח"א קעד. קעה.

חלופי גרסאות וא מתתקן. כ מוסיף חזינא בכל ואהיל). ג ונפיק (אה"ל). ד מוסיף לתתא צדיק ביה עייל ומניה נפיק. ה לעלם. ו מתה ותקרא שמו בן אוני וגו'. ז ומיניה. ח מוסיף יוסף הצדיק. ט ל"ג כי מתה; ל"ג כי מתה מאן נפשה. י מינה. יא הנקרא; ותקרא את שמו (אה"ל). יב באינון; דאינון (אה"ל).

השבטים

התחתון שה"ס בנימין נמצא תמיד בעולם התחתון, שכתוב ויהי בצאת נפשה כי מתה, כי בנימין הצדיק, היא נפשה עצמה של הנוקבא, דהיינו נה"י דעצמותה, וע"כ הוא תמיד בה, משא"כ יוכף הצדיק, שהוא נה"י דעליון, המגלה בה החכמה, אינו בה תמיד כמ"ש לעיל (באות י"ז) לא מתעכבן למדמי, אלא הוא ושוב תכף, ע"ש. ועיין להלן בדבור הסמוך, שהזהר בעצמו מרחיב הביאור.

קסה) ת"ח בהאי עלמא תתאה וכו': בוא וראה, בעולם הזה התחתון, שהוא הנוקבא, הצדיק, בו נכנס וממנה יוצא, כשהוא נכנס הוא בסוד יוסף הצדיק, כשיוצא הוא בסוד בנימין הצדיק, ו"ש. ויהי בצאת נפשה כי מתה, ושאל מי הוא נפשה ומליב, זהו הצדיק שיוצא ממנה, ופירוש הדברים כבר נתבאר היטב לעיל בדבור הסמוך.

קסו) ודא בנימין נקרא כו': ועל כן נקרא בנימין בן אוני, משום שחשבה, שהולידה אותו למטה מאציות, בעולם הפירוד, ונשארו עשתי עשרה באלו השבטים של מעלה, דהיינו שבאצילות, מה כתוב, ואביו קרא לו בנימין, שפירושו בן ימין, כי נסתלק למעלה בעולם העליון, כי כשנאבד יוסף, בנימין מלא את מקומו.

פירוש, כי מסיים כאן את התירוץ על הקושיא הנ"ל (שבאות קס"ג) שהקשה רבי חזקיה, מה תימא ביוסף ובנימין וכו': שהקשה, כיון שיוסף ובנימין נולדו מן הנוקבא המסיימת

את

הסולם

בהעלם. (כנ"ל בראשית א' דף רפ"ב אות שנ"ד ע"ש).

אבל ת"ח רוא וכו': אבל בוא וראה סוד הדבר, בכל פעם צדיק יוצא מעולם התחתון ונכנס, בו נכנס וממנו יוצא, ומשום זה הוא נבנה במקום הזה, ועיקר הוא למעלה ועיקר הוא למטה, ובעולם התחתון הוא תמיד, לעולם, שכתוב ויהי בצאת נפשה כי מתה.

ביאור הדברים, כי ב' עקרים הם באור הזווג, שה"ס רצוא ושוב, כמ"ש לעיל (באות י"ז) רצוא ושוב אינו נדוהרין, לא מתעכבן למחמי, אשר רצוא ה"ס גלוי החכמה, והוא עיקר העליון, כלומר, המתגלה על ידי נה"י דעליון שבנוקבא, שה"ס יוסף (כנ"ל דף ס' ד"ה וזה), ושוב, ה"ס השפעת החסדים, (נ"ל באות י"ז ע"ש) והוא עיקר התחתון, דהיינו המתגלה על ידי נה"י של הנוקבא עצמה, (כנ"ל דף ס' ד"ה וזה) שה"ס בנימין, ע"ש.

וזה אמרו בכל זמנא צדיק מעלמא תתאה נפיק ועייל, דהיינו שיש ב' ענינים בזווג, שהוא רצוא ושוב, ביה עייל ומניה נפיק, שב' פעולות עושה בנוקבא, שבה נכנס לגלות החכמה, וממנה יוצא ומגלה החסדים, ובנין כך אתבני באתר דא, ומשום זה נבנה במקום הזה, דהיינו בהנוקבא, ב' עקרים: ועקרא הוא לעילא, דהיינו נה"י שיש לה מהעליון, שה"ס יוסף, ועקרא הוא לתתא, דהיינו נה"י מעצמות הנוקבא, שה"ס בנימין, ובעלמא תתאה איהו תדיר, לעולם, ועיקר

(דעושי דף קנ"ה ע"א *) דף קנ"ה ע"ב)

ימין, דהא ^א אסתלק לעילא, בעלמא עלאה, * דכד ^ב אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה. וע"ד צדיק בעלמא תתאה עייל : ונפק, בגין כך יוסף ובנימין וכלהו תריסר, כגוונא דלעילא ^ג ביחודא חד.

קסז) ^ד הפעם אודה את ה', רבי שמעון פתח ואמר, ^ה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, בכל לבב, בכל לב מבעי ^ו ליה. אלא, דוד ברזא עלאה דשמא קדישא, ^ז קא בעי ליה לאודאה ליה לקודשא בריך הוא, אודה ה' ^ח בכל לבב ביצר טוב וביצר רע, ואלין - תרין סטרין, חד ^ט ימינא וחד ^י שמאלא.

קסח) בסוד ישרים ועדה, ^{יא} אלין אינון שאר סטרין, ^{יב} דהאי עלמא, דהא

מסורת הנהר

א) דכר אתאביד : ח"א פנג : ב) לעיל דף ע' ציון א'. ג) (תהלים קי"א) ח"א קעח : ח"ב קעג : קעד. ו) בכר לבב ביצ"ט וכיצ"ר : ח"א קעח : ח"ג קעד. חלופי גרסאות א) אסתלק. ב) יתאביד. ג) ונפיק. ד) בייחודא. ה) מוסף ליה מאי בכל-לבב (הרמ"ק). ו) ל"ג קא. ז) הרע. ח) ימינא. ט) לשמאלא. י) ל"ג אלין. יא) דהא.

השבתים

דסולם

מאמר

דגדלות, המושפעים על ידי הצדיק העליון שהוא יוסף, ואז לא השפיע ז"א אל הנוקבא רק בחי' מוחין דחסדים, שה"ס ו"ק, להחיות העולמות, שהם מושפעים ע"י בנימין, כנ"ל וז"ס דכד אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה וע"כ קראו אכיו בן ימין, שפירושו חסדים הבאים מימין, ומתורץ קושית רבי חזקיה, שהרי גם בנימין חזר ונקשר בנז"י דעליון דז"א, וע"כ נמצא גם הוא בעולם האצילות ולא בפרודא.

את האצילות, וכל לידה בהכרח הוא ממעלה למטה ותולדה הוא למטה מהמלידים ונמצא בהכרח שיוסף ובנימין כבר הם נמצאים למטה מהנוקבא, שהוא למטה מסיום אצילות, דהיינו בעולם הפירוד, וזהו שהשיב לו רבי אבא, ומתחילה ביאר ס' ב' צדיקים עליון ותחתון הנמצאים בנוקבא, שפירושה ב' בחינות נה"י, א) הם נה"י דעליון דז"א, שנחבטו ב'נוקבא, שהם בחינת יוסף הצדיק, ב) נה"י דנוקבא עצמה, שהם בחינת בנימין הצדיק, ולפ"ז כבר נדחה הקושיא מיוסף, כי יוסף הצדיק, אע"פ שנולד מן הנוקבא, מ"מ הוא מן נה"י דז"א שנדבקו בנוקבא, ולא מנה"י דנוקבא המסיימים האצילות, וע"כ עור הוא נמצא בעולם אצילות, ונמצא שהקושיא הוא רק על בנימין לבד, להיותו נמשך מנה"י דעצמות הנוקבא המסיימים האצילות, וזהו שמתרץ כאן, ואומר, ודא בנימין נקרא בן אוני דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפרורא וכו' : כי ע"כ, משום שנמשך מנה"י דנוקבא המסיימים האצילות, קראה אותו אמו בן אוני, כי חשבה שהוא בעולם הפירוד, אבל מה כתיב ואביו קרא לו בן ימין, דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה כי אחר לידתו פנה"י דנוקבא, עלה ונמתק למעלה בעולם העליון שהוא בינה, דהיינו שעלה ונכלל בנה"י דעליון ונעשה בחינת נה"י דעליון, דז"א, כמו יוסף, וע"כ דכר אתאביד יוסף בנימין אשלים אתריה, דהיינו שנעשה בחינת יסוד דז"א כמו יוסף, פירוש, כי מסכת מכירת יוסף, אבד צדיק העליון, כלומר, שנעלמו המוחין

ועל דא צדיק וכו' : וע"כ בעולם התחתון, הצדיק נכנס ויוצא, וע"כ יוסף ובנימין וכל י"ב השבתים הם כמו הי"ב של מעלה, ביחוד אחד, אשר ששה בני לאה ה"ס חג"ת נה"י, וד' בני השפחות ה"ס ד' קשרים דהיינו קשר האמצעי מסוד השורק שבכל אחד מחו"ג ונו"ה, וב' בני רחל ה"ס ב' צדיקים, שה"ס המשפיעים במוחין דגדלות בזווג ישראל ורהל.

מאמר הפ"ס אוהה - ותקרא את שמו יהודה

קסז) הפעם אודה את ה' וכו' : ר"ש סחח ואמר, אודה את ה' בכל לבב וגו', ושואל, כתוב, בכר לבב, בכל לב, היה צריך לומר, ומשיב, אלא דוד, בסוד העליון של השם הקדוש הויה, רצה להודות אל הקב"ה, אודה ה' בכל לבב, פירושו ביצר הטוב וביצר הרע, שהם ב' לכחות, דהיינו בב' היצרים השוכנים בלב, ואלו הם ב' צדידים, ימין ושמאל.

קסח) בסוד ישרים וערה : אלו הם שאר הצדדים שבעולם הזה, שהוא הנוקבא, כי לבב

לבב, כגוונא דדרום וצפון. בסוד ישרים: אלן אינון שאר סטרי עלמא, דאינון
 ב שית כגוונא דלעילא. ועדה: דא הוא אתר דיהודה, וכתבי * ועדותי זו
 אלמדם.

קסט) וכתבי ב ויהודה עוד רד עם אל וגו'. כתיב ג אודך בכל לבי נגד
 אלהים אומרך, הכא באתר ב חד קאמר, דכתיב נגד אלהים אומרך. דהא לגבי
 ב האי דרגא קאמר שירתא, לחברא ליה בימינא.

קע) ת"ח יהודה אחיד בכל סטרין, אחיד בדרום, ואחיד במזרח, דהא
 איהו ד מסטר שמאלא קא ד אתיא, ושיירותיה בצפון, ואחיד בדרום,
 בגין דאיהו אזיל ו לימינא, ואתאחיד בגופא, בג"כ ה הפעם אודה את ה.
 ותעמוד מלדת, ו ותעמוד, דקיימא בקיומא ו דקיימא כדקא יאות, דהא
 ה אתתקן כלא רתיכא קדישא.

קעא) ר' שמעון נפק לקרייתא, אודמן ליה ר' אבא, ור' חייא, ור' יוסי,
 כיון דחמא לון, אמר ב חדתותי דאורייתא אצטריך הכא, יחבו תלחא ו אלין,
 כד יב בעא למיזל, פתח כל חד וחד קרא.

קעב) רבי אבא פתח ואמר ו וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו

מסורת הזהר

א) (תהלים קל"ב) ח"ב רכא: רכט: ח"ג לה. ב) (הושע י"ב) ח"א רלה: רלז. ח"ב פה. ח"ג עב.
 ג) (תהלים קל"ח). ד) מסטר שמאלא: ח"ב רכג. ה) לעיל דף ע' ציון א'. ו) לעיל דף ע'
 ציון ב'. ז) (בראשית י"ג) לך דף ס"ז ציון א'.

חלופי גרסאות א ליג שית. ב ליג חד. ג ליג האי. ד אתיא. ה ושרותיה. ו לימינא. ז ליג דקיימא (אהיל).
 ח אחקן (אהיל). ט חרוותא. י יומין. יא בעו (האיל).

הפעם אודה—ותקרא שמו יהודה

הכולם

מאמר

ופירושו הודא, והוא כמו הכתוב הנ"ל, אודה הוי"ה
 בכל לבב. ששם רויה כולל לכל הצדדים כנ"ל. כי
 הוא יהודה, בא מצד שמאל, כי יהודה הוא הנוקבא
 הנבנית מצד שמאל, (כנ"ל ב"א דף נ"ד ד"ה לילה)
 ונמצא התחלחו הוא בצפון, ואוחז בדרום, משום
 שהולך לצד ימין, שהוא חסד, ונאחז בגוף, שהוא
 ת"ת. הרי שאוחז בכל הצדדים, משום זה כתוב,
 הפעם אודה את הוי"ה, שזה יורה שכולל לכל
 הצדדים. ותעמוד מלדת, ותעמוד, פירושו,
 שעמדה בקיומה, שעמדה כראוי, כי עתה, שהולידה
 ד' בנים, שהם ראובן שמעון לוי ויהודה, שהם חנת"מ
 נתתקנה כל המרכבה הקדושה. שהיא חסד גבורה
 ת"ת מלכות.

קעא) רבי שמעון נפק וכו': רבי שמעון יצא
 אל הכפר. נודמן לו ר' אבא, ור'
 חייא, ור' יוסי, כיון שראה אותם, אמר,
 חידושי תורה צריכים לשמוע כאן. ישבו עמו
 אלו שלשה, כשרצה ר' שמעון ללכת מהם,
 פתח כל אחד ואחד לקרא, לכבוד ר' שמעון.

קעב) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר,
 וה' אמר אל אברם אחר הפרד לוט

מעמו

פירושו כמו דרום וצפון, שהם חסד וגבורה, בכור
 ישרים, אלו הם שאר הצדדים שבעולם, שהם
 שש קצוות, כעין של מעלה, דהיינו ח"ת נה"י,
 ונמצא בסוד ישרים היינו תנה"י, ועדה, זה הוא
 המקום של יהודה, דהיינו מלכות, וכתבי ועדותי
 זו אלמדם, שפירושו תורה שבעל פה, שהיא המלכות.

קסט) וכתבי ויהודה עוד רד עם אר: שפירושו
 יהודה שהיא המלכות המחברת בהוי"ה,
 ירד משם הוי"ה הכולל שית סטרין, אל שם אל
 דהיינו שם המלכות. בסו"ה ואל זועם בכל יום, וכתוב
 אודך בכל לבי נגד אלקים אומרך, וכאן במקום
 אחד אמר, שכתוב, נגד אלקים אומרך, דהיינו
 לשם אלקים ולא לשם הוי"ה, כי אמר שירה למדרגה
 הזו למדרגת המלכות הנקראת אלקים, כדי לחבר
 אותה בצד ימין בחסדים, ולפיכך כתוב כאן
 אודך בכל לבי, ולא בכל לבבי, כי רק במקום
 אחד אמר שירה דהיינו בעת שהמלכות בשמאל,
 ואינה דבוקה בשם הוי"ה.

קע) ת"ח יהודה וכו': בוא וראה, השם יהודה
 אוחז בכל הצדדים, אוחז בדרום,
 ואוחז במזרח, פירושו, כי ביהודה יש השם הוי"ה,
 (כשרי דף קט"ה ע"ב)

ווגו, שא נא עיניך וראה וגו'. וכי לפום חיזו דאברהם ירית ארעא ולא יתיר, עד כמה חמי בר נש, תלת פרסי, או ארבע, או 3 חמש פרסי, ואיהו אמר * כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'.

קעג) אלא, כיון דארבע סטרין דעלמא חמי, כל 2 ארעא חמי, דהא ארבע סטרי דעלמא, כללא דכל עלמא. תו, זקף ליה קודשא בריך הוא על ארעא דישראל, * ד ואחמי ליה, 3 דאיהי קשירא בסטרי דעלמא, והוה חמי כלא. כגוונא דא, מאן 1 דחמי 2 ליה, 3 רבי שמעון, כל עלמא חמי, חדוותא 4 דעילא ותתא.

קעד) פתח רבי חייא ואמר 2 הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, וכי הוא אתר בלחודוי, אבטח ליה קב"ה, 3 דהא ארבע אמין, או חמשא הוו, ולא יתיר. אלא, 4 בזמנא ההוא, באינון ארבע אמין, 5 יא 2 כפיל ליה קב"ה, כל ארעא דישראל. אשתכח ההוא אתר, כללא דכל ארעא, ומה ההוא אתר 3 איהו כללא דכל ארעא, רבי שמעון דאיהו בוצינא דכל ארעא, על אחת כמה וכמה, 6 דשקיל 7 ככל עלמא.

קעה) פתח רבי יוסי ואמר, הפעם אודה את ה', וכי בכלהו דאורייתא, לא אתחזי לאודאה ליה לקב"ה, אלא בהאי. אלא יהודה איהו ברא רביעאה 8 כו לכרסייא, ואיהו אשלים 9 לכרסייא, ובגין כך, יהודה בלחודוי, תקונא 10 דכרסייא 11 וסמכא 12 דכלהו 13 סמכין. רבי שמעון דנהיר כל עלמא באורייתא וכמה בוצינין 14 נהרין בגיניה, עאכו"ו.

מסורת הזהר

(א) (שם) וירא דף ג' ציון א'. (ב) בראשית כ"ח ז"ח תצא כ"ח טו שלח. ג) כפיל ליה—כל ארעא : ח"ג פו.

חלופי גרסאות א' ל"ג וגו', ב וחמש ול"ג או, ג עלמא. ד וחמי. ה דאיהו. ו חמי. ז ל"ג ליה. ח דעילא. ט והא. י ל"ג בזמנא ההוא. יא קפיל. יב ל"ג איהו. יג ל"ג דשקיל ככל עלמא. יד ככל. טו לכרסייא. טז וכרסייא. יז דכרסייא. יח סמכא. יט דכל. כ מוסיף סמכין דהוו [דהוי] תלתא [תלת] אברהם יצחק ועקב וכדין [אתער] דוד מיהודה ואשלים לכרסייא וע"כ אקרי יהודה דאיהו שמא קדישא והדלית (ד' רגלוהי) מרגלוהי דכרסייא. כל נהירין.

<p>ממעו וגו' שא נא עיניך וראה וגו', ושואל, וכי לפי שיעור הראיה של אברהם, ירש הארץ הלא עד כמה רואה האדם, עד שלש פרסאות או ארבע או חמש פרסאות, והכתוב אומר, כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו', ומשיב, אלא כיון שראה ארבע רוחות העולם, כמ"ש צפונה ונגבה וקדמה וימה, ראה את כל הארץ, כי ארבע רוחות העולם הן כלל כל העולם, עוד פירוש, כי זקף אותו הקב"ה על ארץ ישראל, שה"ס הנוקבא, והראה אותו שהיא קשורה ברוחות העולם שה"ס ח"ב ח"מ דז"א, שה"ס המרכבה, ואז ראה הכל, כמו זה, מי שרואה את ר' שמעון, רואה את כל העולם, כי גם הוא כולל את כל העולם, הוא השמחה של מעלה ושל מטה.</p>	<p>הסולם הפעם אודה — ותקרא את שמו יהודה קעד) פתח רבי חייא וכי: פתח ר"ח ואמר, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, ושואל, וכי אותו המקום בלבד הבטיחו הקב"ה, שהיה רק ארבע או חמש אמות ולא יותר, ומשיב, אלא בעת ההיא כפל הקב"ה תחתיו את כל ארץ ישראל, ונמצא אז אותו המקום, שכלל את כל הארץ, ומה מקום ההוא, נעשה הכלל של כל הארץ, רבי שמעון, שהוא המאור של כל הארץ, על אחת כמה וכמה. שהוא שקול ככל העולם.</p> <p>קעה) פתח רבי יוסי וכי: פתח ר"י ואמר, הפעם אודה את ה', ושואל, וכי בכל הבנים שהולידה לא היה ראוי להודות להקב"ה, אלא בבן הזה, ומשיב, אלא יהודה הוא בן רביעי אל הכסא, שהוא המלכות שהיא רגל רביעי,</p>
--	---

(דפני דף קנ"ה ע"ב * דף קנ"ו ע"א)

סתרי תורה

קעו) מתניתין. בני א עליון, ב קדישי עליונים, ג בריכן דעלמא, ד מוחא דאגוזא, ה כנשו למנדע, הא צפרא נחית בכל יומא, אתער בגנתא. שלהובא דנורא, בגדפהא. בידהא, ה) * תלתא מגרופיין שנינן כחרבא. מפתחן גניזין, ו בידא ימינא.

קעז) קרי בחיל ואמר, מאן מנכון ז די ח נהירו אנפוי, ט די עאל ונפק

מסורת זוהר

דרך אמת

א) תלתא מגרופיין: ח"א סכ:

ה) נגרות ונגלות כתיב קף נח ס"ב ע"ב.

חלופי גרסאות א עלאי. ב קרישין ג ברירן. ד ל"ג מוחא דאגוזא (אה"ש). ה אתכנשו (אה"ש). ו בידהא (אה"ש). ז ל"ג די נהירו אנפוי. ח אנהירי. ט ל"ג די עאל ונפק (אה"ש).

הרהורא דיליה ברחל הות

הסולם

מאמר

שה"ס ו"ק, המכונה כנפ"ס, שצריכה להיות דומה לכנפי אמא. ב) ה"ס הארת החכמה בעודה סתומה, שמקימה ביד שמאל, והיא בחינת ג"ר דו"ק. ג) ה"ס החסדים המלבישים החכמה, ופותחים אותה להאיר בכל השלמות, ומכונים משום זה, מפתחות האיצרות. שזולתם, כל אוצרות החכמה נשארים סתומים.

כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא) והוא השלים את הכסא, וע"כ יהודה לבדו הוא תקון הכסא. והוא עמוד שכל העמודים נסמכים עליו. להיותו המשלים את הכסא, ר"ש, המאיר בכל העולם בתורה, וכמה מאורות מאירים על ידו, על אחת כמה וכמה. שהוא עמוד כל העמודים.

סתרי תורה

מאמר הרהורא דיליה ברחל הות

קעו) מתניתין בני עליון וכו': בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי העולם בעלי מוח האגוז. האספו לדעת: כי צפור יורדת בכל יום, שתעוררת בגן. שלהבת אש בכנפיה. בידה ג' מגרפות. דהיינו יעים, חדות כחרב. מסתוות האוצרות ביד ימינה.

וזה אמרו, שלהובא דנורא כנדפהא, שהנוקבא ירדה לגן עדן מאמא, וקבלה ממנה, שלהבת אש בכנפיה, כלומר, שהורידה עכה מאמא את הדינין המכונים שלהבת אש, ומקומם מכונה כנפ"ס, דהיינו שהשיגה בחינת הקטנות מאמא, וכמו כן הורידה עמה, בידהא, תלתא מגרופיין שנינן כחרבא, ביד שמאל שלה, הורידה הארת החכמה, ואף על פי שעדיין סתומה, מ"מ היא מבריחה כל תקליפות, שהם בחינת הלכלוך וטנופת, הסותמות את צנורות השפע מלהשפיע לתחתונים, ולפיכך מכונה בשם מגרופית הדה כחרב, שהוא מנקה כל לכלוך, עד שלא נכר עוד מקומה, ולפי שסוד התכללות יש י"ב בחינות דהיינו ג' פרקין בכל אחת מחוג"ג ונו"ה, המכונים זרועות וירכין, כנ"ל דף ס"ג ד"ה דהא) ע"ש, לפיכך חושב כאן ג' מגרופיות, ביד שמאל שלה, דהיינו בסוד ג' פרקי היד, ונתבאר בחינה השניה שקבלה מאמא.

פירוש הסתרי תורה, מומין רק אוהם האנשים שזכו אל אותן המדרגות שחושב, שהם חו"ב תו"מ: בני עליון, בינה, קדישי עליונים, חכמה, בריכן דעלמא, ח"ת, מוחא דאגוזא, מלכות, ואומר להם האספו לדעת ולהשכיל בכרוזה של הצפור, שמכרזת בכל יום בגן עדן, כמ"ש לפנינו כי הם ראויים להבין דבריה, ולא אחרים שעוד לא זכו לאלו המדרגות, וענין מוח האגוז, מתבאר בזהר (ויקרא דף ס"ו ע"ב) ע"ש, צפור, פירושו הנוקבא דז"א, גן היינו גן העדן, שהוא שם מקום הנוקבא, אחר שהשיגה צורת אמא לגמרי, בלי שום הכר מצורתה עצמה, כמ"ש לעיל (בראשית ב' דף ד' אוה ר') נמוסי דגנתא דעדן כמה דאיהו כרוא עלאה, ע"ש בחסולם, וזה אמרו כאן, הא צפרא נחית בכל יומא, שצפור שהיא הנוקבא, יורדת ממקום אמא, אחרי שקבלה צורתה, אתער כנחא, ומתעוררת בכל יום, בגן עדן להכריז משם, לתיותה שם שוח לגמרי לאמא, וחשואה זו לצורת אמא, הוא בעיקר ג' צורות אלו, א) צורת הקטנות (דפו"י דף קנ"ד ע"ב)

ו"ש, מפתחן גניזין בידא ימינא, שהיא בחינת השלישית שהורידה עמה מאמא לגן עדן, שהוא אור החסדים שמקומם ביד ימין, המלבישים את החכמה, המכונים מפתחות האיצרות, לתיותם פותחים אוצרות החכמה, וזולתם נשארים כל אוצרות החכמה סתומות כמו במג'עול ובריח.

קעז) קרי בחיל ואמר וכו': קוראת בכח ואומרת לצדיקים שהם בגן עדן, מי מכס

ואתתקיף ^ה באילנא דחיי, מטא בענפוי, אחיד בשרשוי, אכיל מאיביה מתיק מדובשא, יהיב חייך לנפשא, אסותא ^ב לגרמיה.
קעח) אסתמר, מהרהורא בישא, ^ג מהרהורא דמשקר באילנא דחיי, מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל, דיהיב מותא לנפשא, ותכירו ^ד לגרמיה לית ליה ^ה קיומא כלל.

חלופי גרסאות א באילנא. ב לגרמיה. ג מהרהורא דאינון דמשקרן באילנא דחיי דמסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל עכיר דיתרבק זרעיה באילנא דשקרא דיהיב (אה"ל). ד לגרמיה. ה קיומא.

מאמר **הסולם** **הרהורא דיליה ברחל הות**

מכס שפניו מאירים, דהיינו שוכה לחכמה שנאמר, חכמת אדם תאיר פניו, שנכנס ויצא ונתחזק ריבץ החיים, דהיינו שוכה לג' קוין: שנכנס בקו ימין, ויצא בקו שמאל, ונתחזק בעץ החיים שהוא קו אמצעי. הגיע בענפיו, היינו הג"ח נה"י הכללים בז"א, שה"ס עץ החיים, והם ענפיו, ונאחו בשרשוי, דהיינו ג"ר דז"א, אוכל מסירותיו המתוקים מדבש, ה"ס הארת החכמה שבנוקבא דז"א שה"ס פירי שלו, והוא מתוק, בסו ה, מה מתוק האור לעי, ועינים ה"ס החכמה, הנותן חיים לנפש ורפואה לעצמו, דהיינו הגוף שלו, ומכרות ואומרת, מי הוא הנובה לכל זה, הוא מי שנשמר מהרהור רע, מהרהור המשקר בעץ החיים, מהרהור המטמא את הנהר והנחל, שהוא מקורו של ישראל, מהרהור הנותן מות לנפש ושבירה לעצמה, אין לו קיום כלל.

ביאור הדברים. נודע, שהנוקבא מצד עצמותה אינה ראויה לקבל שום מוחין, כי הצמצום א' רוכב עליה, (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר) עש"ה, וכל המוחין שמקבלת הוא מכ עליה והתכללותה בכלים דאמא כמ"ש שם. ולפיכך נקודת עצמותה צריכה להיות גנוזה בה בעלם גמור, ואם היא מתגלית תכף מסתלקים ממנה כל האורות, כי נגלה, שאינה בחינת אמא, אלא בחינת המלכות, שהצמצום רוכב עליה, ואינה ראויה לקבל אורות דאמא, ומשום זה ה"ס עצה"ד טו"ר, כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט אות קכ"ג וכי ב"נ הא טוב, אי רא זכי הא רע, שפירושו אם נזהר האדם להדבק בקו אמצעי המכריע בין הקוין, שקו ימין יאיר ממעלה למטה, וקו שמאל ממטה למעלה, וגם האדם אינו ממשין הארת חכמה שבקו שמאל ממעלה למעלה, אז נבחן שזכי, והא טוב, דהיינו שנקודת עצמותה של הנוקבא, נגזרת ואינה נודעת, אמנם אם ממשין הארת השמאל ממעלה למטה, ופוגם בקו אמצעי, נבחן שהוא לא זכי והא רע, ותכף נגלה עליו נקודת עצמותה של הנוקבא, ואורות החיים פורחים ומסתלקים תכף ממנו.

(רפוי"י דף קנ"ד ע"ב)

קעט) הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה, ה עביד אילנא דשקרא, בגין דההוא הרהורא סלקא ואחלף נפשא תחות נפשא. ב אילנא דחיי אסתלק, ואילנא דמותא ב אחתקיף ביה, ד נפשא מתמן משיך. קפ) ווי ליה, דאזעקר * בההוא הרהורא, מגו אילנא דחיי, ואתדבק באילנא דמותא. ו ענפין לית ביה, לא חמא טבא ה לעלמין, יבשא איהו בלא לחותא כלל, אנביה ה מריר כלענה, י עליה אתמר * והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'.

קפא) בגין דהרהורא טבא סליק לעילא, אחיד באילנא דחיי, אתקיף בענפוי, אכיל מאנביה, כל קדושין וכל ברכאן יא נפקין מניה, אחסין חיון י לנפשיה ואסותא לגרמיה, עליה אתמר ב והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'.

קפב) כל מלין דעלמא, אזלין בתר מחשבה והרהורא, י ועיד והתקדשתם והייתם קדושים, בגין דכל קדושין דעלמא אפיק ומשיך בהרהורא טבא.

קפג) מאן דאסתאב בהרהורא בישא, כד אתי לאזדוגא באתתיה ושוי

מסורת הוהר

(א) (ירמיה י"ז) חיי שרה דף ס"ג ציון ד'. (ב) (שם) חיי שרה דף ס"ג ציון ג'. (ג) (ויקרא י"א) ח"א קסו: רד: ח"ב יא: קכה: רכה: ח"ג כד: לא. מא: מב. מט: פא. סו: קצ: רמו. רענ: ז"ח בראשית י"א טא שלו. רות פ"ו טג שמב.

חלופי גרסאות א ליג עביד אילנא דשקרא. ב אלנא. ג אתקיף (אה"ל). ד ונפשא (אה"ל). ה ואתדבק (א"ל). ו ליג ענפין לית ביה. ז חמא: חמי (אה"ל). ט מרירן (אה"ל). י עלייהו (אה"ל). יא אסקין. יב נפקי (אה"ל); גנפשי. יג ועיד אוהר קרא (אה"ל).

הרהורא דיליה ברחל הות

הסילם

מאמר

קעט) הרהורא דמסאיב וכו': ההרהור שטימא את המקור שלו, של עץ החיים שהוא ז"א, כי העלה הגם דנוקבא לאמא כנ"ל בסמוך, עושה אילן השקר, כי הפגם והחורבן דאירות המקור של עץ החיים, הולך ובונה את אילן השקר של הס"א, כי לא נבנה צור אלא מחורבנה של ירושלים. והוא, משום שאותו הרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. דהיינו נפש מאורות דס"א תחת נפש מאורות הקדושה, כי מחמת הרהור, עץ החיים מסתלק, ועץ המות מתדבק בו. שממנו מושך את הגזש, טירוש, כמו שנחבאר לעיל בדבור הסמוך, שתכף כשמהרהר בעבירה מסתלקים ממנו אורות דקדושה, שה"ס עץ החיים, בסוד לא זכי הא רע, ומתלבשים בו אורות דסטרט אחרא. שהוא עץ המות, ונמצא בהכרח, שנפשו נמשכת עתה מעץ המות, ונחלף לו נפש דס"א במקום הנפש דקדושה שיתיה לו.

קפא) בגין דהרהורא טבא וכו': כי הרהור טוב העולה למעלה, נאחו בעץ החיים, שהוא קו אמצעי, ומחזיק בענפיו ואוכל מפירותיה, כל הקדושות וכל הברכות יוצאות ממנו, ונוחל חיים לנפשו, ורפואה לעצמו, עליו נאמר, והיה כעץ שתול על מים ועל יובל וגו'.

קפב) כל מלין דעלמא וכו': כל דברי העולם הולכים אחר המחשבה וההרהור, ועל זה כתוב, והתקדשתם והייתם קדושים, משום שכל הקדושות שבעולם הוא מוציא וממשיך עם הרהור טוב, (ועי' לעיל דף ע"ו ד"ה קרי בחיל).

קפג) מאן דאסתאב וכו': מי שנשטא בהרהור רע כשבא להזדוגא באשתו, כי שם

קפ) ווי ליה דאתעקר וכו': אוי לו שבסבת אותו הרהור נעקר מעץ החיים, ונתדבק בעץ המות, אשר אין לו ענפין, דפוין דף קניד ע"ב * דף קניה ע"א)

רעותיה והרהוריה באתתא אחרא, וזרע זרעא בהרהורא אחרא, דא הוא דאחלף דרגין, עלאין דלעילא, דרגא דקודשא, בגין דרגא דמסאבא. ^ב כמה דהרהורא דיליה ^ג עביד חלופין לתתא, אוף הכי ^ד עבד חלופין לעילא. קפד) ^ה כמה דגופא דההוא ^ו ברא דיוליד, אקרי בן תמורה, אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי. דהא לא משיך משיכו קדישא בההוא הרהורא, ונפשא דיליה אתחלף בדרגא אחרא.

קפה) יעקב ^ז שלימא דכלא, גלי קמי קב"ה דכל ארחוי בקשוט הוו, והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא, בההוא ליליא דמשמש באתתיה בלאה, * הרהורא דיליה ברחל ^ח הות, משמש בלאה וחשיב ברחל, ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא.

מסורת הזהר

(א) הרהורא דיליה ברחל: ח"א קעו: רכב: רלו.

חלופי גרסאות ^א וכמה (אה"צ). ^ב ל"ג מן עביד עד הכי; ^ג ל"ג מן חלופין עד חלופין. ^ד עביד. ^ה מוסף וההוא ברא דיוליד לא אתקרי בן תמונה אלא בן תמורה כמה (אה"צ). ^ו בירא (אה"צ). ^ז שלמא. ^ח הוה.

הרהורא דיליה ברחל הות

מכחות צמצום הא', ואינו ראוי עוד לקבל אור החיים דקדושה.

וזה אמרו, וזרע זרעא בהרהורא אחרא דא הוא דאחלף דרגין עלאין וכו', בגין דרגא דמסאבא. כי אז לא זכי הא רע. שנגלה נקודת הצמצום א' עליה, ונחלפו אורות החיים, על אורות אילן המות, כנ"ל. כמה דהרהורא דיליה עביד חלופין לתתא אוף הכי עבד חלופין לעילא וכמו שנגלה הרע למטה, דהיינו בהנוקבא, במקום הטוב שהיה בה, כך נעשה חלופין למעלה באמא, כלומר, שהפגם עלה גם לז"ת דאמא, שהוא מחמת שהיו מחוברים זב"ז בעת התקין נפגמים זה מזה בעת הפגם. (כנ"ל דף ע"ז ד"ה וזה) ולפיכך כמה דגופא דההוא ברא דיוליד, אקרי בן תמורה, אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי הגוף נמשך מנוקבא והנפש נמשך מאורות דאמא, ולפי שגם אמא נפגמה, נמצא שלא לבד, שהגוף נעשה פגום אלא גם הנפש, שהיא מאמא, נפגמה, וגם הנפש נבחן לתמורה, כלומר שנחלפה ונעשתה לנפש טמאה. קפה) יעקב שלימא וכו': יעקב השלם, שהכל גלוי לפני הקב"ה, שכל דרכיו של יעקב היו באמת, והרהורי אמת היה מהרהר תמיד בכל דבר, באותו הלילה ששימש באשתו בלאה, הרהורו שלו ברחל היה, היה משמש בלאה וחושב ברחל, והמקור שלו, הלך באותו הרהור שלו.

ביאור הדברים. אחר שהסתרי תורה

ביאר

הסולם

מאמר

רצונו והרהורו באשה אחרת, והזריע זרע בהרהור זה, זה הוא שהחליף מדרגות העליונות של מעלה, שהחליף מדרגת הקודש על מדרגת הטומאה. כמו שהרהור שלו עושה חלופין למטה שמחליף אשתו באחרת, כן עושה חלופין למעלה. וכמו הגוף של הבן שמוליד נקרא בן תמורה, כך מבחינת הנפש שלו נקרא ג"כ בן תמורה, כי לא משך המשכה קדושה באותו הרהור, והנפש שלו נתחלף במדרגה אחרת. דהיינו מס"א.

ביאור הדברים. אחר שהסתרי תורה ביאר היטב את הפגם הגדול שעושה, אם הדבק בקדושה, בעץ החיים, מהרהר להמשיך מהשמאל למעלה למטה, שתכף עם הרהורו הרע מסתלקים ממנו כל אורות החיים וכל הטוב, ונחלף לו נפש דטומאה במקום נפש דקדושה, בסוד, לא זכי הא רע, כמ"ש לעיל באורך, הוא משה לזה גם ענין המזדווג באשתו וחושב באחרת, כי המזדווגים בקדושה, הם מרכבה לז"א ונוקבא העליונים, וכשהוא מהרהר באחרת, נמצא מעורר בזה את הנוקבא דס"א, אשת זנונים, שהיא הלעזמת של הנוקבא דז"א, וגורם שהארת השמאל מן הנוקבא, תמשך ממעלה למטה, אל הקליפות, אשר אז היא נבחנת לעץ הדעת טו"ר, בסוד לא זכי הא רע, כי נגלה עליה הנקודה דצמצום א', וכל האורות דקדושה מסתלקים, ותחתיהם באים האורות דס"א, ונמצא שהמזדווגים נעשו אז מרכבה לזו"ן דקליפות, ולפיכך בן הנולד מזוג זה נמשך מס"א, ונעשה בן תמורה, כלומר, שיש בו נפש רעה מס"א,

(רש"י דף קנ"ה ע"א)

קפו) ולא ב' לדעתא, דהא לא הוה ידע, בגין כך, * לא סליק ראובן
 ב' בשמא. קב"ה דהוה ידע, אחמי ליה, ואמר ראו בן דאתילידי בעלמא. ועיד
 כתיב ב' אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, אל תקרי אראנו,
 אלא אראנו, דיסתכלון ביה, ובגין דאתגלי ס' קמיה, דקב"ה, דהא לאו
 לדעתא הוה, ובארח קשוט הרהר ברעותיה יעקב, לא איפסל מגו שבטין
 קדישין, דאי לאו הכי הוה ס' איפסל.

קפו) ובגין דהרהורא עקרא איהו, ועביד עובדא, קב"ה דהוה ידע
 ס' ההוא הרהורא, באתר י' דאתדבקא. יב' בההיא טפה * קדמאה, ב' אסתמר ליה
 י' בכירוחא, דכתיב י' כי הוא הבכור וגו', נתנה בכורתו ליוסף, בההוא אתר
 דהרהורא אזלא י' ואתדבק י' בההיא טפה, תמן אתדבק ואתמסר טו' ההוא

מסורת הזהר

א) לא סליק ראובן בשמא. ח"א קעו: רב: רלו: ב) (ירמיה כג) נח דף ס"ט ציון ג'. ג) אסתמר
 ליה בכירותא, ח"א קעו: רכב: ד) (דה"א ה') ח"א קעו: רנח.

חלופי גרסאות א' ולא. ב' לדעתוי (אה"ל). ג' מוסיף בשמא ראו בן חמו ברא ולא אתילידי ולא סליק בשמא (אה"ל).
 ד' מוסיף אראנו לעיניהון דכלא (אה"ל). ה' קמיה ו' קב"ה. ו' ובארות. ח' אפסל. ט' ליג ההוא,
 י' דאתדבק יא' בההיא. יב' בכירותא. יג' ואתדבקא; ואתרבתא (אה"ל). יד' כההוא. כו' הדיא.

הרהורא דיליה ברחל הות

הסולם

מאמר

שנשא את לאה לא היה יכול להמשיך כלים
 מתוקנים לרחל. כנ"ל, נפקא כלא ואמר מן
 העולם ועד העולם כתיב, ולפיכך נחלפו לו
 כלים דלאה לבהינת כלים דרחל, שכן הצמצום
 שהיה ברחל, נתדבק בכלים דלאה, ולא יכול
 להמשיך בזווגו אלא בהינת ו"ק בלי ראש. ובוזה
 תבין דברי הזהר בכבוד הסו"ך.

ביאר ב' ההקדמות בענין הסגם הגדול של
 המהרהר באשת זנונים, שמחליף מדרגות
 עליונות דקדושה במדרגות הטומאה, רכמ"ש
 בסוד. לא זכי הא רע, בא עתה אל מרתו
 הרצויה, לבאר סוד ההרהור שחשב יעקב
 ברחל ושמש בלאה. וכבר ירעת שלאה ה"ס
 בינה, ורחל ה"ס מלכות, דהיינו הנוקבא
 שמחזה ולמטה דז"א. גם ידעת שהנוקבא דז"א
 מצד עצמה אינה יכולה לקבל אור להיותה
 בצמצום א', אלא שממשכת מקודם כלים
 מאמא, בסוד מלכות הממותקת במדת הרחמים
 ואז ראויה לקבל האורות. (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה
 וכבר ע"ש) ונמצא שרחל מצד עצמה אינה
 ראויה לשום אור אלא אחר שמקבלת הכלים
 מלאה, דהיינו מאמא. וז"ס שאומר הזהר לעיל
 (דף ג"ה אות קל"א) בשעתא דיעקב פלח
 שבע שנין קדמאין, שרצה להמשיך ז'
 אורות חג"ת נהי"מ לרחל, נפקא כלא
 ואמר, יעקב, מן העולם ועד העולם
 כתיב, דהיינו שצריכים להמשיך מקודם
 כלים מחוקנים מן עולם העליון שהוא בינה
 לאה, אל עולם התחתון, שהיא הנוקבא רחל.
 ע"ש. גם זסו"ה לא יעשה כן במקימנו וגו'.
 ונמצא שבשעה שבא אל לאה, וחשיב ברחל,
 דהיינו להמשיך האורות אל רחל, שלא ידע
 שהיא לאה, הנה אז חשב להמשיך האורות
 בכלים דצמצום א' מטרם שנמתקו, שהם
 גקראים רע, בסוד לא זכי הא רע. כי מטרם
 (רש"י דף קניח ע"א * דף קניח ע"ב)

קפו) ולא לדעתא, וכו': ושלא לדעת עשה
 זה, כי לא היה יודע שהיא לאה.
 משום זה לא עלה ראובן בשם, כלומר שלא היה
 לו אלא ו"ק חסר ראש, (כנ"ל בכבוד הסמוך עש"ה)
 כי שם פירושו השגה. אלא הקב"ה שהיה יודע
 שהיא לאה, דהיינו בינה ואינה צריכה להפגם מכת
 הצמצום של רחל, הראה אותה, דהיינו שהשפיע לו
 ראש וג"ר, ואמר, ראו בן שנולד בעולם, דהיינו
 שהשפיע לו ג"ר, ועל דא כתיב אם יסתר וגו' אל
 תקרא אראנו, באלף סגולה, אלא אראנו, באלף
 פתוחה, ומשום שנגלה לפני הקב"ה, כי שלא
 לדעת היה, ובדרך אמת הרהר יעקב ברצונו,
 לא נפסל ראובן מתוך השבטים הקדושים,
 כלומר, שלא היה נחשב לבן חמורה, כי אם לא היה
 כך, היה נפסל.

קפו) ובגין דהרהורא וכו': ומשום שההרהור
 הוא העיקר והוא עושה מעשה,
 הקב"ה שהיה יודע המקום, שאותו הרהור
 היה דבוק בעת זריעת טפה הראשונה, שמר לו
 לאותו המקום, את הבכורה, שכתוב, כי הוא
 הבכור

בכורה, ואתנטיילת בכורה מראיבן, ואתמסר גאתר דהרהורא אתדבק בה, ברחל הרהר ואתדבק רעותא, ברחל אתדבק בכירותא, וכלא ג אתהדר בתר הרהורא ומחשבה.

קפח) כגוונא דא, הרהורא דומחשבה, עביד עובדא, ואתמשך משיכו, בכל מה דאתדבק בר נש בסתרא, דכתיב * לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, יבמה יבא עליה, והכא אצטריך הרהורא ורעותא לאתדבקה, ובהורא רעותא ומחשבה, משיך משיכו, ועביד עובדא דאצטריך, ולא ישתצי שמא י דמיתא ג מעלמא.

קפט) וסתרא דא ג אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף, ה דהא ודאי רעותא ומחשבה, משיך משיכו, ועביד עובדא בכל מה דאצטריך. ס ועל דא, בצלוחא אצטריך רעותא והרהורא לכוונא, וכן בכל אינון פולחנין דקב"ה, הרהורא ומחשבה עביד עובדא, ומשיך משיכו בכל מה דאצטריך. (ע"כ ס"ת) קצ) * ג וילך ראובן בימי קציר י חטים וימצא דודאים בשדה. רבי יצחק פתח ואמר, ד מה רבו מעשיך י ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך. האי קרא אוקמוה, בכמה אתר. אלא, מאן יכיל ג לממני עובדוי דקב"ה. י דהא כמה חילין י ומשריין, משניין דא מן דא, טו דלית לון חושבנא, וכלהו בזמנא חדא, טו כמרזפא דאפיק י זיקין לכל סטרין, בזמנא חדא, כך

מסורת הזהר

א) (דברים כ"ה) ח"ג רמה. רנט: ז"ח תצא ג"ט טב שד. ב) (איוב ל"ד) ח"ב קסב: ח"ג קעו. ת"ז תק' כ"ו עב. ז"ח רות פ"ט טג שלב ג) (בראשית ל'). ד) (תהלים ק"ד) תולדות דף ב' ציון ג'.

חלופי גרסאות א) בכרא. ב ואתנטייל; ואתנטייל. ג מוסיף אתדבק אתהור (אה"ל). ד מחשבה. ה מוסיף והכא בעובדא חזא (אה"ל). ו דמית. ז בעלמא. ח דא. ט מוסיף ועזר בכל מה דעביד בי"ב בני לכוונא לבא ורעותא וכיש בפולחנא דקב"ה בצלוחא (אה"ל). י חטים וגו'. יא ה וגו'. יב למימני. יג דהא ברא בעלמא. יד ומשריין. טו ל"ג דלית לון חושבנא. טז ל"ג מן במרזפא עד ת"ח; כמרזפא (אה"ל). יז מוסיף זיקין בויקין (אה"ל).

הרהורא דיליה ברחל הות

הסולם

מאמר

יאסוף. כי הוא ודאי, שהרצון והמחשבה מושך המשכה ועושה מעשה בכל מה שצריך. ועל כן בתפלה, צריכים רצון והרהור לכוון בה. וכן בכל העבודות של הקב"ה, הרהור והמחשבה עושה מעשה ומושך המשכה לכל מה שצריך.

מאמר וימצא דודאים בשדה

קצ) וילך ראובן וגו' דודאים בשדה: רבי יצחק פתח ואמר, מה רבו וגו' מלאה הארץ קנינך. מקרא זה בארוהו בכמה מקומות. אלא מי יכול לספור מעשיו של הקב"ה, כי כמה צבאות ומחנות של מדרות ומלאכים המשונים זה מזה, שאין להם מספר. כלומר, שהכתוב מה רבו מעשי ה', יורה שאין להם מספר, שפירושו מוחין דחסדים. וכולם בחכמה עשית יורה מוחין דמספר, שהם חכמה, ואומר, אע"פ שמשונים זמ"ה, יצאו כולם בזמן אחד, בבת אחת, כפטיש

המכת

הבכור ובחללו יצועי אביו נחנה בכורתו ליוסף, כי במקום שהרהור הלך ונתדבק בזריעת הטפה, שם נתדבקה ונמסרה הבכרה, ונלקחה הבכרה מראובן, ונמסרה אל המקום שהרהור נתדבק בו, ברחל הרהר ונתדבק בה הרצון, ע"כ ברחל נתדבק הבכרה, והושב הכל אחר הרהור והמחשבה.

קפח) כגוונא דא וכו': כעין זה מצאנו אשך הרהור והמחשבה עושה מעשה, ונמשכה המשכה, מכל מה שהאדם נתדבק בסתר, שכתוב לא תהיה אשת המת החוצה וגו', וכאן צריך הרהור והרצון להדבק בנשמת אחיו המת, ובאותו הרצון והמחשבה מושך המשכה, ועושה המעשה שצריך, ולא ימחה שם המת מן העולם.

קפט) וסתרא דא וכו': וזה סוד, אם ישים אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו

(דמויי דף קניה ע"ב * קניו ע"א)

קב"ה, אפיק כמה ^א זינין ומשריין, משניין דא מן דא, דלית לון חושבנא וכלהו בזמנא הדא.

קצא) תא חזי, בדבורא וברוחא כחדא, אתעביד ^ב עלמא, דכתיב * בדבר ה' שמים ^ג נעשו וברוח פיו כל צבאם. בדבר ה': דא דבורא. וברוח פיו: דא רוחא. דא בלא דא לא אזיל, ואתכליל דא בדא, ^ד ונפיק ^ה מנייהו, כמה חילין, ^ו לחילין, ומשריין למשריין, וכלא בזמנא חדא.

קצב) ת"ח כד בעא קב"ה למברי ^ז עלמין, אפיק חד נהורא סתימאה, דמן ההוא נהורא, נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין, ומההוא נהורא, נפקין ואתפשטו, ^ח ואתעבידו שאר נהורין ואיהו עלמא עלאה.

קצג) תו, אתפשט האי נהורא עלאה, ^ט ועביד אומנא, נהורא דלא נהיר, ועביד עלמא תתאה. ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר, ^י בעי לאתקשרא לעילא, * בעי לאתקשרא לתתא, ^{יא} ובקשורא דלתתא, אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא.

מסורת הזהר

(א) (תהלים ל"ג) הקסה"ז דף י"ג ציון ב'.

חלופי גרסאות א' זייגין; חילין (אה"פ). ב בלא. ג נעשו וגו'. ד ונפק; ונפקו. ה מינייהו. ו לחילין. ז עלמא. ח ואתעביד. ט ועבר. י מוסיף דאיהו וליג מן בעי עז בעי. יא ובקשורה.

וימצא דודאים כשרה

הסולם

מאמר

את עולם התחתון. שהוא הנוקבא. ומשום שהוא אור שאינו מאיר, הוא צריך להתקצר למעלה וצריך להתקשר למטה, ועל ידי קשר של מטה הוא מתקשר להאיר בקשר של מעלה.

ביאור הדברים. כי ר' יצחק נוחן טעם על הדבורים הקודמים, שמביא מהכתוב מה רבו מצטיין ה' ומהכתוב בדבר ה' שמים נעשו, שאע"פ שההארות משונות זו מזו. שזה בחכמה וזה בחסדים, מ"מ יצאו בנת אחת. ואומר שהוא מטעם כי כד בעא קב"ה למברי עלמין אפיק חד נהורא סתימאה שהיא בינה המכונה עולם העליון המכוסה, דמן הדוא נהורא נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין, דהיינו המגולים בהארת חכמה, ואתעבידו שאר נהורין, דהיינו הארת החסדים, ואיהו עלמא עלאה, כי הן חכמה והן חסדים שורשם מעולם העליון, בינה, תו אתפשט האי נהורא עלאה ועבר אומנא נהורא דלא נהיר, היינו שנתפשטה הבינה בקו שמאל שלה, שהוא אור שאינו מאיר, מטעם שהוא חכמה בלי חסדים כנודע, ועביד עלמא תתאה, ועשה או את עולם התחתון דהיינו הנוקבא. פירוש, כיון שהשמאל אינו מאיר בלי חסדים, ע"כ נודווג על המסך דחירק דו"ן שעלו שמה למ"ן, והוציא עליו קו-ת קו אמצעי המיוחד ימין ושמאל והחכמה נתלכשה בחסדים

המכה על אבן, או על ברזל מלוכך, שמוציא ניצוצות לכל צד בבת אחת. כך הקב"ה הוציא כמה מינים ומחנות משונים זה מזה, שאין להם מספר, וכולם בבת אחת.

קצא) ת"ח בדבורא וכו': בוא וראה, בדבור ורוח ביחד שהם זו"ן, נעשה העולם. שכתוב, בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם. בדבר ה', זהו דבור שהוא הנוקבא, המאירה בחכמה, וברוח פיו, זהו רוח, שהוא ז"א, המאיר בחסדים, זה בלי זה אינו הולך, ונכללו זה מזה, ויצאו מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, המשונים זמ"ז בהארתם שזה בחכמה וזה בחסדים כנ"ל בדבור הסמוך, וכולם בזמן אחד.

קצב) ת"ח כד בעא וכו': בוא וראה, כשרצה הקב"ה לברוא העולמות, הוציא אור סתום אחד, שהוא אור הבינה, כי הכנים ^א באור הבינה נעשה אור, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה ועביד ע"ש.) שמן אור ההוא, יוצאים ומאירים כל האורות הנגלים. דהיינו על ידי הוצאת ה' מאיר, שחזר ונעשה אור כש"ש שם. וגאותו האור יצאו ונתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא עולם העליון. דהיינו בינה.

קצג) תו אתפשט וכו': עוד נתפשט אור העליון הזה, שהוא בינה, והאומן, דהיינו המאציל, עשה אור שאינו מאיר, ועשה (דשמי קניו ע"א *) דף קניו ע"ב)

קצד) והאי נהורא דלא נהיר, בקשורא דלעילא, אפיק כל חילין, ומשריין, ב לוינין סגיאין, הדא הוא דכתיב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית ב וגו'.

קצה) * וכל מה די בארעא, הכי נמי לעילא. ולית לך מלה זעירא, בהאי עלמא, דלא תלייא במלה אחרא עלאה ב דאתפקדא עליה ג לעילא, בגין דכד אתער האי לתתא, אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא, דכלא אתאחד דא בדא.

קצו) תא חזי כתיב, ג תני נא לי מדודאי בנך. לאו דודאים אולידו לה רחל, אלא קודשא בריך הוא, קא גלגל מלה, על ידי ה דאינון דודאים,

מסורת הזהר

א) וכל מה די בארעא - לעילא, ח"א רה: ח"ב מח: ח"ג סה: ג) דאתפקדא עליה לעילא ח"א רנא. ג) (בראשית ל').

חלופי גרסאות ב לוינין, ג מלאה הארץ קנינך וליג וגו'. ג ליג לעילא. ד מנגל (אה"ל). ה אינון.

וימצא דודאים בשדה	הסולם	מאמר
המוציא קו אמצעי מתקשר השמאל דבינה בימין שלה ומאיר כנ"ל.	בחסדים ונשלמה הארתה בסוד ג' קוין חב"ד, ומשום דתלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) שגם זו"ן השיגו הארת ג' קוין ההם, ונמצא שבסבת השמאל של זבינה שאינו מאיר, הבינה הזדווגה על מסך דזו"ן, ומשום זה השיגו הזו"ן המוחין ממנה. וז"ס ועביד אומנא נהורא דלא נהיר ועביד עלמא תחאה שמשום שהמאציל עשה בשמאל הבינה, את נהורא דלא נהיר, בסבה זו, עשה וחקן את עולם התחתון בכל המוחין שלו, כמבואר.	
קצד) והאי נהורא דלא נהיר וכו': ואותו האור שאינו מאיר, דהיינו הקו שמאל בקשר ג' הקוין של מעלה, שבבינה, הוא מוציא כל הצבאות והמחנות למינים הרבה המשונים זה מזה, שזה בחכמה וזה בחסדים כנ"ל, וזהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' וגו'. פירושו, כי מה רבו מעשיך, פירושו הארות החסדים שה"ס מוחין שאין להם מספר, וכלם בחכמה עשית, פירושו מוחין דמספר, כמ"ש לעיל בתחלת המאמר, ועם כל זה יצאו בבת אחת, שהוא משום שהארת השמאל קשורה בבי העולמות ביחד, ועיקר הארתו הוא בעולם העליון, ששם שולטת הארת החסדים המכוסים מחכמה, דהיינו שאין להם מספר, ולפיכך ב' מיני מוחין האמורים, אע"פ שמשונים הם זה מזה, מ"מ כל הארה והארה כלולה משניהם, כי יוצאים בבת אחת.	וזה אמרו ובנין דאיהו נהורא דלא נהיר בעי לאתקשרא לעילא בעי לאתקשרא לתתא, משום שכו השמאל דבינה אינו מאיר, ע"כ הוא צריך שיתקשר בסוד הקשר של ג' קוין, בבי העולמות, כי בעולם העליון לבד אינו מאיר מטעם חסרון חסדים, כנ"ל, ובעולם התחתון בלבד, שהוא הנוקבא, אינו מאיר, משום שאין שורשו בה אלא בבינה. ע"כ דוא מחויב להתקשר בבינה ששם שורשה ומחויב להתקשר בנוקבא, כדי לקבל ממנה את המסך דחירק, שעליו יוצא קומת קו אמצעי המשלים את השמאל. ואע"פ שמסך דחירק בז"א הוא, כמ"ש בכמה מקומות, אמנם כל מסך הוא בחינת הנוקבא, כי הזכר הוא בחינת האור של המדרגה, ולפיכך נבחן מסך דז"א שהיא בנוקבא. וז"ס ובקשורא דלתתא שהוא המסך דחירק שבעולם התחתון, אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא, מתקשר חקו שמאל להאיר בקשר זבינה למעלה, פי ע"י המסך דחירק שבנוקבא. (ש"י דף ק"ו ע"ב)	
קצה) וכל מה די בארעא וכו': וכל מה שיש בארץ יש ג"כ למעלה, ואין לך דבר קטן בעולם הזה, דהיינו בהנוקבא, שאינו תלוי בדבר אחר, עליון, האמונה עליו מלמעלה דהיינו בבינה, כי כל מה שבנוקבא, אינה אלא ממה שמקבלת מבינה, וע"כ אין לך דבר בהנוקבא, שאין לו שורש בבינה. וע"פ כשנתעורר דבר למטה בנוקבא, נתעורר מקודם השורש שלו הסמונה עליו למעלה בבינה, כי הכל מיוחד זה בזה.		
קצו) תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב תני נא לי מדודאי בנך, אין הפירוש, שהכתוב בא לומר, שתודאים הולידו את רחל, אלא		

בגין דיפוק יששכר, דאחיד ^א באורייתא יתיר מכלהו שבטין, בגין דהא רחל ^ב יאחידא ביה ביעקב, ^ג לא שבקת ליה לגבי לאה, הדא הוא דכתיב * המעט קחתך את אישי, וכתיב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך.

קצו) אינון גרמו דיפוק יששכר לעלמא, ^ד בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב ^ה הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתיב ^ו וישכב עמה בלילה הוא: ^ז הוא ודאי, והא אוקמוה, דעלמא עלאה: ^ח הוא, דסתים ולא גליא, בגין דהא אורייתא מעלמא עלאה נפקת.

קצח) ובכד אתר, עלמא עלאה: הוא, דלא אתגליא, והא אתמר, ^ט ועבד הלוי הוא, ^י בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא, ויששכר ביה ^{יא} אתאחיד, ועל דא קרינן עץ החיים, אילנא דאינון חיין עלאין, דאקרי הוא ולא אתה.

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"א רכב. (ב) (שה"ש ז') תולדות דף י"ז ציון ב'. (ג) (בראשית ל') לעיל דף ס"ו ציון ג. (ד) הוא לעיל דף ס"ו ציון ב. (ה) (במדבר י"ח) לעיל דף ס"ו ציון ד. (ו) בגין לאמשכא לעיל דף ס"ו ציון ה.

חלופי גרסאות א מוסיף באורייתא תדיר (אה"ל). ב אחידת. ג ולא. ד ל"ג בגין. ה הוה. ו אתאחד.

מאמר	הסולם	וימצא דודאים בשדה
אלא הפירוש הוא, שהקב"ה סבב הדבר, על ידי אלו הדודאים, שיוולד יששכר. שהחזיק בתורה יותר מכל השבטים. כי רחל היתה מחזקת ביעקב, ולא נתנה לו ללכת ללאה, זהו שכתוב, המעט קחתך את אישי, וכתוב, לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך.	בדודאים שלי, אשר בלי יעקב, שה"ס קו אמצעי, הם אינם מאירים אפילו אצלי, ולפיכך השיבה לה לכן ישכב עמך הרילה הוא, הוא, סובב על המסך דחירק עבו, כדי שמזווגו תמשך קומת קו אמצעי המיוחדת ב' הקיין בלאה, ואז הדודאים נשלמים בה, ואח"כ נתנה אותם גם לרחל, בסוד תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא כנ"ל.	קצו) אינון גרמו דיפוק וכו': הם גרמו שיצא יששכר לעולם, כדי שיעלה ריח תורה לפני הקב"ה. וזהו שכתוב הדודאים נתנו ריח וגו', כי יששכר הוא נאחו בתורה יותר מכל השבטים, כנ"ל באות קצ"ו.

ביאור הדברים. אחר שהאריך ר' יצחק וביאר היטב, אשר הנהורא דלא נהיר שה"ס הארת חכמה שבקו שמאל, לא יוכל להאיר רק בב' עולמות, שהם בינה וניקבא, כי שורשו הוא מבינה, אבל הוא צריך למסך דחירק שהוא בו"ן כדי להוציא עליו קו אמצעי המכריע, כנ"ל, סתח בזה את כל דברי הפרשה, כי ז"ס וילך ראובן וימצא דודאים בשדה, ויבא אותם אל לאה אמו. כי דודאים ה"ס הארת השמאל, שהוא נהורא דלא נהיר, ונקרא דודאים להיותו השורש לאהבת דודים (כנ"ל לך דף קמ"ז ד"ה פנימיות) ומשמיענו הכתוב, שבן לאה מצא אותם והביאם לאמו, ללמדנו ששורש אור הזה הוא בלאה דהיינו בינה, ולא ברחל, אבל רחל מקבל אותו מלאה, כנ"ל, וזהו שאמרה ללאה, תני נא לי מדודאי בנך, שרצתה לזכות באור הזה, ותאמר לה המעט קחתך את אישי, כי ז"א שהוא בעל המסך דחירק המשלים להארת הדודאים בהכרעתו, נמצא קבוע עם המסך ברחל, כי היא נושאת המסך דחירק בעת שז"א אצלה כנ"ל, וזהו שטענה לאה לרחל: את רוצה בשניהם, להחזיק את המסך דחירק, שאני צריך לה, כדי להוציא קו אמצעי, וגם את רוצה

קצח) ובכל אתר עלמא וכו': ובכל מקום נקרא עולם העליון הוא, כי אינו מגולה, וכן נאמר, ועבד הלוי הוא, שפירושו שעובד לעולם העליון הנקרא הוא, כדי להמשיך משם ברכות לכל העולמות, ויששכר נאחו בו, בעולם העליון, ועל כן אינו קוראים לז"א עץ החיים, להיותו אילן הנמשך מן ההיים העליונים, שבעולם העליון הנסתר, דנקרא הוא ולא אתה.

(רשרי דף קני ע"ב) כי

קצט) ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא דרחל. לאו, דהא כתיב, * וישמע אליה ^א אלהים ויפתח את רחמה, קודשא בריך הוא, ^ב ולא ^ג מלה אחרא, ^ד בגין דאינון דודאים, אע"ג דחילא דלהון לעילא, בההוא חילא ^ה דלהון, לא ^ו אתמני פקידא דבנין, דהא ^ז בנין במזלא תליין, ^ח ולא במלה אחרא. (ר) ואי תימא דהא אינון למגנא אתבריא, לאו, דהא אפילו * למלה דא, סיועא אינון לאינון דמתעכבי, ולא ^ט אינון עקראן. ^י ולא ^{יא} אתגזר עליהו ^{יב} אלא ^{יג} במזלא.

סתרי תורה

(רא) (** ג וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה וגו'. תנו, כוס של ברכה, לא אחברכא, אלא בסטר ימינא, ובגין כך, בעוד דאתער ימינא לגבי ^ד כוס של ברכה, שמאלא לא תסייע תמן, דהא ימינא, אשכח ^ה עילה בההוא כוס, דאתערא לגבי עלמא עלאה.

מסורת זוהר

(א) (בראשית ל') וירא דף קכ"ה ציון ב'. (ב) בנין במזלא תליי ח"א קטו. ב"כ דף ע"א ציון ב' וש"ג. (ג) (בראשית ל') לעיל דף פ"א ציון ג. (ד) כוס של ברכה הקסה"ז דף ב' ציון ו'. חלופי גרסאות א' אלקים וגו'. ב' ולא. ג' ליג מלה. ד' מוסיף בנין דידע; בגין ד"א. ה' דילהו. ו' אתמלי. ז' ולא בחילא (אה"ל). ח' לאינון. ט' ולא. י' אתגזרת. יא' ליג אלא (אה"ל). יב' במזלא אה"ל כתב וכאן חסר כפי גרסת הרמב"ק ז"ה"ה וזה מה שחסר ומביא מאמר זוהר שלח דף קס"א. על הפסוק ועתה יגדל כח ח'. יג' מלה; עילא; עלאה (ד"א).

וימצא דודאים בשדה

הכולם

מאמר

שמאירה בסוד יין המשמח אלקים ואנשים, אינה מתברכת רק בצד ימין, שהוא חסדים, כי חכמה בלי חסדים הוא חשך כנודע. ומשום זה, בעוד שהימין נתעורר להשפיע אל כוס של ברכה, שהוא הנוקבא, השמאל לא יתמך שם, כי הימין מצא סבה בכוס, שבגללה יתעורר אל עולם העליון. שה"ס חסדים מכוסים מחכמה.

פירוש. הנוקבא, בעת שהיא בכחינת קו שמאל, שה"ס חכמה בלי חסדים, היא נקראת כוס, ואז אינה מאירה, והיא צריכה לברכה שה"ס המשכת החסדים מקו ימין הנקראת ברכה. וז"ש בעוד דאתער ימינא לגבי כוס שר ברכה, שמאלא לא תסייע תמן. שבעת שהימין משפיע לה חסדים, תפסוק אז לגמרי הארת השמאל, שהיא חכמה. דהא ימינא אשכח עידה בההוא כוס דאתערא לגבי עלמא עלאה, כי הימין מצא סבה בכוס, דהיינו במה שנחשך ואינו מאיר, שבגלל סבה זו, עזב הארת החכמה שמשמאל, ונתעורר להמשיך חסדים מעולם העליון, שהוא לאה, שהיא בחסדים מכוסים מחכמה. ואם יהיה אז איזה תמיכה משמאל לא יוכל הימין להחדק בעולם

כי המלה אחה יורה על גגלה, והמלה הוא יורה על נסתר (כנ"ל דף ס"ו אות קנ"א).

קצט) ואי תימא וכו': ואם תאמר שאלו הדודאים פתחו רחמה של רחל, אינו כן, כי כתוב וישמע אליה אלקים ויפתח את רחמה, הרי שהקב"ה פתח את רחמה ולא דבר אחר. כי אלו הדודאים, אף על פי שיש להם כח לפעול - למעלה, מכל מקום לא ניתן בכח שלהם פקידה של בנים, כי בנים תלויים במזל, שה"ס דיקנא ד"א, ולא בדבר אחר, (כנ"ל בראשית ב' דף ע"א אות ק"י ע"ש).

(ר) ואי תימא דהא וכו': ואם תאמר, שהדודאים נבראו בחנם, כלומר שאינם פועלים לשום דבר, אינו כן, אלא שיש להם פעולה מיוחדת, ואפילו לדבר זה, דהיינו לבנים, המה עוזרים את אלו המתעכבות מהוליד ואינן עקרות. אמנם לא נגזר עליהם להוליד אלא במזל. כלומר אם כבר נגזר עליהם להוליד בסוד המזל, אלא שמתעכבים משום איזה סבה, אז מועילים הדודאים.

סתרי תורה

(רא) וילך ראובן וגו': למדנה, כוס של ברכה, שה"ס הנוקבא מכחינת הארת חכמה שבה, (דמוי דף קניו ע"א * דף קניו ע"א ** דף קניו ע"א)

רב) וסתר דא, וילך ראובן, דא כ סטרא ג דרום, בג"כ ד דגליה בדרום, דאיהו רישא ה לתריסר תחומין, וותיאובתיה דסטר דרום, לאשכחא עילה ותקרובא למטרוניתא לברכא לה.

רג) מה כתיב, וימצא דודאים בשדה, אזל ז לחפשא בכל אינון ה גניזין פ דילה, ואשכח בהאי שדה, אינון דודאים, ועלייהו אתמר * הדודאים נתנו ריח, ואינון ב תרין כרובים, דאינון י תקונין י' דילה, לאתערא אתערו לעילא, דהא בכל אינון תקונין דהאי שדה, לית תקונא ב) דיתער לגבי עילא, בר כרובים.

רד) סטר דרום, אימתי אתער לגבה, לאשכחא י עילה לברכה י' לה. בימי קציר חטים, בומנא י' דפליגת חולק טו שללא לאוכלוסהא, וכלהו ב) טו חצדי י' חלקא. מיד ויבא אותם אל לאה אמו, סליק ריחא, ואתערו דלהון לגבי עלמא עלאה, עלמא דאתכסיא, בגין י' דאתער ברכאן לעלמא תתאה.

מסורת הוהר

א) (שה"ש ז') תולדות דף יז ציון ב'. ב) תרין כרובים הקסה"ז דף ז' ציון ו'.

דרך אמר

ה) נפרשה תרומה בכ"י כהונ כי כשהלכס ככעס יבואו לו נער ויחסיים ע"ש. ב) קוצרי הסדה ורמז אל קבלת שפעט מסדה העליון שדה תפוחים.

חלופי גרסאות ח וסטרא. ב סטר. ג דרום. ד דגלים, ה לתריסר. ו לג מן תיאובתיה עד מה כתיב (אה"ל). ז לחפשא. ח גניזין. ט דילה. י תקונא. יא דילה. יב עילא. יג ליה. יד לפליגת. טו שלאה. טז חצאדו; מחצדי (אה"ל). יז חלקא. יח דיתער.

וימצא דודאים בשדה

הסולם

מאמר

דוראים, שראובן שה"ס אור החסד, הלך לחפש ולגלות את הדודאים בשדה, שאינם נמצאים זולתו, דהיינו ע"י שמלביש אותם באור החסד הם מתגלים ומאירים, וע"כ נחשב שהוא מצא אותם, כלומר שגילה אותם. וז"ש והם שני הכרובים, כי הכרובים מהארת השמאל באים, (כנ"ל בהקדמת ספר הוהר דף ו' ד"ה ואמלי ע"ש) וז"ש דאינון תקונא דילה לאתערא אתערו לעילא, כי כל התקונים והמוחין, הנוקבא מקבלת מו"א, ולא מבינה רק אלו המוחין דהארת השמאל בכוד הדודאים היא מקבלתם מבינה עצמה בשוה עם ז"א, שאז היא בכוד ב' מאורות הגדולים, (כנ"ל בראשית א' דף ק"ג אות ק"י) וז"ש דהא בכך אינון תקונין וכו' כמבואר.

בעולם העליון המכוסה מחכמה, ולהמשיך משם הסדים, כי דבקות, פירושו השואת הצורה.

רב) וסתר דא, וילך רב: וזה סוד, וילך ראובן, שהוא צד דרום, דהיינו קו ימין, חסדים, כי משום זה, דגלו בדרום, שהוא ראש ותחילה לשנים עשר גבולים, שכוד י"ב גבולים ה"ס ד' רוחות חסד וגבורה ת"ת ומלכות שבכל אחד ג' קוין! (כנ"ל דף ס"ד ד"ה ביאור) הרי שחסד הוא תחילה לי"ב גבולים, ותשוקתו של צד דרום הוא, למצוא סבה (כנ"ל בדבור הסמוך), ומתנה לרבונת, דהיינו הנוקבא, לברך אותה. רג) מה כתיב וימצא וכו': מה כתוב, וימצא דודאים בשדה, הלך לחפש בכל האוצרות של הנוקבא, ומצא בשדה הזו, שהוא הנוקבא את הדודאים, ועליהם נאמר הדודאים נתנו ריח, והם שני הכרובים, שהם תקונה של הנוקבא, להתעורר התעוררות למעלה אל הבינה, כי בכל התקונים של שדה הזו, אין תקון שיתעורר למעלה לבינה, חוץ הכרובים.

רד) סטר דרום אימתי וכו': מתי נתעורר אליה צד דרום, שהוא החסד, למצוא סבה כדי לברך אותה, דהיינו להמשיך לה חסדי, הוא בימי קציר חטים, שפירושו, בעת שמחלק שלל לצבאותיה, דהיינו המלאכים, בסו"ה ותקם בעוד לילה וחתן סרף לביתה וגו', ולכל קוצרי השדה דהיינו לאיתם הנשמות שזוכים לקבל פירותיה של הנוקבא הנקייאת שדה, מיד, ויבא אותם אל לאה אמו, שפירושו, שהעלת הריח וההתעוררות שלחם

פירוש כי דודאים ה"ס הארת חכמה שבקו שמאל. (ב"ב פ' אות כ"ד. לך קמ"ו אות תנ"ג). וכל עוד שמחוסרת חסדים אינה מאירה ונחשב כאילו אינה. וז"ש אול לחפשא בכל אינון גניזין דילה ואשכח בהאי שדה אינון (דפ"י דף ק"י ע"א)

רה) וכד ה' אתברכא, אינון דודאים נקטין, ויהבין לכל עלמין, דכתיב הדודאים נתנו ריח * ועל פתחינו כל מגדים. כד אינון נתנו ריח, ההוא ריחא נקיט ליה סטר דרום, לאתערא ג' לגבי עלמא, עלאה, מיד על פתחינו כל מגדים, וכל טובא לא חסיר ד' מעלמא.

רו) ע' עלמא תתאה * לא אתער לגבי עלמא עלאה, אלא כד אינון דודאים יהבין ריחא לימינא, כיון דאינון יהבין ריחא לימינא, וימינא אתער לגבי עלמא עלאה, ו' מיד עלמא תתאה אתער לשאלא מה דאצטריך. מה כתיב, ו' ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך, הב לי ברכאן, מההוא אתערו, דאינון דודאים, דאתער ז' לגבי סטר ימינא.

רז) כדן עלמא עלאה ה' בחדוה, ה' בשעשועי, י' אתיב י' לגבה, ואמרת המעט קחתך את אישי, כאמא. לגבי ברתא. ואי הכי י' בעלה דעלמא עלאה יעקב איהו. לאו הכי, אלא תיאובתא דאבא תדיר, לאו איהו, אלא לגבי י' ברתא דנא, י' דהאי בת, רחימו דיליה לגבה תדיר, בגין דאיהי בת ה' יחידאה בין שית בנין, ולכל אינון שית ה' בנין, פליג לון חולקין ונבזבזן ומתנון, ולה לא פליג, ולית לה ירותא כלום, י' ועל י' כל דא, איהו אשגח בה י' בתיאובתא ו' ורחימו יתיר מכלא.

מסורת הוהר

א) (שה"ש ד') תולדות דף י"ז ציון י"א. ב) (בראשית ל').

חלוסי גרסאות ה' מוסיף איהי אתברכא. כ' ל"ג מן מגדים ער מגדים (אה"ל). ג' לגביה. ד' מכלא; ה' עלמא. ה' ועלמא (אה"ל). ו' מוסיף מיד ועל פתחינו כל מגדים וכל טובא לא חסר מעלמא ועלמא תתאה (אה"ל). ז' לנבך. ה' בזרוא. ט' בשעשועא. י' ואתיב; י' אתיבת (אה"ל). י' אל לגביה. יב' בעלא. יג' ברתת. יד' דאיהו; דאיהי. טו' יחידה. טז' ל"ג בנין. יז' ועם. יח' ל"ג כל (אה"ל). יט' בחיובתא. כ' ורחימן.

וימצא דודאים בשרה

הכולם

מאמר

רו) כדן, עלמא עלאה וכו': אז עולם העליון, משיב לה בחדוה ושעשועים, ואומרת

המעט קחתך את אישי וגו', כמו אמא המשעשעת עצמה עם בתה. ולא בתרעומת. ושואל אם כן, משמע, שבעלה של עולם העליון, בינה, הוא יעקב. כי אמרה על יעקב המעט קחתך את אישי, והלא חכמה הוא בעלה של הבינה. ומשיב, אינו כן, אלא תשוקתו של אבא, שהוא חכמה, תמיד, אינה אלא לבת הזאת, שהוא נוקבא דז"א, כי בת זאת, אהבתו אליה הוא תמיד, משום, שהוא בת יחידה בין ששה בנים חכ"ח נה"י, ולכל אלו ששה בנים, חלק להם מנות ותענוגים ומתנות, שיש בהם ב' מיני שפע, המכונים עיקר ותוספות: עיקר, פירושו מוחין דו"ק, שלא יחסרו מרם, ומכונים חולקין. תוספת, היינו מוחין דג"ר, שלפעמים חסרים מהם, וככונה נבזבזן ומתנון. ולה לא חלק ואין לה ירושה כלום. כי הנוקבא אין לה מעצמה כלום, חוץ ממה שנותן לה ז"א בעלה, שה"ס חכ"ח נה"י, ששה בנים הנ"ל. ועל כל זה הוא מסתכל בה בתשוקה ואהבה יותר מכולם.

ברחימו

שלהם. אל עולם העליון שנתכסה, המכונה לאה כדי שישפיע ברכות לעולם התחתון. שנק' רחל.

רה) וכד אתברכא וכו': וכאשר נתברכו הדודאים, דהיינו שנחלכו בחסדים, מקבלים ונותנים לכל העולמות, שכתוב הדודאים נתנו ריח וגו', כשהם נוחנים ריח, דהיינו כשמאירים בחכמה ממטה למעלה המכונה ר"ח, אותו הריח מקבל צד דרום, דהיינו החסד, לעוררו אל עולם העליון, דהיינו שיאיר ממטה למעלה, מיד, ועל פתחינו כל מגדים, וכל טוב אינו חסר מן העולם.

רו) ע'למא, תתאה וכו': עולם התחתון, אינו מתעורר לעולם העליון, לככל ממנו מוחין, אלא כשהדודאים נוחנים ריח לימין, כיון שנותנים ריח לימין, והימין נתעורר לעולם העליון, מיד, נתעורר עולם התחתון לבקש מה שצריך. מה כחוב, ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך, שפירושו, תני לי ברכות מאותה התעוררות הדודאים שנתעוררו להכלל בצד ימין, דהיינו להתלבש בחסדים שבימין כנ"ל.

(ש"י דף קניו ע"א * דף קניו ע"ב)

ריא) * ויבא יעקב מן השדה בערב. ויבא יעקב, דא תפארת קדישא, מההוא
 ב שדה דנקיט כל ברכאן, דכתיב ביה ^ג אשר ברכו יי'. בערב, אמאי בערב,
 א אלא בערב, דכתיב ^י ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. ^ב בומנא דאתער
 יצחק אבוי לגבי האי שדה, ^ב ונקיט ^ג ליה, דהא יצחק לא אתער ^ד לגבי ^ה האי
 ו שדה, כיון דאסתלק יעקב ^ו מתמן בערב, שביק האי שדה ליצחק ^ז אבוי,
 ואיהו סליק בההוא זמנא לגבי עילא.

ריב) מה כתיב ^ה ותצא לאה לקראתו. אמא עלאה, לגבי ברא יחידא. ותאמר
 אלי תבוא, תחות גדפאי, לברכא לך, ^ו ולרוואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין.
 הא ^י עידן רעוא וענוגא דמיהב לך ^{יא} נייחא דרוחא עלאה, לגבי ההוא שדה,
 עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק.

ריג) כיון דנקטא ליעקב תחות גדפאה, כדין ^י וישכב עמה בלילה הוא.
 הוא: דסתים מכלא. ^י הוא: דכל ברכאן וכל ^{יב} קדושין נפקי מתמן. יעקב לא
 כתיב אלא הוא: מאן דאתחזי לאתערא לגבה.

ריד) ועד ^{יג} דלא ^{יד} זמין לגבה תחות גדפאה, מאן דנקיט אינון

מסורת הזהר

א) (בראשית ל') ז"ח רוח מיט טב שמא. ב) שדה לעיל תולדות דף נ"ח ציון י"א. ג) (בראשית כ"ז) לעיל
 תולדות דף נ"ח ציון ט. ד) (בראשית כ"ד) ב"א דף ק"ל ציון א'. ה) (בראשית ל') ח"א קלו. ז"ח רוח
 פט טב שמא ו) (שם) לעיל יף ס"ו ציון ג. ז) הווא, לעיל דף ס"ו ציון ב.

חלופי גרסאות א אלא בערב בזמנא דאתער יצחק אבוי לגבי האי שדה אלא בערב דכתיב ויצא יצחק לשוח
 בשדה לפנות ערב; אלא בערב דכתיב עד לפנות ערב בזמנא ד"א) ב ל"ג מן ונקיט עד
 כיון. ג לה (אה"ל) ד לגביה (אה"ל) ה דהאי (אה"ל) ו מוסיף שרה אלא בערב דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה
 לפנות ערב (אה"ל) ז מוסיף מתמן דכתיב ויבא יעקב מן השדה בערב (אה"ל) ח אבוהי. ט ואחזאה (אה"ל) י עדין.
 יא ל"ג נייחא דרוחא עלאה. יב קדושא. יג דהא ול"ג דלא; דהוא; דיהוי (אה"ל). יד דזמין ול"ג דלא.

וימצא דוראים בשדה

האליס

מאמר

ז"א. ותאמר אלי תבוא, חתת כנפי. לברך אותך
 ולהרוותך בתפנוקים ומעדנים עליונים, עתה
 הוא עת רצון וענג לתת לך תענוג רוח העליון
 שה"ס חסדים מאוירא דכ"א, בשביל שדה ההוא
 שהוא הנוקבא. מטרם שנשרף בתוקף הדין של
 יצחקי, שהוא קו השמאל, שמאיר אז בלי חסדים מימין,
 והוא אי בבחינת אש שורף.

ריג) כיון דנקטא וכו': כיון שקבלה את יעקב
 תחת כנפיה, דהיינו שעלה אליה למין,
 אז וישכב עמה בכירה הוא, ואינו כתוב, ההוא
 אלא הווא, שיוורה על נסתה, דהיינו ה"א, הסתום
 מכל, הווא, שכל הברכות וכל הקדושות יוצאות
 ממנו. דהיינו אבא עלאה, וישכב יעקב לא כתוב,
 אלא הווא, שיוורה על מי שראוי להתחבר עמה,
 דהיינו אבא עלאה, שהוא המשפיע לבינה.

ריד) ועד דלא זמין וכו': ומטרם שנודמן תחת
 כנפיה של הבינה, אוחו שמקבל אלו
 הקדושות והברכות שהוא יעקב, דהיינו מטרם שעלה
 יעקב למין תחת כנפי אמא, לקבל קדושות וברכות

בשביל

למין לבינה וחכמה עלאה הנקרא אבא, שהוא
 הדכר של הבינה, הוא מזדווג עמה, ולאה
 רומזת כאן, אל הבינה עלאה עצמה, כנ"ל.

ריא) ויבא יעקב מן השדה בערב: ויבא
 יעקב, זהו תפארת הקדוש, שהוא
 ז"א, שבא משדה ההוא שתופש כל הברכות,
 שכתוב בו, אשר ברכו ה'. דהיינו הנוקבא דז"א.
 בערב למה כתוב בערב, ומשיב, אלא בערב,
 כמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב.
 דהיינו בעה שהנוקבא מקבלת מהארת שמאל בלי ימין,
 שאז ה"ס חכמה בלי חסדים, שגורם בה חשך. ונקראת ערב,
 שהוא, הזמן שיצחק אבוי נתעורר לשדה הזה
 ואוחז אותו. כי יצחק אינו מתעורר לשדה הזה,
 כיון שהוא שייך ליעקב, שה"ס ז"א, אלא אחר שנסתלק
 יעקב משם בערב, נחמת שפנה היום, שה"ס חסדים
 כנ"ל ונעשה חשך. הניח אז את שדה הזה ליצחק
 אבוי, שה"ס קו השמאל, ויעקב עולה באותו הזמן,
 למעלה, לב נה, בסוד מין.

ריב) מה כתיב ותצא לאה לקראתו: דהיינו
 אמא עלאה, בינה, יצאה אל בן היחיד,

(דמוי דף קניז ע"ב)

ה קדישאן וברכאן לא אתמלי ב מנקודה טמירא, ההוא עלמא עלאה. נ וע"ד דודאים מתערי כלא, וכלא כגוונא ז דרזא עלאה. ראובן מאי ראובן, קב"ה שוי שמהן בארעא, דכתיב * לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ. (ע"כ ס"ת).

רטו) * (ב) ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. האי מלה חציפותא ה איהו. לאו ו איהו ז הכי, אלא מהכא אוליפנא, ענוותנותא דלאה,

מסורת הזחר

(א) (תהלים מ"ו) ב"ב דף רכ"ג ציון ד'. (ב) (בראשית ל') לעיל דף פ"ט ציון ה. חלופי גרסאות א קדושאן, ב אלא מנקודה, ובז"מ ל"ג א"א. ג וע"כ. ד רזא. ה מוסיף איהו והכי אחתו. ו ל"ג איהו (אה"ל) ז ל"ג הכי.

מאמר	הסולם	וימצא דודאים בשדה
בשביל רחל. לא נתמלא עולם העליון שהיא בינה בברכות וקדושות מן נקודה הנסתרת. כלומר שלא היה נעשה התחדשות הזווג דחכמה ובינה על המסך דנקודה דחירק. כי נקודה זו עלה עם יעקב. (כנ"ל דף פ"ג ד"ה וזה) ע"ש.	הדודאים בשביל רחל. דהיינו תחת דודאי בנך, כדי להשלימם לי. ואחר שרחל קבלה הדודאים מלאה, שהם חכמה בלי חסדים, שאז מסתלקים האורות ונעשה חשך כנ"ל. שנאמר, ויבא יעקב מן השדה, שה"ס הנוקבא רחל שבעת הדינים נקראת שדה. בערב, שאז נעשה בה חשך מחמת הדודאים שקבלה. וע"כ ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא, דהיינו שיבא אליה ויעלה לה מ"ן מסוד הנקודה דחירק, כדי להכריע ולהביש הדודאים בחסדים. כי שכור שכרתוך כדודאי בנך. כלומר שאמרה לו, מחמת שנתי הדודאים לרחל ונעשה בה חשך ע"כ מוכרח אתה לעלות אצלי למ"ן להמשיך לה חסדים, כדי שלא השרף בדינים דשמאל. וזה נבחן כמו ששכרה אוזו. וישכב עמה כלילה, הוא היינו שנזדווגה עם אבא עלאה שנקרא הוא. שממנו נמשכות לה כל הקדושות והברכות, ונתנה אותו ליעקב. ויעקב השפיע אותם לרחל. גם תמצא כאן, מה שמונא בזה בכמה מקומות, אשר הארת השמאל שהיא חכמה בלי חסדים. מקבלת הנוקבא מן בינה עצמה בשוה עם ז"א, וע"כ היא אז במדרגה אחת עם ז"א וקומתם שוה. אלא הארת הימין, דהיינו החסדים המלבישים החכמה היא מוכרחת לקבל מו"א בעלה (כ"א דף ק"ו ד"ה כגוונא) וגם כאן, קבלה רחל הדודאים מבינה עצמה דהיינו מלאה שהיא בינה, אלא הארת החסדים קבלה מיעקב. אחר שעלה למ"ן לבינה וגרם וזוג לחו"ב, בסו"ה וישכב עמה כלילה הוא, כנ"ל. (ע"כ כתרי תורה).	

ושיעור הכתובים לפי המתבאר כאן בס"ת, הוא, וילך ראובן שה"ס החסד, וימצא דודאים בשדה, היינו שהלביש הדודאים שה"ס נהורא דלא נהיר עם אור החסד, ואז האירו. וזה נחשב לו שמצא אותם, כלומר שגילה הארתם. ויבא אותם אל לאה אמו, שהעלה הארתם לבינה המכונה לאה, אשר שם הם מתכסים, ומקום גילויים הוא רק ברחל, דהיינו בסוד הנוקבא שמחזה ולמטה דו"א, ולפיכך והאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך. כי מקום הארתם אינם אלא בי. ותאמר לה המעט קחתך את אישי, שאמרה, בדרך שעשועים, המעט לך שכל אהבת אישי שהוא חכמה, אינו אלא אליך, ובנה אותך בחו"ב חו"מ שה"ס: בת אחות, אמה וחכמה. ואז ותאמר רחל לכן ישכב עמך הריכה, לכן פירושו החלט, שהבטיחה, שבהחלט יעלה יעקב למ"ן אליה, אם תתן לה הדודאים, כי יתיה מוכרחה להמשיך חסדים ולהלביש את

(רטו) ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. ומתמה"ל מלה זו, אלי תבוא, הוא חוצפה, ומשיב אינו כן, אלא להיטך, מכאן למדנו העונה של לאה, שלא אמרה כלום בפני אחתה

דלא אמרה קמי אחתה ^ה מדי, ^ו ואיהי ^ז אקדימת ^ח לאורחא, ואמרה ליה בחשאי, ^ט דאודעא ליה. דהא ברשותא דרחל הוה, דכתיב * כי שכור שכרתוך, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא יבאיש ^י בעינאה דרחל, ^{יא} א"ל לבר, ולא בביתא. רטז) ולא עוד אלא פתחא ^{יב} משכנא דלאה. ^{יג} נפקת לבר, ועיילת ליה ליעקב בפתחא דלבר, עד לא ייעול למשכנא דרחל. מאי טעמא, בגין דלא תימא מלה קמי ^{יד} דרחל, ולא תחציף קמי ^{טו} אחתהא. ולא עוד, אלא אמרה לאה, ^{טז} אי ייעול יעקב, במשכנא דרחל, לאו דין הוא ^{יז} לאפקיה מתמן, בג"כ אקדימת ליה ^{יח} לבר.

ריז) וכל האי למה, אלא לאה לוחא ^{יט} דקודשא אתערת בה, וידעת דכל הני שבטין עלאין, כלהו קדישין יפקון ^כ מנה, ודחקת שעמא, בחביבותא לקביה, ובג"כ היא קראת לון שמהן, ברזא דחכמתא.

ריח) ר' חייא ור' יוסי, הוו אולי ^{כא} באורחא, אמר רבי יוסי לר' חייא, בכל זמנא ^{כב} דאזלינן ^{כג} באורחא, ^{כד} ולענין באורייתא, קביה מרחיש לן ^{כה} נסין, והשתא ^{כו} אורחא דא אריך לן, נתעסק באורייתא, וקביה ידווג בהדן.

ריט) פתח רבי חייא ואמר, ^{כז} בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות, וכתיב ^{כח} שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני, ^{כט} לחם עני כתיב, האי מלה אתערו ^ל בה חברייא. אבל ת"ח, כד הוו ישראל במצרים, הוו ברשותא אחרא, כד בעא קביה לקרבא לון לגביה, יהב לון אתר דלחם ^{לא} עני. לחם עני, ^{לב} מאן עני. דא דוד מלכא, דכתיב ביה ^{לג} כי עני ואכיון אני.

מסורת הוהר

א) (שם) ח"א קנו: ז"ח רוח פ"ט טב שגב. ב) אי ייעול יעקב - לאו דין לאפקיה ח"א קנו: ג) (שמות י"ב). ד) (דברים ט"ו) ב"א דף רצ"ח ציון ג'. ה) לחם עני כתיב: ח"א לג. ח"ב מ: ו) (ההלים פ"ו) ח"ב קכב, רלב: ח"ג קצה. רכג.

חלושי גרסאות א' ל"ג מרי. ב' אלא ול"ג ואיהי; אלא איהי. (אה"ל) ג אקדמת. ד פארמא. ה ואודעת (אה"ל). ו בעינאה, ז אחידת ליה. ח דמשכנא. ט מוסיף הוה נפקת (אה"ל) י רחל. יא אחתה. יב לאפקא. יג ל"ג לבר. יד דקדושא; דקדושה. טו מינה. טז בארמא. יז דאנן. יח בארמא. יט ל"ג ולענין באורייתא, כ ניסין. כא ארמא. כב בית. כג עוני (אה"ל) כד דלחם עני כתיב.

<p>וימצא דוראים בשדה</p> <p>נצנצה בה, וידעה שכל אלו שבטים העליונים, שכולם קדושים, יצאו ממנה. ודחקה את השעה מרוב אהבה אל הקב"ה. ומשום זה שוכחה לרוח הקודש ידעה לפרות להם שמות בסוד החכמה. ריח) רבי חייא ור' יוסי וכו': ר"ח ור"י היו הולכים בדרך. א"ר יוסי לר' חייא, בכל פעם שאנו הולכים בדרך ועוסקים בתורה, הקב"ה מקרה לנו נסים, ועתה דרך זו ארוכה לפנינו, נעסוק בתורה והקב"ה יתחבר עמנו. ריט) פתח ר' חייא וכו': פתח ר"ח ואמר. בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות וכתוב שבעת ימים תאכלו מצות לחם עני. לחם עני בלי ו' כחוב. בדבר זה נתעוררו החברים. (ע"ל ב"א דף רצ"ח את שפ"ה) אבל בוא וראת, כשהיו ישראל במצרים</p>	<p>מאמר</p> <p>אחותה, והקדימה אל הדרך, ואמרה לו בלחש והודיעה לו. כי ברשות רחל היא, שכתוב, כי שכור שכרתוך מרחל. היינו שקבלתי רשות. וכדי שלא ירע הדבר בעיני רחל, אמרה לו בחוץ ולא בבית.</p> <p>רטז) ולא עוד וכו': ולא עוד, אלא שפתח אהלה של לאה היה בחוץ, והכניסה את יעקב בפתח שמבחוץ, מטרם שנכנס באהל רחל. מהו הטעם, הוא כדי שלא תאמר הדבר בפני רחל ולא תעיו לפני אחותה. ולא עוד אלא אמרה לאה, אם יכנס יעקב באהלה של רחל, אין זה צדק להוציאו משם. לפיכך הקדימה אותו בחוץ.</p> <p>ריז) וכל דאי למה וכו': שואל וכל זה למת. חסדיה. אלא לאת רוח הקודש (חסידי דף ק"ו ע"א)</p>
--	---

(רכ) והאי לחם עני אקרי מצה, נוקבא בלא דכורא, מסכנותא הוי, אתקריבו לגבי מצה בקדמיתא, כיון דקריבו א לון יתיר, עייז לון קודשא בריך הוא, בדרגין אחרנין, ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין, מצה כד אתחברת (ב) בדכורא, אקרי מצה, בתוספת ד וא"ו, הה"ד כי המצוה הזאת, ס בגיני כך, מצה בקדמיתא, ולבתר מצוה.
 (רכא) עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא דאמר, (ב) טופסרא דקטנון, עקימן ב באורחא, סטו לעילא, לא (ג) תחתון בקוסטרא יא דקטרא דלתתא. אמר רבי יוסי, שמע י מינה, דקב"ה בעי לנטרא י אורחין. סליקו לעילא, ועאלו בחד טורא, בין (ד) טנרין תקיפין, אמרו, הואיל וקב"ה בעא י באורחא דא, מלה נחמי, או ניסא טו אתרחיש לין.

מסורת הזהר

(א) מצוה בתוספת וא"ו: ח"ב רלה: ח"ג רנא: ת"ז חק' נ"א נו. (ב) (דברים ל').
 (א) פ"י שהו"ו זכר ככתוב בפסוק פקודי רליה ב'. (ב) פ"י בעלי אדרה יושבי אהלים סוללים בדרך עקום הסירו לילך למעלה אל ראש ההר, ומלת טופסרא פ"י סר ומושל ומלת קטנון פ"י חדר והכל כי סגנוס ויבא החדרה ועל לקטנא, (ג) ולא סהיו יוכדים נאהל בדרך הקשור ויורד למטה (ד) סלעים חזקים.

חלופי גרסאות א ל"ג לון, ב קב"ה לון, ג אתחבר; אחכרא, ד ו"ו ס בנין, ו תופסרא; טופסרא (אה"ל) דקטנון, ח עקימן (אה"ל) ט בארחא, י בקוסרא (אה"ל) יא דקירטא; בקירטא (אה"ל) יב מנה י אורחין, יד בארחא, טו יתרחיש.

וימצא דודאים בשדה

מצה, להיותה מדרגה הראשונה, כנ"ל, ואחר שקירבם יותר, הביאם הקב"ה במדרגות אחרות, ונתחבר הזכר בנוקבא, דהיינו שנודווגה עם ז"א ומקבלת חסדים ממנו (כנ"ל בבורר הסמוך) ואז, מצה אחר שנתחברה עם הזכר, נקראת מצוה בתוספת ו', כי ו' רומזת על ז"א, וזהו שכחובי כי המצוה הזאת, וע"כ במדרגתה הראשונה נקראת מצה ואח"כ במדרגות האחרות נקראת מצוה.

(רכא) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, שמעו קול אחר, שאמר: גדוד מרצחים אורבים לכם בדרך, נטו למעלה, לא תרדו בטירה הבלתי מקורה שלמטה. טופסרא, פירושו, לפי הענין, גדוד. דקטנון, פירושו של מרצחים, מלשון קטנטון, (כמדרש תהלים נ"ח:): לקטנטון שהיה רודף אחר חבריו. עקימן, פירושו מארבים. קוסטרא, פירושו טירה. כי בחצריהם ובטירתם, תרגומו כפרניהון וקסטרוותהון. (בראשית כ"ה ט"ז) קטרא, פירושו בית בלי גג, כמ"ש (מדות ב') אין קטירות אלא שאינן מקורות.

אמר ר' יוסי וכו': אר"י, משמע מזה, שהקב"ה רוצה לשמור את דרכנו. עלו למעלה ובאו

בהר

מאמר

היו ברשות אחר, וכשרצה הקב"ה לקרבם אליו נחן להם מדרגת לחם עני, ושואל, לחם עני, מי הוא העני, ומשיב, זהו דוד המלך שכתוב בו כי עני ואביון אני.

פירושו, דוד המלך ה"ס הנוקבא בעת שמקבלת הארת השמאל מן בינה שאז היא בקומה שוה עם ז"א, בסוד רגל רביעי של הכסא שהיא בינה, ואז הנוקבא דבוקה בבינה, ואינה מזדווגת עם ז"א בעלה, ועל כן היא עניה בלי אור, ונקראת לחם עני, מחמת שהחכמה אינה מאירה בלי חסדים. (כנ"ל וירא דף ה' ד"ה ואע"ג עש"ה) ואז אומרת הכתוב כי עני ואביון אנכי ומדרגה זו של הנוקבא היא מדרגה ראשונה שלה (כמ"ש שם) וז"ש כד בעא קב"ה לקרבא לון דנכיה יתב לון אתר דלחם עני, כי כשהוציאם ממצרים מרשות הס"א, ורצה לקרבם אל הקדושה נתן להם מדרגת לחם עני שבנוקבא, כי היא מדרגה הראשונה של הנוקבא כמבואר.

(רכ) והאי לחם עני אקרי וכו': ולחם עני זה, נקרא מצה, בלי ו', שהוא ז"א. כי נוקבא בלי זכר עניה היא, מטעם שמחוסרת חסדים כנ"ל בסמוך, ונתקרבו ישראל בתחילה לבחינת (וסו"י דף קנ"ז ע"א)

רכב) אזלי, יתבי גבי ה' בקיעי ה' דטנרא. סליק לון חד בר נש, תווהו, א"ר יוסי מאן אנת. אמר כ' מאנשי ז' * ארקא אנא, אמר ג' ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, וזרעין ד' ג' וחצדין, ה' מנייהו בחיזו ד' אחרא ו' משניין ז' מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמיה ה' דארעא דאתון בה.

רכג) אמר ליה, ב' ארץ, בגין דהכא ארץ החיים ט' שריא, דכתיב ז' ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, י' בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי י"א נפיק, לאו משבעת המינין, אדהכי עאל לאתריה. תווהו, אמרו ודאי קב"ה בעי לאתערא י"ב לן במלה.

רכד) אמר רבי חייא, י"ג ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה, בפסח, דיהב לון קודשא בריך הוא י"ד לישראל לחם דא, ט"ו מארעא דחיי, ולכתר לחם מן השמים, לחם דא, ט"ז והא אוקימנא מלה.

רכה) תו הוה אמר, י"ז דבר * נש, כד י"ח נפיק להאי י"ט עלמא, לא ידע כ' מדי, עד כ"א דאטעים נהמא, כיון כ"ב דאכיל כ"ג נהמא, אתער למנדע כ"ד ולאשתמודעא. כך כד נפקו ישראל מצרים, כ"ה לא הוו כ"ו ידעי כ"ז מדי, עד דאטעים לון קב"ה לחם מהאי ארץ, דכתיב ארץ ממנה יצא לחם, וכדין עאלו

מסורת הזהר

דרך אמת

א' ארְקָא: הקסטה"ז דף סכ"ב צינן א'. ב' ארְקָא: ב"ב דף כ' צינן א'. ג' (איוב כ"ח) חלופי גרסאות א' דטינרא. ב' מאינשי. ג' ל"ג ליה. ד' מוסיף וחצדין ואוכלין [ואכלין אה"ל] ה' מינייהו; ו' משנייא ז' מינאי. ח' מוסיף דארעא דא ע' שרייא י' ל"ג מן בשאר עד ואי. י"א נסק. י"ב לון. י"ג ווראי. י"ד ל"ג לישראל. טו ל"ג מן מארעא עד והא. טז הא. יז בר; האי בר. יח מוסיף הוה נפיק. יט עלמא ול"ג להאי. כ מירי. כ"א דטעים (אה"ל). כ"ב דאכל (אה"ל). כ"ג נהמא. כ"ד ולאשתמודע. כ"ה לאו. כ"ו מוסיף ידעי ביה. כ"ז מירי.

חלופי גרסאות א' דטינרא. ב' מאינשי. ג' ל"ג ליה. ד' מוסיף וחצדין ואוכלין [ואכלין אה"ל] ה' מינייהו; ו' משנייא ז' מינאי. ח' מוסיף דארעא דא ע' שרייא י' ל"ג מן בשאר עד ואי. י"א נסק. י"ב לון. י"ג ווראי. י"ד ל"ג לישראל. טו ל"ג מן מארעא עד והא. טז הא. יז בר; האי בר. יח מוסיף הוה נפיק. יט עלמא ול"ג להאי. כ מירי. כ"א דטעים (אה"ל). כ"ב דאכל (אה"ל). כ"ג נהמא. כ"ד ולאשתמודע. כ"ה לאו. כ"ו מוסיף ידעי ביה. כ"ז מירי.

וימצא דודאים בשדה

הסוכים

מאמר

הוה שלנו, יוצא לחם אבל בשאר ארצות אין יוצא לחם, ואם יוצא, אינו משבעת המינים. בינתיים חזר למקומו. תמהו. אמרו, ודאי, שהקב"ה, רוצה לעורר אותנו בדבר זה.

רכד) א"ר חייא וכו': אר"ה, ודאי. על מקרא הוה שהזכרת, אני זוכר, שלמדתי מזקני, דבר עליון אחד בחג הפסח. אשר נתן הקב"ה לישראל לחם זה שה'ס מוחין, מארץ החיים, דהיינו מהנוקבא הנקראת מצה, ואח"כ היה לחם זה לחם מן השמים דהיינו מז"א הנקרא שמים. וכבר בארו הדבר.

רכה) תו הוה אמר וכו': עוד אמר, בן אדם כשיוצא לעולם הזה, אינו יודע מאומה, מטרם שטועם טעם לחם, כיון שאכל לחם מתעורר לדעת ולהשיג. כך כשיצאו ישראל מצרים, לא היו יודעים מהאומה, עד שהטעים להם הקב"ה לחם מארץ הזו, שהיא הנוקבא הנקראת מצה, שכתוב ארץ ממנה יצא לחם

בהר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו, לפי שהקב"ה רוצה בדרך הזה, נראה דבר מה, או שיקרה לנו נס.

רכב) אזלי יתבי וכו': הלכו, וישבו אצל בקעות הסלע. עלה אליהם אדם אחד מתוך הבקעות שכסלע, תמהו, אמר ר' יוסי, מי אתה. אמר האישי, מאנשי ארקא אני. הוא ארץ אחת מו' ארצות, (שנתבאר לעיל בהקדמת ספר הזהר דף קכ"ב ד"ה דארקא ע"ש בכל ההמשך ובכראשית ב' דף כ' ד"ה תהו, ע"ש) אמר לו, ויש שם בני אדם אמר לו כן. והם זורעים וקוצרים, ומהם, בצורה אחרת משונה ממני, דהיינו שיש להם ב' ראשים (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף קכ"ג אות קנ"ד, וכמו שנחבאר ענינם כהסולם שם) ועליתי אליכם לדעת מכם, מה שמה של הארץ אשר אתם בה.

רכג) א"ל ארץ וכו': אמר לו שהיא נקראת ארץ. משום, שכאן שורה ארץ החיים. שכתוב ארץ ממנה יצא לחם, מארץ (דפו"י דף קנ"ז ע"א *) דף קנ"ז ע"ב)

ישראל, למנדע, א ולאשתמודעא ליה לקביה. ב וינוקא לא ידע, ולא אשתמודעא, עד דטעים נהמא דהאי ג עלמא.

רכז) ישראל לא ידעו, ולא אשתמודעו ד במלין דלעילא, עד דאכלו לחם עלאה, וכדין ידעו ואשתמודעו בההוא אתר, ובעא קב"ה דינדעון ישראל יתיר, בההוא אתר, דאתחזי להאי ארץ. ולא יכילו, עד דטעמו לחם, מההוא אתר, ומאן איהו, שמים, דכתיב * הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, וכדין ידעו ואסתכלו בההוא אתר, ועד דאכלו לחם ט מההוא אתר, לא ידעו י מדי ולא אשתמודעו. רכז) אתא ר' יוסי ונשקיה. אמר, ודאי על דא אתער יא לון קביה בהאי, ועל דא יב שירותא דישראל למנדע, לחם הוה. קמו ואזלו, עד דהוו יג אזלו, חמו תרי יד (ה) דרמוסקין, חד דכר וחד נוקבא. אמר רבי יוסי, לית לן מלה בעלמא, טו דלא הוי דכר ונוקבא, וכל מה די בארעא, הכי נמי בימא.

רכח) פתח רבי יוסי ואמר, ב ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו וגו', ג ותצא לאה לקראתו, מנא ידעת. טו הא אמרו (ג) דגעא חמרא, ולאיה ידעת, י ונפקת ליה, וגרים יי ליה, דנפק מנה יששכר, ההיז י יי יששכר, חמור גרם, אל תקרי גרם, אלא גרם דחמרא כ גרמא ליה.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) (שמות ט"ז) ח"א רמו. ח"ב מ. סא : סב. קפנ: ח"ג ז : צו. קנו. רצנ: ת"ז חק' וי בהשמת. ב) (בראשית ל') לעיל דף פ"ט ציון א'. ג) (שם) לעיל דף פ"ט ציון ה'. ד) (בראשית מ"ט) ח"א רמב. ח"ג רעו.

חלופי גרסאות א ולאשתמודע. ב ינוקא. ג מוסיף עלמא, וכדין ידע ואשתמודע במילי דהאי עלמא (רמ"ק ואה"ל). ד במילין. ה דיתחזי. ו דאטעמו. ז ואשתכללו. ח דלא אכלו. ט מאלין אחרי; מצינון אחרין י מדי. יא לן. יב שירותא. יג אזלי. יד דרמוסקין. טו ליג דלא הוי דכר ונוקבא; דלא הוי כנוונא דלעילא וכל מה דלעילא הכי נמי אית בארעא וכל מה די בארעא (אה"ל). טז ליג הא אמרו. יז ונפקא. יח לה (אה"ל). יט ליג יששכר. כ גרם.

מאמר

הסולם

וימצא דוראים בשדה

ואז באו ישראל לדעת ולהשיג את הקב"ה, כהתינוק שאינו יודע ואינו משיג עד שטועם לחם מעולם הזה. כלומר שלחם זה שקבלו ישראל בפסח, מן הנוקבא בלבדה, הנקרא מצה. ח"ס מדרגה ראשונה בהשגה, כמו התינוק המתחיל לטעום טעם לחם.

רכז) ישראל לא ידעו וכו': ישראל לא ידעו ולא השיגו בדברים של מעלה, דהיינו במדרגות יותר עליונות, עד שאכלו לחם העליון, דהיינו הנמשך מ"א הנקרא שמים, ואז מטרם שאכלו לחם העליון, ידעו והשיגו רק במקום ההוא, דהיינו בנוקבא, ולא יותר, ורצה הקב"ה, שידעו ישראל יותר במקום ההוא, הראוי לארץ הזו, דהיינו מדרגות יותר עליונות, המאירות ממקום ז"א אל הנוקבא, ולא יכלו עד שטעמו לחם ממקום ההוא העליון, ומי הוא, הוא הנקרא שמים, דהינו ז"א, שכתוב, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ואז (דפו"י דף קנ"ז ע"ב)

ו אמרת לאה, ודאי ידענא ^ב דאי ייעול יעקב במשכנא דרחל, לית לי לאפקא ליה, אלא ^ב אוריך ליה הכא, וייעול במשכני.
 רכט) ^ב כי שכור שכרתיך בדודאי בני, מאי בדודאי בני, בגין דניחא ליה ליעקב על דא, דאלין מסייעין לאולדא. ויעקב הוה ידע, דמלך לא קיימא בדודאים, אלא לעילא.
 רל) פתח ואמר, ^ג מושיבי עקרת ^ג הבית אם הבנים שמחה הללויה. אמר רבי חייא רוחא ^ד דקודשא קאמר, מושיבי ^ד עקרת הבית, דא רחל. ^ה אם הבנים שמחה, דא לאה. מושיבי ^ה עקרת הבית, דא עלמא תתאה. ^ו אם הבנים ^ו שמחה, דא עלמא עלאה, ^ז בגיני כך הללויה.
 רלא) א"ר יהודה, כל ^ז אלין שבטין, תקונין דלתתא ^ח אינון, וכלהו כגוונא דלעילא. ת"ח. כי שכור שכרתיך, לנסבא ^ח מניה גופא, ומאן איהו תורה. שכור שכרתיך, לך, לגופך ממש. שכור * שכרתיך, לאולדא דיוקנך.

דרך אמת

מסורת הוהר

א) דאי ייעול וכו': לעיל דף צ"א ציון ב.
 ב) לעיל דף צ"א ציון א. ג) (ההלים קי"ג)
 ד) עקרת הבית דא רחל: לעיל דף ס"ה ציון ד. ה) אם הבנים שמחה דא לאה: לעיל דף ס"ה ציון ה. ו) עקרת הבית דא עלמא תתאה: לעיל דף ס"ה ציון ו. ז) אם הבנים - דא עלמא עלאה: לעיל דף ס"ה ציון ו. ח) בניב הללויה: לעיל דף ס"ו ציון א.

ה) אממין לו.

חלוסי גרסאות ו אמרה, ב דיעקב ייעול ולג דאי, ג הבית וגו'. ד דקביה; דקדושה. ס שמחה הללויה. ו בגין, ז אילין; אינון. ח איהו. ט מיניה.

מאמר

הכולם

וימצא דודאים בשדה

וגרם החמור שיצא יששכר מלאה, וז"ש יששכר חמור גרם, אל תקרא גרם עם ר' סגולה, אלא גרם עם ר' שתחה, שפירושו שהחמור גרם באתו לעולם.
 אמרת לאה וכו': אמרה לאה, יודע אני ודאי, שאם יבא יעקב באהלה של רחל אין לי להוציאו משם, לכן אחכה לו כאן, ויבא לאהלי.
 רכט) כי שכור שכרתיך בדודאי בני: שואל, למה אמרה בדודאי בני, היה מספיק שתאמר בדודאים, ומשיב, כדי שיהיה ליעקב נחת ממה שהם עוזרים להוליד בנים, אבל יעקב היה יודע שהדבר אינו תלוי בדודאים. אלא למעלה במזל (כנ"ל באות ר'). פירוש, כי דודש שודאי בני פירושו, דודאים המולידים בנים, והזכירה זה ליעקב, כדי שיהיה לו נחת מן הסגולה שניתנה לרחל להוליד בנים.

רלא) א"ר יהודה וכו': אר"י, כל אלו השבטים הם תקונים שלמטה, דהיינו של הנוקבא, וכלם נתקנו כעין שלמעלה, בינה.

ת"ח, כי שכור שכרתיך: היינו לקחת ממנו גוף, ומי הוא, הוא תורה. שכור שכרתיך, היינו לך, לגופך ממש. שכור שכרתיך, היינו להוליד צורתך.

פירוש, כי הוקשה לו כפל המלות, שכור שכרתיך, והנה נתבאר לעיל (באות ר"י) שלאה ה"ס בינה, והזווג היה עם חכמה שע"כ נאמר וישכב עמו בלילה הוא, ולא נאמר יעקב, ואלי תבא, הפירוש הוא לעלות למין, וז"ש כי שכור שכרתיך, היינו שכירות הרבה. א)

לקחת ממנו מן חכמה גוף, שהוא תורה. דהיינו יששכר שהוא מרכבה לתורה יותר מכל השבטים (כנ"ל באות קצ"ו) ונופל השכירות על הזווג עם החכמה בסבתו. ב) שכור שכרתיך לך לגופך

רל) פתח ואמר מושיבי עקרת הבית וגו': א"ר חייא, רוח הקודש אמר, מושיבי עקרת הבית, זו רחל. אם הבנים שמחה, זו לאה. ומשרש יחר, מושיבי עקרת הבית, זה עולם התחתון שהוא הנוקבא וז"א המכונה רחל. אם

(ושי" דף קי"ז ע"ב * דף קנ"ה ע"א)

רלב) מהכא. מאן דלעי באורייתא, אחסין עלמא דאתי, ואחסין אחסנתא דיעקב. ה' אחסין עלמא דאתי, דכתיב * י' יששכר יש שכר, * כי יש שכר לפעולתך. וכתיב, * להנחיל אוהבי * יש ואוצרותיהם אמלא. רלג) * כי ידדתי לו ששה בנים. אמר רבי חזקיה, אלין * עילא ותתא וארבע סטרין דעלמא. ומאן * דאריך באחד, בעי * ליה לאמלא לקב"ה לעילא ותתא, * ולארבע סטרי * דעלמא. והיינו אחד. רלד) א"ר חזקיה, כתיב * על הרי בתר, וכתיב * על הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים. אלין שית בנין דלאה, דאכללן שית אחרנין, ואינון תריסר, * ואינון שית, בגין דכל חד כליל בחבריה, ולאה עדיהו, לקיימא * אם הבנים שמחה הללויה. רלז) ועל דא כתיב * לא תקח האם על הבנים, בגין דאיהו עלמא דאתכסיא, ולא אתגליא, וע"ד * שלח תשלח את האם * ואת הבנים תקח לך. בגין דאיהו עלמא דאתכסיא, ולא אתגליא כלל.

מסורת הזהר

א) יששכר יש שכר: ח"א רמב. ב) (ירמיה ל"א) ח"א קעה. רכו. ג) (משלי ח') הקסה"ו דף ג"ח ציון א'. ד) (בראשית ל'). ה) (שה"ש ב') וירא דף י' ציון א'. ו) (שה"ש ח'). ז) ואינון שית: ח"א רמא. ח) (תהלים קי"ג) לעיל דף ס"ה ציון ה. ט) (דברים כ"ב) ח"א ריט. ח"ב ט. פה: ח"ג טו: רלח: רנב: ת"ז בהקדמה א: ב. ז"ח אחרי מ"ו טד עיג. תק"ח צ"ד טא שכא. י) (שם) ח"ב צג. ח"ג רד: רטו: רלח: רנב: רנז: רנד. ת"ז בהקדמה א: ב. ז"ח אחרי מ"ו טד שיר. רות ע"ז טב שג. תק"ח צ"ד טג שה ק' טד שמש, ק"א טד שמו.

חלופי גרסאות א"ל"ג אחסין, כ ל"ג יששכר יש שכר, ג י"ש וגו'. ד עלאי ותתאי. ה דאוריך (אה"ל). ו לאמלוכי ליה. ז וארבע. ח עלמא. ט ל"ג ואת הבנים תקח לך. (אה"ל); בגין דלא אתגליא כלל ול"ג מן ואת עד ואת.

מאמר

הסולם

וימצא דודאים בשדה

ויסוד. למי שמאריך באחד, היינו באחד דקריאת שמע, צריך להמליך את הקב"ה למעלה ומטה, ולארבע רוחות העולם, והיינו אחד. כלומר שאחדותו ית' מתגלה בששה קצוות חללו. רלד) אמר ר' חזקיה וכו': אריח, כתוב על הרי בתר וכתוב על הרי בשמים. ושואל, מי הם הרי בשמים. ומשיב, אלו הם ששה בנים של לאה, הכוללים ששה אחרים, דהיינו יוסף ובנימין, ובני השפחות, והם שני עשר והם ששה, כלומר שאפשר לומר שהם שני עשר, ואפשר לומר שהם ששה, משום שכל אחד כלול בחבירו, ואם תחשוב ששה העיקרים הם ששה, ואם תחשוב גם את הנכללים בהם, הם שני עשר. ולאה עומדת עליהם, וה"ס י"ג. לקיים הכתוב, אם הבנים שמחה הללויה. רלה) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב, לא תקח האם על הבנים, משום שהיא עולם הנסתר ולא נתגלה, שאין לחתוניים השגה כה. ועל כן, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, משום שהאם היא עולם הנסתר

לגופך ממש. שהשכירות הוא על גופו של יעקב דהיינו שיעלה למין לזווג חכמה ובינה (כמ"ש לעיל דף פ"ט ד"ה ועד ע"ש). ג) שכור שכרתך, להוליד צורתך. שהשכירות הוא על לידת הצורה, דהיינו להוליד בן. וכל אלו ג' שכירות נכללות בכפל המלות שכור שכרתך. רלב) מהכא מאן דלעי וכו': מכאן נשמע, שמי שעוסק בחזרה יורש עולם הבא, שהוא המוחין דבינה, ויורש נחלת יעקב, שהוא המוחין דאור"א עלאין. שכתוב יששכר שהוא נוטריקון יש שכר, והיינו, יש שכר לפעולתך, שפעולתו הוא עסק התורה כניל. והשכר הוא כמו שכתוב, להנחיל אוהבי, יש, שהוא בינה שחזרה לחכמה. ואוצרותיהם אמלא, ה"ס המוחין דאור"א עלאין, שה"ס נחלת יעקב, שנחל מהם, וה"ס נחלה בלי מצרים, ואלו ב' מיני מוחין הם שכרו של העוסק בתורה. רלג) כי ידדתי לו ששה בנים: אמר ר' חזקיה אלו הם מעלה ומטה שהם נצח והודי וארבע רוחות העולם שהם: חסד, גבורה, ח"ת (דטו"י דף קנ"ח ע"א)

רלו) ואת הבנים תקח לך, היינו דכתיב * כי שאל נא לימים ראשונים וגוי' ב' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל הני, אקרון הרי: בשמים, מכאן ולתתא אקרון הרי בתר, דכתיב ג' ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים, טורי דפרודא.

רלו) אמר רבי ייסא, בני א' השפחות, ב' קשירו קשרין, ג' ד' ארבע קשרין, דאצטריכו לתקונא. ואמר רבי אלעזר, דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין, ואעי'ג דכלהו חד, ומכאן ד' ולהלאה כלהו חד, ב' באורח מישר ועל דא, כלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא, הדא הוא דכתיב, ה' ששם עלו שבטים שבטי י' יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

רלח) ואמר רבי אלעזר, כתיב י' ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ו' וגוי, מה חמא יעקב למיהך ח' לאורחיה, כך אתיליד יוסף, ועד לא אתיליד יוסף, לא בעא למיהך ט' לאורחיה. אלא הא אוקמוה, דחמא דאתיליד שטנא דעשו. רלט) ותא חזי, יוסף אשלים דוכתיה י' בתריה יא' ויוסף זכי ליה, דאקרי

מסורת הזהר

(א) (דברים ד') תולדות דף ג"א ציון א. (ב) ולמקצה: (שם) הקסה"ז דף ח' ציון ג'. (ג) (בראשית ב') ב"א דף רי"ב ציון ה'. (ד) ארבע קשרין: לעיל דף ס"ג ציון ג. (ה) (תהלים קכ"ב) ח"א א קפ"ג: רלא: רמב. ח"ב ד. טו. סז: רכא: רכט: ח"ג עה. קיח: ת"ז תק' כ"ו עב. תק: ע' קב: ז"ח לך כ"ו טב שנ. ו) (בראשית ל') לעיל דף ס"א ציון ב. (ז) יוסף-צדיק: לעיל דף ס' ציון א'.

חלושי גרסאות א' שפחות. ב' קשיר. (אה"ש). ג' ארבעה. ד' ולהלא. ה' בארח. ו' יה וגוי הויה. ז' מוסף ויאמר יעקב אל בן וגוי. ח' לארחיה. ט' לאורחיה; לארחיה. י' בארחיה; דאתריה (אה"ש). יא' ריוסף (אה"ש).

וימצא דוראים בשדה

הסולם

מאמר

ואמר ר' אלעזר, משום זה אלו הקשרים יוצאים ובולטים לחוץ מן הגוף, ואע"פ שכולם אחד. כלומר אע"פ שכבר נתקנו בסוד וכל אחוריהם ביה מ"מ נשארו בולטים מחוץ לגוף להיוחם מחחילה מטרם היחוד, ריקנים בלי אור כלל. (כמ"ש שם ד"ה דהא ע"ש) ומכאן ולהלאה, כלומר שאר הקשרים, הם כולם אחד בדרך מישור, שאינם בולטים מגוף (דף ס"ד בד"ה כל ע"ש). ועל כן כל השבטים עולים בעדות של מעלה, שהם המוחין דבינה הנק' עדות, בסו"ה ונהר יוצא מע"ן. וזהו שכתוב, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

מאמר - ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

רלח) ואמר ר' אלעזר (כו') ואר"א. ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגוי' שואל, מה ראה יעקב שבקש ללכת לדרוכו כשנולד יוסף, ומטרם שנולד יוסף לא בקש כלל ללכת לדרוכו. ומשיב, אלא כבר בארוה, עראה שנולד שטנו של עשו. כי יוסף הוא שטן של עשו. שנאמר והיה בית יעקב לאש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש.

רלט) ותא חזי יוסף (כו'): ובוא וראה יוסף השלים מקומו של יעקב אחריו. כי הוא ספירת היסוד, שהיא ספירה אחרונה של יעקב. ויוסף

הנסתר ואינו מחגלה כלל. פירוש, תקח לך, פירושו תקח להשגתך היינו שתמשיך בהם הארת חכמה ותגלה אותם, והוא היוב, משום שהאם שהיא לאה, הוא נסתרת, כלומר בלי השגה. לכן תשיג את הבנים.

רלו) ואת הבנים תקח לך: היינו שכתוב, כי שאל נא לימים ראשונים וגוי' ולמקצה חשמים. שהוא חסד, קצה הראשון דו"א הנקרא שמי, ועד קצה השמים שהוא יסוד, קצה האחרון דו"א. דהיינו ששה קצוות חגית נה"י דו"א, המנונים ששה בני לאה, ומשמיעו הכתוב, שבהם נוהג שאלה, שה"ס העלאת מין להמשכת חכמה. (כמ"ש לעיל בה"ס) דף י"ב ד"ה מי ע"ש) וכל אלו נקראים הרי בשמים. מכאן ולמטה, היינו אחר המלכות דאצילות, נקראים הרי בתר, שכתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, שהם הרי פירוד, פי' עד המלכות דאצילות הוא עולם היחוד, דאיהו וגרמוהי וחיהויה חד בהון (כמ"ש במבוא לספר הזהר אות כ"ט ע"ש) ולמטה ממנה הם ג' עולמות ב"ע דפרודא. כמ"ש שם.

רלז) אמר ר' ייסא וכו': בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה הקשרים שצריכים לתקון. (כמ"ש לעיל דף ס"ג ד"ה תו ע"ש) (דמו"י דף קנ"ח ע"א)

צדיק, ה' והכא סיומא דגופא. כיון דחמא יעקב, א' דאשתלים גופא, בעא נ' גופא למהך נ' לאורחיה. וסיומא דגופא הוא ד' ברית. ועם כל דא בנימן אשלים חושבנא, דביה אשתלימו תריסר.

רמ) וואי תימא, וכי לא הוה ידע יעקב, דעד ובען לא אשתלימו שבטין, אף על גב דאתיליד יוסף, מאי טעמא לא אוריך עד ד' דיתיליד בנימין, וישתלימו שבטין. אלא, יעקב בחכמתא עבד, ומלה ידע, אמר, ודאי נ' אי אשתלימו הכא כלהו שבטין, הא ידענא, דתקונא דלעילא שריא עליהו כדקא יאות, ובארעא דא, לא י' ליבעי י' דישתלימו, אלא בארעא י' קדישא. רמא) תא חזי, דהכי הוא, י' דכלהו תריסר שבטין, תקונא דעלמא תתאה נ' נינהו, וכיון דאתיליד בנימין, מיתת רחל, ונטלא דוכתא נ' האי י' עלמא תתאה, לאתתקנא בהו. וע"ד לא אתיליד בנימין, אלא בארעא י' קדישא, הדא הוא דכתיב, נ' ואני בכואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך, ותמן מיתת רחל ונטלא דוכתא, י' האי עלמא תתאה, לאתישבא בביתא שלימתא, וכל זמנא

מסורת הזהר

א) דאשתלים גופא: לעיל דף ס' ציון ג'. ב) (בראשית מ"ח) ח"א קס: קעה. רטו. רכג.

חלוסי גרסאות ה' והא. נ' ליג גופא (אה"ל). נ' לאורחיה. ד' ליג ברית. ס' ליג וואי תימא. ו' ליג כען. ז' דאתיליד; דיתיליד. ח' ואשתלימו. ט' ליג אי. י' ישתלמו (אה"ל); ישתלימו. יא' יבעי. יב' ליג דישתלימו; ליג דישתלימו אלא; דישתלמו. יג' ליג קדישא. יד' דבכלהו. טו' אינהו. טז' ליג האי. יז' דעלמא; בעלמא (אה"ל) יח' ליג קדישא. יט' עלמא תתאה לאתתקנא בהו. ול"ג מן האי ער מיתת.

מאמר

הסולם

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

ויוסף זכה שנקרא צדיק, דהיינו יסוד, וכאן הוא סיום הגוף, ספירה אחרונה כנ"ל, כיון שראה יעקב שנשלם הגוף עם לידת יוסף, בקש הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא ברית, דהיינו יוסף. ועם כל זה, בנימין השלים החשבון, כי עמו נשלם מספר י"ב.

רמ) וואי תימא וכו': ואם האמר, וכי יעקב לא היה יודע, שעד עתה עוד לא נשלמו השבטים, אע"פ שנולד יוסף. מהו הטעם, שלא חכה עד שיוולד בנימין, וישלמו השבטים. ומשיב, אלא יעקב עשה בחכמה, וידע הדבר, שעוד לא נשלמו השבטים, אמר ודאי אם יושלמו כאן כל השבטים, הרי אני יודע שתקון העליון יניח עליהם כראוי, ובארץ הזו אני רוצה שיושלמו, אלא בארץ הקדושה.

רמא) ת"ח דהכי הוא וכו': בוא וראה שכן הוא, כי כל י"ב השבטים, המה תקון של עולם התחתון, שהוא הנוקבא דז"א שמחזה שלו ולמטה, וכיון שנולד בנימין, ונשלמו י"ב, מתה רחל, ועולם התחתון, שהוא נוקבא דז"א, לקחה מקום להתתקן בהם.

פירוש, כי אין הנוקבא מתתקנת פחות מ"ב, וכשהיא מתתקנת ב"ב השבטים, שה"ס מוחין השלמים דתארת החכמה, או נעשו ב' (רמ"י דף קנ"ח ע"א)

ועל דא רא אתיליד וכו': ועל כן לא נולד

בנימין אלא בארץ הקדושה, וז"ש ואני בכואי מפדן ארם וגו', ושם מתה רחל, ועולם התחתון הזה, שהוא נוקבא דז"א שמחזה ולמטה קבל

דרחל קיימא, עלמא תתאה ה לא ב אתתקנא בהו, ג * מיתת ה רחל ד נטלא, ביחא בשלימו.

רמב) ואי תימא, לאה אמאי לא מיתת, בההוא זמנא. אלא בגין דביחא ה בעלמא ו תתאה איהו, ז וכלא מניה ח הוון לאתתקנא, ולאו מעלמא עלאה, ובג"כ לא מיתת ט בההיא שעתא. וכל עובדוי דלאה באתכסיא אינון, בגין דעלמא עלאה איהו באתכסיא, י ולאו באתגליא, ובגין כך לא אדכר מיתתה דלאה, כמיתתה דרחל.

רמג) ותא חזי, יא דהכי הוא ודאי. בגין דעלמא עלאה, כל מלוי באתכסיא, ועלמא תתאה יב כל מלוי באתגליא יג בג"כ, ב אתכסיא לאה במערתא דכפלתא, ג ורחל בגלוייא דאורחא, דא בסתרא, ודא באתגליא. ובאתכסיא יד עלמא עלאה אתרשים, דכתיב י ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות, ובגין כך קראה טו שמייה טו אשר.

דרך אמר

מסורת הזהר
 (א) מיתת רחל נטלא ביתא: ח"א קס: קסה:
 קעה. (ב) אתכסיא לאה במערתא: ח"א קעה.
 רכג. ח"ב כט: (ג) ורחל בגלוייא: ח"א קעה. רכג. ח"ב כט: (ד) (בראשית ל') ב"ב דף קל"ג ציון ג'.
 חלופי גרסאות ה לאתתקנא ול"ג לא. כ אחתקן ג מיתה; מוסיף כד מיתת. ד נטלת; מוסיף נטלא לעילא. נטלא ביחא לעילא. ה דעלמא (אה"ל). ו ל"ג תתאה. ז וכלהו. ח ל"ג הוון. ט בההוא זמנא י ולא. יא ל"ג דהכי הוא ודאי. יב ל"ג כל מלוי. יג ל"ג מן בג"כ ער ובאתכסיא (אה"ל); בגין כך כל ברכאן דתיין עלמין באתגליא ובאתכסיא ול"ג מן ובאתכסיא ער בגין כך. יד דעלמא. טו שמו (אה"ל). טז מוסיף אשר בג"כ [ובגיד] כל ברכאן באתגליא ובאתכסיא.

הסולם

מאמר

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף שהוא לאה, כל דבריו בהסתר, ועולם התחתון כל דבריו בגלוי. ומשום זה נסתרה לאה ונקברה במערת המכפלה, ורחל נקברה בדרך הגלוי. זו בסתר וזו בגלוי. וכן נצטיין עולם העליון בהסתר, שכתוב, ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות, ומשום זה קראה שמו אשר.

פירוש. כי השם אשר יורה על חסדים מכוסים, כמ"ש לעיל (ב"א דף י"ב אות ו') אשר, ראש דנפיק מראשית, שנתכאר שם בהסולם, שה"ס בינה שיצאה מראש א"א הנק' ראשית, שפירושו שנעשתה מכוסה ונעלמת מבחינת ראש שה"ס חכמה. כי אותיות אשר הן אותיות ראש למפרע. דהיינו בהיפך מבחינת ראש ע"ש. וכן אומר בת"ז (תק' ל"ט דף ע"ט ע"ב) מסטרא דנוקבא שהיא אמא אתקרי אשר, ומסטרא דדכורא אתקרי ראש רישא דכל רישין דהיינו א"א שה"ס חכמה. וזו"ה באשרי וגו' ותקרא את שמו אשר, דהיינו שקראה אותו בשמה עצמה. דהיינו ע"ש החסדים המכוסים שבה. הרי שלא נצטיינה בחסדים המכוסים שבה, ומתפארת עמהם, באופן שאפילו בעת שבי' הנוקבות נעשו פרוצף אחד, ויכולה לקבל חכמה

קבל מקום להתיישב בבית שלם, דהיינו בכל קומת ז"א, כי נעשה אחד עם עולם העליון, שלמעלה מחוה, כנ"ל בסמוך. וכל זמן שרחל היתה קימת, דהיינו שהיה לו ב' נקבין, הרי עולם התחתון עוד לא נתחכן בי"ב השבטים, כנ"ל מתה רחל, כי נעשתה אחת עם הנוקבא העליונה, קבלה בית בשלמות. דהיינו כנגד כל קומתו דז"א.

רמב) ואי תימא לאה וכו': ושואל, ואם תאמר, למה לא מתה לאה באותו הזמן, שנשלמו י"ב השבטים, וכ' הנוקבין דז"א נעשו לאחת, שהרי אז נתבטלה גם בחינת לאה כמו בחינת רחל וגם לאה היתה צריכה למות כמו רחל. ומשיב, הוא משום שהבית הוא בעולם התחתון, דהיינו בנוקבא שמחזה ולכטה הנקראת רחל, והכל צריכים להתחכן מננו, כ'ומר שבשלמותו תלוי שלמות כל התחתונים שבבי"ב, ולא מעולם העליון, וע"כ אין בחינת עולם העליון, שהוא לאה, מחבטל במשהו אפילו אחר שנשלמו י"ב השבטים, כלומר שגם אז היא בחסדים מכוסים כמסרם השלמות. ומשום זה לא מתה לאה באותו הזמן, כי לא נתבטלה כמבואר.

רמג) ותא חזי דהכי הוא וכו': ובוא וראה שכן הוא בודאי, כי עולם העליון,

(דפו"י דף קנ"ח ע"א)

רמד) וּבְגִין דַּא, כְּלֵא חַד, דְּהַא כְּלֵא הוּי מַעְלָמָא עֲלֵאָהּ. הַכִּי נְמִי, וּבְכַל אַתְר, תְּרִין עֲלָמִין, דַּא בַּאֲתַגְלִיא, וּדַא בַּאֲתַכְסִיא, וְאַנְן לֹא מְבַרְכִינְן לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲלֵא בְּתִרִין עֲלָמִין, דְּכַתִּיב " בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. בְּגִינֵי כֵךְ, ג' עֲלָמָא עֲלֵאָהּ קְרִינְן הוּ"א, ג' וְקְרִינְן ד' לְעֲלָמָא תַּתְּאָה, אַתְ"ה, בְּגִין ס' דַּאִהוּ בְּרוּךְ מַעְלָמָא עֲלֵאָהּ, עַל יְדַא דְּצַדִּיק, הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב ד' בְּרוּךְ ה' מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַם וּגו'. ו' וּדַאִי ה' מִצִּיּוֹן אִיהוּ בְּרוּךְ. רמח) תַּא חוּזִי, כְּגוּוֹנָא דַּא י' ה' ה' ז' תְּרִין ס' עֲלָמִין ס' גִּינְהָ, דַּא בַּאֲתַגְלִיא, וּדַא בַּאֲתַכְסִיא, י' וְעַל דַּא פְּסִיק טַעְמָא בְּגוּוִיָּהּ, וּמַעְלָמָא דַּא, עַד עֲלָמָא דַּא, כְּלֵא חַד.

רמו) וְיֵהִי כַּאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף וְגו', י' אִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה, תַּא חוּזִי, י"א שְׁלִימוֹתָא דִיעֻקְב, דְּלֵא בְּעַא לְמִיזַל אֲלֵא בְּרִשׁוּתִיהָ דְלִבְנָן. וְאִי י"ב תִּימָא, זְמַנָּא י"ב אַחֲרִינָא אִמָּאֵי לָא י"ד אֲזִיל בְּרִשׁוּתִיהָ. ט"ו אֲלֵא בְּגִין דְּדַחִיל יַעֲקֹב, דְּלֵא

מסורת הזהר

א) (תהלים ק"ו). ב) (שם) לעיל דף נ"ט ב'יון א' ג) עלמא - הו"א - את"ה: לעיל דף ס"ו ציון.ב. ד) (תהלים קל"ה) ח"ג ט: לה. קמח. ה) כציון איהו ברוך: ח"ג ט: ז) (שמות ל"ד) ח"ב קעה: רסה. ח"ג קלה. ת"ז תק' ע' קבט; ז"ח אחרי מ"ז סד ש"ז. רות ע"ז טב שסו. ז) ועל דא פסיק טעמא: ח"ג קלה. ח) ויהי כאשר ילדה: לעיל דף ס"א ציון ב. כל המאמר עד באתרא דאצטריך, נמצא בס"ת דף קסה.

חלופי גרסאות א' ועס כ'; ל"ג מן ובגין עד ואנן. ג' מברכין. ג' ל"ג וקרין. ד' ועלמא ול"ג וקרין. ס' דאיהי. ו' מוסיף ה' ודאי (אה"ל). ז' מוסיף תרין זמנין תרין עלמין. ח' עלמן. ט' אינהו. י' נדפס דף קסיה בסית. י"א שלימותיה. י"ב מוסיף תימא לבתר. י"ג אחרא. י"ד אוז; ל"ג אוזיל ברשותיה [אלא]; בעא למיזל (אה"ל). ט' ל"ג אלא.

מאמר	הסולם	ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף
------	-------	----------------------------

חכמה. מ"מ אינה חפצה בחכמה אלא נשאהר בחסדים מכוסים, בסו"ה כי חפץ חסד הוא. וז"ס שלא מתה אז לאה.

רמד) ובגין דא כלא חד וכי: ומשום זה נעשה הכל אחד, דהיינו שב' הנוקבות נעשו פרוץ אחד, משום שהכל הוא מעולם העליון. פירוש, שמרחיב ביאור, ואומר הרי כל הסוד שנעשו ב' הנוקבות לאחד, הוא מטעם שנוקבא תחונה שמחזה ולמטה גשלמה ונעשה לגמרי כמו נוקבא עלאה, ואם כן במצב זה רק הנוק' תחונה רחל נתבטלה. שנעשה כמו העליונה, לאה, אבל העליונה עצמה לא נתבטלה. וע"כ לא מתה לאה.

הכי נמי ובכל אתר וכי: וכן הוא אשר בכל מקום, הן בשעת שלמות והן שלא בשעת שלמות, הם שני עולמות זה בנגלה וזה בנסתר. כלומר, שאפילו בעת שלמות, שרחל תופס כל קומתו דז"א ואפילו מחזה ולמטה, יש ג"כ ב' עולמות, אלא זה בפנימיות בהסתר, וזה בחיצוניות בגלוי, שמלבישים אשה על אחותה. ואין אנו מברכים לקב"ה, אלא בשני עולמות, שכתוב ברוך ה' מן העולם ועד העולם, ומשום זה אנו קוראים את עולם העליון

(רש"י דף קנ"ח ע"ב)

רמו) ויהי כאשר ילדה רחל וגו'. אמר ר' יהודה בוא גראה שלימותו של יעקב, שלא רצה ללכת, אלא ברשותו של לבן, ואם האמר, בפעם האחרת, למה לא הלך ברשותו, כי ברה ממנו, ומשיב, אלא משום שיעקב היה מתירא.

ישבוך ליה, וישתלמו תריסר שבטין, בארעא אחרא. ועל דא ה' כיון דחמא, דמטא שעטא דבנימין, ברח, כמה דאת אמר, "ויברח הוא, וכל אשר לו. רמז) דכיון דאתיליד בנימין, באתקשרת ג שכינתא בכלהו שבטין, ד ונטלא ביתא בכלהו. ויעקב הוה ידע וברזא דחכמתא, דכד ו' ישתלמו תריסר שבטין, דשכינתא ה' תתקשט ו' ותתקשר בהו, י ורחל י' תמות, ואיהי נטלא ביתא.

רמח) י' תא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב, כמה דאתחזי י' למשה, אלא דלא יכילת, עד דהוו תריסר שבטין בביתא, לאתקשרא בהו, וכדין ד' אתדכיא רחל, טו ונטלא טו איהי ביתא בכלהו שבטין, ו' והות י' ב' עקרא י' דביתא, וכדין ג' מושיבי עקרת הבית ג' ודאי.

רמט) אמר יעקב, הא מטא זמנא, כל דאשתלמו תריסר שבטין, כ' ודאי עלמא כ' דלעילא כ' יחות כ' הוא טו לביתא, כ' לאתקשרא בהו, כ' ומסכנותא דא כ' אתדחייא קמיה, אי לתמות הכא, לא לא אפוק ל' מהכא לעמין, ולא עוד, אלא בארעא דא, לא אתחזי לאשלמא ביתא, ל' בגין כך ויהי כאשר ילדה ל' וגו', עד לא ל' אשתלמו שבטין.

מסורת הזהר

א' (בראשית ל"א) ח"א קזה. ב' עקרא רביתא: לעיל דף ס"ה ציון ד'. ג' (תהלים קי"ג) לעיל דף ס"ה ציון ב'.

חלופי גרסאות א' חמא דכיון דמטא לבנימין, ג' אתקשר, ג' שבטא. ד ונטל, ה' בהו ו' ברוחא; ברוח (אה"ל). ז' ישתלמו, ח' ליג' תתקשט, ט' תתקשר; ליג' ותתקשר, י' רחל, י' מיתת, י' ו' חמא, י' ליה למשה, י' ד אתחזיית, טו ונטלת, טו היא, י' והות, י' עיקרא, י' בביתא, כ' ליג' ודאי, כל דישתלמו, כ' ו' ודאי; ו' ודאי (אה"ל). כ' דלעילא, כ' ייחוד, כ' ליה; ל' (אה"ל). כ' ביתא; לביתיה, כ' ו' אתקשר; ו' אתקשרא, כ' ומסכנותא, כ' אתדחייא, ל' תמות, ל' איפוק; ל' מ' אפוק, ל' מ' אפוק, ל' בגיני, ל' רחל את יוסף וליג' וגו'. ל' ישתלמו.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

הסולם

מאמר

רמח) תא חזי הכי אוליפנא וכו': בוא וראה כך למדנו. עולם התחתון, שהוא השכינה, היה ראוי שתחבר עם יעקב, כמו שהיה ראוי אל משה, אלא שלא יכלה מטרם שהיו י"ב שבטים בבית להתקשר בהם, כיון שנשלמו י"ב, אז נדחה רחל, והשכינה קבלה הבית בכל י"ב השבטים, (כמ"ש לעיל) ונעשה עקרת הבית, ואז נאמר מושיבי עקרת הבית, ודאי.

רמט) אמר יעקב דא וכו': אמר יעקב, כבר הגיעה השעה, שילד בנימין, ויושלמו י"ב השבטים, ודאי, העולם שלמעלה, דהיינו הנוקבא שלמעלה מחוה, ירד כאן אל הבית להתקשר בהם, כלומר, שיתקשרו ב' הנוקבות להיות פרצוף אחד, ועניה זו, רחל, תהיה נדחית לפניה, כמ"ש לעיל, אם תמות כאן, לא אצא עוד מכאן לעולם, ולא עוד אלא בארץ הזו אינו ראוי להשלים את רבית, אלא בארץ הקדושה, משום זה, ויהי כאשר ילדה וגו', דהיינו מטרם שנשלמו השבטים.

מתירא, שלא יעזוב אותו ללכת ממנו, ויושלמו י"ב השבטים בארץ נכריה, ועל כן כיון שראה יעקב, שהגיעה השעה ללידת בנימין, ברה, כמו שאתה אומר, ויברח הוא וכל אשר לו.

רמז) דכיון דאתיליד וכו': כיון שנולד בנימין, נתקשרה השכינה דהיינו הנוקבא תתאה, בכל השבטים, משום שנעשתה פרצוף אחד עם הנוקבא עלאה, לאה, כנ"ל, ונאחזה הנוקבא תתאה גם בששה בני לאה, וקבלה הכית בכל השבטים, בית, פירושו המוחין דהארץ חכמה, בסויה בית, בחכמה יבנה בית.

ויעקב הוה ידע וכו': ויעקב היה יודע בסוד החכמה, כשיושלמו י"ב השבטים השכינה תתקשט ותתקשר בהם, כלומר שתתקשט ע"י במוחין גדולות, ותתקשר בהם לפרצוף אחד עם הנוקבא עלאה שלמעלה מחוה כנ"ל ורחל תמות, כי תתבלה (כנ"ל דף צ"ח ד"ה פירוש) והשכינה תקבל הבית כמ"ש שם.

(דפו"י דף קנ"ח ע"ב)

(רנ) שמע ר"ש, אמר, ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר, ודא סליק על כלא. ואי תימא אמאי לא אזל ליה לאורחיה כ מיד, אלא, כל י זמן דרחל לא מתעברא מבנימין, אתעכב תמן, כיון דמטא זמנא דבנימין, ערק, ולא בעא רשותא. בגין דלא יתעכב תמן, ד ויתחבר יעקב בכולהו שבטין, כ באתרא ו דאצטריך.

(רנא) רבי אבא ז פתח, א וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו'. תא חזי משה רעי ענא דיתרו חמוי הוה, ודיריה הוה ביה, וכד כ בעי למיזל, לא אזל אלא כ ברשותא דידיה, ויעקב י דהוה שלים, ודיריה הוה תדיר עמיה דלכן, אמאי לא בעא רשותא מניה. אלא הא אתמר יא דלא י יגלגל לכן, עמיה גלגולין, וישתאר תמן, י דהא בקדמיתא אמר ליה, ומיד גלגל עליה גלגולין, י ואשתאר תמן, והשתא דחיל מניה.

(רנב) אבל יתרו לא הוה הכי טו לגבי טו משה. בגין דלכן חרשא הוה, י ובחרשא י הוה כל עובדוי, י לגבי דיעקב, והשתא לא בעא יעקב לאתעכבא תמן, דהא קב"ה א"ל ב שוב אל ארץ אבותיך כ וגו', וע"ד לא בעא לאתעכבא כ ולמישבק פקודא כ דמריה.

(רנג) תא חזי כתיב ג ויזכור אלהים את רחל וגו', פתח ואמר, ד למנצח לבני קרח על עלמות שיר. האי קרא, אית לאסתכלא ביה, כ דרזא דחכמתא איהו, וכל הני שירין ותושבחן, דהוו אמרי בני קרח, כלהו י מחדתין אינון

מסורת הזהר

(א) (שמות ד') ח"א קסה. (ב) (בראשית ל"א) ח"א קס: ח"ג נה: (ג) (בראשית ל') וירא דף קיט ציון ג'. (ד) (תהלים מ"ו) ח"ב קמ: רכז: ח"ג נח:

חלוסי גרסאות לאורחיה. כ ליג מיד. נ זמנא. ד ואחבר. כ באתר. ו דלא אצטריך; דאצטריך ע"כ. ז מוסף פתח ואמר. ת בעא. ט ברשותיה וליג דידיה. י הוה. יא ליג מן דלא עד דהא. יכ יתגלגל. יג והא, יד דישתאר; דאשתאר (אה"ל). טו לגביה. טז דמשה. יז ובחרשין (אה"ל). יח הוה. יט לגביה. כ ולמולדתך ואהיה עמך וליג וגו'. כא ולמשבק. כב דמאריה. כג ברזא. כד מחיית.

מאמר

הסולם

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

(רנ) שמע ר"ש וכו': שמע ר"ש, אמר, ודאי, כל דבריו של ר' יהודה טובים, ואלו, עולים על כולם. ואם תאמר למה לא הלך לדרכו מיד, אלא שעוד נתעכב ועבד שש שנים בצאן לכן. הוא משום, שכל עוד שרחל לא נתעברה עם בנימין, נתעכב שם, כיון שהגיעה השעה שנתעברה עם בנימין, ברח ולא בקש רשות מלבן, כדי שלא יתעכב שם, ויתחבר יעקב בכל השבטים במקום הצריך. דהיינו בארץ הקדושה.

(רנא) ר' אבא פתח וכו': ר"א"ס וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו'. בוא וראה, משה, היה רועה צאן יתרו חותנו, ומעונו היה אצלו, וכשרצה ללכת, לא הלך אלא ברשותו, ויעקב שהיה איש חם ומעונו היה תמיד אצל לבן, למה לא בקש רשות ממנו, כמו משה.

(רנב) אבל יתרו וכו': אבל יתרו, לא היה כך לגד משה, כי לבן היה מכסף, ובכסף עשה כל מעשיו כנגד יעקב. ומשום שעתה לא רצה יעקב להתעכב שם, שהרי הקב"ה אמר לו שוב אל ארץ אבותיך וגו', ולכן לא רצה להתעכב ולעזוב מצות רבונו, וע"כ לא בקש רשות ממנו.

(רנג) תא חזי כתיב ויזכור אלקים את רחל וגו': פתח ואמר, למנצח לבני קרח על עלמות שיר. מקרא זה יש להסתכל בו,

(רש"י דף קי"ח ע"ב)

שירין ^א ותושבחן דהוּ מַלְקְדָמִין, וכן כל אינון שירין ותושבחן דאמר דוד, וכל אינון דהוּ עמיה, כלהו הוּ ברזא עלאה, ^ב ברזא דחכמתא.

/ רנד) תא חזי ^ג עבד קודשא בריך הוא * עלמא תחאה כגוונא דעלמא עלאה, וכל אינון ^ד סדרין ^ה דסדרו דוד ושלמה בריה, וכל אינון נביאי קשוט כלהו * סדרו כגוונא דלעילא.

רנה) תא חזי, כגוונא דאיכא משמרות ^ו בארעא, הכי ^ז נמי ^ח ברקיעא, דמזמרי ^ט למרייהו, ואמרי שירתא תדיר. וכלהו ^י קיימין אלין לקבל אלין, וכלא ^{יא} בסדרן דשירין ותושבחן, ^{יב} ויהא אוקמוה חברייא.

מסורת הזהר

(א) עלמא תחאה כגוונא דעלמא עראה: לעיל דף פ"ג ציון א'.

חלופי גרסאות א' ואינון תושבחנתא, ב ברזא, ג עבד; עבד ליה, ד סדרין, ה דסדר, ו מוסיף בארעא דמזמרי למאריהון, ז מוסיף נמי איכא משמרות ברקיעא והא אוקמוה חברייא ואיכא סורי משמרות ברקיעא, נמי איכא משמרות; נמי איכא משמרות לעילא דמזמרי (הרמ"ק). ח ברקיע, ט למאריהון; י למאריהון, י קיימי, יא בסדורא, יב פ"ג והא אוקמוה חברייא.

עלמות שיר

הסולם

מאמר

התחדשות שירת הבינה במקום הנוקבא יש כאן, ולא יוהר. וע"כ נבחנת שירתם כשירה ישנה המחודשת. משא"כ שאר הקוין, הגם שנמשכים ג"כ מבינה, מ"מ יש בהם שינוים מפאת העברתם בז"א. וזיש, וכן כל אינון שירין ותושבחן דאמר דוד וכל אינון דהוּ עמיה, כלהו הוּ ברזא עלאה ברזא דחכמתא כלומר, שמשמיענו שאין הכונה לומר שרק שירת בני קרח היא מבינה ולא שירת דוד ושאר הזקנים שעמו. אלא וכן כל אינון שירין וכו' הם מבינה. אלא שהם רק ברזא עלאה, בסוד הבינה, אבל אינם שירת הבינה ממש, כי משתנים בעברם בז"א. אבל שירת בני קרח לא משתנה כלום.

רנד) ת"ח עבד קב"ה וכו': בוא וראה, עשה הקב"ה את עולם החחתון, שהוא הנוקבא, כעין עולם העליון, שהוא בינה, להיותו מקבל ממנו כנ"ל, וכל אלו הדברים שסדרו דוד ושלמה בנו, וכל אלו נביאי אמת, כולם סדרו בעולם החחתון, כעין של מעלה, בבינה.

רנה) ת"ח כגוונא וכו': בוא וראה, כמו שיש משמרות בארץ, ש"ב שנות הלילה, מתחלקות על ג' פעמים ארבע, יש גם כן ברקיע, שג' כחות מלאכים מזמרים בוים לרבונם, ואומרים בהם שירה תמיד, וכולם עומדים אלו מעל אלו, והיינו לפי סדר מדרגתם, בס"ה גבוה מעל גבוה שומר עליהם, וכולם הם במערכות של שירים ותשבחות, שכל כחה משוררת לפי מדרגתה, וכבר בארוהו החברים.

עלמות

כי סוד החכמה הוא, וכל אלו שירות ותשבחות שבני קרח היו אומרים, כולם אינם חדשים, אלא חדשו שירות ותשבחות ישנות, שכבר היו מקודם לכן. וכן כל אלו שירות ותשבחות שאמר דוד, וכל אלו שהיו עמו, ששמותיהם נזכרים בראשי הזמירים שבתהלים, כולם היו בסוד העליון, שהיא בינה, בסוד החכמה.

פירושו, המוחין נמשכים ומתפשטים בשירה. כי הטעמים נקידות תגין ואותיות שבשירה הם סדרי היחודים, שבדרכיהם מתפשטים המוחין, והשירים שבתהלים, הם סדרי יחודי המוחין שבעולם ההחנות, שהוא הנוקבא דז"א. ונודע, ששרשי המוחין בכל צורותיהם, הם בעולם העליון, בבינה, ומעולם העליון נמשכים אל עולם החחתון, ויש הפרש בין קו שמאל לשאר הקוין. כי הקו שמאל מקבלת הנוקבא מבינה עצמה, ולא מז"א בעלה, והיינו בעת שהיא בסוד ב' מאורות הגדולים, (כנ"ל דף צ' ד"ה ושיעור ע"ש) משא"כ שאר הקוין היא מקבלת מז"א בעלה, ולא מבינה, ונמצא שבקו שמאל של הנוקבא לא נעשה שום שינוי בעברו מן הבינה אל הנוקבא, משא"כ שאר הקוין, משחנים הרבה בסבת העברתם לז"א, שדרכו בחסדים מכוסיים, שהנוקבא מוכרחת לקבל ממנו.

וז"ש וכל דני עירין ותושבחן דהוּ אמרי בני קרח, כלהו מחדתי, אינון שירין ותושבחן דהוּ מַלְקְדָמִין, כי שירת בני קרח, ה"ם התפשטות הקו שמאל בנוקבא, אשר אין בו שום שינוי מסדר הארתו בבינה, אלא רק (דמוי דף קניח ע"ב ט) דף קניח ע"א)

(רנז) עלמות שיר, * מאי עלמות שיר. אלא כמה דאת. אמר, ^ב ששים המה ^ה מלכות ושמונים פלגשים ^ג ועלמות אין מספר. ^ד מאי ועלמות אין מספר. ^ה כד"א "היש מספר לגדודיו. ^ו ובגין דלית ^ז לון חושבנא, כתיב ^ח ועלמות אין מספר.

(רנז) וכלהו שורין שורין, מסחרן סדרין, אלין ד לקביל אלין, לומר ולשבחא ^ה למריהון, ואלין ו אינון עלמות שיר. ^ו ובגין דאית עלמות דלא מזמרין כאלין, ^ז אלין אקרון עלמות שיר.

(רנח) תלת סדרין ^א מתפרשן לכל סטר, לדי סטרי עלמא, ^ב ובכל סדרא יוסדרא, ^ג דאיהי לכל סטר, ^ד תלת סדרין ^ה אחרנין. סדרא קדמאה דלסטר מזרח, תלת סדרין אינון, ואינון תשעה סדרין, בגין דכל סדרא מאינון תלת,

דרך אמר

(ה) פקודי כ"ז ע"ב.

מסורת הזהר

(א) מאי עלמות שיר: ח"ב רכז: (ב) (שה"ש ו')

ח"ב יד: נא. ח"ג רטו. ת"ז בהקדמה יד: חק'

יג כח. תק"ח צ"ח טא שמ. (ג) (שפ) ח"ב יד: רכז: ח"ג רטו. ת"ז חק' ע' קכב. ז"ח יתרו ל"ד טא

שנב. טב שט. שה"ש ס"ד טא שמו. תק"ח צח טא שמב. (ד) מאי ועלמות אין מספר: ח"ב יד: רכז:

(ה) (איוב כ"ב) ח"א קצב: רמט. ח"ב יב: רכז: ח"ג רי: (ו) ובגין דלית לון חושבנא: ח"ב רכז:

חלופי גרסאות א מלכות וגוי. ב כרכתיב. ג בהו. ד לקבל. ה למאריהון. ו ל"ג אינון. ז ל"ג מן ובגין עד

תלת. ח ואילין. ט נדפס בסרצת פקודי דף רכ"ח. י אינון דמתפרשין; אתפרשן. יא וכל. יב וסדרא

תלת סטרין אחרנין. יג דאיהו יד ל"ג תלת. טו אחרנין; אינון ואיזמיא.

מאמר

הסולם

עלמות שיר

(רנז) עלמות שיר: שואל, מהו עלמות שיר. ומשיב, הוא. כמו שאתה אומר, ששים המה

מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר. מהו עלמות אין מספר. הוא, כמו שאתה אומר, היש מספר לגדודיו, ומשום שהם בלי מספר לכן כתוב, ועלמות אין מספר.

פירוש. מספר, פירושו המוחין דהארץ חכמה. בסו"ה השמים מספרים וגוי. בלי מספר ה"ס מוחין דאור החסדים. (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף כ"ב ד"ה במספר ע"ש) וז"ש ובגין דלית לון חושבנא, דהיינו שהם בבחינת מוחין דאור החסדים הנבחנים לבלי מספר, ע"כ כתוב ועלמות אין מספר, כי השם עלמות יורה לשון העלם, דהיינו שהם חסדים מכוסים ואין בהם הארת החכמה, ולכן כתוב בהם אין מספר. להורות על מוחין דאור החסדים שבהם. וכן עלמות שיר, יורה על מוחין של אור החסדים שבהם.

(רנז) וכלהו שורין שורין וכו': וכולם, שורות שורות מסתדרים במערכות אלה לעומת אלה. לומר ולשבח לרבונם. ואלה הם עלמות שיר שכתוב הנוכח, ומשום שיש (דפו"י דף קנ"ט ע"א)

עלמות שאינם מזמרים כמו אלה. לכן נקראים אלה עלמות שיר.

פירוש. כי שירה וזמרה נוהגת בעיקר במדרגות הנמשכות מהארץ חכמה מקו שמאל אמנם אין הארת החכמה מאירה בלי התלבשות בחסדים, ומשום זה נוהגת שירה גם באור החסדים הנכללים מהארץ חכמה, ולפיכך יש ב' מיני עלמות, שהם אור החסדים כנ"ל. (א) הנכללות מחכמה, והן העלמות שיר של בני קרח. (ב) שאינן נכללות בחכמה, ובהן אינה נוהגת שירה, ונקראות עלמות סתם.

מאמר, כל סדרא לאו איהו אלא בתלת

(רנח) תלת סדרין מתפרשן וכו': ג' מערכות מתחלקות לכל רוח, מן ד' רוחות העולם, ובכל מערכה ומערכה שבכל רוח, יש שלש מערכות אחרות. באיפן, אשר למערכה הראשונה שברוח מזרח, יש שלש מערכות והן תשע, משום שבכל מערכה מאלו השלש, יש שלש מערכות, ונמצא שהן תשע. וכן בשאר ג' רוחות העולם, יש תשע בכל אחד. וכמה אלף ורבעות תחתיהם.

הגם שמאמר הזה נדפס בסרצת פקודי

דף

אית ליה תלת סדרין, ואשתכחו דאינון ^א תשעה, וכמה אלף ^ב ורבבון ^ג תחותייהו.

רנט) ^ד הני סדרין תשעה, ^ה כולהו ^ו מתנהגי באתוון ^ז רשימין, וכל ^ח סדרא ^ט אסתכי לאינון אתוון ^י רשימין, ^{יא} ומתחברן כלהו, ואמרי שירתא, וכד

חלופי גרסאות ^א מוסיף תשעה סדרין, ^ב ורבבון ^ג תחותיהו; ^ד הני ^ה כולהו, ^ו מתחבני (אה"צ). ^ז רשימין, ^ח סטרא ^ט אסתכל, ^י רשימין; ^{יא} מוסיף והא אוקמוה וכן לכל סדרא וסדרא וכלהו נטלי באתוון רשימין [רשימן] עלאין [עלאין] סאלין וקיימאן [וקיימא] אלין על אלין, ^{יב} ומתחברן כלהו ואמרי שירתא.

כל סדרא—בתלת

הסולם

מאמר ד'

בנין רכל סדרא מאינון תלת אית ליה תלת סדרין, דהיינו התכללות הב' שהוא התכללות גמור, וכולו רחמים, שאין שם אפילו התכללות מרוח מערב, ועם כל זה מכח התקונים והמוחין של מספר י"ב הנ"ל שמלכות חסרה מבחינתה עצמה, מ"מ מקבלת תיקונה מהם. ויש וכמה אלף ורבבון תחותייהו, כי הארות החכמה הנמשכות מישסו"ת נבחנו לאלף, כי י' ספירותיהם הן במספר אלף, והארות החסדים הנמשכות מאו"א עלאין נבחנו לרבבות, כי י' ספירותיהם הן במספר רבבה, וכנגדם יש קליפות לעומת בחינת אלף, והם נאחזים במלכות הממותקה, שה"ס עטרת יסוד, הראויה למוחין ד'אלף, ויש קליפות לעומת בחינת רבבה, שהם נאחזים במלכות הבלתי ממותקת, דהיינו בעצם המלכות, וזו"ה יפול מצדך אלף, דהיינו על ידי המוחין דהארת חכמה הנמשכים מישסו"ת, שהם בבחינת אלף, והם נמשכים מקו שמאל בעיקר, שז"ס מצדך, שפירושו, מצד שמאל, ורבבה מימין אלף לא יגש, דהיינו על ידי המוחין דחסדים הנמשכים מאו"א עלאין, שהם בבחינת רבבה, נצלים מן הקליפות, שהם בבחינת רבבה, ואינם מניחים אותם להתקרב אל האדם, והם נמשכים מקו ימין, ועל כן אומר מימיןך, ואלו הקליפות דרבבה חזקות הן, ואי אפשר להפילן כמו הקליפות שבבחינת אלף, וע"כ אינו אומר עליהן, אלא, אלףך לא יגש, כי אי אפשר להפילן מטרם גמר התקון, וז"ש וכמה אלף ורבבון תחותייהו, דהיינו ב' בחינת הארות הנ"ל המפילים הקליפות דאלף, ומרחיקים הקליפות דרבבה, ונמצא שמגיע תקון גם לעצם המלכות החסרה בסוד המספר י"ב, דהיינו בשיעור שמרחיקים הקליפות דבחינת רבבה, רנט) הני סדרין תשעה וכי': אלו תשעה הסדרים מתנהגים כולם באותיות רשומות, כלומר באותיות ממוימות, וכל סדר מסתכל דהיינו לקבל שפע, לאלו אותיות רשומות

תמתחכות

דף רכ"ח ע"א ושם מקומו ולא כאן. עכ"ז כיון שנדפס לפנינו, אבארו כאן, וחסר כאן תחילת המאמר, וז"ל, ורוא דיליה דמשכנא, בתלת תלת באילן מתכן, שהם זהב וכסף ונחשה, ובשאר, ארבע, כגון חללת וארגמן, ותולעת שני ושש, וכגון ארבעה טורי אבן, אמר ר' יהודה מנהון בתלת, מנהון בארבע מנהון בתרין, מנהון בחד, אבל כל סדרא וסדרא לאו איהו אלא בתלת, תלת סדרין אינון, וכי' כמו שנדפס כאן.

וביאור הדברים, ד' רוחות העולם ה"ס חו"ב תו"מ, ואף על פי שנכללים זה מזה, והיה צריך להיות בכל אחד מהם חו"ב תו"מ, מכל מקום, אין שם רק חו"ב ות"ת בכל אחד, ומלכות חסרה, ואפילו ברוח מערב, שהוא מלכות, אין שם אלא חו"ב ות"ת, ובחינתה עצמה שהיא מלכות חסרה בה, והטעם היא, כי מלכות נמתקה בבינה, ונחשבת משום זה כבחינת מלכות דבינה שהיא בחינת עטרת יסוד, ומלכות עצמה נעלמה מכח מיתוק הזה, (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ביאור ע"ש), ולפיכך הגם שיש ארבע רוחות שהם חו"ב תו"מ, מ"מ רוח מערב שהיא מלכות אינו אלא בחינת עטרת יסוד שהיא בחינת ת"ת ולא מלכות, וכשנכללים זה מזה אין בכל אחד אלא ג' שהם חו"ב ות"ת, ואפילו ברוח מערב אין שם אלא ג' שהם חו"ב ות"ת.

ויש, תלת סדרין מתפרשין לכל סטרי לדי סדרין עלמא, דהיינו אפילו לרוח מערב, שהוא מלכות, ויש ד' סדרים, אבל, ובכל סדרא וסדרא דאיהו לכל סטרי, תלת סדרין אחרנין, ולא ארבעה, כי עצם המלכות חסרה, והרוח מערב הוא רק מלכות הממותקת בבינה, ולא מלכות עצמה, ולפיכך נבחנו ב' מיני התכללות הספירות זב"ז, א) שחו"ב תו"מ נכללים זה בזה והם י"ב ולא ט"ז, ואינה התכללות גמורה, כי צריך להיות כאן ט"ז, וע"כ צריכים להתכללות ב', אשר הג' שכל רוח יתכללו ג"כ זב"ז ונעשה ג' בכל אחד, שהם תשע בכל רוח, וז"ש ואינון תשעה סדרין

(דטו"י דף קניס ע"א)

אינון אתוון פרחי גו אוירא דרוחא דממנא על כלא, כדין אינון ג נטלי, דושירתא אתבסם. וחד ס את אתכטש מתתא, וההוא את סלקא ונחתא ותרין אתוון פרחי עלייהו, והאי את מתתא, סלקא ס סדרא י מתתא יא לעילא, ואתחבר בהו, י ואתעבידו תלת אתוון, כלהו לפום אתוון ב יהו, דאינון תלת גו אספקריא י המאירה. י מאילין ס אתפרשו תלת סדרין, ואינון ט תרין אתוון, וההוא את דסלקא, י מתחברא עמהון ואינון תלת.

דרך אמת

(א) לעיל ע"ג ע"ב.

חלופי גרסאות א פריחי; פרחין (אה"ל). ב מוסיף ההוא דממנא; די ממנא. ג נטרי. ד ליג ושירתא אתבסם; והא אוקמהו. ה ליג את; את בטש. ו בטש; אתכניש. ז ההוא; והאי (אה"ל). ח מוסיף ונחתא מתתא לעילא (אה"ל). ט ליג סדרא; ליג סדרא מתתא (אה"ל). י ליג מתתא. יא לעיל. יב ואתעביד. יג דנהרא. יד ואילין. טו אתפרש. טז אתוון תרין. יז מתחבראן.

מאמר הסולם כל סדרא - בתלה

ממנה אותיות אל"ה דאלקים לזו"ן, והיא נשארה באותיות מ"י דאלקיה, שה"ס נקודת החולם, וחסדים, ושורש הימין. ואחר כך שיצאה ה' מאויר הבינה, ואותיות אל"ה חזרו אליה, נע"ו אותיות אל"ה אז לשורש השמאל, וחכמה בלי חסדים, וה"ס נקודת השורק. ואז נמצאים ב' הקוין מ"י, אל"ה שהם במחלוקת שזה כולו חסדים וזה כולו חכמה, וכל אחד רוצה לבטל את הארת חברו, (כנ"ל ב"א דף ג"ו ד"ה כד) ונמצאים פחמת זה, שהם מטולטלים מדין לרחמים ומרחמים לדין, כי בהתגבר קו השמאל שהוא אותיות אל"ה מתחוק הדין לשלוט. ובהתגבר קו הימין, שהוא אותיות מ"י מתחוקים הרחמים לשלוט, דהיינו החסדים שבימין. ולפיכך אע"פ שכבר יצאה ה' מאויר, נבחנוס עוד ב' הקוין שנמצאים באויר, שפירושו וק. דהיינו קומת רוח. להיוזם מטולטלים ואינם מאירים.

ווי"ש וכד אינון ואתוון פרחי גו אוירא דהיינו אות הימין הנמשכת ממ"י, ואות השמאל הנמשכת מאל"ה. מטרם ביאת קו אמצעי, שהם פורחים באויר, דרוחא ההוא דממנא על כלא, דהיינו באויר דבינה, שהיא ממונה על כל המוחין שבעולמות. כלומר שכל המוחים נמשכים ממנה. כי שורש הפריחה באויר, שפירושו מחלוקת הימין והשמאל, הוא שם בבינה, שבשעה שמתגבר הימין יוצאת ה' מאויר, ובשעה שמתגבר הימין חוזרת ונכנסת ה' באור ונעשה אויר, ווי"ש כד"ן אינון נטלי, שאז הם נוסעות, כלומר שמטולטלות פעם לימין, ורחמים, ופעם לשמאל ודין. ונודע שכדי להכריע בין ימין ושמאל וליחדם זה בזה, נעשה ז"א לבחינת מ"ן בבינה

המתיחסות אליו, וכאשר אלו האותיות פורחות באויר של רוח ההוא הממונה על הכל, אז הן נוסעות, ואת אחת מלמטה מקבלת הכאה, והאות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליו. ואת הזה שלמטה, מעלה את הסדר ממטה למעלה ומתחברת בהם, בב' אותיות הפורחות, ונעשו שלש אותיות, שכולן הם על פי האותיות יה"ו, שהן שלש בתוך המראה המאירה, שהוא ז"א, מאלו יה"ו מתחלקים שלשה סדרים, שהן שתי אותיות והאות העולה ומתחברת עמהן, שהן שלש.

ביאור הדברים. כי נתבאר, שתשעה הסדרים שבכל רוח, הם חו"ב ות"ת שבכל אחד מהם חו"ב ות"ת, ואומר, שהם מתנהגים באותיות מסוימות, דהיינו על פי תקון קוין. כי נקודות הן בבינה, ואותיות בזו"ן, וע"כ סוד ג' הקוין שבבינה נקראים ג' נקודות: חולם שורק חירק, ובזו"ן הם ג' אותיות.

ווי"ש הני סדרין תשעה, שהם חו"ב ות"ת שבכל אחד מהם חו"ב ות"ת, כולוהו מתנהגו באתוון רשימן שהם ג' אותיות בבחי' ימין שמאל אמצע, הנמשכות מג' נקודות שבבינה חולם שורק חירק, וכד סדרא אסתכי לאינון אתוון רשימן, שכל סדר וסדר שבט' סדרים מסתכל, דהיינו שמקבל מאות אחת שבג' אותיות, ימין שמאל אמצע, הלל, המיוחסת אליו, אם מימין שבימין אם משמאל שבימין, או מאמצע שבימין, או מימין שבשמאל, וכד ע"ז. ועתה מבאר ג' האותיות מה טיבן, ואומר, וכד אינון אתוון פרחי וכד, והיינו אות הימין ואת השמאל, שהן נמשכות מב' נקודות שבבינה, חולם שורק, שבעת שהי' נכנסת באצ"ו הבינה והאור נעשה לאויר נפלו

(דמ"י דף ק"ט ע"א)

רס) תא חזי, אינון תרין אחוון עלאינו, דסלקין באורא, אינון כליין
 א דא בדא, רחמי דינא, י ובגין כך אינון תרין, י ואינון מעלמא דעלאה, ברזא
 דדכורא, י והאי דסלקא יואתחברא עמהון י איהי נוקבא, י ואתכלילת
 י בתרווייהו. כגוונא דנוקבא אתכלילת י בתרי סטרי, י בימינא י ובשמאלא,
 י ואתחברת בהו, הכי נמי האי את נוקבא, י דאתחברת בתרי אתוון אחרנין,
 י ואינון בתרין סטרין, אלין עלאין, י ודא לתתא, וכלא איהו חד, דכר ונוקבא.
 טז דכד י אתברי עלמא, י דאינון אתוון מעלמא עלאה נינהו, דאינון אולידו

חלופי גרסאות א ל"ג דא (אה"ל), ב ל"ג ובג"כ אינון תרין, ג ל"ג ואינון, ד דלעילא ה מוסיף והאי את.
 ו ומתחברא, ז איהו, ח ואתכלילא, ט בגווייהו (אה"ל), י בתרין סטרין סטרין, יא ושמאלא,
 יב אחתחברת, יג ואתחברת; דאתחברא יד דאינון, טו ואלין תתאין, טז מוסיף בר דכר, יז אתחברת, יח אינון,

מאמר	הסולם	כל סדרא—בתלת
בבינה, כי עלה אליה, עם אותיות אל"ה שהוא דבוק בהם, (כנ"ל דף י"ט ד"ה וו"ש) ואז נעשה זווג דהכאה מאור העליון על המסך דו"א, ויוצאת קומת חסדים המכרע ומיחד ב' הקוין מ"י אל"ה זה בזה, ונשתלם אז השם אלקים בשלמתו. וה"ס נקודת החירק, וקו אמצעי.	מאלין אתפרשו תלת סדרין מאלו יה"ו נמשכים ג' סודים, דהיינו ג' קוין, ואינון, תרין אתוון, אות הימין ואות השמאל, והרוא את דסלקא, שהיא אות אמצעי מתחברא עמהון, מתחברת עם השתים, ואינון תלת, והם שלש בסוד יה"ו דו"א.	ובדברים הללו, כבר הספיק רבי יהודה לבאר דבריו, שאמר בראש המאמר, כי סדרי מלאכת המשכן מתחלקים: מנהון בתלת, היינו כנגד חו"ב ות"ת, הכלול בכל רוח, מנהון בארבע, היינו כנגד ד' רוחות חו"ב תו"מ, דהיינו כמ"ש לעיל בסוד י"ב שד' רוחות הן חו"ב תו"מ, הנכללים זה בזה, ובכל אחד מהם רק ג' לבד, חו"ב ות"ת, וחסר מלכות. מנהון בחרין, היינו כנגד ב' אותיות, ימין ושמאל שבנוקבא, הנמשכות מחולם שורק כנ"ל, מנהון בחד, היינו כנגד אות האמצעי הבא מלמטה מנוקבא, שנמשך בסוד החירק, ונעשה בה מ"ן שעליו יוצא זווג דהכאה, המוציא קומת ר"ח ומכריע ומיחד הימין והשמאל זה בזה, אכנס צריך עוד להמשיך הביאור בענין ג' הקוין, לבאר מה שאמר ענין תשעה סדרין בכל רוח וכו', שיתבאר לפנינו.

וזה אמרו, וחד את, דהיינו אות הנמשך
 מנקודת החירק שבבינה, אתכמיש מתחא
 שנעשה בו זווג הכאה, והוא מלמטה, דהיינו
 מו"א שע"ה אל הבינה בבחינת מין נוקבין,
 וכן בכל המדרגות נבחן קו אמצעי שבא מן
 המדרגה התחתונה, בסוד מ"ן, דהיינו
 שהתחתון עולה תמיד עם אח"פ דעליון הדבוק
 בהם, ונעשה שם לקו אמצעי (כנ"ל דף י"ט
 ד"ה ונדוד) וו"ש והרוא את סלקא ונתחא
 ותרין אתוון פרחי ערייהו, שאותו אות
 האמצעי עולה מלמטה, ומכריע ב' הקוין
 שבעליון, וב' אותיות שבעליון פורחים עליו,
 כלומר, שעושה שלום ביניהם. כי מקיים הארת
 שניהם, דהיינו שהשמאל יאיר כמטה למעלה,
 והימין ממעלה למטה, (כנ"ל ב"א דף ס'
 ד"ה מחלוקת) וו"ש והאי את מתחא סלקא
 סדרא מתתא לעירא שהאות הבא מלמטה,
 מעלה את הסדר, דהיינו הארת השמאל, שיאיר
 ממטה למעלה, ואתחבר בהו ואתעבידו תלת
 אתוון, שהאות הבאה מלמטה בסוד מ"ן
 מתחבר, בב' אותיות עליונות, באות הימין
 ואות השמאל, ונעשו ג' אותיות: ימין, שמאל
 אמצע, כלדו לפום אתוון יה"ו, דאינון תלת
 נו אספקלריא המאירה, פירושו, יה"ו שבגו
 אספקלריאה המאירה, ה"ס חג"ת דו"א, והיינו
 ג' קוין שבו, ואמר שאלו ג' אותיות שבכאן,
 דהיינו במשכן, שהוא הנוקבא, נמשכות
 ופתנהגות לפי ג' הקוין שבז"א שו"ס יה"ו.

רס) תא חזי אינון תרין וכו': בוא וראה,
 אלו ב' אותיות העליונות העולים
 באור, שהן אות הימין ואות השמאל, הם כלולים
 זה בזה, רחמים בדין, כי אות הימין ה"ס
 חסדים ורחמים, ואות השמאל הוא חכמה בלי חסדים
 ודין, ומשום הפניות הם נבחנום לשתים, והן
 מעולם העליון בסוד הזכר, ואות הזו העולה
 ומתחברת עמהם, דהיינו אות האמצעי, היא
 נוקבא, כי על הסך שבה, נעשה הזווג דהכאה כנ"ל,
 והיא נכללת בשתייהן, כלומר שב' האותיות ימין
 ושמאל מזחברים באות האמצעי ונעשה בה עצמה
 ג'
 (יט"ז דף קניס ע"א)

כל עובדין ^א לתתא, כגוונא דלהון ממש, ובגין כך מאן דידע לון ואודהר בהו, רחים לעילא ורחים לתתא.

רסא) ^ב רבי שמעון אמר, אלין אתון כלהו, דכר ונוקבא, לאתכללא כחדא ברזא דמיין עלאין ומיין תתאין, וכלא חד, ודא איהו י יחודא שלים. ^ד ובגין כך, מאן דידע ^ה להו, ואודהר בהו, ^ו זכאה איהו חולקיה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, בגין ^ז דאיהו ^ח עקרא ^ט דיחודא שלים כדקא י יאות, תלת תלת מסטרא דא ומסטרא דא, ^י ביחודא חדא בשלמי דכלא. וכלהו רזא דסדרא עלאה כדקא חזי, כגוונא דלעילא, ^{יא} דההוא סדרא תלת תלת ברזא חדא.

רסב) סדרא תניינא, דלסטר דרום, ^{יב} תלת סדרין אינון לההוא סטרא, וכל סדרא וסדרא תלת תלת, ואינון ^{יג} תשעה, כמה דאתמר. ואתון ^{יד} אתפלגו הכי. כל ^{טו} סטרי, לאתחברא כלא ^{טז} כחד, בגין דאית אתון ברזא דנוקבא, ואתון

חלופי גרסאות א דלתתא. כ אמר ריש גליהודא. ד ועד. ס להון בהו. ו ליג מן זכאה עד ער בגין; זכאי; רחים לעילא [רחים; ורחים] ותתא [לתתא]; זכאה איהו בהאי עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי. ז דאינון; ד איהו. ח עקרא. ט ויחורא; דייחודא. י חזי יא ביחודא. יב דהא; דקא (אה"ל). יג מוסיף דאיהו רזא דכסף יד מוסיף תשעה ואינון סדרין תלת תלת (אה"ל). טו אתפליגו. טז סטר; סטרא. יז כחד.

כל סדרא — בתלת

הסולם

מאמר

רסא) רבי שמעון אמר וכו': רש"א אלו האותיות כולם, דהיינו כל כ"ו אותיות שבאלפא ביתא. הם זכר ונקבה להתכלל זה בזה כאחד. שהאותיות השייכות לימין ושמאל הן זכרים והשייכות לקו אמצעי הן נקבות כמ"ש לעיל, וכמ"ש להלן (באות רס"ה) בסוד מים עליונים ומים נקבות, שאותיות הזכרים משפיעות מים עליונים, ואיהות הנקבות מעלות מין, ומתחבר הכל ונעשה אחד. וזה הוא יחוד השלם. ועל כן מי שידוע את היחודים ההם, ונזהר לכוון אותם, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. כי הוא עיקר יחוד השלם כראוי, שלש שלש, שהאותיות מתחלקות לקבוצות של שלש שלש, ב' זכרים למעלה ונוקבא אחת למטה. מצד זה ומצד זה ביחוד אחד, דהיינו שהימין והשמאל יתחדו כאחד, בהאמצעי שהוא שלמות הכל, וכולם, דהיינו כל הקבוצות של שלוש, שבאלפא ביתא, הם סוד סדר העליון כראוי, כעין שהוא למעלה, בכינה, שסדר ההוא הוא שם שלש שלש בסוד אחד. פירוש. כי בעת שיצאו ג' קוין השורשיים בכינה, נכללו זה מזה, ונעשו בה ג' קבוצות של ג' קוין, ולפיכך גם כיו האותיות שבנוקבא, מתחלקות אחריהם לקבוצות של ג' אותיות.

רסב) סדרא תניינא דרסטר דרום וכו': אחר שנבאר תשעה הסדרים שבמערכה הראשונה לרוח מזרח, שהוא ת"ת, מבאר עתה מערכה השניה של רוח דרום, שהוא חסד, ששלשה סדרים הם לרוח ההוא, שבכל סדר וסדר שלש שלש, והם ט' סדרים, כמו שנתבאר לעיל (באות

ג' אותיות ימין ושמאל ואמצעי. כי כמו שהנוקבא בכללה נכללת מב' צדדים ימין ושמאל, שמקבלת מ"א בסו"ה שמאלו תחת לראשי וימינו תחבוקי, ומתחברת בהם, כן אות האמצעי שהיא נוקבא, היא מתחברת בב' אותיות האחרות, והם נעשו באות האמצעי לב' צדדים ימין ושמאל, ב' האותיות שבה נעשו לעליונות, והיא עצמה למטה מהן וכל ג' האותיות נעשו אחד: זכר ונקבה, כלומר, שנעשו אחד בסוד הזווג כמו זכר ונקבה. שב' אותיות העליונות הן זכר, ואת האמצעית ה"ס נקבה. כי כשנברא העולם, דהיינו בעת שיצאו ג' קוין בנינה כדי לברוא העולם, שהוא זו"ן היו אלו ב' אותיות הימניות והשאליות, מעולם העליון, מן בינה, והן הולידו כל הפעולות שלמטה בצורה שלהם ממש. ולא קו האמצעי שבכינה, ולפיכך נבחנו ב' אותיות הללו לזכרים ומשום זה, כל מי שמשגיג אותם ונזהר בהם, אהוב הוא למעלה ואהוב הוא למטה.

פירוש. כי בריאת העולם שהוא זו"ן, נעשה ע"י עלית זו"ן למ"ן לב' קוין ימין ושמאל שבכינה, ונעשה שם לקו אמצעי ואז קבל כל המוחין שבכינה. בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא. (כנ"ל ב"א דף רפ"ז אות ס"ג ע"ש) ונמצא שרק ב' הקוין ימין ושמאל שבכינה הם המשפיעים המוחין כולם אל זו"ן כי קו אמצעי דבינה היא בחינת זו"ן עצמם. הרי שבריאת העולם היתה ע"י ב' אותיות ימין ושמאל בלבד, ועל כן נבחנו לזכרים, והאמצעית לנקבה.

(רסוי דף קנ"ט ע"א)

רסו) תא חזי, כגוונא ב דאינון ב אתוון עלאין דעלמא עלאה, הכי נמי אתוון אחרנין לתתא, א אתוון עלאין רברבין, ואתוון תתאין זעירין, וכלא דא כגוונא ג דא, וכל הני רזין, ברזא דדכר ונוקבא, כלא חד בשלימו. ה

רסז) ב ויזכור אלהים את רחל, דהא ג במזלא תליא, ו ובגין כך כתיב בה זכירה. י וה' פקד את שרה, לאו ממזלא הוה, ואי תימא דהא בגין במזלא י תליין, ולא לתתא, הכא בשרה לאו במזלא הוה. אלא וה' כתיב, כלא כחדא.

רסח) אי הכי אמאי כתיב פקידה, אלא ודאי זכירה, ה הות מקדמת דנא, ואתמסר מפתחא דא לתתא, כמה דכתיב ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה י למועד י' הזה וגו'. ולבתר כגוונא דא, וכיון י' דאדכר, ברזא דלעילא, לבתר אתמר ברזא דנוקבא פקידה, למהוי כללא דכלא כחדא.

מסורת הזהר

א) אתוון עלאין רברבין, הקסיה דף מיב ציון ב'. ב) לעיל לך ר"ב דף פ"ה ציון א. ג) במזלא תליא, ב"ב דף ע"א ציון ב'. ד) (בראשית כ"א) ב"א דף ש"מ ציון ג. ה) (בראשית י"ז) נח דף נ"ז ציון א. חלופי גרסאות א' ליג דאינון; ליג דאינון אתוון. ב דאתוון וליג דאינון. ג דדא (אהיל). ד ובכל. ה מוסיף ועיד כלא איהו ברזא עלאה; עד כאן; בדפווי ומה שחסר כאן עיין בסוף הספר סימן נ"א. ו ליג מן ובגין עד ואי. ז תלייא. ח היא; מוסיף היה תלייא. ט מוסיף דא הות. י שרה וגו'. יא מוסיף הוה בשנה האחרת. יב דאתדכר.

כל סדרא - בתלת

הכולם

מאמר

והכל אחד בשלימות. כלומר שכל שנוהג בעולם העליון נוהג בעולם החחתון.

מאמר זכירה ופקידה

רסז) ויזכור אלקים את רחל: כי בנים תלויים במזלא. שה"ס הנהר היוצא מעדן, המזיל ומשקה את הגן. שה"ס ז"א, (כנ"ל וירא דף קכ"ה אות תכ"ד) ומשום זה כתוב בה זכירה, כי זכירה הוא מזכור, שה"ס ז"א, ופקידה היא מנוקבא (כמ"ש שם באות תכ"ג) ושואל, וה' פקד את שרה, שלא ממזל הוא, כי לא כתוב בה זכירה, ואם תאמר שבנים תלויים דוקא במזל, ולא למטה בנוקבא הרי כאן בשרה לא היה במזל, ומשיב, אלא והוי"ה, כתוב, שכחוב והוי"ה פקד וגו', שכולל הכל כאחד, כי והוי"ה יורה הוא ובית דינו שפירושו, ז"א עם הנוקבא, ביחד (כנ"ל וירא דף פ"א ד"ה כד) הרי יש כאן בשרה, גם זכירה מז"א, שה"ס מזל.

רסח) אי הכי אמאי וכו': שואל אם כן אשר והוי"ה כולל ז"א וניקבא ביחד שה"ס זכירה ופקידה, למה כתוב פקידה, הרי והוי"ה כולל כבר גם פקידה, ומשיב, אלא ודאי שזכירה כבר היתה מקודם לכן, וכבר נמסר מפתח הזה של בנים למטה, כמו שכתוב, ואת בריתי וגו' אשר תלד לך שרה וגו', וכן לאח"כ כתיב כעין זה דהיינו ויאמר הוי"ה וגו' למועד אשוב אליך בעת חיה ולשרה בן, וכיון שכבר היתה זכירה, בסוד של מעלה של ז"א כיון שכתוב ואת בריתי

ב' אותיות העליונות, שהן אות הימין ואות השמאל, הם זכרים, ואות הג' שמתחתיהן הם נקבות, (כנ"ל דף ק"ח ד"ה רבי ע"ש) וט' האותיות הנמצאים בכל רוח, הם ג' קבוצות של ג' ג' כנ"ל, ונמצא לפי"ז שיש בכל רוח, ששה אותיות זכרים, שהם ג"פ שתי אותיות הימניות והשמאליות, שבכל קבוצה, וג' אותיות נקבות, שהם ג' אותיות האמצעיות שבכל קבוצה, ונמצא שיש ו' זכרים וג' נקבות ברוח מזרח, וכן ו' זכרים וג' נקבות ברוח דרום, וכן ו' זכרים וג' נקבות ברוח צפון, שביחד הם י"ח זכרים ותשע נקבות, וז"ש ורזא דאלין שבעה ועשרין, אינון תשעה אחוון דאינון ברזא דנוקבי, כי ג' אותיות נקבות הן בכל רוח וגפ"ג הן ט'. לאתחברא עם אינון תמני סרי, סטרי אחרנין ברזא דרבר כ"י ששה אותיות זכרים הם בכל רוח וגפ"ג ששה הם י"ח, הרי שכ"ז האותיות נחלקות ל"ח זכרים, ותשעה נקבות.

רסו) ת"ח כגוונא דאינון וכו': בוא וראה, כעין אלו האותיות, שיש בעולם העליון, בכינה, כן יש אותיות אחרות למטה, בנוקבא. אותיות העליונות, שבכינה, הן גדולות, ואותיות התחתונות, שבנוקבא, הן קטנות, והכל הוא זה כמו זה, שכל הנהג באותיות שבכינה נוהג ג"כ באותיות שבנוקבא, וכן נוהג בהם כל אלו הסודות שבסוד דכר ונוקבא, שבאותיות. (דפווי דף קניס ע"ב)

רסט) ויזכור אלהים את רחל. ר' חייא פתח ⁶ ואמר * וגם אני שמעתי את נאקת בני י ישראל אשר מצרים מעכידים אותם ואזכור את בריתי. ואזכור הא זכירה. בגין דאיהו לעילא, י דהאי מזלא דאיהו לעילא בדכורא, אתא על פקידה י דאיהו בגלותא לתתא בנוקבא. כגוונא דא ויזכור אלהים את רחל, כמה דאת אמר ואזכור את בריתי.

רע) תא חזי, ה כתיב ² פקד פקדתי אתכם, וכי פקד פקדתי, והא פקידה בנוקבא קיימא, ובההוא זמנא בגלותא הות, ואיהי אמרת פקד פקדתי. אלא הכא אית לאסתכלא, ורוא דחכמתא הכא י ואיהי בגלותא היך אתחזי למשה הכא, י והיך ⁸ אמרת פקד פקדתי.

רעא) אלא הכי אוליפנא שמשא כד נהיר, איהו בשמיא, ותוקפיה וחיליה שטא על ארעא בכל אתר. כגוונא דא י מלא כל הארץ כבודו, בזמנא דמקדשא קאים, מלא כל הארץ כבודו, דא ארעא קדישא. והשתא דישראל בגלותא, איהי לעילא, ותוקפא סחרא להו לישראל, לאגנא עליהו, ⁹ ואע"ג דאינון בארעא אחרא.

רעב) ותא חזי י שכינתא לתתא, י¹⁰ ושכינתא לעילא. שכינתא לעילא

מסורת הזהר

(א) (שמות ו') נח דף ע"ט ציון ב. (ב) (שמות ג') ח"א קס. ח"ב רכב. תק"ח צ"ג טר שח. (ג) (ישעיה ו') ב"א דף ע"ח ציון ג.

חלופי גרסאות א ל"ג ואמר. כ ישראל וגו'. ג דהא. ד דאיהי. ה ל"ג כתיב. ו איהי; מוסיף אי איהי ז ואיך; ל"ג ואיך. ח ואמרת ול"ג והיך. ט וע"ד אינון (אה"ל). י ושכנתא. יא שכינתא; ושכנתא.

זכירה ופקידה

היתה בגלות. והיא תאמר, פקד פקדתי, בעת שהיא עצמה היא בגלות. ומשיב, אלא כאן יש להסתכל, וסוד החכמה יש כאן, שיש לשאול, (א) כיון שהיא בגלות, איך היא נתגלתה כאן למשה, (ב) ואיך אמרה, פקד פקדתי, כלומר, שמוסיף תמיהא, ואומר, שיש ב' קושיות כאן.

רעא) אלא הכי אוליפנא וכו': ומשיב, אלא כך למדנו, כשהשמש מאיר, הוא בשמים, וגבורתו וכחו מושל בכל מקום על הארץ. כעין זה, נאמר בה' מלא כל הארץ כבודו, בזמן שבית המקדש היה קיים: מלא כל הארץ כבודו, זהו ארץ הקדושה, דהיינו הנוקבא, ואז נוהג גילוי שכינה, ועתה שישראל הם בגלות, השכינה היא למעלה, דהיינו מחזה ולמעלה דו"א, ששם בחינת שמים, דהיינו חסדים מכוסים, ואינה מתגלה בארץ. אלא, תוקפה נמשך לארץ, כמו השמש המסתתרת בשמים, וככה וגבורתה מלא הארץ. כנ"ל. ומסבבת את ישראל להגין עליהם, ואף על פי שנמצאים בארץ אחרת, בגלות.

רעב) ות"ח שכינתא לתתא וכו': ומכאן יותר ואומר ובוא וראה, יש שכינה למטה

מחזה

הסולם

בריתי שפירושו יסוד דו"א. נאמר אחר כך בסוד פקידה, שהיא הנוקבא, כדי שתהיה כללות הכל ביחד, דהיינו שתהיה בה, זכירה ופקידה ביחד.

רסט) ויזכור אלהים את רחל: ר' חייא פתח ואמר, וגם אני שמעתי וגו' ואזכור את בריתי, ואזכור, הוא זכירה, כי הוא למעלה, כי מזל זה שהוא למעלה בזכר, בא על פקידה, שהיא הנוקבא למטה, שהיא בגלות, לגאול אותה, וכעין זה ויזכור אלקים את רחל, הוא כמ"ש ואזכור את בריתי, פירושו, שהכתוב ויזכור הוא זכירה, דהיינו ז"א, כמו בכתוב, ואזכור וגו'. את רחל, היא הנוקבא, שהיא פקידה, ויורה, שהזכירה המרומז בויוזכור וגו', באה על רחל שה"ס פקידה, והשפיע לה שפע הבנים, והשם אלקים, שכתוב, ויזכור אלקים, ה"ס בינה שנקראת אלקים.

רע) ת"ח כתיב פקד פקדתי אתכם: שואל, וכי יתכן שיאמר הכתוב, פקד פקדתי, והרי פקידה היא בנוקבא, שבעת ההוא (דפריי דף קנ"ט ע"ב)

ב תריסר ^א תחומי רתיכין קדישין, ותריסר חיון עלאין, שכינתא לתתא, בתריסר שבטין קדישין, וכדין אתכלילת שכינתא לעילא ותתא, וכלא, ^ב בחד זמנא כחדא, ^ג ואע"ג דבזמנא דישראל בגלותא לתתא, ^ד לא אתתקנת לעילא, הכי נמי לא אתתקנת, בגין דלתתא לא אתתקנת, ^ה ודא ^ו הוא ^ז בגלותא עמהון דישראל, דאיהי ^ח בגלותא עמהון.

רעג) במה אתתקנת, למלכא דמית ברית, מה ענד ^א כפא ליה ^ב לערסיה על אבלא דבריה, ולא אתקין ליה ^ג לערסיה, אלא נטל ^ד כובין ודרדרין, ואטיל תחות ערסיה, ושכיב עליה, כך קב"ה. כיון ^ה דאתגלו ישראל, ואתחרב מקדשא, ^ו נטל כובין ודרדרין ושוי ^ז תחותיה, הדא הוא דכתיב ^ח וירא מלאך ה' אליו בלבת ^ט אש מתוך הסנה. בגין דישראל הוו בגלותא. רעד) פקד פקדתי אתכם, מאן דלא קיימא ברשותיה, מה פקיד, ומה עביד אלא פקד מעילא, פקדתי מלתתא, מאי טעמא, בגין דהאי זכירה הות עלה

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) כפה מטרו כדין אכל וסייע חסמו קויסי. (ב) קויסי. (א) (שמות ג') וירא דף ק"ט ציון ד.

חלוסי גרסאות ^א תחומין. ^ב בחד זמנא כחדא בזמנא דישראל לעילא ובזמנא דישראל בגלותא הכי נמי. ^ג נ ועיר ד. דזמנא. ^ד לאע"ג לא אתתקנת. ^ה ודאי ז היא ח גלותא. ^ו עמהון בגלותא. ^ז מוסיף מתל ימבא. ^ח יל לערסא. ^ט יכ לערסא. ^{יג} כובין. ^{יד} דאגלו. ^{טו} כה. ^{טז} תחותיה. ^{יז} אש וגוי (אה"ל)

מאמר

הסולם

זכירה ופקידה

מחזה דז"א, ויש שכינה למעלה מחזה דז"א, השכינה שלמעלה, היא בי"ב גבולי מרכבות קדושות, וי"ב חיות עליונות. דהיינו ד' ספירות חו"ב חו"מ, שבכל אחת חו"ב ות"ת, שהם במספר י"ב (כנ"ל פ' נח דף ח' ד"ה מזה) שה"ס י"ב גבולים, וכן י"ב חיות גדולות ליהוה מחזה ולמעלה השכינה שלמטה היא בי"ב שבטים הקדושים, (כנ"ל דף ע' ד"ה ות"ח ע"ש) ואז, כששתיהן הן בסדר י"ב נכללת השכינה למעלה ולמטה, ששתיהן נעשו פרצוף אחד, (כנ"ל דף צ"ח ד"ה ת"ח ע"ש) והכל מאיר בזמן אחד בבת אחת, ואז נאמר מלא כל הארץ כבודו, ויש גילוי שכינה למטה בעולם הזה, כנ"ל בדבור הסמוך.

ואע"ג דבזמנא דישראל וכו': ואף על פי, שאמרנו לעיל בויבור הסמוך, שבזמן דישראל הם בגלות, לא נחקנה השכינה למטה, מחזה, אלא שעלתה למעלה מחזה, הנה למעלה גם כן לא נתקנה, שנבנתה כחסרה ג'ר, משום שלא נחקנה למטה מחזה, שנבנתה משום זה כחסרה נהי"מ שלמטה מחזה, וזה הוא שאמרו, שהשכינה היא בגלות עם ישראל, כי היא בגלות עמהם, פירוש כי משום עלייתה למעלה, נחסרה בג"ר דאורות ונהי"י דכלים, וזה נבחן לגלות.

רעג) במה אתתקנת וכו': שואל במה מתתקנת הנוקבא בזמן הגלות.

(דמויי דף קיט ע"ב)

מקדמת דנא, דכתיב ואזכור את בריתי, כיון דכתיב ואזכור, הא זכירה ב' אתמנא עליה, ובג"כ אמרת לבתר פקד פקדתי * דהא י' סימנא נקטת מקדמת דנא. כגוונא דא שרה ד' דכתיב * וה' פקד את שרה. אבל הכא רחל, דלא י' אזכרת מקדמת דנא, לא אתמר בה פקידה, אלא זכירה, וכלא בזכירה איהו, ברזא דמזלא.

רעה) רבי יהודה ורבי חזקיה, הוו אזלי, מקפוטקיא ללוד, והוה רבי יהודה רכיב, ורבי חזקיה ו' על רגלוי, אדהכי נחת רבי יהודה, אמר מכאן י' ולהלאה נתעסק באורייתא, כמה דכתיב י' הבו גודל לאלהינו.

רעו) א"ל מ' אלו מ' הוינא תלתא, יאות הוא, דחד יימא, ותרין י' יתיבו ליה. א"ל, הני מלי בברכאן, בגין דאזכר חד שמא דקב"ה, ותרין יתיבו ליה. הה"ד י' כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו. כי שם ה' אקרא, דא חד דמברך, הבו גודל לאלהינו. אלן תרין אחרנין. אבל באורייתא אפילו י' תרי י' יתיבי ויהבי רבו ותוקפא דשבחא דאורייתא לקודשא ב"ה.

רעז) אמר ליה רבי חזקיה, לגבי ברכאן, אמאי תלת. אמר ליה, הא אוקמוה ואתמר, דכתיב הבו גודל י' לאלהינו. אבל רזא דמלה הכא, דהא כל רזין דברכאן הכי איהו, חד לברכא, י' ותרין לאתבא, בגין מ' דיסלק שבחא דקודשא בריך הוא, ברזא מ' דתלתא, חד מברך, י' ותרין י' דאודו, ודא הוא קיומא דברכאן, וברזא עלאה כדקא יאות, י' וברזא דתלת כמה דאוקמוה.

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"א) ב"א דף שי"מ ציון ג'. (ב) (דברים ל"ב) ח"ג רפה. רצו. (ג) (דברים ל"ב) ח"ג רפה. רפו. רצו.

חלוסי גרסאות א' אתמני. ב' אמרה. ג' סמנא. ד' ל"ג דכתיב. ה' ארכירת. ו' ברגלוי; ברגלוי. ז' ולהלא. ח' אילו. ט' הוינן. י' יתיבון (אה"ל). י"א חד עם חבריה יתב. י"ב יתיב; יתיבא. י"ג ל"ג לאלקינו. י"ד וחד. טו דיסתלק. טז דלתתא; דמלתא (אה"ל). י"ז וחד; מוסיף דאמר (נאמרין) אמן. י"ח דאודן. י"ט ברזאי

<p>מאמר</p> <p>בה זכירה ומשום זה אמרה אחר כך פקד פקדתי שהמלה, פקד, רומזת על הזכירה שניתנה בה מכבר. כי אחזה סימן זה של הלשון, סקד פקדתי, מקודם לכן. פירוש ככו שאמרו ז"ל, סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף, שיעקב אמר פקד יפקוד אתכם, וכן יוסף אמר פקד יפקוד אלקים אתכם. ומובא (ברש"י ז"ל בראשית ג' י"ח) והיינו משום שצריכים זכירה ופקידה לגאולה, ופקד רומז על זכירה שמכבר, פקדתי על פקידה.</p>	<p>הסולם</p> <p>היה אומר, ושנים היו משיבים לו, אמר לו, דברים אלו נאמרו רק בברכות, אשר אחד מזכיר שמו של הקב"ה, ושנים משיבים לו, וזה הוא שכתוב, כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו. כי שם ה' אקרא, הוא אחד, המזכיר את השם, הבו גודל לאלקינו, הוא שנים האחרים המשיבים. אבל בתורה, אפילו שנים יושבים ועוסקים בתורה, נותנים גדולה ועוז ותפארת התורה אל הקב"ה.</p>
---	--

רעה) רבי יהודה ורבי חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה ר' יהודה רוכב, ור' חזקיה הלך ברגליו. בתוך זה ירד ר' יהודה מן החמור, אמר מכאן ולהלאה נעסוק בתורה. כמו שכתוב הבו גודל לאלקינו. רעו) א"ל, אלו הוינא וכו': אמר לו אלו היינו שלשה, היה טוב, כי אחד (דפו"י דף קנ"ט ע"ב *) דף ק"ט ע"א)

רעח) עד דהוו אזלי, א"ר יהודה, תנינן, אית זכירה לטב, ואית זכירה לביש, אית פקידה לטב, ואית פקידה לביש. אית זכירה לטב: כמה דאוקמוה, דכתיב "וזכרתי להם ברית ראשונים וגו'." ויזכור אלהים את נח. ויזכור אלהים את ל בריתו. ואית זכירה לביש: דכתיב "ויזכור כי נשר המה רוח הולך ולא ישוב. פקידה לטב: דכתיב "פקד פקדתי אתכם. פקידה לביש: דכתיב "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. וכלהו רזין עלאין.

רעט) כל הני זכירה ופקידה לטב, אלין אינון דרגין ידיען, רוא דמהימנותא, דכר ונוקבא, רוא חדא, זכירה ופקידה, ואלין אינון לטב. זכירה ופקידה לביש, אלין אינון רוא דסטרא אחרא, דקיימא ברוא דאלהים אחרים, דכר ונוקבא כחדא, זכירה בהאי, ופקידה בהאי, ואלין אינון דקיימין תדיר לביש. ואלין דקביל אלין. מהכא נפקי כל רזי דדמהימנותא, וכל קדושין עלאין, כמה דאוקמוה. ומהכא נפקי כל רזי ובישין, וכל מותא, וכל סטרין וזינין בישין בעלמא ואוקמוה. ודא בהפוכא מן דא.

רפ) אמר רבי חזקיה, הכי הוא ודאי, זכאה איהו, מאן דחולקיה אתקיים בסטרא טבא, ולא ירכין גרמיה לסטרא אחרא, וישתזיב מנהון. אמר ליה רבי יהודה, הכי הוא ודאי, וזכאה מאן דיכיל לאשתזבא מניה מההוא סטרא, וזכאין אינון צדיקיא, יא דיכלי לאשתזבא מנייהו, ולאגחא קרבא בההוא

מסורת הזהר

א) (ויקרא כ"ו) ב) (בראשית ח') נח דף ע"ה ציון ו'. ג) (שמות ב') וירא קליג ציון ג'. ד) (תהלים ע"ח) ת"ז חק' ל' עג: תק"ח צ"ז ט"ג שמ"ג. ה) (שמות ג') לעיל דף קי"א ציון ב. ו) (תהלים ס"ט) ח"ב רעג: ז"ח יתרו ל"ה ט"ד ש"ג.

חלופי גרסאות א' מוסיף בריתו וגו'. ב' מוסיף דכתיב וה' פקד את שרה. ג' לקבל. ד' מהימנותא. ה' וזינין; נוקין (אה"ל). ו' מוסיף וכל בישין. ז' זינין; דזינין (אה"ל). ח' מתמן. ט' כי (אה"ל). י' מוסיף וזכאה הוא. יא דיכלין (אה"ל).

זכירה ופקידה

הסולם

מאמר

ידועות סוד האמונה. זכר ונקבה בסוד אחד. הם זכירה ופקידה. זכירה ה"ס זכר, ופקידה ה"ס הנקבה כנ"ל. ואלו הם לטוב. זכירה ופקידה לרע, אלו הם סוד הצד האחר. הנמצא בסוד אלהים אחרים זכר ונקבה כאחד, זכירה בזה בזכר, ופקידה בזה בנקבה. ואלו הם העומדים תמיד לרע. והם זה לעומת זה, זכר ונקבה דס"א, לעומת זכר ונקבה דקדושה. מכאן מזכירה ופקידה וקדושה. יוצאים כל סודות האמונה וכל מדרגות קדושות העליונות כמו שבארוהו, ומכאן, מזכירה ופקידה דס"א. יוצאים כל מינים הרעים, וכל המות, וכל הצדדים של מינים הרעים שבעולם. ובארוהו. וזה וס"א להיפך מזה, מן הקדושה.

רפ) א"ר חזקיה וכו': ארית, כן הוא ודאי, אשרי הוא, מי שחלקו נמצא בצד הטוב, ואינו מטה עצמו לסטרא אחרא, וניצל מהם. אמר ליה ר' יהודה כן הוא ודאי, ואשרי מי שיכול להנצל מאוחו הצד, ואשרי הם הצדיקים

ברכותיו, שה"ס ב' הקיין המקבלים פעולת קו אמצעי. ומאירים נכחו. וזהו הקיום של הברכות, שיהיו בסוד העליון כראוי ובסוד שלשה. כמו שבארוה.

רעח) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, אמר ר' יהודה למדנו, יש זכירה לטוב, ויש זכירה לרע, יש פקידה לטוב, ויש פקידה לרע. ומפרש, יש זכירה לטוב, הוא כמו שבארוהו, שכתוב, וזכרתי להם ברית ראשונים וגו'. ויזכור אלקים את נח וגו'. ויזכור אלקים את בריתו. ויש זכירה לרע, שכתוב ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב פקידה לטב וכו': ויש פקידה לטוב, שכתוב, פקד פקדתי אתכם. פקידה לרע שכתוב, ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. וכולם הם סודות העליונים.

רעט) כל הני זכירה וכו': כל אלו זכירה ופקידה לטוב, אלו הם מדרגות (דס"א דף ק"ס ע"א)

סטר. אמר רבי חזקיה במה פתח ואמר, * כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו', מאן מלחמה, דא מלחמה דההוא סטרא בישא, דאצטריך ב"נ לאגחא ביה קרבא, ולשלטאה א עלוי, ולאשתזבא מניה.

רפא) תא חזי, דיעקב הכי אשתדל לגבי עשו, בגין ד ההוא סטרא דיליה, לאתחכמא עלוי, ולמיזל עמיה בעקימו, בכל מה דאצטריך, בגין לשלטאה עלוי ברישא י' וסופא, וכלא כדקא יאות. ורישא וסופא י' כחדא, דא כגוונא דא, כמה דכתיב, י' בכרתי, ולבחר י' ברכתי, י' שירותא וסופא כחדא, דא כגוונא דא, בגין לשלטאה י' עלוי באורח מישר כדקא חזי ליה, ובג"כ זכאה איהו, מאן דאשתזב י' מנייהו, ויכיל לשלטאה י' עלייהו.

רפב) ת"ח, זכירה ופקידה לטב, אינון כחדא ברזא דמהימנותא, וזכאה איהו מאן דאשתדל י' בתר מהימנותא, כד"א י' אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר רבי חזקיה הכי הוא ודאי.

רפג) ות"ח, ב"נ כד צלי י' צלותיה, לא יימא עליה זכרני ופקדני. בגין דאיכא זכירה ופקידה לטב, וזכירה ופקידה * לביש, וזמינין לנטלא מלה מן שומא, ואתיין לאדכרא חובוי דבר נש י' ולענשא ליה. בר י' אי איהו זכאה שלים, דכד י' בדקי חובוי י' ההיא זכירה ופקידה לביש, י' לא י' ישכחון י' לון, כגון עזרא דאמר י' זכרה לי אלהי לטובה.

מסורת הזהר

(א) (משלי כ"ד) ב) בכרתי: (בראשית כ"ה) לעיל תולדות דף ע"ו ציון ד. ג) ברכתי: (בראשית כ"ה) לעיל תולדות דף ע"ו ציון ד. ד) (הושע י"א) ח"א רכנ. ח"ג עט: ז"ח אחרי מ"ח טב שטו. ה) צלותיה: ב"א דף קס"ה ציון ג. ו) (נחמיה י"ג)

חלופי גרסאות א עלוי. ב דאיהו. ג ובסופא. ד כגוונא חד ולי"ג דא כגוונא דא; לי"ג דא כגוונא. ה שרותא. ו עליה. ז מניה. ח עליה. ט אבתר. י ולאענשא. יא לי"ג א. יב בדקין (אה"ל). יג ההוא. יד ולא. טו ישכחין (ד"א). טז ליה (אה"ל).

זכירה ופקידה

הסולם

מאמר

עליו בדרך הישר כראוי לו. ועל כן אשרי הוא מי שניצל מהם, מס"א, ויכול למשול עליהם.

רפב) ת"ח זכירה ופקידה וכו': בוא וראה, זכירה ופקידה לטוב, היינו בעת שהם כאחד בסוד האמונה, שהיא הנוקבא, כלומר, כשז"א שה"ס זכירה והנוקבא שה"ס פקידה, הם בזוג, ואשרי הוא מי שמשדל אחר האמונה, ליכות בה, כמו שאתה אומר, אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר ר' חזקיה, כן הוא ודאי.

רפג) ות"ח בר נש כד וכו': ובוא וראה, כשאדם מתפלל תפילתו, לא יאמר על עצמו זכרני ופקדני, משום שיש זכירה ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה לרע, ועתידיים המקטריגים, לקבל המלה זכרני ופקדני, ספוי, ויבואו להזכיר חטאיו של האדם ולענוש אותו, דהיינו שיביאו עליו זכירה ופקידה לרע. זולת אם הוא צדיק גמור, שאם אותו זכירה ופקידה לרע,

שהם

הצדיקים שיכולים להנצל מהם, ולעשות מלחמה באותו הצד.

אמר ר' חזקיה וכו': אר"ח, במה עושים עמהם מלחמה. פתח ואמר, כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו', איזה מלחמה. זהו מלחמה של אותו צד הרע, שהאדם צריך לעשות עמו מלחמה, ולמשול עליו, ולהנצל ממנו.

רפא) ת"ח דיעקב וכו': בוא וראה, שיעקב היה עושה כל כך כלפי עשו, בשביל להכניע אותו הצד שלו, להערים עליו, וללכת עמו בערמה בכל כמה שצריך, כדי למשול עליו בחחילה ובסוף, שיהיה הכל כראוי. והתחילה והסוף היו כאחד, זה כעין זה, כמו שכתוב בחחלה בכרתי ולבסוף ברכתי שאוחיותיהן שוות, (כמ"ש לעיל תולדות דף ע"ו ד"ה ויעקבי עשה). הרי שהתחילה והסוף היו אחד: זה כעין זה, וכל זה חיה כדי למשול (דפו"י דף ק"ס ע"א *). דף ק"ס ע"ב)

רפד) דהא בכל אתר, דבר נש צדי צלותיה, א יכליל גרמיה י בין סגיאין בכללא דסגיאין. ותא חזי שונמית, כד אמר לה אלישע, * היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. היש לדבר לך אל המלך, והוא יומא, יום טוב דראש השנה הוה, והוא יומא ד דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עלמא, וקב"ה אקרי מלך ה המשפט ו בההוא זמנא. ובגין כך אמר ל לה, היש לדבר לך אל המלך.

רפה) מה כתיב, י ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי ה קאמרה. לא בעינא, ה למהוי רשימאה לעילא, אלא י לאעלאה רישאי י בין סגיאין, ולא לאפקא מכללא דלהון. י וכך בעי ליה לבר נש, לאתכללא י בכללא דסגיאין ולא לאתיחדא בלחודוי, בגין דלא י ישגחון עליה, לאדכרא חובוי כדקאמרן. רפו) פתח רבי יהודה ואמר י הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. האי קרא, קב"ה אמר ליה לאיוב, כד חמא, דאיוב ה דחיק גרמיה על דינוי דקב"ה. תא חזי, איוב אמר י הן יקטלני לו איחל, כתיב לא באלוף, ה וקרין לו י בוא"ו, וכלא איהו.

רפז) א"ל קב"ה, וכי אנא קטייל בני נשא, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה תרעין אינון פתיחן י בההוא סטרא. ומותא שלטא עליהו, וכלהו סתימין מבני נשא, י ולא ידעין אינון שערים.

מסורת הוזהר

(א) (מלכים ב' ד), נח דף ע"ט ציון א', (ב) לעיל ציון א. (ג) (איוב ל"ח) (ד) (איוב י"ג)

חלופי גרסאות א יצלי. ב בגין. ג המלך וגוי (אה פ). ד מלכותא. ה ל"ג המשפט. ו מוסיף בההוא זמנא ודא הוא ויהי היום יומא דריגא כר"א ויהי היום ויבא בני אלקים להתיבב (הרמ"ק). ז ליה לדבר אל המלך. ח קאמרת. ט למהוי. י לאעלא. יא בגין. יב ולא. יג אלא בכללא. יד ישגחון. טו דחיק. טז וקרי; וכתבי. יז בוי. יח לההוא. יט מוסיף ולא יכלין לאסתמרא מגייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא ולא.

זכירה ופקידה

הסולם

טאמר

וכן צריך האדם להכלל בכלל הרבים, ולא להתיחד בפני עצמו, כדי שלא יביטו עליו המקטריגים להזכיר את חטאיו, כמו שאמרנו.

מאמר מות וצלמות

רפו) פתח ר' יהודה וכו': פתח ר"י ואמר, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, זה אמר הקב"ה לאיוב. כשהיה מצער את עצמו על דינו של הקב"ה. בוא וראה איוב אמר, הן יקטלני לו איחל. כתוב לא באלוף, וקוראים לו עם ו' והכל הוא בו, כלומר שיש בו ב' ההוראות, דהיינו שאמר גם כן, אם יקטל אותו לא ייחל לו.

רפז) א"ל קב"ה וכו': אמר לו הקב"ה, וכי אני הורג בני אדם, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה שערים הם פתוחים באותו הצד, שאפשר להנצל מהמות על ידיהם, ומכל מקום המות שולט עליהם. כי כולם סתומים מבני אדם, ואינם יודעים משערים אלו. ולעתיד לבא כשיקיים ומלאה הארץ דם,

נאמר

שהם זוי' דקליפה, יבדקו אחר חטאיו ולא ימצאו אותן, או מותר לו לומר זכרני ופקדני, כמו עזרא, שאמר, זכרה לי אלקי לטובה.

רפד) דהא בכל אתר וכו': כי בכל מקום שאדם מתפלל תפלתו יכלול את עצמו בין הרבים, בתוך כלל הרבים. ובוא וראה, שונמית, כשאמר לה אלישע היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. היש לדבר לך אל המלך, פירושו, כי אותו יום היה יום טוב של ראש השנה, ואותו יום שמלכות הרקיע שולט לדון את העולם. והקב"ה נקרא באותו זמן מלך המשפט. ומשום זה אמר לה, היש לדבר לך אל המלך. שקרא את הקב"ה בשם מלך.

רפה) מה כתיב, ותאמר וכו': מה כתוב, ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. שואל, מה אמרה מה כונתה בזה. ומשיב, שאמרה, איני רוצה להיות מצוינת למעלה אלא להכניס את ראשי בין הרבים, ולא לצאת מן הכלל.

(רפזי דף ק"ט ע"ב)

רפח) ושערי צלמות תראה. מאן אינון שערי מות ומאן אינון שערי צלמות. אלא מות וצלמות כחדא ^ה אינון, וזווגא חדא אינון. מות הא אתמר, דא מלאך המות, והא אוקמוה. ^ב צלמות: צל מות. האי איהו ^ג מאן דרכיב עליה, ואיהו צלא דיליה, ותוקפא דיליה, לאזדווגא כחדא, בקשורא חד ואינון חד. רפט) וכל אינון דרגין דנפקי מנייהו, ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון, כמה דלעילא, כמה דאת אמר, ^א שאו שערים ראשיכם וגו'. ^ד ואלין ^ה איקרו נהרין ונחלין, ^ו שית סטרין דעלמא. אוף ^ז הכי אינון שערי מות, ושערי צלמות מסטרא אחרא, דרגין ידיען דשלטין בעלמא, שערי מות, ושערי צלמות, דא נוקבא, ודא דכורא, ותרווייהו כחדא.

רצ) ^ח ועל דא, אמר קודשא ב"ה ליה לאיוב, בגין כל אינון מלין, דאיהו אמר ^ב כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה, וכל אינון שאר מלין. אמר קודשא ב"ה הנגלו לך שערי מות, למנדע דהא כלהו ברשותי, וכלהו זמינין לאתבערא מעלמא, דכתיב ^ג בלע המות לנצח וגו'.

רצא) תא חזי, ^ד ויזכור אלהים את ^ה רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. תרי זמנין, אלהים ^ו אלהים, אמאי. אלא, ^ז יא חד מעלמא דדכורא, וחד מעלמא דנוקבא, בגין ^ח דבמולא ^ט יכ תלייא מלתא.

מסורת הזהר

(א) (ההלים כ"ד) ב"א דף קע"א ציון א'. (ב) (איוב ז') לעיל דף ו' ציון א'. (ג) (ישעיה כ"ה) ב"א דף רמ"ה ציון ב'. (ד) לעיל דף ק"י ציון ב. (ה) במולא: ב"ב דף ע"א ציון ב'.

חלוסי גרסאות ^א מוסיף אינון שערי. ^ב צלי. ^ג מן. ^ד מוסיף ואלין אינון שערים; ואינון שערים; שערי. ^ה ס"ג איקרו; אקרונ; איקרין (אה"ל); מוסיף אקרין שערי. ^ו ס"ג שית סטרין. ^ז מוסיף הכי נמי שערים; מוסיף נמי שערים אינון וס"ג שערי מות ושערי צלמות (אה"ל). ^ח וכל. ^ט רחל וגו'. ^י ס"ג אלקים. ^{יא} ס"ג חד. ^{יב} קיימא מלה.

מות וצלמות

הסולם

מאמר

כאן, שערי מות ושערי צלמות מסטרא אחרא, הם מדרגות ידועות שלהם השולטות בעולם. שערי מות, ושערי צלמות, זה נקבה וזה זכר, ושניהם דבוקים זה בזה כאחד.

רצ) ועל דא אמר קב"ה וכו': ועל כן אמר הקב"ה לאיוב על כל הדברים שהוא אמר, דהיינו על מה שאמר, כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה, וכל שאר דבריו, אמר לו הקב"ה, הנגלו לך שערי מות, לדעת שכולם הם ברשותי, וכולם עתידיים להתבלע מן העולם, שכתוב, בלע המות לנצח וגו'. דהיינו כמ"ש לעיל ב"ה א"ל קב"ה ע"ש.

מאמר ויזכור אלקים את רחל

רצא) תא חזי, ויזכור אלקים וגו': שואל, למה כתוב כאן ב' פעמים אלקים, שהיה די לומר, וישמע אליה ויפתח את רחמה, ומשיב, אלא אחד הוא מעולם הזכר, דהיינו בינה הנקראת א' קים. ואחד הוא מעולם הנקבה, דהיינו הנקבא דו"א הנקראת ג"כ אלקים. משום שחדבר תלוי במזל

ואמר באמת בלע המות לנצח כמ"ש להלן. ונמצא שהם מתים מחמת שאינם יודעים להזכר, ולא שהקב"ה הורג אותם.

רפח) ושערי צלמות תראה: שואל, מי המה שערי מות, ומי המה שערי צלמות, ומשיב, אלא מות וצלמות כאחד הם, וזווג אחד הם, כלומר שהם זכר ונקבה בזווג כאחד, מות הרי למדנו שהוא מלאך המות, ובארוהו. שה"ס הנחש שהוא נקבה (כנ"ל ב"א דף שכ"ט ד"ה חנינא) צלמות הוא נוסריקון צל מות, וזה הוא מן שרוכב על המות, דהיינו ס"מ הרוכב על הנחש. והוא הצל שלו ותוקף שלו, להזדווג ביחד בקשר אחד, והם אחד.

רפט) וכל אינון דרגין וכו': וכל אלו המדרגות שיוצאות מהם ומתקשרות בהם, בזו"ן דקליפה הלה, הן השערים שלהם, כמו למעלה בקדושה, כמ"ש, שאו שערים ראשיכם וגו'. שאלו הם הנקראים נהרים ונחלים דהיינו יסודות דשש קצוות העולם, שהם זו"ן דקדושה, אף (דפו"י דף ק"ט ע"ב)

רצב) וכד אתערת רחל^א בשמא דא, דכתיב * יוסף ה' לי בן אחר, ידע יעקב, דאיהי אתחזיית לאשלמא כלהו שבטין, ולא תתקיים בעלמא, בגין כך בעא למיזל, ולא יכיל, וכד מטא זמנא דבנימין, ערק ואזל ליה, בגין דבארעא אחרא לא ישתלים ביתא, לאתקשרא עלמא קדישא ביה.

רצג) והיינו דכתיב^ב ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך. מאי ואהיה עמך. אלא אמר ליה, עד הכא, רחל הות עמך י עקרא דביתא, מכאן ד ולהלאה, אנא ה' אהא עמך, ואטול ביתא בהדך, בתריסר שבטין. והיינו דכתיב, ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. עלי הוה, ו בגיני הוה מלה, דאתדחיא^ה איהי, ואתיא דיורא אחרא, ונטלא ביתא בגיני דדיירא עמי.

רצד) ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה, מאי נקבה. אמר רבי יצחק, ההוא רשע אמר, אנא י' חמי, דיעקב לא אסתכל אלא בנוקבי, * ובגין כך יפלח לי, י אמר נקבה שכרך, הא נקבה, דאיהו שכרך, י כד בקדמיתא. ואחנה, י אימא מאן נקבה אסתכלת בה, ואתנה, ופלח לי בגינה.

רצה) ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה, אמר יעקב חלידה, דהא אנא כל מה דעבידנא, טו לשם יקרא דמלכא קדישא טו עבידנא, ועל דא לא תתן לי מאומה, דהא לאו דעתאי בהאי, אלא אם תעשה לי הדבר הזה וגו'.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל') ח"א ריג. (ב) (בראשית ל"א) לעיל דף ק"ב ציון ב. (ג) עקרא דביתא: לעיל דף ק"א ציון ב. (ד) (בראשית ל') (ה) (שם)

חלופי גרסאות א מוסיף בשמא קדישא. ב תשלים. ג אבותיך וגו'. ד ולהלאה. ה אהי. ו בגיני. ז דאתדחיא. ח היא. ט ואתיא. י ונטלי. יא חמא. יב מוסיף ובגיב אמר. יג ל"ג כד; כדקדמיתא; כדקדמיתא. יד איהי. טו לשום. טז מוסיף עבידנא ולא לכסופא דגרמאי יז מוסיף את הדבר.

מאמר

הסולם

ויזכור אלהים את רחל

אמר לו הקב"ה, עד עתה, היתה רחל עקרת הבית עמך, מכאן ואילך, אני אהיה עמך ואקח הבית, דהיינו השכינה, עמך, בייב השבטים. והיינו שכתוב, ואני בכואי מפדן מתה עלי רחל, עלי היה, ובשבילי היה הדבר, שרחל נדחת, ושכן אחר בא, דהיינו השכינה, ולקח הבית בשבילי לשכון עמי.

מאמר נקבה שכרך

רצד) ויאמר נקבה שכרך וגו': שואל מהו נקבה. אמר ר' יצחק אותו הרשע אמר, אני רואה שיעקב אינו מסתכל רק בנקבות, ומשום זה יעבוד לי, ע"כ אמר נקבה שכרך. הנה נקבה תהיה שכרך, כמו בחחילה. ואתנה, אמור, באינו נקבה הסתכלת בה, ואתנה אותה לך, ותעבוד לי בשבילה.

רצה) ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה: אמר יעקב, חלילה, כי אני, כל מה שעשיתי, בשביל כבוד המלך הקדוש עשיתי

ולא

במזל, שהיא מעולם הזכר. כמ"ש לעיל שבנים במזל תלויים (ברך פ"ה אות ר').

רצב) וכד אתערת רחל וכו': וכאשר נתעוררה רחל בשם הזה של בנימין, שכתוב, יוסף ה' לי בן אחר, שהוא בנימין, ידע יעקב, שיהיה כן כי היא ראויה להשלים כל השבטים בסספר י"ב. וידע שאחר זה, לא תתקיים עוד בעולם, משום זה רצה אז ללכת לארץ ישראל כדי שישלמו השבטים בארץ ישראל, וכדי שלא תמות רחל בחוץ לארץ, ולא יכול ללכת כי לבן עכור. וכשהגיע הזמן של בנימין דהיינו אחר שנתעברה עמו (כ"ל דף ק"ב אות ר"ג) ברח והלך לו, כדי שלא ישתלם הבית ביי"ב שבטים, ועולם הקדוש, דהיינו הנוקבא דו"א, יתקשר בו בארץ אחרת.

רצג) והיינו דכתיב וכו': והיינו שכתוב, ויאמר ה' אל יעקב שוב וגו' ואהיה עמך.

ושואל מה הפירוש של ואהיה עמך, ומשיב אלא (דטו"י דף ק"ס ע"ב י) דף קס"א ע"א)

ויצא

ק"ט

רצו) " ויסר ביום ההוא את התישים. רבי אלעזר פתח ואמר, ב יי מי יגור באהלך ה וגו', הא אוקימנא, ואוקמוה חברייא, ג הולך תמים דא אברהם, דכד אתגור, תמים אקרי. ופועל צדק, דא יצחק. ונדובר אמת, דא יעקב. ד ודאי יעקב באמת אתדבק, אי הוא באמת אתדבק, מ"ט עבד עם לבן כגוונא דא. רצו) אלא, יעקב בחין שעתא דמזליה הוה. דשרי ג ליה ז לאינש, למבחן שעתיה, עד לא יתוב לארעיה, ואי מזליה קאים במה דעביד שפיר, ואי ה לאו לא יושיט רגלוי, עד ו דיסלק לגביה.

רצח) ת"ח כתיב י וענתה בי צדקתי ביום מחר וגו', דהא איהו לא עבד בגין דיטול מדיליה למגנא, אלא כלא בקושטא ה ושלימו דרעותא, ולא עוד אלא דאיהו נטיף רשו מלבן, וע"ד כתיב ה נחשתי ויברכני יי בגללך. כמה פ חרשין וזינין עבד לבן, ובחין י מזליה, בגיניה דיעקב, והוה אשכח בגיניה דיעקב, מאה יא עאנא כל ירחא, ומאה אמרין, ומאה עזין יתיר על עאניה. רצט) ר' אבא אמר, אלף עאנין, ואלף אמרין, ואלף עזין, י הוה י מייתי ליה יעקב יתיר בכל ירחא וירחא, הה"ד י כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ

מסורת הזהר

(א) (שם) (ב) (תהלים ט"ו) (ג) (שם) ז"ח ויצא כ"ז סג שא (ד) (בראשית ל"ז) (ה) (בראשית ל"ז) תולדות דף ל"ו ציון י"א (ו) (שם)

חלופי גרסאות א מוסיף וגו' הולך תמים ופועל צדק וגו'. ב ורואי. ג ל"ג ליה; ל. ד לאניש; ז לאניש. ה ל"ג לאו (אה"ל). ו דקאים נקצין כגה דעכיר נויסלק; ויסליקן לגביה; דהא מיסלק לגביה (אה"ל). ז צדקתי וגו'. ח ובשלימו (אה"ל) ט זיני חרשין. י מולא. יא ענא. יב מוסיף על עאניה [עניה] הוה. יג אייתי.

הסולם

מאמר

נקבה שדרך

ע"ד ה"ה כל) וארץ ישראל ה"ס המלכות בשעה שמלבשת לאמא, שהכלים שלה זכים מאוד בסוד אין מזל לישראל וע"כ היה צריך להמשיך בחינת מזל בעורו בחוץ לארץ. וו"ש דשרי ליה לאינש למבחן שעתיה עד לא יתוב לארעיה ואי מזליה קאים וכו' דהיינו שהיה צריך להמשיך בחינת המזל בעורו בחוץ בסוד שישבו לארץ ישראל. והמשיך זה בסוד המקלות שעשה, כמ"ש להלן.

רצח) ת"ח כתיב, וענתה בי צדקתי וגו': הרי שהוא לא עשה כדי שיקח מלבן משהו בחנם, אלא הכל עשה באמת ובשלמות הרצון. ולא עוד אלא שקבל רשות על כל זה מן לבן. ועל זה כתוב, השיב לי נחשתי ויברכני ה בגללך. כי כמה מיני כספים עשה לבן ובחן את מזלו אם הוא מצליח בשביל יעקב, והיה מוצא בכל חודש, מאה צאן ומאה כבשים ומאה עזים. יותר על צאנו. בגלל יעקב, ולפיכך נתן לו רשות.

רצט) ר' אבא אמר וכו': ר"א. אלף צאן, אלף כבשים, ואלף עזים היה מביא

לו

ולא בשביל תאוה, ועל כן לא תחן לי מאומה, כי לא היתה כונתי לזה מעולם, אלא אם תעשה לי וכו'.

רצו) ויסר ביום ההוא את התישים: ר' אלעזר פתח ואמר, ה' מי יגור באהלך וגו': הוא נתבאר. ובארותו החברים, הולך תמים זה אברהם, כי כשנמול נקרא תמים. ופועל צדק, זה יצחק, ורובר אמת, זה יעקב. ודאי יעקב נחדבק במדת האמת. ושואל, אם הוא נחדבק במדת האמה, מהו הטעם שעשה עם לבן דברים כאלו. דהיינו פיצול המקלות וכו'.

רצו) אלא יעקב וכו': ומשיב, אלא יעקב, בחון שעת המזל היה, בכל אלו המעשים שעשה, כי מותר לו לאדם לבחון שעתו, טרם שחזור לארצו, שאם מזלו עומד לו במה שצושה טוב, ואם לא, לא ירים רגלו ללכת עד שישחק לו המזל. פירושו, כי מזוני לאו בוכוחא תרייא שפירושו כלים זכים, אלא כמזלא, שה"ס עוביות המלכות, שעליה יוצא קו אמצעי, ששורשו דיקנא דא"א (כ"ל ב"ב דף (דפוי דף קס"א ע"א)

ה' לרוב ויברך יי' אותך לרגלי, וברכתא דלעילא נ' לאו איהו, פחות מאלף, מכא
זינא וזינא, מעאנין אלף אשחכא, מאמרין אלף אשחכא, ג' מעזין אלף
אשחכא. על כל מה דשריא ברכתא דלעילא, לא פחות מאלף, עד דבגיניה
דיעקב, י' אסתלק לבן לכמה עותרא.

ש) וכד בעא יעקב לנטליה אגריה, לא ה' אשכח אלא עשרה מכל זינא
וזינא, ויעקב חשיב ליה לעותרא ז' סגי. ה' חמי כמה נטיל מדיליה, ממה
דהוה יהיב איהו בזכותיה לדבן. וכל דא דסליק ביה יעקב, לא הוה, אלא
בורוע ה' דאינון מקלות, י' דשוי לגבי יא ענא.

שא) ת"ח כמה טרח ההוא שלימא דיעקב, אכתריה דלבן. כתיב,
א' וישם דרך שלשת ימים י' וגו', והוה אייתי ליה כל האי עותרא, ועם כל
דא, לא בעא לבן דיהא אגריה דיעקב הכי, אלא נטל עשרה מן דא, ועשרה
מן דא, י' ויהב י' ליה, ואמר ליה, טול הני, ואי יולידו כמה דאמרת, טו בהאי
גוונא טו יהא אגרך, הה"ד ב' ותחלף את משכורתי עשרת מונים, י' עשרה

מסורת הזהר

(א) (שם) (ב) (שם) ח"א קסז. תק"ח ק"ו טר שכנ.

חלופי גרסאות ה' לרוב וגו'. ב' לא, ג' מעזים. ד' אסתליק. ה' אשחכא. ו' דיעקב. ז' סגיא. ח' חמא. ט' מוסיף
נטיל דאינון; דנטיל אינון (אה"ל) י' ושוי. יא ענא. יב מוסיף בינו ובין יעקב וגו'. יג ויהיב
(אה"ל); יד מן ויהב עד טול. יז בידא דבניה ול"ג ליה. טו כהאי. טז ליהוי. יז מוסיף ובהני עשרה.

נקבה שכרך

הסולם

מאמר

חשב את זה לעשירות גדולה. מטעם שקכל
בחינת הדעת שבראש ראה ההפ"ש, כמה לקח
משל לבן, ממה שהיה נותן הוא בזכותו ללבן.
וכל זה שהגיע ליעקב, לא היה אלא בכח
אלו המקלות ששם אצל הצאן. פי' כי המקלות
ה"ס העוביות דמלכות שממנו מתתסן סוד
המסך דחירק, שבכח שממעט קו השמאל מג"ד
לו"ק, בכח זה הוא מיחד אוחו בקו ימין, (כנ"ל
ב"א דף רצ"ד ד"ה רבי) ומיעוט זה מג"ד לו"ק
מכונה זרוע. וז"ש וכל דא דסליק ביה יעקב
לא הוה אלא בורוע דאינון מקלות וכו', כי
מתוך שהמשיך קו אמצעי על המסך דמקלות,
ויצאו ג' קוין בבניה, בסוד תלת נפקי מחד
זכה גם יעקב בג' הקוין בסוד חר בתלת
קיימא.

שא) ת"ח כמה טרח וכו': בוא וראה, כמה
טרח אותו השלם, יעקב, אחר לבן.
כתוב, וישם דרך שלשת ימים וגו', והיה מביא
לו כל עושר הזה, ועם כל זה לא רצה לבן,
שיהיה שכרו של יעקב כך, כמו שהתנה עמו,
אלא שלקח עשרה מן מין זה ועשרה מן מין
זה ונתן לו, ואמר לו, קח את אלו, ואם
יולידו כמו שאמרת, דהיינו עקוד ונקוד, באופן
זה יהיה שכרך, דהיינו שיקח עשרה מכל מין,
וז"ש ותחלף את משכורתי עשרת מונים,

דחיינו

לו יעקב יותר, בכל חדש וחדש. וזהו שכתוב,
כי מעט אשר היה לך לפני וגו', והברכה של
מעלה אינה פחות מאלף מכל מין ומין, מצאן
נמצא אלף, ומכששים נמצא אלף, ומעזים נמצא
אלף, על כל מה שהברכה של מעלה שורה,
אינה פחות מאלף, עד שבגלל יעקב נתעלה
לבן להרבה עושר. פירוש, כי שורש לבן הוא
קו שמאל דבינה, שמטרם שבא יעקב שם
להעלות מ"ן להמשיך לו קו אמצעי, הוא הושך
ואינו מאיר, וז"ש לבן, נחשתי ויברכני ה'
בגללך, וכן הכתוב, כי מעט אשר היה לך
לפני, כי מטרם שבא יעקב היה לו מעט,
כי היה חשך מחמת חסרון חסדים, וכשבא
יעקב שה"ס ז"א והמשיך לו קו אמצעי, אז,
ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי, כי ע"י
יעקב יצאו ג' קוין בבניה, בסוד תלת
נפקי מחד ואז הרויח לבן בחינת הספירות
מבינה, שהם במספר מאה, או דאבא, שהם
במספר אלף, אבל יעקב, שה"ס קו אמצעי ולא
בינה, לא לקח אלא קומת ז"א, שספירותיו
בסוד עשרה, כמ"ש לפנינו.

ש) וכד בעא יעקב וכו': וכשבקש יעקב
לקבל שכרו, לא מצא אלא עשרה
מכל מין ומין, להיוחו בחינת קו אמצעי שהוא
ז"א, שספירותיו בסוד עשרה כנ"ל, ויעקב

(דפו"י דף קס"א ע"א)

מן דא ועשרה מן דא, ה' וכתוב * ואביכן התל בי והחליף את משכורתי עשרת מונים. י אשתדל בתר קב"ה, וברכיה. ומכל מה דשוי לבן עמיה דיעקב, י אהדר ד במלוליה, ונטיל ה מיעקב כלא, עד דקב"ה חס עליה, ונטל מדיליה ו ברוע.

שב) אמר רבי אלעזר כל הני קראי, לאחזאה חכמתא קא י אתיין, דתנינן ה מלין דלעילא, מנהון תליין בעובדא, ומנהון במלולא, ומנהון ברעותא דלבא. ומאן דבעי לאמשכא ברכאן, בצלותא, במלולא, ורעותא. י ומנהון דלא בצלותא, י' אלא בעובדא תליין.

שג) ת"ח יעקב שלימ, כל מה דעבד, בחכמתא י' עביד, כתיב י' ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים, כלא בחכמתא, לאמשכא ברכאן, ממבועא דכלא, לכלהו דרגין עלאין, דאינון חולקיה ועדביה.

שד) את המקלות. מאן מקלות. אלין דרגין דאינון בי דינא. אשר פצל, דאעבר מנהון דינא. ברהטים: היינו דכתיב י' מלך אסור ברהטים, ה' דהא י' מההוא מלך, אתיין ברכאן לכלהו עלמין.

שה) ד"א * מלך אסור ברהטים, מלך דא, אסור וקשור באינון

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"א קסו. (ב) (שם) ח"א קסג. ת"ז תק' ו' בהשמטות קמד: (ג) (שה"ש ז') הקסה"ו דף קפ"א ציון ב'.

דרך אמת

(ה) תקונים קמ"ב.

חלוסי גרסאות ה' דכתיב (אה"ל) נ מוסיף ובהני עשרה אשתדל, נ אהדרך. (ד"ק) ד מילוליה; במילוליה ה יעקב, ו ברועא; ברועא. ו אחיאי, ת מלין. י מוסיף ורעותא דלאו [לאו] בעובדא תליין. י י' ויצג אלא; כלא בצלותא בעבורה תליין (אה"ל) י' עבד. י' דמההוא וליג דהא.

המקלות

הסולם

מאמר

דהיינו עשרה מן זה ועשרה מן זה. ודורש מונים מלשון מן, מן. וכתוב ואביכן וגו' עשרת מונים. ובאלו העשרה היה משתדל אחר הקב"ה וברך אותו. ומכל מה שהתנה לבן עם יעקב חזר בדבורו, ולקח מיעקב הכל, עד שהקב"ה רחם עליו ולקח משל לבן ברוע. דהיינו בכח המסך דחירק שה"ס המקלות. הממעט קו השמאל מג"ר לוי"ק כנ"ל.

מאמר המקלות

שב) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, כל אלו המקראות ללמד חכמה באות, כי למדנו דברים העליונים, יש מהם שתלויים במעשים, כמו חסלון וציצית, ומהם בדבורים, כמו קריאת שמע ותפילה, וזהם בכונת הלב, כמו אהבה ויראה. ומי שרוצה להמשיך ברכות. הוא על ידי חסלה בדבור ובכונה, ומהם שאינם נמשכים על ידי חסלה אלא שתלויים במעשים.

שג) ת"ח יעקב שלימ וכו': בוא וראה, יעקב השלם, כל מה שעשה בחכמה עשה. כתוב, ויצג את המקלות וגו', הכל עשה בחכמה

להמשיך ברכות ממקור כל, לכל מדרגות העליונות שהם חלקו וגורלו. שד) את המקלות: שואל מהו מקלות. ומשיב, אלו הם מדרגות הדין, הנכל ים מעוביות המלכות. איזר פצל, פירושו, שהעביר מהם הדין ע"י שהמשיך עליהם קומת חסדים, ברהטים, היינו שכתוב מלך אסור ברהטים. כי ממלך ההוא שה"ס מלך העליון בינה באות הברכות לכל העולמות. פירושו, כי הרים ה"ס הכלים דקו השמאל שבבינה, כנ"ל אשר בסבת היחוד דקו אמצעי אינם מאירים אלא ממטה למעלה (כנ"ל דף ק"כ ד"ה וכד) וז"ס מלך אסור ברהטים, כי הבינה שהיא נקרא מלך עליון, אסור ברהטים הללו שלא יתפשט משם ולמטה. וזה נעשה, מסבה שיעקב הציג המקלות, שעליהם יצא קו אמצעי, בחוך הרהטים, ואינם יכולים עוד להאיר ממעלה למטה.

שה) ד"א, מלך אסור ברהטים: מלך זה, דהיינו ז"א, אסיר ומקושר באלו הרהטים

שג) ת"ח יעקב שלימ וכו': בוא וראה, יעקב השלם, כל מה שעשה בחכמה עשה. כתוב, ויצג את המקלות וגו', הכל עשה בחכמה

(דמו"י דף קס"א ע"א י) דף קס"א ע"ב

א' רהטין עלאין, דמנייהו ב' אשתקין כלא, ג' ממלך עלאה. בשקתות ד' המים: אלן אינון, נחלין דנפקין ואתין, עד דמטו לאתר דמתכנשי תמן. אשר תבאנה הצאן לשותות, כד"א * ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. ובהווא אתר, דמתכנשי תמן מיא, כלהו אתין לאשקאה מניה.

שז' ויחמנה, מאי ויחמנה. ת"ח בשעתא דרוח צפון נשיב, י' מיין גלידין, ולא ו' נגדין לבר, ולא ו' אשתקין, בגין דדינא תליא, וקרירו דצפון גליד מיא. וכד אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתער גלידו דלהון, ונגדין, כדין אתשקין כלא. בגין י' דחמימו דדרום, שראן מיא, וכלהו מתחממי י' וחדאן למשתי מההוא קרירו דצפון, דהוה י' לון בקדמיתא, הה"ד ויחמנה. י"א ויחמנה, י"ב ולא כתיב י' ויחמו. אלא י' דאינון כלהו נוקבי.

שז' ועל דא אתכוון יעקב, למעבד עובדא בחכמתא, ודא הוא דכתיב ב' ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. י"ג פתח ואמר ג' כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו, י"ד ת"ח כי יעקב בחר לו יה, עד כאן לא ידענא מאן י' בריר למאן, אי קב"ה י"א בריר ליה ליעקב, י"ב אי יעקב ב' בריר ליה לקב"ה. אלא ממה דגלי קרא, ידענא דקב"ה נטיל ליה ליעקב לעדביה, דכתיב ד' כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו.

מסורת זוהר

א) (תהלים ק"ד) ב"א דף רמ"ח ציון ג'. ב) (בראשית ל') ח"א קסד. רנח רס: רסא. ג) (תהלים קל"ה) נח דף מ"ג, ציון ב'. ד) (דברים ל"ב) ב"א דף קצ"ד ציון ב'.

חלופי גרסאות א' רהטים ב' אשתקין; א' תמשכן ברכאן לבלא. ג' ליג ממלך עלאה. ד' מוסיף המים דמתמן אשתקין [אשתקין] כלא [כ"ן] שקתות המים [דמים]. ה' מיא. ו' נפקין (אה"י); ז' אשתקין. ח' ליג דחמימי. ט' וחדאת. י' ליה. י"א מוסיף בבואן לשותות ויחמנה. י"ב היג (אה"י) ג"א והא. י"ג מוסיף ויחמו הצאן. י"ד מוסיף אלא בגין. טו מוסף פתח ר' אלעזר; טז מוסיף פתח. טז מוסיף מתניתין ת"ח; י"ז ליג מן ת"ח עד עדין י"ז בירר; י"ח בירר. י"ט מוסיף או אי כ' בירר; בירר.

המקלות

הסולם

מאמר

מתחממים, והספאון שלהם נעבר ונמשכים לעולמות, אז שותים כולב, כי חמימות הדרום פותחים קצאון המים, וכולם מתחממים, ושמים לשותות, מתוך שנעבר מהם אותה הקרירות מצפון, שהיה להם מקורם לכן. (וביאור הדברים תמצא לעיל ב"א דף רמ"ז ד"ה ימא דקפא) וזהו שכתוב, ויחמנה. שואל, כתוב ויחמנה, ולא כתוב ויחמו כמיש לאח"כ, כי צאן לשון זכר הוא. ומשיב, אלא משום שהם כולם נקבות. פירוש כי הצאן הבאים לשותות, הי"ס המדרגות של הנוקבא, וע"כ נבחנום לנקבות כמה ולפיכך כתוב ויחמנה שמרמוזו בו לשון נקבה.

רהטים העליונים, שהם הכלים דקו שמאל שבכינה, שמהם נשקים הכל ממלך העליון. כלומר, שמלך שהוא ז"א אסור, דהיינו שאינו מאיר ממעלה למטה, וסבת הרהטים, שהם הכלים דבינה, שבו כמ"ש לעיל בדבור הסמוך. כשקתות המים, אלו הם הנחלים דנמשכים ובאים עד שמגיעים אל המקום שמתקבצים שם, דהיינו הנוקבא ז"א אשר רהטים דבינה נמשכים אליה, ונעשו בה שקתות המים. אשר תבאנה הצאן לשותות, הוא כמו שאתה אומה, ישקו כל חיתו שדי וגו' שבמקום ששם מתקבצים המים, שהוא הנוקבא, כולם, כל דרי בי"ע, באים לשותות ממנו.

מאמר ויקח לו יעקב מקל לבנה שז' ועל דא אתכוון יעקב: ועל זה נתכוון יעקב לעשות מעשה בחכמה, דהיינו לכוון מעשיו על פי מדרגות העליונות, וזהו שכתוב, ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. פתח ר' אלעזר ואמר, כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו

צ) ויחמנה. שואל מהו ויחמנה, ומשיב, בוא וראה, בשעה שרוח צפון נושב על הנוקבא, דהיינו הארת השמאל, שהיא חכמה בלי חסדים, המים, שהוא השפע, נקפאים, ואינם נוזלים לחוץ, לג' עולמות בי"ע, וכאשר נתעורר רוח דרום, שה"ס הארת הימין דהיינו חסדים, המים (דפו"י דף קס"א ע"ב)

שח) תא חזי, הכי נמי יעקב, בירר אחסנתיה ועדביה לחולקיה, וסליק לעילא מכא דרגין, ונטיף ליה לעדביה. מקל לכנה לח, היינו דרגא חוורא, דסטר ימינא. ולו וערמון, היינו דרגא סומקא, דסטר שמאלא. שט) ויפצל בהן פצלות לבנות, דאעבר דינא מן דא, ואתחבר ליה בימינא, והוא עאל בינייהו, ונטיל לון כחדא ואתעביד כלא חד, בתרי גוונא. ועם כל דא, מחשוף הלבן, כדיתגלי חוורא על סומקא. וכל דא למאי, לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא, ולשווא לדרגא דא דאיהו תלתא כחדא.

שי) ברהטים בשקתות המים, כמה דאוקימנא, וכדין בעובדא דא דחכמתא, נגדין ברכאן לתתא, ומתשקיין כלהו עלמין, ושריין עליה ברכאן, כמה דאוקמוה, דכתיב * בבקר יאכל עד ט וגו', ולבחר מכאן, ולערב יחלק שלל. *) לאתכרא כלהו עלמין לתתא. ויעקב ינטר חולקיה, מאינון ברכאן, דשריין עליה לתתא. בגין דאיהו יא חולקיה י ועדבא דקב"ה.

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"ט) ח"א רמז: ח"ב כב. קכ. ב) (שם) ת"ז רסב.

חלופי גרסאות א) ואתעבר; ויעבר (אה"ל) ב דאתגלי, ג מוסיף בגין לאמשכא, ד עדביה, ס דנחלא, ו איהו, ז ומתברכן; ומתברכאן. ח דאתמר וליג דכתיב (אה"ל) ט ל"ג וגו' ולבחר מכאן (אה"ל) י נטיף, יא חולקא; חלקיה, יב ל"ג ועדבא

המקלות

הכולם

מאמר

שהם ימין ושמאל, חסדים והארת חכמה. ועם כל זה מחשוף הלבן, שעשה אותם באופן, שיתגלה הלבן על האדום. דהיינו שתלבש הארת החכמה שהיא אדום, בחסדים שהם לבן. וכל זה למה לו, הוא כדי להמשיך ברכות למדרגה זו של חלקו, שהוא קו אמצעי, ממקור הכל מבינה שהיא מקורם של ג' הקוין ולתקן מדרגה זו דחקון קוין, שהיא שלשה קוין כאחד.

שי) ברהטים בשקתות המים: הוא כמו שבארנו (לעיל באות ש"ד) ואז, על ידי פעולה זו של חכמה, דהיינו תקון ג' הקוין, נמשכות הברכות למטה, וכל העולמות נשקים, והברכות שורות עליהם. כמו שבארוהו שכתוב, בבקר יאכל עד וגו', ואחר כך, ולערב יחלק שלל, שיתברכו כל העולמות למטה, שהם ג' העולמות בי"ע. ויעקב לקח חלקו מאלו הברכות השרות עליו למטה, משום שוא חלקו וגורלו של הקב"ה, פירוש, שיעקב הוא בחינת קו אמצעי, וקו אמצעי הוא חלקו של הקב"ה. וכל אותם האורות שקו אמצעי גרם בהכרעתו למעלה, מקבל אותם קו אמצעי למטה. וז"ש ויעקב נטל חולקיה מאנון ברכאן, דשריין עליה לתתא.

ויקח

לסגולתו. בוא וראה, כי יעקב בחר לו יה, צדין אין אנו יודעים מי בחר למי, אם הקב"ה בחר לו את יעקב, או יעקב בחר לו את הקב"ה. כי אין הכרע לכאן או לכאן בדברי הכתיב הזה, ומשיב, אלא משה שגילה הכתוב, אני יודע, שהקב"ה לקח לו את יעקב לחלקו, שכרוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

שח) תא חזי הכי וכו': בוא וראה, יעקב גם כן בחר נחלתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מכל המדרגות, ולקח לו לחלקו, מכל לבנה רח, היינו מדרגת הלבן שמצד ימין, שזיא אור החסדים, ולו וערמון. היינו מדרגת האדום שמצד שמאל, שהוא בחינת דינים של הבינה, אחר עזרה להכמה, כי ב' בחינות הדינים, מימין, ומשמאל, היו כלולים במקלות.

שט) ויפצל בהם פצלות לבנות: שהעביר הדין מן זה, מלז וערמון שהם שמאל, וחבר אותו בקו ימין, והוא עצמו שהוא קו אמצעי, נכנס ביניהם ולקחם כאחד, ונעשה הכל אחד בב' צבעים, דהיינו שהוציא קומת חסדים על בחינת המסך שבעוביות המקלות, אשר קומה זו ה"ס קו אמצעי הכולל לבן ואדום, (דפוי דף קס"א ע"ג *) דף קס"ב ע"א

ס סתרי תורה

שיא) א ויקח לו יעקב מקל לבנה ב וגו', ג מתניתין, רעותא דעובדא, ד קטרי דמהימנותא, ט קל קלא ס דקליא, אתער מעילא לתחא, אנן פתיחין עיינין הוינן. גלגלא אסחר י מעילא לכמה סטרין, קל נעימותא אתער. אתערו ניימין דמיכין, ג דשינתא בחוריהון, ולא ז ידעי, סלא מסתכלן, ולא ס חמאן י אטימין אודנין, יא כבדין יב דלבא, ניימין, ולא ידעין. אורייתא קיימא קמייהו,

דרך אמת

ה) מקברי ומייחדי האמונה בסוד האלילות, ז) קול אחד מן הקולות העליונים שזכרים מלמעלה, ג) אוחן שהשיג נגהיריכה וזליתס מנקטים להשיג סודות הסוכס.

מסורת הוזהר

א) (בראשית לז) לעיל דף קכ"ב ציון ב.

חלופי גרסאות א) מוסיף סתרי תורה מתניתין. ב) מוסיף לח ולזו וערמון וגו'; ל"ג וגו'. ג) ל"ג מתניתין ד מוסיף קטרי קטרא (אה"ל) ה) כחילא; מוסיף דחילא (אה"ל). ו) מוסיף מעילא לתחא; לעילא (אה"ל) ז) ירעו (אה"ל) ח) ל"ג ולא. ט) תמן. י) אטימן. יא) כריבין (אה"ל) יב) דכלבא; בלבא.

מאמר

הסולם

המקלות

שיא) ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו': הכונה של מעשה זו היה לקשרי האמונה. להמשיך ג' קשרים לנוקבא שנקראת אמונה דהיינו ג' קוין.

קל קלא דקליא וכו': קול הקול של הקולות נתעורר ממעלה למטה, ונעשינו פתוחי עינים, ומפרש הגלגל הסב לכמה צדדים, וקול של נעימות נתעורר.

גלגל פירושו הסתובבות ההארה בג' מקומות שה"ס חולם שורק חירק, כמ"ש לעיל (וירא דף י"ז ד"ה וזה אמרו ע"ש) דהיינו בג' קוין, ומה שאומר, שמסובב לכמה צדדים, הענין הוא, כי ההארות נכללות זו בזו, ויוצאים ג' קוין שבכל אחד מהם יש ג' קוין, באופן, ויש ג' קוין חב"ד בקו ימין, וכולם מוח חכמה, ויש ג' קוין חב"ד בקו שמאל, וכולם מוח בינה, ויש ג' קוין חב"ד בקו אמצעי, וכולם מוח דעת, ונודע שכל שיעור ההארה שקו האמצעי גרם שיצא בב' קוין העליונים, וזכה בו קו האמצעי בעצמו, וע"כ נבחן שמוח הדעת שהוא קו האמצעי, כלול בפני עצמו, בג' קוין, שכל אחד מהם כלול מג' קוין, באופן ויש חב"ד בחכמה דמוח הדעת, ויש חב"ד בבינה דמוח הדעת, ויש חב"ד בדעת דמוח הדעת, וז"ש, גלגלא אסחר מעילא לכמה סטרין, דהיינו ג' סטרין במוח החכמה, וג' סטרין במוח הבינה, וט' סטרין במוח הדעת.

נמצא, שג' סטרין שבמוח החכמה, וג' סטרין שבמוח הבינה, אינם מתפשטים למטה, אלא מוח הדעת לבדו הוא המתפשט למטה. וזה שמשמיענו הסתרי תורה, שלא כל ט' סטרין שבמוח הדעת מתפשטים מלמעלה למטה, אלא סטרא אחד מהם בלבד, והיינו סטרא אמצעי שבג' קוין דדעת שבמוח הדעת, כי חב"ד דחכמה דמוח הדעת, וכן חב"ד דבינה דמוח הדעת, וכן חו"ב דדעת דמוח הדעת, נחשבים לבחינת ב' קוין העליונים, ואינו מתפשט למטה אלא הדעת דדעת שבמוח הדעת, דהיינו רק סטרא אחד מן הט' סטרין שבמוח הדעת, וז"ש קל קלא דקליא אתער מעילא לתחא, הדעת, שה"ס ז"א העולה למ"ן ונעשה קו אמצעי בין חו"ב, מכונה קור, (כנ"ל פרשה לך דף ד' ד"ה בשעתא ע"ש) וע"כ מוח הדעת בכללו מכונה קול, וכיון שיש ט' סטרין במוח הדעת דהיינו ג"פ חב"ד, נמצא שהחב"ד דדעת, דמוח הדעת נבחן לקרא האמצעי, דב' קליא שהם חב"ד דחכמה דדעת וחב"ד דבינה דדעת, ובחינת הדעת שבקלא דקליא הוזה, נבחן לקל קלא דקליא, אשר רק הוא בלבדו אתער מעירא לתחא, ולא שאר ח' סטרין, ועל קול חוזה המתפשט למטה, אומר כל נעימותא אתער.

אתערו ניימין דמיכין וכו': מכאר עחה

ענין סבוב הגלגל לכמה צדדים, שהם ג', דחכמה וג' דבינה, וט' דדעת כנ"ל, אלא שמבארם מבחינת השלילה וההפסד, שאותם הדברים בשמאל המכוונים ישיגים ונרדמים, מססידיים אותם, ואומר, מנמנמים וישנים שחשינה בנקבי עיניהם, דהיינו הדברים

בקו

(דמרי דף קס"א ע"ב)

ויצא

קכה

ולא משגיחין ולא ידעי ב כמה מסתכלין, חמאן ולא חמאן. אורייתא רמאת קלין ג אסתכלו טפשיין, פתחו עיינין, ותנדעון. לית מאן די שגח, ד ולית מאן דירכין ה אודניה, עד מה תהוון בגו חשוכא דרעותייכו. אסתכלו למנדע, ואתגלי לכוון נהורא דנהיר.

שיב) בזמנא דיעקב שלימא, ו מגו עאקו ז דארעא ט ורשו אחרא, בגו דרגין נוכראין, דחה לכלהו, ובריר חולק עדביה ואחסנתיה, ט נהורא מגו חשוכא, חכמתא מגו טפשותא, ואוקיר ליה י למאריה, כד הוה קאים בגו רשותא דאל זר. ע"ד כתיב א לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. (ע"כ ס"ח)

תוספתא

שיג) ב) יא קוטרא דקוטרא דכיא, הוה סליק לגו יב לגו, ג) עד לא אשכח אתר יב בית מותבא, ההוא אתר יד לאו אתר, טו לאו אשתכח לעילא ותתא, מכלא אתאביד, אבדון הוי מכלא, אבדון דכורא, סמא"ל דנפק מהתוכא טו דתוקפא

דרך אמר

א) קצר של קצר הסכור שהוא גילוי אצילות מהעלם אל הגילוי. ב) קודם שמואל.

מסורת הזהר

א) (ישעיה כ"ט) ח"א ריד: ח"ג נה. רטו. רטו.

חלופי גרמאות א כמה. ב רמת; ארימת (אה"ל) ג ל"ג אסתכלו. ד ולא. ה אודניו. ו ל"ג מגו עאקו (אה"ל) ז אזל מארעא, ח לרשו (אה"ל) ט ל"ג נהורא. י למאריה בגו אל זר. יא קטורא (אה"ל) יב ל"ג לבו. יג ב"י יד מוסיף לאו הוא. טו לא (אה"ל) טז מוסיף דתוקפא דאט הגדולה (אה"ל)

מאמר

הסולם

המקלות

חלק גורלו ונחלתו. דהיינו בקו אמצעי. אור מתוך החשך, הוא קו ימין. חכמה מתוך טפשות, הוא קו שמאל. וכבד את רבונו בעוודו נמצא ברשות זר, בפרדן אדם. הוא קו אמצעי. הנה אז, נאמר עליו לא עתה יבוש יעקב וגו'.

תוכפתא

שיג) קוטרא דקוטרא דכיא וכו': בעל התוספתא סובב על הכתוב, ויקח לה יעקב מקל לבנה וכו', שמפרשו לקו אמצעי, וע"כ מבאר לנו רוב הדינים ששלטו בשמאל מטרם ביאת קו אמצעי, ורוב השלמות שיצאה עם ביאת קו אמצעי. ואומר, בכיאר הכתוב ויקח לו יעקב, שקיחה זו פירושו, אשר קשר הטהור, דהיינו העוביות דמכך דחירק, שנעשה קשר טהור לקשר בו בטהרה אח ג' הקוין זה בזה, עלה לפני ולפנים, שהיא בינה, כסוד עליית מ"ן, ושם יצא עליו קו אמצעי. ומשם נמשך להנוקבא, ונעשתה למקום ישוב לבני אדם, והיינו להשפיע להם כל השלמות. כמ"ש להלן, ואומר, מטרם שמצא מקום ישוב בנוקבא ע"י שליית מ"ן, אותו המקום שהיא בחי' השמאל שבנוקבא, לא היה מקום. ונאבד מכל אור ושפע, אבדון היה מכלל, התחתונים, שלא היה להם מה לקבל משם. אבדון זה הוא זכר, הוא סמאל, שיצא מפסולת הגבורה של יצחק, כי שמאל זה מטרם שיצא קו אמצעי, נבחן לפסולת, והוא חלקו של סמאל

בקו שמאל, התעוררו. ומפריט הפסדס מכל הסיני סטרין הנ"ל, היוצאים עם קו אמצעי. וכנגד הפסדס דחב"ד שבימין, שהוא מ"ח החכמה, אומר, ואינם יודעים, דעה, ואינם מסתכלים. בינה, ואינם רואים, חכמה, וכנגד הפסדס דחב"ד שבשמאל, שהוא מוח בינה, אומר, שהם אטומי אזנים, חכמה. כבדי הלב, בינה, ישנים ואינם יודעים, דעה, וכנגד הפסדס דחכ"ד שבימין מוח הויעת אומר, התורה עומדת לפניהם, דעה, ואינם משגיחים ואינם יודעים במה שמסתכלים, בינה, רואים ואינם רואים, חכמה. וכנגד הפסדס דחב"ד שבשמאל מוח הדעת, אומר, התורה מרימה קולות הסתכלן טפשים, בינה, פתחו עינים, חכמה. ותדעו, דעה. וכנגד הפסדס דחב"ד שבקו אמצעי דמוח הדעת, אומר, אין מי שישגיח, חכמה. ואין מי שיטה אזנו. בינה, עד מה תהיו בתוך החשך מחמת רצונכם הרע, דעה. הסתכלו לדעת ע"י קו אמצעי, ויתגלה לכם אור המאיר, שהוא אור ז"א. שהוא קו אמצעי, המכונה אספקלריאה המאירה.

שיב) בזמנא דיעקב שלימא וכו': בשעה שיעקב השלם, מתוך הצרה שהיה בארץ ורשות אחרת, ולא בארץ הקדושה, ובתוך מדרגות נכריות, דחה את כולם, ובחר (רמב"ם דף קט"א ע"ב)

דיצחק. ה' ומות נוקבא דיליה, נחש קדמאה, אשת זנונים, דכתיב * רגליה יורדות מות. ואלין תרין: אבדון ומות, שמעו ה' תוקפא ב' דהורמנו דמלכא. שיד) רזא ב' וסתרא ד' סתימא עלאה ה' טמיר מכלא. ו' טמיר * מרעיונין והרהורין, ה' מניה נפק את י' ב' נקודה עלאה. מהאי נקודה עלאה, נפק כלא, אמשיך ואפיק ה', אמא עלאה, דאשקי. לכלא. מהאי ט' נפיק, ו', רזא דשית, דאחיד לכל י' סטרין, דאיהו: מקל לבנה לח, ולו, וערמון. שטו) תרין דרועין דאחידן ביה, אלין נפקי ואחידו בה"א תתאה, לחברא י' משכונא כחד, ולמהוי חד. כדין, ב' תליסר מכילן, הווי י' חד. וחורא אתגליף י' על גוונין וסליק על ד' גוון כלהו, הה"ד י' מחשוף הלבן, וכדין אקרי ה' י' אחד ושמו אחד. וכדין י' י' רועי לא אחסר. וכתיב ב' בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני ה' נפשי ישובכ טו וגו'. (עיכ תוספתא)

דרך אמת

מסורת הזהר

ה' מוקף רשות המלך. א) ב"א דף שנ"ח ציון ב'. ב) נקודה עלאה הקסה"ז דף ע"ב ציון ו'. ג) הליסר מכילין: הקסה"ז דף ב' ציון ב'. ד) (בראשית ל') לעיל דף קכ"ב ציון ב'. ה) (זכריה י"ד) ב"א דף ע"ח ציון א'. ו) (תהלים כ"ג) ח"ב כ: קע. קעא. ז) (שם) ח"ב כ: קעא. ח) שם.

חלוסי גרסאות ה' מוסיף אבדון. נדהורמנא. (אה"ש) ג' וסתירא. ד' טמירא. ה' אחא. יד' ו' אחאבד' ז' מעיינין ח' מוסיף מאן דאתמשך בתר אלין אחאבד' מכלא כלא בהפוכא (להפוכא) רא מן דא טבוהי [טובוהי] דגבר שליח כיעקב [ביעקב] רסליק ולא אחחשבו עיינין בהאי [כהאי] תננא וזכה לאתקרבא באמת חותמא דמלכא קדישא תיה טמירא עלאה מכלא [דכלא] מניה [מינה אה"ש] (הרמ"ק) ט' נחית (אה"ש) י' סטרין י' משכונא. יב' מוסיף חד חיוורא (אה"ש) יג' על גוונין (אה"ש) יד' גוונין. טו מוסיף ינחני וגו'.

מאמר

הסולם

המקלות

ומות היא הנוקבא שלו, והיא נחש הקדמוני, הנקרא אשת זנונים, שכתוב עליה, רגליה יורדות מות. ואלו השנים אבדון ומות, שמעו חוקף פקודת המלך. פירוש המלך, היס קו אמצעי ז"א, שעל ידי המשכת החסדים הוא מבטל הדינים דאבדון ומות, ונבחן זה, כמו שנתן להם פקודה, שלא להחריב העולם, ושמעו לו.

שטו) תרין דרועין דאחידין וכו': שתי זרועות נכללים בו ז"א, כלומר, אע"פ שהוא רק קו אמצעי מכל מקום נכללים בו גם ב' הקוין העליונים, ימין ושמאל המכונים זרועות. אלו הזרועות יוצאות ונכללות בה' אחרונה שבשם הוי"ה, שהיא הנוקבא דז"א, שאז מתלבשת החכמה עבדוץ שמאל בחסדים שבזרוע ימין, לחבר את המשכן, שהיא הנוקבא, גם ז"א כאחד, ולהיות אחד שענינו נחבאר לעיל (ב"א דף ק"ח, ד"ה ועל דא, עש"ה) אז י"ג מדות הרחמים נעשו אחד, כי אחד הוא בנמטריא י"ג (כמ"ש שם) והלבן דהיינו דחסדים, נחקק על הגוונים שהם חו"ב חו"מ שבמקלות ועולה, דהיינו ששולט על כל הגוונים שבהם, זהו שכתוב, מחשוף הלבן, ואז נאמר, ה' אחד ושמו אחד ששניהם בסוד אחד (כמ"ש שם) ואז ה' רועי לא אחסר, שה"ס קו ימין, וכתוב בנאות דשא ירביצני, שה"ס קו שמאל, על כי מנוחות ינהלני נפשי ישובכ וגו', שה"ס קו אמצעי.

שיד) רזא וסתרא סתימא וכו': סוד נסתרה, הסתום העליון הנעלם מכל נעלם מכל רעיון והרהור, שהוא א"א המרומז בקוין העליון של ה"י דהוי"ה ממנו יצאה אות ה' משם הוי"ה, שהיא נקודה העליונה, דהיינו או"א הנקראים ביחד, אבא, מנקודה עליונה הווי יצא הכל, הן חכמה והן חסדים. ה"י המשיכה והוציאה אות ה' משם הוי"ה, שהיא אמא עלאה דהיינו יסרת המכונים אמא, שהיא משקה את הכל, דהיינו מוחין דחכמה המכונים שתיה, שמיחדים לאמא, מה' זו יוצאת אות ה' משם הוי"ה, שהוא סוד שש ספירות חלה נהיי, שנקראים ז"א, המיוחד לכל הצדדים, שהוא קו האמצעי המיוחד צד ימין וצד שמאל זה בזה, שהוא נקרא מקל לבנה לח וכוז דערמון פירוש, שהם רומזים על (דפריי קטיא ע"ב * דף קס"ב ע"א)

6 סתרי תורה

שטז) * ויקח לו יעקב, בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל י לבנה לח, סטרא י דימינא, גוון חוור, לח: ד סטרא י איהו דמים. ולוז: דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון: כליד דא בדא. וכלהו אחיד ימינא חוורא בגווניה, וסלקא בהו. דכתיב מחשוף הלכן, דאע"ג דאחיד לתרין סטרין, נטל חולקיה מ סטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, כדין י אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

שיז) מה כתיב בתריה, י והיה בכל יחס הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטרא דסטרין, לחכימי לבא אתמסר, בגו משריין עלאין קדישין י אית דרגין י עלאין, אלין על אלין, אלין פנימאין, ואלין לבר. אינון פנימאין י מתקשרין במלכא י קדישא, י ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקב"ה, ואלין אקרין הצאן המקשרות, משריין דאינון יו מקשרות, עלא ותתא.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף קכ"ב ציון ב. (ב) (בראשית ל').

חלופי גרסאות א ל"ג סתרי תורה ; מוסיף תו ויקח (אה"ל) ז ל"ג לבנה. ג מוסיף דימינא חוורא דגוונין (אה"ל) ד מוסיף דא סטרא. ס ל"ג איהו. ו מוסיף דמים מרוח (אה"ל) ז נטה. ח לסטרא. ט אקרי (אה"ל). י ל"ג אית דרגין עלאין. יא מוסיף עלאין קדישין. יב מתקשרין. יג עלאה (אה"ל) יד ומתקשרין. טו מקשרות (אה"ל).

המקלות

הסולם

מאמר

סתרי תורה

המדרגות זו מזו אלא ע"י עליית מ"ן מתחתון לעליון, שה"ס המסך דחירק, שהתחתון נעשה על ידו, קו אמצעי בימין ושמאל דעליון, וגורם בו התחדשות אור, בסוד תלת נפקי מחד, וכשיעור הזה זוכה בו גם התחתון, בסוד, חד בתלת קיימא, ושיעור זה, שזכה בו התחתון מכונה בן לעליון, וב' הקיין שבעליון, שקבלו קו האמצעי מן התחתון. מכונים אבא ואמא אל התחתון. וכבר בארנו את זה לעיל (דף ס"ח ד"ה ביאור) ע"ש, ואין להכפיל דברים.

וזה סוד, שנשמות ישראל מכונים בנים להקב"ה, בסו"ה בנים אחם לה' אלקיכם, כי ז"א ונוקביה מטרים מזווג ה"ס ב' קיין ימין ושמאל, שאינם מאירים זולת ע"י העלאת מ"ן של ישראל לזו"ן, את סוד המסך דחירק שעליו יוצא קו אמצעי המכריע, והוא מזווג ז"א ונוקביה. ומתחדש ויוצא בהם האור, בסוד תלת מחד נפקי, שפירושו, שע"י התחתון שעלה למ"ן, נתחדש בעליון ג' קיין, וכשיעור הזה זוכים ישראל שהעלו מ"ן וגרמו לחידוש אור הזה, וזוכים גם הם בג' מוחין, המכונים נשמות, בסוד חד בתלת קיימא. שמוחין הללו מכונים בנים לזו"ן, וזו"ן נבחנו לאור אליהם, וזו"ן בנים אחם לה' אלקיכם.

וביחד עם הנשמות נולדים מורין, גם

מלאכים

שטז) ויקח לו יעקב: מירושו שבחר לו לחלקו ולגורלו, מכל לבנה לח, הוא קו ימין, שהוא צבע לבן, והוא לח, שהוא בחינת מים, שהוא חסדים. ולוז, זה קו שמאל, שהוא אדום כמו ורד. וערמון כולל אותם זה בזה, שהוא קו אמצעי הכולל הימין והשמאל זה בזה, וכולם, אוחז הימין בצבע שלו שהוא לבן, ושולט עליהם, שכתוב, מחשוף הלכן, ללמד, שאע"פ שז"א שהוא קו אמצעי, אוחז בשני הקיין שהם ימין ושמאל, מכל מקום חלקו הוא לקו ימין, וחסק הארה הימין בכולם, בקו זה ובקו זה, ואז נקרא איש תם, שהוא שלם בכל.

שיז) מה כתיב בתריה, והיה וגו': סתר הסתרים נמסר לחכימי לב, בתוך מחנות מלאכים העליונים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימים ואלו לחוץ. הפנימים מתקשרים במלך הקדוש, שהוא ז"א, ומתקשרים בישראל, שהם בנים קדושים אל הקב"ה, ואלו נקראים הצאן המקשרות, והיינו, מחנות מלאכים המקושרים למעלה בקו ימין, ולמטה בקו אמצעי.

ביאור הדברים. בנים, פירושו אור של תולדה, דהיינו שאינו בא בדרך השתלשלות

(לרובי דף קס"ב ע"א)

שיח) בשעתא דתיאובתא דלהון, לגבי זוהרא עלאה דלעילא, עמודא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון ^א מקלות, * תפלין ^ב דרישא, ברהטים: ^ג אתר דודוכתא, לדירי תפלין. ומהכא נטלי נהורא ^ד וזיווא, כל חילין ^ה ומשריין עלאין, אינון ^ו דמתקשרן לעילא, ומתקשרן לתתא, כיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, כדין, אינון הוו מקורין ומבועין, לנחתא לתתא, ולמיהב לכלא.

שיט) ובג"כ, אפריש יעקב, בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין, כד"א ^א וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. ^ב עדרים אפריש ^ג ליה (* לגרמיה, דלא יהא ליה חולק בשאר עממין, כמה דאפריש ליה, דרגי דמהימנותא לעילא, לחולקיה ועדביה. הכי אצטריך לאפרשא, דרגין דמשריין קדישין לתתא, לקשרא לון בהדיה, באינון היכלין ^ד דמטרונותא.

מסורת הזהר

(א) תפילין: הקס"ו דף ק"פ ציון ה'. (ב) בראשית ל' ח"א קסג: ז"ח שה"ש ס"ח טא של. רוח פ"ה טר שה חלופי גרסאות ח' מקלותא. ג קדישא. ג אחרי. ד ודוכתי (אה"ל) כ ל"ג וזיווא; וזיווא. ו ומשריין. ז דמקשר (אה"ל). ח מוסיף אינון עדרים. ט לון (אה"ל) ו דמהימנותא.

המקלות

הסולם

מאמר

שיח) בשעתא דתיאובתא וכיו: בשעה שתשוקתם היא לזהר העליון של מעלה, או עמוד האמצעי, שהוא יעקב השלם, לוקח אלו המקלות, שהם טרשיות התפילין של ראש דהיינו ד' מוחין חויב תו"מ, כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף ק"פ אות רל"ז ע"י שם), אשר מקל, ה"ס המסך, שעליו נעשה הזיוג לבנה לח ה"ס קו ימין ופרשת קדש. לון ה"ס קו שמאל, ופרשת והיה כי יביאך. וערמוך. ה"ס קו אמצעי הכולל ז"א ונוקביה שהם, שמע, והיה אם שמוע. ומשים אותם ברהטים, שהם מקום ובית קבול להשכנת התפילין. (ע"י לעיל דף קכ"א ד"ה ד"א). ומכאן מקבלים אור וזיו, כל הצבאות והמחנות העליונים אלו המתקשרים למעלה בקו ימין. ומתקשרים למטה, בקו אמצעי, דהיינו צאן ימקשרות, כנ"ל, כיון שהם מקבלים מתוך הרהטים ושקתות המים, או נעשו מקורות ומעיינות לירד למטה לבי"ע. ולתת שפע לכל.

שיט) ובגין כך אפריש יעקב וכיו: ומשום זה הפריד יעקב בין מדרגות העליונות הקדושות, למדרגות אחרות של שאר העמים, כמו שאתה אומר, וישת לו עדרים לבדו ונגו, הפריד עדרים לעצמו, שלא יהיה חלקו כשאר העמים, כמו שיעקב הפייש לו את מדרגות האמונה למעלה, דהיינו הצאן המקשרות, הנולדים מהנוקבא הנקראת אמונה, שהפריד ממחנות החצונים הנמשכות משמאל כנ"ל בסמוך, כן הוצרך להפריד המדרגות של מןות הקדושות למטה, שה"ס הכשבים.

מלאכים קדושים, ויש בהם ב' בחינות שהם פנימים וחיצונים, כי היוצאים מכללות ג' קוין נחשבים לפנימים, והיוצאים משעת שליטת קו השמאל שבעת הזווג, מטרם שנכלל בקו אמצעי הם מלאכים חיצונים.

וזה אמרו, משריין עלאין קדישין וכיו אלין פנימאין ואלין רבר, שהנמשכים מתקון ג' קוין הם פנימים, והנמשכים משמאל הם חיצונים. וז"ש, אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא ומתקשרין בישראל, מלכא קדישא. היינו ז"א, שהוא קו ימין, וישראל, הם קו אמצעי, שגרמו הזווג, כנ"ל. וסוד הקשר, ה"ס המסך דחירק, שעליו יוצא קומת החסדים, שנקרא קו אמצעי, (כנ"ל דף קי"ט ד"ה ר' אבא ע"ש) שעל ידו גם קו השמאל נקשר בחסד, ומאיר, ונמצא שיש כאן ב' קשרים הממשיכים חסדים, א' הוא קו ימין, ב' הוא קו אמצעי. וז"ש, מתקשרין במרכא קדישא, שהוא קו ימין, ומתקשרין בישראל, שהם קו אמצעי. וז"ש, בישראל בנין קדישין לקב"ה, שהוא מטעם שנמשכים מסוד התחדשות האור, שגרמו לז"א ונוקביה, המכונה בן, כמ"ש לעיל, שזסו"ה בנין אתם לה' אליכם. וז"ש ואלין אקרין הצאן המקשרות משריין דאינון מקשרות עילא ותתא, עילא, פירושו בקו ימין, שה"ס ז"א, ותתא, פירושו בקו אמצעי, שה"ס ישראל. כנ"ל.

(דף ק"פ קטיב ע"א * דף קטיב ע"ב)

ויצא

קכט

שכ) וכלהו רשימין, ברשימו דמלכא עלאה. כמה דישראל, רשימין לתתא, בין כל שאר עממין, א' אוף דרגין דמשריין עלאין, רשימין אינון דחולקיה ב' לקב"ה, בין כל שאר חילין, ומשריין עלאין. וע"ד בריר יעקב י' דחולקיה ז' ועדביה, ב' ברוא י' דמהימנותא, אוף הכי קב"ה, בריר ליה, מכל שאר חילין ומשריין ז' דעלמא.

שכא) ו' ומשריין עלאין, מתפרשאן אלין מאלין. בשעתא דזהרא דנורא ב' בנהירו דשכינתא אתגליא, כל אינון דרגין אחרנין, י' אתכספן, ומתעטפי מההוא י' זהרא ולא י' יכלו לקרבא לגביה. וכל אינון ב' דרגין קדישין, י' דאינון תקונא דיליה, בשעתא דאתגליא ההוא ב' זהרא, מיד חדאן, וסלקן לאתקרבא בהדיה, ולא תקשרא ב' לגביה, י' ואיהו בהו י' אתתקנת, וסתרא דא * והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב.

שכב) י' ואצטריך כ' לבררא כ' ולאתפרשא דרגין קדישין ב' דחולקיה. מאינון דרגין דשאר עמין, ובכללא אצטריך יעקב ב' קדישא וע"ד קב"ה כתיב באורייתא, מהימנותא דיליה, בגו י' סתרי מלין אלין. זכאה חולקיה (ע"כ ס"ח) שכג) * רבי ייסא, זוטא, הוה שכיח קמיה דר"ש, אמר ליה. האי דכתיב

מסורת הוהר

(א) (בראשית ל')

חלוסי גרסאות א' מוסיף אוף הכי. ב' דקב"ה. ג' מוסיף אינון לחולקיה; איהי. ד' מוסיף ועדביה רשימין לחולקא; ל"ג ועדביה (אה"ל) ה' ל"ג ברוא. ו' מוסיף דמהימנותא, ובנין כך כתיב, כי יעקב בחר לו יה (וגו' אה"ל) ישראל לסגולתו, יה [י"ה] עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה [ועורביה] רוא [ברוא] דמהימנותא. ז' מוסיף דעלמא דכתיב כי חלק ה' [וגו'] יעקב חבל נחלתו. ח' כמה משריין. ט' משריין ט' בנהירו; ז' דנהירו; ו' דנהירא. י' אתכספאן. יא' זוהרא. יב' יכלו. יג' תקונין יד' ל"ג דאינון. טו' זוהרא. טז' ביה (אה"ל) יז' ואיהו (אה"ל) יח' אתתקנת יט' אצטריך. כ' לברכא כל ולאשרא (אה"ל) כז' לחולקיה כח' מוסיף קדישא בוכרא דקביה לאתקרבא [לאתקפא] כט' סטרי.

המקלות

הסולם

מאמר

מאותו הוהר שאינם יכולים לקרב אליו, וכל אלו מדרגות הקדושות שהם בתקון שלה, של קו ראמצעי, שהוא יעקב, הנה בשעה שזחר ההוא מתגלה, הם שמחים ועולים מיד להתקרב אליו ולהתקשר בו, והוהר מתתקן בתם. וזה סוד, והיו העטופים ללבן, דהיינו הנמשכים משמאל, שהם מתעטפים בעת התגלות הוהר הנ"ל. והקשורים ליעקב, דהיינו המתוקנים להתקשר עמו כנ"ל.

שכב) ואצטריך לבררא וכו'; והוצרך יעקב לבחור ולהפריד את המדרגות הקדושות שלחלקו. שהם הקשורות, מאלו המדרגות של שאר העמים, שהם העטופים, וכל זה הוצרך יעקב לעשות, ועל כן. כתב הקב"ה בתורה את נאמנותו וצדקתו של יעקב, בתוך סחרי דברים האלו, אשרי חלקו. (ע"כ ס"ח).

מאמר ברכות לראש צדיק שכג) ר' ייסא זוטא וכו': ר"י הקטן היה מצוי לפני ר' שמעון, אמר לו זה שכתב,

ברכות

הכשבים שנולדו מצאן המקושרות, שהפרידם מהעטופים, שהם הנולדים ממחנות החצונים, ולקשרם עמו בהיכלות הרבניות, שהיא הנוקבא, שעליהם נאמר והכשבים הפריד יעקב וגו'.

שכ) וכלהו רשימין ברשימו וכו': וכולם רשומים ברשימו של מלך העליון, שהוא ז"א, דהיינו קו האמצעי, כי כמו שישראל רשומים ומצוינים בין כל שאר העמים, כך המדרגות של מחנות מלאכים העליונים הקדושים, רשומים לחלקו של הקב"ה בין שאר הצבאות ומחנות מלאכים שאינם מקו אמצעי, ועל כן בחר יעקב לחלקו וגורלו סוד האמונה, שהיא הנוקבא, וגם הקב"ה בחר ביעקב מכל שאר הצבאות והמחנות שבעולם.

שכא) ומשריין עלאין וכו': המחנות העליונים נפרדים זה מזה, כי בשעה שזוהר האש, שבהארת השכינה, מתגלה, כל מדרגות האחרות, הנמשכים משמאל, מתכישים ומתעטפים, דהיינו שמתעלפים מחמת החשוקה,

(דאורי דף קס"ב ע"ב * קס"ב ע"א)

א ברכות לראש צדיק, לצדיק מבעי ליה, מאי לראש צדיק. ב אמר ליה, ראש צדיק: דא היא עטרה ג קדישא, ואוקמוה. תו, ראש צדיק, דא יעקב, דאיהו נטיל ברכאן, ונגיד לון לצדיק, ומתמן אזדריקו לכל ג עיבר, ד ומתברכן כלהו עלמין. שחד) ה אבל הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, וצדיק אקרי, ההוא אתר ז דברית, דמניה נפקין מבוועין לבר, ח) נוקבא ט דקיסטא, דחמרא נפיק ט מניה איהו רישא, כך ראש צדיק, י ההוא אתר. יב זריק מבוועין לנוקבא, אקרי י ראש צדיק. צדיק איהו יג ראש יד בגין דכל ברכאן ביה יו שריין.

שכה) תו, ההוא בר נש, דזכי למנטר את טו קיימא קדישא, ועביד יז פקודי דאורייתא. יח צדיק אקרי, ומרישיה ועד רגלוי הכי אקרי. וכד ברכאן נגדין לעלמא, שריין על רישיה, ומניה קיימי ברכאן לעלמא, בבנין קדישין יט זכאין פ דאוקים.

שכו) רבי ייסא כא תו שאיל ואמר, כ כתוב נער הייתי גם זקנתי כג וגו'. האי קרא אוקמוה כג ד דשרו דעלמא אמרו, כד איהו אמרו בחכמתא, כה יתיר כו ממה דחשבין בני נשא. אמר ליה, ברי יאות הוא, דהא לו ביחודא קדישא אתמר נער הייתי גם זקנתי.

דרך אמת

א) כמו שנקב המדה שהיו יוצא משם ושפך מזגו לחין הוא נקרא ראש הכלי והמדה אף כן לפי שהכרית הוא נקב הנוף וממנו נשפך הכל מהנוף נקרא ראש כמ"ס ברכות לראש נדיק והוא מבורך.

מסורת הזוהר

א) (משלי י) ב"ב דף ר"ה ציון ב'. ב) (תהלים ל"ז) תולדות דף ס"ג ציון ה'. ג) דשרו דעלמא: ד"ח רע. תולדות דף ס"ג ציון ו'.

חלופי גרסאות א אלא וליג אבר ליה. ב ליג קדישא. ג עבר. ד ומתברכאן. ה תו וליג אבל הא אוקימנא ו מוסיף ראש צדיק. ז מוסיף רישא דברית. ח דקוסטא (אה"ל). ט לבר (אה"ל). י איהו (אה"ל). יא דוריק וליג כו. יב ראש רישא לכל ברכאן וליג צדיק צדיק איהו ראש (אה"ל). יג מוסיף ראש רישא לכל (דכל) ברכאן. יד ליג בגין. טו תליין. טז ליג קיימא. יז פקודי. יח אקרי צדיק. יט זכאין. כ קדישין וליג דאוקים. כא הות. כב ולא ראימי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם וליג וגו'. כג ושרו. כד מוסיף אי איהו כה מוסיף איהו יתיר (אה"ל). כו ממאי (אה"ל). כז ביחודא.

מאמר

הסוד

ברכות לראש צדיק

שכה) תו, ההוא ב"נ וכו': עוד יש לפרש, כי אדם ההוא שזכה לשמור אות ברית קודש, ומקיים מצות התורה, נקרא צדיק, ומראשו ועד רגליו הוא בחינת צדיק, ועליו אמר הכתוב ברכות לראש צדיק. כי כאשר הברכות נמשכות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו נמצאות הברכות בעולם, בבנין קדושים וצדיקים שהוא מעמיד.

שכו) ר' ייסא הו שאיל וכו': עוד שאל ר' ייסא, ואמר, כתוב נער הייתי גם זקנתי וגו'. מקרא זה בארוהו ששרו של עולם אמרו, והוא אמרו בחכמה רבה יותר ממה שחושבים בני אדם. וע"כ רצה להבין ביאורו, אמר לו ר"ש, בני, כן הוא, שיש בכתוב זה חכמה רבה, כי על היחוד הקדוש, נאמר הכתוב, נער הייתי גם זקנתי.

ברכות לראש צדיק, היה צריך לומר לצדיק, ולמה כתוב ראש צדיק, אמר לו, ראש צדיק הוא עטרה הקדושה, והיינו עטרת יסוד, ובארוהו, עוד, ראש צדיק, זה יעקב, שהוא ת"ת, וגופא ונקרא ראש צדיק, משום שהוא מקבל הברכות ומשפיע אותן לצדיק, והיינו אל היסוד, שנקרא צדיק, ומשם נזרקים לכל צד, והיינו לימין ושמאל שבקלכות, וכל העולמות, מתברכים.

שכד) אבל הא אוקימנא וכו': אבל בארנו את הכתוב, ברכות לראש צדיק, שאותו המקום שהוא בריח, נקרא צדיק, שממנו יוצאים מעינות לחוץ, כי הנקב של הכד שדרך שם שופכים היין, הוא ראש הכד, כך, ראש צדיק מקום ההוא בעת שזורק מעינות לנוקבא, נקרא ראש צדיק, הצדיק הוא ראש, משום שכל הברכות שורות בו ומושפעים ממנו.

(דפו"י דף קס"ב ע"א)

שכז) ה והכי הוא. * ולא ראיתי צדיק נעזב, דא הוא שבחא י דיחודא, דלא אשתכח יום בלא לילה, דהא לילה ביה אשתכח תדירא, וצדיק אחיד לעילא, ואחיד לתתא.

שכח) וזרעו מבקש לחם מאי הוא. אלא, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע לנוקבא, דהא בהדיה שריא, דלא י אתפרשא מניה לעלמין, וזמינא היא לגביה, דהא זרעא לא נגיד, אלא בשעתא דנוקבא זמינא, * יותיאובתא דתרווייהו כחדא. בדבוקא חד דלא מתפרשן, וע"ד לא אצטריך למתבע עליה.

שכט) אמר ליה, ובזמנא דגלותא לאו הכי. א"ל י זרעו כתיב, ולא

מסורת הזהר

(א) (שם) תולדות דף ס"ג ציון ד'.

חלופי גרסאות ה ליג והכי הוא (אה"ל). ז מסיף נעזב האי קרא אית לאסתכלא ביה ואוקמות. ג דייחודא ד אפרש; מתפרש. ס תיאובתא. ו זרעו לא כתיב אלא וזרעו.

מאמר	הסולם	ולא ראיתי צדיק נעזב
<p>שכז) והכי הוא, ולא וכו': וכן הוא ביאורו, ולא ראיתי צדיק נעזב, זה הוא שבחו של יחוד ז"א ונוקביה, ללמדנו שאינו נמצא יום, שהוא ז"א בלי לילה שהיא הנוקבא, כי הלילה נמצא דבוק ביום תמיד, דהיינו ז"א בנוקביה, והצדיק, שהוא יסוד, נאחז למעלה, בז"א, שהוא יום, ונאחז למטה, בנוקבא, שהוא לילה, שזה סוד היחוד השלם, בזווג תמידי שאינו נפסק.</p>	<p>כי הנוקבא נמצאת עמו, בזווג דלא פסיק, שפירושו, שזו"ן מלבישים או או"א עלאין, שזווגם לא פסיק והם תמיד בחסדים מכוסים מחכמה. ע"כ גם זווגם הם אינו נפסק, וגם הם בבחינת חסדים לבד כמו או"א עלאין, ולפיכך אין הצדיק רוצה אז לקבל הארת חכמה מן הנוקבא, (ב) וזמינא היא לגביה, דהא זרעא לא נגיד אלא בשעתא דנוקבא זמינא, כי כבר נכלל בהארת הנוקבא, כי אין זרעו נמשך אלא בשעה שהנוקבא מוכנת לו, וכבר נכלל בהארתה, ותיאובתא דתרווייהו כחדא, וע"כ, עתה, השתוקקות שניהם אחת היא, ששניהם משתוקקים עתה אחר חסדים לבד, כי מקודם הזווג השתוקק הז"א להכלל מחכמה, והנוקבא אחר חסדים, כנ"ל, ועתה אחר שז"א כבר נכלל בחכמה, אינו משתוקק יותר לחכמה אלא בחסדים לבד, וע"כ הם בדבוקא חד דלא מתפרשן, כלומר שזוהו עצמו הוא הטעם, שהם בזווג שאינו נפסק, כי אין אחיזה לקליפות בשפע החסדים שיוצרך הזווג להפסק, אמנם אם היה חכמה בהארת הזווג, לא היו בזווג דלא פסיק, כי בעת שהתחוננים פוגמים מעשיהם, יש אחיות הקליפה בזווג זו"ן, והזווג נפסק.</p>	<p>שכט) א"ל ובזמנא דגלותא וכו': אמר לו, הרי בזמן הגלות אינו כן, שאין זו"ן בזווג דלא פסיק, רק בעת שישראל בארצם וביית המקדש קיים, ולא בזמן הנלות, ומשיב, זרעו כתוב, ולא הוא, שאינו כתוב והוא מכוס לחם, אלא וזרעו מבקש לחם, ומתי יוצא הזרע, רק כשהנוקבא היא בזווג עם הזכר, כלומר, שאין הכתוב מדבר, בצדיק עצמו</p>
<p>שכח) זרעו מבקש לחם: מה הוא פירושו, ואומר, אלא בשעה שמשפיע הזרע והוא נמשך, אינו חובע ומבקש הנוקבא, כי היא נמצאת אז עמו, כי המה בזווג שאינו נפסק לעולם, והיא מוכנת לו, כי הזרע אינו נמשך רק בשעה שהנוקבא כבר מוכנת לו, ותשוקת שניהם כאחד, בדביקות אחת שאינו נפסק, וע"כ אינו צריך לתכוע ולבקש אותה, ביאור הדברים, כי ב' חכמות הן בעולם אצילות (א) חכמה עלאה שבא"א, (ב) חכמה תתאה שבנוקבא, ובכל המדרגות שביניהם, אין בהן חכמה, (כנ"ל ב"א דף רס"ב ד"ה אלא), וז"ס השתוקקות ז"א אל הנוקבא, כדי שישתלם על ידה בהארת החכמה, והנוקבא משתוקקת לז"א, כדי לקבל ממנו זרעו, שהוא חסדים, כי חכמה בלי חסדים היא חשך וקפאון, (כנ"ל דף קכ"ב ד"ה ויחמנה) ונמצא סוד הזרע, שהיסוד דז"א, המכונה צדיק, משפיע לנוקבא, הוא חסדים, וז"ש, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע לנוקבא, שבשעה שהצדיק משפיע הזרע שהוא חסדים אינו תובע, לקבל את הארת הנוקבא, שהיא חכמה, ואומר על זה ב' טעמים, (א) דהא בהדיה שריא, דלא אתפרשא מניה לעלמין, (דפו"י דף קס"ב ע"א י) דף קס"ב ע"ב</p>		

א איהו אימתי נפיק, כד נוקבא ב בדבוקא חד עם דכורא. ואי תימא לא ראיתי צדיק נעזב, בזמנא דגלותא מאי היא.
 ש (ש) אלא, ג הא אחיד לעילא. ולא נעזב לעלמין, בזמנא אחרא, לא נעזב מנוקבא. אחיד לעילא, ד ואחיד לתתא, אחיד לעילא, בזמנא דגלותא. בזמנא אחרא, אחיד לתרין סטרין, לעילא ותתא, ולעולם אינו נעזב.
 שלא (ש) כתיב ויתן אותם ו אלהים ברקיע השמים, דא צדיק, ואף על גב דאתמר ברקיע השמים, אל אברקיע השמים ודאי, דאיהו סיומא דגופא.
 שלב (ש) תא חזי תרין רקיעין אינון, ואינון שירותא וסיומא, דא ס כגוונא ס דא. שירותא רקיעא, תמינאה, ביה שקיען כל יא ככביא, זעירין ורברבין, ודא הוא רקיעא עלאה סתימאה, דקאים כלא, ומניה נפיק כלא, ואיהו תמינאה, מתתא לעילא, והוא שירותא, לאפקא מניה כלא.
 שלג (ש) כך איהו רקיעא תמינאה יב מעילא יג לתתא, דביה שקיעין יד כל סו ככביא, כל נהורין סו ובוצינין. יז והוא נטייל כלא ודא סיומא דכלא.

מסורת הזהר

(א) (בראשית א') ב'א דף קי"ז ציון א'. (ב) דא צדיק (מאן רקיע דא צדיק): ת"ז חק' ה' יט:

חלופי גרסאות א' הוא, ב בדבוק, ג כד, ד ליג מן ואחיד עד בזמנא. ה דכתיב (אה"ל). ו מוסיף אלקים לעילא (אה"ל). ז פה, ח ליג כגוונא דא (אה"ל). ט דרא (אה"ל). י י"ג שירותא. יא כוכביא; ככביא. יב מעילא. יג ותתא. יד ליג כל ככביא. טו כוכביא; ככביא. טז ובוצינין. יז והאי.

מאמר	הסולם	ולא ראיתי צדיק נעזב
<p>עצמו אלא כורעה שהיא בהכרח בעת הזווג, ולא בעת הגלות. ושואל, ואם תאמר, הרי הכתוב אומר גם ולא ראיתי צדיק נעזב שהמדובר הוא בו עצמו, ויש לשאול, בזמן הגלות איך הוא, הרי אז הצדיק נעזב, ואין לו זווה עם הנוקבא.</p>	<p>עצמו אלא כורעה שהיא בהכרח בעת הזווג, ולא בעת הגלות. ושואל, ואם תאמר, הרי הכתוב אומר גם ולא ראיתי צדיק נעזב שהמדובר הוא בו עצמו, ויש לשאול, בזמן הגלות איך הוא, הרי אז הצדיק נעזב, ואין לו זווה עם הנוקבא.</p>	<p>השמים, דהיינו היסוד, העומד בסיום השמים, שפירושו בסיום ז"א. מאמר תרין רקיעין — שירותא וסיומא. שלב (ש) תא חזי תרין רקיעין וכו': בוא וראה, ב' רקיעים הם, והם התחלה וסיום, וזה שוה לזה. ההתחלה, הוא, רקיע השמיני, בו תקועים כל הככבים קטנים וגדולים, וזהו רקיע העליון הסתום. המקיים את הכל וממנו יוצא הכל, והוא השמיני שממטה למעלה, והוא ההתחלה להוציא ממנו את הכל. ביאור הדברים להלן בדבור הסמוך. שלג (ש) כך איהו רקיעא תמינאה וכו': כך הוא, רקיע השמיני שממטה למטה, שבו תקועים כל הככבים, כל דאורות והנרות. והוא מקבל הכל וזהו סיום הכל. ביאור הדברים. רקיע, הוא הפרסא, שפירושו סיום החדש מצמצום הב', המוציא בינה ותו"מ דכל מדרגה ומורידם להמדרגה שמתחתיה, ובעת גדלות חזרת הפרסא, שהיא הרקיע, לסיום דצמצום א', ומחזיר הספירות בינה ותו"מ אל המדרגה, ובודרך כלל, יש ג' פרסאות בעולם האצילות (א) הוא הרקיע הראשון שבמקום הפה דא"א, שהוציא בינה ותו"מ מראש דא"אלמדרגת א"א, ונשאר בראש</p>
<p>של) אלא הא אחיד וכו': ומשיב, אלא גם בזמן הגלות הוא נאחז למעלה ב"א, ולעולם לא נעזב מז"א, וע"כ אומר הכתוב, ולא ראיתי צדיק נעזב, אפילו בזמן הגלות, ובזמן אחר, דהיינו בעת שבית המקדש קיים, הצדיק אינו נעזב גם מנוקבא, שאז הוא נאחז למעלה, ב"א, ונאחז למטה מנוקבא, ונמצא, שבזמן הגלות הוא נאחז למעלה, ב"א, ובזמן אחר, הוא נאחז בב' הצדדים, למעלה ולמטה, ב"א ובנוקבא, ובין כך ובין כך לעולם אינו נעזב.</p>	<p>מאמר ויתן אותם — ברקיע השמים שלא) כתיב ויתן אותם אלקים ברקיע השמים: זה הוא צדיק, דהיינו יסוד, ואע"פ שנאמר ברקיע השמיכי, והשמים הוא ז"א ולא יסוד, אמנם ברקיע השמים, הוא נקרא ודאי, שהוא סיום הגוף, פירוש, השמים הוא ז"א, שהוא ת"ת, ובחינת גוף של הספירות הכולל חג"ת הנ"ל, אשר יסוד הוא ספירה אחרונה שבה, ובחן, כמו שהיסוד עומד בסיום הגוף, שהוא ז"א, וע"כ מכנהו הכתיב ברקיע</p>	<p>השמים, דהיינו היסוד, העומד בסיום השמים, שפירושו בסיום ז"א. מאמר תרין רקיעין — שירותא וסיומא. שלב (ש) תא חזי תרין רקיעין וכו': בוא וראה, ב' רקיעים הם, והם התחלה וסיום, וזה שוה לזה. ההתחלה, הוא, רקיע השמיני, בו תקועים כל הככבים קטנים וגדולים, וזהו רקיע העליון הסתום. המקיים את הכל וממנו יוצא הכל, והוא השמיני שממטה למעלה, והוא ההתחלה להוציא ממנו את הכל. ביאור הדברים להלן בדבור הסמוך. שלג (ש) כך איהו רקיעא תמינאה וכו': כך הוא, רקיע השמיני שממטה למטה, שבו תקועים כל הככבים, כל דאורות והנרות. והוא מקבל הכל וזהו סיום הכל. ביאור הדברים. רקיע, הוא הפרסא, שפירושו סיום החדש מצמצום הב', המוציא בינה ותו"מ דכל מדרגה ומורידם להמדרגה שמתחתיה, ובעת גדלות חזרת הפרסא, שהיא הרקיע, לסיום דצמצום א', ומחזיר הספירות בינה ותו"מ אל המדרגה, ובודרך כלל, יש ג' פרסאות בעולם האצילות (א) הוא הרקיע הראשון שבמקום הפה דא"א, שהוציא בינה ותו"מ מראש דא"אלמדרגת א"א, ונשאר בראש</p>
<p>(נרטיי דף קס"ב ע"ב)</p>		<p>דא"א</p>

כמה דההוא רקיעא תמינאה, דאיהו שירותא דכלא, תליין ביה א כל נהורין, ונטיל לון, ומניה נפקי, הכי נמי האי, איהו רקיעא תמינאה, ג תליין ביה כל נהורין, ונטיל לון, ומניה נפקו לכדהו עלמין.

שלד) שירותא ז וסיומא, כגוונא ס חד קיימי, ועל דא, ו איהו נהר ז דנגיד ונפיק, ולא פסקי מימיו ח לעמין, כלא למהוי סיומא כשירותא, ובגין כך ויתן אותם אלהים ברקיע השמים, ט ולמה, להאיר על הארץ. שלה) ואף על גב דאתמר כלא כגוונא חדא י קיימי, ודא הוא ברירא

חלופי גרסאות א ל"ג כל. ב ל"ג ונטיל לון. ג ותליין. ד מוסיף וסיומא כחדא נפקין. ה חדא. ו ההוא. ז ל"ג דנגיד. ח ל"ג עלמין. ט ל"ג ולמה. י ל"ג קיימי (אה"ע).

מאמר דסוף ב' רקיעין—שירותא וסיומא

וז"ש כך איהו רקיע תמינאה מעילא לתתא, דהיינו הרקיע שבמקום עטרת יסוד דו"א. שהוא השמיני מלמעלה למטה, דהיינו כשמחילים לספור מא"א. שהוא חכמה. עד היסוד הוא שמונה ספירות. רביה שקיעין כל ככביא בר נהורין ובוצינן, שממנו באים כל מיני המוחין לנוקבא וכלל התחתונים דרי בי"ע. כי בעת שמוציא בינה ותו"מ דו"ן לחוץ מאצילות נמצאים הנוקבא וכל התחתונים בקטנות, ובעת שמתבטל הצמצום ב' ומחזיר את בינה ותו"מ דו"ן לאצילות מקבלים כל התחתונים מוחין גדלות (כמ"ש ב"א דף ר"צ ד"ה בגין ע"ש) והוא נטיל כלא, הוא לוקח מהעליונים כל המוחין בשביל התחתונים, ודא סיומא דכלא שהוא המסיים כל האצילות כנ"ל. ואין לשאול, הרי המלכות מסיימת האצילות ולא היסוד, והענין הוא, כי מעטרת יסוד נבנה כל פרצוף המלכות, וע"כ נחשב הסיום על עטרת יסוד.

כמה דההוא רקיעא וכו': כמו שרקיע השמיני העליון, הוא התחלה לכל, ובו תלוים כל האורות שמקבל אותם מעליונים ממנו, וממנו יוצאים לכל פרצופי האצילות כמ"ש לעיל, כך הוא רקיע השמיני התחתון, תלוים בו כל האורות שמקבל אותם מהעליונים ממנו, וממנו הם יוצאים לכל העולמות, דהיינו אל הנוקבא ובי"ע.

שלד) שירותא וסיומא כגוונא חד וכו': ההתחלה והסיום דהיינו ב' רקיעים הנ"ל, באופן אחד נמצאים, ועל כן הרקיע התחתון הוא נהר הנמשך ויוצא ומימיו אינם נפסקים לעולם, הכל הוא, שישתוה הסיום אל ההתחלה, וע"כ ויתן אותם אלקים ברקיע השמים, שהוא רקיע התחתון, ולמה הם שם בשביל להאיר על הארץ, שהוא הנוקבא ובי"ע. שלה) ואע"ג דאתמר וכו': ואע"פ שאמרנו, שהכל, דהיינו הרקיע העליון והרקיע

מאמר דסוף

דא"א כתר וחכמה בלבד, והוא רקיע הראשון, כי בפרצוף עתיק אין שם בחינת צמצום ב' כמפורש, אלא בקע ולא בקע. (כנ"ל ב"א דף ה' ד"ה כשהאצילה) ב) הוא רקיע האמצעי העומד במקום החזה דא"א, ומוציא בינה ותו"מ דחג"ת דא"א. למקום ישכ"ת וזו"ן שלמטה מחזה. ג) הוא רקיע התחתון העומד במקום סיום עולם אצילות, ומוציא בינה ותו"מ דו"ן דאצילות לבי"ע. (וכבר נבאר זה לעיל בראשית א' דף רפ"ט ד"ה ביאור, ע"ש כל ההמשך). וכאן אינו מדבר מרקיע האמצעי, אלא מרקיע הראשון והאחרון בלבד.

וזה אמרה ב' רקיעין אינון, ואינון שירותא וסיומא, דא כגוונא דא, דהיינו הרקיע שבמקום פז דא"א, שהוא התחלת כל, והרקיע שבמקום עטרת יסוד דו"א המסיים כל העולם האצילות, רקיעא תמינאה, ביה שקיעין כל ככביא זעירין ורכרבין, ככביא הם המוחין, והן קטנות והן גדלות תלוים ויוצאים מרקיע הראשון הזה, כי בזמן שמוציא בינה ותו"מ דראש א"א לחוץ מושכעים מוחין דקטנות לכל הפרצופין, ובעת שהרקיע חוזר להסיום שבצמצום א' מוחזרים בינה ותו"מ דראש א"א, והגדלות מושפעת בכל המדרגות (כמ"ש שם דף ר"צ ד"ה בגין) ודא הוא רקיעא עראה סתימאה, ונקרא סתימאה משום שהוא מתחת החכמה סתימאה דא"א. דקאים כלא היינו כל מיני הגדלות, ומניה נפיק כלא, היינו כלי מיני הקטנות, ואיהו תמינאה מתתא לעילא, כי א"א ה"ס חכמה, מבחינת מ"ה (כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות קכ"ד ע"ש) ומן עטרת יסוד עד החכמה הוא שמונה ספירות שהם חו"ב וחג"ת נה"י, וע"כ נבחן לשמיני, והוא שירותא לאפקא מניה כלא, כי מבחינת הפרצוף עתיק שלפניו, אינו נמשך מוחין לאבי"ע (כמ"ש שם ב"א דף ו' ד"ה בחר ע"ש).

(דפו"י דף קס"ב ע"ב)

דמלה, מה בין האי להאי. אלא, דא אוקים וון לעלמא עלאה אדאיהו ביה, ולכל אינון סטרינ עלאין, ודא אוקים וון לעלמא תתאה, ולכל אינון סטרינ תתאין. (שלו) ואי תימא, עלמא דלעילא, מאן איהו, וזה דהוא ריקעא תמינאה עלאה סתימאה, עלמא דלעילא איהו, והכי אקרי, דהא תרינ עלמין נינהו כמה דאתמר. אלא, איהו עלמא דעלאה, וכל אינון דנפקי מניה, על שמיא אקרון, ואינון דנפקי מעלמא תתאה, על שמיא אקרון, וכל האי והאי כלל חד, בריך הוא לעלם ולעלמי עלמין.

(שלו) ת"ח * ח ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. מאן לבנון. הא אוקמוה ואתמר, האי קרא ב אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. אשר שם צפרים יקננו, באן אתר. בלבנון. ואלין אינון ד תרינ צפרים, דקאמרן בכמה אתר, * ומאלין, אתפרשן כמה פ צפרין אחרנין, אבל אלין עלאין, ונפקין מלבנון, דאיהו יא לעילא, ורזא דמלה, ד ולכלבן שתי בנות וגו'. (שלח) י חסידה ברושים ביתה, י באינון שית בנין עלאין, שית

מסורת הזוהר

(א) (ההלים פ"ד) ב"א דף רמ"ג ציון ב'. (ב) (שם) ח"ג רד. (ג) תרינ צפרין (כרוכים): הקס"ז דף ז' ציון ו'. (ד) (כראשית כ"ט) תולדות דף כ"ה ציון ה.

חלופי גרסאות א ליג מן דאיהו עד ודא. ב ליג אוקים וון. ג ודא. ד איהו. ה עלא (ריק). ו ליג מן ואינון עד וכל; וכל אינון. ז דנפקי. ח מוסיף תיח כתיב. ט צפרים. י בלבנון. יא סתימאה; מוסיף לעילא סתימאה, יב מוסיף חסידה דכתיב הגדולה לאה (אהיל). יג מוסיף דא לאה באינון.

מאמר

הסוכם

ב' ריקעין שירותא וסיומא

מתחתי, הם באופן אחד, וזה הוא דבר ברור, עכ"ז יש בהכרח איוה הפרש ביניהם, ויש לשאול מהו בין זה לזה. ומשיב, אלא זה דהיינו הרקיע העליון, מקיים וון לעולם העליון, שהוא בו, ולכל אלו הבחינות העליונות. וזה דהיינו הרקיע התחתון, מקיים וון לעולם התחתון, שהוא הנוקבא, ולכל אלו הבחינות התחתונות שבבי"ע.

שלז) תא חזי ישבעו עצי ונו': מה הוא לבנון, ואומר כבר בארוהו, וה"ס

בינה שחזרה לחכמה. כי לבנון נוטריקון ל"ב נתיבות החכמה ונון שערי בינה. (ועי' לעיל ב"א דף רמ"ג ד"ה ושו) וביארו מקרא הזה, אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. ושאל אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום. ומשיב היינו בלבנון שהיא בינה עלאה דא"א שחזרה לחכמה, ואלו הם ב' צפרים שבארנו בכמה מקומות, דהיינו ב' נוקבין דד"א, לאה ורחל. ומאלו מתפרדות כמה צפרים אחרים, דהיינו בכי"ע, אבל אלו ב' צפרים, הן עליונות, דהיינו שבאצילות, והן יוצאות מלבנון, שהוא למעלה, וסוד הדבר, ולכלבן שתי בנות וגו', דהיינו ב' צפרים לאה ורחל. ולבן ה"ס לבנון, (כנ"ל ב"א דף רמ"ג ד"ה ושו ע"ש) כי לבן ה"ס דכר ולבנון דכר עם נוקבא.

שלח) חסידה ברושים ביתה: היינו באלו ששה בנינים העליונים שהם שש

קצוות

ולא יקשה לך שלעיל אמרנו שרקיע העליון הוא במקום פה דא"א, וכאן אומר שהוא עולם העליון, ועולם העליון הוא בינה. והענין הוא כי ע"כ אומר דהא תרינ עלמין נינהו, כלומר שאין יותר בכל פרצוף מן שני עולמות, אשר למעלה מחוזה נבחן לעולם העליון, ולמטה

(דפו"י דף קס"ב ע"ב * דף קס"ג ע"א)

ויצא

קלה

סטריין דעלמא, כמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה, "אע"ג דנוקבא ב' איהי, קרינן לה ב' דכר, דכד אתפשט, כל טיבו, וכל נהירו, מניה נפיק.

שלט) ובגין ב' כך ד' דאיהי חסידה, ב' נפיק ו' מינה חסיד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב ב' ויאמר אלהים יהי אור. ועל דא ברושים ביתה. ברושים: אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי בי דינא דעלמא. ולומנין ב' אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן. שמ) ועל ט' אתר דא כתיב, ג' וינחם יי' ויתעצב אל לבו. י' חרון אף יי'. דהא באתר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, כלא י' איהו בנהירו, חייך לכל סטריין, ועל דא תנינן, י' אין עצבות לפני המקום, לפני דייקא, ועל דא כתיב "עבדו את יי' בשמחה באו לפניו ברננה. י' עבדו את יי' בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפניו ברננה לקביל עלמא תתאה. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין ובעלמא דאתי, בגין כך כתיב, י' אשריך ישראל מי כמוך עם נושע י' ביי' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויכחשו וגו'.

מסורת הזהר

(א) אע"ג דנוקבא - דכר: ח"ב ד. (ב) (בראשית א') הקסה"ז דף קנ"ג ציון ה'. (ג) (בראשית ו') כ"ב דף רי"ד ציון ג'. (ד) אין עצבות לפני המקום: ח"א רטז: ח"ב קסה. ח"ג ח: ה) (ההלים ק') ח"א רטז: רכט: ח"ב קסה. קפד: רעח: ח"ג ח: נו. קיה. קסה. ז"ח תרומה מ"ג טג שכא. ו) (דברים ל"ג) ח"ג צב: קר: קכה. קלח:

חלופי גרסאות א' ל"ג איהי; איהו. ב' ל"ג דכר. ג' ל"ג כך (אה"ל). ד' ל"ג דאיהי חסי ה'. ה' נפקא; מינה נפק (אה"ל). ו' מחמן. ז' מוסיף אור וגו'. ח' איהו. ט' דא אתר; האי אתר (אה"ל). י' מוסיף חמת ה'. חרון אף ה'. חרון אפו. יא' הוא. יב' ל"ג מן עבדו עד לקביל עלמא תתאה. יג' בה' וגו'

מאמר

קצוות העולם חג"ת נה"י, כמו שנתבאר, שהם יוצאים מעולם העליון, שהיא בינה. והם נכחנים לבינה של בינה. ושואל, ולמה נקראה בינה חסידה, ומשיב, אלא עולם העליון הזה, אף על פי שהוא נקבה, דהיינו בינה, קוראים לה זכר, כי כאשר מתפשט כל טוב וכל אור, ממנה הוא מתפשט ויוצא. והמשפיע מכונה בשם זכר.

שלט) ובגין כך דאיהי חסידה: ומשום זה שכינה היא חסידה, יצא ממנה אור החסד, שהוא אור הראשון שעליו כתוב, ויאמר אלקים יהי אור. ועל כן כתוב, ברושים ביתה. ברושים, אל תקרי ברושים, אלא בראשים, כי בינה היא ג"ר, ובינה, שהוא ששה קצוות חג"ת נה"י שלה, הן בראשים, דהיינו בכחית ראש וג"ר, כי עולם האחר, דהיינו עולם התחתון, שהיא הנוקבא, בתחתונים ביתה, ולא בראשים, שהיא בחינת ר"ק ולא ראש וג"ר. והיא בית דין של העולם. ולפעמים נקרא עולם התחתון

(דפו"י דף קס"ג ע"א)

הסולם

ישבעו עצי ה'

שהוא הנוקבא, כמו שנקרא עולם העליון, שהיא בינה, בכל השמות שלו, דהיינו בעת שהנוקבא עולה ומלבשת את הבינה.

שמ) ועל אתר דא וכו': ועל מקום זה דהיינו הנוקבא, כתוב וינחם ה' ויתעצב וגו'. כי במקום זה תלויים הדינים ותעצבו, אבל בכל מה שלמעלה, בכינה, הכל הוא באור, וחיים לכל הצדדים. ועל זה למדנו אין עצבות לפני המקום, לפני הוא בדיוק, שורה על הפנימית שהיא בינה, שרק בה אין עצבות אבל החיצונית שהיא הנוקבא בה יש עצבות כג"ל. ועל כן כתוב, עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. עבדו את ה' בשמחה, הוא כנגד עולם העליון. באו לפניו ברננה, הוא כנגד עולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. משום זה כתוב אשריך ישראל וגו'.

ויצא

שמא) * ויצג את המקלות אשר פצל ברהמים וגו'. פתח ר' אלעזר ואמר, ^ב אם חכמת חכמת לך ^א ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, ת"ח, ווי לאינן חייבי עלמא, דלא ^ג ידעין, ולא ^ד משגיחין, ^ה במלי דאורייתא. וכד אינן ^ו משגיחין ^ז בה, בגין דלית לון סכלתנו, ^ח מלין דאורייתא ^ט דמיין בעינייהו, כאילו כלהו ^י מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא, ^{יא} וכלא בגין דאינן ^{יב} רקנין מדעתא וסכלתנו. דהא כל ^{יג} מלי דאורייתא, כלהו ^{יד} מלין ^{יז} עלאין ^{יט} ויקריין, ^כ וכל מלה ומלה כתיב בה ^{כא} יקרה היא מפנינים, ^{כב} וכל חפצים לא ישוו ^{כג} בה.

שמב) ^{כד} וכל אינן טפשין, אטימין דלכא, כד חמאן ^{כה} מלי דאורייתא, לא ^{כז} די לון דלא ידעי, אלא דאינן כל אמרי, דאינהו מלין פגימין, ^{כח} מלי דלית בהו תועלתא. ווי לון, כד יתבע לון קב"ה, עלבונא דאורייתא, ויתענשון עונשא דמרדי ^{כט} במאריהון.

שמג) מה כתיב באורייתא, ^ל כי לא דבר רק הוא כל מכם, ^{לא} ואי איהו רק מכם איהו, דהא אורייתא כלא, מלייא מכל אבנין טבין, ומרגלאן יקירין, מכל ^{לב} טבין דעלמא, כד"א וכל חפצים לא ישוו בה, והיך ימרון דאיהי ריקניא. שמד) ושלמה מלכא אמר, אם חכמת חכמת לך, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו, דהא באורייתא לא יכיל לאוספא, אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, ^{לז} דהא אורייתא, לא יגרע ^{לח} משבחה כלום

מסורת הוהר

(א) (בראשית ל"א) לעיל דף קכ"א ציון כ. (ב) (שלי ט'). (ג) משלי ג'. חיי שרה דף קס"ח ציון ג. (ד) (משלי ח'). (ה) (דברים ל"ב) לך ס"א ציון א'.

חלופי גרסאות א' ליג מן ולצת עד ת"ח. כ ידעי. ג משגיחין; משגיח. ד במילי. ה משגיחין. ו ליג בה. ז מלין. ח דמיאן ט מלי. י וכל דא; וכלא דא. יא ריקנין. יב מלי; מלי. יג מלין יד ליג עלאין. טו ויקריין; יקרין. טז ועל כ; ועל ול"ג וכל (אה"ל). יז מוסף בה באורייתא. יח וכל בני נשא כלהו (אה"ל). יט מלין. כ דיי. כל מלי. כג מלין. כד במריהון. כה ליג מכם. כז ואי רק הוא. כח מוסף אבנין טבין. כז לא יגרע כלום וליג מן דהא עד כלום. כח משבחה.

מאמר ב'

הסולם

המקלות

שמא) ויצג את המקלות וגו': פתח ר' אלעזר ואמר, אם חכמת חכמת לך ולצת וגו'. אם חכמת חכמת לך, בוא וראי, ווי לרשעי עולם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים בדברי תורה, וכשהם מסתכלים בה, הנה משום שאין בהם חבונה, דברי תורה דומים בעיניהם כאלו הלל היה דברים ריקנים ואין בהם תועלת. והכל הוא משום שהם ריקנים מדעת וחבונה, כי כל הדברים שבתורה כולם הם דברים עליונים ויקרים, וככל מלה ומלה כתוב בה, יקרה היא מפנינים, וכל חפצים לא ישוו בה. שמב) וכל אינן טפשין וכו': וכל הטפשים אטומי הלב, כשוראים דברי תורה, לא די להם שאינם יודעים, אלא עוד, שהם אופרים, שהם דברים נשחתיים, דברים שאין (דטרין דף קס"ג ע"א)

בהם תועלת. ווי להם כאשר ידרוש מהם הקב"ה על כלימתה של התורה, ויענשו בעונש הראוי למורד ברבונן. שמג) מה כתיב באורייתא וכו': מה כחוב בתורה. כי לא דבר רק וגו'. ואם הוא רק, אך מכם הוא רק, כי התורה כולה מלאה מכל אבנים טובות ומרגליות היקרות, מכל טוב שבעולם, כמש"א וכל חפצים לא ישוו בה. ואיך יאמרו, שהתורה היא ריקנה. שמד) ושלמה מלכא וכו': ושלמה המלך אמר אם חכמת חכמת לך, כי כשיחכם האדם בתורה, התועלת שלו הוא, ולא של התורה, כי בתורה אינו יכול להוסיף אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, כי לא יגרע כלום, משום זה, משבחה של תורה. והלצנות

וליצנותא, דיליה איהו, ואשתאר ביה, לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי.

שמה) ת"ח, כד אתוון עלאין, מתחברן כלהו, בהאי דרגא, סופא דכל דרגין קדישין עלאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה, כדין, האי דרגא קיימא, לאשקאה לכלהו עדרין, כל חד וחד כדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

שמו) ת"ח, מה כתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו', א דיעקב בעא לאתקנא * תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיהרא, ב ולאשקאה ולברכא לה מכל סטרין, ג דכתיב ויצג את ד המקלות. אלין ד דינין ו גבורן, דנפקי ז מגבורה דלעילא.

שמז) ויעקב כד בעא לאתקנא להאי דרגא, סליק ח לכל ס אינון דינין י וגבורן יא מינה, ואוקים לון ברהטים, באינון רהטים ארבע, דקיימי תחות האי ב באר יכ חפרוה שרים, י דאתמליא מאינון נחלין ומבוועין עלאין, בגין דכד נפקין מיין, מהאי באר יד קדישא, אלין ארבע נטלי כלא, ועל דא אקרון רהטים, ומתמן * אתיין כלא למשתי.

שמח) ואינון דינין טו וגבורן, כלהו קיימי תמן, לנטלא טז לכל חד וחד

מסורת הזהר

א' תפלה של ערבית: בא דף קס"ח ציון ב'. ב) (במדבר כ"א) לעיל דף ב' ציון ב'. חלופי גרסאות א דיעקב דבעא. כ מוסיף ולאשקאה לה (אה"ל). ג כתיב; מה כתיב. ד מוסיף המקלות אשר פצל. ה דרגין. ו וגבוראן. ז מגבורא. ח ל"ג לכל. ט לאינון. י וגבוראן. יא מנה. יכ ל"ג חפרוה שרים. יג דמתמליא (אה"ל). יד ל"ג קדישא. טו וגבוראן. טז כל.

מאמר ב'	הסורים	המקלות
והלצנות שלו לברו הוא, ונשאר בה, להאבדו מעולם הזה ומעולם הבא.	שמז) ויעקב כד בעא וכו': ויעקב, כשרצה לתקן מדרגה הזו, דהיינו להנוקבא הסיר כל אלו הדינים והגבורות מן המקלות שכנגד דינים שבהם, נאמר, ויסצל בהם פצלות לבנות, דהיינו שהמשיך חסדים על המסך, ועל הגבורות שבהם נאמר מחשף הלבן, והעמיד המקלות ברהטים, באלו ארבעה רהטים שהם ד' כלים, חו"ב תו"מ הנמצאים תחת באר הזו שחפרוה שרים, שהוא הנוקבא הנקראת באר, המחוקקת בחינת דבינה, הנקראים שרים, והיא כלולה מד' כלים חו"ב תו"מ המכונים רהטים, שהיא מתמלאת, מהנחלים ומן המעינות העליונים, שהם ספירות הבינה, כי כשיוצאים המים מאותה באר הקדושה, אלו הארבעה, שהם הכלים חו"ב תו"מ, לוקחים הכל, ועל כן הם נקראים רהטים, ומשם באים הכל לשתות. דהיינו המלאכים והנשמות.	שמז) ויעקב כד בעא וכו': ויעקב, כשרצה לתקן מדרגה הזו, דהיינו להנוקבא הסיר כל אלו הדינים והגבורות מן המקלות שכנגד דינים שבהם, נאמר, ויסצל בהם פצלות לבנות, דהיינו שהמשיך חסדים על המסך, ועל הגבורות שבהם נאמר מחשף הלבן, והעמיד המקלות ברהטים, באלו ארבעה רהטים שהם ד' כלים, חו"ב תו"מ הנמצאים תחת באר הזו שחפרוה שרים, שהוא הנוקבא הנקראת באר, המחוקקת בחינת דבינה, הנקראים שרים, והיא כלולה מד' כלים חו"ב תו"מ המכונים רהטים, שהיא מתמלאת, מהנחלים ומן המעינות העליונים, שהם ספירות הבינה, כי כשיוצאים המים מאותה באר הקדושה, אלו הארבעה, שהם הכלים חו"ב תו"מ, לוקחים הכל, ועל כן הם נקראים רהטים, ומשם באים הכל לשתות. דהיינו המלאכים והנשמות.
שמו) היח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, ויצג את המקלות וגו'. כי יעקב בא לתקן תפלת ערבית שהיא הנוקבא מבחינת השמאל שהיא חשר, ולהאיר אל הלבנה שהיא הנוקבא בממשלת הלילה, ולהשקותה ולברך אותה מכל הצדדים, דהיינו מימין ושמאל, שכתוב, ויצג את המקלות, שהם דינים מבחינת הלכות, שבסוד המסך שבה, וגבורות היוצאים מגבורה העליונה, דהיינו מכו שמאל דבינה, כלומר, שהמקלות כוללים ב' מיני דינים א' של המלכות וב' של הבינה.	שמח) ואינון דינין וגבורן וכו': ואלו דינים וגבורות שהסיר מן המקלות, כולם עומדים שם ברהטים, כדי שכל אחד ואחד יקבל משם כראוי לו, אשר תבאנה הצאן לשתות	שמח) ואינון דינין וגבורן וכו': ואלו דינים וגבורות שהסיר מן המקלות, כולם עומדים שם ברהטים, כדי שכל אחד ואחד יקבל משם כראוי לו, אשר תבאנה הצאן לשתות

(רשי דף קס"ג ע"א * דף קס"ג ע"ב)

כדקא חזי ליה. אשר תכאנה הצאן לשתות לנכח הצאן, אלין לקביל אלין. ויחמנה, מאי ויחמנה. דכד ה מתעטרן בדינא, מתחממין בההוא דינא, ואזלין ושאיטין בעלמא, ומעייני בארחיהון דבני נשא, הן לטב הן לביש. שמש) ת"ח, מה כתיב בתריה, "ויחמו הצאן אל המקלות, בגין דאינון מקלות הוו מתחממן, ומשגיחין בדיני עלמא, ואתפקדן עליה, ואתדנו בני נשא עליה, כד"א בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

(שנ) רבי חייא פתח ואמר, דבקה נפשי אחריך בי תמכה ימינך, האי קרא אית לאסתכלא ביה, דבקה נפשי אחריך, בגין דדוד מלכא, הוה מתדבק ונפשיה תדיר, אבתריה דקב"ה, ולא חייש למלין, אחרנין דעלמא, אלא לאתדבקא נפשיה ורעותיה ביה, וכיון דאיהו הוה מתדבק בקב"ה, הוה תמיך ביה ולא שבקיה. מכאן, לבר נש כד אתא לאתדבקא בקב"ה, קב"ה אחיד ביה, ולא שבקי ליה.

(שנא) ד"א דבקה נפשי אחריך, לאתעטרא י דרגיה לעילא, דהא כד אתדבק ההוא י דרגא בדרגין עלאין לסלקא בחריייהו, כדן ימינא אחיד ביה לסלקא ליה, ולחברא ליה, בחבורא חד כדקא יאות, כד"א ותאחזני ימינך, וכתיב י וימינו תחבקני, וע"ד בי תמכה ימינך.

(שנב) וכד אחיד ביה בקב"ה, כדן כתיב שמאלו תחת י לראשי

מסורת הוהר

(א) לעיל קביב ציון ב. (ב) (דניאל ד') ח"ב ו. רנז. ח"ג קמא. רצה: ג) (שם) ח"ב רנז. ח"ג מד (ד) (תהלים ס"ג). ה) (תהלים קל"ט). ו) (שה"ש ב') ב"א דף רל"ה ציון א'. ז) (שם) ב"א שם.

חלופי גרסאות ה מתערין, מתחממן, ג בארחיהון, ד ומשגיחין, ה דעלמא, ו נפשיה, ז דעלמא אחרנין. ח ביה קביה הוה; בקב"ה קביה הוה (אה"ל). ט דבר. י אחי. יא מוסיף ביה בקב"ה. יב ביה יג בדרגיה; בדרגא. יד מוסיף דרגא [בדרגין] דיליה ואתברכא וכד אתמליא. טו אבתרייהו. טז ליג מן וע"ד עד ואיהו. יז ובג"ד; וע"ד כד (אה"ל) יח לראשי וגו'.

המקלות

הסולם

מאמר ב'

לנכח הצאן, שאמר ב' פעמים צאן, היינו אלו כנגד אלו, המדרגות הראויות לקבל חסדים עמדו לנכח המדרגות הראויות לקבל דינים ונכורות, ויחמנה, ושואל, מהו ויחמנה, ומשיב, כי כאשר המלאכים המכונים צאן, מתעטרים בחסדים, ומקבלים הדין, הם מתחממים בדין ההוא, כי קבלת הדין בחוכם מכונה חימום, והולכים ומשוטטים בעולם, להשגיח בדרכי בני אדם, הן להטיב הן להרע. כלומר, להשכיר ולהעניש. כי הם כלולים מחסדים ומדינים כנ"ל.

שמש) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב. אחריו, ויחמו הצאן אל המקלות, משום שאלו המקלות, שהם דינים ונכורות כנ"ל, היו מתחממים ומשגיחים בדינים שבעולם, וממונים עליהם, ובני אדם נדונים בהם כמש"א, בגזירת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

(שנא) ד"א דבקה נפשי אחריך: היינו בשביל שתתעטר מדרגתו למעלה, כי כשמדרגתו מתדבק במדרגות העליונות לעלות אחריהן, אז אוהו בו הימין, שהוא חסדים, להעלותו ולחכרו עם הימין בחבור אחד כראוי. כמו שאתה אומר ותאחזני ימינך. וכתוב וימינו תחבקני. ועל כן אומר הכתוב, בי תמכה ימינך. שנב) וכד אחיד ביה וכו': וכשהוא אוהו בקב"ה, אז כתוב, שמאלו תחת

לראשי

(שנ) רבי חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, (דש"י דף קס"ג ע"ב)

א וימינו תחבקני, ואיהו יחודא חד, וחבורא חד, וכד איהו חבורא חד, כדין אתמליא ההוא דרגא דיליה, ואתברכא.

שנג) וכד ב אתמליין כל אינון רהטין, ג אתמליין לארבע סטרין דעלמא, וכלהו עדרייא אשתקיין, כל חד וחד לסטריה. וכד אתא יעקב, ד לאתקנא האי דרגא, בריר ליה סטרא דימינא, דאתחזי ליה, וסטרא ד אחרא דלא אתחזי ליה ואתפרשת מיניה, כמה דכתיב, * וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. ' לבדו: הוה בלחודוי, דלא ישתמש בטעוון ב אחרנין ב דבסטרין אחרנין. זכאה חולקהון דישראל, דעלייהו כתיב ב ני עם קדוש אחה ליי' י אלהיך ובך בחר יי' וגו'.

שנד) ותא חזי, יעקב איהו תושבחה דאבהן, ואיהו כללא דכלהו, ובגין דאיהו כללא יי דכלא בג"כ, איהו קאים לאנהרא לסיהרא, דיעקב איהו קאים לאתקנא ג תפלת ערבית.

שנה) י וכל ההוא תקונא, איהו כדקא חזי ליה, י כל אינון סטרין טו קדישין כלהו טו בתקונא אתקין בסטרוי, ואפריש חולקיה, מחולקא דשאר עמין. אלין סטרין י! עלאין קדישין בקדושה עלאה. ואלין סטרין מסאבין, יי במסאכן דמסאכותא. שנו) והא אוקימנא, דכתיב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו: יי דאתקין תקונין למהימנותא. לבדו: כד"א י ובך בחר יי להיות לו לעם ג סגולה מכל העמים. ולא שתם על צאן לבן, דלא שוי חולקיה ועדביה עמהון.

מסורת הזוהר

א) (בראשית ל') לעיל דף קכ"ח ציון ב. ב) (דברים י"ד) ח"א קז: רמב. ח"ב קכא. ח"ג מא: ר"ד: רצו: ג) תפלת ערבית: ב"א דף קס"ח ציון ב'. ד) (שם) ח"א רמב. ח"ב ה: קכה. ח"ג קי. תק"ח ק' סב שמו. קכ"א טא שלב.

חלוסי גרסאות א לייג וימינו תחבקני. ב אתמלייא. ג אתמלייא. ד לאתחקנא. ה לייג אחרא. ו אתרש. ז מוסיף לבדו היה. ח אחרן. ט ובסטרין. י אליקין וגו'. להיות לו לעם סגולה יא לייג וגו'. יב דכלהו. יג ובר (אה"ל). יד מוסיף כרין כל. טו מוסיף עלאין קדישין. טז לייג בתקונא. יז לייג עלאין. יח במסאכו. יט מוסיף דאתקין ליה. כ סגולה וגו'.

מאמר ב'

הסולם

המקלות

שנד) ותא חזי יעקב וכו': ובוא וראה, יעקב, הוא בחיר שבאבות, והוא כלל של כולם, כי קו האמצעי שהוא יעקב כולל בתוכו בי הקוין ימין ושמאל (כנ"ל דף ל"ג ד"ה תא חזי) שהם אברהם ויצחק. ובשביל שהוא כלל כולם, הוא עומד בשביל זה להאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא כנ"ל. כי יעקב, הוא עומד לתקן את תפלת ערבית שהוא הנוקבא, כנ"ל.

שנה) ובר ההוא תקונא וכו': וכל תקון ההוא עשה כראוי לו, כל אלו בחינות הקדושות כולם, התקין בתקון בבחינתו. בקו אמצעי, והפריד חלקו מחלק שאר העמים, שהם בשמאל, אלו היו בחינות עליונות קדושות בקדושה עליונה. ואלו היו בחינות השמאל בזהמות הטומאה. ובארנו, שכתוב, וישת לו

לראשי וימינו תחבקני, והוא יחוד אחד וחבור אחד עם הקב"ה וכשהוא חבור אחד עמו, אז מתמלאה המדרגה שלו ומתברכה.

שנג) ובר אתמליין וכו': וכשתמלאים כל אלו הרהטים, הם מתמלאים לדי רוחות העולם, חו"ב תו"ם (כנ"ל באות שמ"ז) וכל העדרים נשקים, כל אחד ואחד לפי בחינתו, באותם ד' הכחינות חו"ב תו"ם. וכשבא יעקב לתקן מדרגה הזו, דהיינו הנוקבא, בחר לו צד הימין הראוי לו, וצד האחר שאינו ראוי לו נפרדה ממנו, כמ"ש וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן, לברו היה בפני עצמו, שלא ישתמש באלהים אחרים שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם כתוב, כי עם קדוש אתה וגו'.

(דשו"י דף קס"ג ע"ב)

שנז) ועל דא יעקב שלימו דאבהן, אתקין רזא דמהימנותא, ואפרישי חולקיה ועדביה, מחולקא ועדבא דשאר עמין. ועל דא כתיב, * ואתם הדבקים ביי א אלהיכם חיים כלכם היום.

שנח) רבי אבא אמר, זכאה חולקהון דישראל, דאינון עלאין ב על עמין עכו"ם, בגין דדרגא דלהון לעילא, ודרגין ד דעמין עכו"ם לתתא, אלין בסטרא דקדושה, ואלין בסטרא ד מסאבא, אלין לימינא, ואלין לשמאלא.

שנט) כיון דאתחבר בי מקדשא, מה כתיב, ב השיב אחר ימינו מפני אויב, ובגין כך כתיב, ג הושיעה ימינך וענני. ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף, עד דיבני קב"ה בי מקדשא. וויתקין עלמא על תקונו, ויהדרון מליה כדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא. והא אתמר, דכתיב ד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו', * וכתיב ה בלע המות לנצח וגו'.

שס) וישתאר קב"ה בלחודוי, כמה דכתיב, ו והאלידים כליל יחלוף, וכתיב ו נשגב יי לבדו ביום ההוא. הוא בלחודוי, כמה דכתיב, ו ואין עמו אל נכר, בגין דישתצי ח חילא מסאבא מעלמא, ולא ישתאר לעילא ותתא, אלא קב"ה בלחודוי, וישראל לפולחניה, עם ט קדיש, ו ויתקרי יא קדיש,

מסורת הוהר

א' (דברים ד') ב"ב דף ק"ו ציון א'. ב) (איכה ב') ח"ב נ"ג: קמג: רנ"ד. ח"ג ע"ד. ר"א. רל"ז. ת"ז ת"ק' כ"א נ"ו: ז"ח אחרי מ"ו נב שב, מ"ח טב שיא. שה"ש ס"א טג שד. רוח פ"ח טא שלא. ג) (תהלים ס') ח"ב לב. קצ"ט. רל"ה. ח"ג לו. קפ"א: ת"ז חק' יג: כח. ד) (דברים יג) ב"ב דף קפ"ח ציון א'. ה) (ישעיה כ"ה) ב"א דף רמ"א ציון ב'. ו) (ישעיה ב') ז) (שם) ח"א קע"ו: ח"ב יט: ח) (דברים ל"ב).

חלוסי גרסאות א באלקיס וגו'. ז על כל שאר עמין דעלמא וליג עכו"ם. ג עע"ו ד דשאר עמין וליג עכו"ם; עע"ו. כ דחול ו ויתתקן (א"ה). ז מלי; ז מלי; מלין כלהו (אה"ל). ה ליג חילא מסאבא. ט קדוש. י ליג ויתקרי קדיש; ויהי (אה"ל). יא קדוש.

מאמר ב' הסולם המקלות

שנט) כיון דאתהרב וכו': כיון שנחרב בית המקדש, מה כחוב, השיב אחר ימינו מפני אויב, ומשום זה כחוב, הושיעה ימינך וענני שהשמאל נתגבר אז והטומאה נתגברה. עד שיבנה הקב"ה את בית המקדש ויתקן העולם על תקונו, וישבו הדברים לשלמותם, כראוי, וצד הטומאה יעבור מן העולם. ולמדנו שכתוב, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתוב, בלע המות לנצח וגו'.

עדרים לבדו, וישתלו, פירושה, שהתקין תקונים בשביל האמונה שהיא הנוקבא בלבדה, כמו שאחה אומר, ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים. ולא שתם על צאן לבן, שלא שם חלקו וגורלו עמהם. שנז) ועל דא יעקב וכו': ועל כן, יעקב בחיר שבאבות, התקין סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מחלק וגורל שאר העמים, ועל זה כתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום.

שנח) רבי אבא אמר וכו': ר"א, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על עמים העובדים כככים ומזלות, משום שהמדרגה שלהם היא למעלה, שמקבלים הארת השמאל בבחינת ממטה למעלה, והמדרגות של העמים עכו"ם הן למטה, שממשיכים אור השמאל ממעלה למטה, אלו הם בצד הקדושה, ואלו הם בצד הטומאה. אלו לימין, ואלו לשמאל.

שנח) רבי אבא אמר וכו': ר"א, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על עמים העובדים כככים ומזלות, משום שהמדרגה שלהם היא למעלה, שמקבלים הארת השמאל בבחינת ממטה למעלה, והמדרגות של העמים עכו"ם הן למטה, שממשיכים אור השמאל ממעלה למטה, אלו הם בצד הקדושה, ואלו הם בצד הטומאה. אלו לימין, ואלו לשמאל.

(רפ"ו דף קס"ג ע"ב ט) דף קס"ד ע"א

ויצא

קמא

דכתיב, " והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. וכדין, ג' יהא ד' מלכא ה' יחידאי, לעילא וחתא, ועמא י' יחידאה לפולחניה, כמה דכתיב ב' ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

שסא) רבי יצחק ור' ייסא, הוּו אזלי ב' בארחא, אמר רבי ייסא, הא שכנינא לגבן ט' נתעסק י' במלי דאורייתא, דכל מאן דעסיק י' במלי דאורייתא וישתדל בה, זכי לאמשכא י' ליה כהדיה.

שסב) פתח רבי יצחק ואמר, ג' חי י" וברוך צורי וירום אלהי ישעי, האי קרא ג' איהו רזא. חי י"י, וכי לא ידענא דקב"ה אקרי חי, אלא י' אפילו צדיק, טו איהו אקרי חי, דהא חי, טו צדיק איהו לעילא, וצדיק איהו לתתא. לעילא קב"ה אקרי חי. לתתא צדיק אקרי חי, דכתיב י' ובניהו בן יהוידע בן איש חי, אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק, דהא י' צדיק חי אקרי, י' חי העולמים. וברוך צורי, כלא חד, חי וברוך, דלא מתפרשי מהדדי, דכד מתחברין כחדא. אקרי י' באר מים חיים. דא נביע לגו, ודא אתמלייא מניה.

מסורת הוהר

א) (ישעיה ד') לך דף קל"ח ציון ב'. ב) (דה"א י"ז) ח"א רלו: ג) (תהלים י"ח) ח"א קצנ: ד) (שמואל ב' כ"ג) הקסה"ז דף ע"ח ציון ב'. ה) צדיק—חי העולמים, הקסה"ז דף ע"ט ציון א'. ו) חי עולמים, הקסה"ז דף ע"ט ציון ב'. ז) (שה"ש ד') תולדות דף ו' ציון ו.

חלופי גרסאות א' בירושלים וגו'. ב' ל"ג מן קדוש עד וכדין. ג' ל"ג יהא (אה"ל). ד' עלמא יחידאי לפולחניה וליג מן לעילא עד לפולחניה. ה' ל"ג מן יחיראי עד יחיראה. ו' מוסיף ותתא יהא עלמא יחיראי לעילא ועלמא יחיראי לתתא ועמא (אה"ל). ז' יחידאי. ט' באירחא. ט' ונתעסק. י' במילוי, יא' במילוי, יב' ביה. יג' רזא איהו, יד' ודאי ול"ג אפילו (אה"ל). טו מוסיף גמור. טו איהו צדיק.

מאמר

לו כל הכתוב לחיים בירושלים. ואז יהיה מלך אחד למעלה ולמטה, ועם אחד לעבודתו, כמ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

שסא) ר' יצחק ור' ייסא הוו אזלי וכו': ר' יצחק ור' ייסא ז' יו הולכים בדרך איר ייסא הרי השכינה עמנו, כי השכינה מתקשרת עם הולכי דרכים לשמרם, (כנ"ל בראשית ב' דף קמ"א את רכ"ד) נעוסק בדברי תורה, כי כל מי שעוסק בדברי תורה, ומתאמץ בה, זוכה להמשיך אותה דהיינו להמשיך אח ז"א שה"ס תורה, ואז יתקשר בהם ז"א, ונוקביה שהיא השכינה, ביחוד אחד.

שסב) פתח ר' יצחק ואמר וכו': פתח ר"י ואמר, חי ה' וברוך צורי וירום אלקי ישעי. מקרא זה הוא סוד שכתוב חי ה', וכי איני יודע שהקב"ה הוא חי, ומשיב, אלא אפילו צדיק שהוא יסוד, נקרא חי, כי צדיק הוא ממשין הארת החכמה, שנקרא אור החיה, וע"כ נקרא חי, כי חי הוא צדיק למעלה וצדיק למטה, כלומר הן ז"א שהוא למעלה, והן יסוד שלו למטה, נקראים חי, למעלה נקרא הקב"ה, שהוא ז"א חי, דהיינו שכתוב חי הויה, ולמטה נקרא הצדיק חי,

(דפו"י דף קס"ד ע"א)

הסולם

חי ה' וברוך צורי

דהיינו יסוד דו"א, שכתוב ובניהו בן יהוידע בן איש חי, שורה על יסוד. ולמה נקרא הקב"ה חי, משום שהוא צדיק, כלומר שהוא כולל גם בחינת יסוד צדיק, כי צדיק נקרא חי דהיינו חי העולמים, להיותו ממשין הארת החכמה שנקרא אור החיה כנ"ל. ואין הקב"ה משפיע חכמה אלא אחר שנשלמים נהיי דכלים, שעקרו הוא יסוד צדיק, ואז נאמר חי הויה, דהיינו על שם המשכת החכמה.

וברוך צורי: הכל אחד הוא חי וברוך, כי אינם נפרדים זה מזה. כי חי פירושו הארת חכמה, וברוך פירושו הארת החסדים, ומחויבים להתלבש זה בזה, כי חכמה בלי חסדים חשך הוא, וסוד"ה חי הויה וברוך, דהיינו חכמה וחסדים יחדיו. צורי פירושו הנוקבא דז"א. כאשר מתחברים חי הויה וצור כאחד, נקרא הצור, באר מים חיים, זה נובע מבסנים של הבאר, דהיינו חי הויה וברוך, וזו מתמלאת ממנו, דהיינו הצור, שהוא הבאר, והטעם שנקראת באר מים חיים, הוא, כי מים ה"ס חסדים שמקבלת מן ברוך, חיים ה"ס הארת חכמה שמקבלת מן חי, ועל שם המבוע הנובע בה' הארות הללו היא נקראת

באר

דבר אחר ויגבהו, דנטלי ח כרסייא, וזקפין לה לעילא, נ לאתאחדא : באתריה כדקא יאות, וכדין כלא יחודא חדא.

שסו) עד דהוו אזלי, חמו חד ב"נ, דהוה אתי, וחד ינוקא עמיה, רכיב על כתפיה, אמר רבי יצחק, ודאי האי ב"נ יודאי איהו, ובגין לזכאה לבני נשא ד קא אתי. אמר רבי ייסא, נזכה אנן בקדמיתא ביה.

שסז) כד מטא לגבייהו, ה אמר רבי ייסא ח) אן ו קיסתא ו דטרימא ח בקירטוי דאורחא, ט אמר ז) בגין ו דיזכון בני נשא, י) דהא תרין בנין אית לי, ואתא ז) טורנא למתא, ואשתבו, והאידינא אזילנא, בגין דיזכון י) בהו בני נשא. זכו בהדיה, ויהבו ליה למיכל.

שסח) אדהכי פתח י) ההוא יודאי ואמר, * את קרבני לחמי לאשי

מסורת הזהר דרך אמת

ח) היכן כלי של טרימא שמכשלים בו כענין טרימא דקורטמא שפי' מכשלים הכרכוס חף כאלו כלי ר' ייסא כלי זה שמכשלים בו מה עושה על אם הדרך אשר בני

אדם עוברים ושנים שס. ז) והשיב העמדותו כלי זה כאלו הדרך שב"א עוברים ושנים כדי שהם יזכו בו לחם לי בכלי זה מה לאכול כי נדחק לו השעה ולא היה לו מה לאכול הוא ושני בניו מכה הנעשה שאורע לו כמבואר בסמוך. ז) שר אחד עם חילוחיו וכן הרגום סרני פלשחים טורני פלשחא.

חלוסי גרסאות ח כורסייא. ז לאתאחדא. ג אבחריה; ג אבחרה (ד"א). ד קאתא. ה אמרי אן. ו קיסטא. ז דעמירא; דטירמא; דטמירא (אה"ל). ח בקרטוי. ט מוסיף אמר ליה (אה"ל). י מוסיף דיזכון בי. יא ליג מן דהא עד זכו. יב ליג בהו (ד"א); בי. יג ליג ההוא יודאי.

לא יגרע מצדיק עיניו הסולם מאמר

ויגבהו, שלוקחים הכסא, שהוא הנוקבא, ומעמידים אותו למעלה במקום בינה, לייחדה במקומה כראוי. פי', כי אין המוחין דנוקבא בכל שלמותה אלא אחר שעולה אל הבינה ומלבישה אותה. וע"כ אומר ויגבהו, שמעלים אותה למעלה אל הבינה.

שסו) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים. ראו איש אחד שהיה בא, וילד אחד עמו, שהיה רוכב על כתפו. אמר ר' יצחק, ודאי הוא, שאדם זה הוא יהודי, ובכדי לזכות אנשים הוא בא. כלומר שבא לקבל צדקה ולזכות אנשים בעולם הבא. אמר ר' ייסא, נזכה בו אנחנו תחילה.

שסז) כד משי לגבייהו וכו': כאשר הגיע אצלם, אמר לו ר' ייסא, איפה הכלי עם

מאכלי הדרך שלך. כי לא ראוהו נושא שום דבר, זולת הילד שעל כתפיו. קיסתא, פירושו כלי.

דטרימא בקירטוי, הוא כמה טרימא דקורטמי (ברכות ל"ח) שפירושו מין מאכל של חמרים מעוים עם שומשמין. אמר להם, אין לי דבר, כדי שיוזכו על ידי אנשים בנחמת צדקה. כי שני בניו יש לי, וצבא בא לעיר, ונשבו, ועתה אני הולך כדי שיוזכו על ידיהם בני אדם, כלומר שיתנו לי כסף לפדותם. זכו עמו, דהיינו שנתנו לו צדקה, ונתנו לו לאכול.

שסח) אדהכי פתח וכו': בינתיים, פתח היהודי

שאז נאבדים הרשעים, כרין צדיק איהו שלימי, מקבל אז הצדיק הארת החכמה שה"ס השליטה. וז"ש ואת מלכים לכסא, אלין אנון מלכין שלימין דאתאחדן לכסא, שאלו המלכים השולטים בארץ, מקבלים השליטה מן המלכות, כשהוא כסוד כסא. שהם בחינת מוחין דישביה והרמו הוא, כי כשאדם יושב על הכסא, מתמעט קומתו בסבת הישיבה שהיא נוחה לו, כן אלו המוחין מתמעטים מג"ר לוי' דג"ר, כדי לבצר הרשעים מן העולם, כנ"ל. וז"ש, ויושיבם לנצח דאתקיימו בכרסיא בקיומא שלימי.

דהיינו שלא יפסוק שליטתם לנצח, מחמת שנתבערו הרשעים ולא יוכלו עוד להתאחז באלו המוחין, כנ"ל. וז"ש ויגבהו, רשלתמא בעלמא, ויתקיים כרסיא על סמכיהו, כי

ויגבהו, פירושו שמקבלים המוחין ממטה למעלה וצריכים משום זה לעלות במקום גבורה שהיא הנוקבא דז"א, לקבל שם המוחין. וז"ש אמאי ויגבהו ומשיב, רשלתמא וכו' דהיינו שהם עושים זאת, כדי לשלוט בעולם, דהיינו לקבל המוחין דחכמה, ולקיים תקון הכסא על עמודיו שה"ס התקון קוין של הכסא שהוא הנוקבא. באופן שיתקיימו לנצח.

דבר אחר ויגבהו וכו': פירוש אחר על,

(דמ"י דף קס"ד ע"א)

ווגו. קרבנא דקב"ה בכל יומא, בגין למיזן עלמא, ולמיהב ספוקא לעילא ותתא, דהא באתערותא דלתתא, אתער לעילא, ונדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות.

שסט) את קרבני לחמי, הדא הוא דכתיב, * אכלתי יערי עם י דבשי שתיתי ייני עם חלבי. ד לאשי: הדא הוא דכתיב, ² אכלו רעים וגו', ומה קב"ה פקיד לאתערא מזונא ³ לעילא בגין לאתערא ¹ מזונא ⁴ לתתא ⁵ מההוא מזונא, מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא, על אחת כמה וכמה, דקב"ה ⁶ בריך ליה, ⁷ ויתער ליה מזונא דלעילא, ויתברך עלמא ⁸ בגיניה.

שע) אמר רבי יצחק, ודאי רוא דא כדקא חזי, ושפיר קאמר. אמר רבי ייסא, ודאי על דא אמרו, דלא יולד בר נש, לשום ב"נ אחרא בעלמא, בתרי גוויי זכינא ⁹ דהאי בר נש.

שעא) פתח ואמר, האי קרא אמר * רבי אלעזר ¹ את קרבני לחמי לאשי, את קרבני, רוא ² דכנסת ישראל, דכתיב את, ³ את דייקא. קרבני: ⁴ דא ⁵ איהו קרבנא, וקשורא לאתקשרא. לחמי: דא מזונא, ⁶ דאתי מלעילא, באתערותא דלתתא. לאשי: לאתכללא שאר הילין אחרנין, דאצטריכו לאתזנא,

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ה') ח"א רלט: רמח. ח"ג ג: ד. ז: סח. רב. רכו. רלה. רמא. רמד. רמה. ש: ז"ח בראשית י"ג טב שמו. ב) (שם) ח"א רלט: רמח. ח"ג ג: ד. ז. קעט. רב. רכו. רלה. רמא. רמה. ש: ג) (במדבר כ"ח) לעיל דף קמ"ג ציון א". ד) כנ"י: הקסה"ז דף ב' ציון א'.

חלוסי גרסאות ¹ מוסיף ריה נחומי תשמרו להקריב לי במועדו ול"ג וגי'. נ ובכן. ג דבשי וגי'. ד ל"ג לאשי. ה דלעילא; לתתא. ו מוסיף מההוא מזונא לתתא מאן. ז לעילא. ח ל"ג מההוא מזונא. ט ל"ג בריך ליה. י יתער. יא מוסיף בגיניה לתתא (אה"ל). יב בהאי. יג ודייקא את. יד דהא. טו איהי. טז דקא אתי.

את קרבני לחמי

הסולם

מאמר

ייסא, ודאי, על זה אמרו, שלא יזלול אדם בשום איש שבעולם. כי נחמילה חשבונו לעם הארץ, וכמעט שהיו מזלולים בו, כי בשני אוסנים זכיתי על ידי אדם הזה. פירוש. א) שזכה על ירו בעולם הבא על ידי נתינת צדקה. ב) שזכה לשמוע ממנו חידוש תורה נפלא.

שעא פתח ואמר וכי: פתח האיש ואמר, מקרא זה אמר ר' אלעזר. את קרבני לחמי לאשי, את קרבני, הוא סוד כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, שכתוב את, שפירושו הנוקבא, את הוא מדויק, כלומר, שהכתוב מרמז בו, שהכונה היא על הנוקבא. קרבני, זה הוא קרבה וקשר להתקשר דהיינו לקרב ולקשר הנוקבא בז"א. לחמי זה הוא המזונות, דהיינו שפע המוחין, הבא למעלה, בסבת ההתעוררות של מטה, שבהקרבת התמיה, לאשי, הוא לכלול שאר המלאכים האחרים, שצריכים להיות נזונים מכאן, כל אחד כראוי לבחינתו, ריח נוחחי, זה הוא הרצון והיהוד שהכל מתייחד בסוד עולם העליון שהוא בינה פירוש, שח"ס גילוי הארת החכמה מעולם

תעליון

ואמר, את קרבני לחמי וגי'. הקרבן של הקב"ה בכל יום, הוא, לזון העולם, ולתת כלכלה למעלה ולמטה, כי בהתעוררות שלמטה, עם הקרבת קרבן תמיה, מתעורר למעלה השפע השפע, שבו מתכללים כל אחד ואחד כראוי. מזון פירושו שפע אור החסדים. כלכלה, פירושו חכמה מלובשת בחסדים, דהיינו שכלול מבי הצודים, שזה הוראת השם, כלכלה. שסט) את קרבני לחמי: זהו שכתוב, אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. שזה יורה על כלכלה הנ"ל. לאשי זה הוא שכתוב, אכלו רעים וגי', שזה יורה על מזון הנ"ל: וכשם שהקב"ה מצוה לעורר מזונות למעלה, כדי להשפיע מזונות למטה מאותו חמון של מעלה, מי שנותן מזונות לעני לקיים הנפש, על אחת כמה וכמה שהקב"ה מברך אותו ומשפיע לו מזונות של מעלה והעולם מתברך בשבילו.

שע) אמר ר' יצחק וכי' אר"י, ודאי סוד זה ביאר כראוי, ויפה אמר. אמר ר'

(דפו"י דף קס"ד ע"א י" דף קס"ד ע"ב)

ויצא

קמה

כל חד וחד כדקא חזי ליה. ריח ניחחי: דא רעותא וקשורא, ^א דאתאחדא כלא, ברזא דעלמא עלאה.

שעב) תשמרו להקריב לי במועדו, מאן מועדו, בזמן דאתער אברהם, למעבד רעותיה, דכתיב * וישכם אברהם בנקר. ובזמנא דאתעקד יצחק על גבי מדבחא, ^ב דההיא ^ג שעתא, ^ד בין הערבים הוה. ואמר רבי ^ה ייסא, אי הכי, האי דכתיב במועדו, ^ו במועדים מבעי ליה. א"ל, ההיא שעתא, ^ז אתכליל אשא במיא, ומיא באשא, ובגין כך כתיב במועדו.

שעג) ת"ח, בכל קרבנין, לא כתיב כמה דכתיב הכא, תשמרו להקריב לי. תשמרו: רזא דשמור, ^ח דאיהו צריכא לקרבא ^ט לגבי י' עילא, דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו, בימינא ^י ושמאלא, כמה דאתמר, באברהם ויצחק, וכלא ברזא עלאה.

שעד) אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הכא, אלא למשמע מלין אלין, דיי. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. על דא כתיב ^י ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו י' ארץ ^{יא} נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

שעה) ^{יב} ורבו הלך לגוון את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי מאן תרפים, אלא ע"ז ^{יג} הו, ואמאי אקרי תרפים, ^{יד} לגנאי הוה, כמה דתנינן במקום ^{יז} התורף, ומנלן דע"ז ^{יח} הו, דכתיב ^{יט} למה גנבת את אלהי. וכתיב ^כ עם אשר

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ב) ח"א עכ. קפט. רג. רמו: ח"ב לח: פא. קע: ח"ג לא. סד. רד. רכז. רלח. רמב. רמג. ב) (ישעיה ס') ביא דף ש"א ציון א'. ג) (שם) ב"א דף ר"ח ציון ד'. ד) (בראשית ל"א). ה) (שם). ו) (שם) ח"א קלה.

חלופי גרסאות ^א דאתייתורא. ^ב דההוא. ^ג נ עקידה. ^ד בן. ^ה ס חייא. ^ו במועדס (אה"ל). ^ז אתכליל. ^ח דאיהו. ^ט לגביה. (אה"ל). ^י לעילא (אה"ל). ^{יא} ובשמאלא. ^{יב} ארץ וגו'. ^{יג} הוה. ^{יד} בגין גנאי. ^{יז} התורף. ^{יח} הוה.

מאמר

הסולם

את קרבני לחמי

העליון, המאיר ממטה למעלה, שה"ס הריח. (כניל תולדות דף ג"ח ד"ה וירח ע"ש).

שעב) תשמרו להקריב לי במועדו: שואלמתי הוא מועדו. ומשיב, הוא בזמן שאברהם נתעורר לעשות רצונו יתברך, שנאמר וישכם אברהם בנקר. שהוא הזמן דתמיד של שחרית. ובזמן שנעקד יצחק על המזבח, ששעה ההיא בין הערבים ה'יה. והוא הזמן של תמיד בין הערבים. אמר ר' ייסא, אם כן, למה כתוב במועדו, לשון יחיד, במועדס היה צריך לומר, לשון רבים, כי יש ב' מועדים, אמר לו, בשעה ההיא של הקרבת התמיד, נכלל אש במים ומים באש. כלומר שמדת אברהם שהוא מים נכלל במדת יצחק שהוא אש, וכן להיפך, ומשום זה כתוב במועדו לשון יחיד, כי נכללו להיות אחד.

שעד) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, אלו לא באתי לכאן אלא לשמוע דברים אלה, די אשריהם ישראל בעולם הזה, ובעולם הבא. על זה כתוב, ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו'.

מאמר התרפים

שעה) ורבו הלך לגוון את צאנו וגו': אמר ר' יוסי, מה הם התרפים. ואומר, שעב דה זרה היו, ולמה נקראו תרפים, הוא לבזיון, כמו שלמדנו, שהוא מלשון במקום התורף. שפירושו בית התורפה. ומאין לנו שהיו עבודה זרה, כי כתוב, למה גנבת את אלהי, וכתוב, עם

אשר

שעג) ת"ח בכל קרבנין וכו': בוא וראה. בכל הקרבנות לא כתוב, לשון תשמרו, כמ"ש פאן, תשמרו להקריב, הוא, כי תשמרו הוא (רמב"ם דף קס"ד ע"ב).

תמצא את אלהיך וְגו'. ולבן ב' חרשא דכל חרשין דעלמא הוה, ובהאי הוה ידע ב' בכל מאן דבעי למנדע.

שעו) אמר רבי חייא, בקסם אתעביד. רבי יוסי ד אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא אתעבידו, אלא בשעתי ידיען. ואמאי אקרי תרפים. בגין דבטשי ו האי שעתא, והאי שעתא ד ארפי ידא, כמה דאת אמר * רב עתה הרף ידך.

שעו) אומנא כד עביד ליה, ההוא דידע רגעי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא ארפי, והשתא עביד. ולא תשכח עבידתא דאצטריך ב' דירפון מינה אלא האי. ואיהו מליד תדיר, ויהיב עיטין בישין ב' לאבאשא לנפשיה דבר בש.

שעה) י ורחל יא דחילת, בגין יב דיהב עיטא לאבאשא ליה ליעקב, י ובגין בזיונא דע"ז, שוי יד לון טו תחותה, טו עד דלא יז יכיל למלא. דהא כד איהו מתתקן למלא, מכבדין ומרביצין יט קמיה, יט והשתא מה כתיב, ב ותשב עליהם. דכר ונוקבא הוו, ב ופולחנין סגיאין קא כה עבדין, עד כז לא ממלדן. ובגיני כך, אתעכב לבן תלת יומין, דלא ידע דערק יעקב, דכתיב ב' ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב.

שעט) ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין, אודרו בכל חרשין

מסורת-הזהר

(א) (שמואל ב' כ"ד) ח"ב נג. (ב) (בראשית ל"א). (ג) (שם).

חלופי גרסאות א' ליג וגו'. ב' חרש. ג' כל. ד' אמר. ה' דבהאי שעתא דבטשי וארפי; דבהאי שעתא בטשי בחאי שעתא ארפי (אה"ל). ו' ליג חאי שעתא וחאי שעתא. ז' וארפי. ח' ליג דירפון. ט' ליג לאבאשא; לנפשיה לאבאשא. י' ורחל. יא' דחילו. יב' דלא יהב. יג' מוסיף או לארחקא ע"ז מבית אבא כוונה ובגין (הרמיק). יד' להון. טו תחותה; תחותיה. טז ולא וליג עד. יז' ויכילי. יח' קמיהו. יט' השתא. כ' דפולחנין. כא' מוסיף עבדין לון. כב' דמללין וליג לא (אה"ל).

מאמר

הסולם

התרפים

אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולבן מכשף דכל מכשפי העולם היה, וכאלו התרפים היה יודע. כל מה שהיה צריך לדעת.

שעו) אמר ר' חייא וכו': אר"ח בקסמים נעשו התרפים. ר' יוסי אומר בנחש נעשו. אמר ר' יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים, משום שדופקים עליהם בשעה זו ומרפים ידם מהם בשעה זו כמו שאתה אומר, רב עתה הרף ידך. ועל שם החיוב להרפות היד מהם בשעות ידועות, הם נקראים תרפים.

שעו) אומנא כד עביד וכו': האומן כשעושה אותו, מי שיודע הרגעים והשעות, מחי לפעול ומחי להרפות הירים עומד עליו, ואומר, עתה הרפה. ועתה עשה. ולא תמצא עוד פעולה שצריכים בשעה ידועה להרפות ידים ממנה, חוץ (רמזי דף קס"ד ע"ב)

מזו של התרפים. והוא מדבר תמיד ונותן עצות רעות להזיק נפשו של אדם.

שעה) ורחל דחילת וכו': ורחל יראה, שלא יתנו התרפים עצה להרע ליעקב, ומשום בזיון עבודה זרה, נתנה אותם תחתיה, עד שלא יכלו לדבר, כי כשמתקנים אותם לדבר מטאטאים ומרביצים לפניו, הדיינו שצריכים לכבדם, ועתה מה כתוב, ותשב עליהם, שנותה אותם, וכיון שרחל בוחה אותם לא יכלו לדבר. זכר ונקבה היו, התרפים, ועבודות רבות עבדו להם, עד שהתחילו לדבר.

ובגיני כך אתעכב וכו': ומשום זה שלא היה לו התרפים, נעצר לבן ג' ימים שלא היה יודע שברח יעקב, שכתוב, ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב.

שעט) ואמר ר' יהודה וכו': ואר"י, הכין עצמו בכ' דברים, שנתאזר בכל

הכשפים

דהוה ליה, ואודרו ^ה בזיינין, ^ג בגין לאובדא ^ג ליה מן עלמא, דכתיב "ארמי אובד אבני. כיון דחמא קב"ה, דבעא לאובדא ליעקב, מה כתיב ^ב השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. והיינו דכתיב ^ג יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה אתרחיק, בחרשין דהוו בידיה.

שפ) תא חזי, לבן אזל ביומא חד, ^ד ארח שבעה ימים דאזל יעקב, בגין לאעקרא ליה מן עלמא. חד, על דאזל. וחד, על אינון תרפים. ^ה ואע"ג דרחל איהי עבדת, לאעקרא ^ו ליה ^ז לאבוה מבתר ע"ז, אתענשת, דלא רביאת ליה לבנימן, ולא קיימא בהדיה שעתא חדא, בגין צערא ^ח דאבוה, אע"ג דאתכוונת ^ט לטב.

שפא) רבי יצחק אמר, כל ^י ההיא תוכחתא דהוה ליה ליעקב בלבן, אהדר ליה ללבן, לאודאה ליה לקב"ה, דכתיב ^י ראה אלהים עד בני וביניך. ת"ח, כתיב ^י אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו, אהדר ההוא רשע ^{יא} לתקליה, כיון דאמר אלהי אברהם, אהדר ואמר ואלהי נחור.

שפב) * ^י וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, מאי טעמא בפחד יצחק, ולא באלהי אברהם. אלא, דלא בעא לאטרחא ^{יב} לימינא, בגיניה דלבן. ולא עוד, אלא דלא לבעי ליה לאיניש, אע"ג דאומי בקושטא, לאומאה באתר עלאה דכלא.

מסורת הזהר

(א) (וברים כ"ו) ח"א קסו: קסז. ח"ב סד: ח"ג רב. רג: ב) (בראשית ל"א) ז"ח בלק נ"ד טד שטו. לעיל וירא דף ק"ב ציון ג' וש"ג. ג) (שם) ח"א קסז. ח"ב רעב. ח"ג רכג. ד) (שם). ה) (שם). ו) (שם) ח"א ריג: רסד. ח"ג ס:

חלוסי גרסאות ^א בזיינין. ^ב לייג בגין. ^ג מוסיף ליה ליעקב. ^ד אורח. ^ה ורחל אע"ג דאיהי. ^ו ליג ליה. ^ז לאבוהא. ^ח דאבוהא. ^ט מוסיף לטב בגין דלא יבאש ליעקב ולארחקא ליה מע"ז כדאמרת ועכ"ד אתענישת. (הרמ"ק). ^י והוא. ^{יא} לתקליה (אה"ל). ^{יב} כי דינא וליג מן לימינא ער דלא.

מאמר	הסולם	התרפים
הכשפים שהיה לו, ונתאזר בכלי זיין, כדי להאבד את יעקב מן העולם, שכתוב ארמי אובד אבני, כיון שראה הקב"ה שרוצה להאבד את יעקב, מה כתוב, השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. והיינו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע. ושואל, במה בסח כל כך. ומשיב, שבטח בהכשפים שבידו.	הזו, שהיתה ליעקב עם לבן, החזירה את לבן בתשובה, להודות להקב"ה. שכתוב ראה אלקים עד ביני וביניך. שהזכיר השם אלקים. בוא וראה, כתוב, אלקי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו, שחזר אותו רשע לסורו, כיון שאמר אלקי אברהם, שהוא קדוש, חזר והזכיר אלהי נחור, שהוא עבודה זרה.	שפב) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק: שואל מה הטעם שנשבע בפחד יצחק ולא באלקי אברהם, ומשיב, אלא שלא רצה להכביד על הימין, שהוא אברהם. להמשיך אותו בשביל לבן, ולסייך לא נשבע באלקי אברהם שהיט הימין, ולא עוד, אלא אדם אינו צריך לשבע במקום העליון על כל, אע"פ שנשבע באמת. פירושו, שע"כ לא נשבע באלקי אברהם, משום שהי"ט החסד, שהוא העליון מז"ס חג"ת נהי"ם. ואין אדם צריך לשבע במקום גבוה כל כך.
שפ) תא חזי לבן וכו': בוא וראה, לבן הלך ביום אחד, דרך שבעה ימים שהלך יעקב, כדי לעקור אותו מן העולם: או, משום שהלך ממנו, וא', על התרפים שגנבו ממנו, ואף על פי שרחל עשתה זה, כדי לעקור את אביה מעבודה זרה, מכל מקום נענשה, שלא גידלה את בנימין, ולא היתה עמו, אפילו שעה אחת. בעולם, משום הצער של אביה, ואף על פי שנתכוונה לטוב.	שפא) רבי יצחק אמר וכו': כל התוכחה (דפוסי, דף קס"ד ע"ב י) דף קס"ה ע"א	

שפג) א"ר יוסי, ודאי ה' לקיומא כדקא יאות, י' אומי יעקב כך, והכי אתחזי, ויעקב אשגח במלה, אמר, הא איהו אמר אלהי אברהם, ושנקב י' לאבא, אנא אשלים כלא, מיד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ד"א, לאתכללא בדינא, למיקם י' עליה דלבן.

שפד) * ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. רבי אבא פתח ואמר י' זכר ונקבה בראם י' וגו', כמה אית לן לאסתכלא במלי דאורייתא, ווי לון, לאינון אטימי לבא, וסתימין י' עיינין, י' הא אורייתא י' קאריקמיהו, י' לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. י' מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו, ולית מאן דישגח. שפה) ת"ח, האי קרא, אית ביה רוין עלאין, איהו לגו, ואיהו לבר. זכר ונקבה בראם, אשתמע י' להאי גוונא, י' ואשתמע להאי גוונא, י' ואשתמע דשמשא וסיהרא בחבורא י' חדא אינון, דכתיב בראם, כמה דאת אמר י' שמש ירח עמד זבולה. ואשתמע, דאדם וחווה, י' כחדא אתבריאוו, י' בווגא י' חד, י' וכיון דאשתכחו בווגא חד, מיד ויברך אותם, דלית ברכתא שריא, אלא באתר דאשתכחו דכר ונוקבא.

שפו) תא חזי, כד נפק יעקב למיהך לחרן, בלחודוי הוה, דלא

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב) ז"ח נח כ' טג שטו. וירא דף קנ"ב ציון ג'. (ב) (בראשית ה') ב"ב דף ר"ד ציון א'. (ג) הא אורייתא קארי: ח"א קצב. רכו. ח"ב צט. ח"ג נח. פ. קפט: ד) (משלי ט') ח"א רס. ח"ג לג: נח. צח: קפט: רכו. רלו. רמד: רנב: רנג. רעא: רצה: ת"ז בהקדמה ב. ז"ח תצא ג"ח טד שכ. ה) (שם) ח"א קצב. רכו. ח"ב צט. ח"ג נח. פ. ו) (חבקוק ג') וירא דף ק"כ ציון א'.
חלופי גרסאות א' לאומאה. ג' אמא. ג' ליה אבא. ד' קמיה. ט' מוסיף ויברך אותם וגו'. ו' יין; י' לון לבני נשא. ז' עייניהו. ח' קרי. ט' והאי גוונא אשתמע דשמשא. י' ליג ואשתמע להאי גוונא. י' א' אשתמע י'ג ואשתמע. י' חד. י'ג כחד. י'ד ובווגא (אה"ל). קו מוסיף חד ובחבורא חד (אה"ל). קז כיון.

הסולם

מאמר

שפג) א"ר יוסי וכו': ודאי שלקיום כראוי נשבע יעקב כך, כלומר, שנחתינו בודאי במ"ש, בפחד אביו יצחק, כדי ליתן יותר חייוק לשבעתה, שכן צריך להיות. ויעקב הסתכל בדבר, אמר, הרי לבן כבר אמר אלקי אברהם, ועזב את אבי יצחק, אני אשלים את הכל, מיד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. פירוש אחר, להכלל ברין כדי לעמוד בפני לבן.

מאמר ויפגעו בו מלאכי אלקים:

שפד) ויפגעו בו מלאכי אלקים וגו': ר' אבא פתח ואמר, זכר ונקבה בראם וגו'. כמה יש לנו להסתכל בדברי תורה, שה"ס ז"א, קו האמצעי. ווי להם, לאלו ערלי לב וסתומי עינים דהיינו הדבקים בקו שמאל, שנחמו מחכמה, שנקראת עינים, ומכניה, המכונה לב. הרי התורה, שהיא מקו אמצעי, קוראת לפניהם, לכו לחמו בלחמי, שהוא נמשך מקו ימין של התורה, ושתו ביין מסכתי, הנמשך מקו שמאל של התורה. מי פתי, דהיינו כל הדבוק במשאל, יסור הנה, חסר לב אמרה לו, ואין מי שישגיח בה.

שפו) תא חזי, כד נפק וכו': בוא וראה, כאשר יצא יעקב ללכת לחרן, היה או בלכדו, שעוד לא נשא אשה, מה כתוב, ויפגע במקום וגו'. ולא ענו לו אלא בחלום. ופתח שכבר נשא אשה, ובא בכל השבטים,

כביכול

(דעיי דף קס"ה צ"א)

א אינטיב, מה כתיב * ויפגע במקום י וגו' ולא אתיבו ליה, אלא בחלמא, השתא דאנטיב, והוה אתי בכלהו שבטין, כביכול י משריין עלאין, פגעין ביה, ואתחננו ליה, דכתיב ויפגעו בו, אינון אהדרו למפגע י ביה. בקדמיתא איהו ויפגע במקום, השתא אינון ויפגעו בו.

שפז) בגין דבגיניה דיעקב, ובאינון שבטין, אתשקיין אינון, ס ממיא דימא רבא, ולא עוד, אלא בקדמיתא י בלילה י בחלמא, השתא בחיזו דעינא, וביממא, הה"ד י ויאמר יעקב כאשר ס ראם מחנה אלהים זה וגו'.

שפח) במה (* אשתמודע לון, אלא חמא, דאינון הוו, אינון דחמא בחלמא, בגיני כך קרא לון מחנים, משריין דאתחזו לעילא, ומשריין דאתחזו לתתא. שפט) אמאי ס אתגליאו למפגע ליה. אלא שכינתא אזלא לגביה,

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ח) ב"א דף קס"ו ציון ב'. (ב) (בראשית ל"ב) ח"ג נה: רכד. רכה: חלוסי גרסאות א אנטיב. ב ל"ג וגו'. ג משריין. ד ליה. ס ממיין. ו ל"ג בלילה; בליליא (אה"ל). ז ובחלמא (ר"א). ח ראם וגו'. ט אתגליאו.

הסולם

מאמר

ויפגעו בו מלאכי אלקים

נתיקנה לו פנים בפנים, ויפגעו בו, אינון אהדרו למפגע ביה, כי אחר שהנוקבא היא בגדלות אינו צריך עוד להמשיך לה מקו שמאל, אלא שמשפיע לה חסדים מימין בלבד, ובענין הארת השמאל הוא להיפך, כי להיות שהנוקבא כבר מתוקנת בסוד חכמה תתאה, אז המלאכים שלה משפיעים עליו מהארת השמאל שהסו"ה ויפגעו בו מלאכי אלקים, כנ"ל. שפז) בגין דבגיניה דיעקב ובאינון שבטין, דהיינו בכח שיעקב כבר היה נשוי אשה ומתוקן בי"ב שבטים, שה"ס פנים בפנים, אתשקיין אינון מציא דימא רבא, שכבר היו שתוים מהארת החכמה שבשמאל, המכונה ים הגדול, וע"כ ויפגעו בו, שהם השפיעו אליו מהארת השמאל. וז"ש ולא עוד אלא בקדמיתא בלילה בחלמא, כי מתחילה, כי כשיעקב היה צריך לפייסה ולהמשיך לה מהארת קו שמאל, לא אפשר זה אלא בלילה, כי בעת הארת השמאל בלי ימין נעשה אז חשך ולילה, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ז ד"ה וילן סם) השתא בחיזו דעינא וביממא, כי עתה אין צריך להשפיע לה עוד מן השמאל אלא מימין, שה"ס הארת החסדים, שזמן השפעתו הוא ביום.

כביכול, מחנות העליונים פגעו בו, והתחננו אליו, שכתוב, ויפגעו בו, שחזרו הם לפגוע בו, דהיינו להתחנן אליו, מתחילה התחנן הוא, שכתוב ויפגעו במקום. עתה התחננו הם, שכתוב ויפגעו בו. משום שבשביל יעקב והשבטים, הם נשקים ממימי ים הגדול, שהוא השפע של הנוקבא בגדלות המכונה אז ים הגדול. וע"כ התחננו אליו שימשיך להם שפע זו, ולא עוד אלא מתחילה ראה אותם בלילה ובחלום שכחוב ויחלום וגו' והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, ועתה ראה אותם בראות העין וביום, וזהו שכתוב, ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלקים זה וגו'.

פירושי. שהוקשה לו, כי למעלה כתוב ויפגע במקום, וכאן כתוב ויפגעו בו, ובשניהם כתוב פגיעה, שפירושו פיוסא, דהיינו המשכת הארת השמאל בתחילת הזווג (כמ"ש לעיל בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פנימיות, ע"ה) וא"כ מהו ההפך ביניהם, ששם היה יעקב שה"ס ז"א, המפייס את הנוקבא, וכאן היו מלאכי הנוקבא מפייסים אותו, ולבאר את זה, מביא תחילה הכתוב זכר ונקבה בראם, ומבארו, שיש ב' בחינות זווגים א' פנימי וא' חיצוני, ומחלק עם זה, אשר הכתוב ויפגע במקום ה"ס הארת השמאל מבחינת חיצוניות, וז"ש בלחודו היה דלא אנטיב, כלומר שהנוקבא עוד לא היתה מתוקנת לו פנים בפנים, מה כתיב ויפגע במקום, שהוא היה צריך לפייס הנוקבא, דהיינו להמשיך לה בזווג מהארת הקו שמאל, ולא אתיבו ליה אלא בחלמא, דהיינו בחינת חיצוניות, כי חלום ה"ס חיצוניות, (כנ"ל דף כ"ו ד"ה חיצוניות) השתא דאנטיב, כלומר, שהנוקבא

שפח) כמה אשתמודע לון וכו': שואל, במה הכירם שהם מלאכי אלקים, ומשיב אלא שראה שהם היו אותם המלאכים שראם בחלום, ומשום זה קרא אותם מחנים, דהיינו על שם הכתוב, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שראם בחלום, שנראו למעלה ונראו לכטה, שהם ב' מחנות. שפט) אמאי אתגליאו וכו': שואל, לפה נגלו

(רמב"ם דף קס"ח ע"א *) דף קס"ח ע"ב)

ה לנטלא לביתיה, ומחכא ליה לבנימן, לנטלא ב ביתא עמיה דיעקב כדקא יאות, וכדין כתיב * ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד. בילא"ו.

ג סתרי תורה

שצ) * ב ד ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. ה מתניתין, ו תוקפי דהורמני, זקיפין ז מלעילא, ח ושנא דחרבא דמלהטא ממנא על ס כל י חידין יא ומשיריין.

שצא) ההוא חרבא מלהטא, י היא חרבא סומקא, דכתיב ג חרב ליי מלאה דם, ההוא חרבא, דתליא י ביה יד הפוכא, אינון טו דמהפכי לכמה גוונים, טו הוא נשיין, י הוא גוברין, יט בסטרין סגיאין, מתפרשין גוונים אחרנין לכמה דרגין.

מסורת הזהר דרך אמת

א) סוקף וכה של בעלי הדינים שהורשו מלמעלה הוא ב) (ירמיה מ"ו) תולדות דף פ"ב ציון ה' ב) (בראשית ל"א) לעיל דף קמ"ח ציון א'. ג) (ישעיה ל"ד) ב"ב דף קפ"ה ציון ב'.

חלופי גרסאות א כל זכה ביתה. ב ביתה. ג מתניתין ול"ג סתרי תורה. ד זה שייך בהתחלת הפרשה כפי גרסת הרמיק זלתייה (אה"ל). ה ל"ג מתניתין. ו תוקפיה. ז לעילא לעילא. ח שנא. ט כמה. י חידין. יא ומשירין. יב הוא. יג ביר. יד הפכי (אה"ל). טו מוסיף דמהפכי לגרמייהו. טז הא (אה"ל) יז הא (אה"ל). יח בסטרא דא.

מאמר המולם ויפגעו בו מלאכי אלקים

שצא) הוא חרבא מלהטא וכו': חרב לוחטת היא. היא חרב אדומה, משום שדינים אלו נמשכים בה מקו שמאל דבינה שהיא אדום. שכתוב עליה, חרב לה' מלאה דם. בחרב ההיא תלויה ההתהפכות, דהיינו אלו המלאכים המתהפכים לכמה אופנים, פעם הם נשים פעם הם גברים. ובבחינה זו מתפרשים בחינות אחרות לכמה מדרגות. כי יש עוד ב' בחינות המכונים עירין ורוחין בנשים, וכן ב' בחינות עירין ורוחין בגברים. וענין התהפכות הזה כבר נתבאר לעיל (בוהר בראשית ב' דף ע"ז מן אות ק"ט עד אות קכ"ב, ובהסולם שם) ואין להכפיל דברים.

ביאור הדברים. כי הוקשה לו בפירוש הכתוב שלפנינו. א) שאמר ויעקב הלך לדרכו, שאיני יודע לאיזה דרך. ב) כאשר ראם, הוא מיותר, כיון שפגעו בו ודאי ראה אותם. ג) למה בפגיעה נאמר מלאכי אלקים ובקריאת שם מתנה אלקים. ועוד דקדוקים יש בו. ולהלן מבאר הכתוב, אשר ויעקב הלך לדרכו, הוא להמשכת מוחין מא"א אל הנוקבא. ובתחילה, כשהמשיך קו השמאל בא"א, נתגלו מלאכי הדין בנוקבא, שעליהם נאמר ויפגעו בו מלאכי אלקים. ויעקב נתעורר לשמור הנוקבא מדינים האלו, ואז נאמר, ויאמר יעקב כאשר ראם, שפירשו, כשגילה בהם הראיה, על ידי המשכת קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זכ"ה, אמר אז, מחנה אלקים זה, מחנה פירושו שקשר

ענה המלאכים לפגוע בו, דהיינו לפייסו בהארט החכמה כנ"ל. ומשיב, אלא השכינה הלכה אל יעקב, לקחת את ביתה, דהיינו להתכלל עם הנוקבא העליונה לאה, להיות פרצוף אחד, שאז תהיה לה כל בית יעקב, כל י"ב השבטים, דהיינו גם ששה בני לאה, והשכינה היתה מחכה על בנימין לקחת את הבית עם יעקב כראוי, דהיינו בכל י"ב השבטים, ולפיכך נגלו אליו המלאכים, בסוד הפיוס, שהוא הארת השמאל, להשלימו לגמרי, ואז כתוב ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד, כי עם הארת החכמה מכניעים כל הקליפות שבעולם, ואין מחריד, ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

שצ) ויעקב הלך לדרכו וגו': מגיני השרים זקופים מלמעלה, ולהט החרב הלוהטת ממונה על כל הצבאות והמחנות. פירוש, שרים ה"ס או"א, והמוזין שבבחינת קו שמאל דאו"א, נקראים מגיני השרים, זקיפין פירושו ג"ר, כי מוחין דויק נבחנום לכסופים, והג"ר זוקף אותם, וז"ש, תוקפי דהורמני, מגיני השרים, זקיפין מלעילא, דהיינו שהג"ר מאירים בקו שמאל דאו"א הנקראים שרים, אז הם זקיפים, והנוקבא המקבלת או מא"א, נעשית ללהט החרב המתהפכת, ושולטת בכח הדין הזה על כל הצבאות ומחנות המלאכים הנמשכים ממנה, הן הנמשכים מימין והן משמאל, וכולם פועלים בדין, וז"ש באר הפרוה שרים, שבאר ה"ס הנוקבא, שרים הם או"א, הפרוה, היינו בכח הדינים הנ"ל. (ולו"י דף קס"ה ע"ב *) דף קס"ה ע"א

שצב) מסטרא דאילנא דחיי, נפקי אינון, ה' דמתיחדי ביחודא בקשורא. קדישין ג' אלין, ז' אשתאבן תדיר מטל השמים, ד' שמיה ה' דאלקים, ו' אתתקין ' בהו. בארבע סטרין דעלמא, ה' אתעבידו סמכין דכרסייא, (ה) כלהו מרגליטין, שייפין וסמכין, ה' לא מתפרשין לעלמא, מגו י' דא שמא, אינון קשורין דיעקב, דבריר לחולקיה, י"ח ומתקשרן בשמא י"ב דא, כלהו נפקו י"ב ביעקב. שצג) כד נפק למיזל לארחה, לארבע סטרין אקיפו ליה, לארבע י' זווין

דרך אמת

(ה) כלס הס מרגליות ואיברים עליונים ועמודים לכסא העליון והס ביחוד אחד בלי פירוד לעולם.

חלופי גרסאות ה' דמתחדי. ג' מוסיף אלין ודאי. ג' אסתאבן. ד' שמא (אה"ל). ה' אלקים. ו' אתקין. ז' בהון; מוסיף בהו וע"ד אמר משמני הארץ ואתחקן. ח' ואתעבידו. ט' ל"ג לא (אה"ל). י' האי (אה"ל). י"ח ומתקשרין; מתקשרן; מתקשר (אה"ל). י"ב ל"ג דא. י"ג ויעקב; בערב. י"ד זווין.

מאמר	הסולם	ויפגעו בו מלאכי אלקים
שקשר את ד' הבחינות שבמלאכים למחנה אחד. ואח"כ נעשו סמכין לנוקבא בד' זויות שלה. ואז ויקרא שם המקום רהוא, דהיינו שם הנוקבא הנקראת מקום. קרא אותה עתה מחנים, כי מחנה אלקים נתפשטה לד' מחנות, בד' זויות שלה. ולפיכך הוצרך לבאר תחילה מקום יציאת המוחין שהם מאו"א, ושמו"א מקבלת הנוקבא, ומן הנוקבא מתפשטים המלאכים, והוצרך לבאר אלו ג' בחינות בשליטת השמאל שזוהו שמבאר כאן. א' סוד חוקפי דהורמני וקיפין מלעילא, שהם מוחין דשמאל שבאו"א. ב' שמהם נמשך להט החרב שה"ס הנוקבא כמוחין דשמאל, ג' דתליא ביה הפוכא אינון דמהפכי לכמה גוויין, שהם המלאכים הנמשכים מנוקבא, ואחר זה להלן, מבאר אותם ג' בחינות דקו אמצעי, ומהם בא לביאור הכתוב בדרך הנ"ל. כמ"ש לפנינו.	שהם או"א, ונוקבא, ומלאכים. גם מבחינת קו אמצעי. כלהו מרגליטין שייפין וכו': כולם, כל ג' הבחינות הנ"ל, שהם, מרגליות, אברים, ועמודים, אינם נפרדים לעולם מן שם הזה אלקים, שהוא הנוקבא, והם הקשורים של יעקב, שבתר לחלקו ונתקשרו בשם הזה, שהיא הנוקבא, וכולם יצאו ביעקב.	

פירוש. כל ג' הבחינות הנ"ל, שהם: מקור יציאתם באו"א, וביאתם אל הנוקבא, והתפשטותם במלאכים, מתחברות בהנוקבא, ומכוונות אצלה, מרגליטין שייפין וסמכין. כי נה"י דאו"א מתלבשים בנוקבא עם המוחין שלהם, שנה"י הללו ח"ס אמא אויפת לברתא מאנהא, (כנ"ל בהקס"ז דף כ' ד"ה ואמא) ע"ש. והם מכוונים מרגלית, שהוא מלשון ותגל מרגלותיו, כי נה"י מכוונים רגלים, ואז כשמתפשטים בה המוחין הללו, היא מכוונת כסא, והמלאכים המתפשטים ממנה נעשו ד' רגלי הכסא כנ"ל. והמוחין המתפשטים בנוקבא עצמה נקראים שייפין, כלומר איברים וחלקים של הכסא עצמה, והמתפשטים אל המלאכים מכוונים סמכין, שהם סומכים את הכסא ואינם כסא עצמה. ונתבאר חיבור ג' הבחינות ביחד בחוץ הנוקבא, ואומר כלהו נפקו ביעקב, כלומר אע"פ שאמרנו שהנוקבא מקבל ג' בחינות הללו מאו"א, אינה מקבלתם ישר מאו"א, אלא הם יוצאים מקודם ביעקב, שהוא ז"א, והנוקבא מקבלתם מיעקב.

שצג) כד נפק למיזל לארחה וכו': כשיעקב הלך לדרך, כלומר כשהלך לקבל אלו ג' בחינות הנ"ל מאו"א, בשביל הנוקבא, לארבעה צדדים, חו"ב חו"מ, הקיפו אותו, שעלה למן לאו"א, ובסוד קו אמצעי וגילה שם ד' אורות חו"ב חו"מ, (דפו"י דף קס"ה ע"א)

דעלמא נטרו ליה, ^א בשעתא ^ב קלה אתרגיש ^ג מאילנא דלעילא, למיטר אילנא דלתתא, וכדין ^ד ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלקים זה. כדין ^ה ויקרא שם המקום שהוא מחנים.

שצד) ^ו אמר ר' יהודה, תא חזי שלמותיה דיעקב, דלא בעי למיזל אלא ברשותיה דלבו, ואי תימא, זמנא אחרא אמאי לא, אלא בגין דדחיל יעקב, דלא ישבוק ליה, וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא, וע"ד כיון דחמא דמטא שעתא דבנימן, ברח, כד"א י ויברח הוא וכל אשר לו. דכיון דאתיליד בנימן, אתקשר שכינתא בכלהו שבטין, ונטל ביתא בהו. ויעקב הוה ידע ברוחא דחכמתא, דכד ישתלימו תריסר שבטין, דשכינתא תתקשר בהו, ורחל תמות, ואיהי נטלא ביתא.

שצה) ותא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתאה, אתחזי ליה ליעקב, כמה דאתחזי ליה למשה, אלא דלא ^א יכילת, עד דהוו י"ב שבטין בביתא, לאתקשרא בהו. וכדין, אתדחיית רחל, ונטלת איהי ביתא, בכלהו שבטין, והות ^ב עקרא דביתא, וכדין ^ג מושיבי עקרת הבית, אמר יעקב, הא מטא זמנא דישתלימו י"ב שבטין, וודאי עלמא דלעילא ייחות ליה לביתא, ואתקשרא בהו, ומסכנתא דא אתדחייא קמיה, אי תימות הכא, לא אפוק מכאן לעלמין. ולא עוד, אלא בארעא דא, לא אתחזי לאשלמא ביתא, בגין כך, ^ד ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, עד לא ישתלימו שבטין.

שצו) שמע רבי שמעון, אמר, ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר, ודא סדיק על כלא. ואי תימא, אמאי לא אזל ליה לארחה מיד. אלא, כל זמנא דרחל לא מתעברא מבנימן, אתעכב תמן, כיון דמטא זמנא דבנימן, ערק, ולא בעא רשותא, בגין דלא יתעכב תמן, ואתחבר יעקב בכלהו שבטין, באתר דאצטריך.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"א) לעיל דף קמ"ט ציון ב. (ב) (שם) ח"ב ק"ט: ח"ג נה: רכו. ג) אמר ר"י וכו' עד סוף הפרשה לעיל דף ק' ציון ח. (ד) (בראשית ל"א) לעיל דף ק"א ציון א. (ה) עקרא דביתא: לעיל דף ס"ה ציון ד. (ו) תהלים קי"ג) לעיל דף ס"ה ציון ד. (ז) (בראשית ל"א) לעיל דף ס"א ציון ב.

חלופי גרסאות ח מוסיף ביה בשעתא; בשעתא ההיא. נ קלא. נ מאתר; מאתר דאילנא. ד דלעילא; ולעילא ח' מכאן ועד סוף הפרשה הוא תוספת שכבר נדפס לעיל (בדפוס) דף קנ"ח: (אה"ל). והוא נדפס לעיל דף ק' מן אות רמ"ו עד אות רנ"א. וחלופי גרסאות מכאן תמצא שם

<p>מאמר</p> <p>בסוד אור מקיף. לארבע זויות העולם, שהיא הנוקבא הנקראת עולם, שמרו אותה, שהמשיך את ח"כ תו"מ מאו"א. לנוקבא בכל השלמות, זרק בזמן מועט נחרגש מקום העליון, דהיינו מן, חוקפי דהורמני זקיפין מלעילא, שהוא שליטת השמאל שבאו"א. שמעם מחפשים מלאכים המתהפכים לכמה גוונים, ועליהם נאמר ויפגעו בו מלאכי אלקים, דהיינו שנפגע ונחרגש מהדין שבהם. והיה זה. כדי לשמור האילן שלמטה, פירוש, כדי שיעלה מ"ן לאו"א ויגלה שם קו אמצעי, לשמירת האילן שמלמטה, שהיא הנוקבא, מן הדינים, ואחר (דפו"י דף קס"ה ע"א *) דף קס"ה ע"ב)</p>	<p>הסולם</p>	<p>ויפגעו בו מלאכי אלקים</p> <p>שהמשיך קו האמצעי, אז נאמר, ויאמר יעקב כאשר ראם, כשגילה בהם הראיה שהוא המוחין דח"כ תו"מ היוצאים על קו אמצעי, אמר מחנה אלקים זה, שייחד את מלאכי אלקים למחנה אחת ונעשו סמכין אל הנוקבא, לד' זויות שלה. ואז, ויקרא שם המקום ההוא מחנים, דהיינו שנעשו ד' מחנות לד' זויות של הנוקבא. בסוד ד' רגלי הכסא כנ"ל.</p> <p>שצד) אמר רבי יהודה וכו' מכאן עד סיום הפרשה, כבר נתבאר לעיל דף ק' מאות רמ"ו עד אות רנ"א.</p>
--	--------------	---